

Eesti Konjunkturiinstituut
Estonian Institute of Economic Research

Kala ja kalatoodete tarbimine

Tallinn
Märts 2024

Tellija: Regionaal- ja Põllumajandusministeerium

Projektgrupi koosseis: Marje Josing, Aet Vanamõlder, Lia Lepane, Ülo Mattheus, Mati Reiman,
Bruno Pulver, Ingrid Niklus, Eva Priedenthal, Albert Hansa, Kiira Martens

Eesti Konjunkturiinstituut

Tartu mnt 10 , 19080 Tallinn

Tel 5617 3135

E-post: eki@ki.ee

<http://www.ki.ee>

Väljaande andmete kasutamisel või tsiteerimisel tuleb viidata allikale.

Sisukord

I	Kala ja kalatoodete tarbimine (I vahearuanne)	
	Sisukord	7
	Sissejuhatus	8
	Metodoloogiline lähenemine	10
	1. Kala ja kalatoodete tarbimine	12
	2. Kala ja kalatoodete tarbimisharjumused (elanike küsitluse alusel)	42
	3. Eesti elanike hinnangud kalakampaania „Kala kõlab hästi“ mõju kohta	74
	Kokkuvõtte ja järeldused	92
	Lisad	100
II	Kala ja kalatoodete tarbimine (II vahearuanne)	
	Sisukord	206
	Sissejuhatus	207
	Metodoloogiline lähenemine	209
	1. Kala ja kalatoodete tarbimise võimalikud ressursid	211
	2. Tarbimiskogused ja -kulutused: tarbimine leibkondade poolt	215
	3. Kala ja kalatoodete hinnamuutused	223
	4. Kala tarbimine teistes Euroopa Liidu riikides	236
	Järeldused	237
	Lisa 1. Kala, kalatoodete ja mereandide hinnamuutused EL ja EFTA riikides	239
III	Kala ja kalatoodete tarbimine (III vahearuanne)	
	Sisukord	244
	Sissejuhatus	245
	Metodoloogiline lähenemine	247
	1. Kala ja kalatoodete tarbimine	249
	2. Kala ja kalatoodete tarbimisharjumused (elanike küsitluse alusel)	281
	3. Eesti elanike hinnangud kalakampaania „Kala kõlab hästi“ mõju kohta	318
	Kokkuvõtte ja järeldused	321
	Lisad	328

Eesti Konjunkturiinstituut
Estonian Institute of Economic Research

Kala ja kalatoodete tarbimine

I VAHEARUANNE

Tallinn
November 2022

Tellija: Maaeluministeerium

Projektgrupi koosseis: Marje Josing, Aet Vanamõlder, Lia Lepane, Ülo Mattheus,
Mati Reiman, Bruno Pulver, Ingrid Niklus, Eva Priedenthal

Väljaande andmete kasutamisel või tsiteerimisel tuleb viidata allikale.

Sisukord

Sisukord	7
Sissejuhatus	8
Metodoloogiline lähenemine	10
1. Kala ja kalatoodete tarbimine	12
1.1. Tarbimiskogused ja -kulutused: tarbimine leibkondade poolt	12
1.2. Kala ja kalatoodete tarbimise võimalikud ressursid.....	20
1.3. Kala ja kalatoodete hinnamuutused	24
1.4. Kala tarbimine teistes riikides	36
2. Kala ja kalatoodete tarbimisharjumused (elanike küsitluse alusel)	42
2.1. Tarbimise sagedus	42
2.2. Rahulolu tarbimise sagedusega.....	43
2.3. Erinevate kalade ja kalatoodete tarbimine	46
2.4. Kala ja kalatoodete ostmine.....	51
2.5. Suuremate sissetulekute mõju kala ostmisele	57
2.6. Tähtsad tegurid kala ostmisel ja eelistatuid ostuviisid.....	59
2.7. Hinnangud kala ja kalatoodete valikule kauplustes	65
2.8. Elanike ettepanekud kauplustele pakkumise parandamiseks	68
2.9. Lemmikkalad	71
2.10. Halvad kogemused kala ja kalatoodetega.....	72
3. Eesti elanike hinnangud kalakampaania „Kala kõlab hästi“ mõju kohta	74
3.1. Kalakampaania materjalide märgatavus	74
3.2. Hinnangud kampaania nähtavusele	76
3.3. Kalakampaania kodulehe külastamine ja huvipakkuv info	78
3.4. Hinnangud kampaania kodulehe kasutajamugavusele ja ettepanekud	82
3.5. Hinnangud kampaania mõjule	84
3.6. Rahulolu kampaaniaga	90
Kokkuvõtte ja järelused	92
Lisa 1. Kulutused kalale, kalatoodetele ja mereandidele ning tarbimiskogused 2020. aastal leibkonnaliikme kohta (Statistikaameti leibkonna kulutuste uuringu alusel).....	100
Lisa 2. Kala, kalatoodete ja mereandide hinnamuutused EL ja EFTA riikides	103
Lisa 3. Elanike uuringu küsimustik koos üldjaotustega	105
Lisa 4. Küsitluse vastuste tabeljaotused.....	112
Lisa 5. Küsitluse vabad vastused originaalkujul.....	188
Lisa 6. Küsitletud kogumi iseloomustus	202

Sissejuhatus

Kalandus on Eestile kui mereriigile oluline majandusharu. Kalandussektor hõlmab nii kalapüüki kui ka kalakasvatust ning kalatöötlemise ja -toodete valmistamisega tegelevaid ettevõtteid. 2020. aastal oli selles sektoris hõivatud 1900 töötajat, müügitulu moodustas kokku 225 mln eurot, millest 59% saadi ekspordist. Kalatööstusettevõtetele on märkimisväärse osa toiduainetööstuse toodangu müügis (9%) ja ekspordis (16%).

Eesti kalaressursside põhiosa moodustavad räim ja kilu. 2021. aastal püüdsid Eesti kalurid Läänemerest 27,2 tuhat tonni räime ja 25,7 tuhat tonni kilu. Räime- ja kilusaak suuremas osas eksporditakse, samuti kasutatakse kalaõli valmistamiseks, mis on väärtuslik komponent kalasöötades. Eesti elanike toiduvalikut ja tööstuse toorainebaasi rikastavad aga kaugemalt imporditud kalad ja mereannid.

Eesti kalurite saagid olid aastail 2020–2021 keskmiselt 74,2 tuh tonni aastas ehk 14% väiksemad kui eelmisel kolmel aastal 2017–2019, mil püüti keskmiselt 86,5 tuh tonni aastas. Vähenesid nii Atlandi ookeani, Läänemere kui sisevete püük. Ookeanipüük andis 2021. aastal 8,8 tuh tonni krevette ja 5,2 tuhat tonni kala, sh meriahvenat, turska, süvalesta jt. Läänemerest püüti lisaks räimele (27,2 tuh tonni ja kilule (25,7 tuh t) 2,6 tuhat tonni muidki kalu (ahvenat, tinti, lesta, särge jt).

Sisevete (sh Peipsi järv, Võrtsjärv jt) püük 2,7 tuhat tonni jäi 2021. aastal 13% alla eelmise viie aasta keskmist (3,1 tuh t), vähenesid ahvena, koha, haugi ja rääbise saagid, suurenes aga latika ja tindi saak. Sisevete kalasaagist oli 30% latikas, 23% koha, 19% ahven, 10% särg, 6% tint ja 5% haug.

Eesti kalakasvatajate toodangu müük vähenes 2021. aastal 18% 850 tonnile, valdavalt kasvatatakse vikerforelli.

Eesti kala ja kalatoodete ekspordis on olulisel kohal erinevad tooted kalast ja mereandidest, krevetid, külmutatud kala (peamiselt räim ja kilu) ja kalafilee (sh valgest kalast). 2021. aastal eksporditi Eesti kalasektori tooteid 134 mln euro väärtuses, peamised eksporditurud (väärtuse alusel) olid Rootsi, Ukraina, Soome, Island, Šveits, Taani, Leedu ja Läti.

Eesti on küll mereriik, aga kala tarbimise osas oleme pigem tagasihoidlikud. 2020. aastal tarbiti Eestis SA leibkonnauuringu andmetel kala ja mereande elaniku kohta toote kaalus 9,5 kg, mis on 13,4 kg eluskaalus arvestatuna. See näitaja sisaldab elanike oste ja omapüütud või kalastajalt tasuta saadud kala, kuid mitte väljaspool kodu tarbimist (toitlustuses vm). Väljaspool kodu tarbiti EKI elanike küsitluse andmeil hinnanguliselt 15% kogu tarbitud kalast (2022. a).

Ressursipõhiste arvutuste kohaselt võimaldas Eesti turul olev kalaressurss (püük, kalakasvatus ja import, millest lahutatud eksport) tarbida 2020. aastal kala ja mereande elaniku kohta 18 kg ja 2021. aastal 15 kg (toorkala kaalus). See kogus hõlmab nii elanike oste, mittekaubalist tarbimist kui ka toitlustust (sh koolid jm). Eesti näitaja on madalam Euroopa Liidu keskmisest, mis oli 23 kg elaniku kohta (2020. a), järelikult võiks Eesti tarbimine olla suurem.

Eesti tarbija eelistus kuulub punasele kalale, mis on valdavalt imporditud. 2021. aastal vähendas lõhe hinna tõus välisturul oluliselt Eesti elanike tarbimist, võimalik tarbimine langes elaniku kohta 6,5 kg-lt 5,3 kg-le. Sellele vaatamata moodustasid lõhelased 2021. aastal 35% võimalikust tarbitavast kalaressurssist. Populaarsuselt järgneb lõhelastele kilu-räime-heeringa grupp (2,3 kg elaniku kohta ehk 15% võimalikust tarbimisest), mis samuti tugineb suuresti Leedu ja Läti kalatööstuse toodetele.

Eesti tarbijate valikuvõimalused suuremates kauplustes on üsna laiad, kuid kala kättesaadavus, värskus, hinna vastavus kvaliteedile jm ei vasta alati tarbija ootustele. Ostujõu suurenemisel eelistatakse võimalusel mugavama tarbimisega, ehkki kallimat fileeritud kala.

Käesoleva Maaeluministeriumi tellimusel läbiviidud uuringu eesmärgiks oli selgitada välja, kuidas on muutunud ja muutumas Eesti elanike kala ja kalatoodete tarbimine ning mida peab tarbija silmas kalatoodete valikul. Andmed on võrreldavad EKI poolt 2020, 2016., 2014., 2011. ja 2003. aastal läbiviidud uurimistöödega "Kala ja kalatoodete turg Eestis".

Metodoloogiline lähenemine

Eesmärk

Uuringu eesmärgiks oli selgitada välja elanike kala ja kalatoodete tarbimisharjumused 2022. aastal ning võrrelda kala ja kalatoodete tarbimist varasemate uuringutega, mis viidi läbi 2014., 2016. ja 2020. aastal. Spetsiifiliseks eesmärgiks oli anda ülevaade elanikkonna kalatoodete tarbimisest teiste toiduainetega võrreldes, kala ja kalatoodete hinnamuutustest ja kalatarbimisest teistes riikides. Lisaks oli eesmärgiks selgitada Maaeluministeriumi poolt 2021.–2022. aastal läbiviidud kalakampaania „Kala kõlab hästi“ märgatavus elanike hulgas, rahulolu ning mõju kala ja kalatoodete ostmisele, tarbimisele ning kalarooegade valmistamisele.

Metoodika

Eesti Konjunktuuriinstituut (EKI) viis 2022. aasta augustist novembrini läbi kala ja kalatoodete tarbimise uuringu, mille sisulised ülesanded olid järgmised:

- kalale ja kalatoodetele tehtud kulutuste analüüs;
- kala tarbimiskoguste analüüs võrreldes teiste toiduainete tarbimiskogustega;
- kala ja kalatoodete tarbimise struktuuri ja selle muutuste tendentside väljaselgitamine;
- värske kala hinnadünaamika analüüs kalaliikide lõikes;
- kala ja kalatoodete tarbimis- ja hinnamuutused aastatel 2020–2021 Eestis ja teistes Euroopa Liidu liikmesriikides;
- kala ja kalatoodete tarbimisharjumuste ja -sageduse analüüs;
- kala ja kalatoodete tarbimise rahulolu analüüs;
- kala ja kalatoodete ostukohtade ja ostueelistuste analüüs
- kalakampaania materjalide märgatavus;
- hinnangud kampaania nähtavusele;
- kampaania kodulehe külastamine ja huvipakkuv info kampaania kodulehel;
- hinnangud kampaania kodulehe kasutajamugavusele;
- hinnangud kampaania mõjule;
- rahulolu kampaaniaga.

EKI kasutas tarbimiskulutuste ja mahtude analüüsiks Eesti Statistkameti leibkonna uuringute andmeid, mille osas on viimased uuringud tehtud 2019. ja 2020. aasta kohta ning ressursipõhist arvutust püügi ja ekspordi-impordi koguste põhjal. Kala ja kalatoodete hinnamuutuste analüüs tugineb EKI hinnavaatluste andmetele ja Eurostati andmebaasile. Lisaks on kasutatud FAO ja EUMOFA andmeid.

Elanike kala ja kalatoodete tarbimise, ostmise, rahulolu, eelistuste ja kalakampaania mõju väljaselgitamiseks viis EKI 2022. aasta septembris-oktoobris läbi elanike veebiküsitluse. Kõiki maakondi hõlmanud veebiküsitlusele vastas 1175 inimest vanuses 18–74 aastat. Kuna mitte kõik ankeedi saanud elanikud küsitlusele ei vastanud (uuringus osalemine oli vabatahtlik), siis tasakaalustatud esindatuse tagamiseks kaaluti andmestik andmetöötuse käigus regiooni, vanuse, soo ja rahvuse lõikes, millega viidi vastanute jaotus vastavusse Eesti 18–74-aastaste elanike mudeliga. Tulemused on tasakaalustatud ja laiendatavad täiskasvanud elanikkonnale vanuses 18–74 aastat. Statistikaameti poolt

avaldatud rahvaloenduse andmetel elas Eestis 31.12.2021 seisuga 947 512 inimest vanuses 18–74 aastat, mis moodustab kõigist elanikest 71%. Valimi maksimaalne valikuviga on 1000 vastaja korral 95%-tõenäosuse tasemel $\pm 3,2\%$.

Analüüsiks muutusi elanike kala ja kalatoodete tarbimises ning ostukäitumises, samuti meetodika muutuse mõju välistamiseks, korraldati täiendustega 2003., 2011., 2013., 2016. ja 2020. aastal läbi viidud kalatarbimise uuringutes elanikele esitatud küsimusi. Kalakampaania mõju osas korraldati 2021. aasta uuringus esitatud küsimusi (vt lisa 3, küsitluse ankeet).

Käesoleva uuringu tulemused on aluseks Maaeluministeeriumile kalatarbimise ja kalakampaania mõju analüüsimisel ja edaspidiste tegevuste planeerimisel.

1. Kala ja kalatoodete tarbimine

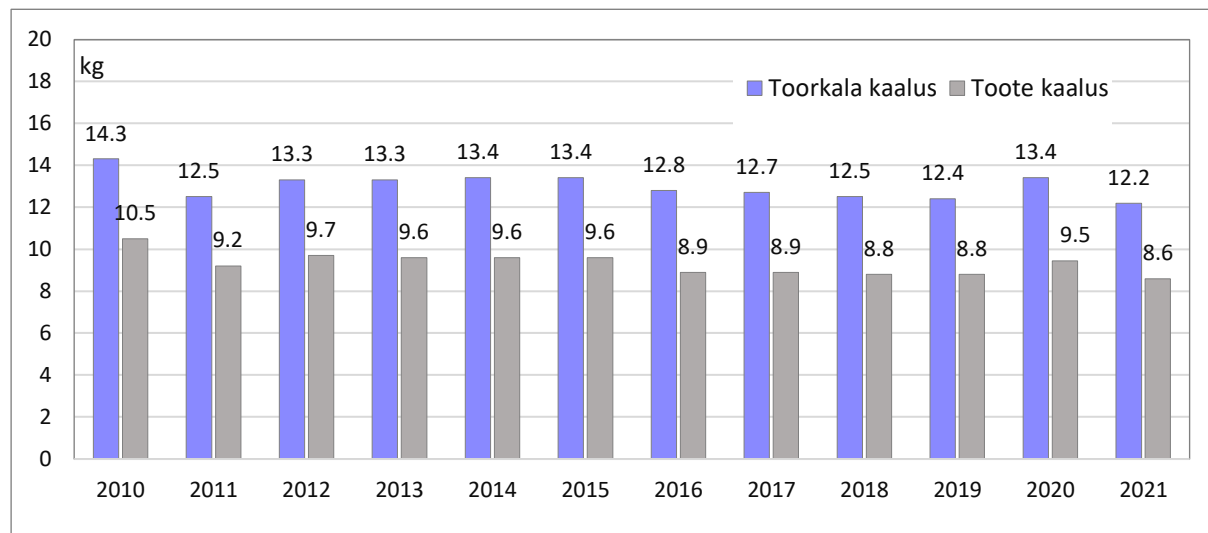
1.1. Tarbimiskogused ja -kulutused: tarbimine leibkondade poolt

Ülevaade kala ja kalatoodete tarbimise trendidest on koostatud Eesti leibkondade üle-eestilise tarbimise ja kulutuste uuringu alusel, mida on viinud läbi Statistikaamet (SA), viimased uuringud on aastate 2015– 2016, 2019 ja 2020 kohta ¹.

2020. aastal tarbiti Eesti leibkondades keskmiselt 9,5 kg kala ja kalatooted ostetud ning ise püütud või tasuta saadud kalana leibkonnaliikme kohta koos mereandidega (toote kaalus), mis on toorkala kaalule arvestatuna 13,4 kg (joonis 1.1, tabel 1.1)². Seega oli tarbimine veidi kasvanud võrreldes eelmise nelja aastaga ja jälle samal tasemel kui 2015. aastal. 2020. aasta tarbimise kasv tuli eelkõige lõhe ja forelli tarbimise arvel nende impordi- ja jaehinna languse tõttu. 2020. aasta tarbimist mõjutas pandeemia: toitlustusasutustes söömine vähenes ja rohkem osteti toitu koju: lisaks värsele kalale osteti varasemast rohkem ka konserve ja muid kalatooted, külmutatud kala, kalapulki, -burgereid ja surimitooteid ning kalamarja. Jätkuvalt aga vähenes veidi soolakala ja suitsukala ostmine (tabel 1.2, joonis 1.2). Mereandide (vähilised, limused jt veeselgrootud)³ tarbimine püsis enam-vähem senisel tasemel.

2021. aasta kohta SA leibkonnauuring puudub, kuid esialgsed ressursi arvutused kalapüügi ja impordi-ekspordi näitajate alusel näitavad 2021. aastal ressursside vähenemist Eesti turul. EKI hinnangul võis ka leibkondade tarbimine sellega väheneda leibkonnaliikme kohta 8,6 kg-le (toorkala kaalus 12,2 kg).

Joonis 1.1. Kala ja kalatoodete tarbimine leibkonnaliikme kohta, kg

Allikas: SA; toorkala kaalus ja aastad 2013, 2014, 2017, 2018, 2021 EKI arvutused

¹ Aastate kohta, mil SA leibkonnauuringuid ei tehtud, on EKI kasutanud arvutuslikke näitajaid.

² toodete arvutamisel kala kaalule (eluskaalule) on lähtutud EUMOFA poolt kasutatavaist ümberarvutuskordajast (CF factors)

³ Vähilised (krevetid, garneelid, krabid jt), limused (austrid, teod, rannakarbid), sinimerekarbid jt), veeselgrootud (kalmaarid, kaheksajalad, seepiad jt).

Omapüütud või kalastajalt tasuta saadud kala on juba ligi kümme aastat tarbitud SA leibkonnauuringu andmeil 400 grammi ringis pereliikme kohta, mis moodustas 2020. aastal ligi 4% kogu tarbitavast kalast (kala kaalus). Samas satuvad harrastuskalurid leibkonnauuringu valimisse harva ja tegelikult annab harrastuspüük kala tarbimisse Eestis suurema panuse⁴. 2016. aastal Eesti Uuringukeskus OÜ poolt läbi viidud harrastuskalapüügi kvantitatiivuuringu kohaselt oli eelnenud aastal kala püüdnud neljandik Eesti meestest ja 4% naistest.

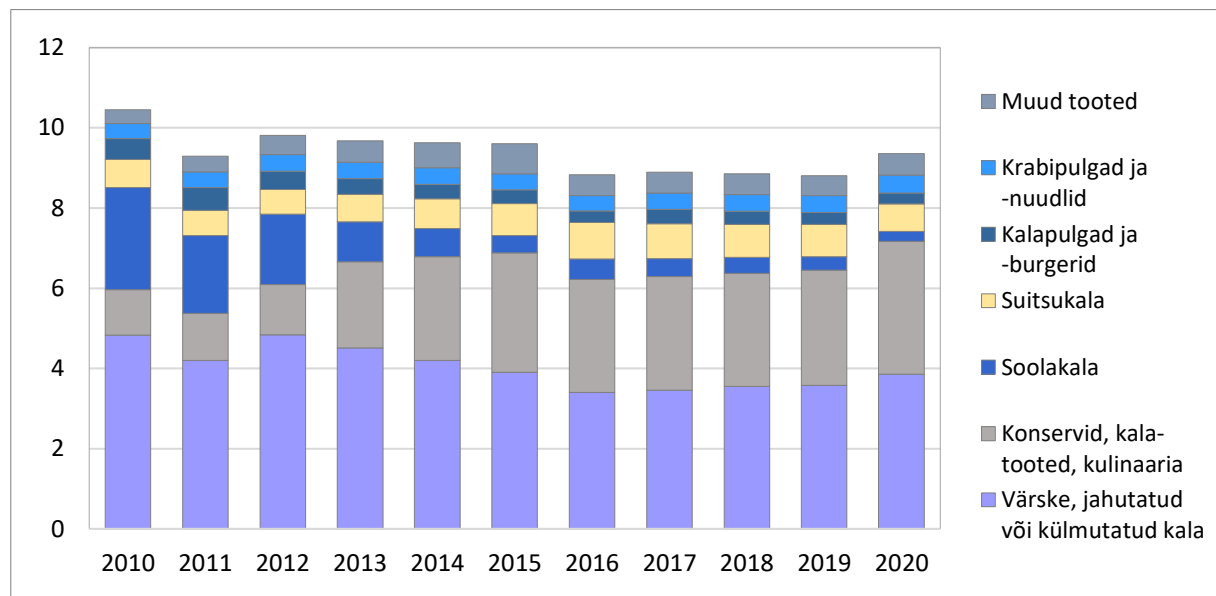
Tabel 1.1. Kala ja kalatoodete tarbimine elaniku (leibkonnaliikme) kohta keskmiselt aastas (kg)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Toote kaalus												
Ostetud	9,9	8,6	9,3	9,2	9,2	9,2	8,5	8,5	8,4	8,4	9,1	8,2
Mittekaubaline tarbimine	0,7	0,6	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Kokku	10,5	9,2	9,7	9,6	9,6	9,6	8,9	8,9	8,8	8,8	9,5	8,6
Kala kaalus												
Kokku	14,3	12,5	13,3	13,3	13,4	13,4	12,8	12,7	12,5	12,4	13,4	12,2

Allikas: SA, aastad 2013, 2014, 2017, 2018, 2021 EKI arvutused

Eeltoodud kogused sisaldavad perede oste ja mittekaubalist tarbimist, kuid mitte einetamist väljaspool kodu (tööl, koolides, lasteaedades jm). Koroonaaastal 2020 vähenes einetamine väljaspool kodu viiendiku võrra (kulutuste põhjal) ja 2021. aastal sama trend jätkus.

Joonis 1.2. Kala ja kalatoodete tarbimine leibkonnaliikme kohta (kg, toote kaalus)

Allikas: SA; aastad 2013, 2014, 2017, 2018: EKI arvutused

⁴ Eesti harrastuskalapüügi kvantitatiivuuring. Eesti Uuringukeskus OÜ, Tallinn 2016, Pdf-fail, lk 3

Tabel 1.2. Kala ja kalatoodete tarbimine leibkonnaliikme kohta keskmiselt aastas (kg)

	2015	2016	2018	2019	2020	2020/2019 ±%
Kokku (toote kaalus)	9,55	8,90	8,82	8,76	9,46	8
Värsket kala ja filee	3,57	3,12	3,30	3,38	3,64	8
Külmutatud kala	0,33	0,28	0,22	0,19	0,21	11
Soolakala	0,43	0,51	0,40	0,34	0,25	-26
Suitsukala	0,80	0,91	0,82	0,80	0,69	-14
Konservid, kulinaariatooted	2,98	2,82	2,85	2,87	3,34	16
Kalapulgad ja -burgerid	0,29	0,36	0,30	0,27	0,36	33
Krabipulgad ja -nuudlid	0,40	0,38	0,41	0,42	0,45	7
Muud tooted kalast, Kalamari	0,12	0,09	0,13	0,14	0,19	30
Mereannid, sh vähilised, krevetid, limused jt, tooted neist	0,13	0,08	0,09	0,10	0,11	10
	0,50	0,35	0,30	0,25	0,23	-8

Allikas: SA; EKI arvutused

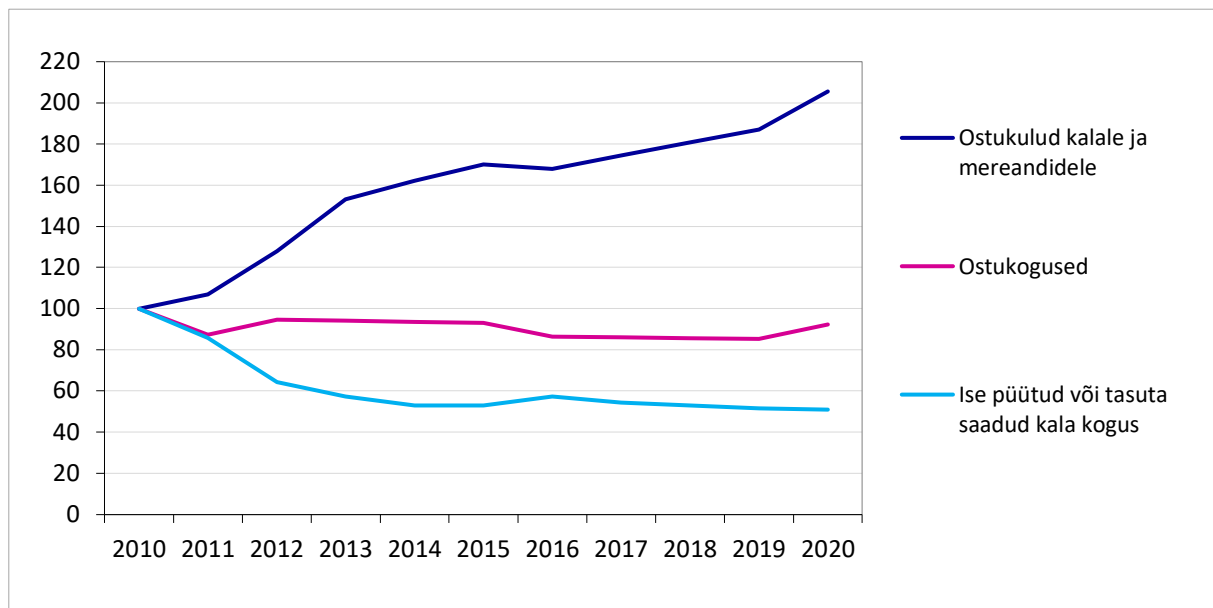
Värsket kala, sh fileed tarbiti 2020. aastal keskmiselt 3,6 kg pereliikme kohta, mis moodustas ligi 40% tarbimisest (toote kaalus), mida oli veidi rohkem kui eelmisel viiel aastal (tabel 1.2). Külmutatud kala tarbiti endiselt 0,2 kg ringis pereliikme kohta (2016. a 0,3 kg).

Konservide jt kalatoodete ja kalakulinaaria grupi toodete tarbimine suurenes 3,3 kg-le elaniku kohta, sellesse gruppi kuuluvad ka vürtsikilu ning heeringa- ja räimetooteid. Soolakala grupi toodete tarbimine on järjest vähenenud, seda osteti 0,2 kg elaniku kohta, suitsukala tarbimine (0,7 kg elaniku kohta) näitab samuti vähenemise märke. Kalapulki ja -burgereid osteti samas koguses kui viie aasta eest (0,36 kg), kuid krabipulkade ja -nuudlite ostukogused on pisut suurenenud. Kalamarja ostmine on samuti saagenemas.

Kui tarbitud kalakogused kasvasid 2020. aastaks võrreldes 2016. aastaga ligikaudu 7%, siis rahalised kulutused kalale suurenesid samal ajal 22% 65,4 eurole aastas leibkonnaliikme kohta (joon 1.3; tabel 1.3). Rahalised kulutused toidule ja jookidele tervikuna suurenesid perioodil 12,4%, ehk aeglasemalt kui kulutused kalale. Kalatoodete osakaal toidukuludes oli 2020. aastal veidi suurem (5,3%) kui eelmisel viiel aastal (5,0% keskmiselt).

2021. aastal, kui võtta arvesse kala tarbimisressursside vähenemist Eestis ja vastavat võimalikku leibkondade tarbimise vähenemist 8,6 kg-le, olid sellele vastavad kulutused leibkondades esialgsel hinnangul 61,5 eurot leibkonnaliikme kohta (tabel 1.3).

Joonis 1.3. Kala ostukulude ja tarbimiskoguste muutused 2010–2020
(leibkonnaliikme kohta, aasta 2010=100%)

Allikas: SA; EKI arvutused

Tabel 1.3. Elanike kulutused kalale ja mereandidele (eurot leibkonnaliikme kohta)

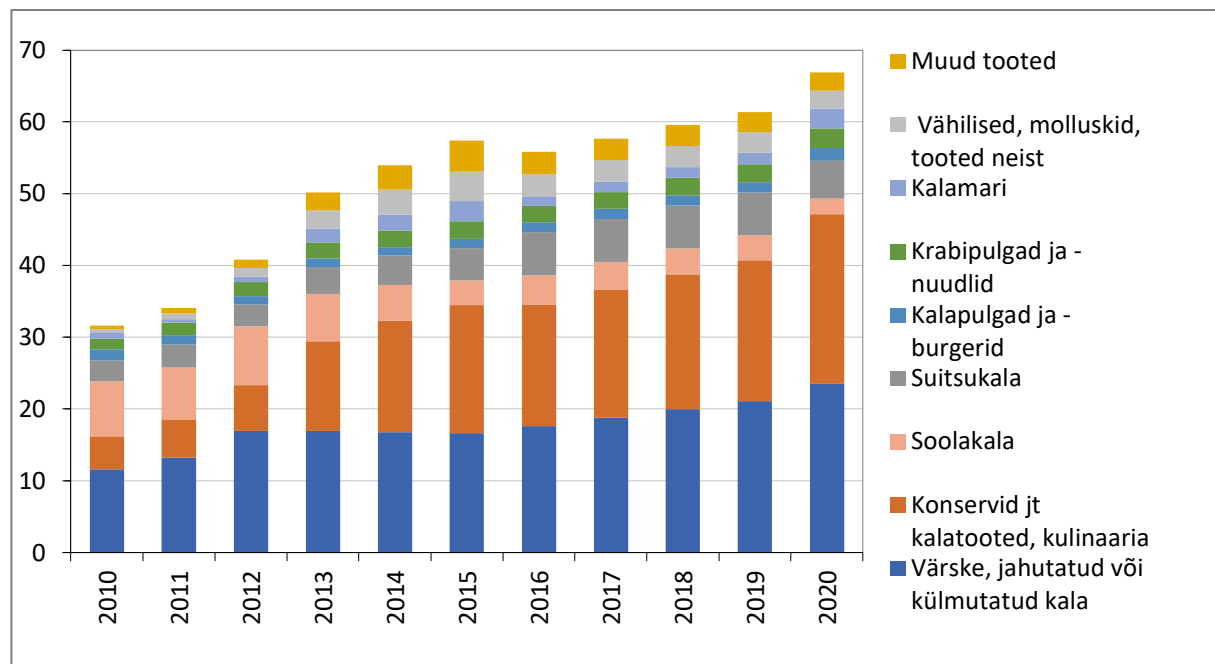
Aasta	Rahalised kulutused, eurot				Kala ja mereandide osakaal rahalistes toidukuludes, %	Toidu ja alkoholivabade jookide osakaal tarbimiskuludes ⁵ %
	kalale, kalatoodetele, mereandidele		toidule ja alkoholivabade jookidele			
	aastas	kuus	aastas	kuus		
2010	31,8	2,7	761,1	63,4	4,2	26,0
2011	34,0	2,8	833,2	69,4	4,1	28,2
2012	40,7	3,4	888,4	74,0	4,6	27,7
2013	48,7	4,1	990,0	82,5	4,9	26,3
2014	51,6	4,3	1024,0	85,3	5,0	24,8
2015	54,1	4,5	1057,8	88,2	5,1	23,6
2016	53,4	4,5	1108,1	92,3	4,9	23,8
2017	55,5	4,6	1131,8	94,3	4,9	23,0
2018	57,5	4,8	1155,5	96,3	5,0	22,2
2019	59,5	5,0	1179,2	98,3	5,0	21,5
2020	65,4	5,4	1243,9	103,7	5,3	23,0
2021	61,5	5,1				

Allikas: SA, aastad 2013, 2014, 2017, 2018, 2021 EKI arvutused

⁵ Tarbimiskuludesse ei arvestata pangalaene, liisinguid jms

Elanike rahalistest kulutustest läks 2020. aastal võrdselt 36% värsele kalale (sh filee), samuti konservidele, kulinaariale jms toodetele, 8% suitsukalale, 7% kokku paneeritud toodetele ja krabipulkadele, 4% nii mereandidele (sh krevetid) ja toodetele neist, samuti kalamarjale, 3% soolakalale ja 2% muule (joonis 1.4). Võrreldes eelmise, 2019. aastaga suurendati kõige enam kulutusi kalamarjale, paneeritud kalatoodetele, konservidele ja kalakulinaariale. Kulutused värsele kalale kasvasid vähem kui kogused, tänu võrdlemisi soodsale punase kala hinnatasemele.

Joonis 1.4. Rahalised kulutused kalale, mereandidele ja toodetele neist, eurot elaniku kohta

Allikas: SA, 2013–2014 ja 2017–2018 EKI arvutused

Kala ja kalatoodete tarbimine võrreldes teiste toiduainetega

2020. aastal kulutasid Eesti elanikud toidule ja mittealkohoolsetele jookidele SA leibkonnauuringu andmeil keskmiselt 108 eurot kuus leibkonnaliikme kohta (arvestuslikult koos isekasvatatud saadustega), sh rahaliste kulutustena 104 eurot kuus. Kulutused einetamisele väljaspool kodu vähenesid koroonapandeemia tõttu (2019. a 21 eurolt 2020. a 16 eurole kuus pereliikme kohta). Toidukulutused moodustasid 2020. aastal 23% kõigist elanike tarbimiskulutustest, koos söömisega väljaspool kodu 26,5%. Kalatoodete osakaal toidukuludes (5,3%) oli veidi tõusnud võrreldes eelmise viie aastaga (keskmiselt 5,0%; tabel 1.3 ja 1.4).

Tabel 1.4. Toiduostukulutuste struktuur 2010–2020, %

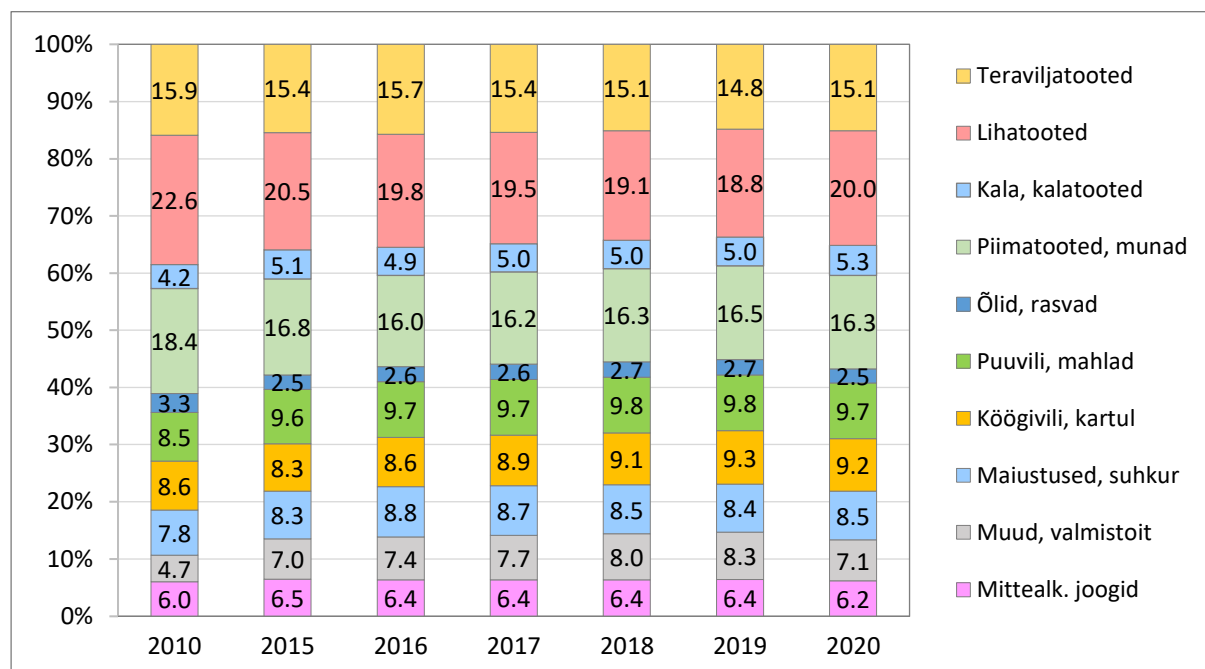
	2010	2015	2019	2020	Eurot pereliikme kohta	
					2019	2020
Teraviljatooted	15,9	15,4	14,8	15,1	175,0	188,0
Lihatooted	22,6	20,5	18,8	20,0	222,0	248,9
Kala, kalatooted	4,2	5,1	5,0	5,3	59,5	65,4
Piimatooted	16,8	15,4	15,0	14,9	177,4	185,4
Munad	1,6	1,4	1,4	1,4	16,7	17,6
Õlid, rasvad, sh või	3,2	2,5	2,7	2,5	31,4	31,6
Puuvili, marjad	8,5	9,6	9,8	9,7	115,2	121,0
Köögivilid	6,6	6,6	7,3	7,3	86,2	90,3
Kartul, krõpsud	2,0	1,6	2,0	1,9	23,9	23,9
Suhkur, mesi	1,7	1,1	0,8	0,8	9,9	10,4
Maiustused, jäätis	6,1	7,2	7,6	7,7	89,1	95,5
Muud tooted, valmistoit	4,7	7,0	8,3	7,1	97,3	97,7
Kohv, tee, kakao	3,6	3,6	3,2	2,9	37,1	36,2
Joogid (alkoholivabad)	2,4	2,9	3,3	3,3	38,5	40,9
Kokku toit ja jook	100%	100%	100%	100%	1179,2	1243,9
Söömine väljaspool kodu					253,6	196,2

Allikas: SA

Kala ja kalatooteid osteti leibkonnaliikme kohta endiselt 5,6 korda vähem (9,5 kg toote kaalus 2020. a) kui liha ja lihatooteid (toote kaalus 52,6 kg) ja neile kulutati 3,8 korda vähem. Koju ostetud kala ja liha koguseline suhe peaaegu ei muutunud, sest suurenesid nii kala- kui lihatoodete ostud.

2020. aastal kasvasid veidi ka perede poolt ostetud piima- ja teraviljatoodete kogused, rohkem osteti ka maiustusi, vähenes aga valmistoitude ostmine. Nii liha-, kala kui teraviljatoodete osakaal perede toiduostukulutustes suurenes veidi, piimatoodete osakaal aga pigem vähenes tänu soodsale hinnatasemele (tabel 1.4 ja joonis 1.5). Tervikuna on toiduostukulutuste struktuur olnud aastast aastasse üsna püsiv.

Joonis 1.5. Toiduostukulutuste struktuur 2010–2020, %

Allikas: SA, aastad 2017–2018: EKI arvutused

Enamikku peamisi toiduaineid tarbisid Eesti pered 2020. aastal väiksemas koguses võrreldes 2015. aastaga, samas koguses tarbiti kala ja köögivilja, rohkem aga maiustusi, mineraalvett ja karastusjooke (tabel 1.5). Köögivilja, kartuli ja puuvilja tarbimist mõjutab ka aiapidamise ja omatoodangu vähenemine, enda kasvatatud või tasuta saadud puuvilju ja marju tarbiti Eestis 2020. aastal SA andmeil elaniku kohta kokku 10 kg, köögivilju 8 kg ja kartulit 7 kg.

Ostetud toidukoguste vähenemist on seni tasakaalustanud einetamine väljaspool kodu, mis aga 2020. aastal koroonapandeemia oludes harvenes, vastavad kulud langesid keskmiselt 196 eurole elaniku kohta (–29%), ligilähedale 2015. aasta tasemele (175 eurot). Toidukohtade küllastamise võimalused sõltuvad suuresti sissetulekust, V tulugrupi peredes sai sellele kulutada pereliikme kohta oluliselt rohkem (487 eurot) kui I tulugrupis (88 eurot). Käesoleva töö käigus EKI poolt läbi viidud elanike küsitlus näitas, et väljaspool kodu, toitlustusasutustes ja külaskäikudel tarbitakse ligi veerand kalast.

Toorainele arvatuna tarbiti kala 2020. aastal elaniku kohta 4,5 korda vähem kui liha (2015. a 4,6 korda vähem). Lihatoodete ostudele kulutati 3,8 korda enam (249 eurot 2020. a) kui kalatoodetele (65 eurot).

Tabel 1.5. Toiduainete tarbimine leibkondade poolt leibkonnaliikme kohta, kg
(kokku, sh ostetud, omatoodetud ja tasuta saadud toit)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2020/ 2015 ±%	2020/ 2019 ±%		
Teraviljatooted*			53,5	51,4	49,6	47,8	46,0	48,7	-9	+6
Lihatooted*			62,1	60,3	59,1	58,0	56,8	59,8	-4	+5
Kala, kalatooted*			13,4	12,8	12,7	12,5	12,4	13,4	0	+9
Piimatooted*, sh jäätis, või			312,6	300,1	293,0	285,9	278,8	295,1	-6	+6
Munad, tk			147	149	147	145	142	146	-1	+2
Õlid, rasvad			5,8	5,8	5,4	4,9	4,5	4,8	-17	+5
Puuvili, marjad (sh töödeldud)*			86,4	89,3	88,6	87,8	87,1	85,0	-2	-2
Köögivilid (sh töödeldud)*			56,2	55,8	55,4	54,9	54,5	56,2	0	+3
Kartul, kartulitooted*			35,7	37,0	34,8	32,5	30,3	31,8	-11	+5
Suhkur, mesi			9,8	9,5	9,0	8,4	7,9	8,0	-18	+1
Maiustused			6,2	7,1	7,0	7,0	6,9	7,5	21	+8
Muud toiduained, valmistoidud			16,7	18,1	17,9	17,7	17,5	15,9	-5	-9
Kohv, tee, kakao			4,3	4,0	4,1	4,1	4,2	4,0	-7	-6
Mineraalveed, l			19,4	22,1	22,3	22,5	22,7	22,9	18	+1
Karastusjoogid, l			19,5	20,1	20,3	20,5	20,7	23,4	20	+13

*ümber arvatud toorainele EKI poolt

Algandmete allikas: SA

Kala ja kalatoodete tarbimine erinevates sotsiaal-demograafilistes gruppides

Kala tarbimise võimalused sõltuvad endiselt sissetulekust, elukohast ja vanusest. Noored ja lastega pered tarbivad kala pereliikme kohta vähem võrreldes lasteta perede ja vanemaealistega. Suurema sissetulekuga inimesed kulutavad kalale keskmisest rohkem kui väikese sissetulekuga inimesed.

Traditsiooniliselt tarbitakse kala kõige enam rannalähedastes piirkondades, Saaremaal, Hiiumaal, Läänemaal, keskmisest suurem sissetulek soodustab tarbimist Tallinnas (vt lisa 1). 2020. aasta SA leibkonnauuringu kohaselt olid tarbimise erinevused maakondade lõikes veidi tasandunud. Kala osakaal toidukuludes kasvas Tallinnas, Saare- ja Hiiumaal (6–7%-le) samuti Rapla ja Järva, Põlva ja Võru maakonnas, langes aga Tartu ja Jõgeva maakonnas (4%-le). Lõuna-Eestis langes tarbitud värsket kala kogus leibkonnaliikme kohta (2,8 kg) alla Eesti keskmist (3,6 kg), samas Kirde-Eestis tarbiti värsket kala nüüd veidi keskmisest enam (4,3 kg). Suitsu- ja soolakala tarbiti piirkonniti üsna ühtlaselt, konserve ja kalakulinaariat tarbiti keskmisest vähem Kirde-Eestis.

Lastega peredes tarbitakse kala ja kalatooted pereliikme kohta endiselt ligikaudu poole vähem (5,5 kg ringis) kui lasteta peredes (üle 12 kg) ja kala osakaal toidukuludes on väiksem (4,2%) kui lasteta peredes (5,5%). 2020. aastal suurenesid kala tarbimiskogused eeskätt just lasteta peredes. Värsket kala tarbiti lastega peredes 2 kg pereliikme kohta, lasteta peredes ligi 5 kg. Lastega peredes piirab oste ka väiksem

sissetulek pereliikme kohta; kalale kulutati 2020. aastal vähem (43 eurot pereliikme kohta) kui lasteta peredes (84 eurot).

Kulutused kalale sõltuvad sissetulekust tuntavamalt kui teised toiduainegrupid. Suurema tuluga tulugrupis (V tulukvintiil⁶) kulus kalatoodetele pereliikme kohta 1,8 korda enam (86 eurot 2020. aastal) kui I tulugrupis (47 eurot aastas). Lõhe suurema ja väiksema tuluga perede kalakulutuste vahel vähenes aga veidi, 2019. aastal oli vahe üle kahe korra.

Koguseliselt on erinevused kala tarbimises erineva tulutasemega perede vahel väiksemad kui rahaliselt, mis näitab, et piiratud võimaluste puhul õnnestub mõnikord leida valikuid ka odavamast hinnaklassist. 2020. aastal suurenes kala tarbimine kõige enam II ja IV tulukvintiili peredes.

Kalakulutuste osakaal tõusis 2020. aastal veidi kõigis vanusegruppides; kõige enam kulutavad kalale üle 60-aastased (keskmiselt ligi 100 eurot aastas), alla 25 aastased seevastu alla 50 euro. Kalakulutuste osakaal toidukuludes tõuseb vanusega, nooremaealistel (16–24 a) oli see 3,4% ja üle 60-aastastel 6,4%. Mitte-eestlastel moodustab kala endiselt veidi olulisema osa toidukulutustest (5,5%) kui eestlastel (5,1%).

1.2. Kala ja kalatoodete tarbimise võimalikud ressursid

Võimalikud tarbimisressursid riigis on leibkondade tarbimisest suuremad, neid kasutab ka toitlustussektor, kalatööstus toodete valmistamisel, lisandub näiteks tarbimine turistide poolt, tekivad ka kaod. Kalatööstuse toodetest osa eksporditakse. Räime ja kilu kasutatakse tööstuslikult kalaõli ja kalajahu valmistamisel, mida vajatakse kasvanduskala söötade tootmisel.

Eesti kalaressursside aluseks on kalapüük – nii Atlandi ookeanist, Läänemerest kui sisevetest. Püügikogused on piisavad elanike toiduvajaduse katmiseks, toidulaua rikastamiseks ja kalatööstuse tarbeks imporditakse kala ja mereande lisaks.

Võttes ressursidena arvesse kutselise püügi, kalakasvatuse ja imporditud saadused, oli ressursse 2021. aastal kokku 162,1 tuh tonni, sellest 55% imporditud. Ekspordiks kulus 71% ressursidest (115 tuh tonni), mittetoiduliseks tarbimiseks 18%, seega jäi kohalikuks tarbimiseks toiduna 11% esialgsetest ressursidest ehk 20 tuhat tonni (eluskala kaalus), ehk 13,5 kg elaniku kohta. Arvestades lisaks võimalikku harrastuspüüki, on võimalik tarbimine mõnevõrra suurem (ressursse 164,1 tuh tonni, sh toiduks 15 kg elaniku kohta, joonis 1.6).

Arvutused statistiliste püügi- ja väliskaubanduse andmete alusel näitavad, et toiduks sobivaid kalaressursse jääb riigisiseseks tarbimiseks iga-aastaselt 20 tuh tonni ringis, mis võimaldaks tarbida vähemalt 15 kg kala elaniku kohta (vt. tabel 1.6).

Kui kalatooted arvutada esialgsele toorkala kaalule, võimaldab see saada täpsemat võrdlust püütud kalakogustega. Näiteks fileerimisel võib toorkala kuluda saadavast fileest 1,3 kuni 3 korda rohkem. Seetõttu on ressursidest parema ülevaate saamiseks kalaressurssidega varustatus toodete kaupa

⁶ I-V tulukvintiili eristamiseks reastatakse pered tulu alusel (pereliikme kohta) kõige väiksemast kõige suurema tuluni ja jaotatakse siis viieks arvuliselt võrdseks grupiks. I tulukvintiili kuulub viiendik kõige väiksema tuluga peresid (pereliikme kohta), V tulukvintiili kuulub viiendik kõige suurema tuluga peresid.

ümber arvatud ka toorkala kaalule. Toorkala kaalus on kalaressursse Eestis olnud keskmiselt 15 kg ringis elaniku kohta.

Väiksemate importööride poolt sisetoodav kala ei ole statistilises andmestikus piisavalt kajastatud, mistõttu on tootegruppide lõikes vastavalt puudujääkidele impordikoguseid lisaks arvestatud.

2021. aastal võimalik kala tarbimine vähenes ressursipõhise arvestuse kohaselt tuntavalt (toote kaalus 14 kg-le, kala kaalus 15 kg-le elaniku kohta). Selle põhjusteks olid nii pandeemia tõttu jätkuvalt vähenenud tarbimine tootlustussektoris kui ka välisturul tõusma hakanud lõhe hind. Lõhe ja forelli võimalikud tarbimiskogused Eestis elaniku kohta vähenesid 2021. aastal 6,5 kg-lt 5,0 kg-le, samuti vähenesid krevettide jm vähiliste ning merluusi kogused (tabel 1.7). Samas on paljud kalakaubad pikaajalise säilivusega, sh näiteks külmutatud tooted ja konservid ning eelmise aasta ressursse (varusid) on võimalik jaekaubandusest osta ka järgmisel aastal.

Tabel 1.6. Võimalikud kala ja mereandide tarbimise ressursid Eestis aastatel 2017–2021 (tuh tonni) ja võimalik tarbimine elaniku kohta keskmiselt aastas (kg)

	Toote kaalus					Toorkala kaalus				
	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021
Püük ja kalakasvandus	85,44	90,19	89,99	77,33	75,13	85,44	90,19	89,98	77,32	75,11
Kutseline kalapüük	82,57	87,25	86,92	74,28	72,26	82,57	87,25	86,92	74,28	72,26
Kalakasvanduse müük**	0,87	0,95	1,07	1,05	0,87	0,87	0,94	1,06	1,04	0,85
Harrastuspüük***	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Import	42,70	50,60	67,32	76,45	74,09	60,51	66,62	85,09	93,77	89,02
sh arvutuslikult lisatud	3,54	8,00	9,87	10,67	8,37	5,90	8,90	11,74	12,69	9,43
Eksport	106,35	111,48	118,56	102,99	101,58	125,05	126,21	135,63	118,69	115,18
Mittetoiduline tarbimine	1,51	9,00	18,51	28,45	28,94	0	9,00	18,51	28,45	28,94
Võimalikud ressursid toiduks (tuh t)	20,28	20,31	20,24	22,34	18,71	20,90	21,60	20,92	23,95	20,01
Elaniku kohta (kg)	15,39	15,36	15,25	16,80	14,06	15,86	16,34	15,76	18,01	15,04
sh harrastuspüügita	13,88	13,85	13,74	15,30	12,56	14,35	14,83	14,25	16,51	13,54
Elanike arv (mln)	1,323	1,322	1,327	1,329	1,331					

Allikas: algandmed SA, EKI arvutused

* Arvestatuna toorkalale EUMOFA ümberarvestuse koefitsientide alusel (Conversion factors by CN-8 code, from 2001 to 2021. Metadata 2, annex 7, EUMOFA)

** Kasvanduskala puhul ei arvestata toorkala kaalus eraldi kalamarja

*** Võetud pool hinnangulisest harrastuspüügi kogusest (4 tuh tonni)

Vaatamata lõhe ja forelli koguste vähenemisele Eesti turul moodustasid lõhelased 2021. aastal endiselt 35% ressursist. Tuntavalt on viimastel aastatel vähenenud tursa tarbimine (varude vähenemise ja ohustatuse tõttu), mõnevõrra ka merluuside (heigid), pangasiuse ning tilaapia tarbimine. Skumbria

tarbimine on aga veidi kasvanud, populaarsust on vähehaaval kogunud ka näiteks kuldmerikoger, kuigi tarbimiskogused on väikesed. Surimitoodete tarbimine on veidi suurenenud, samuti on pakkumisel senisest enam tooteid vähilistest, molluskitest kalmaaridest jt (grupp KN 1605).

Tabelis esitatud grupid koondavad kõiki vastava kalagrupi tooteid, sisaldades nii värsket, jahutatud, külmutatud, soolatud, suitsutatud, fileeritud kala kui ka kalaliha, konserve ja kulinaariatooted jm.

Tabel 1.7. Võimalik tarbimine Eestis kalaliikide ja tootegruppide lõikes elaniku kohta keskmiselt aastas (kg)

	Toote kaalus				Kala kaalus ⁷			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
Lõhelased ⁸	3,48	4,20	5,86	5,09	3,41	4,03	6,54	5,33
Heeringas, räim, kilu	1,84	1,91	1,48	1,64	2,72	2,81	2,17	2,33
Tursad ⁹	1,50	1,57	0,23	0,52	1,11	1,20	-1,35	0,06
Merluusid, heigid	1,08	0,73	0,54	0,17	2,07	1,39	1,16	0,57
Makrellid, skumbria	0,29	0,04	0,35	0,40	0,48	0,24	0,62	0,66
Pangasius, tilapia	0,29	0,43	0,41	0,37	0,67	0,96	0,94	0,86
Tuunid	0,31	0,38	0,43	0,33	0,65	0,80	0,88	0,70
Kuldmerikoger	0,01	0,01	0,02	0,03	0,01	0,01	0,02	0,03
Muud kalad ja tooted	2,54	1,25	1,96	1,84	-1,71	-3,53	-2,45	-1,99
Harrastuspüügi kala ¹⁰	1,51	1,51	1,50	1,50	1,51	1,51	1,50	1,50
Surimitooded	0,78	0,74	0,76	0,78	2,44	2,40	2,48	2,56
Kalamari, kaaviar	0,11	0,12	0,17	0,17	0	0	0	0
Vähilised, krevetid jt (KN ¹¹ 306)	1,00	0,13	1,28	-0,12	0,82	-0,26	1,04	-0,40
Molluskid, kalmaarid (KN 307-308)	0,11	0,10	0,06	0,09	0,27	0,35	0,23	0,29
Tooted vähilistest, molluskitest jt (KN1605)	0,02	0,10	0,19	0,25	0,18	0,30	0,41	0,55
Rups (toidukõlbulik)	-0,56	-0,11	-0,71	-0,19	0	0	0	0
Puuduv kogus (import)	1,03	2,12	2,28	1,19	1,71	3,53	3,80	1,99
Elaniku kohta kokku (koos lisatud puuduleva kogusega)	15,36	15,25	16,80	14,06	16,34	15,76	18,01	15,04
Elanike arv mln	1,322	1,327	1,329	1,331				

⁷ Toorkala kaalus EUMOFA poolt kasutatavate ümberarvestuskoefitsientide alusel)

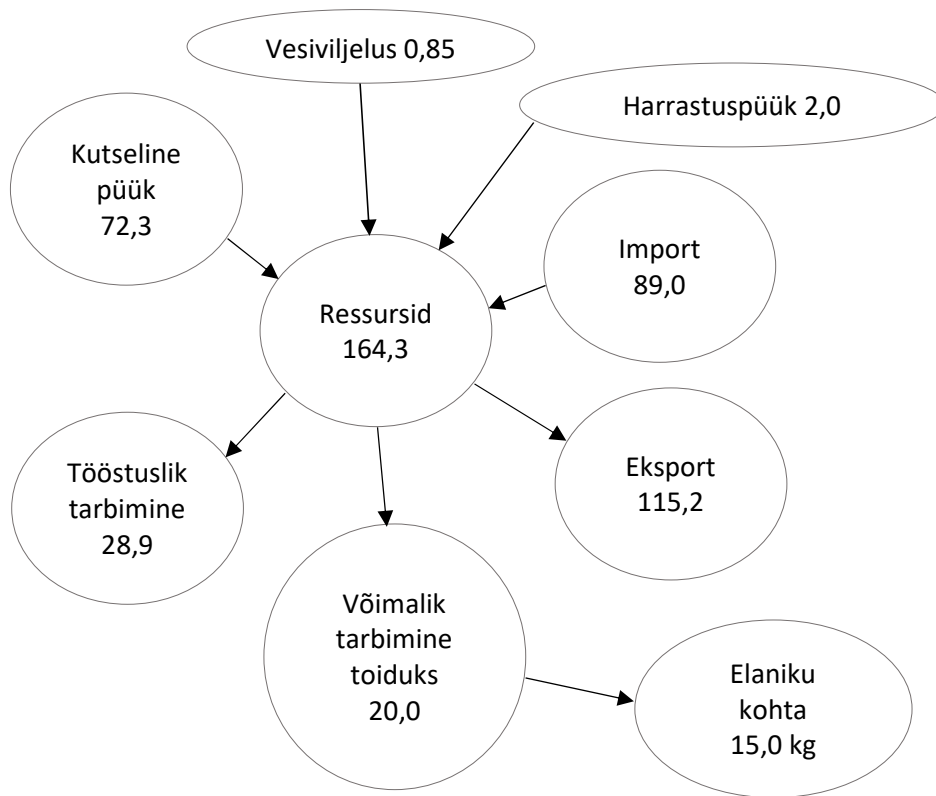
⁸ Lõhed, forellid, nerka jt, siin v.a siiad ja räabised

⁹ Atlandi ja Vaikse ookeani tursk

¹⁰ Arvestuslik kogus, täpsemad andmed puuduvad

¹¹ KN (Kombineeritud Nomenklatuur) on väliskaubanduse toodete klassifikaator

Joonis 1.6. Võimalikud kala tarbimise ressursid Eestis 2021. aastal (toorkala kaalus, tuh tonni)

1.3. Kala ja kalatoodete hinnamuutused

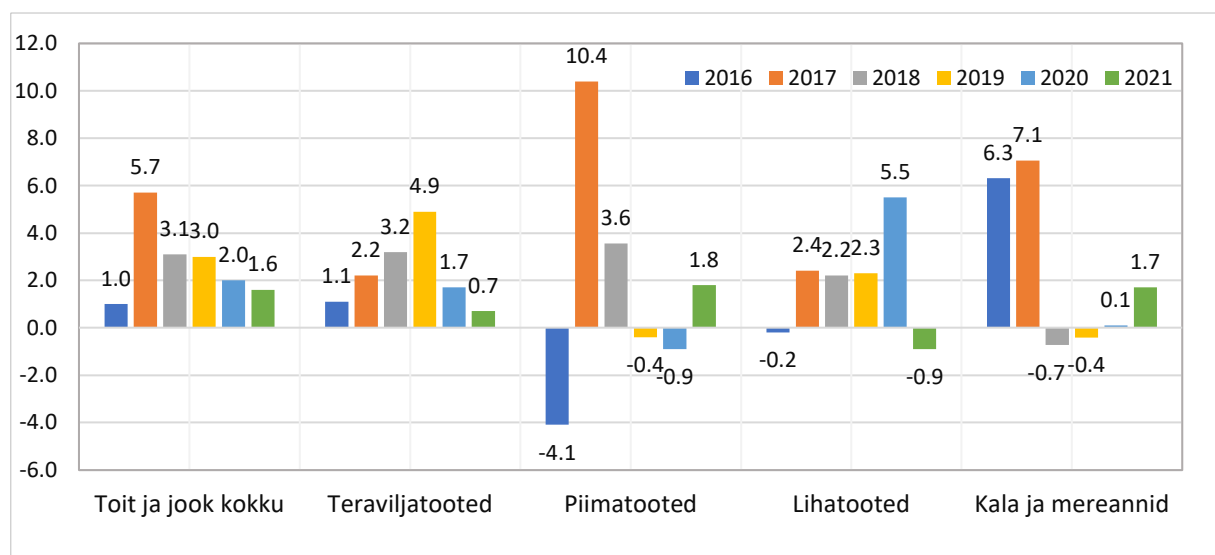
Kala hinnamuutuste analüüs tugineb Eesti Konjunktuuriinstituudi pikemaajalistele jaehinna vaatlustele ja Statistikaameti tarbijahinnaindeksile.

Kala ja kalatoodete hind Eestis ja Euroopa Liidus tarbijahinnaindeksi alusel

Eestis kerkis kala ja kalatoodete hind tarbijahinnaindeksis kuni 2017. aastani toiduainete keskmisest hinnatõusust kiiremini. Maksimumtase tundus olevat saavutatud ja 2018. aastal pöördusid hinnad laugele langusele, mis jätkus ka 2019. aastal (alla 1% aastas; joonis 1.7). 2018.–2019. aastal langesid Eestis veidi ka piimatoodete hinnad, ent liha ja teraviljasaadused kallinesid. 2020. aastal kala hinnatase peaaegu ei muutunud (+0,1%), I kvartali hinnatõusule järgnes koroonalukorras nõudluse langusest tulenenud ülepakkumine ja hinnalangus. 2021. aastal tõusis kalatoodete hinnatase üsna aeglaselt (1,7% aastas), sarnaselt piima- ja teraviljatoodetega.

Kala ja kalatoodete hinnaindeksit mõjutab nii Eestis kui ka teistes Euroopa Liidu (EL) riikides Norrast imporditava lõhe hind, sest lõhel on tarbimises oluline osakaal. EL-is tervikuna tarbiti lõhelasi keskmiselt 3 kg elaniku kohta aastas, populaarsed on ka tuunid, alaska pollak (mintai) ja tursk (2020. a, tabel 1.13). Norrast eksporditava lõhe hinnad on aga olnud võrdlemisi kõikumavad, sõltudes välisturgude nõudlusest ja pakkumisest, aastaajast ja Norra krooni kursist. 2021. aasta algul oli Norrast väljamüüdava lõhe hind tavalisest soodsam, sest Euroopas jäi nõudlus järjekordse koroonalaine tõttu madalseisu, kuna toitlustusasutused olid suletud. Suveperioodil jõudis lõhe hinnatase jälle tavatasemele ja pöördus sügisel juba tõusule, sest tootmist oli osalt vähendatud ja liigseid kalakoguseid enam ei olnud. Hinnatõus kiirenes 2022. aasta kevadel, kui maailmaturu nõudlus suurenes jälle pakkumisest kiiremini. Kodumaise kala jaehinnad on Eestis olnud võrdlemisi püsivad. Koha- ja ahvenafilee hea nõudlus Euroopa turul aitab hoida ka nende hinda Eestis kõrgel.

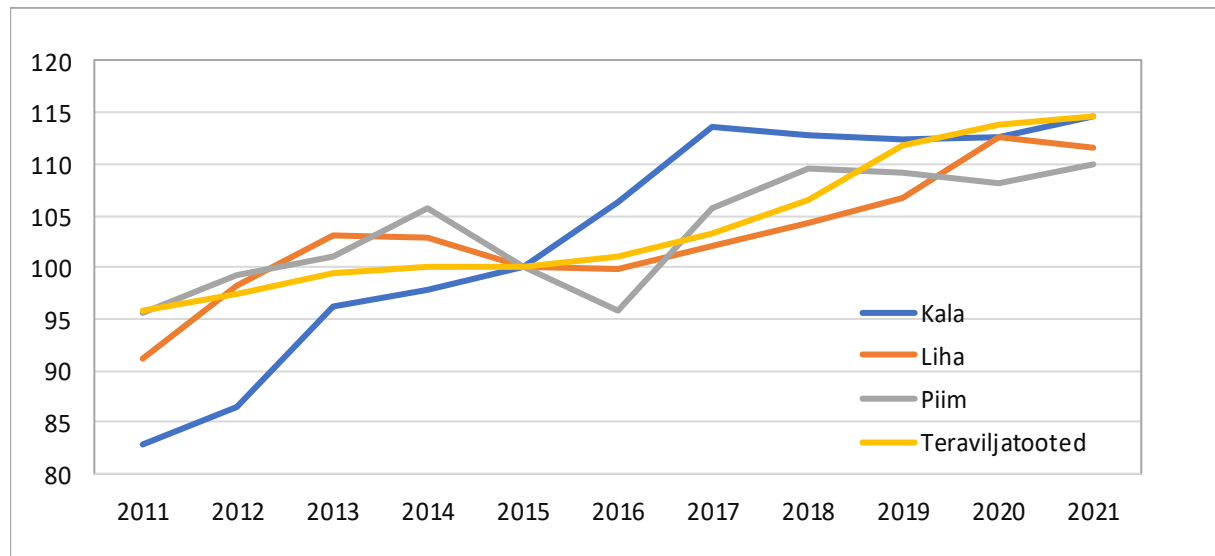
Joonis 1.7. Kala ja teiste toiduainegruppide hinnamuutused Eestis 2016–2021 (tarbijahinnaindeksi alusel, aastakasvud ±%)

Allikas: Eurostat

Pikema perioodi vaates (2015–2021) kallinesid kala ja kalatooted Eestis tarbijahinnaindeksi järgi kokku 15% sarnaselt teraviljatoodetele, lihatooted kallinesid samal ajal 12% ja piimatooted 10% (joonis 1.8). Aastatel 2020–2021 oli hinnatõus kõigis peamistes toiduainegruppides aeglane, piimatoodete hinnad suisa langesid 2020. aastal 1% ja lihatoodete hinnad 2021. aastal.

Joonis 1.8. Erinevate toiduainegruppide hinnamuutus Eestis 2011–2021 (tarbijahinnaindeksi alusel, aasta 2015=100%)

Allikas: Eurostat

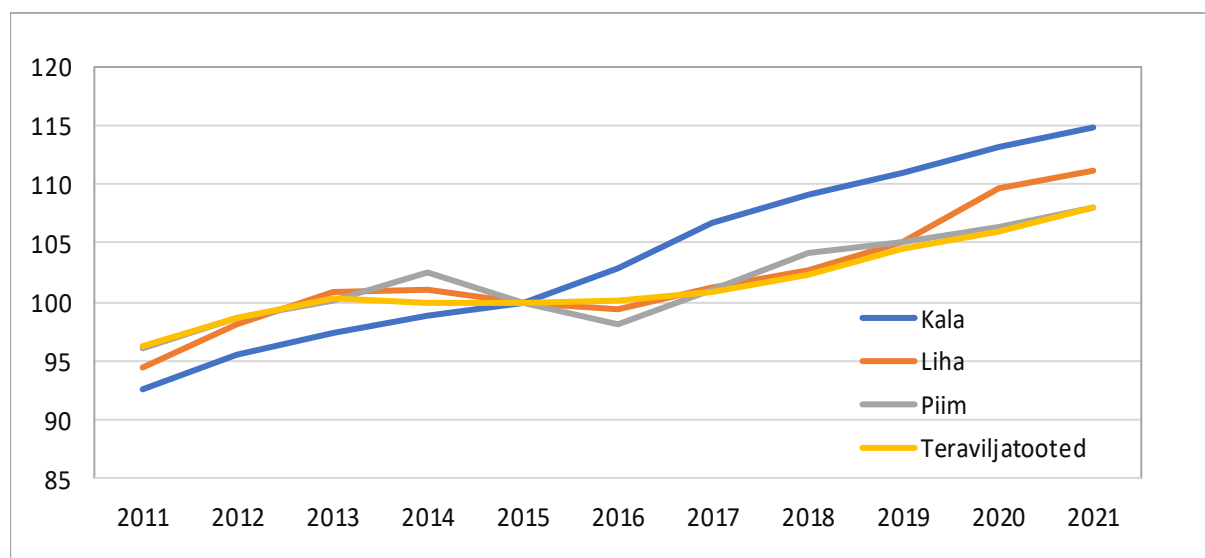
Euroopa Liidus tervikuna kallinesid kalatooted aastatel 2015–2019 ligilähedaselt samal määral (keskmiselt 11%) kui Eestis (12%), hinnatõus oli teistest toiduainetest kiirem (joonis 1.9). Alates 2017. aastast kala kallinemine Eestis pidurdus ja 2021. aastaks oli kala kallinenud võrreldes 2017. aastaga vaid 1%, piim 4%, liha 9% ja teraviljatooted 11%.

Toiduainete hinnad pöördusid kiiremale tõusule nii Eestis kui Euroopa Liidus tervikuna alates 2021. aasta novembrist-detsembrist, osalt energia kallinemise tõttu ja 2022. aasta alguskuudel hinnatõus kiirenes, jõudes Eestis septembriks 24,5%-le ja EL-s kokku 15,4%-le aastavõrdluses. Kalatoodete hinnad olid septembris 2022 aastatagusest juba oluliselt kõrgemad: Eestis 35% ja EL-s tervikuna 13%.

Euroopa Liidus tervikuna kallinesid kalatooted aastatel 2020–2021 enam-vähem sama kiirusega kui piim ja teraviljatooted, liha hinnatõus oli 2020. aastal isegi kiirem (4,5%) kui kalal (2,1%; tabel 1.8, joonis 1.9 ja 1.10).

Euroopa Liidus tervikuna oli kala, kalatoodete ja mereandide hinnatõus tarbijahinnaindeksis eelmisel neljal aastal (2018–2021) varasemast aeglasem, keskmiselt 1,9% aastas (tabel 1.9). Eestis aastatel 2018–2019 kala hinnad suisa langesid veidi (keskmiselt 0,5% aastas), seda eelkõige lõhe soodsa hinnataseme mõjul, 2021–2022 pöördusid aga aegamisi tõusule (1,7% 2021. a). Kala ja kalatoodete hinnatõus hakkas nii Eestis kui Euroopa Liidus tervikuna kiirenema 2021. aasta sügisel, kiirenedes 2022. aastal veelgi. 2022. aasta algusest oli Eesti juba kõige kiirema kalatoodete hinnatõusuga riik Euroopa Liidus. Septembris 2022 oli kala- ja kalatoodete hinnatase Eestis tarbijahinnaindeksi järgi 35% aastatagusest kõrgem, järgnesid Ungari (29% kõrgem), Läti (24%) ja Leedu (23%; lisa 2.2). Toidukaubad tervikuna olid kallinenud vähem: Eestis aastavõrdluses 25% ja Euroopa Liidus 15%.

Joonis 1.9. Erinevate toiduainegruppide hinnamuutus Euroopa Liidus tervikuna 2011–2021 (tarbijahinnaindeksi alusel, aasta 2015=100%)

Allikas: Eurostat

Tabel 1.8. Kala ja mereandide hinnamuutused tarbijahinnaindeksis, võrreldes eelmise aastaga ± %

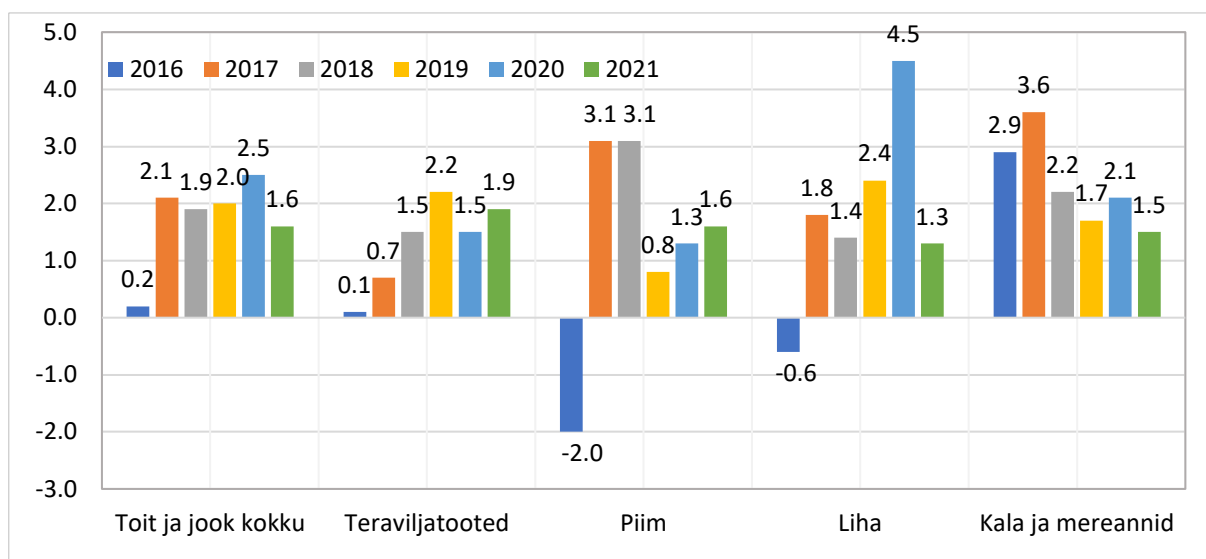
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Sept 2022/ sept 2021
Eestis							
Toit ja alkoholvabad joogid kokku	0,2	5,6	3,1	3,0	2,0	1,6	24,5
sh kala ja mereannid	6,3	7,0	-0,7	-0,4	0,1	1,7	34,9
Euroopa Liidus tervikuna							
Toit ja mittealkohoolsed joogid kokku	0,2	2,1	1,9	2,0	2,5	1,6	15,4
sh kala ja mereannid	2,9	3,6	2,2	1,7	2,1	1,5	12,6
teraviljatooted	0,1	0,7	1,5	2,2	1,5	1,9	17,6
piimatooted	-2,0	3,1	3,1	0,8	1,3	1,6	21,7
lihatooted	-0,6	1,8	1,4	2,4	4,5	1,3	15,4

Allikas: Eurostat

Kui aastatel 2015–2017 tõusid kalatoodete hinnad Eestis kiiremini Euroopa Liidu keskmisest, siis aastatel 2018–2019 need langesid veidi ja 2021. aastaks oli kalatoodete hinnatase tõusnud võrreldes 2015. aastaga nii Eestis kui Euroopa Liidus tervikuna, samuti Soomes võrdselt 15% (lisa 2.1).

Kui varem peegeldas kala hinnatõus kasvavat nõudlust kala järele maailmas, kus looduslikud kalaressursid on piiratud ja üha rohkem vajatakse kasvanduskala, siis viimastel aastatel on lisandunud pandeemia mõju, energia hinna tõus, sõja kaudne mõju. Kalavarude ohustatusest sõltuvad kalapüügi kvoodid ja kogused. Püügi vähenemisega kaasneb sageli püütava kala omahinna ja jaehinna tõus. Tarbijate poolt väärtustatakse kogu maailmas üha rohkem säästlike meetoditega püütud kala, eelistatakse osta jätkusuutliku kalanduse tooteid ja orgaanilise (ökoloogilise) vesiviljeluse saadusi.

Joonis 1.10. Toiduainete hinnamuutused Euroopa Liidus (tarbijahinnaindeksi alusel, ±%)

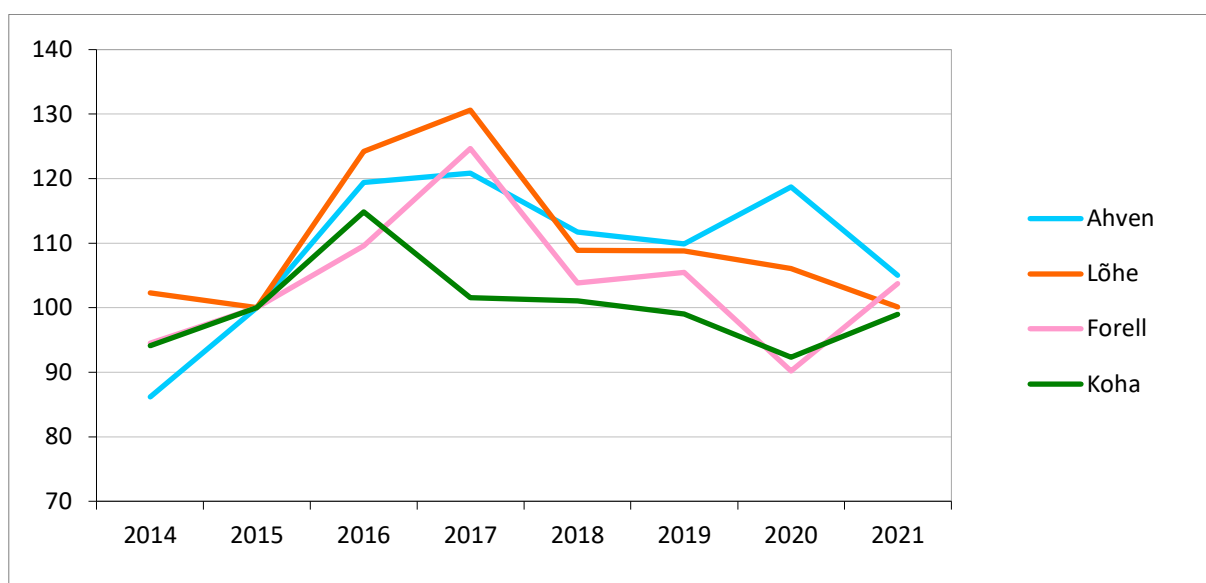
Allikas: Eurostat

Värske kala hind Eesti kauplustes ja turgudel EKI hinnavaatluste põhjal

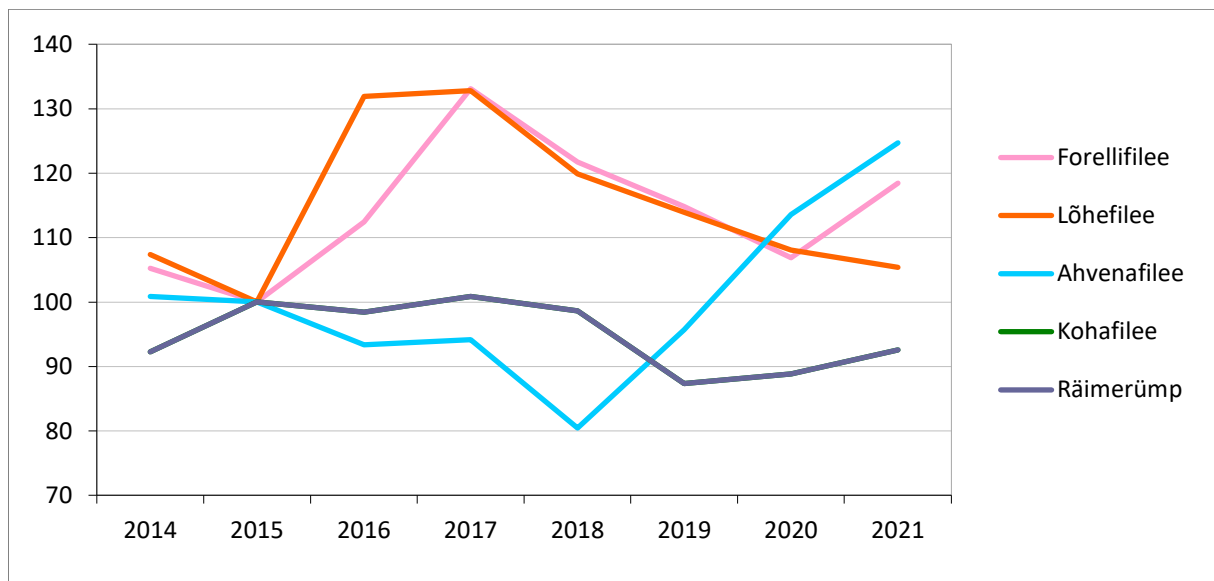
EKI hinnavaatlused hõlmavad värske räime, ahvena, koha, lõhe ja forelli hinda Eesti kauplustes ja turgudel.

Kui kuni 2017. aastani EKI poolt vaadeldud kalade hinnad Eesti kauplustes tõusid, siis järgnenud kolmel aastal 2018–2020 need langesid ja hinnatase oli ostjaile jälle soodsam. 2021. aasta kevadel hakkasid hinnad taas tõusma, kallinesid koha, forell ja aasta lõpus ka lõhe (joonis 1.11). Vaatamata alanud hinnatõusule olid kõigi vaatlusaluste kalade aastakeskmised hinnad kauplustes 2021. aastal odavamad kui 2017. aastal, v.a räim (tabel 1.9). Odavam kui 2017. aastal oli kauplustes ka kalafilee, v.a ahvenafilee, mille keskmine hind on kerkinud väheneva pakkumise tõttu (joonis 1.12).

Joonis 1.11. Värske kala hinna muutumine Eesti kauplustes 2014–2021 (aasta 2015=100%)

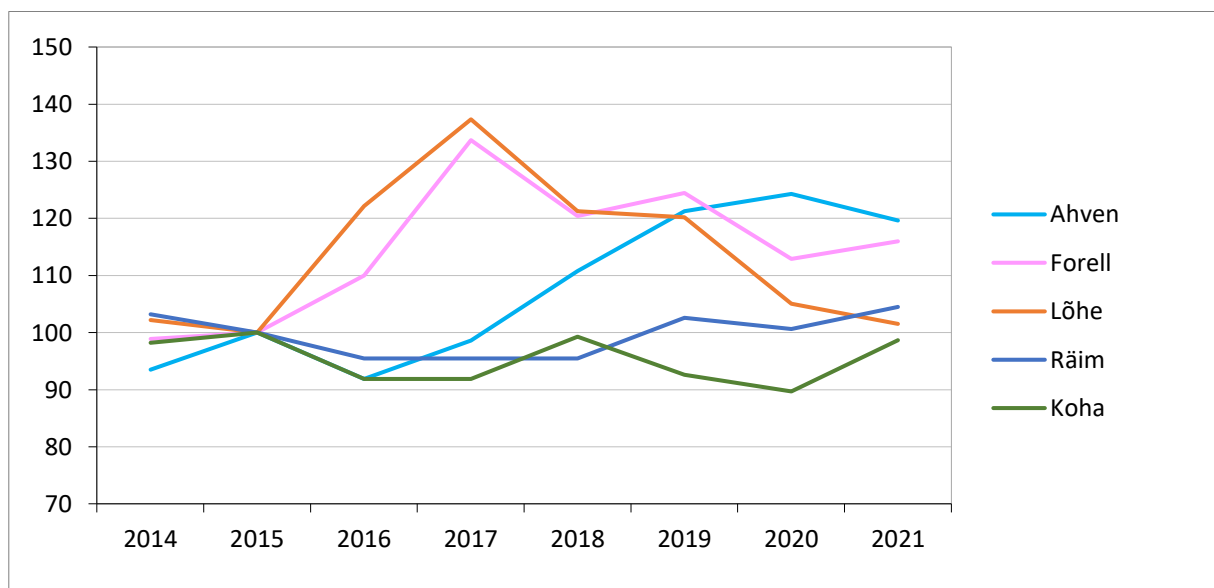

Joonis 1.12. Värske kalafilee hinna muutumine Eesti kauplustes 2014–2021 (aasta 2015=100%)

Turgudel langesid 2020. aastal kala hinnad samuti veidi, v.a ahven, kelle hind oli väheneva püügi tõttu tõusul. 2021. aastal jätkus lõhe hinnalangus (6%) ja veidi langes ahvena hind (4%), ent forelli, koha ja räime hinnad pöördusid uuesti väikesele tõusule (3–10%). Lõhe hind oli madal tänu Norra soodsatele ekspordihindade, mis hakkasid hilissügisel taas tõusma (joonis 1.22).

Joonis 1.13. Värske kala hinna muutumine Eesti turgudel 2014–2021 (aasta 2015=100%)

Turgudel on võimalik leida üsna laia valikut sisevetest ja rannikulähedasest merest püütud kalaliike (lest, latikas, haug, koger, linask, luts, räabis, säinas, särg, tuulehaug, vimb, kilu jt). Tallinna turgudel on kohaliku kala hinnatase kõrgem kui näiteks Pärnus. Suuremates kauplustes seevastu näib ülekaalus olevat importkala, mis on saadaval ka fileena. Räimerümba ja filee pakkumine kauplustes on harvenenud. Turgudel ja kauplustes müüdavate kalade ligilähedane hinnavahemik Tallinnas 2022. aasta suveperioodil on esitatud tabelis 1.10. Siin avaldub juba 2022. aastal asetleidnud järsk hinnatõus, mis turul pakutaval kohalikul kalal on vähemmärgatav kui eksootiliste kalade fileel gurmeekauplustes.

Tabel 1.9. Värske, jahutatud kala aastakeskmised hinnad Eesti kauplustes ja turgudel (€/kg)

	Aastakeskmised hinnad, €/kg						Aastane hinnamuutus, ± %				2021/2019	2021/2016	
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	± %	± %	
Räim													
Räimerümp	3.92	3.76	3.23	3.32	3.41	4.33	-14,1	2,8	2,7	27,0	30,4	10,5	
Räim	1.49	1.49	1.49	1.60	1.57	1.63	0,0	7,4	-1,9	3,8	1,9	9,4	
Ahven													
Ahven	7.86	8.03	7.35	7.23	7.81	6.91	-8,5	-1,6	8,0	-11,5	-4,4	-12,1	
Ahvenafilee	20.85	21.39	17.97	21.36	25.36	27.84	-16,0	18,9	18,7	9,8	30,3	33,5	
Ahven	4.54	4.87	5.47	5.99	6.14	5.91	12,3	9,5	2,5	-3,7	-1,3	30,2	
Ahvenafilee	14.62	17.00	14.39	15.64	16.18	16.03	-15,4	8,7	3,5	-0,9	2,5	9,6	
Koha													
Koha	15.58	13.78	13.71	13.44	12.53	13.43	-0,5	-2,0	-6,8	7,2	-0,1	-13,8	
Kohafilee	23.80	24.39	23.85	21.12	21.48	22.38	-2,2	-11,5	1,7	4,2	6,0	-6,0	
Koha	8.81	8.81	9.52	8.88	8.60	9.46	8,1	-6,7	-3,2	10,0	6,5	7,4	
Kohafilee	17.63	17.54	17.41	15.95	16.50	18.56	-0,7	-8,4	3,4	12,5	16,4	5,3	
Forell													
Forell	9.16	10.42	8.68	8.82	7.54	8.67	-16,7	1,6	-14,5	15,0	-1,7	-5,3	
Forellifilee	13.95	16.52	15.11	14.25	13.26	14.70	-8,5	-5,7	-6,9	10,9	3,2	5,4	
Forell	7.92	9.63	8.67	8.96	8.13	8.35	-10,0	3,3	-9,3	2,7	-6,8	5,4	
Forellifilee	14.09	16.72	14.99	15.69	15.48	17.25	-10,3	4,7	-1,3	11,4	9,9	22,4	
Lõhe													
Lõhe	10.47	11.01	9.18	9.17	8.94	8.44	-16,6	-0,1	-2,5	-5,6	-8,0	-19,4	
Lõhefilee	16.89	17.00	15.35	14.58	13.83	13.49	-9,7	-5,0	-5,1	-2,5	-7,5	-20,1	
Lõhe	10.57	11.88	10.49	10.40	9.09	8.78	-11,7	-0,9	-12,6	-3,4	-15,6	-16,9	
Lõhefilee	16.16	18.27	17.13	17.00	17.06	16.94	-6,2	-0,8	0,4	-0,7	-0,4	4,8	

Tabel 1.10. Värske kala hinnad Tallinna kauplustes ja turgudel juunis–septembris 2022* (€/kg)

	Terve või roogitud kala		Filee**	
	Kauplustes	Turgudel	Kauplustes	Turgudel
Ahven	8.99–13.50	4.95–9.20	19.50–32.90	17.90–26.90
Angerjas	-	20.9–22.90	-	-
Angersäga	-	8.90–10.90	-	14.90–19.50
Haug	-	5.50–8.90	15.99–22.90	12.00–15.90
Huntahven	18.90–20.90	15.90	-	27.40
Karpkala	8.99–11.90	-	29.90	-
Kiisk	-	2.50	-	11.50
Kilu	-	1.50	-	5.80
Koger	-	2.80–3.90	-	7.99
Koha	15.99–18.90	9.90–11.90	19.99–35.90	15.90–29.90
Kuldmerikoger	16.90–18.99	12.50–13.90	-	24.90
Latikas	-	3.80–3.90	-	9.50–9.90
Lest	6.40–8.50	3.80–6.90	16.90	13.90
Linask	-	5.00–6.50	-	-
Lõhe	10.90–18.90	12.90–20.90	15.99–36.90	25.90–32.90
Makrell (skumbria)	-	4.90	-	-
Meriahven	-	9.90–11.90	18.90	-
Meritint	-	3.90	-	-
Niiluse ahven	-	-	17.50	13.95
Paalia (mägihõrnas)	-	11.90–13.90	18.90–28.90	19.90–21.90
Paltus	-	-	28.00–30.00	-
Pangasius (sulatatud)	-	-	10.90	10.90
Räim	-	1.50–2.50	6.90	5.50
Räimerümp	2.99–5.90	3.20–5.90		
Rääbis	-	8.90–12.50	-	-
Siig	20.90	12.50–15.50	39.00–40.90	16.90–21.90
Säinas	-	3.30	10.50	9,90
Särg	-	1.90–2.95	-	9,90
Tursk	-	7.90	22.90–29.50	16.90–24.90
Tuulehaug	-	3.50–4.10	-	-
Tuunikala	-	-	28.50–32.90	43.90
Tuur	14.99	15.50–16.50	-	-
Vikerforell	8.99–15.99	6.95–21.90	17.99–32.90	15.90–32.90
Vimb	-	2.80–3.90	-	9.90
Ümarmudil	-	2.90–3.00	-	14.90

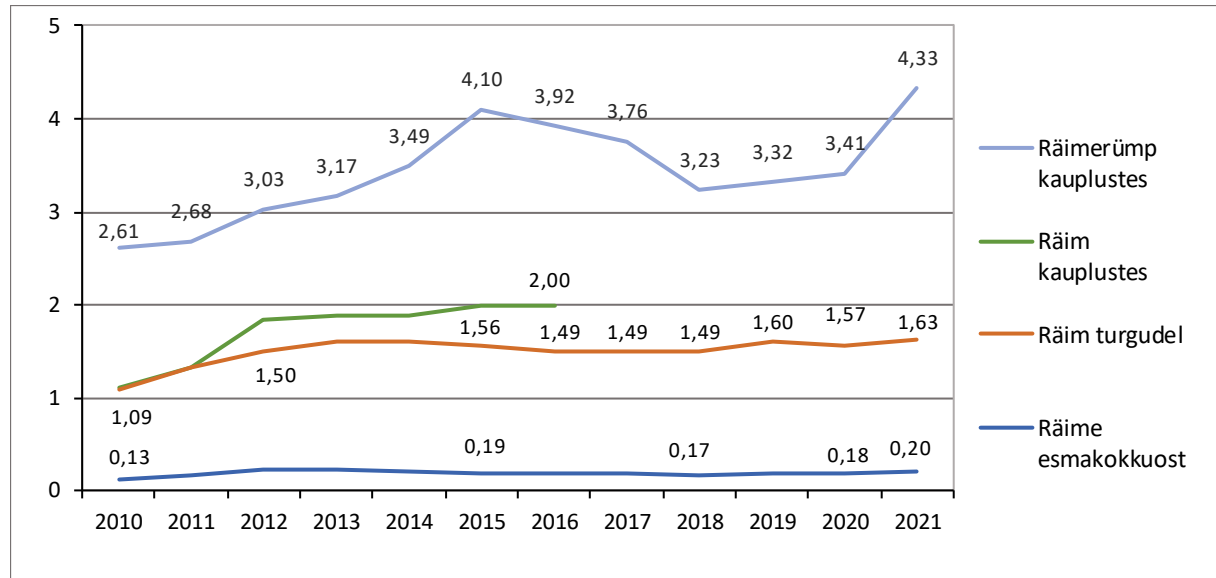
*osa müügil olevast värskest kalast võib olla ka sulatatud

** nii nahaga kui nahata fileed

2021. aastaks olid kala hinnad EKI hinnavaatluste andmeil muutunud järgmiselt:

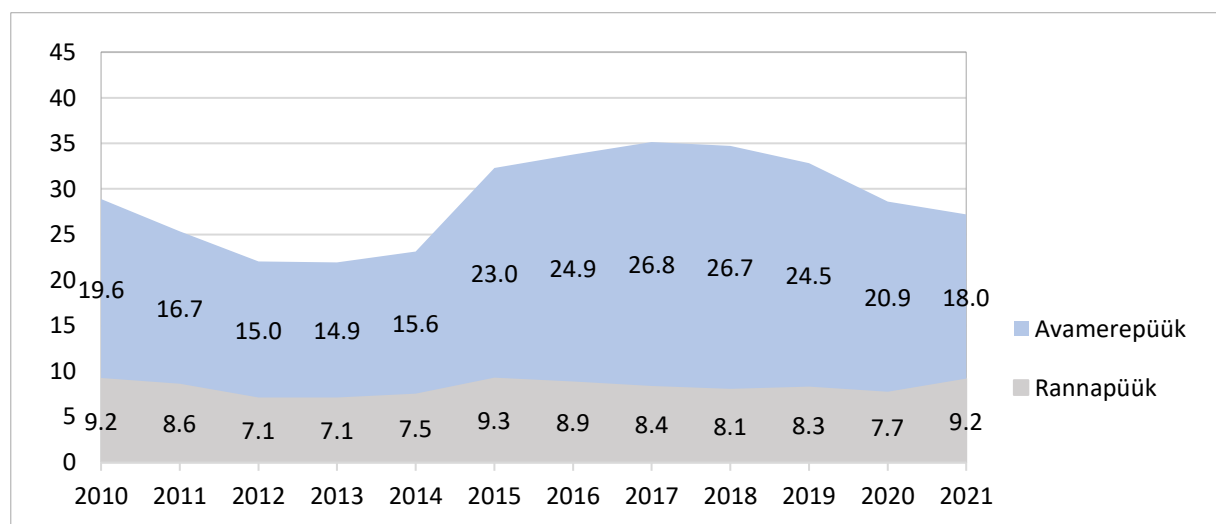
Räime keskmine hind turgudel oli veel 2021. aastal 1.63 eurot/kg, mis oli viimase viie aastaga tõusnud vaid 9% (joonis 1.14). Räimerümba hind kauplustes (4.33 €/kg keskmiselt) oli samuti vaid 11% kõrgem kui viis aastat tagasi. Alates 2017. aastast värsket räime vaatlusalustes kauplustes ei müüdnud. Räime ja kilu esmakokkuostuhinnad tõusid 2021. aastal 2 sendi võrra 19–20 sendile/kg (tabel 1.11).

Joonis 1.14. Räime aastakeskmised hinnad turgudel ja räimerümba hinnad kauplustes (€/kg)

Räime püük oli pärast 2017. aasta maksimumi juba neli aastat (2018–2021) laugelt väheneval trendil. 2021. aastal püüti räime 27,2 tuhat tonni, s.o 6% vähem eelmise 10 aasta keskmisest (joonis 1.15).

Joonis 1.15. Räime püük 2010–2021 (tuh tonni)

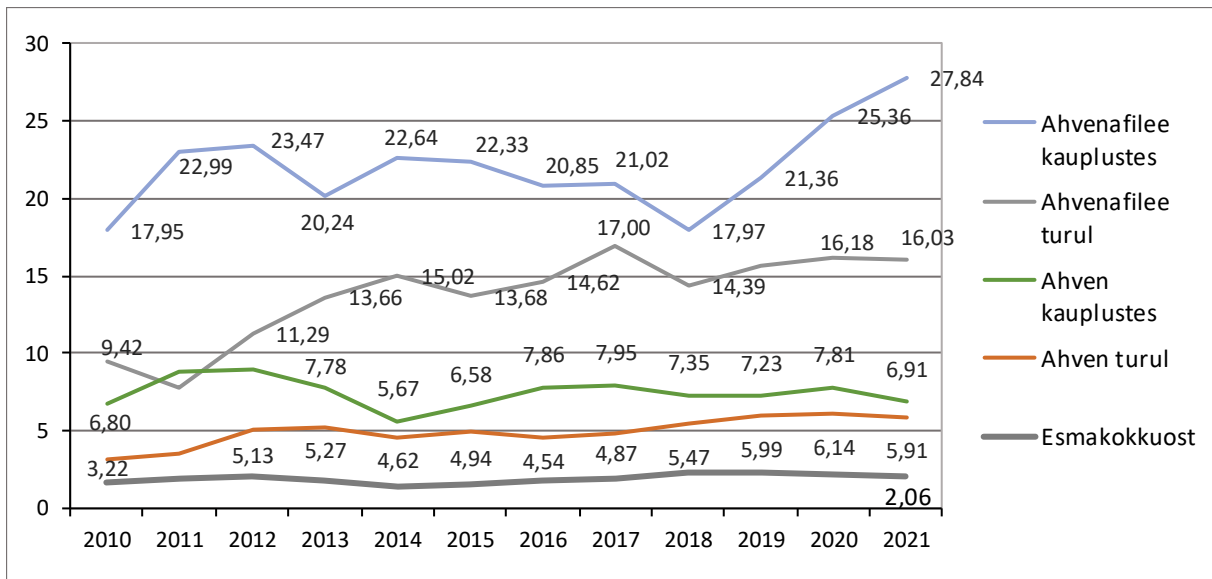

Allikas: SA

Ahvena hind turgudel oli kahel viimasel aastal üsna püsiv ja 2021. aastal keskmine hind isegi langes 4% (5.91 eurole/kg). Kauplustes oli ahvena hinnatase (6.91 €/kg) isegi allpool möödunud viie aasta taset. Püügi vähenemise mõjul on aga ahvena ja ahvenafilee saadavus kauplustes võrdlemisi kesine, odavama hinnaklassi pakkumised on harvenenud. Filee oli saadaval vaid kõrgema hinnatasemega

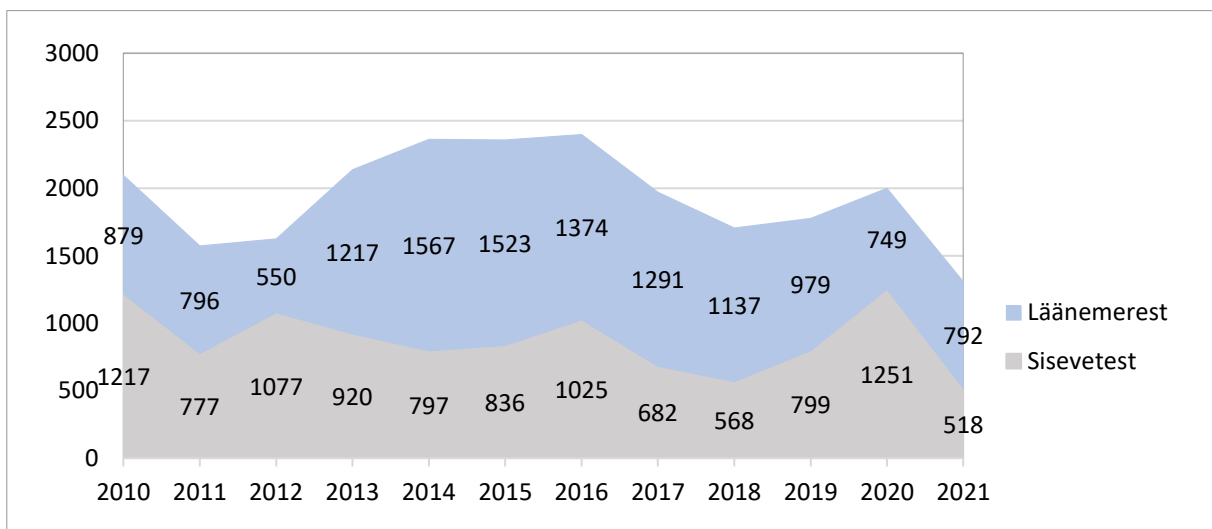
kauplustes, mistõttu selle keskmine hind on tõusnud 28 eurole/kg. Turgudel on ahvenafilee odavam ja maksis 2021. aastal keskmiselt 16 eurot/kg ehk vaid 11% enam kui viis aastat tagasi (joonis 1.16).

Joonis 1.16. Ahvena ja ahvenafilee aastakeskmised hinnad kauplustes ja turgudel (€/kg)

Ahvena hinna tõusu on soodustanud ahvenavarude vähenemine ja sellest tulenev väiksem püük. 2021. aastal püüti ahvenat 35% vähem (1310 tonni) kui 2020. aastal (2000 tonni; vt joonis 1.17), seejuures vähenes just sisevete ahvenasaak ligi 60%, sh Peipsi järvest, kuid Läänemere ahvenapüük suurenes 6%.

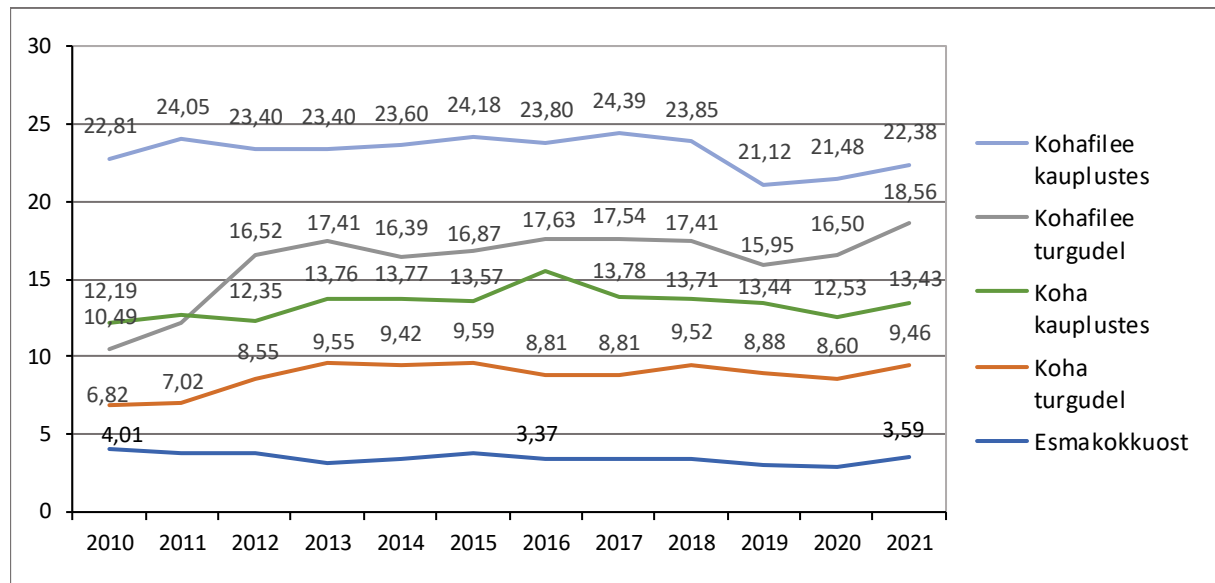
Joonis 1.17. Ahvena püük 2010–2021 (tonni)

Allikas: SA

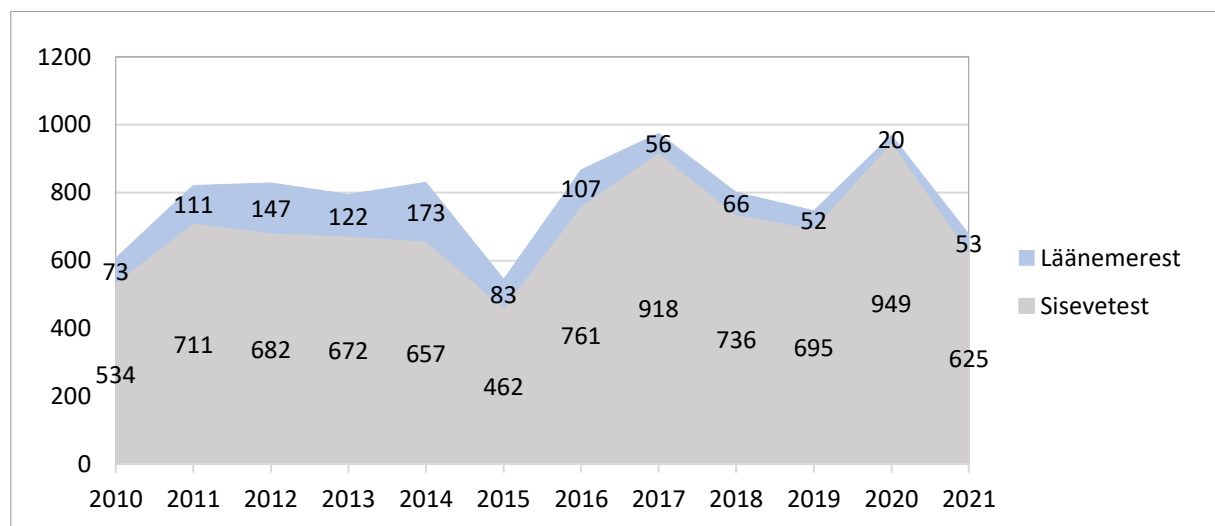
Koha ja kohafilee hinnad pöördusid 2021. aastal pakkumise vähenedes väikesele tõusule nii kauplustes kui ka turgudel. Koha hinnad tõusid 2021. aastal kauplustes ja turgudel 7–10%, filee kallines 4–13%. Turgudel oli koha keskmine hind (9.46 eurot/kg) samal tasemel ka 2018. aastal, vahepealsetel aastatel oli see madalam (alla 9 euro/kg), kuid kohafilee on turgudel varasemast kallim (18.56 eurot/kg). Kauplustes tõusid koha ja kohafilee hinnad 2021. aastal aeglasemalt (4–7%) kui turgudel (10–13%) ja hinnatase jäi soodsamaks kui aastatel 2016–2018 (joonis 1.18). Kohafilee maksis kauplustes keskmiselt 22 eurot/kg, (2016–2018. a 24 eurot/kg), hinnalaeks 33 eurot/kg.

Joonis 1.18. Koha ja kohafilee aastakeskmised hinnad kauplustes ja turgudel (€/kg)

Koha püük vähenes 2021. aastal 678 tonnile, mis oli 30% alla eelmise aasta ja 17% alla viimase kümne aasta keskmist taset (818 tonni, vt joonis 1.19). Vähenes just sisevete püük (34%).

Joonis 1.19. Koha püük 2010–2021 (tonni)

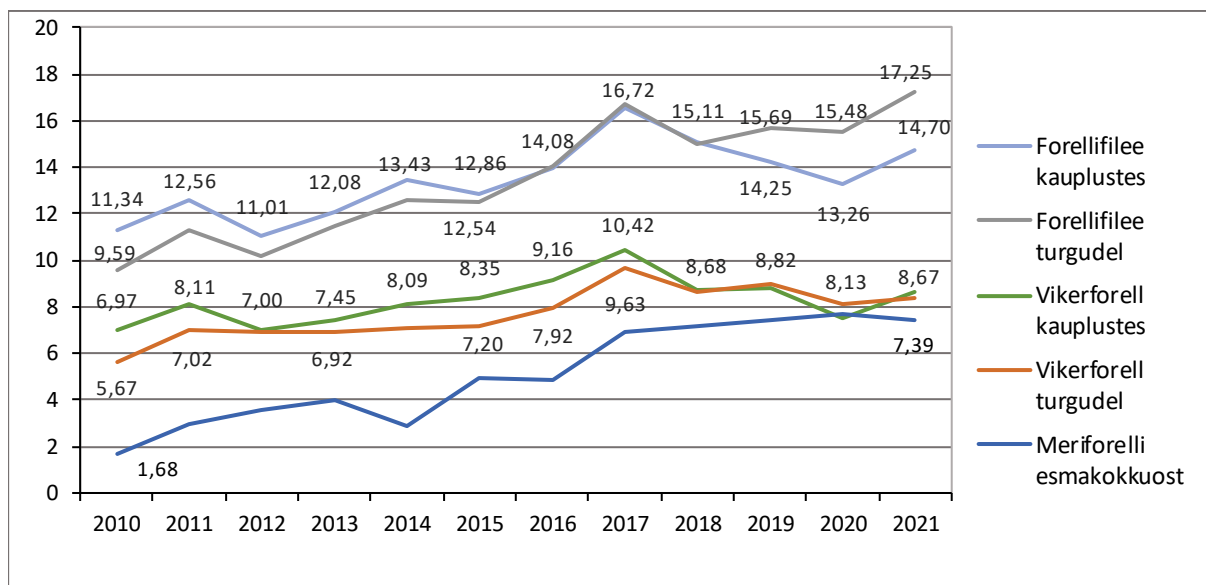

Allikas: SA

Aastatel 2018–2020 oli koha hinnatase olnud kerges languses ja veel 2021. aastalgi jäid hinnad alla 2018. aastale (v.a filee hind turgudel).

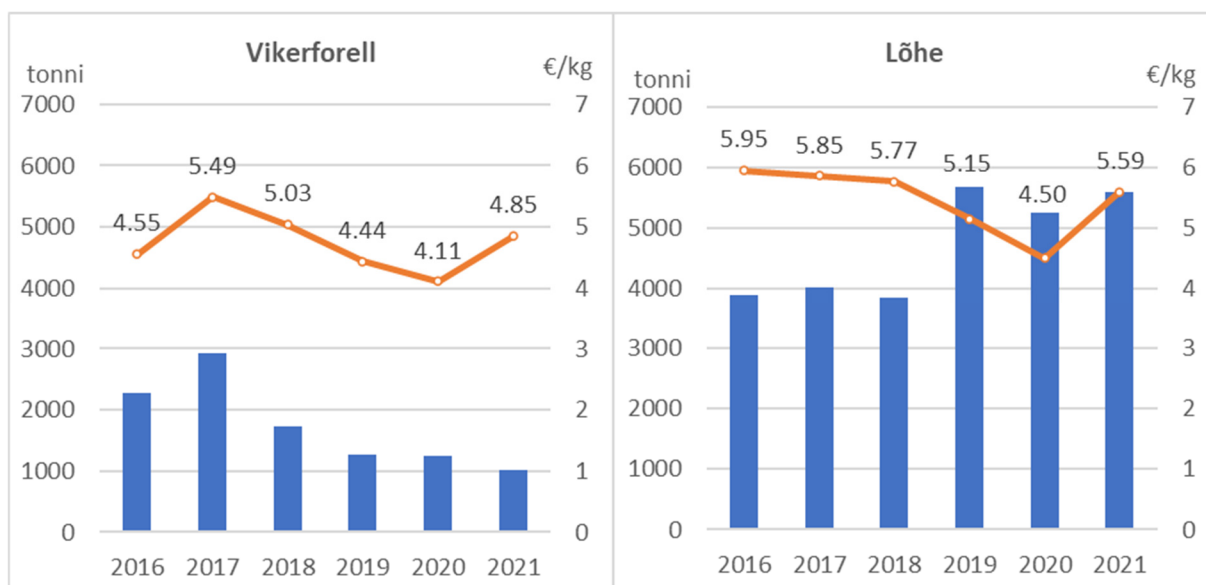
Vikerforelli hinnad nii tõusid 2021. aastal veidi pärast möödunud aastast langust kauplustes ja turgudel. Vikerforelli filee kallines turgudel ja kauplustes keskmiselt 11% ning olles nüüd kallim lõhefileest, maksis kauplustes keskmiselt 14.70 €/kg ja turgudel 17.25 €/kg. Kauplustes oli filee hind alla 2017.–2018. a taset, turgudel aga varasemast kõrgem (joonis 1.20).

Joonis 1.20. Forelli ja forellifilee aastakeskmised hinnad kauplustes ja turgudel (€/kg)

Lõhet ja forelli hind sõltub suuresti väliturust. Forelli hinnatrendid järgivad omakorda lõhe trende. Hinnalanguse perioodidel imporditakse kala rohkem ja tarbimine suureneb. Värske, jahutatud vikerforelli import oli aga viimasel neljal aastal aeglasel langustrendil, 2021. aastal imporditi jahutatud vikerforelli 1,0 tuh tonni. Eestis kasvatatud vikerforelli müüdi 2021. aastal 712 tonni ehk 23% vähem kui 2019. aastal (SA andmed).

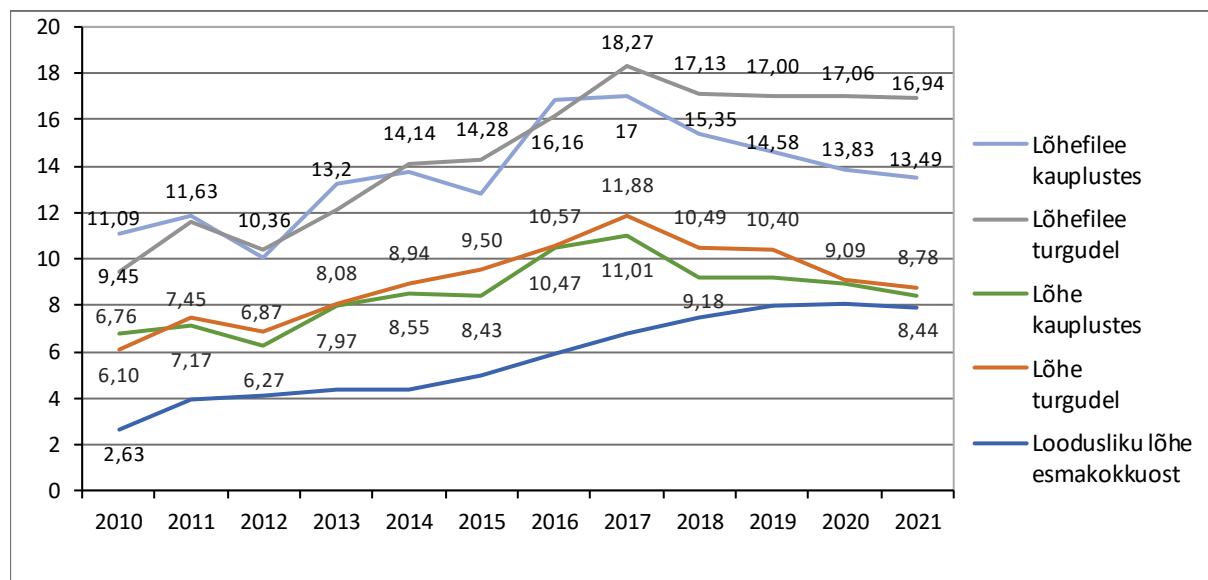
Joonis 1.21. Jahutatud, värske vikerforelli ja lõhe import Eestisse 2016.–2021. aastal (tonnides) ja keskmine impordi hind (€/kg)

Allikas: SA

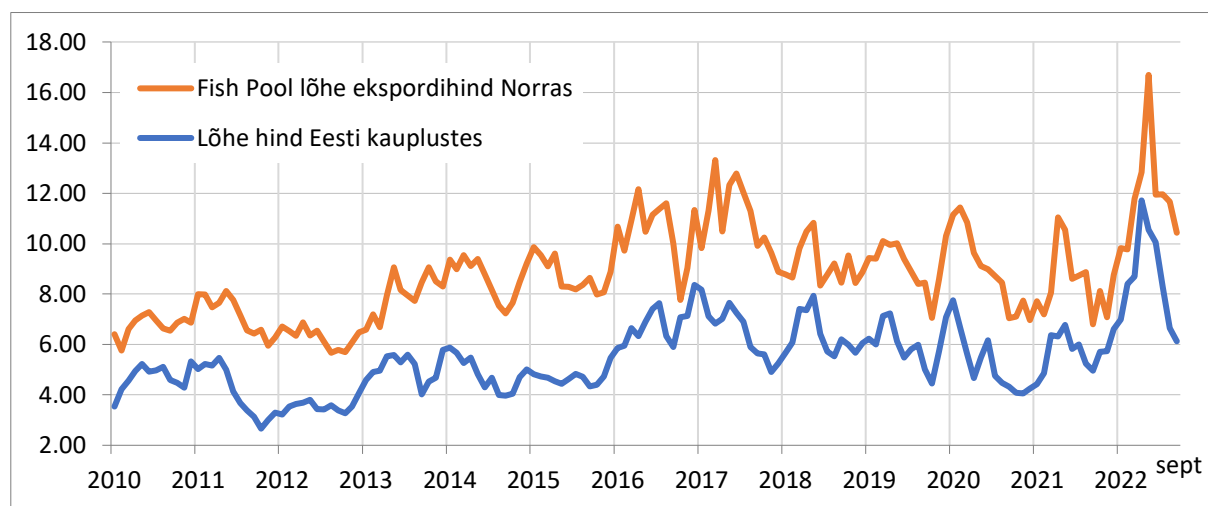
Lõhe ja lõhefilee aastakeskmise hind oli 2021. aastal jätkuvalt languses ning kauplustes viiendiku võrra odavam kui viis aastat tagasi. Lõhefilee keskmine hind kauplustes (13.49 eurot/kg) oli 25% odavam kui turgudel (16.94 €/kg; joonis 1.22). Lõhe impordihind oli aastail 2019–2021 odavam kui aastail 2016–2018, mille tulemusel impordikogused suurenesid.

Joonis 1.22. Lõhe ja lõhefilee aastakeskmised hinnad kauplustes ja turgudel (€/kg)

Nõudluse kasv maailmaturul, sh Hiinas, soodustab lõhe hinnatõusu. 2020. aasta hinnalangus tuli aga koroonakriisiga kaasnenud nõudluse vähenemisest. 2022. aasta kevadel järgnes uus järsk hinnatõus, sest kasvandusmahte oli vahepeal vähendatud, ent nõudlus oli jälle kasvamas. 2022. aasta kevadel jõudis lõhe hind maksimumtasemele 12.77 eurot/kg Fish Pool hinnaindeksi (FPI) järgi ja oli aastatagusest ligi kaks korda kõrgem. (vt joon 1.23)

Joonis 1.23. Fish Pool lõhe hind Norras (FPI)* ja lõhe keskmine hind Eesti kauplustes (eurot/kg)

* Fish Pool indeks (FPI) peegeldab Norra lõhe ekspordihinna muutusi (roogitud kala kaaluga 3–6 kg, FCA Oslo)
Allikad: Fish Pool (Norra), Eesti hind: EKI

Kalasaagi muutused peegelduvad nii esmakokkuostu hindades kui jaehinnas. **Esmakokkuostuhinnad** olid enamikul kalaliikidel viie aastaga kerkinud (võrreldes 2016. aastaga), kuigi 2021. aastal need mitmel kalaliigil langesid (tabel 1.11).

Tabel 1.11. Kala esmakokkuostuhinnad 2011–2021 (€/kg)

	2011	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2021/ 2020, ±%	2021/ 2016, ±%
Ahven	1.92	1.83	1.95	2.30	2.37	2.22	2.06	-7,2	12,6
Kilu	0.17	0.18	0.18	0.17	0.17	0.17	0.19	11,8	5,6
Koha	3.76	3.37	3.37	3.42	3.03	2.84	3.59	26,4	6,5
Lest	0.52	0.84	0.88	0.98	1.06	1.09	1.02	-6,4	21,4
Lõhi	3.95	5.93	6.79	7.50	8.03	8.10	7.92	-2,2	33,6
Meriforell	3.00	4.84	6.94	7.17	7.43	7.72	7.39	-4,3	52,7
Räim	0.16	0.19	0.19	0.17	0.18	0.18	0.20	11,1	5,3
Tursk	1.03	0.98	1.50	0.95	...	3.44	3.02	-12,2	208,2
Vikerforell	-	-	-	6.88	5.48	4.82	5.00	3,7	

Allikas: Maaeluministeerium

1.4. Kala tarbimine teistes riikides

Maailma riikide kalatarbimist vaatlevad FAO¹² ja Euroopa riikide lõikes EUMOFA¹³, mis jälgivad maailma erinevate regioonide ja riikide elanikkonna varustatust toiduainetega, sh ressursse (kalapüüki ja vesiviljelust), eksporti, importi ja hinnatrende. FAO kalanduse aastaraamat 2022 vaatleb kalatarbimist maailmas 2020 ja 2019. aasta andmetel¹⁴. Võimaliku tarbimisena käsitletakse inimestele tarbimiseks saadaval olevate kalandus- ja vesiviljelustoodete kogust riigis, mis arvutatakse ressursipõhiselt, lähtudes püügist, kasvanduste saagist ja impordi- ning ekspordikogustest.

Aasta jooksul maailmas toiduks tarbitavad kala ja mereandide ressursid jätkasid FAO andmeil 2020. aastal kasvu vesiviljeluse arvel. Vabast loodusest püütud kogused püüsid viimastel aastatel võrdlemisi stabiilsed, 2018. aasta püük 96,4 mln tonni oli ajaloo suurim ja 2020. aasta püük 90,3 mln tonni jäi sellele alla. Püügi vähenemise põhjuseks oli 2020. aastal osalt Covid-kriisi aegne nõudluse vähenemine, vähenes ka kalandustoodete eksport maailmas. Seega saadi 2020. aastal võimalike tarbimisressurssidena kala ning mereande kokku 178 mln tonni¹⁵, sellest 90,3 mln tonni püügiga ja 87,5 mln tonni vesiviljelusest¹⁶. Kogu ressursidest 157,4 mln tonni võis minna tarbimiseks toiduks.

¹² FAO – ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsioon (*Food and Agriculture Organisation*)

¹³ EUMOFA – *European Market Observatory for Fisheries and Aquaculture products* (Euroopa kalandus- ja vesiviljelustoodete seirekeskus)

¹⁴ FAO, 2022. The State of World Fisheries and Aquaculture 2022 (SOFIA). Rome. Pdf-fail.

¹⁵ pluss 36 mln t vetikaid, koos millega oli ressursse 214 mln tonni

¹⁶ FAO, lk 17. ei sisalda veetaimi, vetikaid ega veeloomadest imetajaid, roomajaid (alligaatorid, kaimanid).

Kala tarbimine toiduks on FAO hinnangul kasvanud maailmas perioodil 1961–2019 kiiresti, keskmiselt 3,0% aastas, mis on olnud kiirem kui elanikkonna juurdekasv (1,6%).

FAO hinnangul võis tarbimine maailmas 2019. aastal olla keskmiselt 20,5 kg elaniku kohta ja 2020. aastal keskmiselt 20,2 kg (eluskaalus, tabel 1.12). Euroopa Liidus oli kala ja mereandide võimalik tarbimine EUMOFA andmeil 2019. aastal 24,0 kg inimese kohta aastas ja 2020 aastal 23,3 kg aastas¹⁷ (eluskaalus; tabel 1.12 ja 1.13).

Põhilise osa kala ja mereandide püügist annab merepüük (78,8 mln t 2020. a), sisevetest saadi 11,5 mln t. FAO seire näitab, et kalanduse ülepüügi all kannatavate looduslike varude osakaal on tõusnud, juba 35%-le, bioloogiliselt jätkusuutlike varude osakaal oli langenud 65%-le koguarudest¹⁸.

FAO osutab, et kogu maailmas juba pikemat aega kiiresti kasvanud vesiviljeluse toodang jätkas kasvu ka 2020. aastal, jõudes 87,5 mln tonnini (vetikateta). Vesiviljelusega saadud loomse toodangu kogusest olid 57,5 mln t kalad, 17,7 mln t molluskid (austrid, karbid), 11,2 mln t vähilised (krevetid, krabid), lisaks teised mereloomad (mereselgrootud, vesikilpkonnad, konnad jt) 1,1 mln t. Peamiste kalaliikidena kasvatatakse magevees erinevaid karpkalalisi (sh harilikku karpkala e sasaani 4,2 mln t), tilaapiaid (5,5 mln t). Merekasvandustes on olulisim kala atlandi lõhe (2,7 mln t 2020. a).

Üle 90% maailma vesiviljelustoodangust kasvatatakse Aasias, kus suurim kasvataja on Hiina (49,6 mln t 2020. a, v.a veetaimed ja vetikad). Toodangu mahult järgnevad India (8,6 mln t), Indoneesia (5,2 mln t), Vietnam (4,6 mln t), Bangladesh (2,6 mln t), Egiptus (1,6 mln t), Tšiili (1,5 mln t) ja Norra (1,5 mln t), Euroopa Liidus tervikuna 1,1 mln tonni.¹⁹ Lisaks kasvatatakse maailmas toiduks üha enam veetaimi (vetikaid jm) – kokku 35 mln t (2020. a), suurimateks tootjateks on Hiina (20,9 mln t), Indoneesia (9,6 mln t), Korea Vabariik (1,8 mln t) ja Filipiinid (1,5 mln t). Hiinas annab vesiviljelustoodang juba valdava osa (80%) ressurssidest, siis mujal Aasias 45%, maailmas väljaspool Aasiat ligikaudu 20% ja Euroopa Liidus 22%.

Merepüügi mahtudelt on maailmas jätkuvalt esikohal Hiina (11,8 mln t 2020. a), järgnevad Indoneesia (6,4 mln t), Peruu (5,6 mln t), Venemaa (4,8 mln t) ja USA (4,2 mln t). Merepüügist (kokku 78,8 tuhat tonni) 85% moodustas kala, nii koorikloomade (krevetid, krabid) kui molluskite (kalmaarid jt) osakaal oli 7%. Püütavamad kalaliigid maailmas on endiselt peruu anšoovis (4,9 mln t), alaska pollak ehk mintai (3,5 mln t), võõttuun (3,2 mln t), atlandi heeringas (1,6 mln t), kulduim tuun (1,6 mln t), põhja putassuu (1,5 mln t), jaapani makrell (1,4 mln t), sardiin (1,3 mln tonni) Nii atlandi heeringa kui atlandi tursa saagid on aegamisi vähenenud, kuid mitte atlandi makrelli (skumbria) saak.

Euroopa Liit püüdis ja kasvatas 2020. aastal EUMOFA andmetel kokku 5,0 mln t kala ja vesiviljelustooteid, püügist 0,9 mln tonni kulus muuks kui toiduks (kalajahu jm). Toiduks mõeldud ressurssidest (4,1 mln t) saadi vesiviljelusest 1,1 mln t (27%). Suurimaks vesiviljelussaaduste tootjaks Euroopas on Norra (1,49 mln t tonni 2020. a), andes rohkem toodangut kui Euroopa Liit kokku, lisaks püüti kala 2020. aastal 2,45 mln tonni. Suurimad püügikogused Euroopa Liidus on Taanil (904 tuhat t 2019. a), Hispaanial (837 tuhat t), Prantsusmaal (525 tuhat t) ja Hollandil (319 tuhat t). Suurimateks vesiviljelejateks Euroopa Liidus on Hispaania (277 tuhat tonni 2020. a), Prantsusmaa (191 tuhat t), Kreeka (131 tuhat t) ja Itaalia (122 tuhat t).

¹⁷ EUMOFA, 2022. The EU Fish Market. 2022 Edition. Luxembourg: Publications Office of the EU, lk 37

¹⁸ FAO, lk 19, 46

¹⁹ Ibid, lk 30

Tabel 1.12. Kala ja mereandide võimalik tarbimine (kg elaniku kohta aastas eluskaalus)

	2001– 2010	2011	2016*	2017*	2019*	2020*	Kala osakaal toidu- kuludes 2021. a, %
Austria	12,8	13,3	13,3	13,2	13,1	13,0	3,7
Belgia	24,2	25,1	21,5	23,8	23,3	23,0	5,6
Bulgaaria	4,9	6,6	7,4	7,3	7,5	7,4	2,6
Eesti	15,2	14,7	16,0	16,3	16,0	16,2	4,8
Hispaania	42,7	42,4	45,7	45,6	46,0	44,2	11,9
Holland	21,2	23,6	21,0	21,1	20,6	20,7	3,5
Horvaatia	16,1	19,7	17,1	18,7	20,8	21,9	4,1
Iirimaa	22,1	22,3	23,0	23,0	25,5	21,2	3,5
Itaalia	24,9	25,4	31,1	30,9	31,2	30,0	7,8
Kreeka	21,1	19,6	19,9	18,2	20,4	19,6	4,6
Küpros	20,1	23,3	23,4	23,9	24,3	22,8	5,7
Leedu	41,4	43,4	15,9	15,6	19,8	18,0	6,8
Luksemburg	26,8	29,1	36,9	33,7	32,8	32,1	6,8
Läti	16,9	27,5	27,3	24,9	24,9	22,9	4,0
Malta	30,4	30,5	35,4	37,0	5,6
Poola	10,3	12,0	14,5	15,0	13,1	13,3	2,1
Portugal	55,8	56,8	57,0	56,8	59,9	57,7	15,3
Prantsusmaa	34,1	34,6	32,9	33,7	33,3	32,6	5,2
Rootsi	31,5	31,0	26,4	26,6	25,2	24,0	4,9
Rumeenia	4,9	6,1	7,2	7,9	8,1	8,1	3,9
Saksamaa	14,5	14,2	13,9	13,4	13,1	12,8	3,3
Sloveenia	9,4	8,1	11,4	11,7	12,2	12,0	2,1
Slovakkia	7,6	11,2	8,5	9,0	9,7	10,1	3,0
Soome	33,6	35,6	19,5	23,1	23,8	21,8	4,0
Taani	22,6	23,0	24,7	27,0	42,6	35,2	4,0
Tšehhi	9,8	9,5	7,9	8,2	6,0	5,7	2,5
Ungari	4,9	5,3	5,2	5,6	6,3	6,5	1,3
Euroopa Liit	22,4	22,9	24,9	24,4	24,0	23,3	5,8
Suurbritannia	20,4	19,0	23,7	22,9	20,1		
Island	90,5	90,1	91,3	92,5	..		
Norra	51,6	53,4	50,0	54,4	54,6		
Ukraina	15,3	13,3	10,5	12,1	..		
Venemaa	19,4	22,3	20,8	20,5	..		
Euroopa	20,9	21,8	21,5	21,6	21,1		
Aasia	18,9	21,2	24,0	24,1	24,6		
Hiina	27,7	32,8	38,9	39,1	40,1		
Jaapan	60,1	53,7	45,3	48,9	46,7		
Põhja-Ameerika	22,9	21,7	22,1	22,4	22,7		
Lõuna-Ameerika	8,7	10,1	10,4	10,5	9,9		
Aafrika	9,3	10,8	9,9	9,9	10,0		
Okeaania	26,0	26,5	24,3	24,2	23,2		
Maailm kokku	17,3	18,9	20,2	20,3	20,5	20,2	

* alates 2016. aastast pärinevad EL riikide andmed FAO asemel EUMOFA-st

Allikad: FAO, EUMOFA, Eurostat

Tabel 1.13. Kala ja mereandide võimalik tarbimine Euroopa Liidus enamtarbitavate liikide lõikes (kg/elaniku kohta aastas, eluskala kaalus, bilansi meetodil arvatud)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Muutus 2020/2019 ±%
Põhjakalad	6,37	6,33	6,24	6,20	5,96	5,37	-9,9
sh tursk	2,31	2,10	2,31	2,14	2,11	1,72	-18,5
alaska pollak (mintai)	1,59	1,59	1,59	1,68	1,67	1,72	3,0
heik	1,00	0,99	0,94	1,00	1,02	1,03	1,0
Pelaagilised kalad	2,88	3,32	3,31	3,19	2,86	2,86	0,0
sh heeringas (ja räim)	1,11	1,26	1,18	1,18	0,98	1,10	12,2
makrell e skumbria	0,55	0,53	0,68	0,60	0,53	0,70	32,1
sardiin	0,53	0,69	0,59	0,57	0,58	0,56	-3,4
kilu	0,35	0,35	0,37	0,40	0,39	0,28	-28,2
Tuunid	2,85	2,88	3,16	3,11	3,11	3,16	1,6
Lõhelased	2,73	2,72	2,70	2,68	2,80	2,97	6,1
sh altandi lõhe	2,29	2,25	2,24	2,24	2,36	2,44	3,4
forell	0,41	0,44	0,42	0,42	0,41	0,49	19,5
Mageveekalad	1,26	1,21	1,10	1,02	1,10	1,03	-6,4
sh pangasius	0,53	0,50	0,36	0,34	0,32	0,29	-9,4
Lestad	0,55	0,63	0,51	0,49	0,48	0,46	-4,2
Muud merekalad	1,63	1,72	1,68	1,66	1,69	1,61	-4,7
Vähilised	1,81	1,89	1,86	1,84	1,74	1,70	-2,3
sh krevetid	1,46	1,52	1,51	1,57	1,47	1,46	-0,7
Molluskid, sh karbid	2,59	2,48	2,19	2,11	1,92	2,05	6,8
rannakarbid	1,23	1,29	1,28	1,31	1,05	1,01	-3,8
Peajalgseid	1,17	1,19	1,46	1,43	1,35	1,37	1,5
sh kalmaar	0,71	0,72	0,67	0,66	0,62	0,62	0,0
Muud saadused	0,61	0,69	0,58	0,63	0,70	0,71	1,4
sh surimi ²⁰	0,57	0,58	0,53	0,59	0,59	0,64	8,5
Kokku	24,5	25,1	24,4	24,4	24,0	23,3	2,6
Vesiviljelussaaduste osakaal, %	26,6	25,9	25,6	25,7	23,4	27,8	

Allikad: EUMOFA andmebaas²¹ (18. novembri 2022. a seisuga) ja The EU Fish Market 2022 Edition

²⁰ Surimi valmistatakse loodusest püütud liikidest (peamiselt Alaska pollak, putassuu, merluus). Surimi arvatavat tarbimist arvestatakse impordist ekspordi lahutamiseks kuna puudub statistika, mis viitaks konkreetset surimi tootmisele ja tootmiseks kasutatud liikide osakaalule.

²¹ <https://eumofa.eu/supply-balance>

EUMOFA andmeil on Euroopa Liidus võimalik kala ja mereandide tarbimine olnud aastast aastasse üsna püsival tasemel. Võimalikke ressursse oli elaniku kohta 2019. aastal 24,0 kg ja 2020. aastal 23,3 kg²². EUMOFA andmeil suurenesid kulutused kala ja mereandide ostudele 2021. aastal EL-s keskmiselt 131 eurole pereliikme kohta (võrreldava ostujõu alusel)²³.

2020. aasta võimalikest ressurssidest Euroopa Liidus (kokku 12,9 mln tonni) oli ligi 70% imporditud (8,8 mln tonni). Tarbimisressurssidest 28% pärines vesiviljelusest, sh lõhelastest 94%, mageveekaladest 66%, vähilistest 50% ja molluskitest 73%. Seevastu püügiga oli saadud pelaagiline kala (heeringas, skumbria, sardiin jt), põhjakalad (alaska pollak, tursk, heik jt), lestad ja tuunid, samuti peajalgseid (kalmaarid, seepiad). Vikerforelli võimalikust tarbimisest EL-s võis 84% olla kasvanduskala.

2020. aastal suurenes Euroopa Liidus lõhe, forelli, skumbria, mintai ja molluskite tarbimine (tabel 1.13). Kalavarude vähenemise tõttu langes tursa tarbimine, vähem tarbiti ka mageveekalu, lesti, kilu jt, tarbimist piiras pandeemia, restoranid olid osalt suletud. Euroopa Liidus tarbitakse kõige rohkem kala ja mereande elaniku kohta Portugalis (58 kg 2020.a), järgneb Hispaania (44 kg; tabel 1.12).

EUMOFA andmetel on Euroopa Liidus kõige enam tarbitava liigina esikohal atlandi lõhe (2,4 kg el kohta 2020. a), olulisel kohal on tuunikalad (3,2 kg el kohta), tursk ja alaska pollak e mintai (mõlemad 1,7 kg el kohta). Pelaagilisi kalu (heeringas, räim, skumbria, sardiin, kilu) tarbitakse kokku ligi 3 kg elaniku kohta, sh heeringat 1,1 kg (kõik arvestatuna eluskaalus; vt tabel 1.11). Kui lõhest kasvatati vaid 15% EL riikides ise, siis forell saadi enamjaolt enda kasvandustest. Tarbitud tursast püüdsid EL kalurid ise 8%, tuunikaladest aga 33%.

Soome Luonnonvarakeskuse seiretulemused näitavad, et kodumaist kala tarbiti 2021. aastal elaniku kohta 4,2 kg filee kaalus ehk peaaegu samas koguses kui 2010. aastal, importkala tarbimine oli aga vähenenud (tabel 1.14). Lõhe tarbimine langes 2021. aastal 3,4 kg-le elaniku kohta, vähem tarbiti ka muid importkalu. Soome tarbijad eelistavad kodumaist vikerforelli imporditud. Kodumaistest kaladest tarbiti 2021. aastal Soomes veel ahvenat 0,67 kg, haugi 0,47 kg, räabist 0,36 kg, räime 0,35 kg, koha 0,3 kg ja siiga 0,26 kg keskmiselt elaniku kohta (filee kaalus). Soomes oli Luonnonvarakeskuse andmeil 2021. aastal tarbitud 4,2 kg-st koduvete kalast 1,9 kg püütud harrastuskalastajate poolt, 1,4 kg tuli kasvandustest ja 0,9 kg kutselisest kalandusest. Soomes on kalapüügi harrastajaid rohkem kui Eestis: 37% meestest ja 18% naistest (2020. a).

Euroopa Liidus tarbis Eurobaromeetri küsitluste järgi 2021. aastal kodus kala ja vesiviljeluse tooteid vähemasti kord kuus 64% küsitlusele vastanuist (2018. a 70%), kellest 33% sõi kala vähemasti kord nädalas ja 31% sõi nimetatud tooteid kord kuus, kuid mitte iga nädal²⁴. Kord kuus kala tarbijate arvu poolest oli Eesti 80%-ga Euroopa Liidu riikidest endiselt neljas. Teda edestasid Portugal (86%), Hispaania ja Iirimaa. 21% EL elanikest tarbis vähemalt kord kuus kalatooteid toidukohtades (-11%). Eesti oli sellelt näitajalt 20%-ga (2018. a 31%) üsna keskmise lähedal, sarnaselt Leedu ja Soomega (21%). 16% Eesti elanikest ei söönud kala toidukohtades kunagi. Restoranis tarbitakse kala usinamalt (vähemasti kord kuus) Portugalis (49%) Luksemburgis (36%), Hispaanias (32%) ja Irimaal (31%).

22 EUMOFA andmebaas, vt <https://eumofa.eu/supply-balance>

23 EUMOFA, The EU Fish Market. 2022 Edition, lk 43-45

24 Special Eurobarometer 515 – märts/aprill 2021. "EU consumer habits regarding fishery and aquaculture products". Report, lk 8-15

Tabel 1.14. Kala ja kalatoodete tarbimine toiduks Soomes (kg elaniku kohta)*

	2010	2015	2017	2018	2019	2020	2021
Kodumaine kala (filee kaalus)	4,3	4,1	4,1	3,8	3,9	4,4	4,2
Vikerforell kasvandustest	1,1	1,3	1,2	1,2	1,3	1,5	1,4
Teised kalad	3,2	2,8	2,9	2,6	2,5	2,9	2,8
Importkala	10,3	10,2	9,8	9,3	9,6	9,3	8,3
Vikerforell (filee kaalus)	0,8	0,8	0,8	0,8	0,6	0,3	0,2
Lõhe (filee kaalus)	3,1	4,1	4,0	3,5	3,5	3,9	3,4
Tuunikala (toote kaalus)	1,7	1,6	1,5	1,3	1,7	1,6	1,4
Muud kalad ja tooted (toote kaalus)*	4,3	3,8	3,5	3,7	3,8	3,5	3,3
Kokku	14,6	14,3	13,9	13,1	13,4	13,7	12,5

*Kodumaise kala kogus on esitatud fileekaalus. Importkala kogus on esitatud toote kaalus sellisena nagu see on imporditud. Tervena imporditud kala on arvestatud fileekaalule.

Allikas: Luonnonvarakeskus (Soome); www.luke.fi

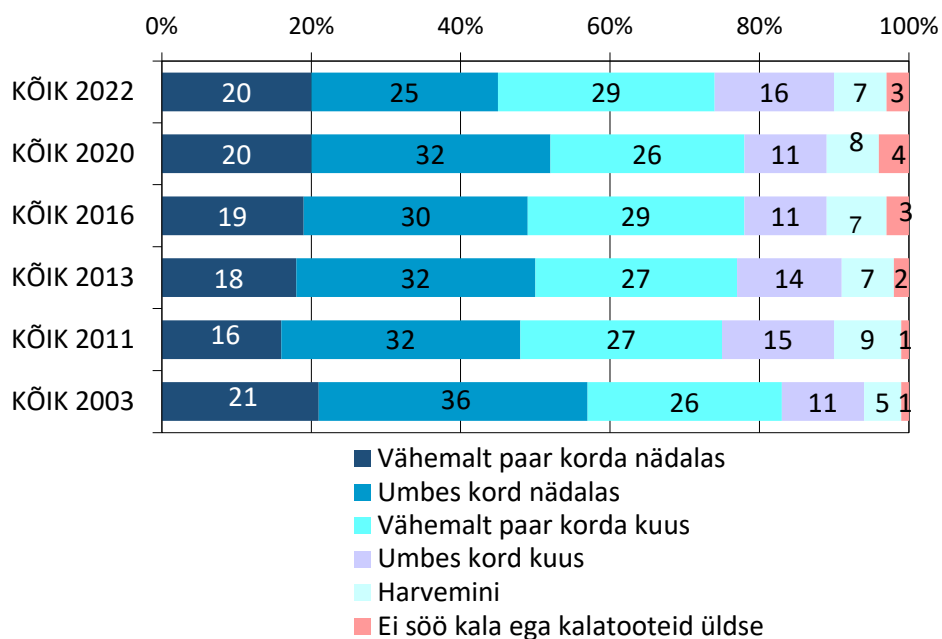
2. Kala ja kalatoodete tarbimisharjumused (elanike küsitluse alusel)

Eesti Konjunktuuriinstituut viis 2022. aasta septembris-oktoobris läbi veebiküsitluse elanikkonna kala ja kalatoodete tarbimisharjumuste, tarbimisega rahulolu, ostueelistuste ja ostukohtade analüüsimiseks ning kalakampaania „Kala kõlab hästi“ mõju analüüsimiseks. Kuna uuringu eesmärk oli selgitada välja võimalikud muutused kala ja kalatoodete tarbimises, siis lähtuti andmete võrreldavuse tagamiseks aastatel 2003–2020 väljatöötatud ankeetidest ning kalakampaania mõju osas 2021. aasta uuringu ankeedist, mida ajakohastati koostöös Maaeluministeriumiga (vt lisa, küsimustik). Kõiki Eesti maakondi hõlmanud veebiküsitlusele vastas 2022. aastal 1175 elanikku vanuses 18–74 aastat. Vastajad hindasid kala ja kalatoodete osas oma tarbimiskäitumist viimase aasta jooksul, st käesoleva uuringu tulemused kajastavad perioodi 2021. aasta septembrist kuni 2022. aasta oktoobri alguseni. 2020. aastal läbiviidud küsitlusuuringule vastas 1925 elanikku, 2016. aastal 1019, 2013. aastal 1112, 2011. aastal 1127 ja 2003. aastal 793 elanikku. Aruande joonistel ja tabelites on võrdlusandmete puhul märgitud küsitluste toimumise aastad.

2.1. Tarbimise sagedus

2022. aasta küsitlusuuringu andmetel tarbis viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid 97% vastanutest ja 3% ei söönud üldse kala (joonis 2.1). 74% vastanutest sõi 2022. aastal kala ja kalatooteid vähemalt paar korda kuus või sagedamini (2020. a 78%). Vähemalt kord nädalas tarbis kala ja kalatooteid 45% vastanutest (2020. a 52%), 29% tegi seda paar korda kuus (2020. a 26%) ja 23% kord kuus või harvemini (2020. a 19%). Seega on 7%-punkti võrra vähenenud nende hulk, kes sõid kala vähemalt kord nädalas ja teiselt poolt 8%-punkti võrra suurenenud nende arv, tegid seda vähemalt üks või kaks korda kuus, mis tähendab, et kala on tarbija toidulauale jõudnud mõnevõrra harvemini. Samas pole muutus üldises tarbimismustris väga suur ja kala süüakse Eestis tüüpiliselt kas kord nädalas või vähemalt paar korda kuus. Alates 2011. aastast on vähemalt paar korda kuus kala tarbijate arv jäänud vahemikku 74%–78%.

Joonis 2.1. Kala ja kalatoodete tarbimise sagedus aastatel 2003–2022 (% vastanutest)

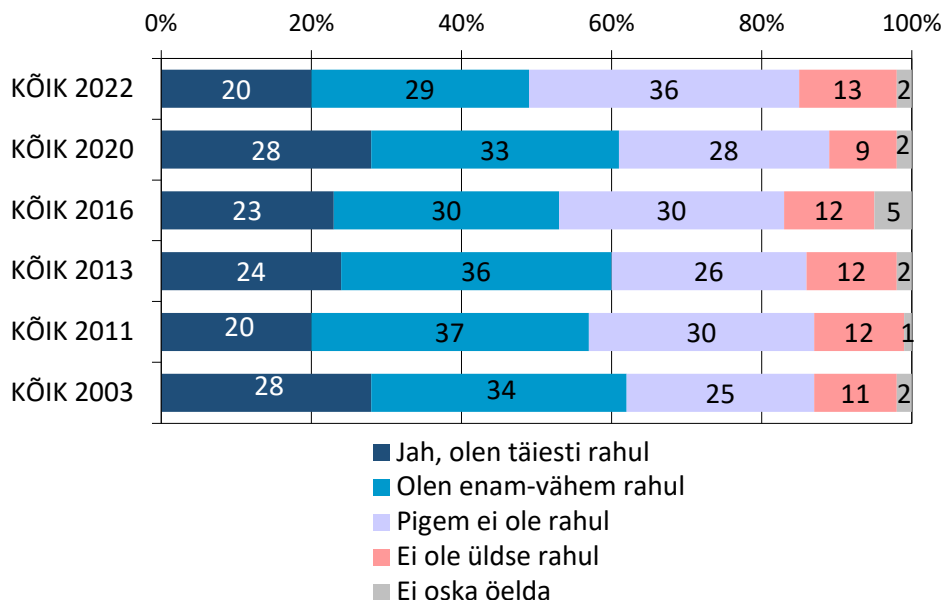
Elanike kalatarbimist mõjutavad elukoht ja sissetulekute suurus. Kala söömine oli harjumuspärasem Lõuna-Eesti elanike hulgas, kellest iganädalaselt söi kala 50% ja vanema põlvkonna seas: 50–64-aastastest vastajaist tarbis kala iganädalaselt 56% ja 64–74-aastastest 58%, samas kui noored (18–29-aastased) tegid seda iganädalaselt oluliselt vähem (25%) (lisa 4.1). Noorte puhul samas vanusegrupis eristub teiselt poolt kalatarbijate suur osakaal kuulises lõikes, kus vähemalt paar korda kuus tarbib kala 32% ja kord kuus 26% noortest (2020. a vastavalt 36% ja 22%). Vähenenud on samas nende noorte hulk, kes ei söö üldse kalatooteid (2020. a 11% ja 2022. a 6%) ja suurenenud nende arv, kes seda harva siiski teeb (2020. a 7% ja 2022. a 11%).

Teistest sagedamini söid kala keskmiselt jõukamad vastajad palgavahemikus 1001–1500 € (50%) ja 1501–2000 € (54%), samas kui madalamates (kuni 500 € ja kuni 501–1000 € kuus) ja kõige kõrgemas palgakrupis (üle 2000 €) tarbiti kala iganädalaselt vähem (vastavalt 27%, 46% ja 41%). Iganädalaselt söid kala naistest rohkem mehed (vastavalt 43% ja 48%).

2.2. Rahulolu tarbimise sagedusega

Hinnanguliselt on ligi pool vastanuist oma kala ja kalatoodete söömise sagedusega rahul, kuid rahulolijate arv on võrreldes 2020. aastaga vähenenud. Oma kala ja kalatoodete söömise sagedusega oli 2022. aastal täiesti või enam-vähem rahul 49% vastanutest (2020. a 61%), sama palju (49%) ei olnud sellega kas pigem või üldse rahul (2020. a 37%) ja 2% vastanutest ei osanud hinnangut anda. Rahulolevate vastanute osakaal (49% *täiesti* või *enam-vähem rahul*) on viimase paarikümne aasta lõikes seni kõige madalam, varasemalt (2003–2020) on see jäänud vahemikku 53%–62% (joonis 2.2).

Joonis 2.2. Rahulolu kala ja kalatoodete söömise sagedusega aastatel 2003–2022 (% vastanutest)

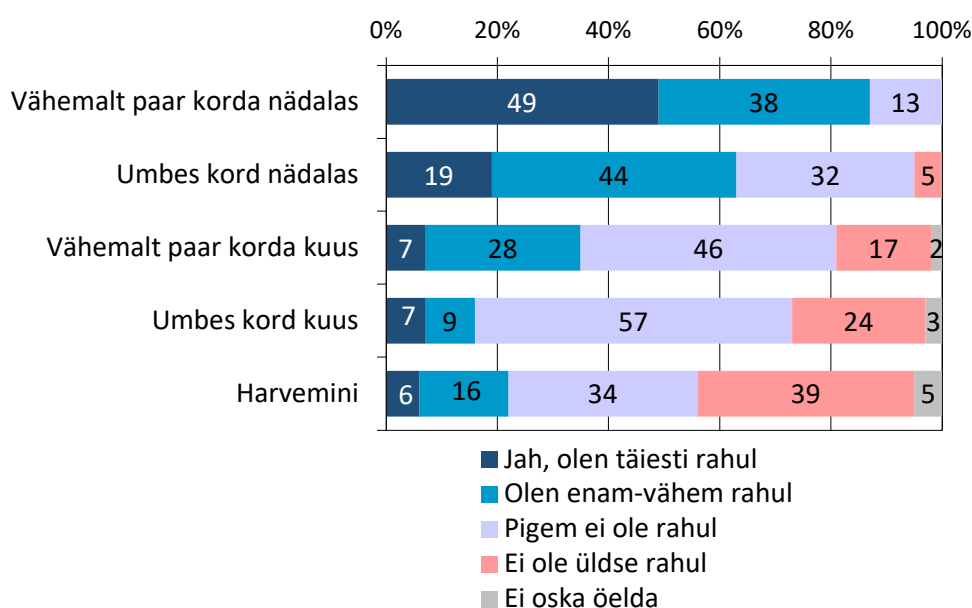

Rahulolu oma kalatarbimise sagedusega jäi erinevates vastajagruppides valdavalt 43–61% piiridesse. Teistest märgatavalt vähem olid oma kalatarbimise sagedusega rahul 18–29-aastased noored (30%) ja kuni 500 € teenivad vastajad (32%) (lisa 4.2). Võib eeldada, et neis gruppides mõjutab kala tarbimist kalatoodete kõrge hind, millest tuleneb ka rahulolematuse oma kalatarbimise sagedusega (eeldatavalt võiks tarbida rohkem). Kõige rohkem rahul oma kalatarbimise sagedusega olid üle 2000 € teenivad

vastajad (61%), 1001–1500 € teenivad vastajad (55%) ning eakamad tarbijad (57% 65–74-aastastest ja 56% 50–64-aastastest), kellest viimaste puhul võib eeldada suuremat kohanemust oma tarbimisharjumustega ja seetõttu ka suuremat rahuolu.

Mida sagedamini kala söödi, seda enam oldi oma kala söömise sagedusega rahul (joonis 2.3). 87% vähemalt paar korda nädalas kala söövatest vastanutest jäi oma kala tarbimise sagedusega suuremal või vähemal määral rahule ja 13% see ei rahuldanud. Vähemalt paar korda kuus kala söövatest vastanutest olid rahul 63% ja rahulolematust väljendas 37%. Kui kala söödi vaid paar korda kuus või harvem, oli valdavaks rahulolematuse – vähemalt paar korda kuus kala söövatest vastanutest väljendas rahulolu 35% ja rahulolematust 63% ning kord kuus kala söövatest vastanutest vastavalt 16% ja 81%. Harvadest kalasööjaist oli oma tarbimisharjumustega rahul 22% ja mitterahul 73%.

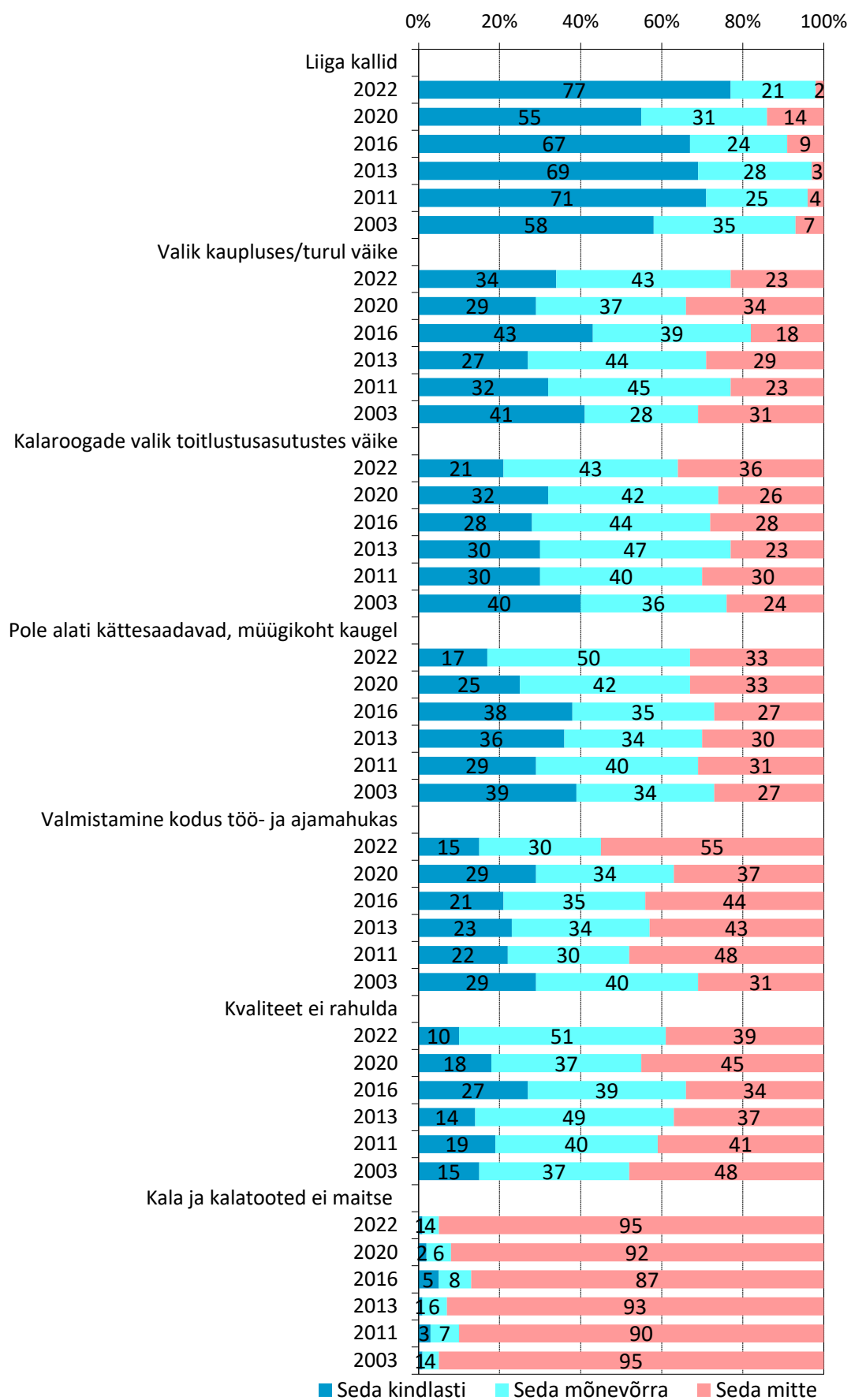
Joonis 2.3. Rahulolu seos kala ja kalatoodete söömise sagedusega 2022 (% vastajarühmast)

Peamine põhjus, miks rahulolu kalatarbimisega on mõnevõrra vähenenud, on kalatoodete kõrge hind (joonis 2.4). Oma kalatarbimisega rahulolematutest vastanutest (49% kõigist), märkis 77% põhjusena (*seda kindlasti*), et kala ja kalatooted on liiga kallid (2020. a 55%). Toodete kallidus elanike jaoks on olnud peamine rahulolematuse põhjus ka kõikides eelnevates kalatarbimise uuringutes (2016. a vastavalt 67%, 2013. a 69%, 2011. a 71%, 2003. a 58%). Võrreldes 2020. aastaga on rahulolematuse hindadega oluliselt suurenenud, mille taga on elukalliduse kiire tõus.

Kalaroogade ja -toodete valiku väiksus toitlustusasutustes ja ostukohtades, probleemid kättesaadavusega, mitterahuldav kvaliteet ning tülikas ja aeganõudev kalaroogade valmistamine kodus on vähese tarbimise või mittetarbimise põhjustena hinna kõrval vähem olulised (sagedamini märgiti vastuseks *seda mõnevõrra*). Kalatoodete väikest valikut kauplustes ja turgudel märkis soovikohast tarbimist takistava põhjusena (*seda kindlasti*) 34% vastanutest (2020. a 29%, 2016. a 43%, 2013. a 27%, 2011. a 32%, 2003. a 41%) ja kalaroogade väikest valikut toitlustusasutustes 21% vastanutest (2020. a 32%, 2016. a 28%, 2013. a 30%, 2011. a 30%). Kalaroogade valik toitlustuses on vastanute hinnangul uuringutevahelisel perioodil mõnevõrra paranenud, millest lähtuvalt on kahanenud ka selle näitaja roll kala tarbimist piirava tegurina: kui 2020. aastal nägi seda kindlasti piirava asjaoluna 32%, siis 2022. aastal 21% vastanutest. Paranenud on ka kalatoodete kättesaadavus ja müügikohtade käepärasus.

Joonis 2.4. Kalatoodete tarbimisega rahulolematuse põhjused aastatel 2003–2022 (% vastanutest)

Kui 2020. aastal nägi kättesaadavust kindlasti piirava tegurina 25% ja 2021. aastal 38%, siis 2022. aastal vaid 17% kalatarbimisega rahuolematutest. Vähenenud on ka pretensioonid kalatoodete kvaliteedile. Kui 2020. aastal ei rahuldanud kalatoodete kvaliteet 18% ja 2016. aastal 27% vastanuist, siis 2022. aastal tõi kvaliteedi rahuolematuse põhjusena välja 10% vastanuist. Vähesese kalatarbimise põhjuseks on väga harva muud maitse-eelistused ehk kala ja kalatooted ei maitse, mida märkis olulise tegurina 1% vastanutest.

Kõrget hinda kala tarbimist piirava olulise tegurina tõid kõige enam välja I-taseme haridusega vastajad (96%), kuni 500 € teenivad vastajad, Lääne-Eesti elanikud (89%) ja 65–74-aastased vastajad (86%). Väike kalavalik kauplustes või turgudel on probleemiks eriti I-taseme haridusega vastajail (63%). Eestlastest rohkem näevad seda takistava tegurina muu rahvuse esindajad (vastavalt 28% ja 48%) (lisa 4.3). 18–29-aastastest noortest oli oma kalatarbimise sagedusega rahul 30% ja 70% mitte. Mitterahuldava tarbimise põhilise põhjustena toodi ka noorte puhul kõige sagedamini esile hind (72%) ning väike valik kauplustes ja turgudel (43%).

Muude vaba vastuse vormis märgitud põhjustena, miks vastaja ei söö üldse kala või sööb liiga vähe, toodi kõrge hinna kõrval välja, et vastaja on taimetoitlane, peres ei söö kõik kala ja seda peab endale eraldi valmistama, vastaja pole harjunud kala sööma, ei oska kalu söögiks valmistada, poes müügil olev kala ei ole värske, võib sisalda saasteaineid või püüab vastaja või keegi tema peres ise kala.

2.3. Erinevate kalade ja kalatoodete tarbimine

Elanike hinnangute põhjal on võrreldavatel aastatel (2020/2022) kalatarbimine mõnevõrra vähenenud nii üldmahult kui ka tarbimise sageduselt.

Kala tarbijad eelistavad toidulaual endiselt värsket ja jahutatud kalast valmistatud kalaroogi, eelkõige lõhest ja forellist tehtud toite, soola- ja vürtsikala ning värsket räimest ja kilust valmistatud kalaroogi. Enamikus tootegruppides on tarbijate arv vaadeldud ajavahemikul vähenenud ja kasvanud on nende arv, kes kala üldse ei söö (tabel 2.1, joonis 2.5, lisa 4.4).

Värsket kalast eelistasid vastanud enim **lõhet**, **forelli** jt teisi selle grupi kalu, mida tarbis 2022. aastal 87% vastanutest (2020. a 90%), neist 51% vähemalt kord kuus või sagedamini (2020. a 57%). Võrreldes 2020. aastaga on nende kalaliikide tarbijate osakaal 3%-punkti võrra vähenenud ja sama palju on kasvanud nende osakaal, kes söövad neid harvemini (vastavalt 33%-lt 36%-ni). Enim mõju tarbimisele avaldas selles tootegrupis tarbija sissetulek: harva sõid või ei söönud üldse neid kalaliike kuni 500 € sissetulekuga tarbijad (61% vastajarühmast), samuti 18–29-aastased noored (60% vastajarühmast).

Räime ja kilu (v.a fileed) tarbis 2022. aastal 70% vastanutest (2020. a 74%). Tarbimise vähenemise taustal on kahanenud ka nende arv, kes söövad selle grupi kalasid vähemalt kord kuus või sagedamini (2022. a 30%, 2020. a 36%). Siingi on veidi (4%-punkti võrra) kasvanud nende arv, kes ei söönud neid kalaliike üldse või tarbisid harvem (+2%-punkti). Teistest enam (kord kuus või sagedamini) eelistasid värsket räime ja kilu oma toidulaual I taseme haridusega vastajad (53%) ja vanema põlvkonna esindajad (48% 65–74-aastastest ja 41% 50–64-aastastest). Kõige ebapopulaarsem oli see sortiment 18–29-aastastele noortele: iganädalaselt ei tarbinud neid kalaliike ükski vastanud noor; vähemalt korra kuus tegi seda 4%, väga harva 42% ja üldse ei söönud sedasorti kala 52% noortest.

Värsket [lesta](#), [karpkalu](#), [ahvenaid](#), [skumbriat](#), [turska](#) selle grupi kalu tarbis 2022. aastal 74% vastanuist (2020. aastal 76%). Vähemalt kord või paar nädalas tegi seda 6%, vähemalt korra kuus 20% ja harvem 48%. Selles kalaliikide grupis on kahanenud nende tarbijate osakaal, kes söövad neid kalu vähemalt korra kuus (-6%-punkti). Samas on lisandunud neid, kes söövad neid kalu harva (+3%-punkti). Neist kaladest valmistatud toite eelistati rohkem merelistes piirkondades: Lääne-Eestis tarbis neid kalu vähemalt kord kuus 43% ja Kirde-Eestis 38% vastanuist.

Ka [kalafileede](#) ([värsked](#), [jahutatud](#), [külmutatud](#)) tarbimises võib täheldada nihkeid väiksema tarbimise või tarbimisest loobumise suunas. [Räime](#), [kilu](#) jt selle grupi kalade fileed tarbis 2020. ja 2022. a võrdluses vastavalt 55% ja 49%, neid tooteid ei söönud 2022. aastal üldse 51% (2020. a 45%) ja tarbis harvem 33% (2020. a 35%). [Lesta](#), [heigi](#), [ahvena](#) jt fileede tarbimine kahanes vastavalt 67%-lt 63%-ni ja [löhe](#), [forelli](#), [koha](#) jt fileede tarbimine 84%-lt 79%-ni vastanuist. Kui kahe esimese grupi osas domineerivad korra kuus või harvad tarbijad, siis löhe, forelli, koha jt selle grupi kalade fileed tarbib 9% vastajaist ka sagedamini, st vähemalt kord või paar nädalas, samas kui kilu, räime jt filee grupis on sagedasi tarbijaid 2% ning lest, heik jt grupis 5%. Löhe, forelli koha jt fileed tarbivad kõige sagedamini jõukamad vastajad: 1501–2000 € teenivaist vastanuist 16%, 1001–1500 € teenivaist vastanuist 13%. Neid eelistatakse rohkem Lõuna-Eestis (13%) ja meeste seas (12%). Ka selles grupis on 5%-punkti kasvanud võrra nende vastajate arv, kes seda liiki kalade fileed ei tarbi.

[Külmutatud kala](#) söödi vähem kui värsket ja jahutatud kala, ning kui söödi, siis pigem harvem. See trend ei ole võrreldes eelneva uuringuga muutunud, kuid kogutarbimine selle tooteliigi osas liigub vähenemise suunas. Külmutatud kaladest eelistati [lesta](#), [heiki](#), [ahvenat](#) jt selle grupi kalu, mida tarbis 2022. aastal 52% vastanuist (2020. a 57%), neist vähemalt kord kuus valmistas neist toitu 19% (2020. a 21%) ja harva 33% (2020. a 36%) vastanuist. Vähem söödi külmutatud [löhe](#), [forelli](#), [koha](#) jt kalu (43%, 2020. a 47%) ning [räime](#), [kilu](#) jt kalu (30%, 2020. a 35%). Neid, kes külmutatud kala üldse ei söönud, oli kõige rohkem noorte seas ja kõrgemates palgagruppides. 18–29-aastastest ei söönud üldse külmutatud räimi, kilu jt 94% ja külmutatud löhe, forelli, koha jt 72% vastanuist. Üle 2000 € teenivaist vastanuist ei söönud külmutatud räimi, kilu jt 84%, löhe, forelli, koha jt 75% ning lesta, heiki, ahvenat jt 73%.

Sarnaselt eelnevatele tooteliikidele vähenes ka [suitsu-](#), [soola-](#) ja [kuivatatud kalade](#) tarbimine. Favoriidiks jäid soolaheeringas, mida tarbis 71% vastanuist (2020. a 79%) ja soolalöhe ning forell, mida samuti tarbis 71% vastanuist (2020. a 74%). Neid tooteid söödi ka kõige sagedamini: kord kuus või tihemini sõi soolaheeringat 42% vastanuist (2020. a 44%) ja soolalõhet ning -forelli 35% (2020. a 38%). Märgatavalt vähenes suitsuräime, suitsukilu, suitsuheeringa jt suitsukalade tarbimine, mida tegi 54% (2020. a 62%) ning kuivatatud ja vinnutatud kala tarbimine, mida tegi 47% vastanuist (2020. a 52%). Suitsuräime,-kilu ja -heeringa suhtes olid eriti tõrksad 18–29-aastased noored, kellest ei söönud neid üldse 75% ja üle 2000 € teeivad vastajad, kellest vältis seda tooteliiki 73%. Vinnutatud kala eelistasid rohkem mehed kui naised (vastavalt 56% ja 38%) ning eestlastest märgatavalt rohkem muu rahvuse esindajad (vastavalt 38% ja 66%).

[Kalakonservide](#) ja [-preservide](#) tarbijaskond püsib stabiilne, kuid siiski väikese nihkega tarbimise vähenemise poole. Kalakonserve tarbis 2022. aastal 74% vastanutest (2020. a 78%) ja preserve 72% (2020. a 75%). Ennekõike on vähenenud sage tarbimine: kord kuus või tihemini sõi konservkalu 33% vastanuist (2020. a 37%) ja preservkalu 31% (2020. a 35%). Neid tooteid vältisid teistest rohkem 18–29-aastased noored, kellest ei tarbinud konserve 49% ja preserve 64%.

Kalakulinaariatoodete tarbijaskond on vähenenud 3%-punkti võrra, neid tarbis 2022. aastal 62% vastanutest (2020. a 65%), neist kord kuus või sagedamini tegi seda 24% (2020. a 26%) ja harvem 38% (2020. a 39%) vastanuist.

Kalapulkade ja kalaburgerite tarbijaskond ei ole koguarvestuses vähenenud (mõlemal vaadeldud aastal oli neid 31%), kuid kahanenud on tarbimissagedus: vähemalt kord kuus või sagedamini sööb neid 30% (2020. a 33%) ja harvem 39% (2020. a 36%) vastanuist. Sama tendents tarbimissageduse vähenemise suunas iseloomustab ka **krabipulkade ja -nuudlite** tarbijaskonda. 2022. aastal söi neid tooteid 75% vastanuist (2020. a 74%), neist 28% sagedamini ja 47% harvemini (2020. a vastavalt 34% ja 40%). Teistest eristuvalt meeldivad krabipulgad ja nuudlid I taseme haridusega vastajaile, kellest vähemasti korra kuus sööb neid 45% ja harvem 48%.

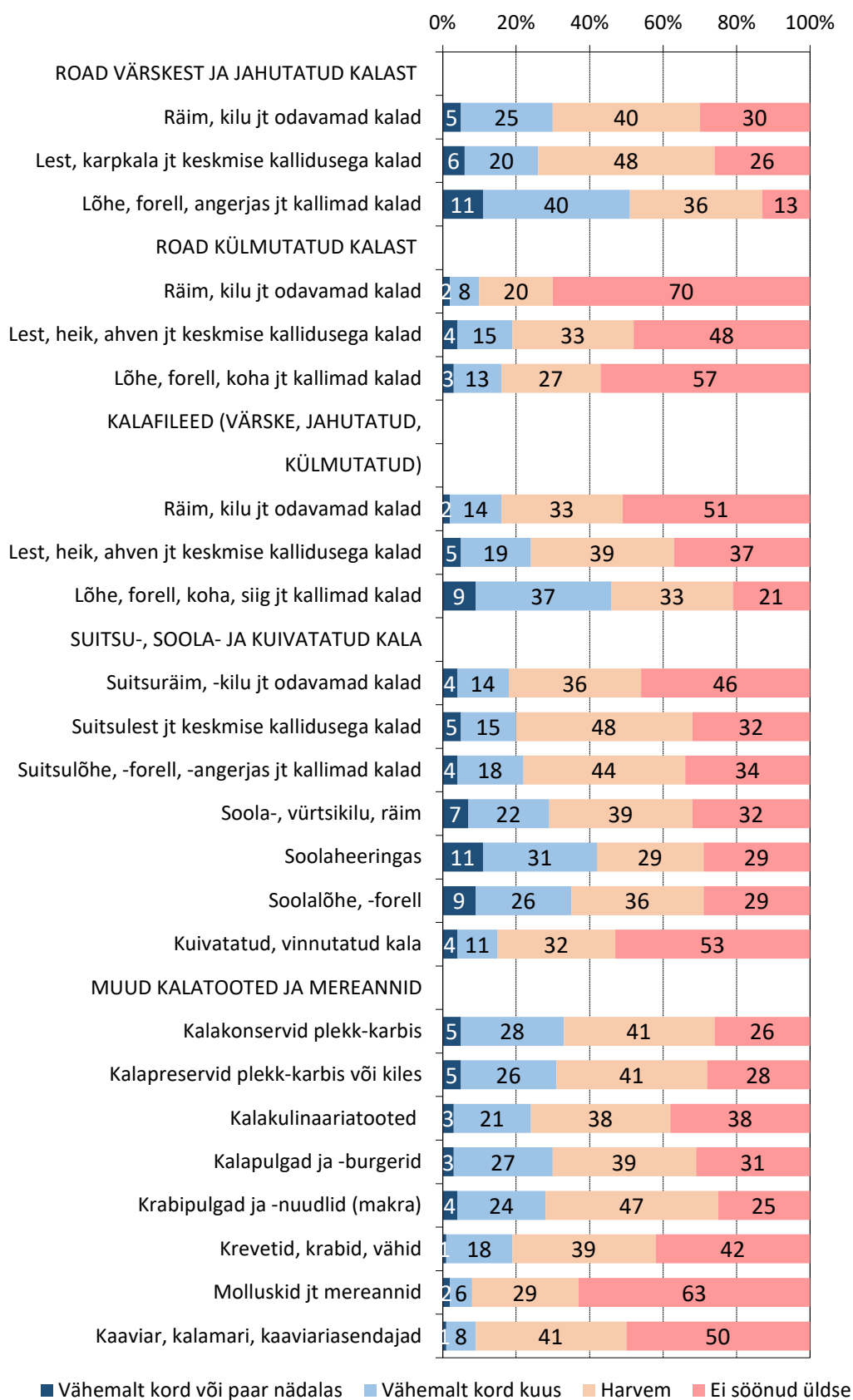
Krevettide, krabide ja vähkide tarbijaskond on püsinud samas suurusjärgus, kuid erinevalt eelnevaist, väikese nihkega suurenemise suunas. Neid tooteid tarbis 2022. aastal 58% vastanuist (2020. a 56%), neist sagedasti 19% ja harva 39% (2020. a vastavalt 16% ja 40%). Siin eristuvad teistest I taseme haridusega vastajad, kellest neid tooteid ei söönud üldse 70% ning kuni 500 € ja üle 2000 € teenivad vastajad, kellest neid tooteid ei tarbinud vastavalt 60% ja 58%.

Molluskite ja muude mereandide tarbijaskond on kahanenud 2%-punkti võrra: 2022. aastal tarbis neid 37% ja 2020. aastal 39% vastanuist. Sagedasti (vähemalt kord kuus või rohkem) tegi seda 8% (2020. a 11%) ja harvemini (39%, 2020. a 40%). Neid tooteid eelistasid eestlastest rohkem muu rahvuse esindajad (vastavalt 29% ja 59%) ja Kirde-Eesti elanikud (54%).

Kaaviari ja kalamarja (v.a valgumari) tarbijaskond jäi napi –1%-punktilise nihkega samadesse piiridesse, kuid kahanenud on tarbimissagedus. 2022. aastal tarbis neid tooteid 50% vastanuist (2020. a 51%), neist 9% vähemalt korra kuus või rohkem (2020. a 12%) ja 41% harva (2020. a 39%). Seda eelistasid eestlastest enam muu rahvuse esindajad (vastavalt 40% ja 61%) ning tarbisid rohkem Kirde-Eesti (66%) ja Põhja-Eesti elanikud (63%).

Kokkuvõtvalt on kala ja mereandide tarbijate arv ja tarbimissagedus enamikus tootegruppides vähenenud. Selle peamiseks põhjuseks on hindade kallinemine. Muutused ei ole valdavalt siiski väga suured ja jäävad sageli statistilise vea piiridesse.

Joonis 2.5. Kala ja kalatoodete tarbimise sagedus 2022. aastal (% vastanutest)

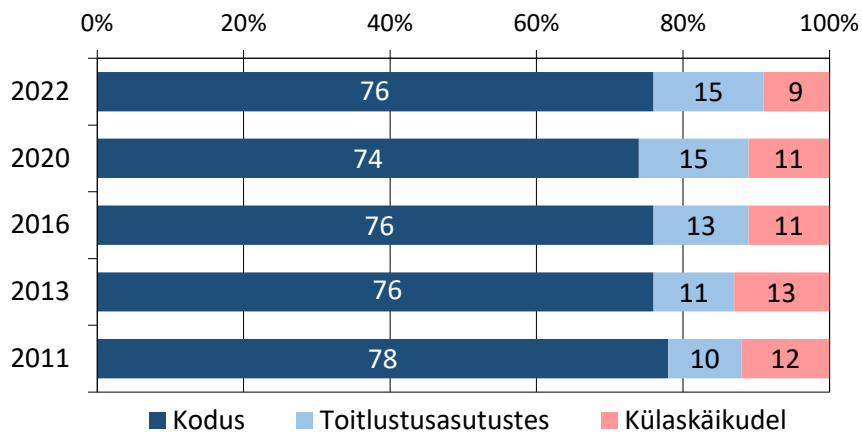

Tabel 2.1. Erinevate kala ja kalatoodete söömise sagedus 2020. ja 2022. aastal (% vastanutest)

	Vähemalt kord või paar nädalas		Vähemalt korra kuus		Harvem		Ei söönud üldse	
	2020	2022	2020	2022	2020	2022	2020	2022
Road värskest ja jahutatud kalast (v.a kalafileed)								
Räim, kilu jt odavamad kalad	9	5	27	25	38	40	26	30
Lest, karpkala, ahven jt keskmise kallidusega kalad	5	6	26	20	45	48	24	26
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad	13	11	44	40	33	36	10	13
Road külmutatud kalast (v.a kalafileed)								
Räim, kilu jt odavamad kalad	2	2	10	8	23	20	65	70
Lest, heik, ahven jt keskmise kallidusega kalad	3	4	18	15	36	33	43	48
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad	2	3	16	13	29	27	53	57
Kalafileed (värsked, jahutatud, külmutatud)								
Räim, kilu jt odavamad kalad	4	2	16	14	35	33	45	51
Lest, heik, ahven jt keskmise kallidusega kalad	3	5	21	19	43	39	33	37
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad	12	9	36	37	36	33	16	21
Road värskest ja külmutatud kalast (kokku keskmiselt)								
Räim, kilu jt odavamad kalad (kokku keskmiselt)	5	3	18	16	32	31	45	50
Lest, karpkala, ahven jt keskmise kallidusega kalad (kokku keskmiselt)	4	5	22	18	41	40	33	37
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad (kokku keskmiselt)	9	8	32	30	33	32	26	30
Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala								
Suitsuräim, suitsukilu, suitsuheeringas jt odavamad kalad	3	4	17	14	42	36	38	46
Suitsulest, suitsukarpkala jt keskmise kallidusega kalad	2	5	18	15	50	48	30	32
Suitsulõhe, suitsuforell jt kallimad kalad	2	4	21	18	46	44	30	34
Soola-, vürtsikilu, räim	6	7	26	22	44	39	24	32
Soolaheeringas	11	11	33	31	35	29	21	29
Soolalõhe, -forell	7	9	31	26	36	36	26	29
Soolakala, vürtsikala (kokku keskmiselt)	8	9	30	26	38	35	24	30
Kuivatatud, vinnutatud kala	1	4	11	11	40	32	48	53
Muud kalatooted ja mereannid								
Kalakonservid plekk-karbis (heeringas, räim, sprotid, sardiinid, anšoovis õlis, tomatikastmes jms)	5	5	32	28	41	41	22	26
Kalapreservid plekk-karbi või kiles (Tallinna kilud, Balti vürtsikilud, soolaheeringas jt)	5	5	30	26	40	41	25	28
Kalakulinaartooted lahtiselt, klaas- või plastpakendis (räimed marinaadis, silgusült, heeringa erinevates kastmetes, kala tarrendis jt)	4	3	22	21	39	38	35	38
Kalapulgad ja kalaburgerid (külmutatud, paneeritud)	5	3	28	27	36	39	31	31
Krabipulgad ja –nuudlid (makra)	6	4	28	24	40	47	26	25
Krevetid, krabid, vähid	1	1	15	18	40	39	44	42
Molluskid jt mereannid (kalmaarid, rannakarbid jt)	2	2	9	6	28	29	61	63
Mereannid (kokku keskmiselt)	2	2	12	12	34	34	52	52
Kaaviar (tuuraliste mari), kalamari (lõhe, forelli, siia jm mari), kaaviariasendajad (toodetud kalast), v.a valgumari	2	1	10	8	39	41	49	50

Valdava osa oma söögikordadest tarbib inimene kodus ja kala ei ole selles mõttes erand. Vastanute hinnangul söödi kodus 76% viimase aasta jooksul tarbitud kalast ja kalatoodetest (2020. a 74%, 2016. a 76%), toitlustusasutustes 15% (2020. a 15%, 2016. a 13%) ja külas viibides 9% (2020. a 11%) (joonis 2.6). Kodus söid kalatoite keskmisest enam I taseme haridusega vastanud (89%) ja 65–74-aastased vastanud (85%) ning toitlustustasutustes üle 2000 € teenivad vastanud (28%) ja 18–29-aastased noored (25%) (lisa 4.5). Väljaspool kodu söömine on ka üleüldiselt omasem suurema sissetulekuga ja aktiivsema elustiiliga elanikele.

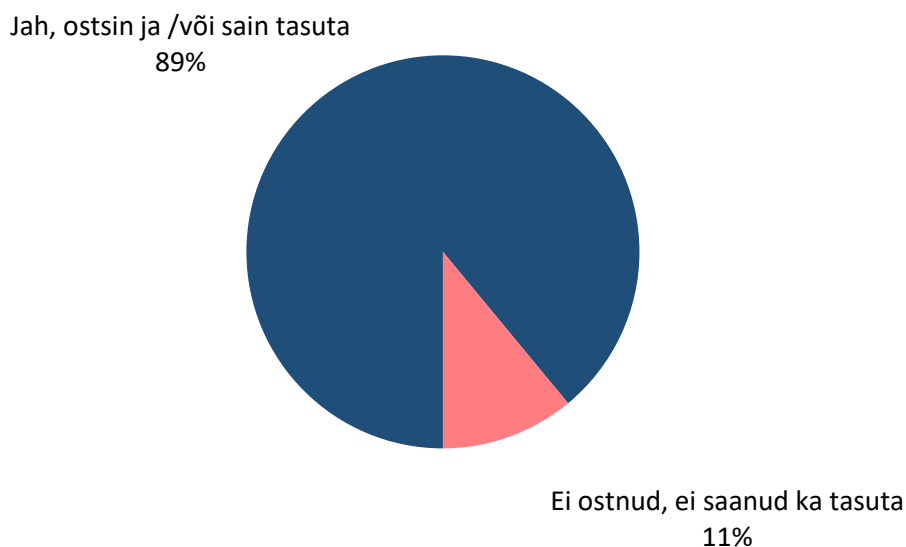
Joonis 2.6. Tarbitud kala ja kalatoodete osakaal tarbimiskohtade lõikes aastatel 2011–2022 %

2.4. Kala ja kalatoodete ostmine

Kui enamiku toiduaineid ostab tarbija poest või turult, siis kala erisuseks on see, et mingi osa inimesi püüab kala ja ka töötleb seda ise (suitsutab, soolab, kuivatab, konserveerib) ning võib neid tooteid ka teistele anda. Vastajaist 89% oli saanud kala mõlemast allikast (ostis või sai tasuta), 11% ei olnud kala ostnud ega saanud ka tasuta.

Joonis 2.7. Kala ja kalatoodete ostmine viimase aasta jooksul 2022 (% vastanutest)

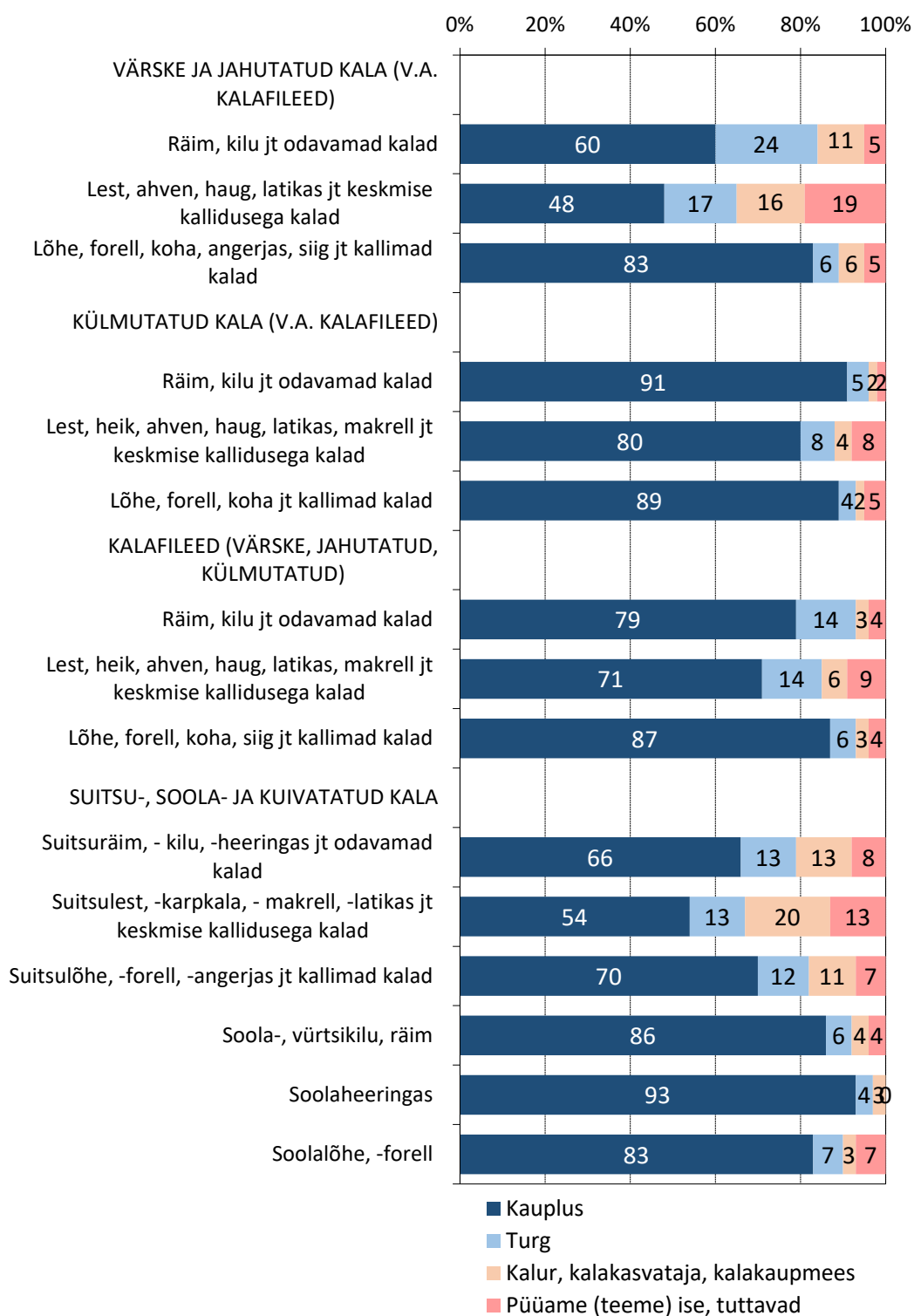

Kala ja kalatooteid ostavad elanikud enamasti kauplustest. Turgudelt, kalakasvatajatelt ja kalurilt ning ise püütud või tuttavatelt saadud kala osakaal on oluliselt väiksem. Peamisteks kala ostukohtadeks on kauplused, kust 2022. aastal osteti 48–93% kalast või kalatoodetest (joonis 2.8, tabel 2.2). Valdavalt vaid poest osteti soolaheeringat (93%), külmutatud räime, kilu jt (91%), külmutatud lõhe, forelli, koha jt (89%), fileeritud lõhe, forelli, koha jt (87%), soolakilu, vürtsikilu, -räime (86%) jm. Kõige väiksem oli poest ostetu osakaal värskel lesta, karpkala, ahvena jt kalade osas (48%), mida soetati sageli ka mujalt või püüti ise: turult 17%, kalurilt, kalakasvatajalt 16%, ise püüdis 19%. Samasse suurusjärku jäid ka poest ostetud suitsulesta, suitsukarpkala, suitsulatika jt osakaal (54%), mida turult ostis 13%, otse kalurilt või tootjalt 20% ning ise püüdis, ise tegi 13% ning värskel räim, kilu jt, mida poest ostis 60%, turult 24%, kalurilt 11% ja ise püüdis või sai tuttavatelt 5%. Räime ja kilu grupis oli turult ostetu osakaal ka kõige suurem.

Pikemas perspektiivis on turu osakaal tarbija ostukohtadest pidevalt vähenenud: kui 2011. aastal ostis turult värsket räime ja kilu 33% vastanuist, siis 2022. aastal 24%, fileeritud räime ja kilu osakaal tarbija valikus langes samal ajavahemikul 20%-st 14%-ni, külmutatud räime ja kilu osakaal 18%-st 5%-ni, värskel lesta jt osakaal 21%-st 17%-ni, soolaheeringas 11%-st 4%-ni, suitsulõhe, suitsuforell jt 18%-st 12%-ni.

Kõige suurem oli turgudel ostetud kala osakaal 2022. aastal Lõuna-Eestis (41%), seda kasutasid ostukohana sagedamini 18–29-aastased (32%), 1501–2000 € teenivad vastanud (30%), naised (29%) ja 65–74-aastased (29%). Otse kalamehelt või -kasvatajalt osteti kala sagedamini Lääne-Eestis (31%), seal oli ka rohkem neid, kes püüdsid kala ise (11%). Ise meeldis kala püüda ka üle 2000 € teenivail vastanuil (12%).

Joonis 2.8. Kala ja kalatoodete ostukohtade struktuur 2022, %

Tabel 2.2. Kala ja kalatoodete ostukohtade struktuur 2011–2022 (% kala kogustest)

	Kauplu- sest	Turult	Kalurilt, kalakasva- tajalt, kalakaup- mehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt	KOKKU	Vasta- mata
Värske ja jahutatud kala (v.a kalafileed)						
Räim, kilu jt odavamad kalad 2011	50	33	11	6	100%	14
2013	54	28	13	5	100%	15
2016	53	29	13	5	100%	27
2020	59	25	11	5	100%	23
2022	60	24	11	5	100%	39
Lest jt keskmise kallidusega kalad 2011	52	21	13	14	100%	24
2013	50	19	17	14	100%	22
2016	55	19	12	14	100%	39
2020	51	17	14	18	100%	26
2022	48	17	16	19	100%	40
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad 2011	77	10	8	5	100%	18
2013	74	11	10	5	100%	19
2016	82	9	6	3	100%	23
2020	80	8	6	6	100%	14
2022	83	6	6	5	100%	28
Külmutatud kala (v.a kalafileed)						
Räim, kilu jt odavamad kalad 2011	76	18	3	3	100%	42
2013	78	16	4	2	100%	43
2016	81	11	2	6	100%	60
2020	86	9	3	2	100%	48
2022	91	5	2	2	100%	60
Lest jt keskmise kallidusega kalad 2011	81	13	3	3	100%	30
2013	76	14	5	5	100%	33
2016	83	8	3	6	100%	51
2020	82	10	3	5	100%	39
2022	80	8	4	8	100%	51
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad 2011	83	9	4	4	100%	39
2013	80	9	6	5	100%	41
2016	88	4	4	4	100%	56
2020	87	6	4	3	100%	43
2022	89	4	2	5	100%	53
Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud)						
Räim, kilu jt odavamad kalad 2011	73	20	3	4	100%	35
2013	75	16	6	3	100%	34
2016	78	15	2	5	100%	52
2020	80	13	4	3	100%	42
2022	79	14	3	4	100%	53

	Kauplu- sest	Turult	Kalurilt, kalakasva- tajalt, kalakaup- mehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt	KOKKU	Vasta- mata
Lest jt keskmise kallidusega kalad 2011	78	12	4	6	100%	28
2013	74	13	6	7	100%	31
2016	80	11	4	5	100%	46
2020	76	12	6	6	100%	36
2022	71	14	6	9	100%	48
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad 2011	82	9	5	4	100%	27
2013	80	9	6	5	100%	29
2016	88	6	4	2	100%	35
2020	84	7	5	4	100%	21
2022	87	6	3	4	100%	34
<i>Värske ja külmutatud kala (kokku keskmiselt)</i>						
Räim, kilu jt odavamad kalad 2003	31	48	17	4	100%	-
(kokku keskmiselt) 2011	66	24	6	4	100%	30
(kokku keskmiselt) 2013	69	20	8	3	100%	31
(kokku keskmiselt) 2016	71	18	6	5	100%	44
(kokku keskmiselt) 2020	75	16	6	3	100%	38
(kokku keskmiselt) 2022	77	14	5	4	100%	51
Lest jt keskmise kallidusega kalad 2003	36	36	16	12	100%	-
(kokku keskmiselt) 2011	70	15	7	8	100%	27
(kokku keskmiselt) 2013	67	15	9	9	100%	29
(kokku keskmiselt) 2016	73	13	6	8	100%	45
(kokku keskmiselt) 2020	69	13	8	10	100%	34
(kokku keskmiselt) 2022	66	13	9	12	100%	46
Lõhe, forell jt kallimad kalad 2003	55	22	14	9	100%	-
(kokku keskmiselt) 2011	81	9	6	4	100%	28
(kokku keskmiselt) 2013	78	10	7	5	100%	30
(kokku keskmiselt) 2016	86	6	5	3	100%	38
(kokku keskmiselt) 2020	84	7	5	4	100%	26
(kokku keskmiselt) 2022	86	5	4	5	100%	38
<i>Suitsu-, soola ja vürtsikala</i>						
Suitsuräim, -kilu, jt odavamad kalad 2003	52	32	6	10	100%	-
2011	70	18	5	7	100%	27
2013	71	15	6	8	100%	27
2016	73	11	8	8	100%	43
2020	69	12	9	10	100%	32
2022	66	13	13	8	100%	48

	Kauplu- sest	Turult	Kalurilt, kalakasva- tajalt, kalakaup- mehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt	KOKKU	Vasta- mata
Suitsulest jt keskmise kallidusega kalad 2003	51	29	7	13	100%	-
2011	65	13	10	12	100%	31
2013	64	13	9	14	100%	30
2016	65	11	12	12	100%	46
2020	58	14	14	14	100%	31
2022	54	13	20	13	100%	46
Suitsulõhe, suitsuforell jt kallimad kalad 2003	67	18	6	9	100%	-
2011	79	9	6	6	100%	37
2013	76	10	6	8	100%	38
2016	80	7	6	7	100%	47
2020	72	10	10	8	100%	32
2022	70	12	11	7	100%	44
Soola-, vürtsikilu, räim 2011	84	8	2	6	100%	23
2013	84	8	2	6	100%	21
2016	88	5	2	5	100%	37
2020	87	5	3	5	100%	28
2022	86	6	4	4	100%	42
Soolaheeringas 2011	86	11	2	1	100%	14
2013	87	10	2	1	100%	17
2016	87	9	2	2	100%	29
2020	90	7	2	1	100%	22
2022	93	4	3	0	100%	37
Soolalõhe, -forell 2011	81	6	2	11	100%	33
2013	79	6	3	12	100%	35
2016	81	6	2	11	100%	40
2020	78	6	4	12	100%	28
2022	83	7	3	7	100%	39
<i>Soola- ja vürtsikala (kokku keskmiselt)</i>						
Soolakala, vürtsikala 2003	63	23	4	10	100%	-
(kokku keskmiselt) 2011	84	8	2	6	100%	23
(kokku keskmiselt) 2013	83	8	2	7	100%	24
(kokku keskmiselt) 2016	85	7	2	6	100%	35
(kokku keskmiselt) 2020	85	6	3	6	100%	26
(kokku keskmiselt) 2022	87	6	3	4	100%	39

2.5. Suuremate sissetulekute mõju kala ostmisele

Statistikaameti andmetel oli keskmine brutokuupalk 2020. aastal II kvartali seisuga 1433 € ja 2022. aasta II kvartali seisuga 1693 €. Kui keskmine brutopalk kasvas samal ajavahemikul 18%, siis tarbijahinnaindeksi kasv ainuüksi 2021. ja 2022. aasta juunikuu võrdluses moodustas 21,3% ja oktoobri võrdluses 22,5%, kusjuures 30% oktoobrikuisest hinnatõusu arvestusest andsid toiduained. 2021. ja 2022. aasta oktoobri võrdluses kallinesid toiduained 28%, eluasemekulud 51,9%, transpordikulud 20,5% ning söömine ja majutus väljaspool kodu 16,6%.²⁵

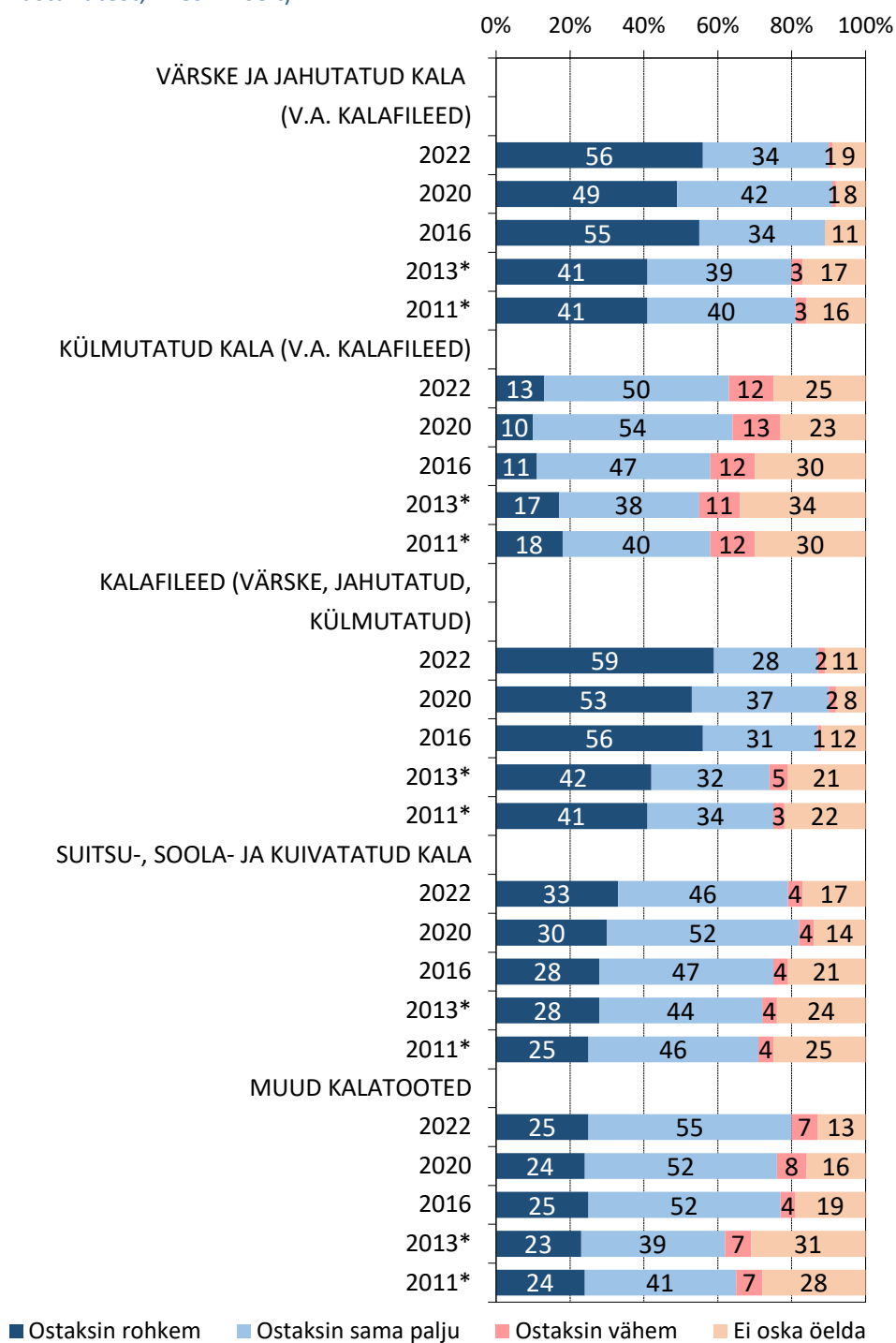
Elukalliduse järsk tõus määrab paratamatult ka tarbija valikuid, kelle jaoks kala hind on kalatarbimist määrava tegurina liiga kõrge (vt pt 2.2, joonis 2.4).

Tarbijailt küsiti, kas nad suuremate sissetulekute korral ostaksid või tarbiksid kala rohkem. Küsitluse tulemused näitavad, et sissetuleku kasvades ostaks üle poole ehk 56% vastanuist (2020. a 49%) rohkem värsket ja jahutatud kala ning 59% (2020. a 53%) rohkem kalafileeid (joonis 2.9). Nagu nähtub, on sõltuvus palgast elanike kalatoodete tarbimisel märgatavalt kasvanud, värsket kala osas 6%-punkti ja filee osas 9%-punkti võrra, samas kui teiste toodete osas pole tarbimise sõltuvus palgatasemest nii suur. Suitsutatud, soolatud ja kuivatatud kala ostaks senisest enam 33% (2020. a 30%), külmutatud kala 13% (2020. a 10%) ja muid kalatooteid 25% vastanuist (2020. a 24%). Teisalt, kuna sissetulekute kasv muudab ka tarbija eelistusi, oleks 12% vastanuist (2020. a 13%) valmis vähendama külmutatud kala tarbimist, arvestades, et see tooteliik on küll odavam, kuid ei ole kvaliteedilt võrreldav värsket kala või muu kvaliteetsema toiduainega.

Sarnaselt varasematele tarbijauuringutele mõjutaks sissetulekute suurenemine kalatarbimist kõikides elanike gruppides ning värsket ja jahutatud kala ostaksid rohkem (51–79%) peaaegu kõik sissetulekugrupid, välja arvatud üle 2000 € sissetulekuga inimesed, kellest ostaks jahutatud ja värsket kala rohkem 38% (lisa 4.9). Kõige suurem on valmidus suuremate sissetulekute korral osta rohkem värsket kala I taseme haridusega (79%) ja kuni 500 € teenivate inimeste (70%) hulgas. Värsket kala fileed tarbiks meelsasti rohkem I taseme haridusega (81%) ja 18–29-aastased noored (72%). Külmutatud kalast oleks kõrgema palga korral valmis loobuma 24% I tasemega haridusega ja 18% kuni 500 € teenivaist vastajaist.

²⁵ <https://www.stat.ee/et/uudised/tarbijahinnaindeksi-kasvu-pidurdas-oktoobris-energiyahindade-osaline-kompenseerimine>

Joonis 2.9. Sissetulekute suurenemise mõju kala ja kalatoodete ostmisele 2011–2022
(% vastanutest; *keskmiselt)

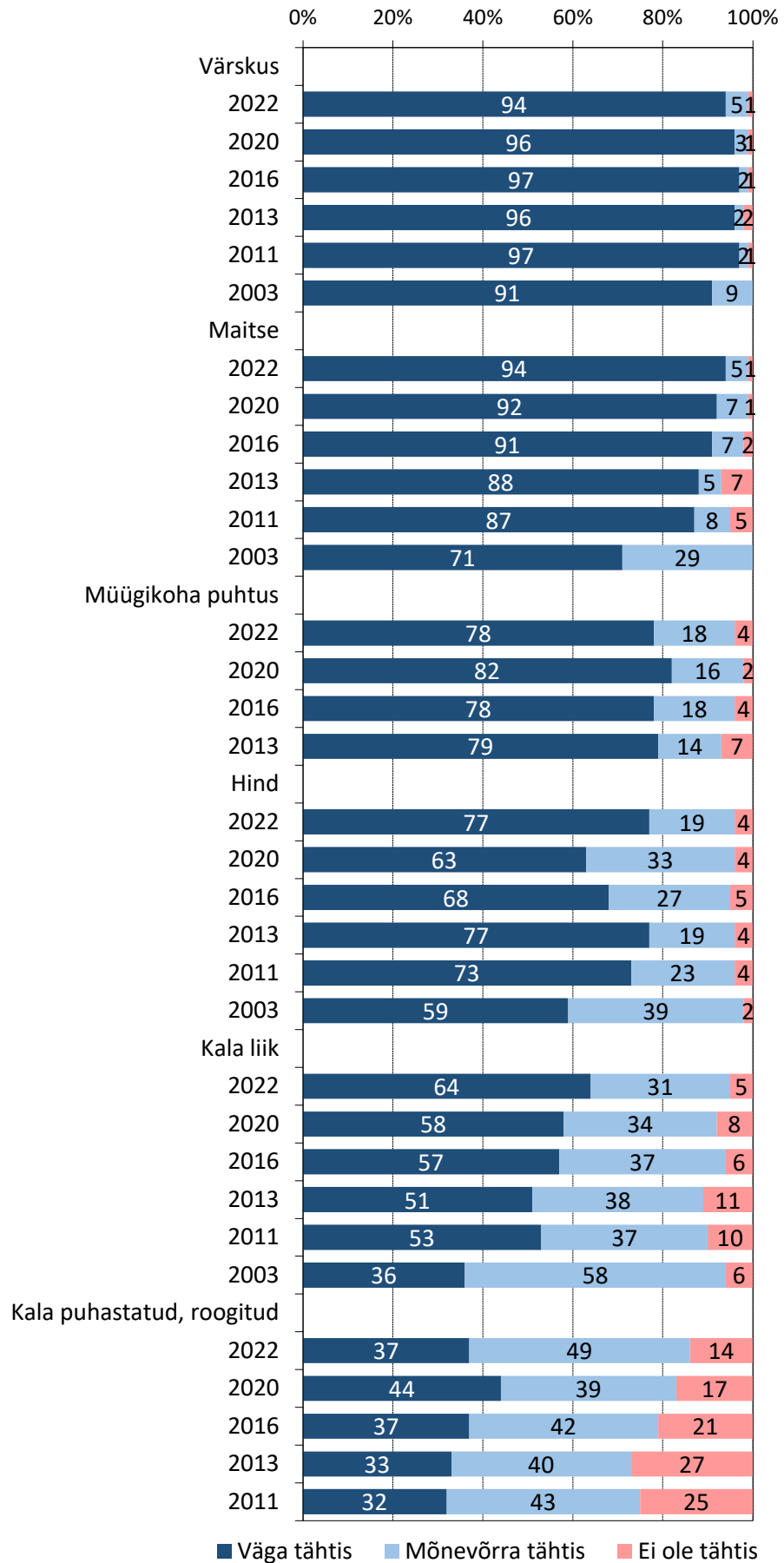
2.6. Tähtsad tegurid kala ostmisel ja eelistatuid ostuviisid

Kala ostmisel hindasid vastajad kõige tähtsamaks kala värskust, maitset, müügikoha puhtust ja hinda. Kolm esimest tegurit on püsinud esikohal kõikides Eesti Konjunktuuriinstituudi vastavasisulistest küsitlustes alates 2003. aastast, hinnaküsimus on tähtsustunud seoses järskude hinnamuutustega. 2022. aastal pidas kala ostmisel värskust väga tähtsaks 94% vastanutest (2020. aastal 96%), maitset 94% (2020. a 92%) ja müügikoha puhtust 78% (2020. a 82%) (joonis 2.10). Neljanda tegurina kerkib esile hind, mida pidas kala ostmisel oluliseks 77%, mis 2020. aasta uuringuga võrreldes on oluliselt rohkem tähtsustunud (2020. a 63%). Hinnateguri olulisus kerkis viimati nii kõrgele 2013. aastal, kui see seda pidas tähtsaks samuti 77% vastanuist. Selle tõenäoliseks põhjuseks oli Eesti ühinemine eurosooniga 2011. aastal, mis järgenvatel aastatel tõi kaasa kiire hinnatõusu.

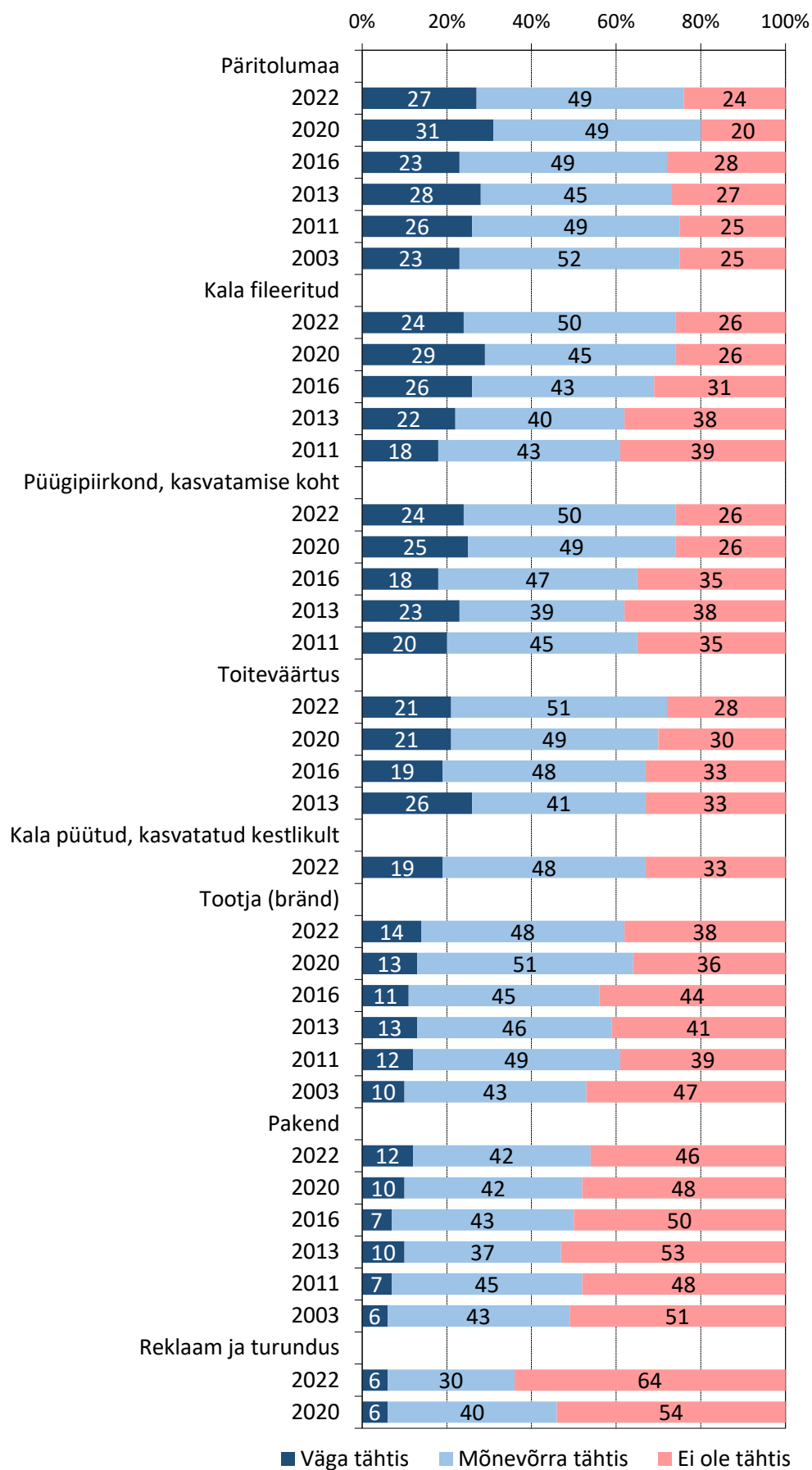
Kala liiki pidas väga oluliseks 64% vastanuist (2020. a 58%), samas kui kala fileeritus või roogitus on oma tähtsust mõnevõrra minetanud (37%, 2020. a 44%). Hinnatõusu taustal võib sellest järeldada, et teatud vastajarühmades peetakse oluliseks ennekõike liiki ja ollakse valmis seda ostma ka töötlemata või vähem töödeldud kujul. Sellest kõneleb ka see, et kala fileeritust pidas 2022. aastal väga tähtsaks vähem vastajaid kui 2020. aastal (vastavalt 24% ja 29%) ning samade aastate võrdluses kasvas nende vastanute osakaal, kelle jaoks see oli vaid mõnevõrra tähtis (vastavalt 50% ja 45%). Samas muid näitajaid nii tähtsaks ei peetud. Päritolumaad pidas väga tähtsaks 27% vastanuist (2020. a 31%), püügipiirkonda 24% (2020. a 25%), toiteväärtust 21% (sama palju ka 2020. a), kala püüdmise ja kasvatamise kestlikkust 19% (esmakordne küsimus), brändi 14% (2020. a 13%), pakendit 12% (2020. a 10%) ning reklaami ja turundust 6% (sama palju ka 2020. a). Kui päritolu suhtes (n t Norra lõhe) on teadlikkus mõnevõrra suurem, siis muud näitajad võivad jääda kaugeks ja abstraktseks ega lähe tarbijale nii palju korda. Vabas vormis antud vastuste hulgas märkis üks vastaja lisaks, et peab oluliseks, et kala oleks ilma kahjulike e-aineteta.

Sotsiaaldemograafiliste gruppide lõikes pidasid kala värskust, maitset, müügikoha puhtust, kala liiki ja hinda ühtviisi oluliseks kõik elanike rühmad. Kõige suurem oli nõudlikkus kala värskuse ja maitse suhtes (keskmiselt 94% vastanuist). Hinnategurit pidas oluliseks keskmiselt 77% vastanuist; kõige rohkem tähtsustasid seda hinnatundlikud elanikud (I taseme haridusega 97% ja kuni 500 € teenivad vastajad 92%) ja kõige vähem üle 2000 € teenivad vastajad (56%). Samas keskmisest enam tähtsustas üle 2000 € teenivate vastajate grupp kala päritolumaad (52%, keskmine 27%) ja püügipiirkonda/kasvukohta (56%, keskmine 24%).

Joonis 2.10. Elanikele olulised tegurid kala ostmisel 2003–2022 (% vastanutest)

Joonis 2.10. Elanikele olulised tegurid kala ostmisel 2003–2022 (% vastanutest; järg)

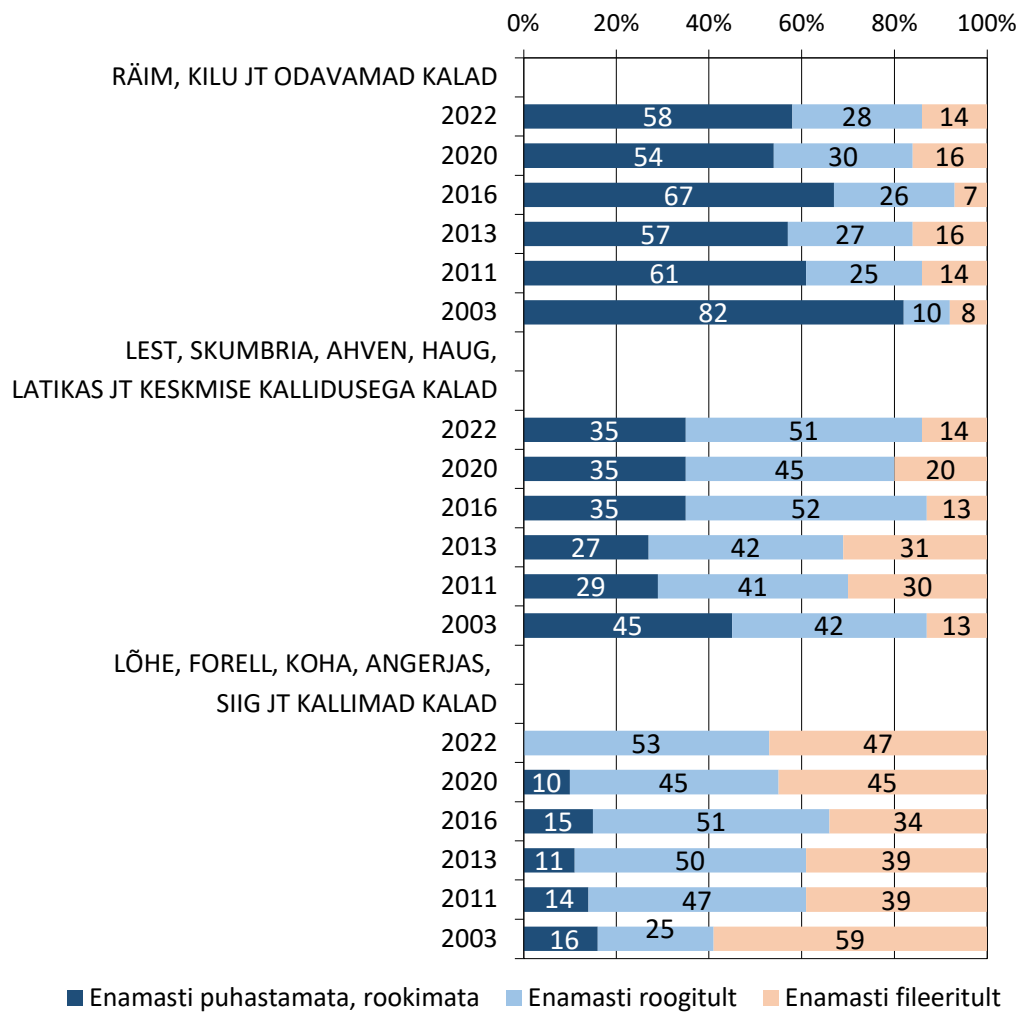

Järgnevalt värske ja külmutatud kala ostmise eelistustest kala töötlemise astme järgi (rookimata, roogitud, fileeritud). Joonisel 2.11 on ära toodud **värske kala ostjate** eelistused erineva hinnatasemega kalade lõikes, joonisel 2.12 aga **kõikide vastanute** värske ja külmutatud kalade ostmise eelistused.

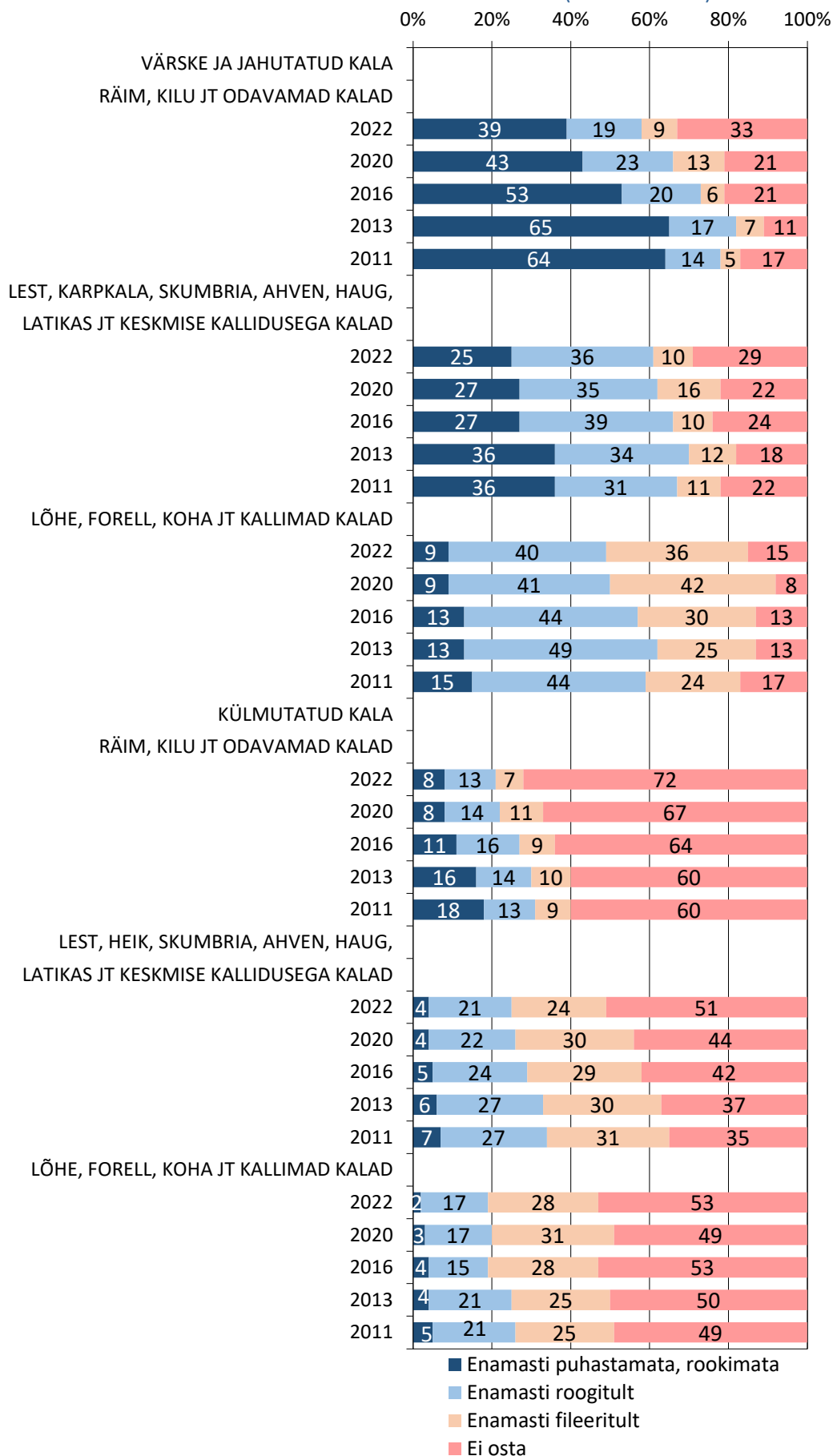
Teatud värskeid kalu nagu kilu, räim jt selle kategooria kalu eelistas üle poole kala ostjatest 58% (2020. a 54%) soetada enamasti puhastamata kujul, mis võib kõnelda sellest, et odavama hinna tõttu sobivad need paremini hinnatundlikumale ostjale (joonis 2.11). Vastavalt on vähenenud nende ostjate hulk, kes eelistavad neid kalu roogitult (28%, 2020. a 30%) või fileeritult (14%, 2020. a 16%), mille taga võib näha kalatoodete kasvanud hindu, kuivõrd puhastatuna on kala kallim. Teistes kategooriates, kus tegemist on suuremate kaladega, on vastavalt suurem ka nende hulk, kes eelistavad neid kalu osta roogitult või fileeritult. Eriti kehtib see lõhe, forelli ja teiste suuremate kalade kohta, kus kõrge hind ei ole vähem hinnatundliku ostja puhul määrav, vaid pigem ostetud toote kvaliteet ja toote tarbimise mugavus. Puhastamata kujul ei osata lõhet, forelli, koha jt selle kategooria kalasid keegi (2020. a tegi seda 10% värske kala tarbijaist), samas kui 53% eelistab neid roogitult (2020. a 45% ja 47% fileeritult (2020. a 45%). Puhastamata kala kadumine pildilt selles kategoorias tähendab tõenäoliselt seda, et neid selliselt (st rookimata kujul) kauplustes ei pakuta. Lesta, makrelli jt kalade grupis on kala puhastamata kujul ostjate hulk jäänud muutumatuks (35%), kuid vähenenud on nende arv, kes ostavad neid kalu fileeritult (14%, 2020. a 20%) ja suurenenud nende hulk, kes ostavad neid roogitult (51%, 2020. a 45%), põhjuseks tõenäoliselt siingi odavam hind.

Värske ja külmutatud kala võrdluses ollakse esimest valmis ostma rohkem ka puhastamata kujul, kuid külmutatud kala soovitakse valdavalt kas roogitult või fileeritult. Kui värske ja jahutatud räime, kilu jt selle kategooria kalu eelistab 39% (2020. a 43%) vastajaist osta puhastamata kujul ning 19% roogitult ja 9% fileeritult (2020. a vastavalt 23% 13%), siis külmutatuna eelistab selle grupi kala puhastamata kujul vaid 8% ja 72% ei soovi seda külmutatud kujul üldse (2020. a vastavalt 8% ja 67%). Veelgi väiksem on tarbija valmidus osta puhastamata kala teiste külmutatud kalade kategoorias: heigi, lesta jt kategoorias on nende hulk 4% ning lõheliste, koha jt kategoorias 2% vastanuist (2020. a vastavalt 4% ja 3%). Külmutatud kala osas oli kõige suurem nende vastanute osakaal, kes kala sellisel kujul üldse ei osta (51%–72%, 2020. a 44%–67%).

Joonis 2.11. Värske kala ostjate eelistatuimad kala ostuviisid aastatel 2003–2022 (% vastanutest)

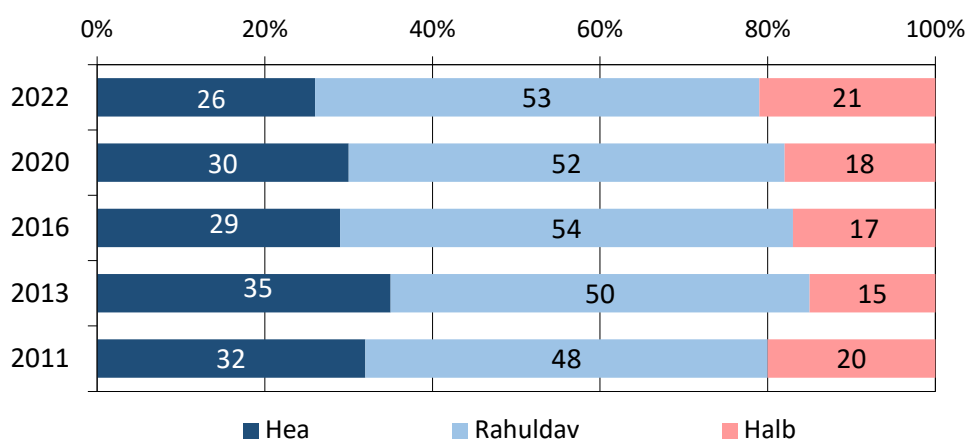
Joonis 2.12. Elanike eelistatuimad kala ostuviisid aastatel 2011–2022 (% vastanutest)

2.7. Hinnangud kala ja kalatoodete valikule kauplustes

Kuna peamiselt ostetakse toitu kauplustest ning valdav osa kala ja -toodetest ostetakse samuti kauplustest, paluti vastajatel hinnata toodete valikut 24-s rühmas just kaupluste põhjal. Hinnanguid anti kolmesel skaalal: *hea*, *rahuldav* või *halb*. 2022. aastal pidas üle poole elanikest kaupluste kalavalikut üldiselt rahuldavaks ja nii vastanute arv on püsinud alates 2013. aastast samades piirides (joonis 2.13). Üldhinnang näitab 24 tooterühma hinnangute keskmist. 53% vastanutest pidas 2022. aastal kala ja kalatoodete valikut kauplustes rahuldavaks, 26% heaks ja 21% halvaks (2020. a vastavalt 52%, 30% ja 18%).

Joonis 2.13. Hinnangud kala ja kalatoodete valikule kauplustes 2011–2022 (keskmiselt) (% vastanutest)

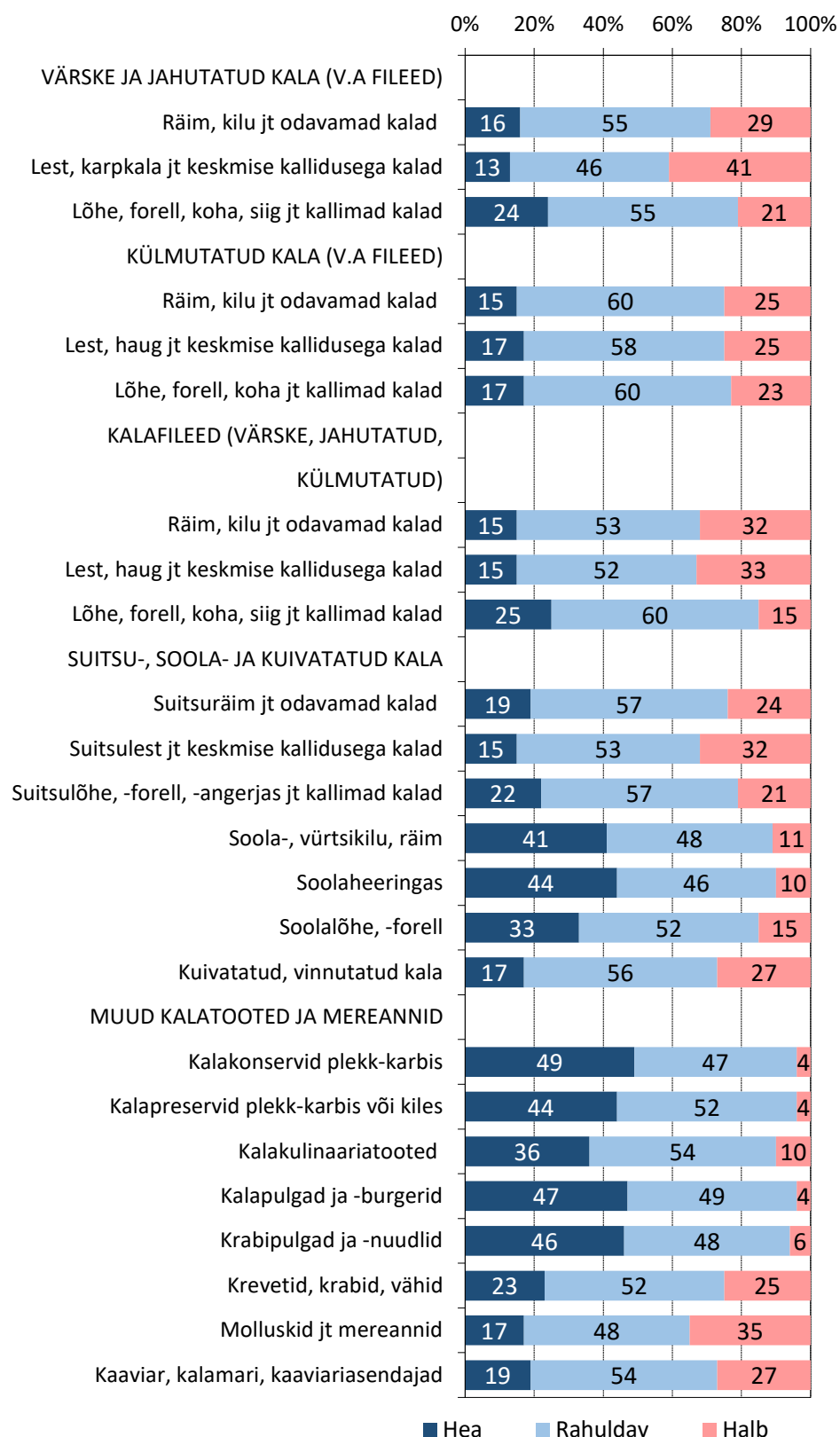

Kõige parem leiti kaupluste valik (hinne *hea*) olevat kalakonservide (49%, 2020. a 55%), kalapulkade ja -burgerite (47%, 2020. a 52%) ning krabipulkade- ja nuudlite (46%, 2020. a 54%) osas, kuid võrreldes 2020. a on hinde *hea* osakaal vähenenud ja kasvanud hinnete *rahuldav* ja *halb* osakaal (joonis 2.14, tabel 2.3). *Heana* hinnati sagedamini veel ka soolaheeringa, kalapreservide ning soola- ja vürtsikala valikut (vastavalt 44%, 44% ja 41%), samuti lõhe, forell ja teisi selle grupi toodete valikut: soolalõhe ja -forell (33%), värske forell, lõhe, koha jt (24%), külmutatud forell, lõhe, koha jt (25%), suitsulõhe, forell, -angerjas jt (22%).

Sama tendents kalavaliku osas, kus hinde *hea* osakaal vähenes ja suurenes hinnete *rahuldav* ja *halb* osakaal, kehtis ka teiste toodete osas. Valdavalt hinnati erinevate kalatoodete valikut kauplustes rahuldavaks, hinnangute osakaal varieerus 46%–60% vahel.

Teistest halvemaks peeti värske lesta, karpkala jt selle grupi kalade valikut (*halb* 41%, 2020. a 35%), molluskid ja mereannid (*halb* 35%, 2020. a 29%), kalafileed lestast, heigist jt (*halb* 33%, 2020. a 27%), kalafileed räimest, kilust jt (*halb* 32%, 2020. a 28%) ning suitsulest jt (*halb* 32%, 2020. a 26%), mis kõneleb sellest, et tarbija poolt antud hinne *halb* kala valiku osas on vaadeldud aastate lõikes sagenenud. Erandiks olid kalakulinaartooted, soola- ja vürtsikala, külmutatud räim ja kilu ning lõhe, forelli, koha jt filee, kus hinde *halb* osakaal mõlemal vaadeldud aastal ja mõlemas grupis püsis samal tasemel. Kõige suurem nihe *halva* poole on toimunud värske lõhe, koha jt selle grupi kalade pakkumises, kus nihe hinde *halb* kasuks on 8%-punkti. Valdavalt on negatiivse hinde andjate osakaal kasvanud 1–6%-punkti.

Joonis 2.14. Hinnangud kala ja kalatoodete valikule kauplustes 2022 (% vastanutest)

Tabel 2.3. Hinnangud kala ja kalatoodete valikule kauplustes aastatel 2020–2022 (% vastanutest)

	Hea		Rahuldav		Halb	
	2020	2022	2020	2022	2020	2022
Värske ja jahutatud kala (v.a kalafileed)						
Räim, kilu jt odavamad kalad	22	16	50	55	28	29
Lest, karpkala, ahven, makrell jt keskmise kallidusega kalad	16	13	49	46	35	41
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad	29	24	58	55	13	21
Külmutatud kala (v.a kalafileed)						
Räim, kilu jt odavamad kalad	18	15	57	60	25	25
Lest, heik, ahven, makrell jt keskmise kallidusega kalad	19	17	62	58	19	25
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad	19	17	60	60	21	23
Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud)						
Räim, kilu jt odavamad kalad	17	15	55	53	28	32
Lest, heik, ahven, makrell jt keskmise kallidusega kalad	17	15	56	52	27	33
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad	29	25	55	60	16	15
Värske ja külmutatud kala (kokku keskmiselt)						
<i>Räim, kilu jt odavamad kalad (kokku keskmiselt)</i>	19	15	54	56	27	29
<i>Lest, karpkala jt keskmise kallidusega kalad (kokku keskmiselt)</i>	17	15	56	52	27	33
<i>Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad (kokku keskmiselt)</i>	26	22	57	58	17	20
Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala						
Suitsuräim, suitsukilu, suitsuheeringas jt odavamad kalad	23	19	56	57	21	24
Suitsulest, suitsukarpkala jt keskmise kallidusega kalad	21	15	53	53	26	32
Suitsulõhe, suitsuforell jt kallimad kalad	26	22	55	57	19	21
Soola-, vürtsikilu, räim	43	41	47	48	10	11
Soolaheeringas	48	44	44	46	8	10
Soolalõhe, -forell	37	33	50	52	13	15
<i>Soolakala, vürtsikala (kokku keskmiselt)</i>	43	43	47	47	10	10
Kuivatatud, vinnutatud kala	22	17	55	56	23	27
Muud kalatooted ja mereannid						
Kalakonservid plekk-karbis (räim, sprotid, sardiinid jms)	55	49	43	47	2	4
Kalapreservid plekk-karbis või kiles (Tallinna kilud, Balti vürtsikilud, soolaheeringas jt)	53	44	44	52	3	4
Kalakulinaartooted lahtiselt, klaas- või plastpakendis	36	36	54	54	10	10
Kalapulgad ja kalaburgerid (külmutatud, paneeritud)	52	47	45	49	3	4
Krabipulgad ja -nuudlid (makra)	54	46	43	48	3	6
Krevetid, krabid, vähid	26	23	54	52	20	25
Molluskid jt mereannid (kalmaarid, rannakarbid jt)	21	17	50	48	29	35
<i>Mereannid (kokku keskmiselt)</i>	23	20	52	50	25	30
Kaaviar (tuuraliste mari), kalamari (lõhe, forelli, siia jm mari), kaaviariasendajad (toodetud kalast), v.a valgumari	23	19	54	54	23	27

2.8. Elanike ettepanekud kauplustele pakkumise parandamiseks

Enamik vastanuist leidis, et on kas väga oluline või mõnevõrra oluline, et kauplused parandaksid oma kalatoodete pakkumist. Et seda pole vaja teha, leidis olulistest valdkondades (sooduspakkumised, kala värskus) vaid 4–7% vastanuist ning vähemolulistest küsimustes nagu kala müügipiirkond, päritolumaa jm 9–27% vastanuist (joonis 2.15).

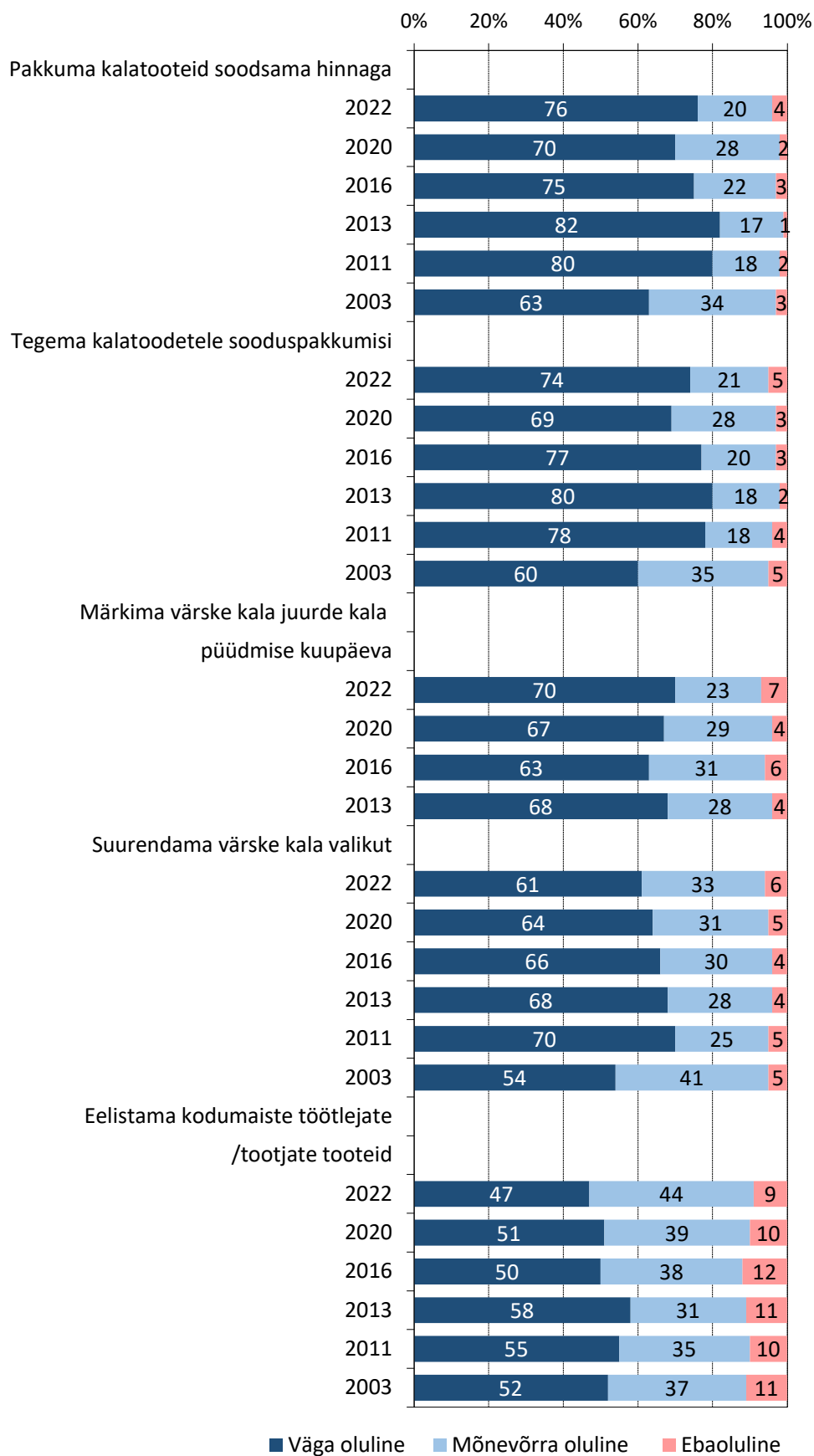
Ennekõike sooviksid tarbijad kala müügil näha soodsamaid hindu ning sooduspakkumisi. Kui värske kala ostmisel on esmasteks tingimusteks, et kala oleks värske ja maitsev, siis müügitegevuse edendamisel on tähtsaks peetud just hinnategurit. Väga oluliseks, et kalatooteid müüdaks soodsama hinnaga pidas 76% ja mõnevõrra oluliseks 20% vastanuist (2020. a vastavalt 70% ja 28%) ning et tehtaks sooduspakkumisi vastavalt 74% ja 21% (2020. a 69% ja 28%). Siingi avaldub kalatoodete hinnakasv, mistõttu on suurenenud nende vastanute osakaal, kes ootavad kauplustelt hinnasoodustusi.

70% vastanuist pidas väga oluliseks ja 23% mõnevõrra oluliseks, et värske kala juures oleks märgitud kala püüdmise kuupäev (2020. a 67% ja 29%) ja 61% arvates oleks väga oluline ja 33% mõnevõrra oluline värske kala suurem valik (2020. a 64% ja 31%). Peaaegu pool vastanuist (47%) pidas väga oluliseks ja 44% mõnevõrra oluliseks ka kodumaiste toodete eelistamist (2020. a 51% ja 39%).

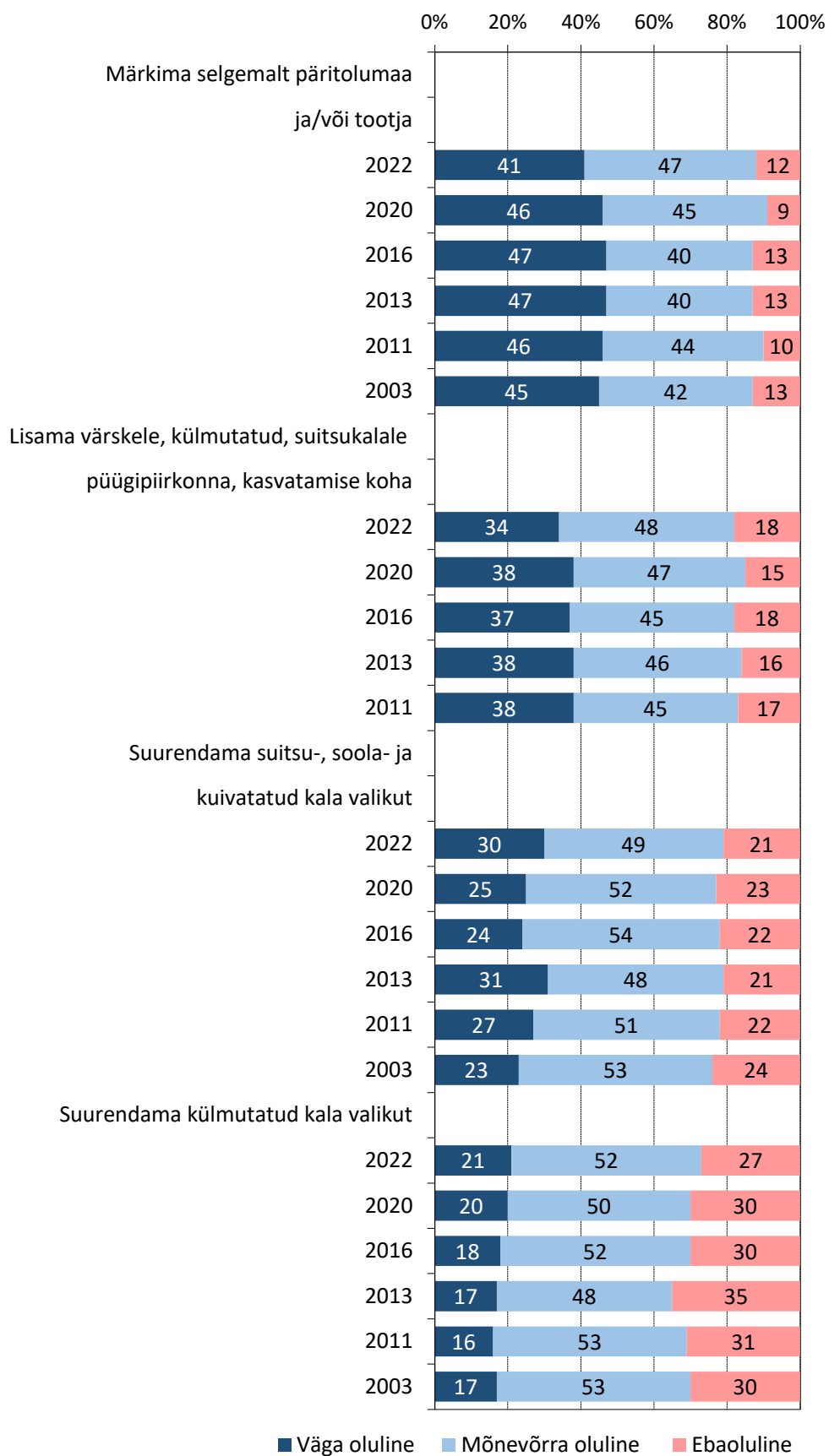
Muude tingimustena, mida sai vabalt juurde lisada, tõid vastajad samuti esile kõrge hinna, kuid ka muid juba kõne all olnud olulisi tegureid (hügieen, müügi ruumi ventileeritus, info kala püügikoha kohta jm) ning kala vähese sortimendi maapoodides. Leiti ka, et värsket kala võidaks kaupluses kliendi soovi korral ka rookida.

Kala müügil on alati olnud probleemiks kala vähene säilivus ja müügingimused. Seetõttu on kala lihtsam müüa suurtes marketites või ka spetsialiseeritud kauplustes, kus on suurem käive ja läbimüük kiirem ning suudetakse spetsiifilise lõhna vältimiseks tagada vajalik ventilatsioon ja esteetilised müügingimused. Neid tingimusi väikesed maakauplused kuid ka linnade väikepoed sageli ei täida.

Joonis 2.15. Elanike ettepanekud kauplustele kala ja kalatoodete pakkumise parandamiseks 2003–2022 (% vastanutest)

Joonis 2.15. Elanike ettepanekud kauplustele kala ja kalatoodete pakkumise parandamiseks 2003–2022 (% vastanutest; järg)

2.9. Lemmikkalad

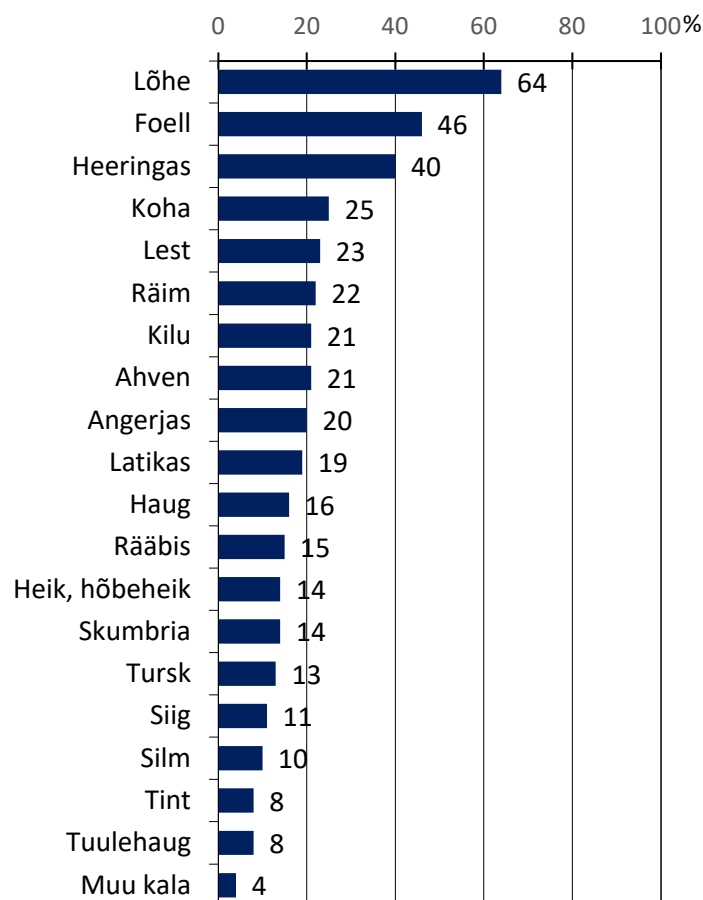
Etteantud loetelu kasutades paluti vastajail kirja panna kuni kolm lemmikkala, mida neile meeldib süüa ja vajadusel loetelu täiendada puuduolevate kaladega.

Elanike kalaeelistused ei ole võrreldes varasemate uuringutega muutunud. Enim armastavad elanikud süüa punase lihaga kalu – lõhet ja forelli, kuid ka heeringat. Lõhet nimetas lemmikuna 64% kõigist uuringus osalenutest (2020. a 67%), forelli 46% (2020. a 56%) ja heeringat 40% (2020. a 47%). Mõnevõrra vähem nimetati eelistatud kalana koha (25%, 2020. a 34%), lesta, (23%, 2020. a 30%), räime (22%, 2020. a 35%), kilu (21%, 2020. a 34%) ja ahvenat (21%, 2020. a 27%).

Lõhe ja vähemal määral forell ning heeringas olid lemmikuks kõikides vastanute rühmades vaatamata vanusele, soole, sissetuleku suurusel ja elukohale (lisa 4.6). Lõhet märkis lemmikalana kõige sagedamini I taseme haridusega vastaja (75%) ja üle 2000 € teeniv vastaja (72%), mis kõneleb sellest, et haridustase ja palga suurus pole selle kala puhul määravad kriteeriumid. Lõhet eelistasid keskmisest rohkem ka 18–29-aastased noored (71%), kelle lemmikuks keskmisest enam oli ka forelli (60%). Heeringat nimetasid oma lemmikuna kõige sagedamini 65–74-aastased vastajad (57%).

Vabades vastustes (kokku 43) märgiti muude eelistatud kaladena ära ka tuunikala (9 vastajat), angersäga (6 vastajat), meriahven (4 vastajat), pangasius (3 vastajat), kuldmerikoger ehk dorada (2 vastajat), karpkala (2 vastajat) ja üksikult koger, sardiin, linask, luts, mudil, merihunt ja võikala.

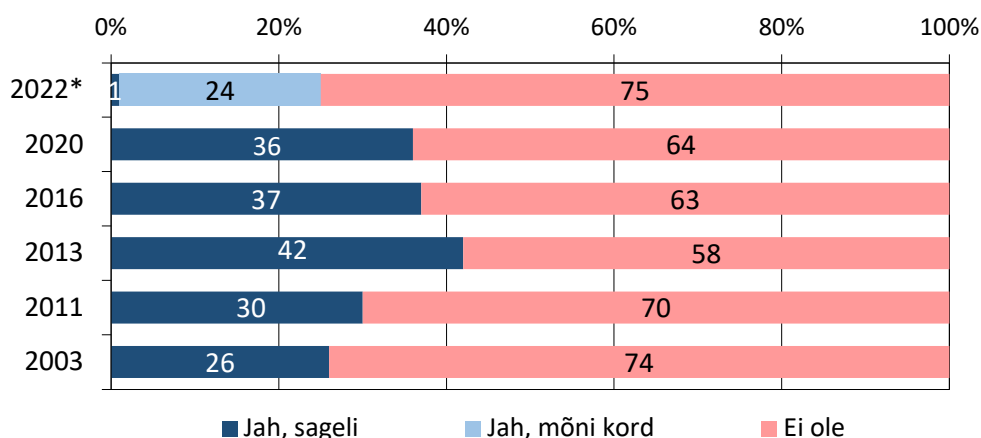
Joonis 2.16. Elanike lemmikkalad 2022 (% vastanutest)

2.10. Halvad kogemused kala ja kalatoodetega

Kolmveerand ehk 75% vastanuist ei olnud viimase aasta jooksul kala või kalatoodete ostmisel halbu kogemusi saanud, kuid 24% möönis, et neid on esinenud mõnikord ja 1%, et seda on juhtunud sageli. 2020. aasta küsitlustes, kus puudus vastusevariant „jah, mõnikord“, polnud halbu kogemusi 64%-l vastanuist ja nende sagedast esinemist möönis 36% (joonis 2.17).

Joonis 2.17. Halbade tarbimiskogemuste osakaal kala ja kalatoodetega 2003–2022 (% vastanutest)

* 2003–2020 olid vastusvariantideks jah ja ei ole, 2022. aastal jah, sageli; jah, mõni kord ja ei ole

Mis valdkonnast need halvad kogemused olid, selgitati etteantud vastusvariantide abil, mis sisaldasid erinevaid kvaliteedinäitajaid. Valikvastustele võis oma sõnadega lisada ka muu kogemuse. Küsimusele vastasid ainult viimase aasta jooksul ebameeldiva kogemuse osaliseks saanud vastajad (25% kõigist) ja vastuste osakaalud on arvatud negatiivse kogemuse saanutest, mitte kõigist küsitlusele vastanutest.

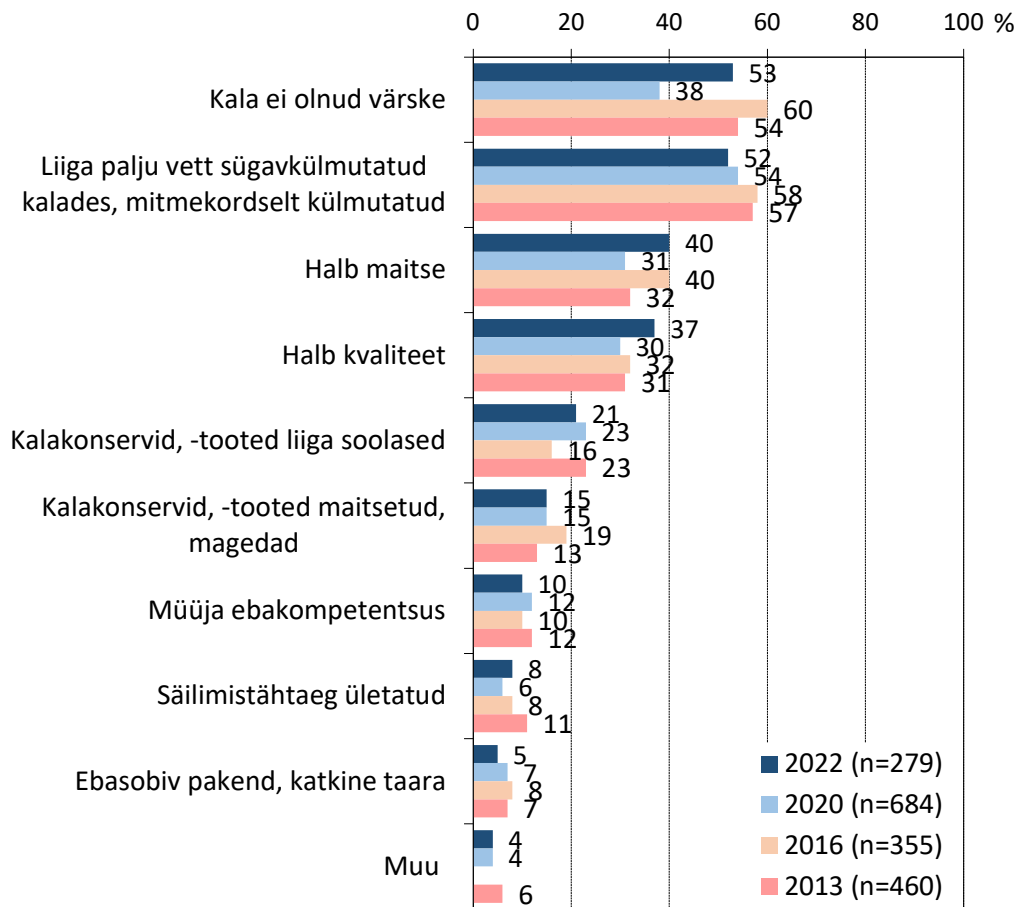
Kõikides viimaste aastate uuringutes on negatiivseid kogemusi saanud vastajad esile toonud kahte peamist negatiivset kogemust – kala kas ei olnud värskes või oli sügavkülmutatud kalades liiga palju vett. 2022. aastal nägi kala värskuses probleemi 53% negatiivse kogemuse saanud vastajaist (2020. a 38%, 2016. a 60%) ja liigset vee rohkust külmutatud kalas tõi esile 52% (2020. a 54%, 2016. a 58%). Teistest negatiivsetest kogemustest on esile kerkinud ka kalatoodete halb maitse (40%, 2020. a 31%, 2026.a 40%) ja nende halb kvaliteet (37%, 2020. a 30%, 2016. a 32%) (vt joonis 2.18).

Halba maitset tõi keskmisest enam esile Põhja-Eesti elanikud (59%) ja 1001–1500 € teenivad vastajad (54%) ning halba kvaliteeti üle 2000 € teenivad vastajad (55%).

Muude halbade kogemustena tõi vastanud vabade vastustena välja, et kala tegelikku värskusastet püütakse varjata, toode polnud õieti fileeritud, see oli valesti markeeritud või toote soolatuse aste ei vastanud ootustele.

Positiivse asjaoluna võib esile tuua, et suhteliselt vähe heideti ette müüjate ebakompetentsust (10%), toodete säilivustähtaja ületamist (8%) ja pakendi ebasobivust (5%), mis kõneleb ennekõike kalatoodete müügi professionaalsusest.

Joonis 2.18. Halvad kogemused kala ja kalatoodete ostmisel või söömisel 2013–2022
 (% halba kogemust omanutest)

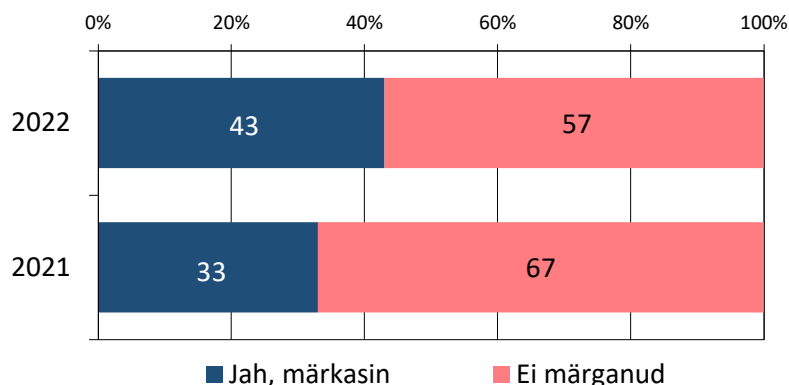

3. Eesti elanike hinnangud kalakampaania „Kala kõlab hästi“ mõju kohta

3.1. Kalakampaania materjalide märgatavus

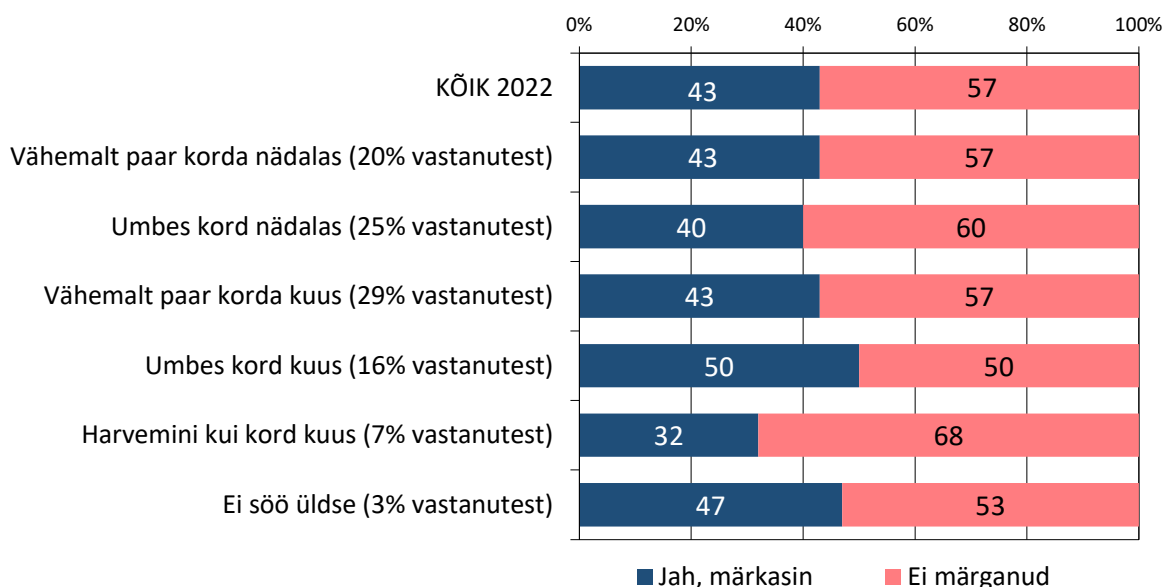
Maaeluministerium on koos partneritega viinud 2021–2022. aastal läbi kalakampaaniat „Kala kõlab hästi“, mille eesmärgiks on elanikele meelde tuletada kalatoitude kasulikkust, tervislikkust, valmistamise lihtsust ja traditsioone meie toitumiskultuuris. 2022. aastal märkas kampaania materjale 43% vastanuid ja 2021. aastal pani kampaaniat meediakanalites tähele 33%, millest võib järeldada et 2022. aastal on kampaania olnud paremini nähtav (joonis 2.19).

Joonis 2.19. Kampaania „Kala kõlab hästi“ reklaamide ja infomaterjalide märkamine 2021–2022 (% vastanutest; 2021 n=1048, 2022 n=1175)

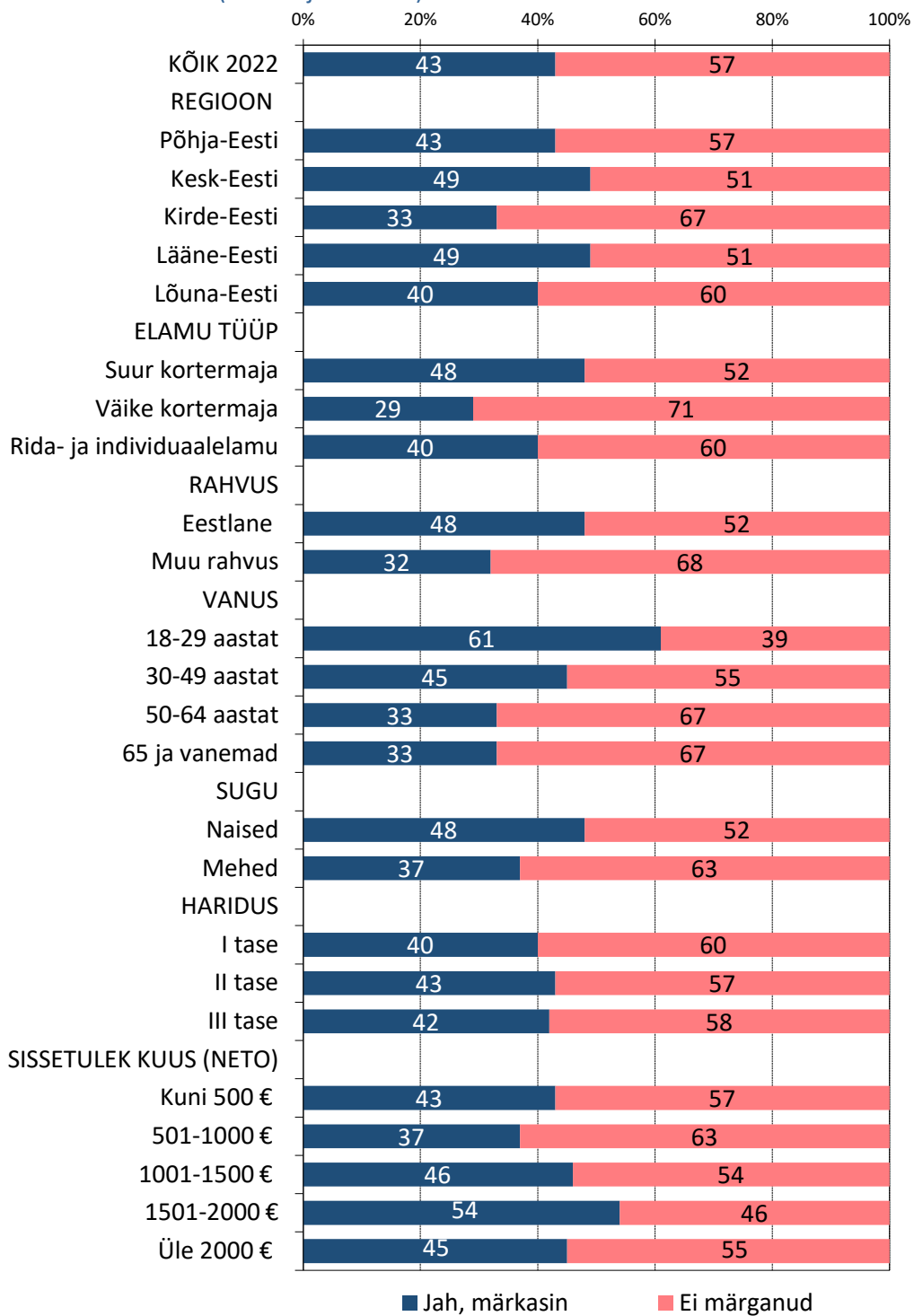
Kala tarbijatest märkas kampaaniat (vastavalt kala tarbimise sagedusele) 32–50% igast vastanute grupist. Kõige enam oli kampaaniat märganud kala harvad (kord kuus) tarbijad (50%) ja mittetarbijad (47%) ning kõige vähem märkasid seda väga harvad (harvemini kui kord kuus) kala sööjad (32%) (joonis 2.20).

Joonis 2.20. Kampaania „Kala kõlab hästi“ reklaamide ja infomaterjalide märkamine sõltuvalt kalatarbimise sagedusest 2022 (% vastanutest ja % vastajarühmast)

Elanike tausttunnuste rühmades jõudis kampaania paremini kohale Kesk- ja Lääne-Eestis, kus seda märkas 49% vastanuist ja sellele olid vastuvõtlikumad 18–29-aastased noored (61%), naised (48%), eestlased (48%) ja 1501–2000 € teenivad vastajad (54%) (joonis 2.21).

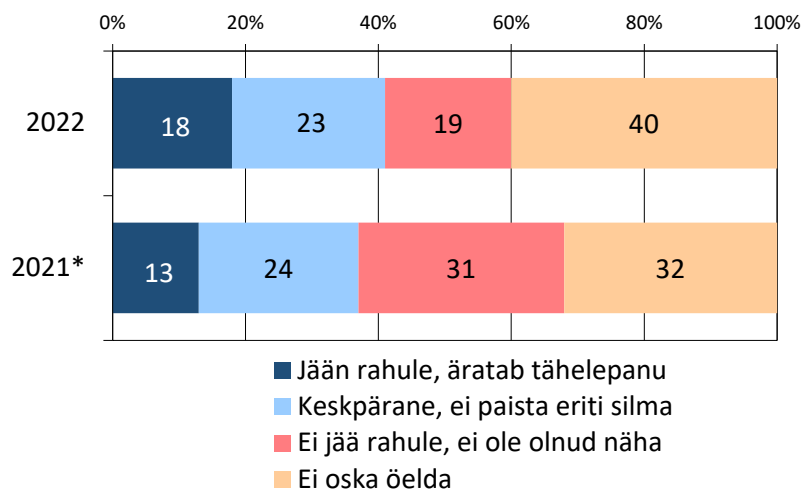
Joonis 2.21. Kampaania „Kala kõlab hästi“ reklaamide ja infomaterjalide märkamine tausttunnuste rühmades 2022 (% vastajarühmast)

3.2. Hinnangud kampaania nähtavusele

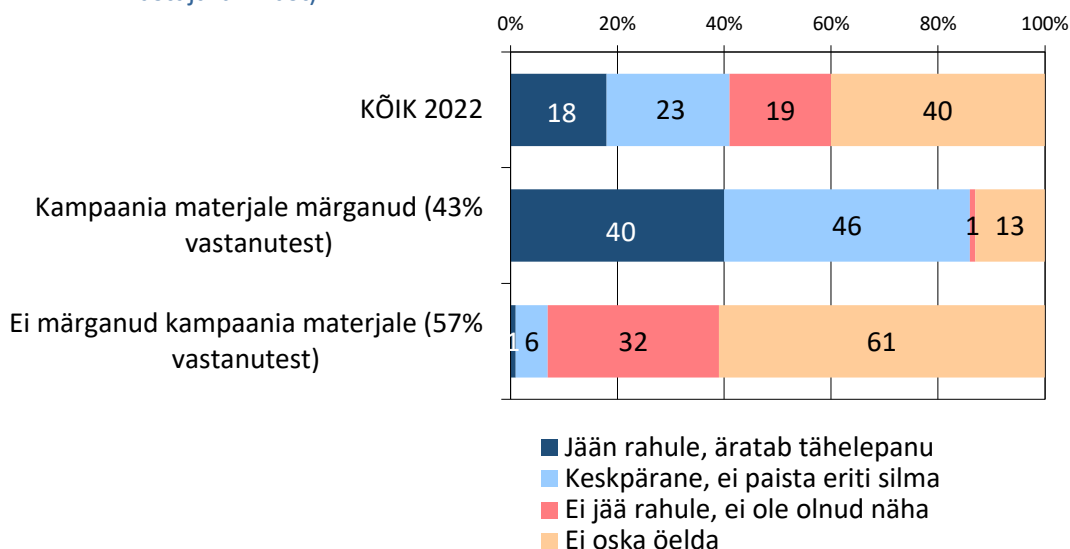
Kõigist küsitlusele vastanuist 18% jäi kampaania nähtavusega rahule, 23% hindas selle keskpäraseks, 19% ei jäänud rahule ja 40% ei osanud antud küsimusele vastata (joonis 2.22). Eelneval aastal, kui uuriti kampaania nähtavust meediakanalites, jäi sellega rahule 13%, keskpäraseks pidas seda 24% ja rahule ei jäänud sellega 31%. Põhimõtteliselt võib tõdeda, et 2022. aastal oli kampaania paremini nähtav ning keskpäraseks ja halvasti nähtavaks hindas seda vähem vastajaid. Paremini hinnang nende hulgas, kes kampaania materjale märkasid. Neist jäi sellega rahule 40% ja keskpäraseks hindas 46% vastanuist (joonis 2.23).

Joonis 2.22. Hinnangud kalakampaania „Kala kõlab hästi“ nähtavusele 2021–2022 (% vastanutest)

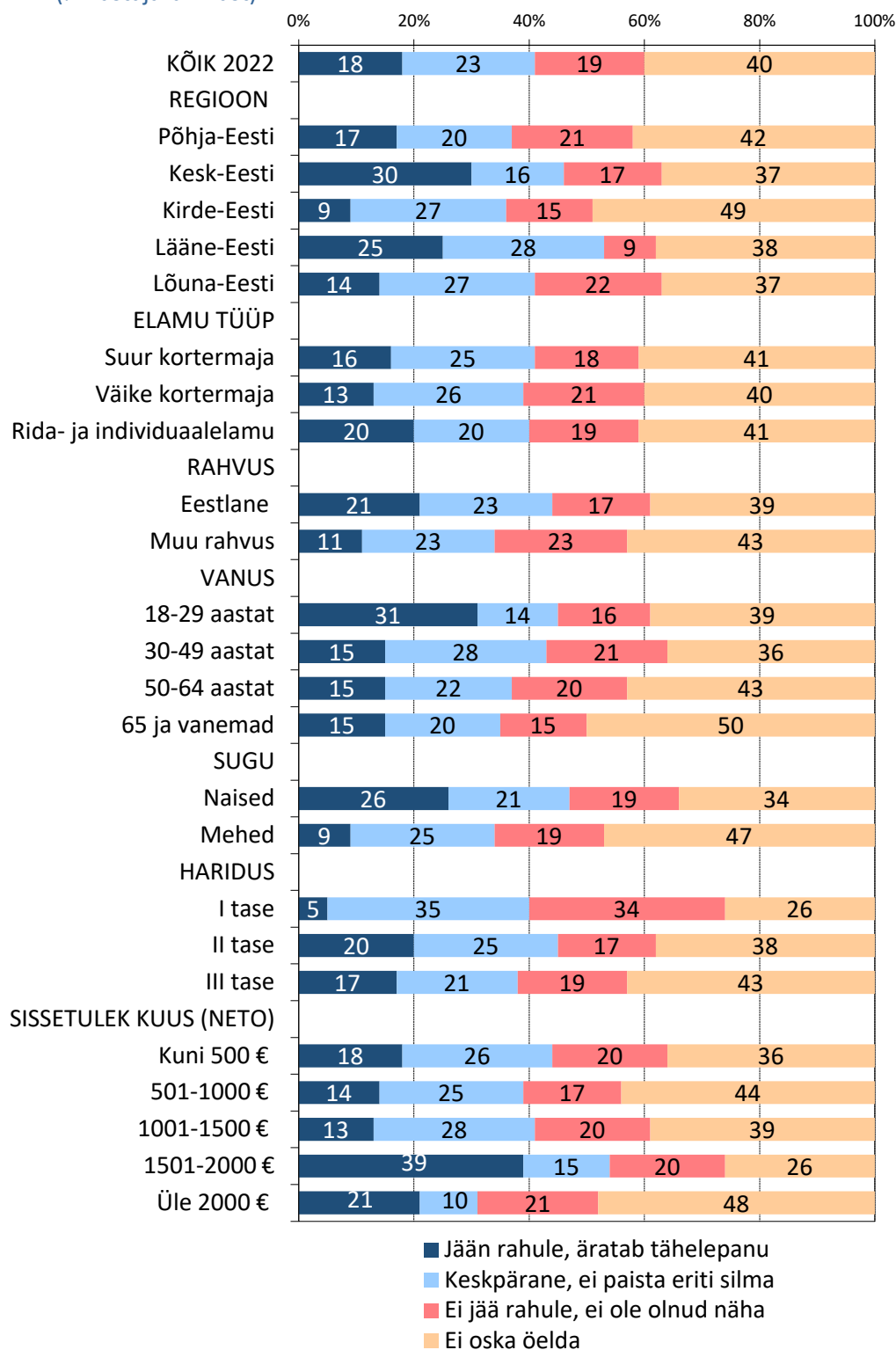
* Kampaania nähtavus meediakanalites

Joonis 2.23. Hinnangud kalakampaania „Kala kõlab hästi“ nähtavusele 2022 (% vastanutest ja vastajarühmast)

Tausttunnuste rühmadest jäid kampaania nähtavusega kõige enam rahule 1501–2000 € teenivad vastajad (39%), 18–29-aastased noored (31%), Kes- ja Lääne-Eesti elanikud (vastavalt 30% ja 25%) ning naised (26%) (joonis 2.24). Rahulolematuid oli rohkem I taseme haridusega vastajate (34%) ja muukeelsete hulgas (23%) ning regioonidest Lõuna-Eestis (22%).

Joonis 2.24. Hinnangud kampaania „Kala kõlab hästi“ nähtavusele tausttunnuste rühmades 2022 (% vastajarühmast)

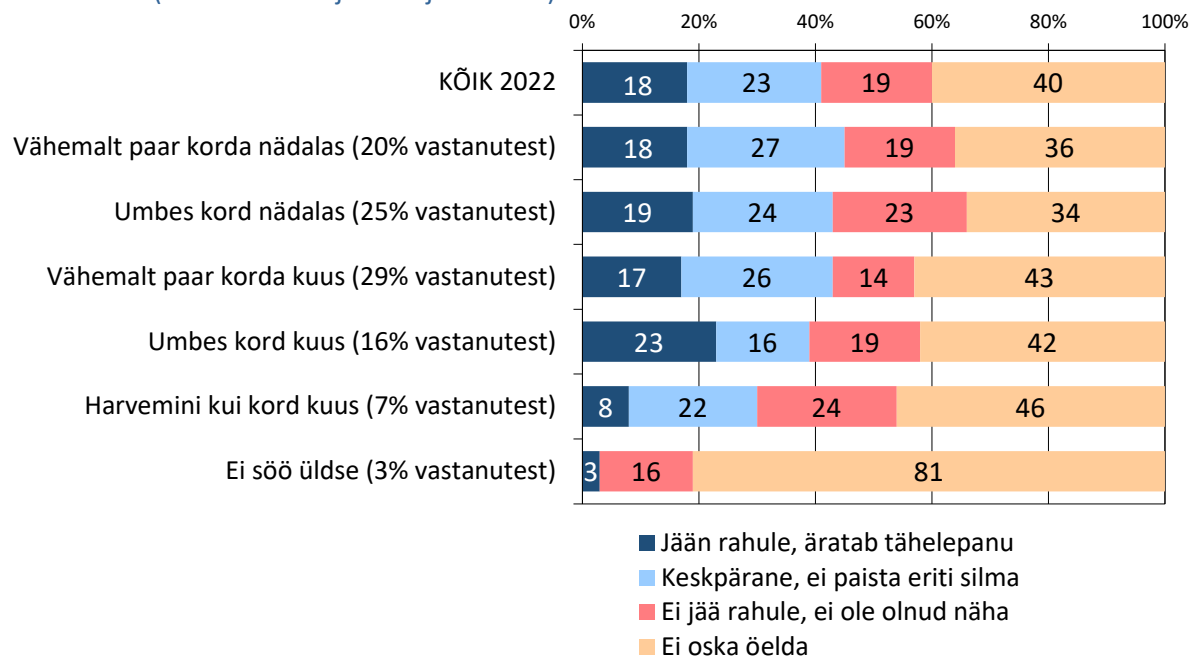

Vaadeldes kampaania edukust elanikkonna hulgas vastavalt kalatarbimise sagedusele, torkab silma, et kampaania ei jõudnud suurema osa nende inimesteni, kes kala üldse ei söö, olgugi et just see võiks olla üks selle kampaania peamisi sihtrühmi. Kala mittedeõjatest ei osanud kampaania kohta midagi öelda 81% vastanuist, 16% märkis, et ei jäänud sellega rahule või seda polnud näha, ning vaid 3% jäi rahule või märkas kampaaniat (joonis 2.25). Ka harvemini kui kord kuus kalasööjate enamiku

vastuvõtukünnist kampaania ei ületanud või see ei läinud neile väga korda: 46% ei osanud selle kohta midagi öelda, 24% polnud sellega rahul, 22% pidas seda keskpäraseks ja rahulolu märkis 8%.

Kõige rohkem jäid kampaaniaga rahule kord kuus kala tarbijad (23%); sagedamate tarbijate puhul (vähemalt paar korda kuus või üks-kaks korda nädalas) jäi rahulolu 17–19% piiresse, samas kui keskpäraseks hindas seda 24–27% ja ebaõnnestunuks 14–23% sagedastest tarbijatest.

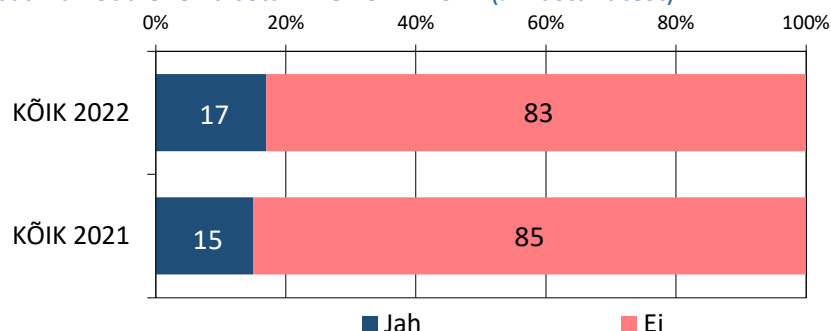
Joonis 2.25. Hinnangud kampaania „Kala kõlab hästi“ nähtavusele sõltuvalt kalatarbimise sagedusest (% vastanutest ja vastajarühmast)

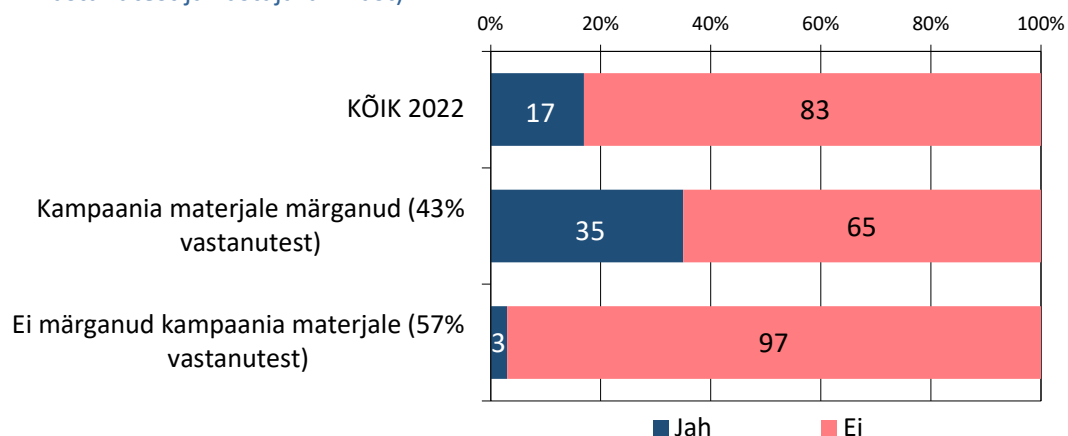
3.3. Kalakampaania kodulehe külastamine ja huvipakkuv info

Kampaania interneti kodulehte (kalatoidud.ee) külastas 2022. aastal 17% ja 2021. aastal 15% kõigist küsitlusele vastanuist (joonis 2.26). Neist, kes olid kampaaniat märganud (2022. a 43%, 2021. a 33% vastanuist), külastas 2022. aastal kodulehte 35% (2021. a 36%) ja neist kes polnud kampaania olemasolust teadlik 3% (sama ka 2021. a) (joonis 2.27). Siit võib järeldada, et kuigi 2022. aastal märkas kampaaniat eelnevast aastast mõnevõrra rohkem küsitlusele vastanuist, siis kodulehe külastatavust (suhtes vastajate arvuga) see märkimisväärselt ei muutunud.

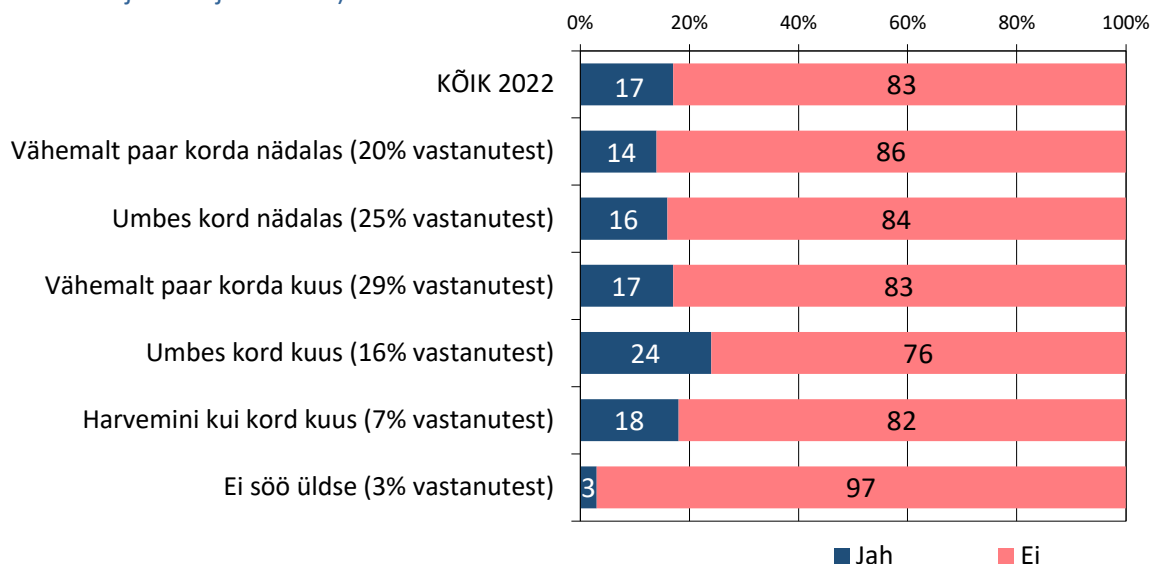
Joonis 2.26. Kalakampaania kodulehe külastamine 2021–2022 (% vastanutest)

Joonis 2.27. Kalakampaania kodulehe külastamine sõltuvalt kampaania materjalide märkamisest (% vastanutest ja vastajarühmast)

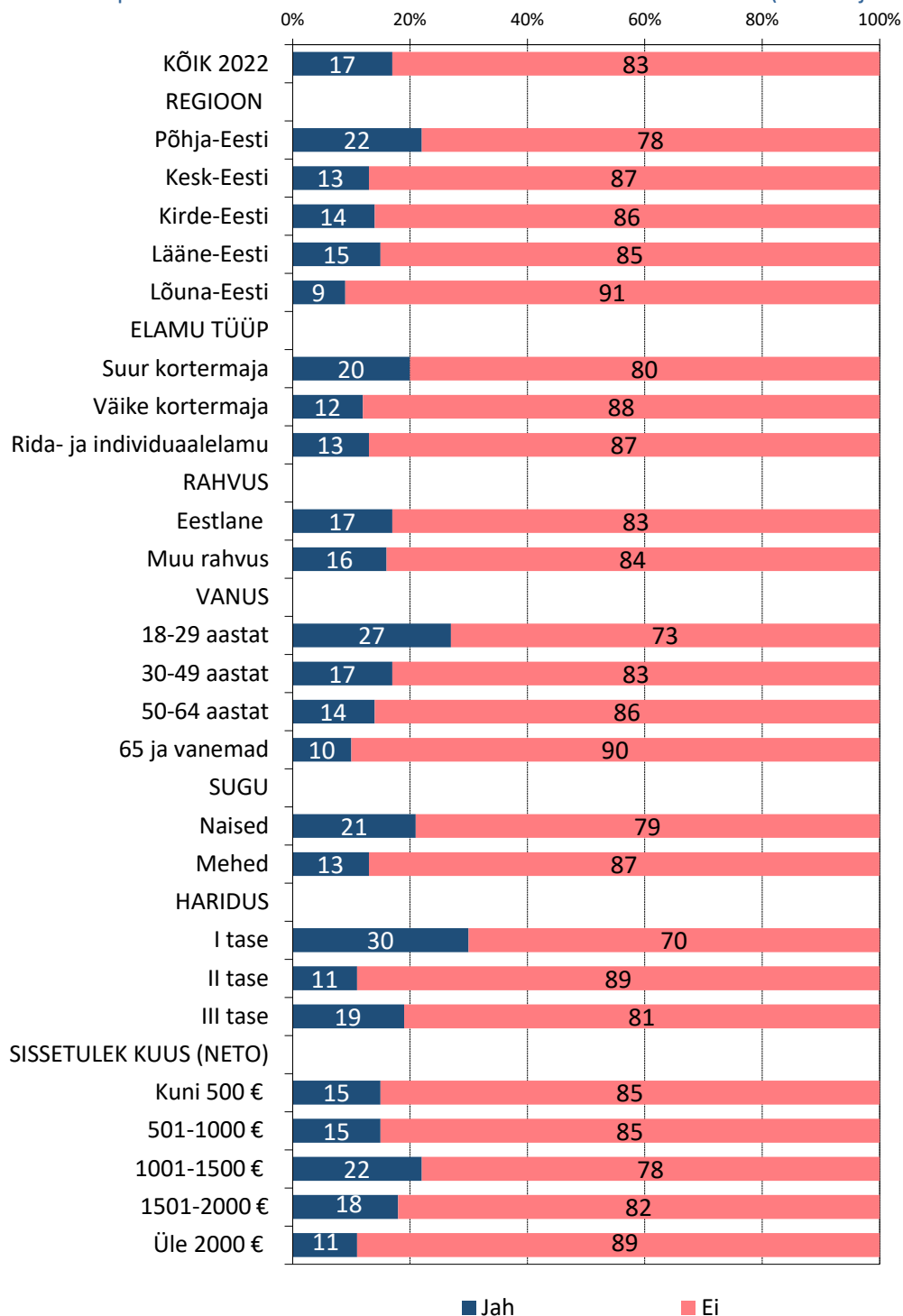

Joonis 2.28. Kalakampaania kodulehe külastamine sõltuvalt kalatarbimise sagedusest (% vastanutest ja vastajarühmast)

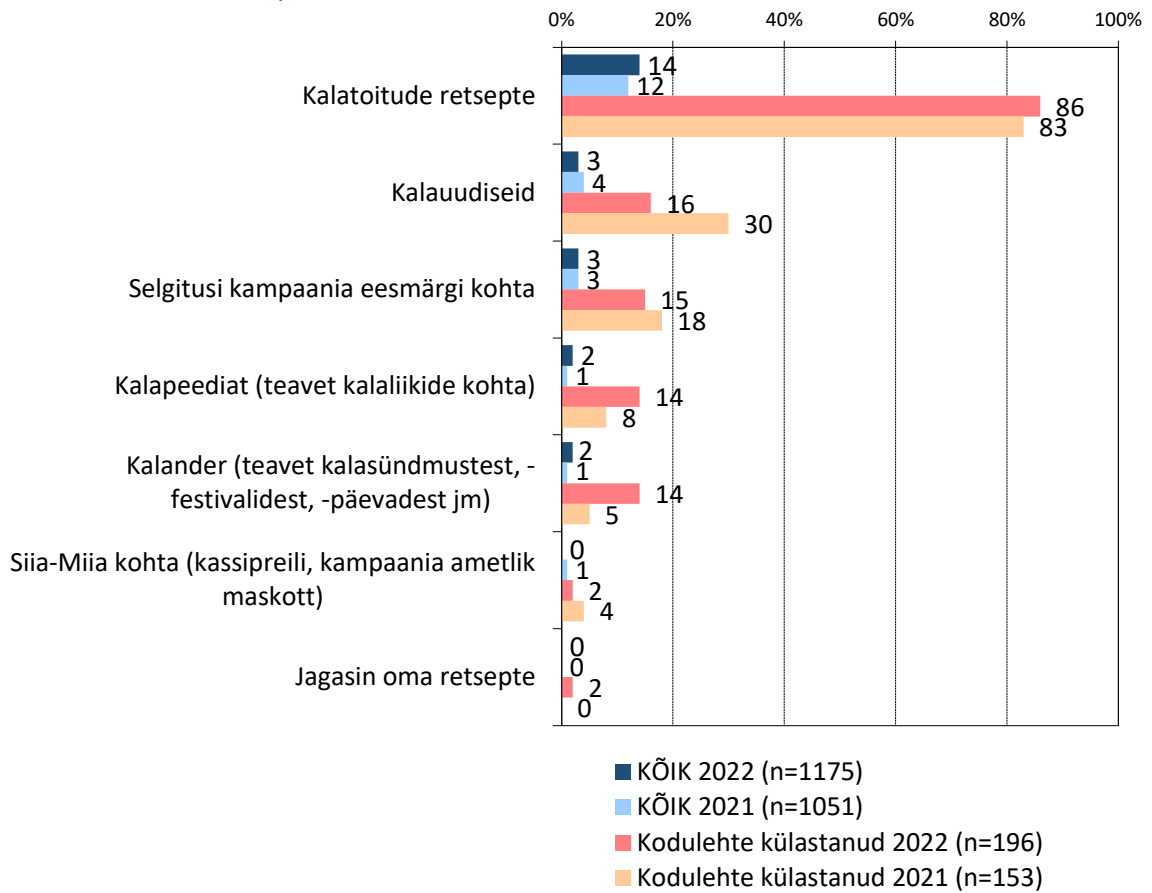
Kala tarbijatest (vastavalt kala tarbimise sagedusele) külastas kampaania kodulehte 14–24% (2021. a 9–16%) igast kalatarbijate grupist (joonis 2.28). Kõige suurem oli kodulehe külastatavus kord kuus kalatarbijate hulgas (24%, 2021. a 16%); tihedamaist tarbijaist (vähemalt paar korda kuus või üks-kaks korda nädalas) külastas kodulehte 14–17% (2021. a 15–16%) ning harvemini kui kord kuus tarbijate hulgas 18% (2021. a 9%). Neist, kes kala ei tarbinud, ei külastanud valdav enamik (97%, 2021. a 100%) ka kampaania kodulehte ja seda tegi 2022. aastal vaid 3% sellest grupist. Võrreldes 2021. aastaga on kodulehe külastatavus kasvanud kõige enam harvemini kui kord kuus (9%-punkti) ja umbes kord kuus kalasööjate hulgas (8%-punkti). Kodulehe külastajate hulka on lisandunud ka 3% neist vastajaist, kes ei söö üldse kala (eelneval aastal kala mittesööjad kodulehte ei külastanud).

Joonis 2.29. Kalakampaania kodulehe külastamine tausttunnuste rühmades 2022 (% vastajarühmast)

Kalakampaania kodulehel pakkusid kõige rohkem huvi kalatoitude retseptid ja vähemal määral ka kalauudised (joonis 2.30). Retseptid äratasid tähelepanu 14%-s kõigis vastajais (2021. a 12%-s) ja 86%-s kodulehe külastajais (2021. a 83%-s). Kalauudiseid vaatas vastavalt 3% kõigist (2021. a 4%) ja 16% kodulehte külastanud vastajaist (2021. a 30%). Kuigi kodulehe külastajate huvi kalauudiste vastu vähenes, pälvis teiselt poolt nende tähelepanu veidi rohkem Kalapeedia teatmik (2021. a 8% ja 2022. a 14%) ja kalasündmuste kalender (2021. a 5% ja 2022. a 14%).

Joonis 2.30. Elanikele huvipakkuv info kampaania kodulehel 2021–2022 (% vastanutest ja kodulehte külastanutest)

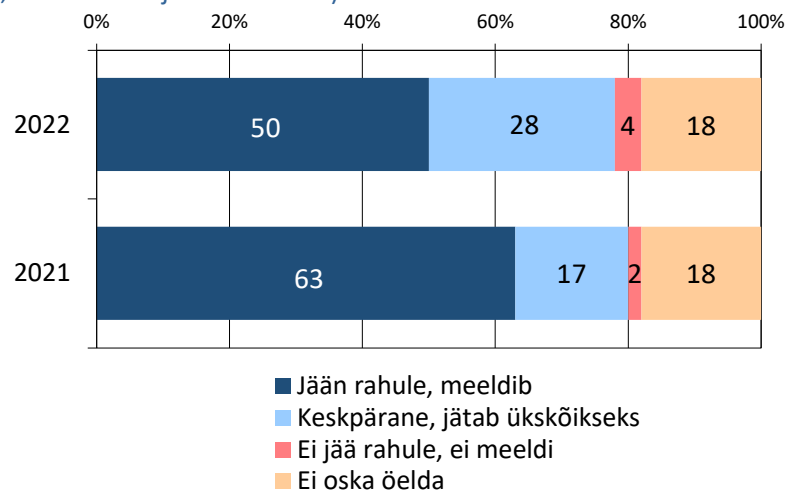
3.4. Hinnangud kampaania kodulehe kasutajamugavusele ja ettepanekud

Kampaania kodulehte külastanuist jäid pooled (50%, 2021. a 63%) sellega rahule, 28% arvas (2021. a 17%), et see oli keskpärane ja 4% (2021. a 2%) ei jäänud rahule (joonis 2.31). Kasvanud on seega nende osakaal, kelle arvates on kalakampaania koduleht keskpärane.

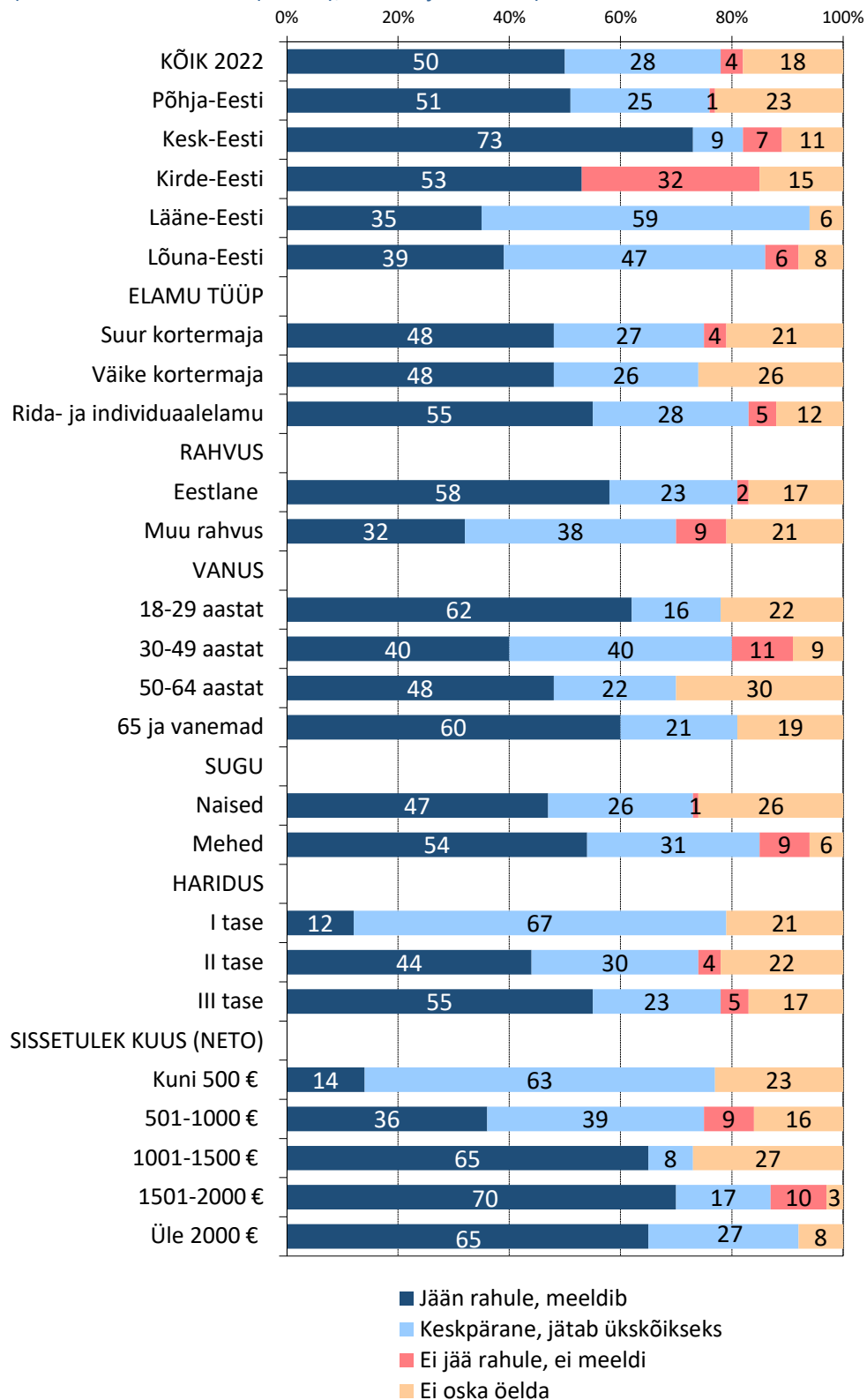
Küsitlertulil oli võimalik vabas vormis ka selgitada, mis võiks olla kodulehel paremini. Üks vastaja märkis, et kalaretseptide filter ei töötanud, mitmed pidasid vajalikuks juhtida tähelepanu ülekalastamisele; sooviti, et tutvustada võiks rannarahva traditsioonilisi kalapüügiviise ja harrastuskalapüügi õiguslikku regulatsiooni; kurdeti retseptide ja kala töötlemise õpetuste vähesuse üle, sooviti informatsiooni kalamüügi kohtade ja hinna kohta.

Tausttunnuste rühmadest olid kodulehega kõige rohkem rahul Kesk-Eesti elanikud (73%), 1501–2000 € teenivad vastajad (70%), 1001–1500 € (65%) ja üle 2000 € teenivad vastajad (65%). Keskpäraseks hindasid selle kõige sagedamini I taseme haridusega (67%) ja kuni 500 € eurot teenivad vastajad (63%). Rohkem rahulolijaid oli eestlaste kui muukeelsete hulgas (vastavalt 58% ja 32%) (joonis 2.32).

Joonis 2.31. Hinnangud kampaania kodulehekülje kasutajamugavusele 2021–2022 (% kodulehte külastanutest; 2021 n=148 ja 2022 n=196)

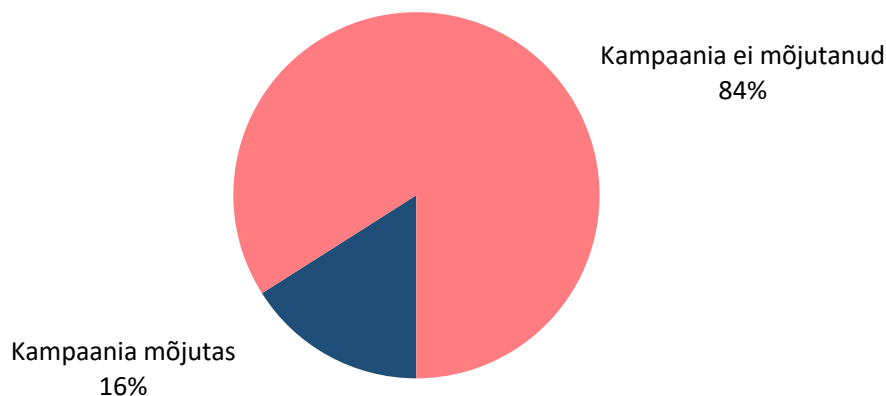
Joonis 2.32. Hinnangud kampaania kodulehekülje kasutajamugavusele tausttunnuste rühmades (kodulehte külastanud (n=196), % vastjarühmast)

3.5. Hinnangud kampaania mõjule

Küsitlenuilt uuriti, kas nad muutsid kalakampaania „Kala kõlab hästi“ mõjul oma kala ja -toodete ostmist ja tarbimist ja/või proovisid kampaania mõjul teha uusi kalatoite ning katsetada kalakampaania retsepte. Nende kahe küsimuse põhjal (kas muutis kampaania mõjul oma kala ja -toodete ostusid ja tarbimist ja/või proovis kampaania mõjul teha uusi kalatoite, katsetas kalakampaania retsepte), moodustati koondhinnang, mille põhjal sai teha järelduse kampaania mõju kohta. Kampaania positiivset mõju oma kalatarbimisele laiemalt märkis 16% ja selle puudumist 84% vastanuist (joonis 2.33).

Joonis 2.33. Koondhinnang kampaania mõjule (sh kala ja -toodete ostmine, tarbimine ja kalatoitude valmistamine) (% vastanutest)

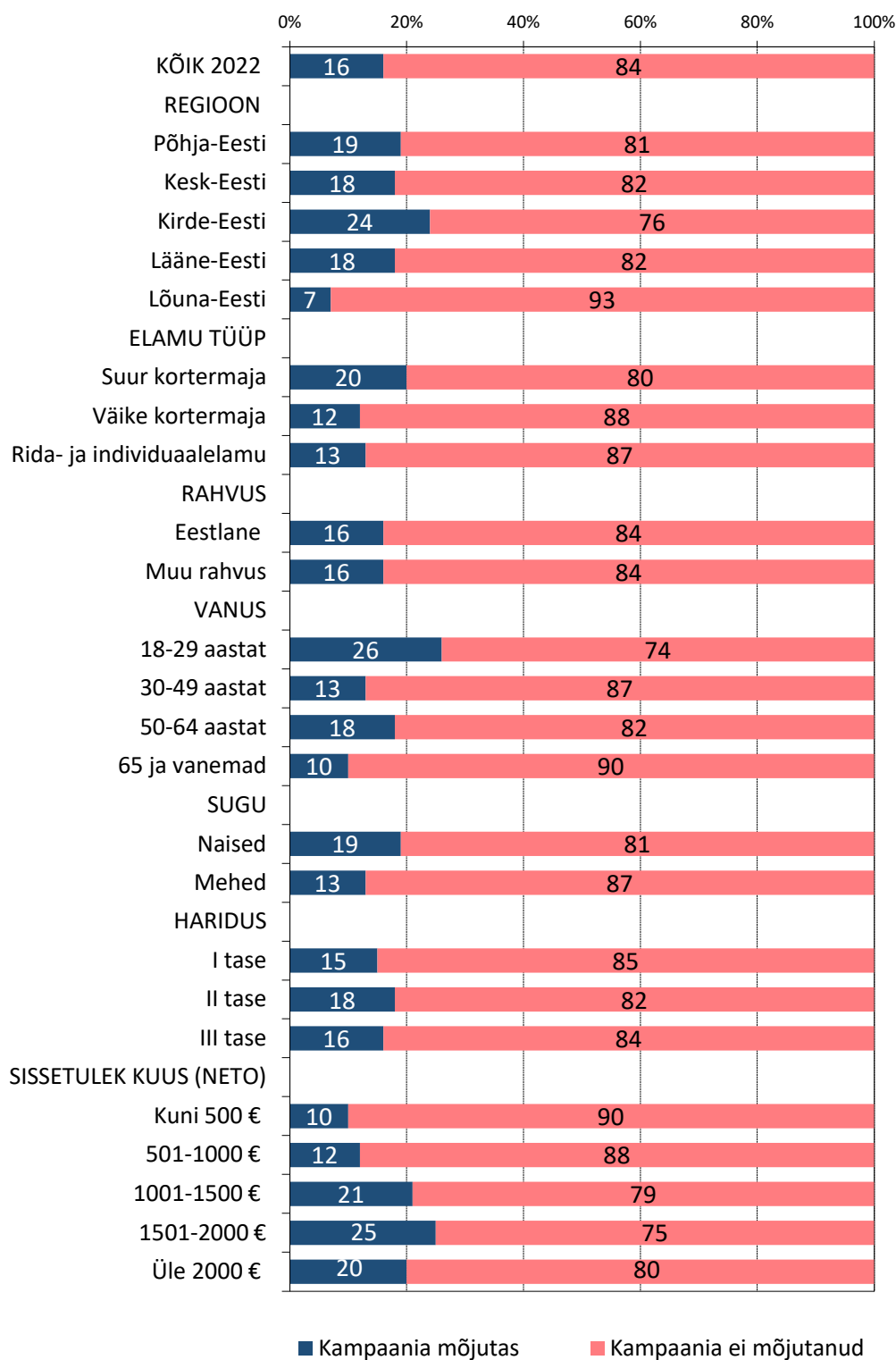
Tausttunnuste rühmades mõõnsid kampaania mõju **kala ja -toodete ostmisele, tarbimisele ja kalatoitude valmistamisele** (kõigis neis valdkondades kokku) kõige sagedamini 18–29-aastased noored (26%), 1501–2000 € teenivad vastajad (25%) ja Kirde-Eesti elanikud (24%) (joonis 2.34). Kõige vähem jõudis kampaania kohale Lõuna-Eesti elanikele (7%), kuni 500 € teenivaile ning 65-aastastele ja vanemaile vastajaile (10%).

Kitsamalt kampaania mõjul **kalatoodete ostmist ja tarbimist** ei tunnistanud 91% kõigist küsitlusele vastanutest, kuid mõju kalatoodete ostmisele ja tarbimisele mõõnis 9% vastanutest (2021. a 4%). Ka elanike rühmades oli kampaania mõju tunnetamine sarnane ja oma tavapärasest ostu- või tarbimiskäitumist kampaania mõjule ei muudetud (79–96%) (joonis 2.35). Kõige sagedamini tunnistasid kampaania mõju kalatoodete ostmisele ja tarbimisele 1501–2000 € (21%) ja üle 2000 € teenivaid vastanud (17%) ning 18–29-aastaseid noored (16%)

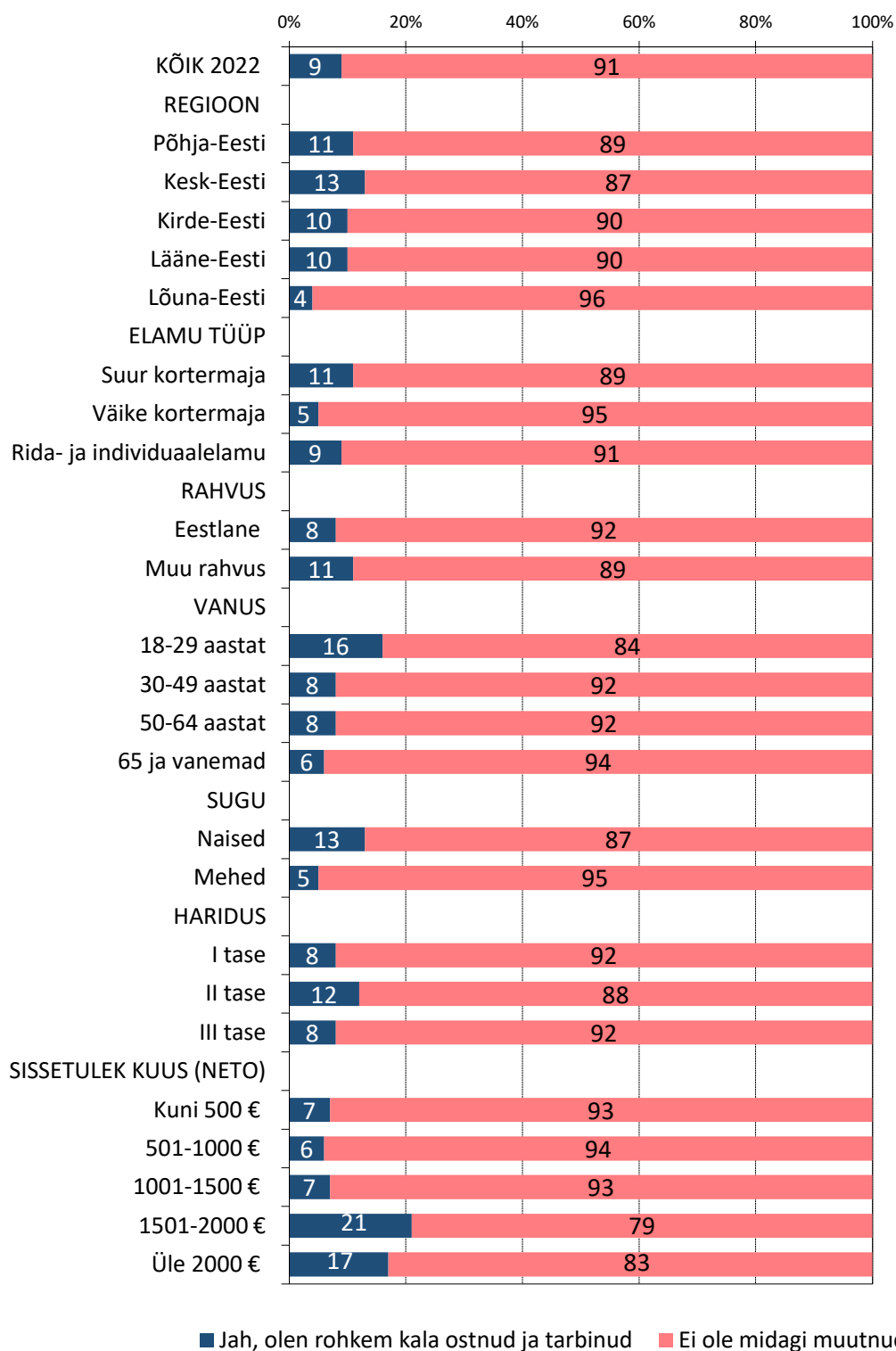
Kampaania kodulehte külastanuist ja kampaaniat märganuist mõõnis kampaania mõju kalatoodete ostmisele ja tarbimisele vastavalt 20% (2021. a 30%) ja kampaaniat vaid märganud inimestest 14% (2021. a 13%) (joonis 2.36). Eelnevast nähtub, et võrreldes 2021. aastaga on 10%-punkti võrra vähenenud nende hulk, keda kampaania koduleht kala ostmisel ja tarbimisel mõjutas.

Kala tarbimise sageduse järgi oli kampaania mõju kõige suurem neis rühmades, kes tarbisid kalatooteid umbes kord kuus (18% tarbijarühmast), samuti kõige sagedasemad kalatarbijad, kes sõid kala vähemalt paar korda nädalas (14% tarbijarühmast). Teistes rühmades oli mõjutatute osakaal väiksem (2–9%) ja kala mittedööjad ei mõjutanud koduleht üldse (joonis 2.37).

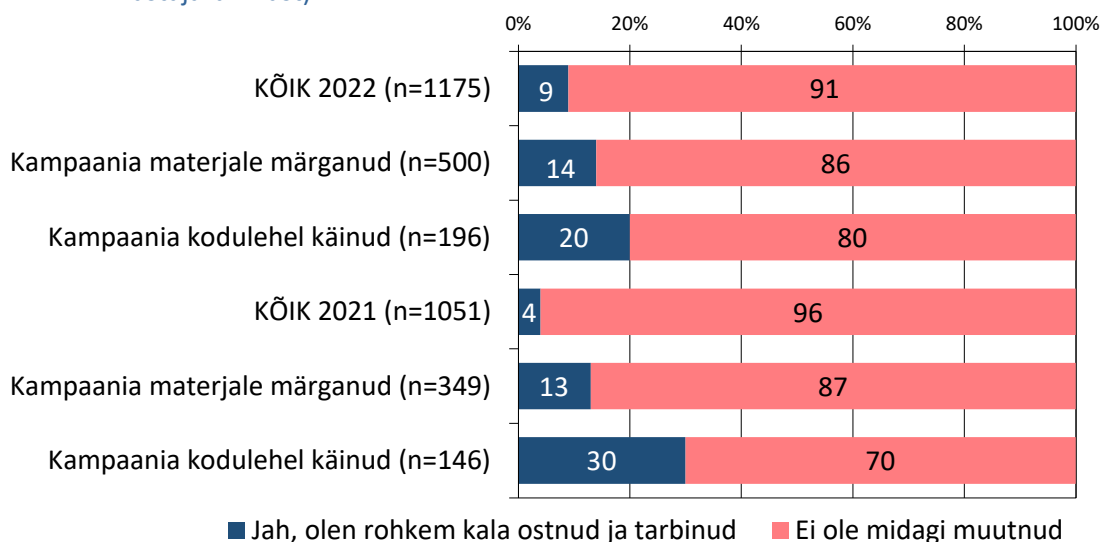
Joonis 2.34. Koondhinnang kampaania mõjule (sh kala ja -toodete ostmine, tarbimine ja kalatoitude valmistamine) tausttunnuste rühmades (% vastajarühmast)

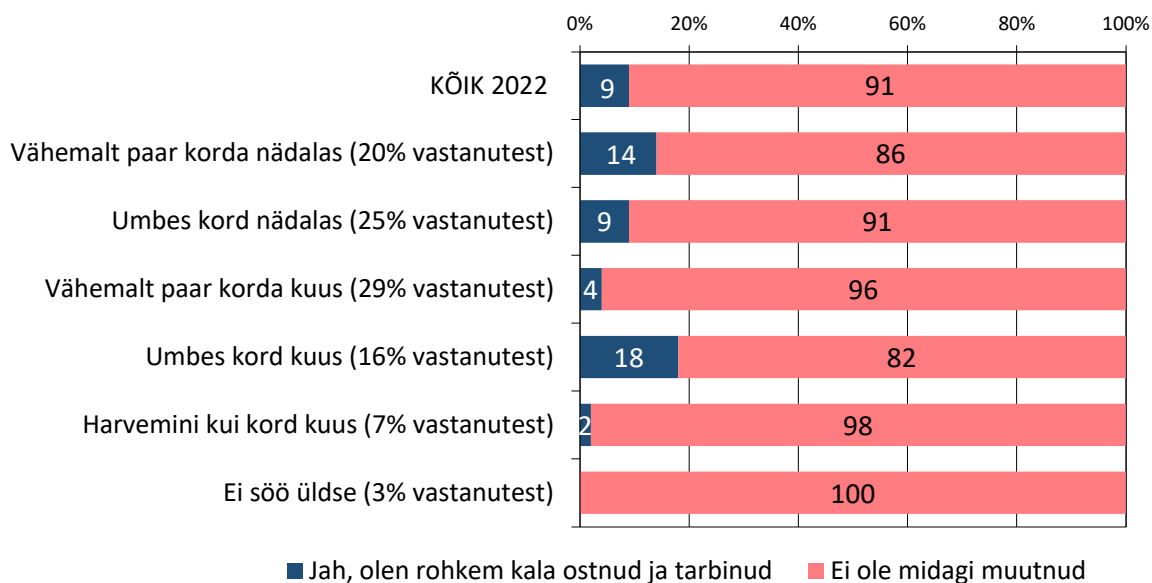
Joonis 2.35. Kampaania mõju kala- ja kalatoodete ostmisele ning tarbimisele (% vastanutest)

Joonis 2.36. Hinnangud kampaania mõjule kala ja -toodete ostmisel ja tarbimisel 2021–2022 (% vastajarühmast)

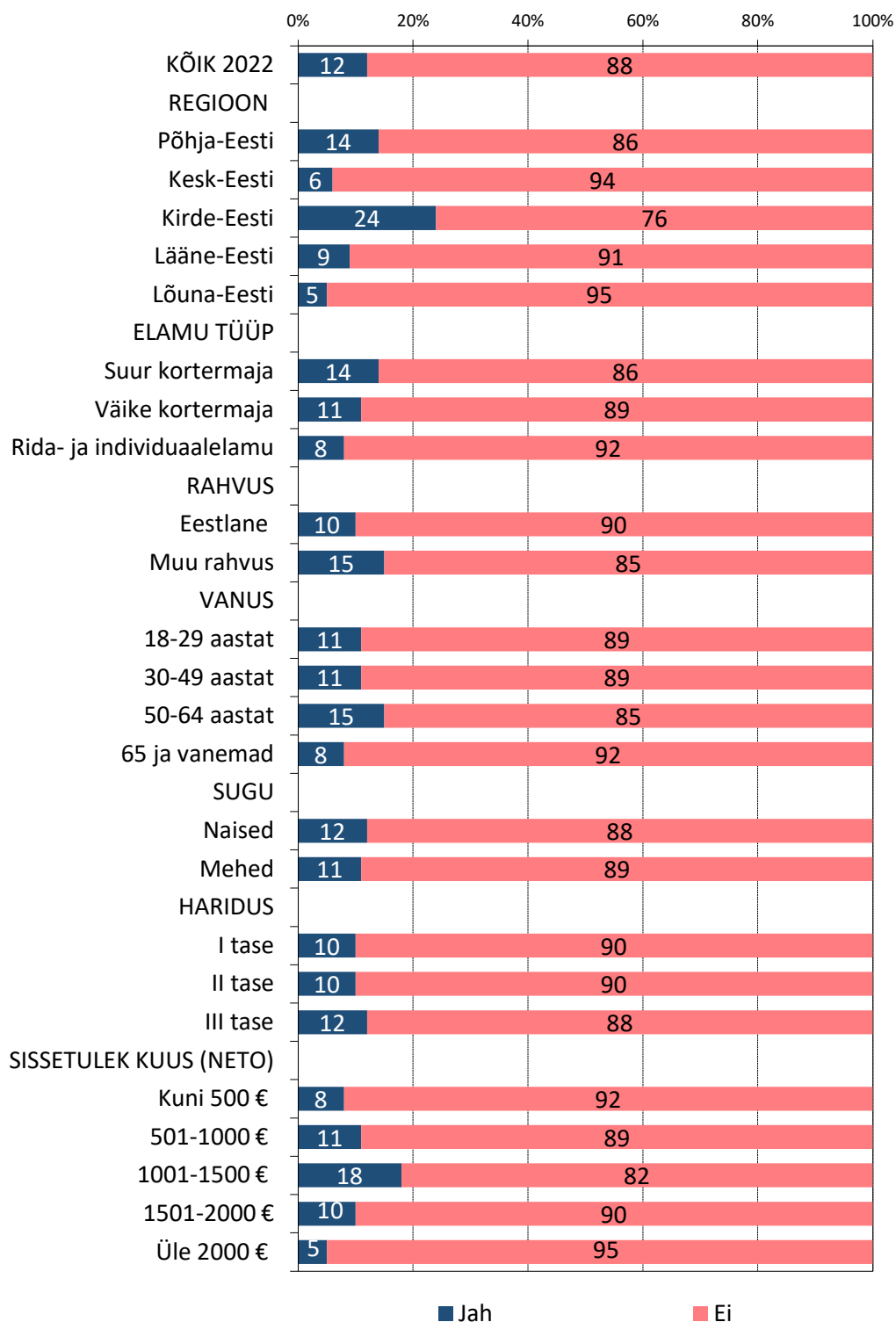
Joonis 2.37. Hinnangud kampaania mõjule kala ja -toodete ostmisel ja tarbimisel sõltuvalt kalatarbimise sagedusest (% vastajarühmast)

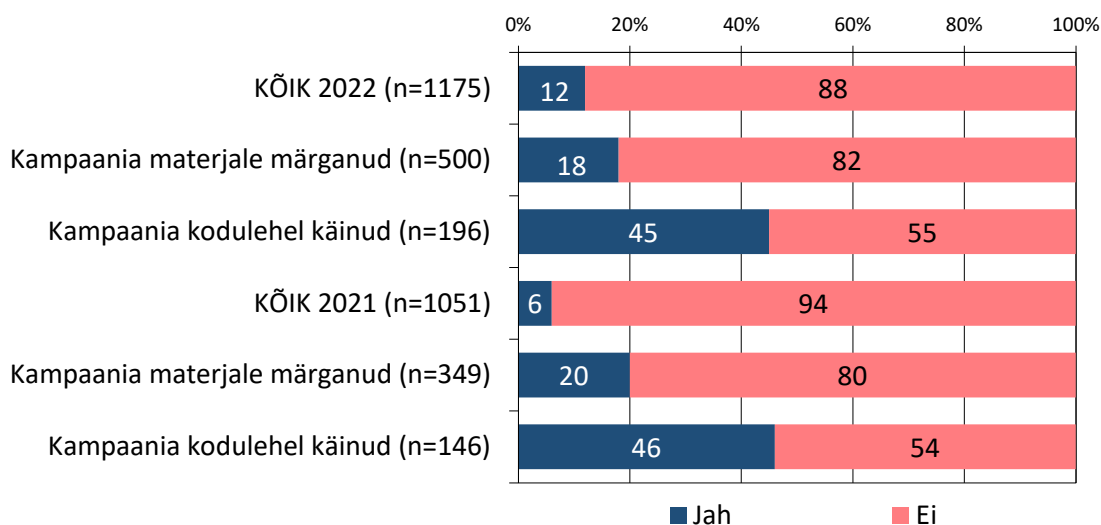
Elanike küsitlusega tunti ka huvi, kas vastaja on kampaania mõjul proovinud teha uusi kalatoite ja katsetanud kalakampaania retsepte. Seda möönis 12% kõigist küsitlusele vastanuist (2021. a 6%), mis näitab, et kampaania on aasta jooksul mõnevõrra suurendanud elanike huvi kalatoite valmistada.

Kampaania kodulehte külastanuist möönis kampaania mõju kalatoitude valmistamisele 45% (2021. a 46%) ja **kampaaniat märganuist** 18% (2020. a 20%) (joonis 2.39). **Kala tarbimise sageduse** järgi oli uute retseptide ja toitide katsetanute osakaal kõige suurem kord kuus kala tarbivas rühmas (17%). Sagedasti kala tarbivate vastanute (vähemalt kord ja paar korda nädalas) rühmast katsetas uusi toite 12% ja 13% (joonis 2.40).

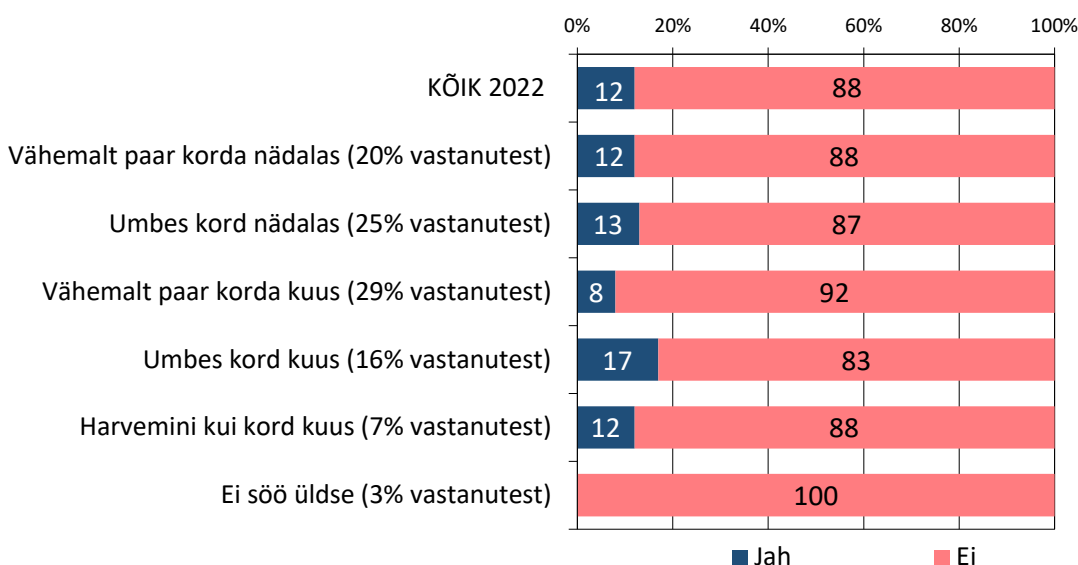
Joonis 2.38. Kampaania mõju uute kalatoitude valmistamisele, kampaania retseptide katsetamisele tausttunnuste rühmades (% vastajarühmast)

Joonis 2.39. Kampaania mõju uute kalatoitude valmistamisele, kampaania retseptide proovimisele (% vastajarühmast)

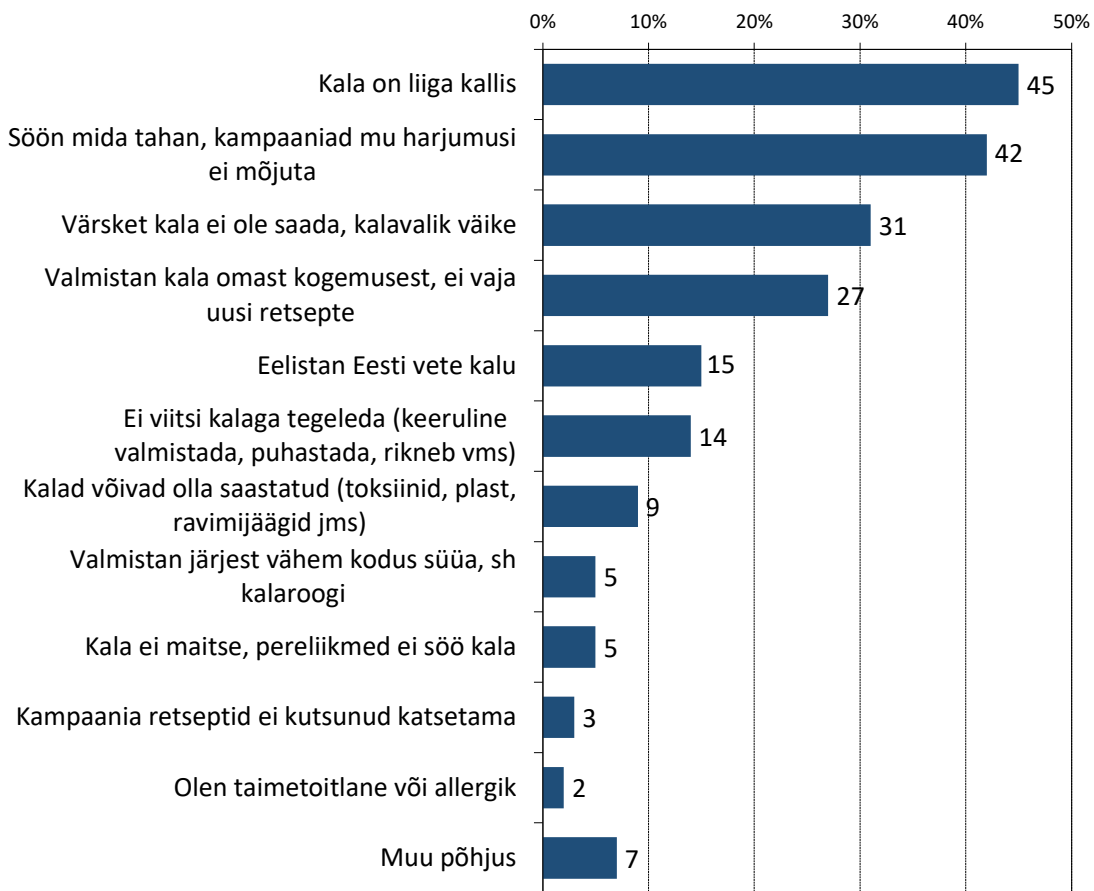
Joonis 2.40. Kampaania mõju uute kalatoitude valmistamisele, kampaania retseptide proovimisele sõltuvalt kalatarbimise sagedusest (% vastajarühmast)

Põhjustest, miks kampaania ei mõjutanud kala tarbimist, ostmist ja ka kalatoitude valmistamist, toodi valikvastustest kõige sagedamini esile, et kala on liiga kallis (45% vastanuist) (joonis 2.41). 42% kinnitas, et kampaania nende harjumusi ei mõjuta, 31% märkis, et värsket kala pole saada või kalavalik on väike, 27% kinnitas, et valmistab kala oma kogemustest ja uusi retsepte ei vaja, 15% eelistab Eesti vete kalu, 14% peab kalaga tegelemist liiga keeruliseks ja 9% pidas kalu liiga saastunuiks. Teisi joonisel 2.41 ära toodud põhjusi märkis ära 2–5% ja muid põhjuseid 7%.

Muude põhjustena (vabas vormis), miks kampaania neile korda ei läinud, märgiti kõige sagedamini ära, et kampaania ei jõudnud vastajani. Teised märkisid, et nende tarbimist kampaaniad ei mõjuta; ajanappus või sissejuurdunud mugavus ei võimalda uute asjadega tegeleda; kala on liiga kallis, et sellega tegeleda; kala valmistamisega kaasneb ebameeldiv lõhn, peres kõik ei söö kala, peres pole väljakujunenud traditsiooni kala süüa, vastaja on taimetoitlane, meeliskalu või ka lihtsalt värsket kala pole alati saada ja kalas võivad olla ussid.

Joonis 2.41. Põhjused, miks kampaania ei mõjutanud kala tarbimist, ostmist ka kalatoitude valmistamist (% vastanutest, keda kampaania ei mõjutanud; n=979)

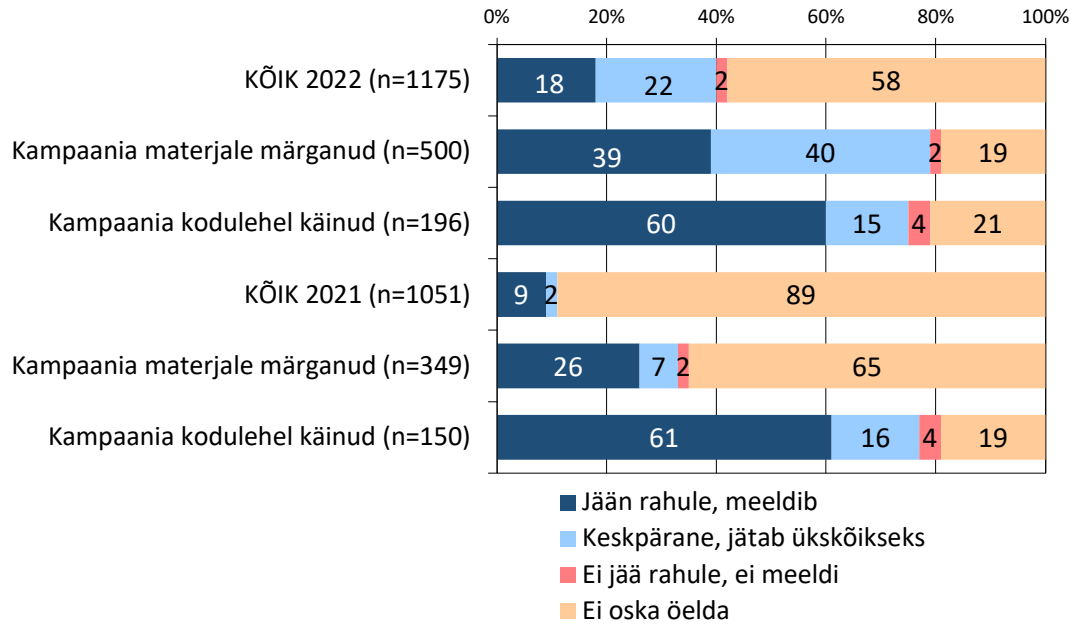

3.6. Rahulolu kampaaniaga

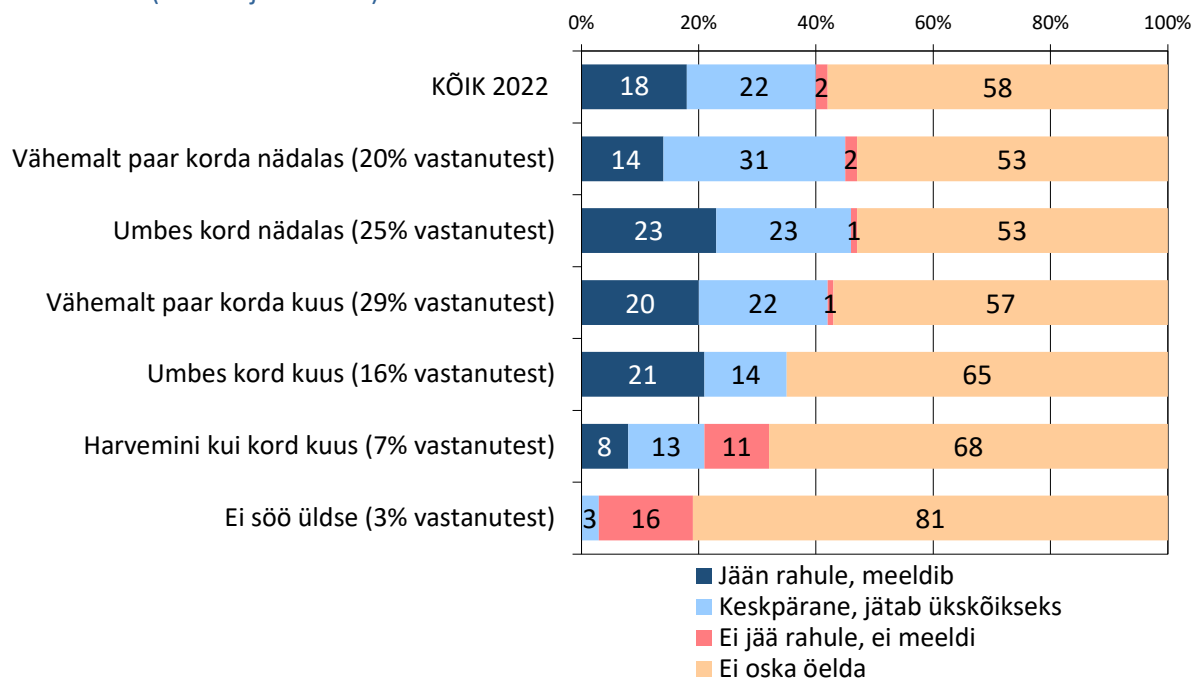
Kampaaniat märganutest oli kampaaniaga rahul 39% (2021. a 26%) ja kampaania kodulehte külastanutest 60% (2021. a 61%) vastanutest (joonis 2.42). Kõigist küsitlusele vastanutest jäi kampaaniaga rahule 18% (2021. a 9%). Kampaaniaga kõige suuremat kokkupuudet omasid kampaania kodulehte külastanud ja nende hinnang oli ka vastajarühmadest kõige positiivsem. Tarbijarühmadest jäid kampaaniaga enam rahule kord kuus või sagedamini kala söövad elanikud (joonis 2.43).

Küsitlusega anti elanikele ka võimalus vabas vormis vastata küsimustele, mis neile kampaanias enim meeldib ja mis võiks olla paremini. Meeldivustest toodi esile kampaania poolt pakutud kalaretseptid; peeti vajalikuks, et kala väärtustatakse ja propageeritakse, sh noorte seas; meeldis kampaania pealkiri „Kala kõlab hästi“ ja kampaania maskott Siia-Miia. Selles osas, mis võiks olla paremini, leiti sagedasti, et kampaania ei jõudnud vastajani; märgiti, et kala on liiga kallis, et värsket kala ei ole kõikjal kättesaadav; sooviti, et oleks rohkem kalatarbimist puudutavat infot ja reklaami ning tähelepanu võiks pöörata keskkonnasõbralikkusele ja jätkusuutlikule püügile.

Joonis 2.42. Rahulolu kampaaniaga „Kala kõlab hästi“ (% vastajarühmast)

Joonis 2.43. Rahulolu kampaaniaga „Kala kõlab hästi“ sõltuvalt kalatarbimise sagedusest (% vastajarühmast)

Kokkuvõte ja järeldused

KALA JA KALATOODETE TARBIMINE

- Kala, kalatoodete ja mereandide tarbimiskogused elaniku kohta **2020. aastal** suurenesid, nagu näitas SA leibkondade tarbimise uuring. Aastatel 2016–2019 leibkondade kalatarbimine vähenes veidi, kuid 2020. aastal tarbiti leibkonnaliikme kohta kala, mereande ja tooteid neist keskmiselt 9,5 kg leibkonnaliikme kohta (toote kaalus) ehk 13,4 kg arvatuna eluskaalule. Samasugune oli tarbitud kogus ka 2015. aastal. Kogus sisaldab omapüütud või tasuta saadud kala 0,4 kg.
- Tarbimise kasv leibkondades tuli 2020. aastal ühelt poolt sellest, et koroonapandeemia tõttu harvenes söömine toidukohtades väljaspool kodu ja rohkem osteti toitu koju, sh ka teisi toiduaineid, teiselt poolt aga soodustas kalaoste lõhe kala hinnalangus kauplustes.
- Lõhe hinnalangus kauplustes tuli 2020. aastal Norra kasvanduskala ekspordihindade alanemisest, mille oli tekitanud toidukohtade suletus Euroopas koroonapandeemia tõttu, mistõttu nõudlus Euroopa riikides langes, hakkas tekkima kala ülejääk kasvandustes ja alandati kala väljamüügihindu Norra kasvandustest.
- 2020. aastal suurenes tarbimine leibkondades enamikus tootegruppides: lisaks värskete kalale osteti rohkem konserve jm kalatooted, külmutatud kala, kalapulki, -burgereid, surimitooteid ning kalamarja. Jätkuvalt vähenes veidi soolakala ja suitsukala ostmine. Mereandide (vähilised, molluskid jt veeselgrootud) tarbimine püsis enam-vähem senisel tasemel.
- Toorainele arvatuna tarbiti kala 2020. aastal elaniku kohta 4,5 korda vähem kui liha (2015. aastal 4,6 korda vähem). Lihatoodete ostudele kulutati 3,8 korda enam (249 eurot 2020. a) kui kalatoodetele (65 eurot). Koju ostetud kala ja liha koguseline suhe peaaegu ei muutunud, sest suurenesid nii kala- kui lihatoodete ostud.
- Leibkondade rahalised kulutused kalale suurenesid 2020. aastal 65,4 eurole aastas leibkonnaliikme kohta (10%). Rahalised kulutused toidule ja jookidele tervikuna kasvasid vähem (5%) kui kulutused kalale. Kalatoodete osakaal toidukuludes oli 2020. aastal veidi suurem (5,3%) kui eelmisel viiel aastal (5,0% keskmiselt).
- Kulutused kalale sõltuvad sissetulekust tuntavamalt kui teised toiduainegrupid. Suurema tuluga tulugrupis (V tulukvintii²⁶) kulus kalatoodetele pereliikme kohta 1,8 korda enam (86 eurot 2020. aastal) kui I tulugrupis (47 eurot aastas). Erinevus suurema ja väiksema tuluga perede kalakulutuste vahel vähenes aga veidi 2019. aastaga võrreldes.
- Kala tarbimise võimalused sõltuvad ka elukohast ja vanusest. SA leibkonnauuringu kohaselt olid värskete kala tarbimise erinevused maakondade lõikes 2020. aastal veidi tasandunud. Lõuna-Eestis on tõenäoliselt probleeme värskete kala kättesaadavusega, tarbitud värskete kala kogus leibkonnaliikme kohta jäi alla Eesti keskmist.

²⁶ I-V tulukvintii eristamiseks reastatakse pered tulu alusel (pereliikme kohta) kõige väiksemast kõige suurema tuluni ja jaotatakse siis viieks arviliselt võrdseks grupiks. I tulukvintii kuulub viiendik kõige väiksema tuluga peresid (pereliikme kohta), V tulukvintii kuulub viiendik kõige suurema tuluga peresid.

- Kalakulutuste osakaal tõusis 2020. aastal veidi kõigis vanusegruppides. Kui üle 60-aastased kulutavad kalale ligi 100 eurot aastas, siis alla 25 aastased alla 50 euro.
- Lastega peredes tarbiti 2020. aastal kala ja kalatooteid pereliikme kohta endiselt ligikaudu poole vähem (5,5 kg ringis) kui lasteta peredes (üle 12 kg) ja kala osakaal toidukuludes oli väiksem (4,2%) kui lasteta peredes (5,5%).
- Koguseliselt on erinevused kala tarbimises erineva tuluga peredes väiksemad kui rahaliselt, mis näitab, et piiratud võimaluste puhul õnnestub mõnikord leida odavamaid valikuid.
- Leibkondade võimalused einetada väljaspool kodu vähenesid 2020. aastal koroonapandeemia oludes, kulutused sellele langesid keskmiselt 196 eurole elaniku kohta (-29%). Toidukohtade küllastamise võimalused sõltuvad suuresti sissetulekust, V tulugrupi peredes kulutati sellele 487 eurot, I tulugrupis aga 88 eurot.
- **2021. aasta kohta** puuduvad leibkonnauuringu andmed, seetõttu on arvatud võimalik kala ja kalatoodete tarbimise kogus ressursipõhiselt, lähtudes kalapüügi, ekspordi ja impordi kogustest. Ressursipõhised arvutused näitasid, et 2021. aastal võimalike tarbimisressursside kogus Eestis vähenes 2020. aasta 18,0 kg-lt elaniku kohta (eluskaalus) 15,0 kg-le ehk 16%.
- Ressursid moodustuvad püügi ja vesiviljeluse saadustest (75,1 tuhat tonni 2021.a) ja imporditud toodetest (89 tuhat tonni arvatuna eluskaalule). Ressurssidest (kokku 164,3 tuhat tonni) omakorda 115,2 tuhat tonni kulus ekspordiks. Võimalikuks toiduliseks tarbimiseks jäi arvestuslikult ressursse 20 tuhat tonni (2021. a) ehk 15 kg elaniku kohta.
- Ressursipõhine arvutuslik tarbimine hõlmab lisaks elanike ostudele ka tarbimist väljaspool kodu, restoranides ja näiteks koolides, samuti võimalikku tarbimist turistide poolt.
- Leibkondade tarbimine võis seejuures 2021. aastal olla EKI esialgsel hinnangul 12,2 kg leibkonnaliikme kohta eluskala kaalus ehk 8,6 kg toote kaalus.
- 2021. aasta kalaressursside vähenemine Eesti turul tuli suuresti kevadel alanud lõhe väljamüügihinna tõusust Norras. Võimalikud lõhe, forelli jt lõhelaste tarbimiskogused Eestis vähenesid 2021. aastal 19% (eluskaalu arvestuses). Sellele vaatamata oli võimalik lõhelaste tarbimine Eestis elaniku kohta 2021. aastal 1,6 korda suurem (5,3 kg) kui 2018. aastal (3,4 kg).
- Võimalike kalaressursside koguste analüüs kalaliikide ja tootegruppide kaupa näitas, et lõhelased moodustavad Eestis tarbimisressurssidest kolmandiku. Kogu lõhelaste ressurssidest 11 tuhat tonni (import pluss Eestis kasvatatud ja püütud) andis Eesti vesiviljelus ja püük 6,6%.
- Heeringat, räime ja kilu võidakse tarbida kokku 2 kg ringis elaniku kohta aastas (eluskaalule arvestatuna) ja kogused on vähenenud võrreldes mõne aasta taguse ajaga. Vähenenud on ka tursa ja heigi tarbimine, osalt nende varude ohustatuse ja pakkumise vähenemise tõttu.
- Kala tarbimisele on tulnud kasuks võrdlemisi soodne kala hind eelmistel aastatel, kui hinnatase langes 2018–2019. aastal veidi (vastavalt 0,7% ja 0,4%), 2020. aastal tõusis vaid 0,1% ja 2021. aastal 1,7% (SA tarbijahinnaindeksi andmed). 2022. aastal oli Eesti juba Euroopa Liidus kiireima kala hinnatõusuga riik ja septembris 2022 oli hinnatase 35% kõrgem kui septembris 2021.
- EKI hinnavaatlused näitasid, et 2021. aastal kauplustes ja turgudel koha, forelli ja räime hinnad tõusid veidi, lõhe hinnad langesid (aastakeskmisena). Ka ahvena hinnad langesid veidi, kuid filee kauplustes kallines, sest odavama hinnaga fileed oli harva saada. Eelloetletud kalade

aastakeskmised hinnad kauplustes olid 2021. aastal odavamad kui 2018. aastal, v.a ahvenafilee ja räimerümp kauplustes.

- Eestis võiks tarbida kodumaist kala rohkem. Näiteks Eestis kasvatatud vikerforelli kogused võimaldaks tarbida seda kala elaniku kohta vähemalt 500 grammi aastas. Soomes tarbitakse kodumaist vikerforelli 1,5 kg aastas elaniku kohta.

ELANIKE HINNANGUD OMA KALATARBIMISELE

- 97% EKI küsitluses osalenutest tarbis viimase aasta jooksul kala ja 3% mitte (2020. a 96% ja 4%). 18–29-aastastest noortest ei tarbinud kala ega kalatooteid 6%, kuid noorte kalatarbimine on suurenenud kuulises lõikes, kus vähemalt paar korda kuus tarbib kala 32% ja kord kuus 26% noortest.
- Kala või kalatooteid süüakse tüüpiliselt kas kord nädalas või vähemalt paar korda kuus ning tarbimine püsib stabiilne. 74% vastanutest sõi 2022. aastal kala ja kalatooteid vähemalt paar korda kuus või sagedamini (2020. a 78%). Vähemalt kord nädalas tarbis kala ja kalatooteid 45% vastanutest (2020. a 52%), 29% tegi seda paar korda kuus (2020. a 26%) ja 23% kord kuus või harvemini (2020. a 19%). Seega on 7%-punkti võrra vähenenud nende hulk, kes sõid kala vähemalt kord nädalas ja teiselt poolt 8%-punkti võrra suurenenud nende arv, tegid seda vähemalt üks või kaks korda kuus, mis tähendab, et kala on tarbija toidulauale jõudnud mõnevõrra harvemini.
- Oma kala ja kalatoodete söömise sagedusega rahulolijate arv on võrreldes 2020. aastaga vähenenud. Sellega oli 2022. aastal täiesti või enam-vähem rahul 49% vastanutest (2020. a 61%), sama palju (49%) ei olnud sellega kas pigem või üldse rahul (2020. a 37%) ja 2% vastanutest ei osanud hinnangut anda. Rahulolevate vastanute osakaal (49% täiesti või enam-vähem rahul) on viimase paarikümne aasta lõikes seni kõige madalam, varasemalt (2003–2020) on see jäänud vahemikku 53%–62%. Rahulolematuse peamiseks põhjuseks on kalatoodete kallidus. Võrreldes 2020. aastaga on rahulolematuse hindadega oluliselt suurenenud. Sissetulekute suurenedes rahuolematuse hindadega väheneb, kuid ka üle 2000 € teenivaist vastajaist 52% näeb seda kalatarbimist pärssiva tegurina.
- Elanikele hinnangule tuginedes eelistatavad kala tarbijad oma toidulaual endiselt värsket ja jahutatud kalast valmistatud kalaroogi, eelkõige lõhest ja forellist tehtud toite, soola- ja vürtsikala ning värsket räimest ja kilust valmistatud kalaroogi. Enamikus tootegruppides on tarbijate arv vaadeldud ajavahemikul vähenenud ja kasvanud on nende arv, kes kala üldse ei söö.
- Kalafilee (värsked, jahutatud, külmutatud) tarbimises võib täheldada nihkeid väiksema tarbimise või tarbimisest loobumise suunas. Räime, kilu jt selle grupi kalade fileed tarbiti 2020. ja 2022. a võrdluses (vähemalt kord kuus või sagedamini) vastavalt 55% ja 49%, neid tooteid ei söönud 2022. aastal üldse 70% (2020. a 65%) ja tarbis harvem 20% (2020. a 23%). Lesta, heigi, ahvena jt fileede tarbimine (vähemalt kord kuus või sagedamini) kahanes vastavalt 67%-lt 63%-ni ja lõhe, forelli, koha jt fileede tarbimine 84%-lt 79%-ni vastanuist. Lõhe, forelli koha jt fileed tarbivad kõige sagedamini jõukamad vastajad.

- Külmutatud kala söödi vähem kui värsket ja jahutatud kala, ning kui söödi, siis pigem harvem. See trend ei ole võrreldes eelneva uuringuga muutunud, kuid kogutarbimine selle tooteliigi osas liigub vähenemise suunas. Külmutatud kaladest eelistati lesta, heiki, ahvenat jt selle grupi kalu, mida tarbis 2022. aastal 52% vastanuist (2020. a 57%), neist vähemalt kord kuus valmistas neist toitu 19% (2020. a 21%) ja harva 33% (2020. a 36%) vastanuist. Vähem söödi külmutatud lõhe, forelli, koha jt kalu (43%, 2020. a 47%) ning räime, kilu jt kalu (30%, 2020. a 35%). Neid, kes külmutatud kala üldse ei söönud, oli kõige rohkem noorte seas ja kõrgemates palgagruppides.
- Sarnaselt eelnevatele tooteliikidele vähenes ka suitsu-, soola- ja kuivatatud kalade tarbimine. Favoriidiks jäid soolaheeringas, mida tarbis 71% vastanuist (2020. a 79%) ja soolalõhe ning forell, mida samuti tarbis 71% vastanuist (2020. a 74%). Neid tooteid söödi ka kõige sagedamini: kord kuus või tihemini söi soolaheeringat 42% vastanuist (2020. a 44%) ja soolalõhet ning -forelli 35% (2020. a 38%). Märgatavalt vähenes suitsuräime, suitsukilu, suitsuheeringa jt suitsukalade tarbimine, mida tegi 54% (2020. a 62%) ning kuivatatud ja vinnutatud kala tarbimine, mida tegi 47% vastanuist (2020. a 52%). Suitsuräime,-kilu ja -heeringa suhtes olid eriti tõrksad 18–29-aastased noored, kellest ei söönud neid üldse 75% ja üle 2000 € teenivad vastajad, kellest vältis seda tooteliiki 73%.
- Kalakonservide ja -preservide tarbijaskond püsib stabiilne, kuid siiski väikese nihkega tarbimise vähenemise poole. Kalakonserve tarbis 2022. aastal 74% vastanutest (2020. a 78%) ja preserve 72% (2020. a 75%). Ennekõike on vähenenud sage tarbimine: kord kuus või tihemini söi konservkalu 33% vastanuist (2020. a 37%) ja preservkalu 31% (2020. a 35%). Neid tooteid vältisid teistest rohkem 18–29-aastased noored, kellest ei tarbinud konserve 49% ja preserve 64%.
- Kalakulinaariatoodete tarbijaskond on vähenenud 3%-punkti võrra, neid tarbis 2022. aastal 62% vastanutest (2020. aastal 65%), neist kord kuus või sagedamini tegi seda 24% (2020. a 26%) ja harvem 38% (2020. a 39%) vastanuist.
- Kalapulcade ja kalaburgerite tarbijaskond ei ole koguarvestuses vähenenud (mõlemal vaadeldud aastal oli neid 31%), kuid kahanenud on tarbimissagedus: vähemalt kord kuus või sagedamini söi neid 30% (2020. a 33%) ja harvem 39% (2020. a 36%) vastanuist. Sama tendents tarbimissageduse vähenemise suunas iseloomustab ka krabipulcade ja -nuudlite tarbijaskonda. 2022. aastal söi neid tooteid 75% vastanuist (2020. a 74%), neist 28% sagedamini ja 47% harvemini (2020. a vastavalt 34% ja 40%).
- Krevettide, krabide ja vähkide tarbijaskond on püsinud samas suurusjärgus, kuid erinevalt eelnevaist, väikese nihkega suurenemise suunas. Neid tooteid tarbis 2022. aastal 58% vastanuist (2020. a 56%), neist sagedasti 19% ja harva 39% (2020. a vastavalt 16% ja 40%).
- Molluskite ja muude mereandide tarbijaskond püsib samuti samas suurusjärgus: 2022. aastal tarbis neid 37% ja 2020. aastal 39% vastanuist. Sagedasti (vähemalt kord kuus või rohkem) tegi seda 8% (2020. a 11%) ja harvemini (39%, 2020. a 40%).
- Kaaviari ja kalamarja (v.a valgumari) tarbijaskond jäi samadesse piiridesse, kuid kahanenud on tarbimissagedus. 2022. aastal tarbis neid tooteid 50% vastanuist (2020. a 51%), neist 9% vähemalt korra kuus või rohkem (2020. a 12%) ja 41% harva (2020. a 39%).

- Kala tarbitakse valdavalt kodudes, kus söödi 76% viimase aasta jooksul tarbitud kalast ja kalaroojadest (2020. a 74%). Toitlustusasutustes tarbiti kala 15% (samal määral ka 2020. a) ja külas viibides 9% (2020. a 11%). Väljaspool kodu söömine on ka üleüldiselt omasem suurema sissetulekuga ja aktiivsema elustiiliga elanikele.
- Kala ja kalatooteid ostavad elanikud enamasti kauplustest. Turgudelt, kalakasvatajatelt ja kalurilt ning ise püütud või tuttavatelt saadud kala osakaal on oluliselt väiksem. Kauplustest osteti 2022. aastal 48–93% kalast või kalatoodetest. Valdavalt vaid poest osteti soolaheeringat (93%), külmutatud räime, kilu jt (91%), külmutatud lõhe, forelli, koha jt (89%), fileeritud lõhe, forelli, koha jt (87%), soolakilu, vürtsikilu, -räime (86%) jm. Kõige väiksem oli poest ostetu osakaal värskel lesta, karpkala, ahvena jt kalade osas (48%), mida soetati sageli ka mujalt või püüti ise: turult 17%, kalurilt, kalakasvatajalt 16%, ise püüdis 19%. Samasse suurusjärku jäid ka poest ostetud suitsulesta, suitsukarpkala, suitsulatika jt osakaal (54%), mida turult ostis 13%, otse kalurilt või tootjalt 20% ning ise püüdis, ise tegi 13% ning värskel räim, kilu jt, mida poest ostis 60%, turult 24%, kalurilt 11% ja ise püüdis või sai tuttavalt 5%. Räime ja kilu grupis oli turult ostetu osakaal ka kõige suurem.
- Pikemas perspektiivis on turu osakaal kala ostukohana pidevalt vähenenud: kui 2011. aastal osteti turult keskmiselt 33% värskel räime ja kilu kogusest, siis 2022. aastal 24%, fileeritud räime ja kilu ostukoguse osakaal langes samal ajavahemikul 20%-st 14%-ni, külmutatud räime ja kilu osakaal 18%-st 5%-ni, värskel lesta jt osakaal 21%-st 17%-ni, soolaheeringas 11%-st 4%-ni, suitsulõhe, suitsuforell jt 18%-st 12%-ni.
- Uuring osutab, et tarbija sissetuleku kasvades oleks ta valmis kala rohkem tarbima. Üle poole vastanuist ehk 56% (2020. a 49%) on valmis rohkem tarbima värsket ja jahutatud kala ning 59% (2020. a 53%) rohkem kalafileed. Sõltuvus palgast on elanike kalatoodete tarbimisel märgatavalt kasvanud värskel kala ja filee osas. Suitsutatud, soolatud ja kuivatatud kala ostaks suurema sissetuleku korral senisest enam 33% (2020. a 30%), külmutatud kala 13% (2020. a 10%) ja muid kalatooteid 25% vastanuist (2020. a 24%). Teisalt, kuna sissetulekute kasv muudab ka tarbija eelistusi, oleks 12% vastanuist (2020. a 13%) valmis vähendama külmutatud kala tarbimist, arvestades, et see tooteliik on küll odavam, kuid ei ole kvaliteedilt võrreldav värskel kala või muu kvaliteetsema toiduainega.
- Kala ostmisel hindasid vastajad kõige tähtsamaks kala värskust, maitset, müügikoha puhtust ja hinda. Kolm esimest tegurit on püsinud esikohal kõikides Eesti Konjunktuuriinstituudi vastavasisulistest küsitlustes alates 2003. aastast, hinnaküsimus on tähtsustunud seoses järskude hinnamuutustega. 2022. aastal pidas kala ostmisel värskust väga tähtsaks 94% vastanutest (2020. aastal 96%), maitset 94% (2020. a 92%) ja müügikoha puhtust 78% (2020. a 82%). Neljanda tegurina kerkib esile hind, mida pidas kala ostmisel oluliseks 77%, mis 2020. aasta uuringuga võrreldes on oluliselt rohkem tähtsustunud (2020. a 63%). Hinnateguri olulisus kerkis viimati nii kõrgele 2013. aastal, kui seda pidas tähtsaks samuti 77% vastanuist. Selle tõenäoliseks põhjuseks oli siis Eesti ühinemine eurotsooniga 2011. aastal, mis tõi järgnevatel aastatel kaasa kiire hinnatõusu.
- Kala liiki pidas ostuvaliku tegurina väga oluliseks 64% vastanuist (2020. a 58%), samas kui kala fileeritus või roogitus on oma tähtsust mõnevõrra minetanud (37%, 2020. a 44%). Hinnatõusu taustal võib sellest järeldada, et teatud vastajarühmades peetakse oluliseks ennekõike liiki ja

ollakse valmis seda ostma ka töötlemata või vähem töödeldud kujul. Sellest kõneleb ka see, et kala fileeritust pidas 2022. aastal väga tähtsaks vähem vastajaid kui 2020. aastal (vastavalt 24% ja 29%) ning samade aastate võrdluses kasvas nende vastanute osakaal, kelle jaoks see oli vaid mõnevõrra tähtis (vastavalt 50% ja 45%).

- Muid näitajaid kala ostmisel nii tähtsaks ei peetud. Päritolumaad pidas väga tähtsaks 27% vastanuist (2020. a 31%), püügipiirkonda 24% (2020. a 25%), toiteväärtust 21% (sama palju ka 2020. a), tootmise kestlikkust 19% (esmakordne küsimus), brändi 14% (2020. a 13%), pakendit 12% (2020. a 10%) ning reklaami ja turundust 6% (sama palju ka 2020. a). Kui päritolu suhtes (nt Norra lõhe) on teadlikkus mõnevõrra suurem, siis muud näitajad võivad jääda kaugeks ja abstraktseks ega lähe tarbijale nii palju korda.
- Üle poole vastanuist ehk 53% pidas 2022. aastal kala ja kalatoodete valikut kauplustes rahuldavaks, 26% heaks ja 21% halvaks (2020. a vastavalt 52%, 30% ja 18%). Kõige parem leiti kaupluste valik (hinne *hea*) olevat kalakonservide (49%, 2020. a 55%), kalapulkade ja -burgerite (47%, 2020. a 52%) ning krabipulkade- ja nuudlite (46%, 2020. a 54%) osas, kuid võrreldes 2020. a on hinde *hea* osakaal vähenenud ja kasvanud on hinnete *rahuldav* ja *halb* osakaal.
- Teistest halvemaks peeti värske lesta, karpkala jt selle grupi kalade valikut (halb 41%, 2020. a 35%), molluskite ja mereandide valikut (halb 35%, 2020. a 29%), kalafileede valikut lestast, heigist jt (halb 33%, 2020. a 27%), kalafileede valikut räimest, kilust jt (halb 32%, 2020. a 28%) ning suitsulestast jt (halb 32%, 2020. a 26%), mis kõneleb sellest, et tarbija poolt antud hinne *halb* kala valiku osas on vaadeldud aastate lõikes sagenenud. Erandiks on kalakulinaartooted ning soola- ja vürtsikala, kus hinde *halb* osakaal mõlemal vaadeldud aastal ja mõlemas grupis oli 10%; külmutatud, räim kilu ja teised, kus hinde *halb* osakaal mõlemal aasta oli 25% ning lõhe, forelli, koha jt filee (2022. a 15%, 2020. a 16%). Kõige suurem nihe valiku halvenemise suunas on toimunud värske lõhe, koha jt selle grupi kalade pakkumises (hinne *halb* 2022. a 21%, 2020. a 13%).
- Enamik vastanuist leidis, et on kas väga oluline või mõnevõrra oluline, et kauplused parandaksid oma kala ja kalatoodete pakkumist. Ennekõike soovivad tarbijad näha soodsamaid hindu ning sooduspakkumisi. 76% vastanuist pidas väga ja 20% mõnevõrra oluliseks, et kalatooteid müüda soodsama hinnaga (2020. a vastavalt 70% ja 28%) ning et tehtaks sooduspakkumisi vastavalt 74% ja 21% (2020. a 69% ja 28%).
- 70% vastanutest pidas väga oluliseks ja 23% mõnevõrra oluliseks, et värske kala juures oleks märgitud kala püüdmise kuupäev (2020. a 67% ja 29%) ja 61% arvates oleks väga oluline ja 33% mõnevõrra oluline värske kala suurem valik (2020. a 64% ja 31%). Peaaegu pooled vastanuist (47%) pidas väga oluliseks ja 44% mõnevõrra oluliseks ka kodumaiste toodete eelistamist (2020. a 51% ja 39%).
- Viimase aasta jooksul pole 75% vastanuist saanud kala või kalatoodete ostmisel/tarbimisel halbu kogemusi, kuid 24% möönis, et neid on esinenud mõnikord ja 1%, et seda on juhtunud sageli. Kõikides viimaste aastate uuringutes on negatiivseid kogemusi saanud vastajad esile toonud kahte peamist negatiivset kogemust – kala kas ei olnud värske või oli sügavkülmutatud kalades liiga palju vett. 2022. aastal nägi kala värskes probleemi 53% negatiivse kogemuse saanud vastajaist (2020. a 38%) ja liigset vee rohkust külmutatud kalas tõi esile 52% (2020. a

54%). Teistest negatiivsetest kogemustest on esile kerkinud ka kalatoodete halb maitse (40%, 2020. a 31%) ja nende halb kvaliteet (37%, 2020. a 30%).

- Positiivse asjaoluna võib esile tuua, et suhteliselt vähe heideti ette müüjate ebakompetentsust (keskmiselt 10%), toodete säilivustähtaja ületamist (8%) ja pakendi ebasobivust (keskmiselt 5%), mis kõneleb ennekõike kalatoodete müügi professionaalsusest.
- Elanike kalaeelistused ei ole võrreldes varasemate uuringutega muutunud. Enim armastavad elanikud süüa punase lihaga kalu – lõhet ja forelli, kuid ka heeringat. Lõhet nimetas lemmikuna 64% kõigist uuringus osalenutest (2020. a 67%), forelli 46% (2020. a 56%) ja heeringat 40% (2020. a 47%). Mõnevõrra vähem nimetati eelistatud kalana koha (25%, 2020. a 34%), lesta (23%, 2020. a 30%), räime (22%, 2020. a 35%), kilu (21%, 2020. a 34%) ja ahvenat (21%, 2020. a 27%). Lõhet ja vähemal määral forelli ning heeringat armastavad süüa kõik elanikud vaatamata soost, haridustasemest, vanusest ja sissetuleku suurusest. Lõhe oli koos forelliga ka noorte lemmikuks. Heeringat nimetasid lemmikkalana kõige sagedamini 65–74-aastased vastajad. Üldtendentsina ilmnes, et uuringus oma lemmikkala nimetanud vastanuid oli varasemast vähem.

ELANIKE HINNANGUD KALAKAMPAANIALE

- Kõigist küsitlusele vastanuist 18% jäi kampaania nähtavusega rahule, 23% hindas selle keskpäraseks, 19% ei jäänud rahule ja 40% ei osanud antud küsimusele vastata. Eelneval aastal, kui uuriti kampaania nähtavust meediakanalites, jäi sellega rahule 13%, keskpäraseks pidas seda 24% ja rahule ei jäänud 31%. Põhimõtteliselt võib tõdeda, et 2022. aastal oli kampaania paremini nähtav ning keskpäraseks ja halvasti nähtavaks hindas seda vähem vastajaid. Parem oli hinnang nende hulgas, kes kampaania materjale märkasid. Neist jäi sellega rahule 40% ja keskpäraseks hindas 46% vastanuist.
- Tausttunnuste rühmadest jäid kampaania nähtavusega kõige enam rahule 1501–2000 € teenivad vastajad (39%), 18–29-aastased noored (31%), Kesk-Eesti ja Lääne-Eesti elanikud (vastavalt 30% ja 25%) ning naised (26%). Rahulolematust väljendasid enam I taseme haridusega vastajad (34%) ja muukeelsed (23%) ja regioonidest Lõuna-Eesti elanikud (22%).
- Kampaania interneti kodulehte (kalatoidud.ee) külastas 2022. aastal 17% (2021. a 15%) kõigist küsitlusele vastanuist. Neist, kes olid kampaaniat märganud (2022. a 43% vastanuist, 2021. a 33%), külastas 2022. aastal kodulehte 35% (2021. a 36%) ja neist kes polnud kampaania olemasolust teadlikud 3% (sama ka 2021. a). Siit võib järeldada, et kuigi 2022. aastal märkas kampaaniat eelnevast aastast mõnevõrra rohkem küsitlusele vastanuist, siis kodulehe külastatavust (suhtes vastajate arvuga) see märkimisväärselt ei muutunud.
- Kalakampaania kodulehel pakkusid kõige rohkem huvi kalatoitude retseptid ja vähemal määral ka kalauudised. Retseptid äratasid tähelepanu 14%-s kõigist uuringus osalenuist (2021. a 12%-s) ja 86%-s kodulehe külastajais (2021. a 83%-s). Kalauudiseid vaatas vastavalt 3% kõigist (2021. a 4%) ja 16% kodulehte külastanud vastajaist (2021. a 30%). Kuigi kodulehte külastajate huvi kalauudiste vastu vähenes, pälvis teiselt poolt nende tähelepanu veidi rohkem Kalapeedia teatmik (14%, 2021. a 8%) ja kalasündmuste kalender (14%, 2021. a 5%).

- Kampania kodulehte külastanuist jäid pooled (50%, 2021. a 63%) sellega rahule, 28% arvas (2021. a 17%), et see oli keskpärane, 4% ei jäänud rahule (2021. a 2%) ja 18% ei osanud hinnangut anda (2021. a 18%) Vähenenud on seega nende arv, kes jäid kodulehega rahule ja kasvanud nende osakaal, kelle arvates see on keskpärane või halb.
- Küsitlertul oli võimalik vabas vormis ka selgitada, mis võiks olla kodulehel paremini. Üks vastaja märkis, et kalaretseptide filter ei töötanud, mitmed pidasid vajalikuks juhtida tähelepanu ülekalastamisele; sooviti, et kodulehel tutvustaks rannarahva traditsioonilisi kalapüügiviise ja harrastuskalapüügi õiguslikku regulatsiooni; kurdeti retseptide ja kala töötlemise õpetuste vähesuse üle, sooviti informatsiooni kalamüügi kohtade ja hinna kohta.
- Kampania „Kala kõlab hästi“ positiivset mõju oma kalatarbimisele ja/või kalatoitude valmistamisele laiemalt märkis 16% ja selle puudumist 84% vastanuist. Tausttunnuste rühmades möönsid kampania mõju kala ja -toodete ostmisele, tarbimisele ja kalatoitude valmistamisele (kõigis neis valdkondades kokku) kõige sagedamini 18–29-aastased noored (26%), 1501–2000 € teenivad vastajad (25%) ja Kirde-Eesti elanikud (24%). Kõige vähem jõudis kampania kohale Lõuna-Eesti elanikele (7%), kuni 500 € teenivaile ning 65-aastastele ja vanemaile vastajaile (10%).
- Kitsamalt kampania mõju kalatoodete ostmisele ja tarbimisele möönis kokku 9% vastanuist ja 91% ei olnud midagi muutnud (2021. a vastavalt 4% ja 96%). Neist, kes olid külastanud kampania kodulehte, möönis kampania mõju 20% (2021. a 30%) ja kampaniat vaid märganud inimestest 14% (2021. a 13%). Eelnevast nähtub, et võrreldes 2021. aastaga on 10%-punkti võrra vähenenud nende vastanute osakaal, keda kampania koduleht kala ostmisel ja tarbimisel mõjutas. Kõige sagedamini tunnistasid kampania mõju kalatoodete ostmisele ja tarbimisele 1501–2000 € (21%) ja üle 2000 € teenivaid vastanud (17%) ning 18–29-aastaseid noored (16%).
- Vastanuist 12% möönis, et on kampania mõjul proovinud teha uusi kalatoite ja katsetanud kalakampania retsepte. Tausttunnuste rühmades olid seda kõige sagedamini teinud Kirde-Eesti elanikud (24%) ja 1001–1500 € teenivad vastajad (18%). Eestlastest sagedamini mõjutas koduleht uusi toite valmistama muukeelseid elanikke (vastavalt 10% ja 15%). Kampania kodulehte külastanuist möönis kampania mõju kalatoitude valmistamisele 45% (2021. a 46%) ja kampaniat märganuist 18% (2020. a 20%).
- Küsitlusega anti elanikele ka võimalus vabas vormis vastata küsimustele, mis neile kampanias enim meeldis ja mis võiks olla paremini. Meeldivustest toodi esile kampania poolt pakutud kalaretseptid; peeti vajalikuks, et kala väärtustatakse ja propageeritakse, sh noorte seas; meeldis kampania pealkiri „Kala kõlab hästi“ ja kampania maskott Siia-Miia. Selles osas, mis võiks olla paremini, leiti sagedasti, et kampania ei jõudnud vastajani; märgiti, et kala on liiga kallis, et värske kala ei ole kõikjal kättesaadav; sooviti, et oleks rohkem kalatarbimist puudutavat infot ja reklaami ning tähelepanu võiks pöörata keskkonnasõbralikkusele ja jätkusuutlikule püügile.

Lisa 1. Kulutused kalale, kalatoodetele ja mereandidele ning tarbimiskogused 2020. aastal leibkonnaliikme kohta²⁷

(Statistikaameti leibkonna kulutuste uuringu alusel)

Kulutused kalale ja kalatoodetele linnas ja maal

	Kokku	Linnas	Maal
Kulutused, eurot	67,9	69,9	63,6
Osakaal kulutustes toidule ²⁸ %	5,2	5,4	4,9
sh värsket kala			
kulutused, eurot	23,8	24,4	22,5
värsket kala osakaal kulutustes kalale %	35,1	34,9	35,4
Kulutused toidule kokku, eurot	1300,4	1297,6	1306,3
Kulutused söömisele väljaspool kodu	196,2	209,4	169,0

Kulutused kalale ja kalatoodetele maakonniti

	Kulutused, eurot	Osakaal toidukuludes, %	sh värsket kala	
			kulutused, eurot	värsket kala osakaal, %
Harjumaa	71.5	5.5	24.8	35.9
.. Tallinn	75.3	5.6	26.6	36.6
.. muu Harjumaa	61.5	5.2	20.1	33.9
Hiiumaa	110.5	7.1	48.7	45.7
Ida-Virumaa	65.1	5.2	25.2	40.1
Jõgevamaa	57.5	4.3	21.6	38.9
Järvamaa	66.6	4.8	29.0	45.1
Läänemaa	70.0	4.7	21.7	32.1
Lääne-Virumaa	64.7	5.1	26.3	42.1
Põlvamaa	69.1	5.3	20.8	31.2
Pärnumaa	68.2	5.1	19.2	29.2
Raplamaa	82.7	5.8	31.7	39.7
Saaremaa	84.3	6.2	33.5	41.2
Tartumaa	52.3	4.2	18.2	36.0
Valgamaa	51.1	4.3
Viljandimaa	67.4	4.9	24.1	37.1
Võrumaa	67,5	5.3

²⁷ Hõlmab nii ostetud kala kui mereande ja neist valmistatud tooteid, samuti tasuta saadud kala, mis on SA poolt tarbimisse arvestatud keskmiste hindade järgi

²⁸ hõlmab kõigis tabelites toitu ja mittealkohoolseid jooke

Kulutused kalale ja kalatoodetele leibkonnapea rahvuse järgi

	Kokku	Eestlased	Mitte-eestlased
Kulutused, eurot	67,9	68,1	67,5
Osakaal kulutustes toidule, %	5,2	5,1	5,5
sh värsket kala			
kulutused, eurot	23,8		23,6
värsket kala osakaal %	35,1		35,0
Kulutused toidule kokku, eurot	1300	1334	1100

Kulutused kalale ja kalatoodetele erinevates perekonnatüüpides

	Kokku	Lasteta pered (sh üksikud)	Lastega pered
Kulutused, eurot	67,9	84,3	42,6
Osakaal kulutustes toidule, %	5,2	5,5	4,2
sh värsket kala			
eurot	23,8	31,2	14,7
värsket kala osakaal %	35,1	37,0	34,5
Kulutused toidule kokku, eurot	1300	1539	1010

Kulutused kalale ja kalatoodetele leibkonnapea vanuse järgi

	Kokku	16–24	25–39	40–49	50–59	60 ja enam
Kulutused, eurot	67,9	46,7	51,4	54,9	72,5	97,2
Osakaal toidukuludes, %	5,2	3,4	4,3	4,8	5,5	6,4
sh värsket kala						
eurot	23,8	..	17,8	17,9	26,2	35,4
värsket kala osakaal %	35,1	..	34,6	32,6	36,1	36,4
Kulutused toidule kokku, eurot	1300	1391	1204	1151	1325	1519

Kulutused kalale ja kalatoodetele erinevates tulukvintilides

	Kokku	I kvintil	II kvintil	III kvintil	IV kvintil	V kvintil
Kulutused, eurot	67,9	47,4	73,9	66,1	76,0	86,3
Osakaal toidukuludes %	5,2	4,9	5,7	5,4	5,4	4,8
sh värsket kala						
kulutused, eurot	23,8	15,5	25,4	23,4	29,2	29,0
värsket kala osakaal %	35,1	32,7	34,4	35,4	38,4	33,6
Kulutused toidule kokku, eurot	1300	960	1303	1232	1411	1800
Söömine väljaspool kodu, eurot	196	88	124	141	225	487

Kala ja kalatoodete tarbimine leibkonnaliikme kohta piirkonniti, kg

	Kokku	Põhja- Eesti	Kesk- Eesti	Kirde- Eesti	Lääne- Eesti	Lõuna- Eesti
Värske, jahutatud kala, kg	3,6	3,6	4,1	4,3	4,0	2,8
Kuivatatud, soolatud või suitsutatud kala ja mereannid, kg	0,9	0,8	0,8	0,9	1,0	1,0
Muu konserveeritud või töödeldud kala ja mereannid, kg	4,5	4,5	4,5	4,2	5,1	4,4

Kala ja kalatoodete ostukogused leibkonnaliikme kohta erinevates tulukvintilides, kg

	Kokku	I kvintil	II kvintil	III kvintil	IV kvintil	V kvintil
Värske, jahutatud või külmutatud kala, kg	3,6	2,5	4,3	3,6	4,2	3,9
Kuivatatud, soolatud või suitsutatud kala ja mereannid, kg	0,9	0,7	1,0	1,0	0,7	1,1
Muu konserveeritud või töödeldud kala ja mereannid, kg	4,5	3,4	5,2	4,6	4,7	5,6

Kala ja kalatoodete ostukogused leibkonnaliikme kohta erinevates peretüüpides, kg

	Kokku	Lasteta leibkonnad	Lastega leibkonnad
Värske, jahutatud või külmutatud kala, kg	3,6	4,9	2,0
Kuivatatud, soolatud või suitsutatud kala ja mereannid, kg	0,9	1,2	0,5
Muu konserveeritud või töödeldud kala ja mereannid, kg	4,5	5,9	3,0

Lisa 2. Kala, kalatoodete ja mereandide hinnamuutused EL ja EFTA riikides

Lisa 2.1. Kala, kalatoodete ja mereandide hinnamuutused EL ja EFTA riikides, aasta 2015=100%

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022 sept
EL keskmiselt	100,0	102,9	106,6	109,0	110,9	113,1	114,8	129,4
Austria	100,0	103,2	113,5	116,7	123,1	126,7	123,2	139,2
Belgia	100,0	107,7	112,8	116,0	114,2	119,3	119,7	134,1
Bulgaaria	100,0	100,4	100,7	100,4	103,1	105,7	106,9	125,7
Eesti	100,0	106,3	113,7	112,9	112,4	112,6	114,5	149,9
Hispaania	100,0	103,7	107,4	109,9	111,2	113,8	115,7	127,3
Holland	100,0	103,1	112,9	115,6	119,5	120,0	120,6	134,6
Horvaatia	100,0	102,6	102,0	103,4	104,8	104,8	104,5	123,4
Iirimaa	100,0	100,0	95,9	94,0	93,7	94,2	93,9	101,0
Itaalia	100,0	102,7	104,4	107,1	107,7	109,6	111,4	122,9
Kreeka	100,0	100,5	99,9	100,4	100,5	100,3	104,8	111,1
Küpros	100,0	101,5	104,2	101,7	99,9	98,8	98,1	110,0
Leedu	100,0	103,7	107,8	109,2	111,5	114,9	116,7	143,0
Luksemburg	100,0	104,6	108,3	111,6	114,1	116,1	118,3	128,3
Läti	100,0	102,5	108,4	109,4	112,2	114,0	114,6	141,0
Malta	100,0	103,6	105,8	106,4	102,3	103,4	106,9	118,1
Poola	100,0	103,6	107,1	108,6	112,8	117,7	122,7	148,2
Portugal	100,0	100,8	102,9	105,0	104,8	106,6	106,1	120,1
Prantsusmaa	100,0	104,1	108,3	110,6	113,8	117,2	117,7	132,3
Rootsi	100,0	105,0	109,8	113,4	120,5	121,8	121,4	141,0
Rumeenia	100,0	97,0	98,3	101,6	105,1	110,1	115,9	139,2
Saksamaa	100,0	103,4	107,5	109,5	113,3	114,8	116,9	136,7
Slovakkia	100,0	101,9	103,1	104,7	108,5	110,9	114,7	132,1
Sloveenia	100,0	100,4	103,4	108,5	108,8	110,5	110,2	120,4
Soome	100,0	108,0	116,0	116,3	116,2	114,1	115,0	137,8
Taani	100,0	102,0	107,8	108,1	110,1	111,1	111,6	127,0
Tšehhi	100,0	104,4	107,4	106,3	107,5	108,8	110,7	123,4
Ungari	100,0	102,5	108,0	109,0	115,4	121,2	127,2	167,8
Suurbritannia	100,0	97,7	106,3	110,3	112,2
EFTA: Island	100,0	101,3	100,4	102,8	105,4	113,3	114,9	127,1
Norra	100,0	107,5	117,4	119,5	121,8	109,6	114,4	138,9
Šveits	100,0	101,0	104,0	103,5	103,4	125,0	125,5	108,5

Allikas: Eurostat

Lisa 2.2 Kala, kalatoodete ja mereandide aastased hinnamuutused EL ja EFTA riikides, ±%

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022 sept ²⁹
EL keskmiselt	1,1	2,9	3,6	2,2	1,7	2,0	1,5	12,6
Austria	0,7	3,2	10,0	2,8	5,5	2,9	-2,7	12,8
Belgia	-1,5	7,7	4,7	2,8	-1,6	4,5	0,4	11,3
Bulgaaria	0,3	0,4	0,3	-0,3	2,7	2,5	1,2	16,5
Eesti	2,2	6,3	7,0	-0,7	-0,4	0,1	1,7	34,9
Hispaania	1,9	3,7	3,6	2,3	1,2	2,3	1,7	11,0
Holland	-0,5	3,1	9,6	2,3	3,4	0,4	0,6	11,7
Horvaatia	0,8	2,6	-0,6	1,3	1,4	0,0	-0,3	19,0
Iirimaa	-1,9	0,0	-4,2	-1,9	-0,3	0,6	-0,4	7,4
Itaalia	1,4	2,7	1,7	2,6	0,6	1,8	1,6	9,7
Kreeka	0,9	0,5	-0,6	0,5	0,1	-0,3	4,5	4,1
Küpros	-1,7	1,5	2,6	-2,3	-1,8	-1,1	-0,6	12,0
Leedu	0,6	3,7	4,0	1,3	2,1	3,1	1,6	22,6
Luksemburg	-0,4	4,6	3,5	3,0	2,3	1,7	1,9	7,3
Läti	0,6	2,5	5,7	0,9	2,6	1,6	0,5	23,7
Malta	8,3	3,6	2,1	0,5	-3,8	1,1	3,4	3,9
Poola	-0,1	3,6	3,4	1,4	3,9	4,3	4,3	20,1
Portugal	4,5	0,8	2,0	2,0	-0,1	1,7	-0,4	13,1
Prantsusmaa	1,0	4,1	4,1	2,2	2,9	2,9	0,5	12,4
Rootsi	4,9	5,0	4,6	3,3	6,2	1,1	-0,3	16,0
Rumeenia	-4,7	-3,0	1,4	3,3	3,5	4,8	5,3	18,8
Saksamaa	2,0	3,4	3,9	1,9	3,5	1,3	1,8	16,5
Slovakkia	2,5	1,9	1,1	1,6	3,6	2,2	3,4	13,7
Sloveenia	1,8	0,4	3,0	5,0	0,3	1,5	-0,3	8,7
Soome	-1,3	8,0	7,3	0,3	-0,1	-1,8	0,8	18,7
Taani	2,5	2,0	5,7	0,3	1,8	0,9	0,5	13,5
Tšehhi	2,3	4,4	2,9	-1,0	1,1	1,3	1,7	11,4
Ungari	2,4	2,5	5,4	0,9	5,9	5,0	4,9	29,4
Suurbritannia	-3,5	-2,3	8,9	3,8	1,7
EFTA: Island	8,8	1,3	-0,9	2,4	2,5	4,0	4,4	10,9
Norra	4,7	7,5	9,2	1,8	1,9	2,7	0,4	13,3
Šveits	-1,3	1,0	3,0	-0,5	0,0	0,9	-1,5	6,6

Allikas: Eurostat

²⁹ Septembris 2022 võrreldes septembriga 2021

Lisa 3. Elanike uuringu küsimustik koos üldjaotustega

KALA JA KALATOODETE (SH MEREANNID) TARBIMINE

1. KUI SAGELI OLETE VIIMASE AASTA JOOKSUL SÖÖNUD KALA JA KALATOOTEID?

Vähemalt paar korda nädalas	20
Umbes kord nädalas	25
Vähemalt paar korda kuus	29
Umbes kord kuus	16
Harvemini	7
Ei söö kala ega kalatooteid üldse	3

2. KAS OLETE RAHUL OMA KALA JA KALATOODETE SÖÖMISE SAGEDUSEGA?

Jah, olen täiesti rahul	20
Olen enam-vähem rahul	29
Pigem ei ole rahul	36
Ei ole üldse rahul	13
Ei oska öelda	2

3. KUI TE PRAEGU EI SÖÖ ÜLDSE KALA EGA KALATOOTEID VÕI SÖÖTE LIIGA VÄHE, SIIS MIS PÕHJUSEL? n=575

	Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Kala ja kalatooted on liiga kallid	77	21	2
Kala ja kalatoodete valik kaupluses/turul on väike	34	43	23
Kalaroogade valik toitlustusasutustes on väike	21	43	36
Kala ja kalatooted ei ole alati kättesaadavad, müügikohad on kaugel	17	50	33
Kala ja kalatoodete kvaliteet ei rahulda	10	51	39
Kalaroogade valmistamine kodus on töö- ja ajamahukas	15	30	55
Mulle ei maitse kala ja kalatooted	1	4	95
Muu vastus n=34			

4. PALUN HINNAKE, KAS JA KUI SAGELI TE SÖITE VIIMASE AASTA JOOKSUL ERINEVAID KALATOOTEID?

	Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
<u>Road värskest ja jahutatud kalast (v.a kalafileed)</u>				
Räim, kilu jt odavamad kalad	5	25	40	30
Lest, karpkala, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, tursk jt keskmise kallidusega kalad	6	20	48	26
Lõhe, forell, koha, angerjas, siig jt kallimad kalad	11	40	36	13
<u>Road külmutatud kalast (v.a kalafileed)</u>				
Räim, kilu jt odavamad kalad	2	8	20	70
Lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, tursk, mintai, pangasius, tilapia, saida jt keskmise kallidusega kalad	4	15	33	48
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad	3	13	27	57
<u>Kalafileed (värске, jahutatud, külmutatud)</u>				
Räim, kilu jt odavamad kalad	2	14	33	51
Lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, tursk, mintai, pangasius, tilapia, saida jt keskmise kallidusega kalad	5	19	39	37
Lõhe, forell, koha, siig jt kallimad kalad	9	37	33	21
<u>Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala</u>				

	Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Suitsuräim, suitsukilu, suitsuheeringas jt odavamad kalad	4	14	36	46
Suitsulest, suitsukarpkala, suitsumakrell/-skumbria, suitsulatikas jt keskmise kallidusega kalad	5	15	48	32
Suitsulõhe, suitsuforell, suitsuangerjas jt kallimad kalad	4	18	44	34
Soola-, vürtsikilu, -räim	7	22	39	32
Soolaheeringas	11	31	29	29
Soolalõhe, -forell	9	26	36	29
Kuivatatud, vinnutatud kala	4	11	32	53

Muud kalatooted ja mereannid

Kalakonservid plekk-karbis (räim, sprotid, sardiinid, anšoovis õlis, tomatikastmes jms)	5	28	41	26
Kalapreservid* plekk-karbis või kiles (Tallinna kilud, Balti vürtsikilud, soolaheeringas, tuunikala, soolalõhe õlis jt)	5	26	41	28
Kalakulinaartooted lahtiselt, klaas- või plastpakendis (räimed marinaadis, silgusült, heeringa fileetükid erinevates kastmetes, koha marinaadis, angerjas marinaadis/tarrendis jm kala tarrendis)	3	21	38	38
Kalapulgad ja kalaburgerid (külmutatud, paneeritud)	3	27	39	31
Krabipulgad ja –nuudlid (makra)	4	24	47	25
Krevetid, krabid, vähid	1	18	39	42
Molluskid jt mereannid (kalmaarid, rannakarbid jt)	2	6	29	63
Kaaviar (tuuraliste mari), kalamari (lõhe, forelli, siia jm mari), kaaviariasendajad (toodetud kalast), v.a valgumari**	1	8	41	50

* kalapreserv – kuumtöötlemata kalatoode (kalakonserv on kuumtöödeldud)

** valgumari – toodetud piima-, muna vms valkudest

5. PALUN HINNAKE LIGIKAUDU, KUI SUURE OSA VIIMASE AASTA JOOKSUL TEIE POOLT SÖÖDUD KALAST SÖITE TE KODUS, KUI SUURE OSA TOITLUSTUSASUTUSTES JA KÜLAS VIIBIDES?

Kodus	76%
Toitlustusasutustes	15%
Külaskäikudel	9%
Kokku	100%

6. MILLIST KALA TEILE MEELDIB SÜÜA? Märkige kuni 3 lemmikut!

Ahven	21	Lõhe	64
Angerjas	20	Räim	22
Forell	46	Rääbis	15
Haug	16	Siig	11
Heeringas	40	Silm	10
Heik, hõbeheik	14	Skumbria	14
Kilu	21	Tint	8
Koha	25	Tursk	13
Latikas	19	Tuulehaug	8
Lest	23	Muud kala märkis	43 vastajat

KALA JA KALATOODETE (SH MEREANNID) OSTMINE

7. KAS TE OSTSITE VIIMASE AASTA JOOKSUL KALA VÕI KALATOOTEID (SH TEIE, TEIE PERELIIKMED, SAITE TASUTA)?

Jah, ostsin ja/või sain tasuta	89
Ei ostnud, ei saanud ka tasuta	11

8. KALA JA KALATOODETE OSTUVÕIMALUSED ON ERI PIIRKONDADES ERINEVAD. OSA INIMESI PÜÜAB ISE KALA VÕI SAAB SEDA TUTTAVATELT. KUST OSTSITE VÕI SAITE **VIIMASE AASTA JOOKSUL** KALA JA KALATOOTEID TEIE (TEIE PERE)? Märkige ligikaudsed protsendid Teie (Teie pere) poolt ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest nii, et rida annaks kokku 100%.

	Kaup- lusest	Turult	Kalurilt, kalakasva- tajalt, kala- kaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt	KOKKU
<u>Värske ja jahutatud kala (v.a kalafileed)</u>					
Räim, kilu jt odavamad kalad	60%	24%	11%	5%	100%
Lest, karpkala, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria jt keskmise kallidusega kalad	48%	17%	16%	19%	100%
Lõhe, forell, koha, angerjas, siig jt kallimad kalad	83%	6%	6%	5%	100%
<u>Külmutatud kala (v.a kalafileed)</u>					
Räim, kilu jt odavamad kalad	91%	5%	2%	2%	100%
Lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, mintai, pangasius, tilaapia jt keskmise kallidusega kalad	80%	8%	4%	8%	100%
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad	89%	4%	2%	5%	100%
<u>Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud)</u>					
Räim, kilu jt odavamad kalad	79%	14%	3%	4%	100%
Lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, mintai, saida, pangasius, tilaapia jt keskmise kallidusega kalad	71%	14%	6%	9%	100%
Lõhe, forell, koha, siig jt kallimad kalad	87%	6%	3%	4%	100%
<u>Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala</u>					
Suitsuräim, suitsukilu, suitsuheeringas jt odavamad kalad	66%	13%	13%	8%	100%
Suitsulest, suitsukarpkala, suitsumakrell/-skumbria, suitsulatikas jt keskmise kallidusega kalad	54%	13%	20%	13%	100%
Suitsulõhe, suitsuforell, suitsuangerjas jt kallimad kalad	70%	12%	11%	7%	100%
Soola-, vürtsikilu, räim	86%	6%	4%	4%	100%
Soolaheeringas	93%	4%	3%	0%	100%
Soolalõhe, -forell	83%	7%	3%	7%	100%

9. KUI TEIE (PERE) SISSETULEKUD OLEKSID SUUREMAD, SIIS KUIDAS SEE MÕJUTAKS TEIE **KALA JA KALATOODETE** OSTMIST (tarbimist)?

	Ostaksin rohkem	Ostaksin sama palju	Ostaksin vähem	Ei oska öelda
Värske ja jahutatud kala (v.a kalafileed)	56	34	1	9
Külmutatud kala (v.a kalafileed)	13	50	12	25
Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud)	59	28	2	11
Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala	33	46	4	17
Muud kalatooted (kalakonservid, -preservid, kulinaaria- tooted, kala-, krabipulgad, krevetid, kaaviar jm mereannid)	25	55	7	13

10. MIS ON TEIE JAOKS KALA **OSTMISEL** TÄHTIS?

	Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Värskus	94	5	1
Maitse	94	5	1
Kala liik	64	31	5
Toiteväärtus (valgud, rasvad, mineraalid, kalorsus)	21	51	28
Pakend	12	42	46
Hind	77	19	4
Tootja (bränd)	14	48	38
Päritolumaa	27	49	24
Kala püügipiirkond, kasvatamise koht	24	50	26
Et kala oleks puhastatud, roogitud	37	49	14
Et kala oleks fileeritud	24	50	26
Et kala oleks püütud, kasvatatud kestlikult	19	48	33
Müügikoha puhtus (ei haise jms)	78	18	4
Reklaam ja turundus (sh sotsiaalmeedia)	6	30	64
Muu vastus n=7			

11. KUI OSTATE VÄRSKET VÕI KÜLMUTATUD KALA, SIIS MILLISEL KUJUL?

	Enamasti puhastamata, rookimata	Enamasti roogitud	Enamasti fileeritud	Ei osta
<u>Värsk ja jahutatud kala</u>				
Räim, kilu jt odavamad kalad	39	19	9	33
Lest, karpkala, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria jt keskmise kallidusega kalad	25	36	10	29
Lõhe, forell, koha, angerjas, siig jt kallimad kalad	9	40	36	15
<u>Külmutatud kala</u>				
Räim, kilu jt odavamad kalad	8	13	7	72
Lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, tursk, mintai, pangasius, tilaapia, saida jt keskmise kallidusega kalad	4	21	24	51
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad	2	17	28	53

12. PALUN HINNAKE KALA JA KALATOODETE **VALIKUT** KAUPLUSES, KUST TE TAVALISELT TOIDUKAUPU OSTATE?

	Hea	Rahuldav	Halb
<u>Värsk ja jahutatud kala (v.a kalafileed)</u>			
Räim, kilu jt odavamad kalad	16	55	29
Lest, karpkala, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria jt keskmise kallidusega kalad	13	46	41
Lõhe, forell, koha, angerjas, siig jt kallimad kalad	24	55	21
<u>Külmutatud kala (v.a kalafileed)</u>			
Räim, kilu jt odavamad kalad	15	60	25
Lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, mintai, pangasius, tilaapia, saida jt keskmise kallidusega kalad	17	58	25
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad	17	60	23
<u>Kalafileed (värsk, jahutatud, külmutatud)</u>			
Räim, kilu jt odavamad kalad	15	53	32

	Hea	Rahuldav	Halb
Lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, mintai, pangasius, tilapia, saida jt keskmise kallidusega kalad	15	52	33
Lõhe, forell, koha, siig jt kallimad kalad	25	60	15
Suitsu-, soola ja kuivatatud kala			
Suitsuräim, suitsukilu, suitsuheeringas jt odavamad kalad	19	57	24
Suitsulest, -karpkala, -makrell/-skumbria, suitsulatikas jt keskmise kallidusega kalad	15	53	32
Suitsulõhe, suitsuforell, suitsuangerjas jt kallimad kalad	22	57	21
Soola-, vürtsikilu, räim	41	48	11
Soolaheeringas	44	46	10
Soolalõhe, -forell	33	52	15
Kuivatatud, vinnutatud kala	17	56	27
Muud kalatooted ja mereannid			
Kalakonservid plekk-karbis (räim, sprotid, sardiinid, anšoovis õlis, tomatikastmes jms)	49	47	4
Kalapreservid plekk-karbis või kiles (Tallinna kilud, Balti vürtsikilud, soolaheeringas, tuunikala, soolalõhe õlis jt)	44	52	4
Kalakuulinaartooted lahtiselt, klaas- või plastpakendis (räimed marinaadis, heeringa fileetükid erinevates kastmetes, koha marinaadis, angerjas marinaadis/tarrendis jm kala tarrendis)	36	54	10
Kalapulgad ja kalaburgerid (külmutatud, paneeritud)	47	49	4
Krabipulgad ja –nuudlid (makra)	46	48	6
Krevetid, krabid, vähid	23	52	25
Molluskid jt mereannid (kalmaarid, rannakarbid jt)	17	48	35
Kaaviar (tuuraliste mari), kalamari (lõhe, forelli, siia jm mari), kaaviariasendajad (toodetud kalast), v.a valgumari	19	54	27

13. MIDA PEAKSID TEIE ARVATES TEGEMA **KAUPLUSED**, ET PARANDADA KALA JA KALATOODETE PAKKUMIST (müümist)?

	Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ebaoluline
Suurendama värsket kala valikut	61	33	6
Suurendama külmutatud kala valikut	21	52	27
Suurendama suitsu-, soola- ja kuivatatud kala valikut	30	49	21
Eelistama kodumaiste töötajate/tootjate tooteid	47	44	9
Tegema kalatoodetele sooduspakkumisi	74	21	5
Pakkuma kalatooteid soodsama hinnaga	76	20	4
Märkima (hinnasiltidel, etikettidel) selgemalt päritolumaad ja/või tootja	41	47	12
Lisama värsket, jahutatud, külmutatud, suitsutatud kala juurde teabe kala püügipiirkonna, kasvatamise kohta	34	48	18
Märkima värsket kala juurde kala püüdmise kuupäeva	70	23	7
Muu vastus n=21			

14. KAS TEIL ON VIIMASE AASTA JOOKSUL OLNUD HALBU KOGEMUSI KALA JA KALATOODETE OSTMISEL VÕI SÖÖMISEL?

Jah, sageli	1
Jah, mõni kord	24
Ei ole	75

14A. KUI TEIL OLI HALBU KOGEMUSI, SIIS MILLISED NEED OLID? n=297

Halb kvaliteet (purustatud kalad, kala puhastamata, vähe kala, fileed luude ja soomustega jm)	37
Kala ei olnud värsked (vana, riknenud, roiskunud, pehme, lagunened jm)	53
Halb maitse (konservid, värsked või suitsutatud või ülessulatatud kala jm)	40
Kalakonservid, -tooted olid liiga soolased	21
Kalakonservid, -tooted olid maitsetud, magedad	15
Säilimistähtaeg oli ületatud	8
Liiga palju vett sügavkülmutatud kalades, mitmekordselt külmutatud	52
Ebasobiv pakend, katkine taara	5
Müüja ebakompetentsus	10
Muu kogemus n=12	

KALAKAMPAANIA „ KALA KÕLAB HÄSTI“

Maaeluministeerium on koos partneritega viinud 2021–2022. aastal läbi kalakampaniat „Kala kõlab hästi“, mille eesmärgiks on elanikele meelde tuletada kalatoitude kasulikkust, tervislikkust, valmistamise lihtsust ja traditsioone meie toitumiskultuuris.

15. KAS TE OLETE MÄRGANUD 2021–2022. AASTAL TOIMUVA KALAKAMPAANIA „KALA KÕLAB HÄSTI“ REKLAAME JA INFOMATERJALE?

Jah, märkasin	43
Ei ole märganud	57

16. KUIDAS TE HINDATE KAMPAANIA NÄHTAVUST?

Jään rahule, äratav tähelepanu	18
Keskpärase, ei paista eriti silma	23
Ei jää rahule, ei ole olnud näha	19
Ei oska öelda	40

17. KAS TE OLETE KÜLASTANUD KALAKAMPAANIA KODULEHEKÜLGE INTERNETIS AADRESSIL <https://kalatoidud.ee/>?

Jah	17
Ei	83

KUI TE EI OLE KÜLASTANUD KALATOITUDE LEHEKÜLGE INTERNETIS, SIIS JÄTKAKE KÜSIMUSEST NR. 21

18. MIDA TE KAMPAANIA KODULEHEKÜLJELT VAATASITE VÕI UURISITE? (% kampaania kodulehekülge külastanutest, n=196)

Selgitusi kampaania eesmärgi kohta	15
Kalauudiseid	16
Kalatoitude retsepte	86
Jagasin oma retsepte	2
Kalapeediat (teavet kalaliikide kohta)	14
Kalander (teavet kalasündmustest, -festivalidest, -päevadest, konkurssidest jm)	14
Siia-Miia kohta (kassipreili, kampaania ametlik maskott)	2

19. KUIDAS TE HINDATE KAMPAANIA KODULEHEKÜLJE KASUTAJA MUGAVUST? (% kampaania kodulehekülge külastanutest, n=196)

Jään rahule, meeldib	50
Keskpärase, jätab ükskõikseks	28
Ei jää rahule, ei meeldi	4
Ei oska öelda	18

20. MIS VÕIKS OLLA KODULEHEL PAREMINI (TEISITI, PUUDU, LIIGNE VM)? (küsiti kampaania kodulehekülge külastanutelt)

Vastuse märkis 19 inimest

EDASI VASTAVAD KÕIK!

21. KAS OLETE KAMPAANIA MÕJUL MUUTNUD OMA KALA JA KALATOODETE OSTUSID JA TARBIMIST?

Jah, olen rohkem kala tarbinud	9
Ei ole midagi muutnud	91

22. KAS OLETE KAMPAANIA MÕJUL PROOVINUD TEHA UUSI KALATOITE, KATSETANUD KALAKAMPAANIA RETSEPTE?

Jah	12
Ei	88

23. KUI KAMPAANIA EI MÕJUTANUD TEIE KALA TARBIMIST, OSTMIST EGA KALATOITUDE VALMISTAMIST, SIIS MIKS? (% vastanutest, keda kampaania ei mõjutanud; n=979)

Kala on liiga kallis	45
Värsket kala ei ole saada, kalavalik väike	31
Eelistan Eesti vete kalu	15
Kalad võivad olla saastatud (toksiinid, plast, ravimijäägid jms)	9
Söön mida tahan, kampaaniad mu harjumusi ei mõjuta	42
Valmistan kala omast kogemusest, ei vaja uusi retsepte	27
Kampaania retseptid ei kutsunud katsetama	3
Valmistan järjest vähem kodus süüa, sh kalaroogi	5
Olen taimetoitlane või allergik	2
Kala ei maitse, pereliikmed ei söö kala	5
Ei viitsi kalaga tegeleda (keeruline valmistada, puhastada, rikneb vms)	14
Muu põhjust märkis 94 vastajat	

24. KUIDAS TE KAMPAANIAGA „KALA KÕLAB HÄSTI“ ÜLDISELT RAHULE JÄÄTE?

Jään rahule, meeldib	18
Keskpärane, jätab ükskõikseks	22
Ei jää rahule, ei meeldi	2
Ei oska öelda	58

25. MIS TEILE KAMPAANIAS ENIM MEELDIB?

Vabas vormis vastuse märkis 190 inimest

26. MIS VÕIKS OLLA PAREMINI (TEISITI, PUUDU, LIIGNE VM)?

Vabas vormis vastuse märkis 150 inimest

27. MITU INIMEST TEIE PERES (leibkonnas) SÖÖVAD KALA?

keskmiselt 2,42 inimest ehk keskmiselt 89% kõigist pereliikmetest

Lisa 4. Küsitluse vastuste tabeljaotused

Lisa 4.1

Kui sageli olete viimase aasta jooksul söönud kala ja kalatooteid? (% vastanutest)

		Vähemalt paar korda nädalas	Umbes kord nädalas	Vähemalt paar korda kuus	Umbes kord kuus	Harvemini	Ei söö kala ega -tooteid üldse
Keskmiselt		20	25	29	16	7	3
Regioon	Põhja-Eesti	18	27	28	18	5	4
	Kesk-Eesti	17	31	23	20	7	2
	Kirde-Eesti	17	20	33	18	11	1
	Lääne-Eesti	26	16	37	13	6	2
	Lõuna-Eesti	23	27	30	9	10	1
Elamu tüüp	suur kortermaja	21	20	29	18	9	3
	väike kortermaja	12	38	25	14	5	6
	rida- ja individuaalelamu	21	29	31	13	5	1
Rahvus	eestlased	20	24	29	16	8	3
	muu rahvus	20	27	30	16	5	2
Vanus	18–29-aastased	19	6	32	26	11	6
	30–49-aastased	15	26	33	16	7	3
	50–64-aastased	23	33	25	12	5	2
	65–74-aastased	28	30	24	11	6	1
Sugu	naised	18	25	26	17	10	4
	mehed	22	26	32	15	4	1
Haridus	I taseme haridus	2	37	47	6	7	1
	II taseme haridus	20	22	29	19	8	2
	III taseme haridus	21	27	28	14	7	3
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	10	17	39	22	10	2
	501–1000 €	17	29	32	12	8	2
	1001–1500 €	24	26	29	15	6	0
	1501–2000 €	31	23	18	22	4	2
	üle 2000 €	17	24	19	14	11	15

Kas olete rahul oma kala ja kalatoodete söömise sagedusega? (% vastanutest)

		Jah, olen täiesti rahul	Olen enam-vähem rahul	Pigem ei ole rahul	Ei ole üldse rahul	Ei oska öelda
Keskmiselt		20	29	36	13	2
Regioon	Põhja-Eesti	19	32	37	10	2
	Kesk-Eesti	15	28	42	13	2
	Kirde-Eesti	12	33	36	13	6
	Lääne-Eesti	29	21	20	29	1
	Lõuna-Eesti	23	25	37	14	1
Elamu tüüp	suur kortermaja	19	29	38	11	3
	väike kortermaja	22	32	35	11	0
	rida- ja individuaalelamu	20	30	32	17	1
Rahvus	eestlased	22	26	36	15	1
	muu rahvus	15	35	35	11	4
Vanus	18–29-aastased	19	11	52	18	0
	30–49-aastased	16	33	34	13	4
	50–64-aastased	21	35	30	13	1
	65–74-aastased	28	29	30	12	1
Sugu	naised	18	30	36	15	1
	mehed	22	29	35	12	2
Haridus	I taseme haridus	7	46	15	29	3
	II taseme haridus	22	27	32	13	6
	III taseme haridus	19	30	38	13	0
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	12	20	40	27	1
	501–1000 €	19	27	33	18	3
	1001–1500 €	19	36	40	4	1
	1501–2000 €	24	27	35	13	1
	üle 2000 €	31	30	30	3	6

Mis põhjusel ei söö Te praegu üldse kala ega kalatooteid või sööte liiga vähe?

Kala ja kalatooted on liiga kallid

(% vastanutest, kes ei ole kala ja kalatoodete söömissagedusega üldse rahul või pigem ei ole rahul, n=547)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		77	21	2
Regioon	Põhja-Eesti	74	25	1
	Kesk-Eesti	71	29	0
	Kirde-Eesti	72	21	7
	Lääne-Eesti	89	9	2
	Lõuna-Eesti	84	14	2
Elamu tüüp	suur kortermaja	78	20	2
	väike kortermaja	85	13	2
	rida- ja individuaalelamu	75	23	2
Rahvus	eestlased	77	21	2
	muu rahvus	78	20	2
Vanus	18–29-aastased	72	28	0
	30–49-aastased	76	20	4
	50–64-aastased	80	18	2
	65–74-aastased	86	13	1
Sugu	naised	71	27	2
	mehed	85	13	2
Haridus	I taseme haridus	96	4	0
	II taseme haridus	75	23	2
	III taseme haridus	77	20	3
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	93	6	1
	501–1000 €	77	21	2
	1001–1500 €	81	18	1
	1501–2000 €	63	32	5
	üle 2000 €	52	43	5

Mis põhjusel ei söö Te praegu üldse kala ega kalatooteid või sööte liiga vähe?

Kala ja kalatoodete valik kaupluses/turul on väike

(% vastanutest, kes ei ole kala ja kalatoodete söömissagedusega üldse rahul või pigem ei ole rahul, n=515)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		34	43	23
Regioon	Põhja-Eesti	41	44	15
	Kesk-Eesti	43	31	26
	Kirde-Eesti	43	43	14
	Lääne-Eesti	38	42	20
	Lõuna-Eesti	13	47	40
Elamu tüüp	suur kortermaja	47	37	16
	väike kortermaja	25	53	22
	rida- ja individuaalelamu	19	48	33
Rahvus	eestlased	28	44	28
	muu rahvus	48	41	11
Vanus	18–29-aastased	43	42	15
	30–49-aastased	34	42	24
	50–64-aastased	28	45	27
	65–74-aastased	29	46	25
Sugu	naised	35	48	17
	mehed	33	37	30
Haridus	I taseme haridus	63	13	24
	II taseme haridus	35	41	24
	III taseme haridus	33	45	22
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	38	36	26
	501–1000 €	36	40	24
	1001–1500 €	26	43	31
	1501–2000 €	16	77	7
	üle 2000 €	76	10	14

Mis põhjusel ei söö Te praegu üldse kala ega kalatooteid või sööte liiga vähe?

Kalaroogade valik toitlustusasutustes on väike

(% vastanutest, kes ei ole kala ja kalatoodete söömissagedusega üldse rahul või pigem ei ole rahul, n=488)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		21	43	36
Regioon	Põhja-Eesti	20	41	39
	Kesk-Eesti	37	40	23
	Kirde-Eesti	31	29	40
	Lääne-Eesti	20	65	15
	Lõuna-Eesti	14	46	40
Elamu tüüp	suur kortermaja	26	39	35
	väike kortermaja	11	66	23
	rida- ja individuaalelamu	18	42	40
Rahvus	eestlased	21	40	39
	muu rahvus	23	50	27
Vanus	18–29-aastased	18	22	60
	30–49-aastased	22	50	28
	50–64-aastased	21	51	28
	65–74-aastased	27	47	26
Sugu	naised	25	41	34
	mehed	16	46	38
Haridus	I taseme haridus	7	87	6
	II taseme haridus	24	55	21
	III taseme haridus	21	37	42
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	18	55	27
	501–1000 €	28	43	29
	1001–1500 €	6	34	60
	1501–2000 €	11	49	40
	üle 2000 €	70	27	3

Mis põhjusel ei söö Te praegu üldse kala ega kalatooteid või sööte liiga vähe?

Kala ja kalatooted ei ole alati kättesaadavad, müügikohad on kaugel

(% vastanutest, kes ei ole kala ja kalatoodete söömissagedusega üldse rahul või pigem ei ole rahul, n=506)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		17	50	33
Regioon	Põhja-Eesti	13	62	25
	Kesk-Eesti	23	41	36
	Kirde-Eesti	17	48	35
	Lääne-Eesti	17	59	24
	Lõuna-Eesti	20	33	47
Elamu tüüp	suur kortermaja	11	58	31
	väike kortermaja	11	59	30
	rida- ja individuaalelamu	23	39	38
Rahvus	eestlased	17	52	31
	muu rahvus	17	45	38
Vanus	18–29-aastased	0	68	32
	30–49-aastased	19	46	35
	50–64-aastased	25	41	34
	65–74-aastased	27	44	29
Sugu	naised	18	53	29
	mehed	16	46	38
Haridus	I taseme haridus	14	72	14
	II taseme haridus	23	36	41
	III taseme haridus	14	55	31
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	21	57	22
	501–1000 €	25	41	34
	1001–1500 €	9	55	36
	1501–2000 €	7	59	34
	üle 2000 €	2	45	53

Mis põhjusel ei söö Te praegu üldse kala ega kalatooteid või sööte liiga vähe?

Kala ja kalatoodete kvaliteet ei rahulda

(% vastanutest, kes ei ole kala ja kalatoodete söömissagedusega üldse rahul või pigem ei ole rahul, n=505)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		10	51	39
Regioon	Põhja-Eesti	11	59	30
	Kesk-Eesti	9	55	36
	Kirde-Eesti	19	56	25
	Lääne-Eesti	17	63	20
	Lõuna-Eesti	4	29	67
Elamu tüüp	suur kortermaja	11	61	28
	väike kortermaja	23	39	38
	rida- ja individuaalelamu	7	41	52
Rahvus	eestlased	7	47	46
	muu rahvus	19	60	21
Vanus	18–29-aastased	0	59	41
	30–49-aastased	18	50	32
	50–64-aastased	11	46	43
	65–74-aastased	7	46	47
Sugu	naised	13	51	36
	mehed	7	51	42
Haridus	I taseme haridus	0	75	25
	II taseme haridus	8	59	33
	III taseme haridus	12	47	41
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	8	55	37
	501–1000 €	13	47	40
	1001–1500 €	7	43	50
	1501–2000 €	13	55	32
	üle 2000 €	7	81	12

Mis põhjusel ei söö Te praegu üldse kala ega kalatooteid või sööte liiga vähe?

Kalaroogade valmistamine kodus on töö- ja ajamahukas

(% vastanutest, kes ei ole kala ja kalatoodete söömissagedusega üldse rahul või pigem ei ole rahul, n=512)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		15	30	55
Regioon	Põhja-Eesti	14	30	56
	Kesk-Eesti	28	23	49
	Kirde-Eesti	10	19	71
	Lääne-Eesti	13	22	65
	Lõuna-Eesti	14	39	47
Elamu tüüp	suur kortermaja	18	25	57
	väike kortermaja	24	42	34
	rida- ja individuaalelamu	9	33	58
Rahvus	eestlased	14	31	55
	muu rahvus	19	25	56
Vanus	18–29-aastased	9	24	67
	30–49-aastased	14	30	56
	50–64-aastased	21	28	51
	65–74-aastased	19	42	39
Sugu	naised	15	26	59
	mehed	15	34	51
Haridus	I taseme haridus	9	4	87
	II taseme haridus	22	25	53
	III taseme haridus	13	32	55
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	14	19	67
	501–1000 €	13	34	53
	1001–1500 €	15	32	53
	1501–2000 €	9	17	74
	üle 2000 €	47	42	11

Mis põhjusel ei söö Te praegu üldse kala ega kalatooteid või sööte liiga vähe?

Mulle ei maitse kala ja kalatooted

(% vastanutest, kes ei ole kala ja kalatoodete söömissagedusega üldse rahul või pigem ei ole rahul, n=495)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		1	4	95
Regioon	Põhja-Eesti	1	7	92
	Kesk-Eesti	3	7	90
	Kirde-Eesti	0	1	99
	Lääne-Eesti	2	4	94
	Lõuna-Eesti	1	1	98
Elamu tüüp	suur kortermaja	1	6	93
	väike kortermaja	2	3	95
	rida- ja individuaalelamu	1	2	97
Rahvus	eestlased	1	3	96
	muu rahvus	1	8	91
Vanus	18–29-aastased	0	0	100
	30–49-aastased	0	9	91
	50–64-aastased	3	3	94
	65–74-aastased	4	2	94
Sugu	naised	1	7	92
	mehed	1	1	98
Haridus	I taseme haridus	0	0	100
	II taseme haridus	2	3	95
	III taseme haridus	1	5	94
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	1	2	97
	501–1000 €	2	9	89
	1001–1500 €	1	1	98
	1501–2000 €	0	1	99
	üle 2000 €	0	2	98

Lisa 4.4

Kas ja kui sageli te sööte viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Road värsket ja jahutatud kalast (v.a kalafileed): rähm, kilu jt odavamad kalad (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		5	25	40	30
Regioon	Põhja-Eesti	4	21	42	33
	Kesk-Eesti	9	29	33	29
	Kirde-Eesti	2	27	53	18
	Lääne-Eesti	11	33	29	27
	Lõuna-Eesti	4	26	40	30
Elamu tüüp	suur kortermaja	4	22	39	35
	väike kortermaja	7	28	42	23
	rida- ja individuaalelamu	7	27	41	25
Rahvus	eestlased	7	23	41	29
	muu rahvus	1	28	39	32
Vanus	18–29-aastased	0	4	42	54
	30–49-aastased	3	25	41	31
	50–64-aastased	9	32	38	21
	65–74-aastased	13	35	39	13
Sugu	naised	4	22	45	29
	mehed	6	28	36	30
Haridus	I taseme haridus	3	50	43	4
	II taseme haridus	6	28	35	31
	III taseme haridus	5	22	42	31
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	5	34	42	19
	501–1000 €	7	28	37	28
	1001–1500 €	5	22	40	33
	1501–2000 €	4	24	42	30
	üle 2000 €	2	11	45	42

Kas ja kui sageli te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Road värsket ja jahutatud kalast (v.a kalafileed): lest, karpkala, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria jt keskmise kallidusega kalad (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		6	20	48	26
Regioon	Põhja-Eesti	7	15	48	30
	Kesk-Eesti	1	15	62	22
	Kirde-Eesti	10	28	50	12
	Lääne-Eesti	8	35	46	11
	Lõuna-Eesti	5	20	40	35
Elamu tüüp	suur kortermaja	6	18	43	33
	väike kortermaja	8	20	52	20
	rida- ja individuaalelamu	7	21	51	21
Rahvus	eestlased	5	19	47	29
	muu rahvus	10	21	49	20
Vanus	18-29-aastased	0	9	40	51
	30-49-aastased	8	17	53	22
	50-64-aastased	8	27	46	19
	65-74-aastased	7	26	42	25
Sugu	naised	3	20	51	26
	mehed	10	20	43	27
Haridus	I taseme haridus	4	36	50	10
	II taseme haridus	5	21	50	24
	III taseme haridus	7	18	46	29
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	5	29	50	16
	501-1000 €	9	19	51	21
	1001-1500 €	4	18	40	38
	1501-2000 €	1	22	57	20
	üle 2000 €	8	10	39	43

Kas ja kui sageli te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Road värsket ja jahutatud kalast (v.a kalafileed): lõhe, forell, koha, angerjas, siig jt kallimad kalad (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		11	40	36	13
Regioon	Põhja-Eesti	15	38	35	12
	Kesk-Eesti	6	53	32	9
	Kirde-Eesti	4	48	37	11
	Lääne-Eesti	8	38	49	5
	Lõuna-Eesti	11	35	33	21
Elamu tüüp	suur kortermaja	12	36	38	14
	väike kortermaja	11	38	37	14
	rida- ja individuaalelamu	10	45	33	12
Rahvus	eestlased	11	36	38	15
	muu rahvus	11	47	32	10
Vanus	18-29-aastased	15	25	35	25
	30-49-aastased	9	41	38	12
	50-64-aastased	11	47	32	10
	65-74-aastased	13	39	39	9
Sugu	naised	8	43	35	14
	mehed	15	37	36	12
Haridus	I taseme haridus	29	25	42	4
	II taseme haridus	12	36	36	16
	III taseme haridus	10	42	36	12
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	5	34	51	10
	501-1000 €	7	40	41	12
	1001-1500 €	15	37	33	15
	1501-2000 €	13	53	23	11
	üle 2000 €	21	38	17	24

Kas ja kui sageli te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Road külmutatud kalast (v.a kalafileed): räim, kilu jt odavamad kalad (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		2	8	20	70
Regioon	Põhja-Eesti	2	7	22	69
	Kesk-Eesti	2	9	15	74
	Kirde-Eesti	1	9	30	60
	Lääne-Eesti	1	9	18	72
	Lõuna-Eesti	2	8	17	73
Elamu tüüp	suur kortermaja	1	9	20	70
	väike kortermaja	3	9	23	65
	rida- ja individuaalelamu	2	7	19	72
Rahvus	eestlased	2	8	18	72
	muu rahvus	1	8	25	66
Vanus	18-29-aastased	0	0	6	94
	30-49-aastased	0	10	19	71
	50-64-aastased	3	9	30	58
	65-74-aastased	5	12	24	59
Sugu	naised	2	4	19	75
	mehed	1	12	22	65
Haridus	I taseme haridus	1	10	17	72
	II taseme haridus	2	8	15	75
	III taseme haridus	2	8	23	67
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	1	12	13	74
	501-1000 €	2	9	25	64
	1001-1500 €	1	8	23	68
	1501-2000 €	2	6	13	79
	üle 2000 €	1	5	10	84

Kas ja kui sageli te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Road külmutatud kalast (v.a kalafileed): lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, mintai, pangasius, tilapia, saida jt keskmise kallidusega kalad (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		4	15	33	48
Regioon	Põhja-Eesti	2	16	31	51
	Kesk-Eesti	0	17	25	58
	Kirde-Eesti	5	26	42	27
	Lääne-Eesti	1	9	45	45
	Lõuna-Eesti	10	11	28	51
Elamu tüüp	suur kortermaja	6	17	31	46
	väike kortermaja	1	15	44	40
	rida- ja individuaalelamu	3	13	31	53
Rahvus	eestlased	4	12	31	53
	muu rahvus	5	22	36	37
Vanus	18-29-aastased	9	6	24	61
	30-49-aastased	3	17	31	49
	50-64-aastased	3	19	40	38
	65-74-aastased	1	15	35	49
Sugu	naised	1	16	36	47
	mehed	7	15	29	49
Haridus	I taseme haridus	5	18	63	14
	II taseme haridus	6	14	33	47
	III taseme haridus	3	16	30	51
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	1	18	45	36
	501-1000 €	3	18	34	45
	1001-1500 €	9	17	23	51
	1501-2000 €	1	11	42	46
	üle 2000 €	2	4	21	73

Kas ja kui sageli te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?
Road külmutatud kalast (v.a kalafileed): lõhe, forell, koha jt kallimad kalad (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		3	13	27	57
Regioon	Põhja-Eesti	2	16	22	60
	Kesk-Eesti	2	8	33	57
	Kirde-Eesti	0	20	34	46
	Lääne-Eesti	1	9	40	50
	Lõuna-Eesti	8	10	23	59
Elamu tüüp	suur kortermaja	4	12	26	58
	väike kortermaja	1	20	33	46
	rida- ja individuaalelamu	3	13	25	59
Rahvus	eestlased	4	9	27	60
	muu rahvus	1	23	25	51
Vanus	18-29-aastased	9	0	19	72
	30-49-aastased	1	15	27	57
	50-64-aastased	3	17	30	50
	65-74-aastased	3	17	28	52
Sugu	naised	1	10	25	64
	mehed	5	17	28	50
Haridus	I taseme haridus	6	10	13	71
	II taseme haridus	6	14	29	51
	III taseme haridus	1	14	26	59
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	1	13	14	72
	501-1000 €	1	16	36	47
	1001-1500 €	8	13	26	53
	1501-2000 €	1	14	16	69
	üle 2000 €	2	5	18	75

Kas ja kui sageli te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?
Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud): räim, kilu jt odavamad kalad (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		2	14	33	51
Regioon	Põhja-Eesti	1	15	37	47
	Kesk-Eesti	3	14	32	51
	Kirde-Eesti	1	14	30	55
	Lääne-Eesti	5	12	31	52
	Lõuna-Eesti	3	14	26	57
Elamu tüüp	suur kortermaja	1	13	28	58
	väike kortermaja	4	15	44	37
	rida- ja individuaalelamu	3	15	36	46
Rahvus	eestlased	3	15	32	50
	muu rahvus	0	13	34	53
Vanus	18-29-aastased	0	6	16	78
	30-49-aastased	2	14	35	49
	50-64-aastased	4	17	40	39
	65-74-aastased	4	20	32	44
Sugu	naised	2	13	33	52
	mehed	3	16	31	50
Haridus	I taseme haridus	1	40	22	37
	II taseme haridus	3	13	27	57
	III taseme haridus	2	13	36	49
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	3	17	26	54
	501-1000 €	3	15	34	48
	1001-1500 €	2	14	32	52
	1501-2000 €	2	9	40	49
	üle 2000 €	0	16	25	59

Kas ja kui sageli te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud): lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, mintai, pangasius, tilapia, saida jt keskmise kallidusega kalad (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		5	19	39	37
Regioon	Põhja-Eesti	3	16	41	40
	Kesk-Eesti	1	21	42	36
	Kirde-Eesti	3	24	45	28
	Lääne-Eesti	6	23	37	34
	Lõuna-Eesti	9	19	34	38
Elamu tüüp	suur kortermaja	5	18	40	37
	väike kortermaja	2	22	47	29
	rida- ja individuaalelamu	5	18	37	40
Rahvus	eestlased	5	17	38	40
	muu rahvus	5	22	41	32
Vanus	18–29-aastased	9	4	31	56
	30–49-aastased	4	20	40	36
	50–64-aastased	4	24	43	29
	65–74-aastased	4	22	40	34
Sugu	naised	3	18	43	36
	mehed	7	19	35	39
Haridus	I taseme haridus	4	21	37	38
	II taseme haridus	7	20	35	38
	III taseme haridus	4	18	41	37
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	3	21	45	31
	501–1000 €	3	24	36	37
	1001–1500 €	9	15	39	37
	1501–2000 €	2	17	48	33
	üle 2000 €	7	7	31	55

Kas ja kui sageli te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud): lõhe, forell, koha, siig jt kallimad kalad (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		9	37	33	21
Regioon	Põhja-Eesti	10	44	31	15
	Kesk-Eesti	9	42	26	23
	Kirde-Eesti	2	43	37	18
	Lääne-Eesti	7	33	26	34
	Lõuna-Eesti	13	24	39	24
Elamu tüüp	suur kortermaja	10	40	31	19
	väike kortermaja	8	41	32	19
	rida- ja individuaalelamu	8	34	35	23
Rahvus	eestlased	8	37	33	22
	muu rahvus	11	39	31	19
Vanus	18–29-aastased	9	37	22	32
	30–49-aastased	9	37	34	20
	50–64-aastased	10	40	35	15
	65–74-aastased	8	34	39	19
Sugu	naised	7	38	34	21
	mehed	12	37	31	20
Haridus	I taseme haridus	6	52	8	34
	II taseme haridus	11	34	35	20
	III taseme haridus	9	38	33	20
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	4	29	36	31
	501–1000 €	6	34	38	22
	1001–1500 €	13	45	29	13
	1501–2000 €	16	38	25	21
	üle 2000 €	7	44	24	25

Kas ja kui sageli te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: suitsuräim, suitsukilu, suitsuheeringas jt odavamad kalad (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		4	14	36	46
Regioon	Põhja-Eesti	2	12	41	45
	Kesk-Eesti	3	15	37	45
	Kirde-Eesti	6	21	25	48
	Lääne-Eesti	2	18	34	46
	Lõuna-Eesti	9	14	30	47
Elamu tüüp	suur kortermaja	7	13	31	49
	väike kortermaja	3	16	48	33
	rida- ja individuaalelamu	2	15	37	46
Rahvus	eestlased	5	13	36	46
	muu rahvus	3	16	35	46
Vanus	18-29-aastased	9	0	16	75
	30-49-aastased	2	12	41	45
	50-64-aastased	4	21	40	35
	65-74-aastased	3	26	37	34
Sugu	naised	3	10	36	51
	mehed	6	18	35	41
Haridus	I taseme haridus	3	11	19	67
	II taseme haridus	7	17	33	43
	III taseme haridus	3	13	38	46
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	1	13	23	63
	501-1000 €	3	18	41	38
	1001-1500 €	10	15	33	42
	1501-2000 €	2	10	48	40
	üle 2000 €	0	5	22	73

Kas ja kui sageli te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: suitsulest, suitsukarpkala, suitsumakrell/-skumbria, suitsulatikas jt keskmise kallidusega kalad (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		5	15	48	32
Regioon	Põhja-Eesti	3	14	49	34
	Kesk-Eesti	0	19	55	26
	Kirde-Eesti	4	17	41	38
	Lääne-Eesti	3	16	56	25
	Lõuna-Eesti	10	12	45	33
Elamu tüüp	suur kortermaja	7	13	45	35
	väike kortermaja	3	18	57	22
	rida- ja individuaalelamu	2	16	50	32
Rahvus	eestlased	4	13	52	31
	muu rahvus	5	19	41	35
Vanus	18-29-aastased	9	0	50	41
	30-49-aastased	3	16	51	30
	50-64-aastased	2	20	48	30
	65-74-aastased	6	20	41	33
Sugu	naised	3	12	49	36
	mehed	6	18	48	28
Haridus	I taseme haridus	5	10	22	63
	II taseme haridus	8	14	52	26
	III taseme haridus	3	15	48	34
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	1	17	46	36
	501-1000 €	3	17	52	28
	1001-1500 €	10	15	46	29
	1501-2000 €	1	9	57	33
	üle 2000 €	2	9	33	56

Kas ja kui sageli te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: suitsulõhe, -forell, suitsuangerjas jt kallimad kalad (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		4	18	44	34
Regioon	Põhja-Eesti	3	22	47	28
	Kesk-Eesti	3	18	40	39
	Kirde-Eesti	1	10	41	48
	Lääne-Eesti	2	20	44	34
	Lõuna-Eesti	9	11	39	41
Elamu tüüp	suur kortermaja	6	16	42	36
	väike kortermaja	1	23	43	33
	rida- ja individuaalelamu	2	19	46	33
Rahvus	eestlased	5	18	43	34
	muu rahvus	3	18	44	35
Vanus	18-29-aastased	9	16	29	46
	30-49-aastased	2	20	48	30
	50-64-aastased	3	17	48	32
	65-74-aastased	4	15	43	38
Sugu	naised	2	17	44	37
	mehed	6	19	43	32
Haridus	I taseme haridus	5	37	19	39
	II taseme haridus	7	19	43	31
	III taseme haridus	3	16	45	36
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	1	15	43	41
	501-1000 €	2	14	52	32
	1001-1500 €	10	21	33	36
	1501-2000 €	4	19	47	30
	üle 2000 €	2	26	34	38

Kas ja kui sageli te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: soola-, vürtsikilu, räim (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		7	22	39	32
Regioon	Põhja-Eesti	5	21	45	29
	Kesk-Eesti	5	22	38	35
	Kirde-Eesti	5	29	39	27
	Lääne-Eesti	6	22	42	30
	Lõuna-Eesti	11	23	28	38
Elamu tüüp	suur kortermaja	8	20	37	35
	väike kortermaja	3	28	47	22
	rida- ja individuaalelamu	5	24	40	31
Rahvus	eestlased	7	20	38	35
	muu rahvus	5	27	42	26
Vanus	18-29-aastased	9	0	30	61
	30-49-aastased	2	24	44	30
	50-64-aastased	7	27	44	22
	65-74-aastased	15	37	30	18
Sugu	naised	4	21	41	34
	mehed	9	24	38	29
Haridus	I taseme haridus	6	15	14	65
	II taseme haridus	11	19	41	29
	III taseme haridus	5	24	40	31
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	3	28	28	41
	501-1000 €	7	26	42	25
	1001-1500 €	11	20	36	33
	1501-2000 €	4	19	43	34
	üle 2000 €	0	6	47	47

Kas ja kui sageli te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: soolaheeringas (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		11	31	29	29
Regioon	Põhja-Eesti	8	31	35	26
	Kesk-Eesti	13	30	27	30
	Kirde-Eesti	18	36	27	19
	Lääne-Eesti	9	31	28	32
	Lõuna-Eesti	15	30	20	35
Elamu tüüp	suur kortermaja	11	30	29	30
	väike kortermaja	10	41	33	16
	rida- ja individuaalelamu	11	30	29	30
Rahvus	eestlased	11	29	28	32
	muu rahvus	11	35	32	22
Vanus	18-29-aastased	9	16	16	59
	30-49-aastased	8	26	37	29
	50-64-aastased	14	38	29	19
	65-74-aastased	18	50	24	8
Sugu	naised	9	34	31	26
	mehed	13	28	28	31
Haridus	I taseme haridus	6	51	12	31
	II taseme haridus	15	28	24	33
	III taseme haridus	10	31	33	26
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	7	35	21	37
	501-1000 €	12	35	29	24
	1001-1500 €	16	28	27	29
	1501-2000 €	9	32	34	25
	üle 2000 €	1	17	42	40

Kas ja kui sageli te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: soolalõhe, -forell (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		9	26	36	29
Regioon	Põhja-Eesti	9	33	37	21
	Kesk-Eesti	6	23	30	41
	Kirde-Eesti	10	29	35	26
	Lääne-Eesti	7	17	53	23
	Lõuna-Eesti	9	15	30	46
Elamu tüüp	suur kortermaja	11	24	36	29
	väike kortermaja	5	34	41	20
	rida- ja individuaalelamu	7	26	35	32
Rahvus	eestlased	7	23	37	33
	muu rahvus	13	32	34	21
Vanus	18-29-aastased	9	12	28	51
	30-49-aastased	8	26	42	24
	50-64-aastased	10	29	36	25
	65-74-aastased	8	35	31	26
Sugu	naised	9	23	36	32
	mehed	9	28	36	27
Haridus	I taseme haridus	8	38	17	37
	II taseme haridus	10	23	36	31
	III taseme haridus	8	26	37	29
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	3	24	27	46
	501-1000 €	8	21	46	25
	1001-1500 €	13	26	30	31
	1501-2000 €	6	30	42	22
	üle 2000 €	11	36	20	33

Kas ja kui sageli te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: kuivatatud, vinnutatud kala (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		4	11	32	53
Regioon	Põhja-Eesti	1	8	42	49
	Kesk-Eesti	3	4	28	65
	Kirde-Eesti	8	19	29	44
	Lääne-Eesti	2	27	20	51
	Lõuna-Eesti	9	9	21	61
Elamu tüüp	suur kortermaja	6	12	34	48
	väike kortermaja	2	11	39	48
	rida- ja individuaalelamu	2	10	27	61
Rahvus	eestlased	3	8	27	62
	muu rahvus	6	16	44	34
Vanus	18–29-aastased	9	12	23	56
	30–49-aastased	3	14	40	43
	50–64-aastased	3	7	33	57
	65–74-aastased	2	6	22	70
Sugu	naised	2	8	28	62
	mehed	6	14	36	44
Haridus	I taseme haridus	4	6	14	76
	II taseme haridus	7	15	25	53
	III taseme haridus	3	9	36	52
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	2	16	21	61
	501–1000 €	4	12	34	50
	1001–1500 €	7	9	37	47
	1501–2000 €	1	12	30	57
	üle 2000 €	0	2	27	71

Kas ja kui sageli te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Muud kalatooted ja mereannid: kalakonservid plekk-karbis (räim, sprotid, sardiinid, anšoovis õlis, tomatikastmes jms) (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		5	28	41	26
Regioon	Põhja-Eesti	5	22	46	27
	Kesk-Eesti	6	32	34	28
	Kirde-Eesti	5	41	34	20
	Lääne-Eesti	3	34	34	29
	Lõuna-Eesti	5	30	41	24
Elamu tüüp	suur kortermaja	3	27	42	28
	väike kortermaja	5	31	43	21
	rida- ja individuaalelamu	6	29	40	25
Rahvus	eestlased	5	28	40	27
	muu rahvus	3	28	44	25
Vanus	18–29-aastased	0	13	38	49
	30–49-aastased	4	29	40	27
	50–64-aastased	8	29	47	16
	65–74-aastased	6	41	38	15
Sugu	naised	5	22	42	31
	mehed	4	34	41	21
Haridus	I taseme haridus	7	30	13	50
	II taseme haridus	7	28	36	29
	III taseme haridus	3	28	45	24
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	5	26	36	33
	501–1000 €	6	35	38	21
	1001–1500 €	4	27	42	27
	1501–2000 €	3	22	56	19
	üle 2000 €	2	9	40	49

Kas ja kui sageli te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Muud kalatooted ja mereannid: kalapreservid plekk-karbis või kiles (Tallinna kilud, Balti vürtsikilud, soolaheeringas, tuunikala jt) (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		5	26	41	28
Regioon	Põhja-Eesti	5	21	49	25
	Kesk-Eesti	3	31	37	29
	Kirde-Eesti	5	39	31	25
	Lääne-Eesti	2	33	31	34
	Lõuna-Eesti	8	23	35	34
Elamu tüüp	suur kortermaja	5	25	39	31
	väike kortermaja	4	26	49	21
	rida- ja individuaalelamu	6	26	41	27
Rahvus	eestlased	5	25	38	32
	muu rahvus	5	27	48	20
Vanus	18–29-aastased	5	9	22	64
	30–49-aastased	4	26	46	24
	50–64-aastased	6	30	46	18
	65–74-aastased	9	36	40	15
Sugu	naised	7	25	41	27
	mehed	4	26	41	29
Haridus	I taseme haridus	5	26	31	38
	II taseme haridus	5	25	36	34
	III taseme haridus	6	25	44	25
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	5	29	44	22
	501–1000 €	7	30	41	22
	1001–1500 €	4	23	38	35
	1501–2000 €	9	27	35	29
	üle 2000 €	1	10	44	45

Kas ja kui sageli te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Muud kalatooted ja mereannid: kalakulinaariatooted lahtiselt, klaas- või plastpakendis (räimed marinaadis, silgusüht, heeringa fileetükid erinevates kastmetes, koha marinaadis, angerjas marinaadis/tarrendis jm kala tarrendis) (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		3	21	38	38
Regioon	Põhja-Eesti	2	22	36	40
	Kesk-Eesti	2	19	39	40
	Kirde-Eesti	3	14	35	48
	Lääne-Eesti	3	25	37	35
	Lõuna-Eesti	3	22	42	33
Elamu tüüp	suur kortermaja	2	19	32	47
	väike kortermaja	5	22	40	33
	rida- ja individuaalelamu	3	23	44	30
Rahvus	eestlased	4	21	38	37
	muu rahvus	1	21	36	42
Vanus	18–29-aastased	0	16	28	56
	30–49-aastased	3	17	39	41
	50–64-aastased	3	28	41	28
	65–74-aastased	5	27	39	29
Sugu	naised	3	22	33	42
	mehed	3	20	42	35
Haridus	I taseme haridus	3	38	20	39
	II taseme haridus	4	18	39	39
	III taseme haridus	2	21	38	39
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	2	15	34	49
	501–1000 €	3	22	43	32
	1001–1500 €	3	22	37	38
	1501–2000 €	3	22	37	38
	üle 2000 €	1	21	23	55

Kas ja kui sageli te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?
Muud kalatooted ja mereannid: kalapulgad ja kalaburgerid (külmutatud, paneeritud) (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		3	27	39	31
Regioon	Põhja-Eesti	3	27	36	34
	Kesk-Eesti	1	24	38	37
	Kirde-Eesti	9	21	48	22
	Lääne-Eesti	3	31	31	35
	Lõuna-Eesti	2	30	46	22
Elamu tüüp	suur kortermaja	3	25	44	28
	väike kortermaja	3	33	37	27
	rida- ja individuaalelamu	3	28	34	35
Rahvus	eestlased	2	29	38	31
	muu rahvus	6	23	41	30
Vanus	18-29-aastased	0	40	30	30
	30-49-aastased	3	30	44	23
	50-64-aastased	6	16	40	38
	65-74-aastased	3	22	36	39
Sugu	naised	4	25	38	33
	mehed	2	30	40	28
Haridus	I taseme haridus	1	51	38	10
	II taseme haridus	4	27	38	31
	III taseme haridus	3	26	40	31
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	3	18	43	36
	501-1000 €	6	27	40	27
	1001-1500 €	1	34	43	22
	1501-2000 €	2	28	26	44
	üle 2000 €	1	19	34	46

Kas ja kui sageli te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?
Muud kalatooted ja mereannid: krabipulgad ja -nuudlid (makra) (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		4	24	47	25
Regioon	Põhja-Eesti	6	22	46	26
	Kesk-Eesti	2	24	49	25
	Kirde-Eesti	3	19	59	19
	Lääne-Eesti	2	30	35	33
	Lõuna-Eesti	2	28	48	22
Elamu tüüp	suur kortermaja	3	21	57	19
	väike kortermaja	2	32	45	21
	rida- ja individuaalelamu	6	26	35	33
Rahvus	eestlased	4	25	44	27
	muu rahvus	5	23	51	21
Vanus	18-29-aastased	6	18	51	25
	30-49-aastased	4	28	47	21
	50-64-aastased	4	25	45	26
	65-74-aastased	4	21	41	34
Sugu	naised	5	26	45	24
	mehed	3	22	48	27
Haridus	I taseme haridus	29	16	48	7
	II taseme haridus	4	26	42	28
	III taseme haridus	3	24	48	25
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	3	26	45	26
	501-1000 €	3	24	46	27
	1001-1500 €	2	25	58	15
	1501-2000 €	8	28	28	36
	üle 2000 €	13	11	43	33

Kas ja kui sageli te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Muud kalatooted ja mereannid: krevetid, krabid, vähid (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		1	18	39	42
Regioon	Põhja-Eesti	0	20	45	35
	Kesk-Eesti	0	6	43	51
	Kirde-Eesti	5	15	37	43
	Lääne-Eesti	0	24	33	43
	Lõuna-Eesti	1	17	28	54
Elamu tüüp	suur kortermaja	1	21	39	39
	väike kortermaja	1	19	43	37
	rida- ja individuaalelamu	0	14	38	48
Rahvus	eestlased	1	18	35	46
	muu rahvus	1	18	47	34
Vanus	18-29-aastased	0	35	24	41
	30-49-aastased	1	17	44	38
	50-64-aastased	1	11	44	44
	65-74-aastased	0	13	32	55
Sugu	naised	1	18	37	44
	mehed	1	18	41	40
Haridus	I taseme haridus	0	7	23	70
	II taseme haridus	1	22	32	45
	III taseme haridus	1	16	43	40
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	1	10	29	60
	501-1000 €	1	12	42	45
	1001-1500 €	1	23	40	36
	1501-2000 €	0	41	38	21
	üle 2000 €	2	8	32	58

Kas ja kui sageli te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Muud kalatooted ja mereannid: molluskid jt mereannid (kalmaarid, rannakarbid jt) (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		2	6	29	63
Regioon	Põhja-Eesti	0	8	37	55
	Kesk-Eesti	0	2	15	83
	Kirde-Eesti	4	11	39	46
	Lääne-Eesti	13	5	24	58
	Lõuna-Eesti	0	4	18	78
Elamu tüüp	suur kortermaja	1	6	33	60
	väike kortermaja	0	11	32	57
	rida- ja individuaalelamu	4	5	24	67
Rahvus	eestlased	2	4	23	71
	muu rahvus	1	13	41	45
Vanus	18-29-aastased	8	0	20	72
	30-49-aastased	1	10	33	56
	50-64-aastased	1	4	33	62
	65-74-aastased	0	8	21	71
Sugu	naised	1	7	29	63
	mehed	3	6	29	62
Haridus	I taseme haridus	0	0	16	84
	II taseme haridus	4	9	22	65
	III taseme haridus	1	6	33	60
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	0	5	24	71
	501-1000 €	4	8	28	60
	1001-1500 €	0	5	27	68
	1501-2000 €	0	11	46	43
	üle 2000 €	0	5	22	73

Kas ja kui sageli te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Muud kalatooted ja mereannid: kaaviar (tuuraliste mari), kalamari (lõhe, forelli, siia jms mari), kaaviariasendajad (toodetud kalast), v.a valgumari (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		1	8	41	50
Regioon	Põhja-Eesti	0	10	53	37
	Kesk-Eesti	1	3	34	62
	Kirde-Eesti	2	16	48	34
	Lääne-Eesti	0	6	23	71
	Lõuna-Eesti	0	3	28	69
Elamu tüüp	suur kortermaja	1	8	50	41
	väike kortermaja	1	9	46	44
	rida- ja individuaalelamu	1	7	30	62
Rahvus	eestlased	0	5	35	60
	muu rahvus	1	15	55	29
Vanus	18-29-aastased	0	0	41	59
	30-49-aastased	0	10	43	47
	50-64-aastased	1	10	41	48
	65-74-aastased	2	8	35	55
Sugu	naised	1	6	38	55
	mehed	0	9	45	46
Haridus	I taseme haridus	0	0	14	86
	II taseme haridus	1	7	40	52
	III taseme haridus	1	9	43	47
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	2	10	20	68
	501-1000 €	0	5	39	56
	1001-1500 €	1	8	51	40
	1501-2000 €	1	10	51	38
	üle 2000 €	0	14	36	50

Lisa 4.5

Hinnake ligikaudu, kui suure osa viimase aasta jooksul teie poolt söödud kalast sõite te kodus, kui suure osa toitlustusasutustes ja külas viibides? (keskmine %)

		Kodus	Toitlustusasutustes	Külas viibides
Keskmiselt		76	15	9
Regioon	Põhja-Eesti	75	17	8
	Kesk-Eesti	70	21	10
	Kirde-Eesti	81	8	11
	Lääne-Eesti	78	14	8
	Lõuna-Eesti	75	13	12
Elamu tüüp	suur kortermaja	72	17	11
	väike kortermaja	73	15	12
	rida- ja individuaalelamu	80	13	7
Rahvus	eestlased	73	17	10
	muu rahvus	81	11	8
Vanus	18-29-aastased	62	25	13
	30-49-aastased	75	15	10
	50-64-aastased	79	13	8
	65-74-aastased	85	8	8
Sugu	naised	75	15	10
	mehed	76	16	8
Haridus	I taseme haridus	89	5	6
	II taseme haridus	73	15	12
	III taseme haridus	76	16	8
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	81	11	8
	501-1000 €	81	11	8
	1001-1500 €	69	18	13
	1501-2000 €	72	19	9
	üle 2000 €	65	28	7

Millist kala teile meeldib süüa? (% vastanutest)

		Ahven	Angerjas	Forell	Haug	Heeringas	Heik, hõbeheik	Kilu
Keskmiselt		21	20	46	16	40	14	21
Regioon	Põhja-Eesti	18	16	47	12	39	15	20
	Kesk-Eesti	15	15	38	11	44	14	18
	Kirde-Eesti	22	17	39	20	55	25	22
	Lääne-Eesti	30	29	35	23	39	6	31
	Lõuna-Eesti	23	25	54	20	35	11	20
Elamu tüüp	suur kortermaja	19	11	48	14	37	14	16
	väike kortermaja	19	27	39	20	41	12	30
	rida- ja individuaalelamu	23	29	44	17	43	14	26
Rahvus	eestlased	18	22	46	14	38	11	22
	muu rahvus	26	16	44	19	45	20	19
Vanus	18–29-aastased	9	17	60	4	20	6	13
	30–49-aastased	26	19	44	21	39	12	19
	50–64-aastased	20	20	44	16	44	20	24
	65–74-aastased	19	26	36	14	57	18	30
Sugu	naised	17	13	45	12	41	18	18
	mehed	24	27	46	19	40	9	25
Haridus	I taseme haridus	42	16	15	35	43	32	8
	II taseme haridus	19	20	42	16	36	15	26
	III taseme haridus	20	20	49	14	42	13	20
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	24	12	38	21	41	16	25
	501–1000 €	23	24	37	18	48	16	27
	1001–1500 €	18	20	61	15	32	13	14
	1501–2000 €	19	20	59	9	40	8	21
	üle 2000 €	12	15	30	8	28	12	13

Millist kala teile meeldib süüa? järg (% vastanutest)

		Koha	Latikas	Lest	Lõhe	Räim	Rääbis	Siig
Keskmiselt		25	19	23	64	22	15	11
Regioon	Põhja-Eesti	24	8	21	68	20	16	14
	Kesk-Eesti	16	11	33	63	28	21	4
	Kirde-Eesti	27	22	17	67	12	13	11
	Lääne-Eesti	25	21	38	60	26	6	13
	Lõuna-Eesti	29	39	19	57	26	19	5
Elamu tüüp	suur kortermaja	23	15	20	67	14	11	10
	väike kortermaja	27	17	20	59	33	20	11
	rida- ja individuaalelamu	26	23	28	61	29	20	12
Rahvus	eestlased	22	21	28	64	28	14	12
	muu rahvus	30	14	12	63	11	19	9
Vanus	18–29-aastased	20	32	39	71	15	0	6
	30–49-aastased	21	14	21	64	18	16	11
	50–64-aastased	31	19	19	65	25	20	12
	65–74-aastased	28	13	19	55	35	23	14
Sugu	naised	22	16	22	67	18	13	9
	mehed	27	21	25	61	26	18	12
Haridus	I taseme haridus	16	11	7	75	17	7	5
	II taseme haridus	22	22	30	61	18	18	9
	III taseme haridus	26	17	21	65	24	15	12
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	25	16	9	65	23	20	7
	501–1000 €	27	17	24	60	23	19	10
	1001–1500 €	24	21	23	67	24	14	9
	1501–2000 €	20	31	31	63	24	10	9
	üle 2000 €	20	7	25	72	7	9	26

Millist kala teile meeldib süüa? järg (% vastanutest)

		Silm	Skumbria	Tint	Tursk	Tuulehaug	Muu kala
Keskmiselt		10	14	8	13	8	4
Regioon	Põhja-Eesti	9	16	9	17	9	4
	Kesk-Eesti	8	7	2	9	2	3
	Kirde-Eesti	30	29	15	20	5	7
	Lääne-Eesti	7	15	8	5	13	2
	Lõuna-Eesti	5	7	4	8	5	3
Elamu tüüp	suur kortermaja	11	16	9	16	7	3
	väike kortermaja	8	19	8	14	10	7
	rida- ja individuaalelamu	10	11	7	10	8	4
Rahvus	eestlased	6	9	4	7	9	3
	muu rahvus	18	25	16	26	4	6
Vanus	18–29-aastased	0	4	0	0	6	0
	30–49-aastased	12	18	11	15	8	6
	50–64-aastased	13	16	7	19	10	4
	65–74-aastased	12	14	10	14	6	2
Sugu	naised	8	15	7	13	8	3
	mehed	12	13	9	14	8	4
Haridus	I taseme haridus	3	6	3	6	8	7
	II taseme haridus	8	18	5	10	8	6
	III taseme haridus	11	13	9	15	8	2
Leibkonnaliikme netosissetulek koos	kuni 500 €	8	8	5	10	5	4
	501–1000 €	10	19	13	17	9	4
	1001–1500 €	8	11	4	13	5	3
	1501–2000 €	19	19	4	8	7	6
	üle 2000 €	8	8	8	8	15	4

Lisa 4.7

Kas Te ostsite viimase aasta jooksul kala või kalatooteid (sh Teie, Teie pereliikmed, saite tasuta)? (% vastanutest)

		Jah, ostsin ja/või sain tasuta	Ei ostnud, ei saanud ka tasuta
Keskmiselt		89	11
Regioon	Põhja-Eesti	91	9
	Kesk-Eesti	85	15
	Kirde-Eesti	93	7
	Lääne-Eesti	94	6
	Lõuna-Eesti	82	18
Elamu tüüp	suur kortermaja	89	11
	väike kortermaja	83	17
	rida- ja individuaalelamu	90	10
Rahvus	eestlased	88	12
	muu rahvus	91	9
Vanus	18–29-aastased	74	26
	30–49-aastased	90	10
	50–64-aastased	92	8
	65–74-aastased	95	5
Sugu	naised	89	11
	mehed	89	11
Haridus	I taseme haridus	95	5
	II taseme haridus	84	16
	III taseme haridus	91	9
Leibkonnaliikme netosissetulek koos	kuni 500 €	86	14
	501–1000 €	94	6
	1001–1500 €	84	16
	1501–2000 €	95	5
	üle 2000 €	91	9

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid teie (teie pere)?

(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Värske ja jahutatud kala (v.a kalafileed): rähm, kilu jt odavamad kalad

		Kauplustest	Turult	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		60	24	11	5
Regioon	Põhja-Eesti	69	19	7	5
	Kesk-Eesti	61	20	18	1
	Kirde-Eesti	67	22	9	2
	Lääne-Eesti	42	16	31	11
	Lõuna-Eesti	51	41	5	3
Elamu tüüp	suur kortermaja	61	23	13	3
	väike kortermaja	58	28	10	4
	rida- ja individuaalelamu	60	24	10	6
Rahvus	eestlased	56	26	14	4
	muu rahvus	71	19	4	6
Vanus	18–29-aastased	46	32	16	6
	30–49-aastased	68	17	9	6
	50–64-aastased	61	27	9	3
	65–74-aastased	53	29	16	2
Sugu	naised	54	29	12	5
	mehed	67	19	10	4
Haridus	I taseme haridus	54	20	22	4
	II taseme haridus	55	23	17	5
	III taseme haridus	63	25	8	4
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	52	27	15	6
	501–1000 €	63	23	10	4
	1001–1500 €	59	26	10	5
	1501–2000 €	52	30	17	1
	üle 2000 €	73	9	6	12

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid teie (teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Värske ja jahutatud kala (v.a kalafileeid): lest, karpkala, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria jt keskmise kallidusega kalad

		Kauplustest	Turult	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		48	17	16	19
Regioon	Põhja-Eesti	56	17	14	13
	Kesk-Eesti	52	15	26	7
	Kirde-Eesti	59	17	4	20
	Lääne-Eesti	44	19	21	16
	Lõuna-Eesti	30	18	17	35
Elamu tüüp	suur kortermaja	51	17	13	19
	väike kortermaja	52	20	8	20
	rida- ja individuaalelamu	44	17	20	19
Rahvus	eestlased	42	18	19	21
	muu rahvus	62	16	9	13
Vanus	18–29-aastased	31	19	15	35
	30–49-aastased	52	14	16	18
	50–64-aastased	53	20	15	12
	65–74-aastased	45	20	19	16
Sugu	naised	44	22	17	17
	mehed	53	12	15	20
Haridus	I taseme haridus	48	33	3	16
	II taseme haridus	47	13	19	21
	III taseme haridus	49	18	15	18
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	39	21	19	21
	501–1000 €	52	18	15	15
	1001–1500 €	45	13	14	28
	1501–2000 €	50	17	16	17
	üle 2000 €	53	13	23	11

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid teie (teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Värske ja jahutatud kala (v.a kalafileed): lõhe, forell, koha, angerjas, siig jt kallimad kalad

		Kauplustest	Turult	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		83	6	6	5
Regioon	Põhja-Eesti	86	7	4	3
	Kesk-Eesti	81	6	12	1
	Kirde-Eesti	83	7	4	6
	Lääne-Eesti	82	5	6	7
	Lõuna-Eesti	79	7	7	7
Elamu tüüp	suur kortermaja	86	7	4	3
	väike kortermaja	79	10	6	5
	rida- ja individuaalelamu	80	6	8	6
Rahvus	eestlased	84	6	7	3
	muu rahvus	82	7	4	7
Vanus	18–29-aastased	100	0	0	0
	30–49-aastased	80	8	4	8
	50–64-aastased	83	6	8	3
	65–74-aastased	76	10	11	3
Sugu	naised	86	7	4	3
	mehed	80	7	7	6
Haridus	I taseme haridus	84	4	2	10
	II taseme haridus	81	6	7	6
	III taseme haridus	84	7	5	4
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	81	4	5	10
	501–1000 €	81	7	6	6
	1001–1500 €	84	8	7	1
	1501–2000 €	89	4	4	3
	üle 2000 €	84	9	4	3

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid teie (teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Külmutatud kala (v.a kalafileed): rähm, kilu jt odavamad kalad

		Kauplustest	Turult	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		91	5	2	2
Regioon	Põhja-Eesti	92	5	1	2
	Kesk-Eesti	89	6	5	0
	Kirde-Eesti	99	1	0	0
	Lääne-Eesti	81	8	2	9
	Lõuna-Eesti	91	8	1	0
Elamu tüüp	suur kortermaja	93	4	1	2
	väike kortermaja	78	18	2	2
	rida- ja individuaalelamu	91	5	1	3
Rahvus	eestlased	89	7	2	2
	muu rahvus	94	3	0	3
Vanus	18–29-aastased	100	0	0	0
	30–49-aastased	92	5	1	2
	50–64-aastased	90	6	2	2
	65–74-aastased	76	13	4	7
Sugu	naised	90	6	2	2
	mehed	91	5	2	2
Haridus	I taseme haridus	89	3	4	4
	II taseme haridus	92	6	1	1
	III taseme haridus	90	5	2	3
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	90	8	1	1
	501–1000 €	91	4	2	3
	1001–1500 €	89	8	1	2
	1501–2000 €	94	3	2	1
	üle 2000 €	88	6	3	3

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid teie (teie pere)?

(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Külmutatud kala (v.a kalafileed): lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, mintai, pangasius, saida jt keskmise kallidusega kalad

		Kauplustest	Turult	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		80	8	4	8
Regioon	Põhja-Eesti	85	9	3	3
	Kesk-Eesti	80	4	15	1
	Kirde-Eesti	77	13	1	9
	Lääne-Eesti	86	2	2	10
	Lõuna-Eesti	66	7	6	21
Elamu tüüp	suur kortermaja	77	11	2	10
	väike kortermaja	79	10	7	4
	rida- ja individuaalelamu	82	4	7	7
Rahvus	eestlased	81	6	4	9
	muu rahvus	77	12	5	6
Vanus	18–29-aastased	81	0	0	19
	30–49-aastased	79	9	5	7
	50–64-aastased	82	8	4	6
	65–74-aastased	76	12	8	4
Sugu	naised	83	8	4	5
	mehed	76	8	5	11
Haridus	I ja II taseme haridus	85	3	3	9
	II taseme haridus	69	9	6	16
	III taseme haridus	84	8	4	4
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	77	4	4	15
	501–1000 €	81	9	5	5
	1001–1500 €	70	8	7	15
	1501–2000 €	91	6	1	2
	üle 2000 €	85	14	1	0

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid teie (teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Külmutatud kala (v.a kalafileed): lõhe, forell, koha jt kallimad kalad

		Kauplustest	Turult	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		89	4	2	5
Regioon	Põhja-Eesti	90	4	3	3
	Kesk-Eesti	88	3	9	0
	Kirde-Eesti	95	1	0	4
	Lääne-Eesti	88	2	2	8
	Lõuna-Eesti	86	5	2	7
Elamu tüüp	suur kortermaja	91	3	2	4
	väike kortermaja	89	9	0	2
	rida- ja individuaalelamu	88	3	3	6
Rahvus	eestlased	90	4	3	3
	muu rahvus	87	3	2	8
Vanus	18–29-aastased	100	0	0	0
	30–49-aastased	86	4	2	8
	50–64-aastased	91	3	3	3
	65–74-aastased	83	9	6	2
Sugu	naised	90	4	2	4
	mehed	89	3	3	5
Haridus	I taseme haridus	89	3	0	8
	II taseme haridus	85	3	4	8
	III taseme haridus	91	4	2	3
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	84	5	1	10
	501–1000 €	86	4	4	6
	1001–1500 €	92	4	2	2
	1501–2000 €	95	2	2	1
	üle 2000 €	94	6	0	0

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid teie (teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud): rääm, kilu jt odavamad kalad

		Kauplustest	Turult	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		79	14	3	4
Regioon	Põhja-Eesti	80	13	2	5
	Kesk-Eesti	74	10	15	1
	Kirde-Eesti	96	4	0	0
	Lääne-Eesti	76	10	3	11
	Lõuna-Eesti	74	24	2	0
Elamu tüüp	suur kortermaja	89	8	2	1
	väike kortermaja	78	15	1	6
	rida- ja individuaalelamu	71	19	4	6
Rahvus	eestlased	76	18	3	3
	muu rahvus	86	5	2	7
Vanus	18–29-aastased	75	25	0	0
	30–49-aastased	80	10	5	5
	50–64-aastased	82	13	2	3
	65–74-aastased	76	16	3	5
Sugu	naised	73	20	5	2
	mehed	85	8	2	5
Haridus	I taseme haridus	84	10	2	4
	II taseme haridus	82	10	4	4
	III taseme haridus	77	16	3	4
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	65	28	2	5
	501–1000 €	81	12	4	3
	1001–1500 €	83	10	4	3
	1501–2000 €	75	23	2	0
	üle 2000 €	82	4	3	11

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid teie (teie pere)?
 (ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud): lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, mintai, saida jt keskmise kallidusega kalad

		Kauplustest	Turult	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		71	14	6	9
Regioon	Põhja-Eesti	76	13	6	5
	Kesk-Eesti	70	6	19	5
	Kirde-Eesti	88	5	1	6
	Lääne-Eesti	60	22	3	15
	Lõuna-Eesti	60	19	4	17
Elamu tüüp	suur kortermaja	82	11	3	4
	väike kortermaja	68	15	6	11
	rida- ja individuaalelamu	62	16	8	14
Rahvus	eestlased	68	17	5	10
	muu rahvus	78	7	7	8
Vanus	18–29-aastased	67	32	0	1
	30–49-aastased	70	10	7	13
	50–64-aastased	75	11	4	10
	65–74-aastased	73	11	12	4
Sugu	naised	64	21	5	10
	mehed	80	6	6	8
Haridus	I taseme haridus	60	31	0	9
	II taseme haridus	76	6	7	11
	III taseme haridus	70	16	6	8
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	52	29	4	15
	501–1000 €	75	8	6	11
	1001–1500 €	78	10	6	6
	1501–2000 €	68	24	4	4
	üle 2000 €	71	15	11	3

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid teie (teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud): lõhe, forell, koha, siig jt kallimad kalad

		Kauplustest	Turult	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		87	6	3	4
Regioon	Põhja-Eesti	88	8	2	2
	Kesk-Eesti	85	5	9	1
	Kirde-Eesti	94	1	2	3
	Lääne-Eesti	84	5	3	8
	Lõuna-Eesti	82	7	3	8
Elamu tüüp	suur kortermaja	90	6	2	2
	väike kortermaja	80	12	5	3
	rida- ja individuaalelamu	85	5	4	6
Rahvus	eestlased	86	7	4	3
	muu rahvus	88	5	2	5
Vanus	18–29-aastased	94	6	0	0
	30–49-aastased	84	7	3	6
	50–64-aastased	87	5	4	4
	65–74-aastased	89	6	4	1
Sugu	naised	86	7	3	4
	mehed	88	5	3	4
Haridus	I taseme haridus	90	4	0	6
	II taseme haridus	85	5	5	5
	III taseme haridus	87	7	3	3
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	81	5	1	13
	501–1000 €	89	3	3	5
	1001–1500 €	87	7	4	2
	1501–2000 €	92	4	3	1
	üle 2000 €	75	22	3	0

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid teie (teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: suitsuräim, suitsukilu, suitsuheeringas jt odavamad kalad

		Kauplustest	Turult	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		66	13	13	8
Regioon	Põhja-Eesti	66	13	18	3
	Kesk-Eesti	70	8	12	10
	Kirde-Eesti	80	9	6	5
	Lääne-Eesti	62	6	12	20
	Lõuna-Eesti	60	20	5	15
Elamu tüüp	suur kortermaja	62	9	19	10
	väike kortermaja	75	13	7	5
	rida- ja individuaalelamu	68	17	8	7
Rahvus	eestlased	62	14	12	12
	muu rahvus	75	10	13	2
Vanus	18–29-aastased	28	23	26	23
	30–49-aastased	71	12	11	6
	50–64-aastased	74	12	8	6
	65–74-aastased	79	8	10	3
Sugu	naised	67	18	8	7
	mehed	65	9	16	10
Haridus	I taseme haridus	80	15	1	4
	II taseme haridus	63	9	7	21
	III taseme haridus	66	14	16	4
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	65	24	2	9
	501–1000 €	74	11	11	4
	1001–1500 €	57	7	18	18
	1501–2000 €	56	24	12	8
	üle 2000 €	69	8	21	2

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid teie (teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: suitsulest, suitsukarpkala, suitsumakrell/-skumbria, suitsulatikas jt keskmise kallidusega kalad

		Kauplustest	Turult	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		54	13	20	13
Regioon	Põhja-Eesti	56	15	18	11
	Kesk-Eesti	50	12	29	9
	Kirde-Eesti	65	13	12	10
	Lääne-Eesti	52	7	18	23
	Lõuna-Eesti	47	12	25	16
Elamu tüüp	suur kortermaja	60	11	19	10
	väike kortermaja	53	21	13	13
	rida- ja individuaalelamu	48	13	22	17
Rahvus	eestlased	52	13	19	16
	muu rahvus	57	12	23	8
Vanus	18–29-aastased	55	13	19	13
	30–49-aastased	52	10	21	17
	50–64-aastased	54	17	19	10
	65–74-aastased	58	13	21	8
Sugu	naised	51	14	19	16
	mehed	57	11	21	11
Haridus	I taseme haridus	67	13	3	17
	II taseme haridus	56	10	20	14
	III taseme haridus	52	14	21	13
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	45	8	28	19
	501–1000 €	53	13	23	11
	1001–1500 €	61	11	10	18
	1501–2000 €	46	22	21	11
	üle 2000 €	59	11	25	5

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid teie (teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: suitsulõhe, suitsuforell, suitsuangerjas jt kallimad kalad

		Kauplustest	Turult	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		70	12	11	7
Regioon	Põhja-Eesti	70	12	12	6
	Kesk-Eesti	60	10	20	10
	Kirde-Eesti	90	8	2	0
	Lääne-Eesti	84	5	4	7
	Lõuna-Eesti	61	20	11	8
Elamu tüüp	suur kortermaja	71	13	11	5
	väike kortermaja	78	12	5	5
	rida- ja individuaalelamu	68	12	11	9
Rahvus	eestlased	69	14	9	8
	muu rahvus	74	8	14	4
Vanus	18–29-aastased	61	28	0	11
	30–49-aastased	73	8	13	6
	50–64-aastased	70	11	11	8
	65–74-aastased	74	8	15	3
Sugu	naised	72	12	8	8
	mehed	69	13	13	5
Haridus	I taseme haridus	84	5	1	10
	II taseme haridus	65	18	9	8
	III taseme haridus	72	11	11	6
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	82	7	4	7
	501–1000 €	73	9	14	4
	1001–1500 €	67	19	7	7
	1501–2000 €	70	22	4	4
	üle 2000 €	55	3	20	22

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid teie (teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: soola-, vürtsikilu, räim

		Kauplustest	Turult	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		86	6	4	4
Regioon	Põhja-Eesti	83	7	6	4
	Kesk-Eesti	91	2	4	3
	Kirde-Eesti	96	0	0	4
	Lääne-Eesti	75	3	6	16
	Lõuna-Eesti	92	7	1	0
Elamu tüüp	suur kortermaja	88	3	5	4
	väike kortermaja	87	7	2	4
	rida- ja individuaalelamu	83	8	4	5
Rahvus	eestlased	87	6	2	5
	muu rahvus	84	6	7	3
Vanus	18–29-aastased	77	12	4	7
	30–49-aastased	84	6	6	4
	50–64-aastased	91	5	0	4
	65–74-aastased	90	2	4	4
Sugu	naised	84	9	2	5
	mehed	87	3	6	4
Haridus	I taseme haridus	95	5	0	0
	II taseme haridus	84	4	5	7
	III taseme haridus	86	6	4	4
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	87	8	1	4
	501–1000 €	87	5	4	4
	1001–1500 €	91	2	1	6
	1501–2000 €	69	17	6	8
	üle 2000 €	86	3	10	1

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid teie (teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: soolaheeringas

		Kauplustest	Turult	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		93	4	3	0
Regioon	Põhja-Eesti	90	4	6	0
	Kesk-Eesti	95	2	3	0
	Kirde-Eesti	97	3	0	0
	Lääne-Eesti	97	2	1	0
	Lõuna-Eesti	93	7	0	0
Elamu tüüp	suur kortermaja	92	4	4	0
	väike kortermaja	86	13	1	0
	rida- ja individuaalelamu	94	3	3	0
Rahvus	eestlased	95	4	1	0
	muu rahvus	87	5	8	0
Vanus	18–29-aastased	100	0	0	0
	30–49-aastased	89	5	6	0
	50–64-aastased	94	5	1	0
	65–74-aastased	93	4	3	0
Sugu	naised	94	5	1	0
	mehed	91	4	5	0
Haridus	I taseme haridus	94	6	0	0
	II taseme haridus	93	5	2	0
	III taseme haridus	92	4	4	0
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	95	4	1	0
	501–1000 €	92	5	3	0
	1001–1500 €	93	5	2	0
	1501–2000 €	95	1	4	0
	üle 2000 €	83	3	14	0

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid teie (teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: soolalõhe, -forell

		Kauplustest	Turul	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		83	7	3	7
Regioon	Põhja-Eesti	80	9	4	7
	Kesk-Eesti	80	4	5	11
	Kirde-Eesti	90	4	0	6
	Lääne-Eesti	85	3	1	11
	Lõuna-Eesti	91	4	2	3
Elamu tüüp	suur kortermaja	82	8	4	6
	väike kortermaja	82	11	3	4
	rida- ja individuaalelamu	85	4	2	9
Rahvus	eestlased	84	7	1	8
	muu rahvus	84	7	5	4
Vanus	18–29-aastased	82	12	0	6
	30–49-aastased	84	6	4	6
	50–64-aastased	84	5	2	9
	65–74-aastased	83	6	5	6
Sugu	naised	82	9	2	7
	mehed	85	4	4	7
Haridus	I taseme haridus	94	4	0	2
	II taseme haridus	86	5	2	7
	III taseme haridus	82	7	4	7
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	87	6	1	6
	501–1000 €	86	4	5	5
	1001–1500 €	82	6	2	10
	1501–2000 €	88	5	1	6
	üle 2000 €	68	24	4	4

Kui teie (teie pere) sissetulekud oleksid suuremad, siis kuidas see mõjutaks teie kala ja kalatoodete ostmist (tarbimist)?
 Värske ja jahutatud kala (v.a kalafileed) (% vastanutest)

		Ostaksin rohkem	Ostaksin sama palju	Ostaksin vähem	Ei oska öelda
Keskmiselt		56	34	1	9
Regioon	Põhja-Eesti	51	37	2	10
	Kesk-Eesti	51	41	0	8
	Kirde-Eesti	54	36	0	10
	Lääne-Eesti	67	26	0	7
	Lõuna-Eesti	62	27	0	11
Elamu tüüp	suur kortermaja	52	35	2	11
	väike kortermaja	60	33	0	7
	rida- ja individuaalelamu	58	33	1	8
Rahvus	eestlased	56	34	0	10
	muu rahvus	56	33	3	8
Vanus	18–29-aastased	67	28	0	5
	30–49-aastased	52	35	2	11
	50–64-aastased	55	35	1	9
	65–74-aastased	54	32	1	13
Sugu	naised	60	31	1	8
	mehed	51	36	2	11
Haridus	I taseme haridus	79	13	5	3
	II taseme haridus	59	27	0	14
	III taseme haridus	53	38	1	8
Leibkonnaliikme netosissetulek koos	kuni 500 €	70	18	4	8
	501–1000 €	58	29	2	11
	1001–1500 €	51	40	0	9
	1501–2000 €	57	37	0	6
	üle 2000 €	38	53	0	9

Kui teie (teie pere) sissetulekud oleksid suuremad, siis kuidas see mõjutaks teie kala ja kalatoodete ostmist?
 Külmutatud kala (v.a kalafileed) (% vastanutest)

		Ostaksin rohkem	Ostaksin sama palju	Ostaksin vähem	Ei oska öelda
Keskmiselt		13	50	12	25
Regioon	Põhja-Eesti	9	58	9	24
	Kesk-Eesti	8	60	8	24
	Kirde-Eesti	21	46	12	21
	Lääne-Eesti	14	41	15	30
	Lõuna-Eesti	19	37	18	26
Elamu tüüp	suur kortermaja	11	50	14	25
	väike kortermaja	17	41	19	23
	rida- ja individuaalelamu	15	52	8	25
Rahvus	eestlased	12	49	11	28
	muu rahvus	15	51	15	19
Vanus	18–29-aastased	19	47	13	21
	30–49-aastased	11	55	11	23
	50–64-aastased	14	49	12	25
	65–74-aastased	11	41	14	34
Sugu	naised	13	48	13	26
	mehed	13	52	11	24
Haridus	I taseme haridus	18	20	24	38
	II taseme haridus	13	44	12	31
	III taseme haridus	13	54	12	21
Leibkonnaliikme netosissetulek koos	kuni 500 €	17	46	18	19
	501–1000 €	13	48	13	26
	1001–1500 €	13	49	14	24
	1501–2000 €	18	53	9	20
	üle 2000 €	3	59	1	37

Kui teie (teie pere) sissetulekud oleksid suuremad, siis kuidas see mõjutaks teie kala ja kalatoodete ostmist?
Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud) (% vastanutest)

		Ostaksin rohkem	Ostaksin sama palju	Ostaksin vähem	Ei oska öelda
Keskmiselt		59	28	2	11
Regioon	Põhja-Eesti	61	29	3	7
	Kesk-Eesti	57	32	1	10
	Kirde-Eesti	54	34	0	12
	Lääne-Eesti	55	20	3	22
	Lõuna-Eesti	60	23	1	16
Elamu tüüp	suur kortermaja	63	25	3	9
	väike kortermaja	64	25	3	8
	rida- ja individuaalelamu	53	31	1	15
Rahvus	eestlased	59	26	1	14
	muu rahvus	59	31	4	6
Vanus	18–29-aastased	72	6	0	22
	30–49-aastased	55	33	2	10
	50–64-aastased	60	31	3	6
	65–74-aastased	51	32	4	13
Sugu	naised	70	22	2	6
	mehed	48	32	3	17
Haridus	I taseme haridus	81	7	5	7
	II taseme haridus	55	24	2	19
	III taseme haridus	60	30	2	8
Leibkonnaliikme netosissetulek koos	kuni 500 €	70	19	3	8
	501–1000 €	59	25	3	13
	1001–1500 €	58	27	1	14
	1501–2000 €	59	33	2	6
	üle 2000 €	51	41	1	7

Kui teie (teie pere) sissetulekud oleksid suuremad, siis kuidas see mõjutaks teie kala ja kalatoodete ostmist?
Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala (% vastanutest)

		Ostaksin rohkem	Ostaksin sama palju	Ostaksin vähem	Ei oska öelda
Keskmiselt		33	46	4	17
Regioon	Põhja-Eesti	31	49	6	14
	Kesk-Eesti	31	50	4	15
	Kirde-Eesti	30	50	3	17
	Lääne-Eesti	49	33	3	15
	Lõuna-Eesti	32	43	2	23
Elamu tüüp	suur kortermaja	30	50	6	14
	väike kortermaja	40	44	3	13
	rida- ja individuaalelamu	35	42	2	21
Rahvus	eestlased	34	44	3	19
	muu rahvus	32	49	7	12
Vanus	18–29-aastased	44	36	0	20
	30–49-aastased	29	51	6	14
	50–64-aastased	34	48	3	15
	65–74-aastased	31	42	6	21
Sugu	naised	35	44	5	16
	mehed	31	48	3	18
Haridus	I taseme haridus	47	15	1	37
	II taseme haridus	37	39	3	21
	III taseme haridus	31	51	5	13
Leibkonnaliikme netosissetulek koos	kuni 500 €	51	27	11	11
	501–1000 €	38	39	6	17
	1001–1500 €	20	59	1	20
	1501–2000 €	34	55	1	10
	üle 2000 €	25	54	0	21

Kui teie (teie pere) sissetulekud oleksid suuremad, siis kuidas see mõjutaks teie kala ja kalatoodete ostmist?
 Muud kalatooted (kalakonservid, -preservid, kulinaariatooted, kala-, krabipulgad, krevetid, kaaviar jm mereannid) (% vastanutest)

		Ostaksin rohkem	Ostaksin sama palju	Ostaksin vähem	Ei oska öelda
Keskmiselt		25	55	7	13
Regioon	Põhja-Eesti	24	56	6	14
	Kesk-Eesti	19	55	9	17
	Kirde-Eesti	32	52	2	14
	Lääne-Eesti	16	71	3	10
	Lõuna-Eesti	29	45	12	14
Elamu tüüp	suur kortermaja	24	56	9	11
	väike kortermaja	38	42	8	12
	rida- ja individuaalelamu	23	56	5	16
Rahvus	eestlased	21	57	6	16
	muu rahvus	33	48	10	9
Vanus	18–29-aastased	21	59	9	11
	30–49-aastased	27	50	9	14
	50–64-aastased	26	57	3	14
	65–74-aastased	21	56	8	15
Sugu	naised	26	54	7	13
	mehed	24	55	7	14
Haridus	I taseme haridus	26	35	1	38
	II taseme haridus	22	51	9	18
	III taseme haridus	26	57	7	10
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	37	41	11	11
	501–1000 €	30	49	7	14
	1001–1500 €	20	57	10	13
	1501–2000 €	17	69	4	10
	üle 2000 €	9	68	0	23

Lisa 4.10

Mis on teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Värskus (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		94	5	1
Regioon	Põhja-Eesti	94	3	3
	Kesk-Eesti	96	4	0
	Kirde-Eesti	97	3	0
	Lääne-Eesti	96	3	1
	Lõuna-Eesti	91	8	1
Elamu tüüp	suur kortermaja	95	3	2
	väike kortermaja	91	7	2
	rida- ja individuaalelamu	94	6	0
Rahvus	eestlased	93	5	2
	muu rahvus	97	3	0
Vanus	18–29-aastased	85	9	6
	30–49-aastased	95	4	1
	50–64-aastased	97	2	1
	65–74-aastased	96	4	0
Sugu	naised	95	2	3
	mehed	93	7	0
Haridus	I taseme haridus	98	2	0
	II taseme haridus	97	2	1
	III taseme haridus	92	6	2
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	96	4	0
	501–1000 €	95	4	1
	1001–1500 €	90	10	0
	1501–2000 €	98	1	1
	üle 2000 €	87	1	12

Mis on teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Maitse (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		94	5	1
Regioon	Põhja-Eesti	93	5	2
	Kesk-Eesti	93	7	0
	Kirde-Eesti	94	6	0
	Lääne-Eesti	95	4	1
	Lõuna-Eesti	95	5	0
Elamu tüüp	suur kortermaja	94	3	3
	väike kortermaja	93	7	0
	rida- ja individuaalelamu	94	6	0
Rahvus	eestlased	93	5	2
	muu rahvus	95	5	0
Vanus	18-29-aastased	94	0	6
	30-49-aastased	94	5	1
	50-64-aastased	94	6	0
	65-74-aastased	92	8	0
Sugu	naised	94	4	2
	mehed	94	6	0
Haridus	I taseme haridus	100	0	0
	II taseme haridus	95	4	1
	III taseme haridus	92	6	2
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	91	9	0
	501-1000 €	93	7	0
	1001-1500 €	96	4	0
	1501-2000 €	98	1	1
	üle 2000 €	88	0	12

Mis on teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Kala liik (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		64	31	5
Regioon	Põhja-Eesti	68	26	6
	Kesk-Eesti	63	35	2
	Kirde-Eesti	70	23	7
	Lääne-Eesti	51	46	3
	Lõuna-Eesti	62	35	3
Elamu tüüp	suur kortermaja	68	25	7
	väike kortermaja	66	32	2
	rida- ja individuaalelamu	59	38	3
Rahvus	eestlased	59	37	4
	muu rahvus	75	19	6
Vanus	18-29-aastased	62	32	6
	30-49-aastased	66	29	5
	50-64-aastased	63	33	4
	65-74-aastased	62	31	7
Sugu	naised	66	29	5
	mehed	62	33	5
Haridus	I taseme haridus	87	10	3
	II taseme haridus	61	33	6
	III taseme haridus	65	31	4
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	66	31	3
	501-1000 €	60	35	5
	1001-1500 €	63	35	2
	1501-2000 €	72	24	4
	üle 2000 €	68	13	19

Mis on teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Toiteväärtsus (valgud, rasvad, mineraalid, kalorsus) (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		21	51	28
Regioon	Põhja-Eesti	24	53	23
	Kesk-Eesti	13	44	43
	Kirde-Eesti	26	48	26
	Lääne-Eesti	13	49	38
	Lõuna-Eesti	22	52	26
Elamu tüüp	suur kortermaja	22	50	28
	väike kortermaja	34	43	23
	rida- ja individuaalelamu	17	54	29
Rahvus	eestlased	17	51	32
	muu rahvus	31	51	18
Vanus	18-29-aastased	16	48	36
	30-49-aastased	24	51	25
	50-64-aastased	22	54	24
	65-74-aastased	19	50	31
Sugu	naised	22	48	30
	mehed	20	54	26
Haridus	I taseme haridus	10	73	17
	II taseme haridus	19	45	36
	III taseme haridus	23	52	25
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	23	53	24
	501-1000 €	21	48	31
	1001-1500 €	24	50	26
	1501-2000 €	25	53	22
	üle 2000 €	3	64	33

Mis on teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Pakend (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		12	42	46
Regioon	Põhja-Eesti	12	47	41
	Kesk-Eesti	3	46	51
	Kirde-Eesti	18	51	31
	Lääne-Eesti	2	45	53
	Lõuna-Eesti	17	27	56
Elamu tüüp	suur kortermaja	17	47	36
	väike kortermaja	17	42	41
	rida- ja individuaalelamu	5	37	58
Rahvus	eestlased	9	39	52
	muu rahvus	18	49	33
Vanus	18-29-aastased	20	31	49
	30-49-aastased	12	46	42
	50-64-aastased	10	41	49
	65-74-aastased	6	46	48
Sugu	naised	15	42	43
	mehed	9	43	48
Haridus	I taseme haridus	7	34	59
	II taseme haridus	15	37	48
	III taseme haridus	11	45	44
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	13	40	47
	501-1000 €	11	42	47
	1001-1500 €	17	42	41
	1501-2000 €	4	51	45
	üle 2000 €	12	32	56

Mis on teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Hind (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		77	19	4
Regioon	Põhja-Eesti	77	19	4
	Kesk-Eesti	70	26	4
	Kirde-Eesti	74	18	8
	Lääne-Eesti	80	15	5
	Lõuna-Eesti	78	21	1
Elamu tüüp	suur kortermaja	78	17	5
	väike kortermaja	81	18	1
	rida- ja individuaalelamu	75	22	3
Rahvus	eestlased	73	23	4
	muu rahvus	84	13	3
Vanus	18-29-aastased	73	21	6
	30-49-aastased	79	17	4
	50-64-aastased	75	23	2
	65-74-aastased	79	19	2
Sugu	naised	81	15	4
	mehed	73	23	4
Haridus	I taseme haridus	97	3	0
	II taseme haridus	79	18	3
	III taseme haridus	75	21	4
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	92	4	4
	501-1000 €	81	16	3
	1001-1500 €	71	28	1
	1501-2000 €	77	19	4
	üle 2000 €	56	29	15

Mis on teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Tootja (bränd) (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		14	48	38
Regioon	Põhja-Eesti	13	53	34
	Kesk-Eesti	8	54	38
	Kirde-Eesti	13	46	41
	Lääne-Eesti	17	36	47
	Lõuna-Eesti	16	44	40
Elamu tüüp	suur kortermaja	14	48	38
	väike kortermaja	16	51	33
	rida- ja individuaalelamu	12	48	40
Rahvus	eestlased	14	46	40
	muu rahvus	14	52	34
Vanus	18-29-aastased	19	33	48
	30-49-aastased	10	51	39
	50-64-aastased	14	51	35
	65-74-aastased	15	56	29
Sugu	naised	14	54	32
	mehed	13	42	45
Haridus	I taseme haridus	68	23	9
	II taseme haridus	14	47	39
	III taseme haridus	10	51	39
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	16	40	44
	501-1000 €	13	47	40
	1001-1500 €	15	51	34
	1501-2000 €	6	56	38
	üle 2000 €	18	44	38

Mis on teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Päritolumaa (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		27	49	24
Regioon	Põhja-Eesti	25	50	25
	Kesk-Eesti	31	47	22
	Kirde-Eesti	17	45	38
	Lääne-Eesti	29	55	16
	Lõuna-Eesti	33	46	21
Elamu tüüp	suur kortermaja	27	44	29
	väike kortermaja	29	52	19
	rida- ja individuaalelamu	26	54	20
Rahvus	eestlased	30	49	21
	muu rahvus	20	49	31
Vanus	18–29-aastased	36	38	26
	30–49-aastased	21	55	24
	50–64-aastased	26	50	24
	65–74-aastased	33	43	24
Sugu	naised	31	50	19
	mehed	22	48	30
Haridus	I taseme haridus	72	12	16
	II taseme haridus	29	51	20
	III taseme haridus	23	50	27
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	25	51	24
	501–1000 €	23	49	28
	1001–1500 €	29	45	26
	1501–2000 €	19	67	14
	üle 2000 €	52	28	20

Mis on teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Kala püügipiirkond, kasvatamise koht (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		24	50	26
Regioon	Põhja-Eesti	26	52	22
	Kesk-Eesti	23	46	31
	Kirde-Eesti	11	45	44
	Lääne-Eesti	17	66	17
	Lõuna-Eesti	29	42	29
Elamu tüüp	suur kortermaja	23	48	29
	väike kortermaja	24	55	21
	rida- ja individuaalelamu	25	52	23
Rahvus	eestlased	25	50	25
	muu rahvus	21	51	28
Vanus	18–29-aastased	37	43	20
	30–49-aastased	19	54	27
	50–64-aastased	21	50	29
	65–74-aastased	27	47	26
Sugu	naised	28	53	19
	mehed	20	47	33
Haridus	I taseme haridus	46	39	15
	II taseme haridus	26	49	25
	III taseme haridus	22	51	27
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	15	58	27
	501–1000 €	20	51	29
	1001–1500 €	23	45	32
	1501–2000 €	22	60	18
	üle 2000 €	56	36	8

Mis on teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Et kala oleks puhastatud, roogitud (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		37	49	14
Regioon	Põhja-Eesti	41	48	11
	Kesk-Eesti	37	51	12
	Kirde-Eesti	47	36	17
	Lääne-Eesti	15	63	22
	Lõuna-Eesti	37	49	14
Elamu tüüp	suur kortermaja	46	43	11
	väike kortermaja	40	53	7
	rida- ja individuaalelamu	26	56	18
Rahvus	eestlased	35	50	15
	muu rahvus	42	46	12
Vanus	18-29-aastased	36	48	16
	30-49-aastased	34	52	14
	50-64-aastased	43	44	13
	65-74-aastased	37	51	12
Sugu	naised	42	42	16
	mehed	33	56	11
Haridus	I taseme haridus	18	27	55
	II taseme haridus	38	50	12
	III taseme haridus	38	50	12
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	32	45	23
	501-1000 €	37	50	13
	1001-1500 €	46	45	9
	1501-2000 €	23	69	8
	üle 2000 €	42	32	26

Mis on teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Et kala oleks fileeritud (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		24	50	26
Regioon	Põhja-Eesti	28	52	20
	Kesk-Eesti	32	45	23
	Kirde-Eesti	24	45	31
	Lääne-Eesti	11	59	30
	Lõuna-Eesti	21	47	32
Elamu tüüp	suur kortermaja	29	49	22
	väike kortermaja	26	53	21
	rida- ja individuaalelamu	18	52	30
Rahvus	eestlased	25	50	25
	muu rahvus	24	49	27
Vanus	18-29-aastased	21	54	25
	30-49-aastased	24	48	28
	50-64-aastased	26	50	24
	65-74-aastased	26	51	23
Sugu	naised	25	50	25
	mehed	23	51	26
Haridus	I taseme haridus	12	54	34
	II taseme haridus	24	56	20
	III taseme haridus	26	47	27
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	17	43	40
	501-1000 €	24	49	27
	1001-1500 €	31	48	21
	1501-2000 €	19	66	15
	üle 2000 €	28	45	27

Mis on teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Et kala oleks püütud, kasvatatud kestlikult (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		19	48	33
Regioon	Põhja-Eesti	21	49	30
	Kesk-Eesti	14	51	35
	Kirde-Eesti	6	29	65
	Lääne-Eesti	13	69	18
	Lõuna-Eesti	25	46	29
Elamu tüüp	suur kortermaja	17	44	39
	väike kortermaja	20	52	28
	rida- ja individuaalelamu	20	54	26
Rahvus	eestlased	22	54	24
	muu rahvus	14	36	50
Vanus	18-29-aastased	32	57	11
	30-49-aastased	15	46	39
	50-64-aastased	16	48	36
	65-74-aastased	19	47	34
Sugu	naised	24	48	28
	mehed	14	49	37
Haridus	I taseme haridus	34	49	17
	II taseme haridus	20	53	27
	III taseme haridus	18	46	36
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	9	52	39
	501-1000 €	15	47	38
	1001-1500 €	25	45	30
	1501-2000 €	18	58	24
	üle 2000 €	29	48	23

Mis on teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Müügikoha puhtus (ei haise jms) (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		78	18	4
Regioon	Põhja-Eesti	76	18	6
	Kesk-Eesti	84	13	3
	Kirde-Eesti	75	19	6
	Lääne-Eesti	83	14	3
	Lõuna-Eesti	76	22	2
Elamu tüüp	suur kortermaja	77	17	6
	väike kortermaja	77	22	1
	rida- ja individuaalelamu	77	20	3
Rahvus	eestlased	79	17	4
	muu rahvus	75	20	5
Vanus	18-29-aastased	84	10	6
	30-49-aastased	75	21	4
	50-64-aastased	77	19	4
	65-74-aastased	76	20	4
Sugu	naised	79	16	5
	mehed	76	21	3
Haridus	I taseme haridus	89	11	0
	II taseme haridus	81	15	4
	III taseme haridus	75	20	5
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	72	23	5
	501-1000 €	76	21	3
	1001-1500 €	85	14	1
	1501-2000 €	66	27	7
	üle 2000 €	81	6	13

Mis on teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Reklaam ja turundus (sh sotsiaalmeedia) (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		6	30	64
Regioon	Põhja-Eesti	5	32	63
	Kesk-Eesti	1	29	70
	Kirde-Eesti	1	26	73
	Lääne-Eesti	3	32	65
	Lõuna-Eesti	11	29	60
Elamu tüüp	suur kortermaja	7	26	67
	väike kortermaja	8	35	57
	rida- ja individuaalelamu	4	34	62
Rahvus	eestlased	5	31	64
	muu rahvus	5	29	66
Vanus	18–29-aastased	9	21	70
	30–49-aastased	5	28	67
	50–64-aastased	5	36	59
	65–74-aastased	3	36	61
Sugu	naised	4	33	63
	mehed	7	27	66
Haridus	I taseme haridus	5	42	53
	II taseme haridus	8	28	64
	III taseme haridus	4	31	65
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	7	22	71
	501–1000 €	3	30	67
	1001–1500 €	11	30	59
	1501–2000 €	3	45	52
	üle 2000 €	2	22	76

Lisa 4.11

Kui ostate värsket või külmutatud kala, siis millisel kujul?

Värsket ja jahutatud kala: räim, kilu jt odavamad kalad (% vastanutest)

		Enamasti puhastamata, rookimata	Enamasti roogitud	Enamasti fileeritud	Ei osta
Keskmiselt		39	19	9	33
Regioon	Põhja-Eesti	32	15	12	41
	Kesk-Eesti	58	9	6	27
	Kirde-Eesti	38	22	3	37
	Lääne-Eesti	72	7	9	12
	Lõuna-Eesti	30	34	8	28
Elamu tüüp	suur kortermaja	32	16	9	43
	väike kortermaja	41	24	11	24
	rida- ja individuaalelamu	46	21	10	23
Rahvus	eestlased	44	19	8	29
	muu rahvus	28	17	13	42
Vanus	18–29-aastased	34	20	4	42
	30–49-aastased	32	16	14	38
	50–64-aastased	43	21	10	26
	65–74-aastased	54	21	5	20
Sugu	naised	42	19	9	30
	mehed	36	18	10	36
Haridus	I ja II taseme haridus	83	12	2	3
	II taseme haridus	41	18	10	31
	III taseme haridus	35	19	10	36
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	40	28	11	21
	501–1000 €	45	18	9	28
	1001–1500 €	32	19	11	38
	1501–2000 €	39	18	12	31
	üle 2000 €	27	11	6	56

Kui ostate värsket või külmutatud kala, siis millisel kujul?

Värsked ja jahutatud kala: lest, karpkala, ahven, haug, latikas, makrell/ skumbria jt keskmise kallidusega kalad (% vastanutest)

		Enamasti puhastamata, rookimata	Enamasti roogitult	Enamasti fileeritult	Ei osta
Keskmiselt		25	36	10	29
Regioon	Põhja-Eesti	23	32	12	33
	Kesk-Eesti	24	39	5	32
	Kirde-Eesti	24	41	11	24
	Lääne-Eesti	49	30	4	17
	Lõuna-Eesti	20	43	10	27
Elamu tüüp	suur kortermaja	21	34	9	36
	väike kortermaja	14	41	23	22
	rida- ja individuaalelamu	33	37	8	22
Rahvus	eestlased	28	34	8	30
	muu rahvus	20	40	15	25
Vanus	18–29-aastased	30	28	0	42
	30–49-aastased	23	36	13	28
	50–64-aastased	23	43	13	21
	65–74-aastased	30	33	8	29
Sugu	naised	27	36	11	26
	mehed	23	37	9	31
Haridus	I taseme haridus	63	16	11	10
	II taseme haridus	30	38	5	27
	III taseme haridus	21	36	12	31
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	31	40	6	23
	501–1000 €	27	36	13	24
	1001–1500 €	22	29	10	39
	1501–2000 €	23	53	6	18
	üle 2000 €	22	23	7	48

Kui ostate värsket või külmutatud kala, siis millisel kujul?

Värsked ja jahutatud kala: lõhe, forell, koha, angerjas, siig jt kallimad kalad (% vastanutest)

		Enamasti puhastamata, rookimata	Enamasti roogitult	Enamasti fileeritult	Ei osta
Keskmiselt		9	40	36	15
Regioon	Põhja-Eesti	7	40	41	12
	Kesk-Eesti	8	42	27	23
	Kirde-Eesti	11	33	45	11
	Lääne-Eesti	22	43	27	8
	Lõuna-Eesti	8	42	29	21
Elamu tüüp	suur kortermaja	5	37	41	17
	väike kortermaja	6	47	31	16
	rida- ja individuaalelamu	15	43	29	13
Rahvus	eestlased	10	38	35	17
	muu rahvus	7	45	38	10
Vanus	18–29-aastased	14	29	32	25
	30–49-aastased	10	40	38	12
	50–64-aastased	7	45	36	12
	65–74-aastased	5	46	34	15
Sugu	naised	8	39	41	12
	mehed	10	41	31	18
Haridus	I taseme haridus	36	39	19	6
	II taseme haridus	12	45	24	19
	III taseme haridus	6	38	42	14
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	9	54	23	14
	501–1000 €	11	42	36	11
	1001–1500 €	7	37	38	18
	1501–2000 €	4	46	42	8
	üle 2000 €	15	16	36	33

Kui ostate värsket või külmutatud kala, siis millisel kujul?

Külmutatud kala: räim, kilu jt odavamad kalad (% vastanutest)

		Enamasti puhastamata, rookimata	Enamasti roogitult	Enamasti fileeritult	Ei osta
Keskmiselt		8	13	7	72
Regioon	Põhja-Eesti	7	8	7	78
	Kesk-Eesti	6	11	8	75
	Kirde-Eesti	8	19	7	66
	Lääne-Eesti	21	21	4	54
	Lõuna-Eesti	6	15	8	71
Elamu tüüp	suur kortermaja	9	9	6	76
	väike kortermaja	6	16	10	68
	rida- ja individuaalelamu	8	15	7	70
Rahvus	eestlased	8	13	7	72
	muu rahvus	9	12	6	73
Vanus	18–29-aastased	9	13	0	78
	30–49-aastased	6	11	9	74
	50–64-aastased	9	13	11	67
	65–74-aastased	10	17	4	69
Sugu	naised	9	11	8	72
	mehed	7	14	6	73
Haridus	I taseme haridus	30	10	9	51
	II taseme haridus	10	12	5	73
	III taseme haridus	6	13	8	73
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	12	10	5	73
	501–1000 €	9	17	8	66
	1001–1500 €	8	8	8	76
	1501–2000 €	8	16	7	69
	üle 2000 €	0	4	4	92

Kui ostate värsket või külmutatud kala, siis millisel kujul?

Külmutatud kala: lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/ skumbria, mintaj, pangasius, tilapia jt keskmise kallidusega kalad (% vastanutest)

		Enamasti puhastamata, rookimata	Enamasti roogitult	Enamasti fileeritult	Ei osta
Keskmiselt		4	21	24	51
Regioon	Põhja-Eesti	5	18	23	54
	Kesk-Eesti	0	24	28	48
	Kirde-Eesti	8	33	31	28
	Lääne-Eesti	4	18	17	61
	Lõuna-Eesti	3	22	24	51
Elamu tüüp	suur kortermaja	6	23	20	51
	väike kortermaja	4	30	23	43
	rida- ja individuaalelamu	2	16	29	53
Rahvus	eestlased	2	17	24	57
	muu rahvus	9	30	24	37
Vanus	18–29-aastased	0	14	15	71
	30–49-aastased	5	19	26	50
	50–64-aastased	3	26	31	40
	65–74-aastased	9	25	18	48
Sugu	naised	4	19	29	48
	mehed	5	23	18	54
Haridus	I taseme haridus	2	10	78	10
	II taseme haridus	5	26	16	53
	III taseme haridus	4	19	25	52
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	1	23	34	42
	501–1000 €	6	24	26	44
	1001–1500 €	5	19	18	58
	1501–2000 €	3	21	22	54
	üle 2000 €	0	6	25	69

Kui ostate värsket või külmutatud kala, siis millisel kujul?

Külmutatud kala: lõhe, forell, koha jt kallimad kalad (% vastanutest)

		Enamasti puhastamata, rookimata	Enamasti roogitult	Enamasti fileeritult	Ei osta
Keskmiselt		2	17	28	53
Regioon	Põhja-Eesti	3	15	32	50
	Kesk-Eesti	0	13	22	65
	Kirde-Eesti	1	24	37	38
	Lääne-Eesti	2	19	28	51
	Lõuna-Eesti	2	17	21	60
Elamu tüüp	suur kortermaja	3	20	29	48
	väike kortermaja	3	19	27	51
	rida- ja individuaalelamu	1	13	28	58
Rahvus	eestlased	1	14	27	58
	muu rahvus	5	22	32	41
Vanus	18–29-aastased	0	14	24	62
	30–49-aastased	4	15	30	51
	50–64-aastased	2	21	28	49
	65–74-aastased	3	19	27	51
Sugu	naised	2	14	29	55
	mehed	3	19	28	50
Haridus	I taseme haridus	1	17	15	67
	II taseme haridus	3	21	22	54
	III taseme haridus	2	15	32	51
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	1	19	17	63
	501–1000 €	3	18	33	46
	1001–1500 €	5	17	32	46
	1501–2000 €	1	19	25	55
	üle 2000 €	0	5	16	79

Lisa 4.12

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust te tavaliselt toidukaupu ostate?

Värsked ja jahutatud kala (v.a kalafileed): rääm, kilu jt odavamad kalad (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		16	55	29
Regioon	Põhja-Eesti	14	57	29
	Kesk-Eesti	16	40	44
	Kirde-Eesti	22	45	33
	Lääne-Eesti	16	64	20
	Lõuna-Eesti	17	55	28
Elamu tüüp	suur kortermaja	17	54	29
	väike kortermaja	19	59	22
	rida- ja individuaalelamu	13	55	32
Rahvus	eestlased	14	55	31
	muu rahvus	19	54	27
Vanus	18–29-aastased	0	76	24
	30–49-aastased	21	51	28
	50–64-aastased	15	53	32
	65–74-aastased	17	49	34
Sugu	naised	18	48	34
	mehed	13	62	25
Haridus	I taseme haridus	11	79	10
	II taseme haridus	12	61	27
	III taseme haridus	18	50	32
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	19	40	41
	501–1000 €	18	51	31
	1001–1500 €	14	65	21
	1501–2000 €	10	62	28
	üle 2000 €	15	56	29

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust te tavaliselt toidukaupu ostate?

Värske ja jahutatud kala (v.a kalafileed): lest, karpkala, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria jt keskmise kallidusega kalad (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		13	46	41
Regioon	Põhja-Eesti	11	44	45
	Kesk-Eesti	7	42	51
	Kirde-Eesti	17	41	42
	Lääne-Eesti	24	55	21
	Lõuna-Eesti	11	51	38
Elamu tüüp	suur kortermaja	10	46	44
	väike kortermaja	21	47	32
	rida- ja individuaalelamu	14	46	40
Rahvus	eestlased	13	47	40
	muu rahvus	11	45	44
Vanus	18-29-aastased	11	50	39
	30-49-aastased	15	46	39
	50-64-aastased	12	44	44
	65-74-aastased	10	47	43
Sugu	naised	12	43	45
	mehed	13	49	38
Haridus	I taseme haridus	7	81	12
	II taseme haridus	14	51	35
	III taseme haridus	12	42	46
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	15	36	49
	501-1000 €	17	44	39
	1001-1500 €	10	49	41
	1501-2000 €	7	52	41
	üle 2000 €	5	55	40

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust te tavaliselt toidukaupu ostate?

Värske ja jahutatud kala (v.a kalafileed): lõhe, forell, koha, angerjas, siig jt kallimad kalad (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		24	55	21
Regioon	Põhja-Eesti	26	55	19
	Kesk-Eesti	20	52	28
	Kirde-Eesti	21	59	20
	Lääne-Eesti	19	55	26
	Lõuna-Eesti	25	55	20
Elamu tüüp	suur kortermaja	23	60	17
	väike kortermaja	30	57	13
	rida- ja individuaalelamu	23	50	27
Rahvus	eestlased	24	55	21
	muu rahvus	23	55	22
Vanus	18-29-aastased	16	49	35
	30-49-aastased	27	54	19
	50-64-aastased	24	56	20
	65-74-aastased	23	62	15
Sugu	naised	29	47	24
	mehed	19	64	17
Haridus	I taseme haridus	12	81	7
	II taseme haridus	19	61	20
	III taseme haridus	27	51	22
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	19	43	38
	501-1000 €	24	57	19
	1001-1500 €	23	67	10
	1501-2000 €	32	37	31
	üle 2000 €	23	51	26

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust te tavaliselt toidukaupu ostate?

Külmutatud kala (v.a kalafileeid): räim, kilu jt odavamad kalad (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		15	60	25
Regioon	Põhja-Eesti	10	65	25
	Kesk-Eesti	15	52	33
	Kirde-Eesti	15	60	25
	Lääne-Eesti	27	56	17
	Lõuna-Eesti	21	55	24
Elamu tüüp	suur kortermaja	11	62	27
	väike kortermaja	21	65	14
	rida- ja individuaalelamu	18	57	25
Rahvus	eestlased	17	62	21
	muu rahvus	12	57	31
Vanus	18-29-aastased	18	66	16
	30-49-aastased	17	55	28
	50-64-aastased	14	62	24
	65-74-aastased	11	64	25
Sugu	naised	16	55	29
	mehed	14	66	20
Haridus	I taseme haridus	11	77	12
	II taseme haridus	18	63	19
	III taseme haridus	14	58	28
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	18	45	37
	501-1000 €	17	55	28
	1001-1500 €	13	72	15
	1501-2000 €	17	70	13
	üle 2000 €	9	60	31

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust te tavaliselt toidukaupu ostate?

Külmutatud kala (v.a kalafileeid): lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, mintai jt keskmise kallidusega kalad (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		17	58	25
Regioon	Põhja-Eesti	13	58	29
	Kesk-Eesti	13	59	28
	Kirde-Eesti	24	54	22
	Lääne-Eesti	27	56	17
	Lõuna-Eesti	20	59	21
Elamu tüüp	suur kortermaja	16	56	28
	väike kortermaja	21	64	15
	rida- ja individuaalelamu	18	58	24
Rahvus	eestlased	17	63	20
	muu rahvus	18	46	36
Vanus	18-29-aastased	19	73	8
	30-49-aastased	19	53	28
	50-64-aastased	14	58	28
	65-74-aastased	15	56	29
Sugu	naised	20	55	25
	mehed	15	60	25
Haridus	I taseme haridus	11	76	13
	II taseme haridus	17	62	21
	III taseme haridus	17	55	28
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	16	55	29
	501-1000 €	21	48	31
	1001-1500 €	14	69	17
	1501-2000 €	19	68	13
	üle 2000 €	10	60	30

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust te tavaliselt toidukaupu ostate?

Külmutatud kala (v.a kalafileed): lõhe, forell, koha jt kallimad kalad (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		17	60	23
Regioon	Põhja-Eesti	14	66	20
	Kesk-Eesti	10	57	33
	Kirde-Eesti	17	58	25
	Lääne-Eesti	26	57	17
	Lõuna-Eesti	21	52	27
Elamu tüüp	suur kortermaja	14	64	22
	väike kortermaja	21	63	16
	rida- ja individuaalelamu	19	56	25
Rahvus	eestlased	17	65	18
	muu rahvus	17	52	31
Vanus	18-29-aastased	19	74	7
	30-49-aastased	17	56	27
	50-64-aastased	16	61	23
	65-74-aastased	17	58	25
Sugu	naised	17	55	28
	mehed	17	66	17
Haridus	I taseme haridus	9	76	15
	II taseme haridus	18	62	20
	III taseme haridus	17	59	24
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	18	37	45
	501-1000 €	20	54	26
	1001-1500 €	12	74	14
	1501-2000 €	18	69	13
	üle 2000 €	12	79	9

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust te tavaliselt toidukaupu ostate?

Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud): räim, kilu jt odavamad kalad (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		15	53	32
Regioon	Põhja-Eesti	12	55	33
	Kesk-Eesti	18	45	37
	Kirde-Eesti	17	44	39
	Lääne-Eesti	11	54	35
	Lõuna-Eesti	21	54	25
Elamu tüüp	suur kortermaja	14	52	34
	väike kortermaja	21	57	22
	rida- ja individuaalelamu	15	52	33
Rahvus	eestlased	15	55	30
	muu rahvus	16	47	37
Vanus	18-29-aastased	7	65	28
	30-49-aastased	19	50	31
	50-64-aastased	15	49	36
	65-74-aastased	13	55	32
Sugu	naised	17	48	35
	mehed	14	57	29
Haridus	I taseme haridus	7	79	14
	II taseme haridus	12	54	34
	III taseme haridus	17	50	33
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	17	54	29
	501-1000 €	15	47	38
	1001-1500 €	16	63	21
	1501-2000 €	18	47	35
	üle 2000 €	8	60	32

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust te tavaliselt toidukaupu ostate?

Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud): lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, mintai, pangasius, tilapia, saida jt keskmise kallidusega kalad (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		15	52	33
Regioon	Põhja-Eesti	11	55	34
	Kesk-Eesti	14	50	36
	Kirde-Eesti	22	48	30
	Lääne-Eesti	13	50	37
	Lõuna-Eesti	19	51	30
Elamu tüüp	suur kortermaja	13	53	34
	väike kortermaja	25	56	19
	rida- ja individuaalelamu	14	50	36
Rahvus	eestlased	15	54	31
	muu rahvus	15	48	37
Vanus	18–29-aastased	7	58	35
	30–49-aastased	18	48	34
	50–64-aastased	14	53	33
	65–74-aastased	15	56	29
Sugu	naised	17	46	37
	mehed	13	58	29
Haridus	I taseme haridus	17	69	14
	II taseme haridus	12	58	30
	III taseme haridus	16	49	35
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	18	46	36
	501–1000 €	15	46	39
	1001–1500 €	15	66	19
	1501–2000 €	15	52	33
	üle 2000 €	9	58	33

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust te tavaliselt toidukaupu ostate?

Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud): lõhe, forell, koha, siig jt kallimad kalad (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		25	60	15
Regioon	Põhja-Eesti	26	60	14
	Kesk-Eesti	28	58	14
	Kirde-Eesti	23	50	27
	Lääne-Eesti	17	72	11
	Lõuna-Eesti	26	60	14
Elamu tüüp	suur kortermaja	26	60	14
	väike kortermaja	31	60	9
	rida- ja individuaalelamu	22	60	18
Rahvus	eestlased	25	62	13
	muu rahvus	26	55	19
Vanus	18–29-aastased	16	76	8
	30–49-aastased	28	52	20
	50–64-aastased	25	60	15
	65–74-aastased	26	64	10
Sugu	naised	30	52	18
	mehed	19	69	12
Haridus	I taseme haridus	10	85	5
	II taseme haridus	21	63	16
	III taseme haridus	28	57	15
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	23	53	24
	501–1000 €	26	56	18
	1001–1500 €	28	64	8
	1501–2000 €	25	57	18
	üle 2000 €	17	80	3

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust te tavaliselt toidukaupu ostate?

Suitsu-, soola ja kuivatatud kala: suitsuräim, suitsukilu, suitsuheeringas jt odavamad kalad (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		19	57	24
Regioon	Põhja-Eesti	20	56	24
	Kesk-Eesti	19	56	25
	Kirde-Eesti	26	53	21
	Lääne-Eesti	17	50	33
	Lõuna-Eesti	15	63	22
Elamu tüüp	suur kortermaja	22	54	24
	väike kortermaja	26	60	14
	rida- ja individuaalelamu	14	59	27
Rahvus	eestlased	17	56	27
	muu rahvus	24	58	18
Vanus	18-29-aastased	8	58	34
	30-49-aastased	21	55	24
	50-64-aastased	21	58	21
	65-74-aastased	20	59	21
Sugu	naised	23	57	20
	mehed	15	56	29
Haridus	I ja II taseme haridus	15	78	7
	II taseme haridus	17	58	25
	III taseme haridus	20	55	25
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	17	50	33
	501-1000 €	23	50	27
	1001-1500 €	17	61	22
	1501-2000 €	12	72	16
	üle 2000 €	23	63	14

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust te tavaliselt toidukaupu ostate?

Suitsu-, soola ja kuivatatud kala: suitsulest, suitsukarpkala, suitsumakrell/-skumbria, suitsulatikas jt keskmise kallidusega kalad (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		15	53	32
Regioon	Põhja-Eesti	16	50	34
	Kesk-Eesti	14	54	32
	Kirde-Eesti	26	51	23
	Lääne-Eesti	12	49	39
	Lõuna-Eesti	12	60	28
Elamu tüüp	suur kortermaja	19	47	34
	väike kortermaja	23	54	23
	rida- ja individuaalelamu	10	60	30
Rahvus	eestlased	13	52	35
	muu rahvus	20	55	25
Vanus	18-29-aastased	0	50	50
	30-49-aastased	21	53	26
	50-64-aastased	15	55	30
	65-74-aastased	16	52	32
Sugu	naised	18	51	31
	mehed	13	55	32
Haridus	I taseme haridus	7	80	13
	II taseme haridus	15	57	28
	III taseme haridus	16	50	34
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	18	46	36
	501-1000 €	18	52	30
	1001-1500 €	15	52	33
	1501-2000 €	8	68	24
	üle 2000 €	5	56	39

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust te tavaliselt toidukaupu ostate?
Suitsu-, soola ja kuivatatud kala: suitsulõhe, suitsuforell, suitsuangerjas jt kallimad kalad (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		22	57	21
Regioon	Põhja-Eesti	22	56	22
	Kesk-Eesti	21	53	26
	Kirde-Eesti	29	49	22
	Lääne-Eesti	16	64	20
	Lõuna-Eesti	20	63	17
Elamu tüüp	suur kortermaja	26	52	22
	väike kortermaja	24	64	12
	rida- ja individuaalelamu	17	62	21
Rahvus	eestlased	20	60	20
	muu rahvus	27	51	22
Vanus	18-29-aastased	9	76	15
	30-49-aastased	28	51	21
	50-64-aastased	20	58	22
	65-74-aastased	24	54	22
Sugu	naised	25	57	18
	mehed	18	58	24
Haridus	I taseme haridus	9	82	9
	II taseme haridus	21	60	19
	III taseme haridus	23	55	22
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	18	52	30
	501-1000 €	27	54	19
	1001-1500 €	24	52	24
	1501-2000 €	10	75	15
	üle 2000 €	14	73	13

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust te tavaliselt toidukaupu ostate?
Suitsu-, soola ja kuivatatud kala: soola-, vürtsikilu, räim (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		41	48	11
Regioon	Põhja-Eesti	36	50	14
	Kesk-Eesti	46	44	10
	Kirde-Eesti	45	39	16
	Lääne-Eesti	42	48	10
	Lõuna-Eesti	44	50	6
Elamu tüüp	suur kortermaja	41	44	15
	väike kortermaja	39	54	7
	rida- ja individuaalelamu	40	51	9
Rahvus	eestlased	39	50	11
	muu rahvus	44	43	13
Vanus	18-29-aastased	35	50	15
	30-49-aastased	42	45	13
	50-64-aastased	40	50	10
	65-74-aastased	41	51	8
Sugu	naised	48	44	8
	mehed	33	52	15
Haridus	I taseme haridus	21	76	3
	II taseme haridus	40	51	9
	III taseme haridus	42	45	13
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	46	35	19
	501-1000 €	47	44	9
	1001-1500 €	36	49	15
	1501-2000 €	24	67	9
	üle 2000 €	38	57	5

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust te tavaliselt toidukaupu ostate?

Suitsu-, soola ja kuivatatud kala: soolaheeringas (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		44	46	10
Regioon	Põhja-Eesti	39	47	14
	Kesk-Eesti	48	44	8
	Kirde-Eesti	50	35	15
	Lääne-Eesti	47	45	8
	Lõuna-Eesti	48	48	4
Elamu tüüp	suur kortermaja	43	44	13
	väike kortermaja	47	47	6
	rida- ja individuaalelamu	45	47	8
Rahvus	eestlased	44	46	10
	muu rahvus	43	45	12
Vanus	18-29-aastased	35	50	15
	30-49-aastased	46	41	13
	50-64-aastased	43	48	9
	65-74-aastased	45	51	4
Sugu	naised	52	41	7
	mehed	35	50	15
Haridus	I taseme haridus	22	75	3
	II taseme haridus	42	49	9
	III taseme haridus	46	42	12
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	49	33	18
	501-1000 €	48	43	9
	1001-1500 €	41	45	14
	1501-2000 €	29	64	7
	üle 2000 €	44	51	5

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust te tavaliselt toidukaupu ostate?

Suitsu-, soola ja kuivatatud kala: soolalõhe, -forell (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		33	52	15
Regioon	Põhja-Eesti	34	50	16
	Kesk-Eesti	32	52	16
	Kirde-Eesti	39	46	15
	Lääne-Eesti	23	55	22
	Lõuna-Eesti	33	57	10
Elamu tüüp	suur kortermaja	36	48	16
	väike kortermaja	36	49	15
	rida- ja individuaalelamu	29	57	14
Rahvus	eestlased	32	54	14
	muu rahvus	36	47	17
Vanus	18-29-aastased	24	50	26
	30-49-aastased	38	47	15
	50-64-aastased	32	55	13
	65-74-aastased	30	61	9
Sugu	naised	41	48	11
	mehed	24	56	20
Haridus	I taseme haridus	10	83	7
	II taseme haridus	28	56	16
	III taseme haridus	37	48	15
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	34	42	24
	501-1000 €	34	51	15
	1001-1500 €	35	50	15
	1501-2000 €	22	67	11
	üle 2000 €	38	60	2

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust te tavaliselt toidukaupu ostate?

Suitsu-, soola ja kuivatatud kala: kuivatatud, vinnutatud kala (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		17	56	27
Regioon	Põhja-Eesti	17	57	26
	Kesk-Eesti	16	53	31
	Kirde-Eesti	17	47	36
	Lääne-Eesti	17	59	24
	Lõuna-Eesti	17	57	26
Elamu tüüp	suur kortermaja	19	51	30
	väike kortermaja	22	58	20
	rida- ja individuaalelamu	13	61	26
Rahvus	eestlased	15	59	26
	muu rahvus	21	51	28
Vanus	18-29-aastased	0	71	29
	30-49-aastased	25	50	25
	50-64-aastased	15	60	25
	65-74-aastased	13	52	35
Sugu	naised	19	53	28
	mehed	15	59	26
Haridus	I taseme haridus	10	76	14
	II taseme haridus	18	57	25
	III taseme haridus	17	54	29
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	20	39	41
	501-1000 €	20	52	28
	1001-1500 €	17	58	25
	1501-2000 €	10	65	25
	üle 2000 €	6	84	10

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses kust te tavaliselt toidukaupu ostate?

Muud kalatooted ja mereannid: kalakonservid plekk-karbis (räim, sprotid, sardiinid, anšoovis õlis, tomatikastmes jms) (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		49	47	4
Regioon	Põhja-Eesti	44	51	5
	Kesk-Eesti	51	43	6
	Kirde-Eesti	62	31	7
	Lääne-Eesti	52	47	1
	Lõuna-Eesti	52	47	1
Elamu tüüp	suur kortermaja	49	47	4
	väike kortermaja	49	45	6
	rida- ja individuaalelamu	49	47	4
Rahvus	eestlased	48	50	2
	muu rahvus	52	39	9
Vanus	18-29-aastased	35	65	0
	30-49-aastased	53	41	6
	50-64-aastased	49	48	3
	65-74-aastased	52	44	4
Sugu	naised	57	39	4
	mehed	41	54	5
Haridus	I taseme haridus	22	75	3
	II taseme haridus	47	50	3
	III taseme haridus	52	43	5
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	41	46	13
	501-1000 €	54	42	4
	1001-1500 €	49	50	1
	1501-2000 €	43	51	6
	üle 2000 €	49	51	0

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust te tavaliselt toidukaupu ostate?

Muud kalatooted ja mereannid: kalapreservid plekk-karbis või kiles (Tallinna kilud, Balti vürtsikilud, soolaheeringas, tuunikala, soolalõhe õlis jt) (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		44	52	4
Regioon	Põhja-Eesti	39	56	5
	Kesk-Eesti	49	39	12
	Kirde-Eesti	55	38	7
	Lääne-Eesti	47	51	2
	Lõuna-Eesti	45	54	1
Elamu tüüp	suur kortermaja	45	50	5
	väike kortermaja	38	60	2
	rida- ja individuaalelamu	44	52	4
Rahvus	eestlased	44	54	2
	muu rahvus	45	47	8
Vanus	18–29-aastased	28	72	0
	30–49-aastased	49	45	6
	50–64-aastased	43	53	4
	65–74-aastased	46	49	5
Sugu	naised	51	45	4
	mehed	36	59	5
Haridus	I taseme haridus	19	78	3
	II taseme haridus	44	53	3
	III taseme haridus	46	49	5
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	38	49	13
	501–1000 €	49	46	5
	1001–1500 €	43	56	1
	1501–2000 €	31	65	4
	üle 2000 €	48	52	0

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust te tavaliselt toidukaupu ostate?

Muud kalatooted ja mereannid: kalakulinaartooted lahtiselt, klaas- või plastpakendis (räimed marinaadis, heeringa fileetükid erinevates kastmetes, koha marinaadis, angerjas marinaadis/tarrendis jm kala tarrendis jt) (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		36	54	10
Regioon	Põhja-Eesti	31	58	11
	Kesk-Eesti	42	49	9
	Kirde-Eesti	40	38	22
	Lääne-Eesti	42	52	6
	Lõuna-Eesti	39	55	6
Elamu tüüp	suur kortermaja	33	52	15
	väike kortermaja	33	59	8
	rida- ja individuaalelamu	39	54	7
Rahvus	eestlased	36	58	6
	muu rahvus	36	44	20
Vanus	18–29-aastased	34	66	0
	30–49-aastased	38	46	16
	50–64-aastased	34	59	7
	65–74-aastased	38	53	9
Sugu	naised	40	50	10
	mehed	31	58	11
Haridus	I taseme haridus	16	78	6
	II taseme haridus	34	57	9
	III taseme haridus	38	50	12
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	38	48	14
	501–1000 €	40	48	12
	1001–1500 €	36	56	8
	1501–2000 €	34	61	5
	üle 2000 €	17	73	10

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust te tavaliselt toidukaupu ostate?

Muud kalatooted ja mereannid: kalapulgad ja kalaburgerid (külmutatud, paneeritud) (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		47	49	4
Regioon	Põhja-Eesti	41	53	6
	Kesk-Eesti	48	48	4
	Kirde-Eesti	50	44	6
	Lääne-Eesti	56	40	4
	Lõuna-Eesti	52	46	2
Elamu tüüp	suur kortermaja	47	47	6
	väike kortermaja	41	57	2
	rida- ja individuaalelamu	47	49	4
Rahvus	eestlased	47	51	2
	muu rahvus	47	44	9
Vanus	18-29-aastased	49	51	0
	30-49-aastased	50	43	7
	50-64-aastased	45	53	2
	65-74-aastased	41	55	4
Sugu	naised	56	41	3
	mehed	37	57	6
Haridus	I taseme haridus	25	72	3
	II taseme haridus	47	49	4
	III taseme haridus	48	47	5
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	46	42	12
	501-1000 €	53	42	5
	1001-1500 €	42	58	0
	1501-2000 €	47	51	2
	üle 2000 €	42	55	3

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust te tavaliselt toidukaupu ostate?

Muud kalatooted ja mereannid: krabipulgad ja -nuudlid (makra) (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		46	48	6
Regioon	Põhja-Eesti	41	51	8
	Kesk-Eesti	47	49	4
	Kirde-Eesti	53	41	6
	Lääne-Eesti	54	41	5
	Lõuna-Eesti	52	46	2
Elamu tüüp	suur kortermaja	48	44	8
	väike kortermaja	38	60	2
	rida- ja individuaalelamu	46	49	5
Rahvus	eestlased	47	51	2
	muu rahvus	46	42	12
Vanus	18-29-aastased	49	51	0
	30-49-aastased	49	40	11
	50-64-aastased	43	54	3
	65-74-aastased	43	53	4
Sugu	naised	56	40	4
	mehed	36	56	8
Haridus	I taseme haridus	19	78	3
	II taseme haridus	42	51	7
	III taseme haridus	50	45	5
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	45	43	12
	501-1000 €	50	43	7
	1001-1500 €	44	54	2
	1501-2000 €	47	50	3
	üle 2000 €	45	52	3

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust te tavaliselt toidukaupu ostate?

Muud kalatooted ja mereannid: krevetid, krabid, vähid (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		23	52	25
Regioon	Põhja-Eesti	15	52	33
	Kesk-Eesti	26	52	22
	Kirde-Eesti	34	50	16
	Lääne-Eesti	31	53	16
	Lõuna-Eesti	28	53	19
Elamu tüüp	suur kortermaja	20	50	30
	väike kortermaja	23	56	21
	rida- ja individuaalelamu	25	54	21
Rahvus	eestlased	23	54	23
	muu rahvus	23	48	29
Vanus	18-29-aastased	26	42	32
	30-49-aastased	23	49	28
	50-64-aastased	21	59	20
	65-74-aastased	23	55	22
Sugu	naised	24	51	25
	mehed	21	54	25
Haridus	I taseme haridus	11	84	5
	II taseme haridus	26	57	17
	III taseme haridus	22	48	30
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	25	48	27
	501-1000 €	26	50	24
	1001-1500 €	21	56	23
	1501-2000 €	22	49	29
	üle 2000 €	12	55	33

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust te tavaliselt toidukaupu ostate?

Muud kalatooted ja mereannid: molluskid jt mereannid (kalmaarid, rannakarbid jt) (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		17	48	35
Regioon	Põhja-Eesti	16	45	39
	Kesk-Eesti	19	42	39
	Kirde-Eesti	35	32	33
	Lääne-Eesti	12	54	34
	Lõuna-Eesti	12	60	28
Elamu tüüp	suur kortermaja	19	43	38
	väike kortermaja	22	51	27
	rida- ja individuaalelamu	13	53	34
Rahvus	eestlased	13	55	32
	muu rahvus	26	33	41
Vanus	18-29-aastased	0	57	43
	30-49-aastased	21	42	37
	50-64-aastased	18	50	32
	65-74-aastased	20	54	26
Sugu	naised	16	50	34
	mehed	18	46	36
Haridus	I taseme haridus	7	84	9
	II taseme haridus	19	50	31
	III taseme haridus	17	45	38
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	15	52	33
	501-1000 €	20	44	36
	1001-1500 €	18	50	32
	1501-2000 €	12	54	34
	üle 2000 €	8	46	46

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust te tavaliselt toidukaupu ostate?

Muud kalatooted ja mereannid: kaaviar (tuuraliste mari), kalamari (lõhe, forelli, siia jm mari), kaaviariasendajad (toodetud kalast), v.a valgumari (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		19	54	27
Regioon	Põhja-Eesti	17	52	31
	Kesk-Eesti	27	47	26
	Kirde-Eesti	24	51	25
	Lääne-Eesti	14	71	15
	Lõuna-Eesti	19	57	24
Elamu tüüp	suur kortermaja	18	54	28
	väike kortermaja	25	53	22
	rida- ja individuaalelamu	18	55	27
Rahvus	eestlased	17	60	23
	muu rahvus	22	43	35
Vanus	18–29-aastased	7	62	31
	30–49-aastased	21	50	29
	50–64-aastased	21	54	25
	65–74-aastased	20	61	19
Sugu	naised	21	52	27
	mehed	17	57	26
Haridus	I taseme haridus	7	87	6
	II taseme haridus	23	58	19
	III taseme haridus	18	51	31
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	16	52	32
	501–1000 €	21	53	26
	1001–1500 €	20	56	24
	1501–2000 €	23	52	25
	üle 2000 €	5	71	24

Lisa 4.13

Mida peaksid teie arvates tegema kauplused, et parandada kala ja kalatoodete pakkumist (müümist)?

Suurendama värsket kala valikut (% vastanutest)

		Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ebaoluline
Keskmiselt		61	33	6
Regioon	Põhja-Eesti	67	26	7
	Kesk-Eesti	58	34	8
	Kirde-Eesti	76	21	3
	Lääne-Eesti	51	45	4
	Lõuna-Eesti	49	46	5
Elamu tüüp	suur kortermaja	68	26	6
	väike kortermaja	59	33	8
	rida- ja individuaalelamu	54	41	5
Rahvus	eestlased	57	36	7
	muu rahvus	71	26	3
Vanus	18–29-aastased	63	31	6
	30–49-aastased	64	31	5
	50–64-aastased	58	36	6
	65–74-aastased	59	33	8
Sugu	naised	65	29	6
	mehed	58	37	5
Haridus	I taseme haridus	74	21	5
	II taseme haridus	56	39	5
	III taseme haridus	63	31	6
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	68	24	8
	501–1000 €	60	35	5
	1001–1500 €	58	37	5
	1501–2000 €	57	40	3
	üle 2000 €	69	17	14

Mida peaksid teie arvates tegema kauplused, et parandada kala ja kalatoodete pakkumist (müümist)?
Suurendama külmutatud kala valikut (% vastanutest)

		Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ebaoluline
Keskmiselt		21	52	27
Regioon	Põhja-Eesti	23	50	27
	Kesk-Eesti	20	51	29
	Kirde-Eesti	43	48	9
	Lääne-Eesti	15	45	40
	Lõuna-Eesti	11	61	28
Elamu tüüp	suur kortermaja	29	50	21
	väike kortermaja	20	49	31
	rida- ja individuaalelamu	12	55	33
Rahvus	eestlased	12	52	36
	muu rahvus	40	52	8
Vanus	18-29-aastased	10	65	25
	30-49-aastased	28	47	25
	50-64-aastased	19	54	27
	65-74-aastased	18	47	35
Sugu	naised	21	48	31
	mehed	20	57	23
Haridus	I taseme haridus	7	67	26
	II taseme haridus	22	55	23
	III taseme haridus	21	50	29
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	29	37	34
	501-1000 €	25	51	24
	1001-1500 €	13	65	22
	1501-2000 €	20	44	36
	üle 2000 €	18	51	31

Mida peaksid teie arvates tegema kauplused, et parandada kala ja kalatoodete pakkumist (müümist)?
Suurendama suitsu-, soola- ja kuivatatud kala valikut (% vastanutest)

		Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ebaoluline
Keskmiselt		30	49	21
Regioon	Põhja-Eesti	31	46	23
	Kesk-Eesti	29	52	19
	Kirde-Eesti	43	46	11
	Lääne-Eesti	22	59	19
	Lõuna-Eesti	26	51	23
Elamu tüüp	suur kortermaja	35	48	17
	väike kortermaja	28	49	23
	rida- ja individuaalelamu	24	51	25
Rahvus	eestlased	28	47	25
	muu rahvus	33	53	14
Vanus	18-29-aastased	42	33	25
	30-49-aastased	27	54	19
	50-64-aastased	29	50	21
	65-74-aastased	24	55	21
Sugu	naised	26	51	23
	mehed	34	47	19
Haridus	I taseme haridus	47	49	4
	II taseme haridus	34	47	19
	III taseme haridus	27	50	23
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	29	52	19
	501-1000 €	27	54	19
	1001-1500 €	32	47	21
	1501-2000 €	20	52	28
	üle 2000 €	50	27	23

Mida peaksid teie arvates tegema kauplused, et parandada kala ja kalatoodete pakkumist (müümist)?

Eelistama kodumaiste töötajate/tootjate tooteid (% vastanutest)

		Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ebaoluline
Keskmiselt		47	44	9
Regioon	Põhja-Eesti	45	45	10
	Kesk-Eesti	49	36	15
	Kirde-Eesti	52	42	6
	Lääne-Eesti	44	47	9
	Lõuna-Eesti	47	47	6
Elamu tüüp	suur kortermaja	48	42	10
	väike kortermaja	46	39	15
	rida- ja individuaalelamu	45	48	7
Rahvus	eestlased	46	43	11
	muu rahvus	47	46	7
Vanus	18–29-aastased	51	43	6
	30–49-aastased	45	47	8
	50–64-aastased	46	43	11
	65–74-aastased	45	41	14
Sugu	naised	57	34	9
	mehed	36	55	9
Haridus	I taseme haridus	68	21	11
	II taseme haridus	53	41	6
	III taseme haridus	42	47	11
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	46	45	9
	501–1000 €	42	49	9
	1001–1500 €	47	46	7
	1501–2000 €	50	46	4
	üle 2000 €	67	16	17

Mida peaksid teie arvates tegema kauplused, et parandada kala ja kalatoodete pakkumist (müümist)?

Tegema kalatoodetele sooduspakkumisi (% vastanutest)

		Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ebaoluline
Keskmiselt		74	21	5
Regioon	Põhja-Eesti	73	19	8
	Kesk-Eesti	81	14	5
	Kirde-Eesti	76	22	2
	Lääne-Eesti	62	36	2
	Lõuna-Eesti	78	21	1
Elamu tüüp	suur kortermaja	75	20	5
	väike kortermaja	71	20	9
	rida- ja individuaalelamu	74	22	4
Rahvus	eestlased	75	21	4
	muu rahvus	72	21	7
Vanus	18–29-aastased	77	17	6
	30–49-aastased	76	20	4
	50–64-aastased	72	22	6
	65–74-aastased	70	24	6
Sugu	naised	79	16	5
	mehed	69	26	5
Haridus	I taseme haridus	93	4	3
	II taseme haridus	66	32	2
	III taseme haridus	77	16	7
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	78	18	4
	501–1000 €	71	27	2
	1001–1500 €	79	17	4
	1501–2000 €	80	18	2
	üle 2000 €	64	16	20

Mida peaksid teie arvates tegema kauplused, et parandada kala ja kalatoodete pakkumist (müümist)?

Pakkuma kalatooteid soodsama hinnaga (% vastanutest)

		Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ebaoluline
Keskmiselt		76	20	4
Regioon	Põhja-Eesti	74	19	7
	Kesk-Eesti	81	15	4
	Kirde-Eesti	79	19	2
	Lääne-Eesti	74	23	3
	Lõuna-Eesti	77	22	1
Elamu tüüp	suur kortermaja	75	20	5
	väike kortermaja	72	21	7
	rida- ja individuaalelamu	78	19	3
Rahvus	eestlased	76	19	5
	muu rahvus	74	22	4
Vanus	18-29-aastased	85	9	6
	30-49-aastased	74	23	3
	50-64-aastased	72	22	6
	65-74-aastased	74	21	5
Sugu	naised	79	16	5
	mehed	72	24	4
Haridus	I taseme haridus	93	4	3
	II taseme haridus	72	25	3
	III taseme haridus	76	19	5
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	79	19	2
	501-1000 €	75	22	3
	1001-1500 €	77	19	4
	1501-2000 €	75	22	3
	üle 2000 €	70	17	13

Mida peaksid teie arvates tegema kauplused, et parandada kala ja kalatoodete pakkumist (müümist)?

Märkima (hinnasiltidel, etikettidel) selgemalt päritoluma ja/või tootja (% vastanutest)

		Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ebaoluline
Keskmiselt		41	47	12
Regioon	Põhja-Eesti	42	46	12
	Kesk-Eesti	41	40	19
	Kirde-Eesti	40	53	7
	Lääne-Eesti	40	53	7
	Lõuna-Eesti	40	45	15
Elamu tüüp	suur kortermaja	46	42	12
	väike kortermaja	42	46	12
	rida- ja individuaalelamu	35	53	12
Rahvus	eestlased	42	46	12
	muu rahvus	39	48	13
Vanus	18-29-aastased	50	45	5
	30-49-aastased	40	46	14
	50-64-aastased	35	51	14
	65-74-aastased	41	46	13
Sugu	naised	44	43	13
	mehed	37	51	12
Haridus	I taseme haridus	22	67	11
	II taseme haridus	48	42	10
	III taseme haridus	39	48	13
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	42	37	21
	501-1000 €	38	50	12
	1001-1500 €	45	44	11
	1501-2000 €	35	59	6
	üle 2000 €	53	39	8

Mida peaksid teie arvates tegema kauplused, et parandada kala ja kalatoodete pakkumist (müümist)?

Lisama värsket, jahutatud, külmutatud, suitsutatud kala juurde teabe kala püügipiirkonna, kasvatamise koha kohta (% vastanutest)

		Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ebaoluline
Keskmiselt		34	48	18
Regioon	Põhja-Eesti	34	50	16
	Kesk-Eesti	33	44	23
	Kirde-Eesti	31	54	15
	Lääne-Eesti	35	48	17
	Lõuna-Eesti	35	44	21
Elamu tüüp	suur kortermaja	36	44	20
	väike kortermaja	32	53	15
	rida- ja individuaalelamu	32	52	16
Rahvus	eestlased	31	49	20
	muu rahvus	40	47	13
Vanus	18–29-aastased	39	41	20
	30–49-aastased	36	47	17
	50–64-aastased	29	54	17
	65–74-aastased	32	50	18
Sugu	naised	34	50	16
	mehed	34	47	19
Haridus	I taseme haridus	16	72	12
	II taseme haridus	44	41	15
	III taseme haridus	30	51	19
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	37	43	20
	501–1000 €	34	48	18
	1001–1500 €	33	47	20
	1501–2000 €	29	57	14
	üle 2000 €	45	48	7

Mida peaksid teie arvates tegema kauplused, et parandada kala ja kalatoodete pakkumist (müümist)?

Märkima värsket kala juurde kala püüdmise kuupäeva (% vastanutest)

		Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ebaoluline
Keskmiselt		70	23	7
Regioon	Põhja-Eesti	72	19	9
	Kesk-Eesti	60	29	11
	Kirde-Eesti	70	25	5
	Lääne-Eesti	69	28	3
	Lõuna-Eesti	69	26	5
Elamu tüüp	suur kortermaja	70	21	9
	väike kortermaja	66	26	8
	rida- ja individuaalelamu	70	25	5
Rahvus	eestlased	68	25	7
	muu rahvus	74	20	6
Vanus	18–29-aastased	90	4	6
	30–49-aastased	68	25	7
	50–64-aastased	63	31	6
	65–74-aastased	64	26	10
Sugu	naised	72	20	8
	mehed	67	27	6
Haridus	I taseme haridus	79	16	5
	II taseme haridus	69	25	6
	III taseme haridus	69	23	8
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	72	23	5
	501–1000 €	66	26	8
	1001–1500 €	72	22	6
	1501–2000 €	72	24	4
	üle 2000 €	72	14	14

Kas teil on viimase aasta jooksul olnud halbu kogemusi kala ja kalatoodete ostmisel või söömisel? (% vastanutest)

		Jah, sageli	Jah, mõni kord	Ei ole
Keskmiselt		1	24	75
Regioon	Põhja-Eesti	1	24	75
	Kesk-Eesti	0	22	78
	Kirde-Eesti	1	30	69
	Lääne-Eesti	8	36	56
	Lõuna-Eesti	0	17	83
Elamu tüüp	suur kortermaja	3	24	73
	väike kortermaja	0	29	71
	rida- ja individuaalelamu	0	23	77
Rahvus	eestlased	2	22	76
	muu rahvus	1	28	71
Vanus	18–29-aastased	4	28	68
	30–49-aastased	1	19	80
	50–64-aastased	1	26	73
	65–74-aastased	0	30	70
Sugu	naised	2	22	76
	mehed	1	26	73
Haridus	I taseme haridus	0	34	66
	II taseme haridus	3	25	72
	III taseme haridus	1	23	76
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	0	45	55
	501–1000 €	1	25	74
	1001–1500 €	0	22	78
	1501–2000 €	7	11	82
	üle 2000 €	0	11	89

Kui Teil oli halbu kogemusi, siis millised need olid?

(% vastanutest, kellel oli halbu kogemusi, n=297)

		Halb kvaliteet	Kala ei olnud värsked	Halb maitse	Kalakonservid, -tooted olid liiga soolased	Kalakonservid, -tooted olid maitsetud, magedad
Keskmiselt		37	53	40	21	15
Regioon	Põhja-Eesti	44	36	59	19	11
	Kesk-Eesti	36	63	41	18	21
	Kirde-Eesti	36	48	19	19	7
	Lääne-Eesti	14	88	18	34	34
	Lõuna-Eesti	44	60	29	16	8
Elamu tüüp	suur kortermaja	43	41	45	12	8
	väike kortermaja	30	47	47	22	12
	rida- ja individuaalelamu	31	72	32	34	26
Rahvus	eestlased	40	61	36	23	17
	muu rahvus	32	40	47	19	11
Vanus	18–29-aastased	49	67	33	24	24
	30–49-aastased	47	49	46	25	8
	50–64-aastased	20	49	39	19	10
	65–74-aastased	32	50	40	15	23
Sugu	naised	31	49	34	17	10
	mehed	43	57	46	25	20
Haridus	I taseme haridus	14	79	33	4	11
	II taseme haridus	25	67	42	37	26
	III taseme haridus	45	43	40	14	9
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	45	70	39	19	4
	501–1000 €	32	55	39	26	24
	1001–1500 €	44	27	54	15	15
	1501–2000 €	17	64	31	31	3
	üle 2000 €	55	61	7	7	9

Kui Teil oli halbu kogemusi, siis millised need olid? järg
 % vastanutest, kellel oli halbu kogemusi, n=297)

		Säilimistähtaeg oli ületatud	Liiga palju vett sügavkülmutatud kalades, mitmekordselt külmutatud	Ebasobiv pakend, katkine taara	Müüja ebakompetentsus
Keskmiselt		8	52	5	10
Regioon	Põhja-Eesti	10	64	7	14
	Kesk-Eesti	8	35	7	6
	Kirde-Eesti	8	56	0	7
	Lääne-Eesti	4	40	2	8
	Lõuna-Eesti	4	36	3	5
Elamu tüüp	suur kortermaja	7	54	4	7
	väike kortermaja	0	46	10	17
	rida- ja individuaalelamu	10	51	3	13
Rahvus	eestlased	3	45	4	8
	muu rahvus	16	63	6	13
Vanus	18-29-aastased	0	57	0	0
	30-49-aastased	20	51	12	22
	50-64-aastased	1	52	2	4
	65-74-aastased	5	48	2	10
Sugu	naised	3	42	1	3
	mehed	12	62	8	17
Haridus	I taseme haridus	2	11	0	10
	II taseme haridus	10	55	6	13
	III taseme haridus	7	54	4	9
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	16	42	2	14
	501-1000 €	10	65	8	11
	1001-1500 €	0	59	0	7
	1501-2000 €	0	7	6	13
	üle 2000 €	0	17	0	0

K15. Kas Te olete märganud 2021-2022. aastal toimuva kalakampaania „Kala kõlab hästi“ reklaame ja infomaterjale?
(% kõigist vastanutest)

		Jah, märkas	Ei ole märganud
Keskmiselt		43	57
Regioon	Põhja-Eesti	43	57
	Kesk-Eesti	49	51
	Kirde-Eesti	33	67
	Lääne-Eesti	49	51
	Lõuna-Eesti	40	60
Elamu tüüp	suur kortermaja	48	52
	väike kortermaja	29	71
	rida- ja individuaalelamu	40	60
Rahvus	eestlased	48	52
	muu rahvus	32	68
Vanus	18–29-aastased	61	39
	30–49-aastased	45	55
	50–64-aastased	33	67
	65–74-aastased	33	67
Sugu	naised	48	52
	mehed	37	63
Haridus	I taseme haridus	40	60
	II taseme haridus	43	57
	III taseme haridus	42	58
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	43	57
	501–1000 €	37	63
	1001–1500 €	46	54
	1501–2000 €	54	46
	üle 2000 €	45	55

K16. Kuidas Te hindate kampaania nähtavust?
(% kõigist vastanutest)

		Jään rahule, äratav tähelepanu	Keskpärase, ei paista eriti silma	Ei jää rahule, ei ole olnud näha	Ei oska öelda
Keskmiselt		18	23	19	40
Regioon	Põhja-Eesti	17	20	21	42
	Kesk-Eesti	30	16	17	37
	Kirde-Eesti	9	27	15	49
	Lääne-Eesti	25	28	9	38
	Lõuna-Eesti	14	27	22	37
Elamu tüüp	suur kortermaja	16	25	18	41
	väike kortermaja	13	26	21	40
	rida- ja individuaalelamu	20	20	19	41
Rahvus	eestlased	21	23	17	39
	muu rahvus	11	23	23	43
Vanus	18–29-aastased	31	14	16	39
	30–49-aastased	15	28	21	36
	50–64-aastased	15	22	20	43
	65–74-aastased	15	20	15	50
Sugu	naised	26	21	19	34
	mehed	9	25	19	47
Haridus	I taseme haridus	5	35	34	26
	II taseme haridus	20	25	17	38
	III taseme haridus	17	21	19	43
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	18	26	20	36
	501–1000 €	14	25	17	44
	1001–1500 €	13	28	20	39
	1501–2000 €	39	15	20	26
	üle 2000 €	21	10	21	48

K16. Kuidas Te hindate kampaania nähtavust?
(% kampaaniat märganutest, n=500)

		Jään rahule, äratub tähelepanu	Keskpärase, ei paista eriti silma	Ei jää rahule, ei ole olnud näha	Ei oska öelda
Keskmiselt		40	46	1	13
Regioon	Põhja-Eesti	38	40	0	22
	Kesk-Eesti	60	31	3	6
	Kirde-Eesti	21	65	6	8
	Lääne-Eesti	51	46	0	3
	Lõuna-Eesti	35	57	2	6
Elamu tüüp	suur kortermaja	32	48	1	19
	väike kortermaja	45	49	0	6
	rida- ja individuaalelamu	49	43	2	6
Rahvus	eestlased	44	41	1	14
	muu rahvus	28	60	2	10
Vanus	18-29-aastased	51	22	0	27
	30-49-aastased	33	58	1	8
	50-64-aastased	39	52	4	5
	65-74-aastased	41	42	1	16
Sugu	naised	52	37	1	10
	mehed	23	58	2	17
Haridus	I taseme haridus	13	82	0	5
	II taseme haridus	43	48	1	8
	III taseme haridus	40	43	1	16
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	41	50	0	9
	501-1000 €	33	57	3	7
	1001-1500 €	29	52	1	18
	1501-2000 €	70	25	0	5
	üle 2000 €	42	21	0	37

Lisa 4.18

K17. Kas Te olete külastanud kalakampaania kodulehekülge internetis aadressil <https://kalatoidud.ee/>?
(% kõigist vastanutest)

		Jah	Ei
Keskmiselt		17	83
Regioon	Põhja-Eesti	22	78
	Kesk-Eesti	13	87
	Kirde-Eesti	14	86
	Lääne-Eesti	15	85
	Lõuna-Eesti	9	91
Elamu tüüp	suur kortermaja	20	80
	väike kortermaja	12	88
	rida- ja individuaalelamu	13	87
Rahvus	eestlased	17	83
	muu rahvus	16	84
Vanus	18-29-aastased	27	73
	30-49-aastased	17	83
	50-64-aastased	14	86
	65-74-aastased	10	90
Sugu	naised	21	79
	mehed	13	87
Haridus	I taseme haridus	30	70
	II taseme haridus	11	89
	III taseme haridus	19	81
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	15	85
	501-1000 €	15	85
	1001-1500 €	22	78
	1501-2000 €	18	82
	üle 2000 €	11	89

K17. Kas Te olete külastanud kampaania kodulehekülge internetis aadressil <https://kalatoidud.ee/>? järg
(% kampaaniat märganutest, n=500)

		Jah	Ei
Keskmiselt		35	65
Regioon	Põhja-Eesti	46	54
	Kesk-Eesti	26	74
	Kirde-Eesti	32	68
	Lääne-Eesti	30	70
	Lõuna-Eesti	19	81
Elamu tüüp	suur kortermaja	40	60
	väike kortermaja	27	73
	rida- ja individuaalelamu	28	72
Rahvus	eestlased	33	67
	muu rahvus	38	62
Vanus	18–29-aastased	44	56
	30–49-aastased	36	64
	50–64-aastased	29	71
	65–74-aastased	21	79
Sugu	naised	38	62
	mehed	30	70
Haridus	I taseme haridus	60	40
	II taseme haridus	18	82
	III taseme haridus	41	59
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	30	70
	501–1000 €	34	66
	1001–1500 €	43	57
	1501–2000 €	32	68
	üle 2000 €	20	80

Lisa 4.19

K18. Mida Te kampaania koduleheküljelt vaatasite või uurisite?
(% kampaania kodulehte külastanutest, n=196)

		Selgitusi kampaania eesmärgi kohta	Kalauudiseid	Kalatoitude retsepte	Jagasin oma retsepte
Keskmiselt		15	16	86	2
Regioon	Põhja-Eesti	19	15	84	1
	Kesk-Eesti	11	8	92	6
	Kirde-Eesti	13	14	77	0
	Lääne-Eesti	6	14	93	0
	Lõuna-Eesti	11	28	91	6
Elamu tüüp	suur kortermaja	17	14	85	1
	väike kortermaja	36	34	93	17
	rida- ja individuaalelamu	8	17	86	0
Rahvus	eestlased	10	12	92	3
	muu rahvus	27	26	71	0
Vanus	18–29-aastased	0	0	100	0
	30–49-aastased	31	19	77	4
	50–64-aastased	11	21	87	1
	65–74-aastased	2	40	82	0
Sugu	naised	12	15	88	2
	mehed	21	19	82	2
Haridus	I taseme haridus	0	12	98	0
	II taseme haridus	25	19	75	7
	III taseme haridus	14	16	88	1
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	3	17	97	0
	501–1000 €	29	21	79	1
	1001–1500 €	9	17	89	4
	1501–2000 €	0	0	99	0
	üle 2000 €	22	13	70	0

K18. Mida Te kampaania koduleheküljelt vaatasite või uurisite? järg
(% kampaania kodulehte külastanutest, n=196)

		Kalapeediat (teavet kalaliikide kohta)	Kalander (teavet kalasündmustest, -festivalidest, -päevadest, konkurssidest jm)	Sii-Miia kohta (kassipreili, kampaania ametlik maskott)
Keskmiselt		14	14	2
Regioon	Põhja-Eesti	10	5	1
	Kesk-Eesti	3	5	0
	Kirde-Eesti	0	40	0
	Lääne-Eesti	55	57	0
	Lõuna-Eesti	17	11	9
Elamu tüüp	suur kortermaja	13	14	0
	väike kortermaja	27	34	13
	rida- ja individuaalelamu	13	8	1
Rahvus	eestlased	16	14	2
	muu rahvus	9	13	0
Vanus	18–29-aastased	16	16	0
	30–49-aastased	15	14	2
	50–64-aastased	11	14	3
	65–74-aastased	6	5	0
Sugu	naised	16	12	1
	mehed	10	17	2
Haridus	I taseme haridus	74	74	0
	II taseme haridus	19	15	6
	III taseme haridus	7	8	1
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	47	45	0
	501–1000 €	14	14	1
	1001–1500 €	5	10	3
	1501–2000 €	3	0	2
	üle 2000 €	21	10	0

Lisa 4.20

K19. Kuidas Te hindate kampaania kodulehekülje kasutaja mugavust?
(% kampaania kodulehte külastanutest, n=196)

		Jään rahule, meeldib	Keskpärane, jätab ükskõikseks	Ei jää rahule, ei meeldi	Ei oska öelda
Keskmiselt		50	28	4	18
Regioon	Põhja-Eesti	51	25	1	23
	Kesk-Eesti	73	9	7	11
	Kirde-Eesti	53	0	32	15
	Lääne-Eesti	35	59	0	6
	Lõuna-Eesti	39	47	6	8
Elamu tüüp	suur kortermaja	48	27	4	21
	väike kortermaja	48	26	0	26
	rida- ja individuaalelamu	55	28	5	12
Rahvus	eestlased	58	23	2	17
	muu rahvus	32	38	9	21
Vanus	18–29-aastased	62	16	0	22
	30–49-aastased	40	40	11	9
	50–64-aastased	48	22	0	30
	65–74-aastased	60	21	0	19
Sugu	naised	47	26	1	26
	mehed	54	31	9	6
Haridus	I taseme haridus	12	67	0	21
	II taseme haridus	44	30	4	22
	III taseme haridus	55	23	5	17
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	14	63	0	23
	501–1000 €	36	39	9	16
	1001–1500 €	65	8	0	27
	1501–2000 €	70	17	10	3
	üle 2000 €	65	27	0	8

K21. Kas olete muutnud kampaania mõjul oma kalatoodete ostusid ja tarbimist?
(% kõigist vastanutest)

		Jah, olen rohkem kala tarbinud	Ei ole midagi muutnud
Keskmiselt		9	91
Regioon	Põhja-Eesti	11	89
	Kesk-Eesti	13	87
	Kirde-Eesti	10	90
	Lääne-Eesti	10	90
	Lõuna-Eesti	4	96
Elamu tüüp	suur kortermaja	11	89
	väike kortermaja	5	95
	rida- ja individuaalelamu	9	91
Rahvus	eestlased	8	92
	muu rahvus	11	89
Vanus	18–29-aastased	16	84
	30–49-aastased	8	92
	50–64-aastased	8	92
	65–74-aastased	6	94
Sugu	naised	13	87
	mehed	5	95
Haridus	I taseme haridus	8	92
	II taseme haridus	12	88
	III taseme haridus	8	92
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	7	93
	501–1000 €	6	94
	1001–1500 €	7	93
	1501–2000 €	21	79
	üle 2000 €	17	83

K21. Kas olete muutnud kampaania mõjul oma kalatoodete ostusid ja tarbimist?
(% kampaaniat märganutest, n=500)

		Jah, olen rohkem kala tarbinud	Ei ole midagi muutnud
Keskmiselt		14	86
Regioon	Põhja-Eesti	16	84
	Kesk-Eesti	23	77
	Kirde-Eesti	12	88
	Lääne-Eesti	19	81
	Lõuna-Eesti	4	96
Elamu tüüp	suur kortermaja	15	85
	väike kortermaja	8	92
	rida- ja individuaalelamu	14	86
Rahvus	eestlased	14	86
	muu rahvus	16	84
Vanus	18–29-aastased	26	74
	30–49-aastased	10	90
	50–64-aastased	8	92
	65–74-aastased	16	84
Sugu	naised	20	80
	mehed	6	94
Haridus	I taseme haridus	2	98
	II taseme haridus	19	81
	III taseme haridus	13	87
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	4	96
	501–1000 €	9	91
	1001–1500 €	9	91
	1501–2000 €	32	68
	üle 2000 €	34	66

K22. Kas olete kampaania mõjul proovinud teha uusi kalatoite, katsetanud kalakampaania retsepte?
(% kõigist vastanutest)

		Jah	Ei
Keskmiselt		12	88
Regioon	Põhja-Eesti	14	86
	Kesk-Eesti	6	94
	Kirde-Eesti	24	76
	Lääne-Eesti	9	91
	Lõuna-Eesti	5	95
Elamu tüüp	suur kortermaja	14	86
	väike kortermaja	11	89
	rida- ja individuaalelamu	8	92
Rahvus	eestlased	10	90
	muu rahvus	15	85
Vanus	18–29-aastased	11	89
	30–49-aastased	11	89
	50–64-aastased	15	85
	65–74-aastased	8	92
Sugu	naised	12	88
	mehed	11	89
Haridus	I taseme haridus	10	90
	II taseme haridus	10	90
	III taseme haridus	12	88
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	8	92
	501–1000 €	11	89
	1001–1500 €	18	82
	1501–2000 €	10	90
	üle 2000 €	5	95

K22. Kas olete kampaania mõjul proovinud teha uusi kalatoite, katsetanud kalakampaania retsepte?
(% kampaaniat märganutest, n=500)

		Jah	Ei
Keskmiselt		18	82
Regioon	Põhja-Eesti	23	77
	Kesk-Eesti	12	88
	Kirde-Eesti	38	62
	Lääne-Eesti	10	90
	Lõuna-Eesti	7	93
Elamu tüüp	suur kortermaja	22	78
	väike kortermaja	16	84
	rida- ja individuaalelamu	13	87
Rahvus	eestlased	17	83
	muu rahvus	20	80
Vanus	18–29-aastased	18	82
	30–49-aastased	16	84
	50–64-aastased	23	77
	65–74-aastased	19	81
Sugu	naised	14	86
	mehed	23	77
Haridus	I taseme haridus	7	93
	II taseme haridus	11	89
	III taseme haridus	22	78
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	8	92
	501–1000 €	17	83
	1001–1500 €	30	70
	1501–2000 €	10	90
	üle 2000 €	10	90

K21 ja K22. Kampania mõju kahe tunnuse põhjal: muutis oste ja tarbimist ja/või valmistas uusi kalatoite
(% kõigist vastanutest)

		Kampania mõjutas	Kampania ei mõjutanud
Keskmiselt		16	84
Regioon	Põhja-Eesti	19	81
	Kesk-Eesti	18	82
	Kirde-Eesti	24	76
	Lääne-Eesti	18	82
	Lõuna-Eesti	7	93
Elamu tüüp	suur kortermaja	20	80
	väike kortermaja	12	88
	rida- ja individuaalelamu	13	87
Rahvus	eestlased	16	84
	muu rahvus	16	84
Vanus	18–29-aastased	26	74
	30–49-aastased	13	87
	50–64-aastased	18	82
	65–74-aastased	10	90
Sugu	naised	19	81
	mehed	13	87
Haridus	I taseme haridus	15	85
	II taseme haridus	18	82
	III taseme haridus	16	84
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	10	90
	501–1000 €	12	88
	1001–1500 €	21	79
	1501–2000 €	25	75
	üle 2000 €	20	80

K23. Kui kampaania ei mõjutanud teie kala tarbimist, ostmist ega kalatoitude valmistamist, siis miks?
(% vastanutest, n=979)

		Kala on liiga kallis	Värsket kala ei ole saada, valik väike	Eelistan Eesti vete kalu	Kalad võivad olla saastatud	Söön mida tahan, kampaaniad harjumusi ei mõjuta	Valmistan kala omast kogemusest, ei vaja uusi retsepte
Keskmiselt		45	31	15	9	42	27
Regioon	Põhja-Eesti	47	37	12	11	42	25
	Kesk-Eesti	49	35	7	1	46	24
	Kirde-Eesti	40	20	9	5	60	24
	Lääne-Eesti	39	36	29	18	44	36
	Lõuna-Eesti	44	22	17	7	35	29
Elamu tüüp	suur kortermaja	45	36	11	10	38	27
	väike kortermaja	53	27	12	11	41	25
	rida- ja individuaalelamu	43	27	19	8	47	27
Rahvus	eestlased	45	27	16	9	42	26
	muu rahvus	45	39	12	9	42	30
Vanus	18–29-aastased	55	27	19	26	33	18
	30–49-aastased	38	33	11	8	41	25
	50–64-aastased	43	27	13	4	49	30
	65–74-aastased	54	36	23	6	43	36
Sugu	naised	52	36	13	12	38	26
	mehed	38	27	16	6	47	28
Haridus	I taseme haridus	79	36	5	0	55	29
	II taseme haridus	40	26	18	14	50	30
	III taseme haridus	45	33	13	8	38	25
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	63	45	12	11	29	37
	501–1000 €	47	32	17	10	44	26
	1001–1500 €	38	24	16	6	39	28
	1501–2000 €	35	35	9	6	42	23
	üle 2000 €	35	17	9	15	63	17

K23. Kui kampaania ei mõjutanud teie kala tarbimist, ostmist ega kalatoitude valmistamist, siis miks? järg
(% vastanutest, n=979)

		Kampaania retseptid ei kutsunud katsetama	Valmistatud vähem kodus süüa, sh kalaroogi	Olen taimetoitlane või allergik	Kala ei maitse, pereliikmed ei söö kala	Ei viitsi kalaga tegeleda	Muu põhjus
Keskmiselt		3	5	2	5	14	7
Regioon	Põhja-Eesti	4	7	3	5	17	6
	Kesk-Eesti	1	2	0	5	11	10
	Kirde-Eesti	2	3	6	4	21	4
	Lääne-Eesti	5	5	1	3	8	8
	Lõuna-Eesti	3	3	0	6	10	9
Elamu tüüp	suur kortermaja	4	6	4	7	20	5
	väike kortermaja	5	10	1	4	12	8
	rida- ja individuaalelamu	2	3	0	3	8	10
Rahvus	eestlased	3	4	2	5	13	9
	muu rahvus	5	8	2	4	16	4
Vanus	18-29-aastased	0	0	8	7	16	7
	30-49-aastased	2	5	1	8	17	8
	50-64-aastased	4	8	1	2	11	7
	65-74-aastased	8	5	0	1	9	6
Sugu	naised	2	7	4	6	15	9
	mehed	4	3	0	3	12	6
Haridus	I taseme haridus	0	0	0	0	4	0
	II taseme haridus	3	5	0	10	13	4
	III taseme haridus	3	5	3	3	14	10
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	0	5	2	2	11	8
	501-1000 €	5	7	1	4	13	6
	1001-1500 €	3	2	0	5	14	7
	1501-2000 €	5	9	0	5	8	15
	üle 2000 €	1	1	14	13	30	5

K24. Kuidas Te kampaaniaga „Kala kõlab hästi“ üldiselt rahule jäate?

(% kõigist vastanutest)

		Jään rahule, meeldib	Keskpärase, jätab ükskõikseks	Ei jää rahule, ei meeldi	Ei oska öelda
Keskmiselt		18	22	2	58
Regioon	Põhja-Eesti	19	20	2	59
	Kesk-Eesti	27	17	4	52
	Kirde-Eesti	9	18	4	69
	Lääne-Eesti	26	22	2	50
	Lõuna-Eesti	12	29	2	57
Elamu tüüp	suur kortermaja	19	22	2	57
	väike kortermaja	12	15	7	66
	rida- ja individuaalelamu	18	22	2	58
Rahvus	eestlased	20	21	2	57
	muu rahvus	14	22	4	60
Vanus	18–29-aastased	31	14	0	55
	30–49-aastased	16	27	4	53
	50–64-aastased	17	20	2	61
	65–74-aastased	12	21	2	65
Sugu	naised	26	18	1	55
	mehed	10	25	4	61
Haridus	I taseme haridus	29	5	0	66
	II taseme haridus	16	30	1	53
	III taseme haridus	18	19	3	60
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	21	22	3	54
	501–1000 €	16	22	2	60
	1001–1500 €	17	23	3	57
	1501–2000 €	25	25	2	48
	üle 2000 €	19	12	4	65

K24. Kuidas Te kampaaniaga „Kala kõlab hästi“ üldiselt rahule jäate?

(% kampaaniat märganutest, n=500)

		Jään rahule, meeldib	Keskpärase, jätab ükskõikseks	Ei jää rahule, ei meeldi	Ei oska öelda
Keskmiselt		39	40	2	19
Regioon	Põhja-Eesti	39	36	1	24
	Kesk-Eesti	54	24	0	22
	Kirde-Eesti	20	43	13	24
	Lääne-Eesti	53	36	2	9
	Lõuna-Eesti	30	55	2	13
Elamu tüüp	suur kortermaja	38	37	2	23
	väike kortermaja	32	46	0	22
	rida- ja individuaalelamu	42	42	2	14
Rahvus	eestlased	40	37	1	22
	muu rahvus	34	48	4	14
Vanus	18–29-aastased	51	22	0	27
	30–49-aastased	33	50	4	13
	50–64-aastased	43	37	1	19
	65–74-aastased	29	40	1	30
Sugu	naised	51	31	1	17
	mehed	21	52	4	23
Haridus	I taseme haridus	74	12	0	14
	II taseme haridus	32	54	1	13
	III taseme haridus	40	34	3	23
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	44	37	3	16
	501–1000 €	38	43	3	16
	1001–1500 €	33	42	1	24
	1501–2000 €	46	43	2	9
	üle 2000 €	36	24	2	38

Lisa 5. Küsitluse vabad vastused originaalkujul

3. Kui Te praegu ei söö üldse kala ega kalatooteid või sööte liiga vähe, siis mis põhjusel? Muu vastus (n=34)

- Eelistan taimset toitu
- Ei söö liha ja kala.
- Ei isuta
- Elame ranna ääres ja abikaasa ise püüab, seepärast ei oska kaubandust eriti adekvaatselt hinnata.
- Elan üksi ja ühte portsu on keeruline teha
- Elekter kallid, valin kiiremini valmivaid toite
- Hind on ikkagi see, mis paneb asja paika. Kalurina olles, kui kala oli tasuta, sõin ikka tunduvalt rohkem.
- Käin ise kalal
- Käin ise püüdmas, kui püüan, siis söön
- Kalade võimalik saastatus
- Kalavarud on maailmas ka ilma minu panuseta tugevalt ohustatud
- Keegi teine peres kala ei armasta
- Kui aega on, siis püüan ise ka
- Kuna poes ei käi-tellin koju .ei ole värsket kala saada
- Lapsed ei söö kala
- Ma ei soovi rahastada ülekalastamist
- Ma ei tea, milline kala on kõige parem, ei oska valida ega oska ise valmistada ega puhastada jne.
- Massiliste kalafarmide mõju keskkonnale
- Olen taimetoitlane
- Olen taimetoitlane ega söö kala ega liha
- Olen taimetoitlane.
- Olen vegan
- Rasedana listerioosi oht
- Sooduskamp. Maximas, aga Elvas Maxima ja seal pole. Mujal kallid!!
- Sööme väga mitmekesiselt ja tihti ei mahu lihtsat teiste roogade kõrval menüüsse
- Söön ainult ühte konkreetset kala, lõhet.
- Söön kala, sest kana tekitab vett organismis
- Teised pereliikmed väga ei armasta kala
- Väldin loomset toitu, kala võib sisaldada raskemetalle, püük on tihti keskkonnakahjulik.
- Värsket kala ei söö hinna tõttu enam kuid
- Värsket, mitte jahutatud kala ei ole võimalik kätte saada
- Большая часть видов рыбы вызывает у меня аллергию.
- Очень маленький выбор свежей рыбы и плохое качество
- Свежую рыбу нигде не чистят при продаже

6. Millist kala teile meeldib süüa? Muu vastus (n=43)

- Angersäga
- Angersäga
- Angersäga
- Angersäga
- Angersäga
- Angersäga
- Dorada, sardiin
- Isegi rootsi strömming maitseb
- Karpkala
- Koger, linask
- Kõik meeldivad
- Kõiki kalu meeldib süüa
- Kõiki olen
- Krevetid
- Kuldmerikoger
- Linask
- Linask
- Luts
- Mereahven
- Mereahven
- Mereahven
- Meriahven
- Mudil
- Paltus
- Pangasius
- Pangasius
- Pangasius, tilapia, mintai
- Soolaheeringas
- Sprott
- Tuunikala
- Tuunikala
- Tuunikala
- Tuunikala
- Tuunikala
- Tuunikala
- Tuunikala
- Tuunikala
- Tuur
- Võikala
- Зубатка, масляная (merihunt)
- Карп (karpkala)
- Сибас (meriahven)
- Тунец (tuunikala)
- Тунец (tuunikala)

10. Mis on teie jaoks kala ostmisel tähtis? Muu vastus (n=7)

- Et värsket kilu oleks saadaval.
- Kala või kalaröa välimus ja et poleks liigselt pakendatud
- Kui ise ei püüa, siis tuleb osta, aga võimalikult palju püüa ise, v.a räim tomatid
- Naine ostab
- Puhas, ilma kahjulike e-aineteta. Väga tähtis.
- Rohkem kohalikku ja värsket avamere kala, mitte kasvanduse
- Tegelikult püüa ise kala

13. Mida peaksid teie arvates tegema kauplused, et parandada kala ja kalatoodete pakkumist (müümist)? Muud vastused (n=21)

- Ei oska öelda, tarbime oma püütud kala
- Ei tarbi kala ega kalatooted
- Ei vaata kalatooted, olen taimetoitlane
- Ilmselt ma ei ostaks ikkagi sealt
- Jätkem kalad rahule
- Kala peaks vähem müüma
- Kala pole mulle väga oluline
- Kala püüa ise
- Kala püüdmise kuupäev ja asukoht on väga oluline!!!
- Kui ei jõuta osta, ei saa valikut suurendada
- Kuna grossi poes kala peaaegu ei ole, siis jätan sellele küsimusele vastamata
- Ma ei osta ega söö kala
- Ostame kala põhiliselt kalurilt
- Puhtus ja hais
- Tegelikult on müüjal raske midagi ette võtta, kuna rahvas ei jaksa osta ja kala võib müümata jääda, võib olla aitaks, kui klient saaks kalakauba päevaks tellida kindla koguse, mille kindlasti välja ostab
- Turul valik suurem, kuid müügiaeg liiga väike
- Väikeses maapoes pole mõttekas hoida suurt sortimenti, vajadusel ostetakse linnast või kalurilt.
- Välismaal on alati juures sildid, kas on tegu kohaliku toodanguga või mis riigist toodang/toode tuleb (eriti on seda näha just puu- ja juurviljade juures ja lihad (loom, siga, kana)
- Võtma müüki eetilise püütud kala
- Информация о море продуктах отсутствует. Боюсь покупать не зная продукта
- Чистить свежую рыбу при продаже в магазине, как везде в Европе!

14A. Kui Teil oli halbu kogemusi, siis millised need olid? Muu vastus (n=12)

- Coop'i kauplustes on nüüd kombeks müüa lõhelisi sissevajunud silmadega ja mitte lihtsalt roogitud, vaid ka lõpused eemaldatud. Mina ostan ainult roosade lõpustega kala, kuna selle järgi saab hinnata kala värskust. Kui aga lõpused on eemaldatud, siis viitab see sellele, et värsked kala hakkab juba roiskumise poole liikuma.
- Fileeritud räimedel oli liha ainult selja peal
- Soola lõhe on pidevalt Selverites tegelt külmsuitsu lõhe.
- Soolaheeringad on tihti magedad, soolan ise üle
- Soovitud kala ei olnud müügil
- Teadlikult ostsin allahinnatud soolaheeringat

- Tomatis kalakonservid on liiga magusad
- Turul halb lõhn
- Uues, vastavatud Rimi poes pole üldse kalaletti
- Vürtsi kilu ei ole vürtsi kilu maitsega vaid soola kilu
- Вместо судака–пангасиус мороженный. Икра красная–как каша.
- Просто не было в салаки или какой то пригодной рыбы.

20. Mis võiks olla kodulehel paremini? Vaba vastus (n=19)

- Ei õnnestunud retseptides filtreid valida
- Kõik hästi!
- Kõik ok
- Kõik on korras.
- Natuke infot selle kohta, et ülekalastamine on probleem ning mõned nipid, kuidas tarbija saaks teha teadlikuid valikuid
- Õigel Kalapeedia lehel on ka kala pilt, mida kampaania lehel kalaliikide juures polnud
- Olen rahul
- Pisut kirjuvõitu
- Pole
- Rannarahva tradits. kalapüügist võiks olla, kust rannalapsed indu saaksid ja kala püüdma läheksid...
- Retsepte vähe
- Selline kampaania võiks olemata olla, maailm on muutunud ja kalavarud on kõikjal ohustatud ning halvas seisus
- Sisu oli väga lahja, ootas rohkelt retsepte ja õpetusi. Kuidas rookida kala, valmistada jms. Miks mitte ka püüdmise nipp sinna lisada, mis ajal mis kala meil Eestis püüda tohib ja millal midagi võtta ka on.
- Võiks korraldada koolidevaheline võistluse, et kes sööb rohkem kala ja kalarooגי. Tulemused kajastuksid veebilehel vastavalt ja oleks ohtralt fotosid võistlejatest.
- Адреса, где можно приобрести рыбу, например местные рыбаки, интернет магазины
- Все нормально
- Отмечать места продажи рыбы по регионам
- Предложения о продаже рыбы
- Цены

23. Kui kampaania ei mõjutanud Teie kala tarbimist, ostmist ega kalatoitude valmistamist, siis miks?

Muu vastus (n=94)

- Abikaasa tegeleb toidu tegemisega
- Ajaliselt ei ole võimalik kõike katsetada ja teed ikka vana harjumuse järgi
- Ei jälginud kampaaniat
- Ei mäleta seda kampaaniat
- Ei märganud eriti kampaaniat
- Ei märganud kampaaniat
- Ei märganud kampaaniat
- Ei märganud reklaami
- Ei näinud kampaaniat
- Ei ole kampaaniaga üldse tuttav
- Ei ole kampaaniast kuulnud
- Ei ole kampaaniat märganud; kui kala on kallid, mis see kampaania siis aitab

- Ei ole kampaaniat näinud
- Ei ole kampaaniat näinud
- Ei ole kampaaniat näinud
- Ei ole kampaaniatega kursis.
- Ei ole märganud kalakampaaniat
- Ei ole märganud kampaaniat
- Ei ole märganud seda kampaaniat, kuna ma reklaami eriti ei vaata.
- Ei ole põhjust
- Ei ole seda kampaaniat näinud
- Ei ole teadlik kampaaniast
- Ei ole kampaaniat näinud
- Ei olnud kampaaniast kuulnud
- Ei pannud tähelegi, et kampaania käigus pakuti uusi retsepte
- Ei pruugi aega olla katsetada uut ja kui tuleb vajadus osta uue retseptiga seotud aineid, siis neid ei pruugi olla kohalikus poes
- Ei tarbi kala/liha
- Ei tea kampaaniast midagi
- Ei tea kampaaniast midagi
- Ei teadnud midagi kalakampaaniast
- Ei teadnud sellest kampaaniast
- Kahjuks pole kampaaniast kuulnud, ehk/või pole kuulnud hästi!
- Kala tegemisega kaasneb lõhn, mida koju ei taha, kuigi süüa on hea.
- Kalakampaania ei vähenda ülekalastamise probleemi
- Kampaania jäi mulle märkamatuks
- Kampaania pole minuni jõudnud
- Kui ei tea sest midagi, ei mõjuta
- Kuna 50% perest sööb kala.
- Kuna ei ole sellest kampaaniast midagi kuulnud, siis ei saanud see ka midagi mõjutada.
- Kuulge, vana inimene ei ole kergesti mõjutatav
- Ma ei ole kampaaniat näinudki???
- Ma ei ole sellisest kampaaniast midagi kuulnud
- Ma ei olnud kampaaniast üldse teadlikki.
- Ma ei osta kunagi midagi reklaami mõjul
- Ma söön niigi kala palju
- Mina ei osta toitu kampaaniate järgi. Enamasti ei osta midagi kampaaniate info põhjal.
- Mina ei söö ega valmista kala, pereliige sööb aga valmistab ise kala ja püüab
- Mugavus ja harjumus teha nii nagu alati
- Mugavus, ei ole kala isu
- Mulle väga maitseb kala, kuid pereliikmed kala ei söö. Seetõttu söön kala kodus harva, kuid väljas süües võtan võimalusel kalaroa.
- Olen ise väga väike kala sööja, pere teised liikmed söövad väljas kala kui tuleb isu
- Olen kala tarbinud kogu aeg mingi kampaania mind ei mõjuta.
- Olen kampaaniast kuulnud, aga sisu ei tea.
- Olen taimetoitlane
- Pärnu kandis on hea kalavalik, kahjuks jääb kaugeks.
- Pere liikmed eri aegadel kodus, harva ühissöömised, kalatoite peaks kohe värskelt sööma, eeldaks pereliikmete koos ühel ajal söömist

- Pole aimugi sellisest kampaaniast
- Pole kampaaniast kuulnud
- Pole kampaaniast kuulnud
- Pole kampaaniast kuulnutki
- Pole kampaaniat märganud
- Pole kampaaniat näinud
- Pole kampaaniat näinud
- Pole kampaaniat näinud/kuulnud
- Pole reklaami näinud
- Pole selle kampaaniaga absoluutselt tuttav. Reklaamid ja kampaaniad ei määra muu tarbimisharjumusi
- Polnud kampaaniast teadlik
- Püüame ise ja kala on aastaringiselt menüüs, katsetan ise uusi asju ja retsepte
- Püüan ise
- Püüan süüa tervislikult, sh kala, kampaaniast see ei sõltu
- Raske leida lemmikuid: värsket lesta ja suitsu turska
- Sööme isude järgi, vahel rohkem, vahel vähem
- Söön igapäevaselt
- Söön kahjuks liiga harva kala, peaks rohkem. Sellest kampaaniast pole ma midagi kuulnud
- Söön küllalt palju kala
- Söön merekala ja rasvast liha tervise pärast, kanaliha tekitab vee kogunemist kehas
- Tarbin niigi piisavalt palju kala
- Tarbin niigi piisavalt palju kala
- Tavaliselt püüan ise oma tarbitava kala
- Teeme suitskala siis, kui on näiteks lesta hooaeg ja saab kalamehelt värskelt. Muul ajal pigem sünnipäevadel
- Teen tavalisi kalatoite
- Teised pereliikmed väga ei armasta kala, seega teen seda vähem
- Tervis
- Valmistan oma kogemusest, aga uued retseptid on ikka huvitavad
- Valmistan piisavalt
- Värske kala kättesaadavus piiratud
- Värske kala ostmiseks tuleb sõita spets.kauplusse -turule
- Vegan
- В рыбе могут быть черви
- Не видела компании
- Не читала. Не видела компании
- Ничего не слышал о компании
- Причин нет
- Пробую рецепты, но рыбы итак потребляю много
- Рыбы просто нет, а та мелочь что есть не очень годится. В основном филе и дорого

25. Mis Teile kampaanias enim meeldib? Vaba vastus (n=190)

- Armastame kala süüa
- Ausus
- Avatud kalasadamate päev. Omapärased kalatoitude retseptid.

- Ehe
- Ei mäleta isegi, vist see lause Kala kõlab hästi!
- Ei meeldi kampaaniad
- Ei meeldi miski
- Ei meenu, millal need kampaaniad on olnud
- Ei miski
- Ei ole eriti südamesse võtnud, kuna minu jaoks on see normaalne, et kala on laual
- Ei ole midagi erilisemat kui tavareklaamides
- Ei olnud midagi erilist
- Erinevus teistest reklaamidest, selge sõnum, head pildid
- Et ikka on kampaania
- Et inimesed hakkaksid selle mõjul rohkem kala sööma
- Et kala propageeritakse
- Et kala väärtustakse rohkem
- Et kala väärtustatakse
- Et kala, kui olulist toiduainet rohkem tähtsustatakse
- Et kalale pööratakse järjest suuremat tähelepanu
- Et kampaania üldse on
- Et pakutakse ka retsepte
- Et pööratakse rohkem tähelepanu kala kasulikkusele
- Et räägitakse kala olulisusest
- Et sai retsepte uurida
- Et sellist kampaaniat üldse korraldatakse
- Et teadlikkust tõstetakse
- Et teemale juhatakse tähelepanu
- Et tutvustatakse uuemaid kala retsepte ja ikka tuletatakse meelde, et kala on ka toiduks
- Et üldse püütakse midagi teha
- Et üldse see teema üles võeti
- Et üldse teemaks võeti
- Et üldse tuletatakse mitmekülgset toitumist meelde
- Evelin Võigemasti armas hääl :)
- Hästi tehtud reklaam.
- Hea pealkiri
- Hea reklaam
- Hea slogan
- Hea sõnum.
- Hea, et vähemalt proovitakse kalasöömist propageerida
- Hea, et sellist asja tehakse
- Huvitavad pildid/sõnumid
- Huvitavad retseptid
- Idee ise
- Ilusad kalad
- Inimeste teadlikkuse tõstmine.
- Jään rahule
- Jah
- Jätab külmaks

- Kala
- Kala
- Kala kallis
- Kala kasulikkuse propageerimine.
- 'Kala kõlab hästi' lause esitaja hääl
- Kala kui toidu väärtustamine
- Kala meeldib.
- Kala on kasulik.
- Kala propageeritakse noorte seas
- kala toitude reklaamimine
- Kala väärtustamine
- Kala valik
- Kalatoidud mitmekesistavad toiduvalikut
- Kalatoidu väärtustamine
- Kalatoitude esiletõstmine ja populariseerimine
- Kalatoitude propageerimine
- Kampaania ei mõjuta meeldimist, sünnib siiski on isu
- Kampaania ei ole pealetükkiv, samas on pikaajaline ning aegajalt jääb jälle silma.
- Kampaania ei tüüta mind.
- Kampaania tekitab isu kala süüa
- Kampaaniad ei mõjuta mind, seega ei oska neid hinnata.
- Kampaaniat õieti ei olegi
- Kõik
- Kõik
- Kõik
- Kust, kuidas, kui kallilt kala saab ja et teade oleks nähtav
- Kutsub kala süüa
- Lihtne lause, aga jääb meelde.
- Lihtne, vaimukas
- Lihtsus, praktilisus
- Logo
- Lööklause
- Lööklause on hea
- Ma vaid olen kuulnud kampaaniast, kuid ei tea sellest midagi
- Meeldetuletus
- Meeldetuletus, et kala peab süüa
- Meeldib see, et kala väärtustatakse kui kasuliku toiduna.
- Midagi
- Midagi
- Midagi tuttavat nagu oleks, aga kindlalt ei oskagi öelda, kas olen kampaania nime varemgi kuulnud või kuulsin nüüd esmakordselt
- Midagi, tüütu kuulata vaadata
- Miks ei võiks kala kogu aeg olla müügis.
- Mis kampaania, ma ei ole kampaaniat näinudki???
- Miski
- Miski ei meeldi.

- Mitte midagi
- Mitte midagi
- Mitte miski.
- Mõõduka pikkusega tekstid, arusaadavus.
- Mõte on hea
- Mõte, meeldetuletus, et tuleb rohkem kala süüa
- Mõttetu
- Mulle meeldib et see olemas on, kedagi kindlasti mõjutab.
- Mulle tegelikult ei meeldi ükski kampaania, mulle meeldib ise otsustada, mida süüa või selga panna
- Ok
- Ok
- Olen näinud poodides kalalettide läheduses
- On võimalik osta odavamalt kala
- Paneb kuulama
- Päris tore kujundus ja leidsin häid retsepte
- Põhimõte, et kala on kasulik.
- Polegi midagi, mis silma jääb, hall ja ilmetu
- Pöörab tähelepanu kala toitutele
- Pööratakse kalatoitudele ja kalale tähelepanu.
- Pööratakse tähelepanu kalatoodetele
- Propageeritakse kala kasulikust
- Puudub
- Rahuldav
- Reklaam on hea, kuid saadaolevad kalatooted ei kutsu ostma
- Reklaamitakse kala
- Retseptid
- Retseptid
- Retseptid
- Retseptid
- Retseptid
- Retseptid
- Retseptid
- Retseptid
- Retseptid ning kodumaise kala propageerimine
- Retseptid on kergesti valmistatavad.
- Retseptide valik
- Riim
- Saab mõndagi proovida
- Saan teada, kus müüakse odavat kala
- Satiir
- See kutsub vaatama ja ostma
- See, et kalasöömist propageeritakse
- Siia-miia
- Silma pole jäänud, aga kõrva küll-lühike selgelt kõlav
- Sõnum ja tähelepanu kalal suurem.
- Soodsam hind

- Sööge rohkelt kala!
- Söön mida tahan
- Suurendab teadlikust kala kui olulise toidu tarbimist
- Tähelepanu juhtimine
- Tähelepanu pööramine kalale.
- Tähelepanu pööramine kalatoitudele
- Tähelepanu pööramine mingile probleemile
- Teave kalade kohta ja seni proovimata uued retseptid.
- Teavitus
- Tehakse kampaaniat tootele, mida enamus osta ei jõua:)
- Tekitab kalaisu
- Teksti loeb armas näitleja
- Tema nähtamatus
- Tervislikkuse teavitus
- Toidulaua rikastamise püüe
- Tonaalsus
- Tore, et kalale tähelepanu pööratakse
- Tuletab meelde kala kasulikkust
- Tuletab meelde kala söömist.
- Tuletab meelde kala tähtsust
- Tuletab meelde kalatoitude tarbimist
- Tuletatakse meelde ja väärtustatakse kala
- Tuletatakse meelde kala söömise vajadust
- Tunnetasin, et see on oluline teema, mida propageerida
- Tutvustatakse erinevaid kalu, toiduvalmistamist ja toredaid Eesti inimesi
- Ärgitab ostma
- Ükskõikne
- Üritused, retseptid.
- Uued retseptid
- Uued retseptid
- Uued retseptid
- Uus informatsioon
- Vaatan kampaania lehekülge. Kampaaniad annavad uut teavet tootest, õpetavad .
- Vähe midagi erilist ja uut
- Vähemalt tegeletakse promomisega
- Väidetavad retseptid.
- Värske- ja mitmekesise toidu promomine on alati vajalik
- Video/reklaam on hästi tehtud
- Visuaalselt hästi teostatud, kalatoidud väga isuäratavad
- Видела кампанию только в виде рекламы и специальных обозначений в магазине, не могу судить.
- Все
- Идея
- Не смотрела
- Незаметная
- Ничего

- Ничего
- Новости, блюда
- Новые рецепты
- Привлекает людей есть рыбу
- Рыба это вкусно
- Спокойная реклама, не агрессивная
- Узнал о кампании из опроса...
- Хорошая информация
- Цена
- Цена
- Что продвигают полезный продукт питания

26. Mis võiks olla paremini (teisiti, puudu, liigne vm)? Vaba vastus (n=150)

- Alati võib parem olla
- Ei ole minu jaoks oluline
- Ei oska öelda, aga kala söömise harjumus saab ikkagi alguse lastetoast ja pere vanemate suhtumisest
- Ei tohi olla liiga ilus
- Elatustase suhtes kala hind, kättesaadavus
- Enam tähelepanu
- Enda püütud kala-võimalused selleks!
- Et enamuse või paljude jaoks ei muuda see midagi
- Et oleks kuulda ja näha
- Et oleks võimalus värsket kala koju tellida
- Fotod kaladest
- Haaravam. Mõtlemine panev.
- Hea
- Hind odavam
- Hinna mainimisel sõna "ainult"
- Hinnad võiksid olla oluliselt odavamad
- Iga uue retsepti nimi võiks olla kohe nähtav (mida kalast valmistama hakatakse).
- Ilmselt võiks olla kas märgatavam või üldse olemata olla
- Jätkake samas vaimus
- Jätkake samas vaimus!
- Joonistuse asemel konkreetne inimene, lihtsam samastuda
- Kaasahaaravam ja rääkida ka reklaamides kala tähtsusest meie maailmas ja selle kasulikkusest meie toidumenüüs
- Kala hind allapoole
- kala hind on väga kõrge
- Kala hind.
- Kala maitseb hästi oleks loogilisem pealkiri
- Kala on liiga kallis ja kala on liiga vähe saada. Milleks veel reklaam?
- Kala saab ka ilma kampaaniata osta ja süüa
- Kala võik olla odavam ja rohkem värsket kala
- Kala võiks olla palju odavam
- Kampaania ajal võiks hinnad olla 50% soodsamad

- Kampaania ei aita lahendada kõige suuremat probleemi, milleks on üleliigne massiline ülekalastamine
- Kampaania jäi väga lahjaks
- Kampaania nähtavaks, kuuldavaks!
- Kampaania nähtavus. Tuleb ilmselt uus kampaania meeskond kokku panna, hetkel olemasolev ei ole ilmselgelt oma tööga toime tulnud
- Kampaania on kampaania
- Kampaania peaks olema paremini nähtav ja kuuldav
- Kampaania pole minuni jõudnud
- Kampaaniad ei mõjuta mind, seega ei oska neid hinnata.
- Kampaanial võiks rohkem nähtavust olla.
- Kampaaniast võiks teavitada kõigis meediakanalites
- Kampaaniat võiks märgatavalt rohkem olla
- Kiire kalaroo valmistamine keskpärase reklaami asemel.
- Kleebised külmikutel on tüütud- varjavad kauba ära. Retseptidega on sama- retseptitasku varjab kaupa. Lisaks on seda keeruline kätte saada. Suured, piklikud plakatid segavad liikumist ja nende vastu lüüakse päid ära. (Minus kõneleb kaupmees)
- Kõik
- Kõik muu "rämpsu" reklaam ületab mitmekülgse toitumise reklaami
- Kõik ok
- Kõik ok
- Kõik ok
- Kõik oli väga hea!
- Kõik on hästi.
- Kõik on hea
- Kõik on korras.
- Kõik on olemas, aga ise olen natuke laisk
- Kõik sobib
- Koolides võiks olla klasside vaheline -> koolide vaheline võistlus kalatoodete valmistamisel ja tarbimisel
- Kui ei ole internetti on kasutu
- Kui ma külmutatud kala ei söö, siis raske vastata nendele küsimustele
- Kui on kampaania, siis kus ma seda näha võiks
- Kui on kampaania aga kala müügil ei olnud, siis milleks loosungid?
- Kui ostjal pole raha, ei aita ka pakkuja pea peal seismine!
- Kujundus kahvatu.
- kuskil nähtaval kohal (ajalehes) igapäevane teade kala ostmise võimaluse kohta
- Läbi persoonilugude saaks inimestega tõenäoliselt parema kontakti
- Laiem reklaamikanalite valik. Mina isiklikult telereklaame ei vaata ja meediaväljaandeid ei loe.
- Lõbusamad reklaamid
- Ma vaid olen kuulnud kampaaniast, kuid ei tea sellest midagi
- Magevee kala võiks olla suuremas valikus
- Meeldetuletus aastaringselt
- Midagi
- Midagi ei oska esile tuua
- Miks eelistada kala näiteks lihale
- Mõned tuled ja viled võiks küljes olla

- Mõni retsept kasvõi maakonna lehtedes vahel.
- Nähtavus võiks olla pikaajalisem, võib olla isegi pidev aasta lõikes
- Näiteks algajale kalaostjale, TV vms saade, kuidas kala puhastada
- Nõme lihtsalt
- Odavam kala
- Öeldakse, et kala on odav, aga ei ole!
- Ok
- Ok kõik
- Oleks võinud olla nähtavam
- Ostan peamiselt Tartu Turuhoonest–ei nurise.
- Parem kättesaadavus.
- Pildid kaladest oleksid toredad kirjade juures. Praegu olen näinud jooniseid. Muidugi fotod on kallid.
- Pilkupüüdvam võiks olla.
- Poliitikud võiksid valimiskampaaniatega kartuli asemel kala jagada
- Proportsioonid olid minu arvates head–konkreetne ega tehtud liiga kirjuks
- Reklaam
- Reklaam üksi ei tööta, tuleb teha rohkem tootepresentatsioone ja rääkida tarbijatega
- Reklaam veelgi nähtavam
- Reklaam võiks olla laialdasem
- Reklaamida nii, et kõik näevad/kuulevad.
- Reklaamida võiks raadios ning teles
- Reklaamides on seda osa liiga vähe näha kus kõlab lause KALA KÕLAB HÄSTI ei jõua süveneda mis öelda taheti
- Reklaamige ka alternatiivmeedia kanalites. Peavoolumeedias kasutan reklaamivabu kanaleid või on see nii spetsiifiline väljaanne.
- Riigitelevisioonis võiks olla ka kampaania
- Rohkem erinevaid retsepte
- Rohkem infot
- Rohkem infot
- Rohkem infot
- Rohkem infot, kuhu ja millal saabub värske kala müüki, eriti soodushinnaga
- Rohkem ja odavamat oma kala
- Rohkem kala sooduskampaaniaid ja riik peaks vähendama või üldse kaotama kala/kalatoodete käibemaksuga maksustamise.
- Rohkem reklaami
- Rohkem reklaami
- Rohkem reklaami erinevates sotsiaalmeedia kanalites, sh FB
- Rohkem reklaami ja ka teha vahest erinevate kaladele suuremaid allahindlusi
- Rohkem reklaamitud
- Rohkem teavitust.
- Rohkem võiks nähtav olla
- Soodsam võiks olla
- Suurem fookus keskkonnasõbralikkusel ja jätkusuutlikul püügil.
- Tähelepandavam.
- Teavitustöö
- Tehke see küsitlus kitsamaks ja konkreetsemaks.

- Tuua esile rohkem kala tarbimise kasulikkust tervisliku toitumise osana
- Väikelinnadesse jõudmine, nt. Paldiskisse ei jõudnud
- Värske kala ei ole kättesaadav igal ajal
- Värske kala kättesaadavus võiks olla palju parem, kuid transport (näit. saartelt Tartu turule) rikub siiski kala maitse
- Vast kõik hästi, ainult mina ei ole sattunud kampaania teele ette... kala maitseb ja jõudumööda ikka valmistan erinevaid roogi. Aitäh!
- Veidikene rohkem reklaamida- tuua see telesse (nt Õhtusaade, Reporter, Terevisioon vms)
- Viimases reklaamis, et kala kõlab hästi. lihtne ja soodne, aga kala hinnad on vahel üle mõistuse.
- Võiks jätkuda see kampaania/teavitus
- Võiks muutuda, aeg ajalt, et ei oleks üksluine.
- Võiks näidata rohkem, kuidas kalatoidu valmistamine kodudes käib
- Võiks olla märgatav
- Võiks olla nähtavam
- Võiks olla pilkupüüdvam
- Võiks propageerida, et kala võiks pooltel toidukordadel asendada nt liha
- Võiks rohkem reklaami olla kalatoodete kohta
- Võiks teha rohkem reklaami sotsiaalmeedias. Isiklikult ei märganud üldse kampaaniat, mistõttu kanal oli minu jaoks vale.
- Äрге reklaamige kallist kaupa odava pähe
- Äрге rohkem maksumaksja (ehk siis ka minu) raha selliste asjade peale raisake
- Адреса где можно приобрести рыбу, например местные рыбаки, интернет магазины
- Больше информации....
- Больше об эстонской рыбе
- Больше свежей рыбы (разной) в продаже
- Вообще не слышал и не видел информации по данной компании
- Все нормально
- Всё ок
- Где купить рыбы????!!!!
- Заметнее. ни разу не видела и не слышала ничего похожего на кампанию о рыбе
- Не могу ответить, не видела рекламу
- Предложить дешевле
- Реклама в интернете. молодёжь не смотрит телевизор, если и была реклама по тв, то прошла мимо моей семьи.
- Трудно найти рыбу холодного копчения.
- Уменьшить стоимость
- Цена

Lisa 6. Küsitletud kogumi iseloomustus

Üle-eestiline küsitlus, vastanuid kokku 1175 vanuses 18–74 aastat.

Regiooni järgi³⁰:

Põhja-Eesti	46%
Kesk-Eesti	9%
Kirde-Eesti	10%
Lääne-Eesti	11%
Lõuna-Eesti	24%

Elamu tüübi järgi:

suur kortermaja (enam kui 12 korterit)	49%
väike kortermaja (kuni 12 korterit)	10%
rida- ja individuaalelamu	41%

Rahvuse järgi:

eestlased	67%
mitte-eestlased	33%

Vanuse järgi:

alla 30-aastased	17%
30–49-aastased	40%
50–64-aastased	27%
üle 64-aastased	16%

Soo järgi:

naised	51%
mehed	49%

Netosissetulek leibkonnaliikme kohta kuus:

kuni 500 €	12%
501–1000 €	40%
1001–1500 €	27%
1501–2000 €	12%
üle 2000 €	9%

³⁰ Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 2001. aasta määrusega nr 126 kinnitatud Eesti piirkondlike üksuste statistilise klassifikaatori 3. tasemel esitatud maakondade grupid:

Põhja-Eesti: Harju maakond (sh Tallinn)

Kesk-Eesti: Järva, Lääne-Viru ja Rapla maakond

Kirde-Eesti: Ida-Viru maakond

Lääne-Eesti: Hiiu, Lääne, Pärnu ja Saare maakond

Lõuna-Eesti: Jõgeva, Põlva, Tartu, Valga, Viljandi ja Võru maakond

Eesti Konjunkturiinstituut
Estonian Institute of Economic Research

Kala ja kalatoodete tarbimine

II VAHEARUANNE

Tallinn
Märts 2023

Tellija: Maaeluministeerium

Projektgrupi koosseis: Aet Vanamölder, Albert Hansa, Eva Priedenthal, Mati Reiman, Bruno Pulver

Väljaande andmete kasutamisel või tsiteerimisel tuleb viidata allikale.

Sisukord

Sisukord	206
Sissejuhatus	207
Metodoloogiline lähenemine	209
1. Kala ja kalatoodete tarbimise võimalikud ressursid.....	211
2. Tarbimiskogused ja -kulutused: tarbimine leibkondade poolt	215
3. Kala ja kalatoodete hinnamuutused.....	223
4. Kala tarbimine teistes Euroopa Liidu riikides	236
Järeldused.....	237
Lisa 1. Kala, kalatoodete ja mereandide hinnamuutused EL ja EFTA riikides	239

Sissejuhatus

Kalandus on Eestile kui mereriigile oluline majandusharu. Kalandussektor hõlmab nii kalapüüki kui ka kalakasvatust ning kalatöötlemise ja -toodete valmistamisega tegelevaid ettevõtteid. 2021. aastal oli selles sektoris hõivatud ligikaudu 1900 töötajat, müügitulu moodustas kokku 242 mln eurot, millest 57% saadi ekspordist. Kalatööstusettevõtted andsid 2021. aastal toiduainetööstuse toodangu müügist 9% ja ekspordist 16% nagu ka eelmisel 2020. aastal. 2022. aastal kalatööstuse müügitulu suurenes, kuid koguliselt müük vähenes hinnatõusu mõjul.¹

Eesti kalaressursside põhiosa moodustavad räim ja kilu. 2022. aastal püüdsid Eesti kalurid Läänemerest 25,3 tuhat tonni räime ja 27,6 tuhat tonni kilu. Räime- ja kilusaak suuremas osas eksporditakse, samuti kasutatakse kalaõli valmistamiseks, mis on väärtuslik komponent kalasöötades. Eesti elanike toiduvalikut ja tööstuse toorainebaasi rikastavad aga kaugemalt imporditud kalad ja mereannid.

Kogu Eesti kalurite saak Läänemerest (55,9 tuh tonni), Atlandi ookeanist (15,7 tuhat tonni) ja sisevetest (2,5 tuh tonni) moodustas 74,1 tuhat tonni, suurenedes 2022. aastal 3%. Ookeanipüügist (15,7 tuh t) moodustasid krevetid 11,3 tuhat tonni. Ookeanipüügi saak lossitakse peamiselt Norra, Hispaania ja Portugali sadamates². Sisevete kalasaagist moodustas 33% ahven ja 18% koha. Eesti vesiviljeluse toodangust müüdi 850 tonni kala, kellest 84% oli vikerforell (2021. a).

Eesti kala ja kalatoodete ekspordis on olulisel kohal erinevad tooted kalast ja mereandidest, krevetid, külmutatud kala (peamiselt räim ja kilu) ja kalafilee (sh valgest kalast). Peamised eksporditurud olid 2022. aastal (väärtuse alusel) Ukraina, Rootsi, Soome, Island, Läti, Leedu, Šveits ja Taani.

Ressursipõhiste arvutuste kohaselt võimaldasid Eesti kalaressursid (püük, sh harrastuspüük, kalakasvatus ja import, millest lahutatud eksport) tarbida 2022. aastal kala ja mereande elaniku kohta 17 kg (arvestatuna eluskala kaalule). See kogus hõlmab nii elanike oste, mittekaubalist tarbimist kui ka toitlustust (sh restoranid, koolitoit jm). Eesti näitaja on mõnevõrra madalam Euroopa Liidu keskmisest, mis oli 23 kg elaniku kohta (2020. a), Eestis kui mereriigis võiks kala tarbimine olla suurem.

Statistikaameti (SA) leibkondade kulutuste uuringu andmeil tarbiti Eestis leibkonnaliikme kohta ostetud kala ja kalatooteid ning mereande ja isepüütud või tasuta saadud kala toote kaalus 9 kg ringis ehk eluskaalule arvestatuna ligikaudu 13 kg aastas. Lisaks süüakse kalarooigi väljaspool kodu toitlustusasutustes, EKI elanike küsitluse andmeil hinnanguliselt 15% tarbitud kalast (2022. a)³.

EKI 2022. aasta septembris läbiviidud küsitlus näitas, et 2022. aastal kala tarbimise sagedus elanikel vähenes ja seda eelkõige hinnatõusu tõttu.

Eesti tarbija eelistus kuulub punasele kalale, mis on valdavalt imporditud. Lõhelased moodustasid vaatamata hinnatõusule 2022. aastal 38% võimalikust tarbitavast kalaressursist (6,6 kg elaniku kohta). Populaarsuselt järgneb kilu-räime-heeringa grupp (2,8 kg elaniku kohta), mille valikus on lisaks Eesti toodetele rohkesti Leedu ja Läti kalatööstuse toodangut.

¹ Müügitulu mahuindeks püsivhindades langes 9,6% (12 kuu keskmine), Statistikaameti (SA) andmed.

² Eesti kalamajandus 2021. Kalanduse teabekeskus, 2022, lk 5.

³ Eesti Konjunktuuriinstituut. Kala ja kalatoodete tarbimine. Tallinn 2022, lk 47.

Turgudel ja suuremates kauplustes on kala valik üsna mitmekesine, kuid kala, värskus, hinna vastavus kvaliteedile, kättesaadavus jm ei vasta alati tarbija ootustele. Võimalusel eelistatakse mugavamalt valmistatavat fileeritud kala.

Käesoleva Maaeluministeriumi tellimisel läbiviidud uuringu vahearuaande eesmärgiks oli selgitada välja, kuidas muutus Eesti elanike kala ja kalatoodete tarbimine 2022. aastal. Andmed on võrreldavad EKI poolt 2022., 2020. ja varem läbiviidud uurimistöödega "Kala ja kalatoodete tarbimine Eestis".

Metodoloogiline lähenemine

Eesmärk

Uuringu eesmärgiks oli selgitada välja elanike kala ja kalatoodete ning mereandide tarbimise muutused 2022. aastal võrreldavalt kala ja kalatoodete tarbimise varasemate uuringutega, mis viidi läbi ka 2016., 2020. ja 2022. aastal. Lisaks oli eesmärgiks anda ülevaade kala ja kalatoodete hinnamuutustest 2022. aastal.

Metoodika

Eesti Konjunktuuriinstituut (EKI) analüüsis 2022. aasta kala ja kalatoodete tarbimise muutusi 2023. aasta jaanuarist märtsini kättesaadavate statistiliste näitajate ja EKI kalahindade vaatlustulemuste alusel, kasutades ka 2022. aastal läbiviidud elanike küsitluse tulemusi.

Sisulised ülesanded olid:

- kalale ja kalatoodetele tehtud kulutuste analüüs kuni 2022. aasta kohta;
- kala tarbimiskoguste analüüs, võimalusel võrreldes teiste toiduainete tarbimiskogustega;
- kala ja kalatoodete tarbimise struktuuri ja selle muutuste tendentside väljaselgitamine;
- värske kala hinnadünaamika analüüs kalaliikide lõikes;
- kala ja kalatoodete tarbimis- ja hinnamuutused aastatel 2020–2022 Eestis ja teistes Euroopa Liidu riikides.

EKI kasutas kala ja kalatoodete tarbimise mahtude analüüsiks 2022. aasta kohta ressursipõhist arvutust Eesti kalurite püügi ja ekspordi-impordi koguste põhjal. Kuna 2022. aasta vesiviljeluse toodangu andmed, samuti harrastuspüügi uuring 2022. aasta kohta ei olnud käesoleva ülevaate koostamise ajal veel kättesaadavad ning väliskaubanduse andmestikku võidakse Statistikaameti poolt täpsustada, võivad ka arvatud näitajad edaspidi täpsustuda.

Statistikaameti väliskaubandusstatistikas ei ole väiksemate importööride poolt maaletoodav kala täielikult kajastatud. Euroopa Liidu sisese kaubavahetuse kohta tuleb INTRASTAT aruanne esitada neil ettevõtetel, kel kauba lähetamine või saabumine ületab teatud nn statistilise käibe läve. 2022. aastal oli kauba Euroopa Liitu lähetamise statistiline lävi 200 tuh eurot aastas (2018–2021. a 130 tuh eurot). Kauba saabumise lävi on 2022. aastast 400 tuh eurot (2018–2021. a 230 tuh eurot). Ei ole teada, kas statistiliste lävede muutus 2022. aastal mõjutas väliskaubanduse andmete võrreldavust 2021. aastaga. Tarbimiseks võimalike kalaressursside koguse arvutamisel on tootegruppide lõikes puudujääkide esinemise korral impordikoguseid lisaks arvestatud, et viia saldo nullseisu.

Varasemates ülevaadetes on lisaks kasutatud Eesti Statistikaameti leibkondade kulutuste uuringute viimaseid andmeid (2019. ja 2020. aasta kohta), 2021–2022. aasta kohta seda uuringut ei ole läbi viidud. Seetõttu on tuginetud EKI arvutuslikele hinnangutele 2021.–2022. aasta kohta. Kala ja kalatoodete hinnamuutuste analüüs põhineb EKI hinnavaatlustel ja Eurostati hinnastatistikal. Lisaks on kasutatud EUMOFA ehk Euroopa kalandus- ja vesiviljelustoodete seirekeskuse (*European Market Observatory for Fisheries and Aquaculture products*) andmeid.

Eesti Konjunkturiinstituut viis 2022. aasta septembris-oktoobris läbi veebiküsitluse elanikkonna kala ja kalatoodete tarbimisharjumuste, tarbimisega rahulolu, ostueelistuste ja ostukohtade analüüsimiseks ning kalakampaania „Kala kõlab hästi“ mõju analüüsimiseks. Kõiki Eesti maakondi hõlmanud veebiküsitlusele vastas 2022. aastal 1175 elanikku vanuses 18–74 aastat. Vastajad hindasid kala ja kalatoodete osas oma tarbimiskäitumist viimase aasta jooksul, st uuringu tulemused kajastasid perioodi 2021. aasta septembrist kuni 2022. aasta oktoobri alguseni. Küsitluse tulemused on avaldatud EKI aruandes „Kala ja kalatoodete tarbimine“ (november 2022).

1. Kala ja kalatoodete tarbimise võimalikud ressursid

Eesti kalaressursside aluseks on kalapüük – nii Atlandi ookeanist, Läänemerest kui sisevetest, püügikogused on piisavad elanike toiduvajaduse katmiseks ehk n-õ isevarustatuse tagamiseks. Lisaks imporditakse kala ja mereande ning tooteid toidulaua rikastamiseks ja kalatööstuse toormeks.

Võimalikud tarbimisressursid jõuavad elanike toidulauale jaekaubandusest, neid kasutavad ka toitlustusasutused, samuti kalatööstus toodete valmistamisel, omajagu tekib kadusid. Kalatööstuse toodetest omakorda osa eksporditakse. Osa räime- ja kiluressursse kulub tööstuslikult kalaõli ja kalajahu valmistamiseks, mida kasutatakse kasvanduskala söötade tootmisel. Toidulauale jõuab ka harrastuspüügiga saadud kala, ehkki eeldatavasti mitte müügi kaudu⁴. Ise püütud või tasuta saadud kala oli EKI küsitluse andmeil tarbinud ligi viiendik vastanuist⁵.

Võttes ressursidena arvesse püügi, kalakasvatuse ja imporditud saadused, oli ressursse 2022. aastal kokku 165 tuhat tonni. Ressurssidest 53% oli imporditud, 45% saadud kutselise püügiga, 1% harrastuspüügiga ja 0,5% kohalikust vesiviljelusest (tabel 1, joonised 1 ja 2). Imporditud ja eksporditud tooted on siin arvatud eluskala kaalule vastavalt rahvusvaheliselt kasutatavatele koefitsientidele⁶. Kalatoodete kaalu ümberarvutamine esialgsele eluskala kaalule võimaldab võrrelda ressurside kasutamist püütud kalakogustega. Näiteks kalafilee valmistamisel võib toorkala kuluda saadavast fileest kuni 3 korda rohkem, olenevalt kalaliigist ja kala suuruselt.

Kogu ressurssidest kulus 68% ekspordiks (112 tuhat tonni), sh ka Eesti kalatööstuse toodangu näol. Mittetoiduliseks tarbimiseks läks 18% ressursse, seega võis jääda toiduna tarbimiseks 14% esialgsetest ressurssidest ehk 22,8 tuhat tonni (eluskala kaalus) ehk 17,0 kg elaniku kohta. Võimalikud tarbimisressursid suurenesid 2022. aastal veidi (14%), kuigi impordikogused vähenesid 1%, sest samal ajal püütud kogus kasvas 3% ja eksporditud kogused vähenesid 3% (eluskala kaalus). Ekspordi vähenemine toimus eeskätt reekspordi vähenemise arvel, Eesti päritolu eksport vähenes vaid 0,3%. Seega võis ressurside kasv tulla kaubavarude suurenemisest. Osa ressursse võis jääda siseturule ka ettevõtete ekspordiraskuste tõttu.

Eluskala kaalus on võimalik kala ja kalatoodete tarbimine Eestis aastatel 2018–2022 olnud iga-aastaselt 15–18 kg ringis elaniku kohta. Toote kaalus mõõdetuna oli tarbimiseks võimalik kala ja mereandide kogus Eestis 2022. aastal 15,7 kg elaniku kohta (tabel 1).

2022. aastal kasvas võimalik tarbitav kala kogus ressursipõhise arvestuse kohaselt eluskala kaalus 17 kg-le elaniku kohta, mis ületas Covid-eelse 2019. aasta taseme (15,8 kg), kuid jäi alla 2020. aasta taset (18 kg elaniku kohta). Nõudlust aitas suurendada Covid-pandeemia taandumine, jälle paranesid võimalused toitlustusasutuste külastamiseks. Restoranide nõudlust kasvatas ka turismi taastumise trend. Eesti elanikke ärgitas kalatoite valmistama kampaania „Kala kõlab hästi“. Samas mõjus tarbimisele piiravalt kiirenenud hinnatõus.

⁴ Harrastuskalastajaid oli Eestis 2020. aastal Kantar Emori uuringu kohaselt ligikaudu 156 tuhat inimest, kellest 71 tuhat kalastas vähemalt 6 päeva aastas, kalapüügharrastusega tegeles 14% elanikest (Kantar Emor. Eesti harrastuskalapüügi kvantitatiivuuring, Tallinn 2021, lk 6).

⁵ Eesti Konjunktuuriinstituut. Kala ja kalatoodete tarbimine. Tallinn 2022, lk 48–49.

⁶ Conversion factors by CN-8 code, from 2001 to 2021. Metadata 2, annex 7, EUMOFA.

Tabel 1. Võimalikud kala ja mereandide tarbimise ressursid Eestis aastatel 2018–2022 (tuh tonni) ja võimalik tarbimine elaniku kohta keskmiselt aastas (kg)

	Toote kaalus					Eluskala kaalus				
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
Püük ja kalakasvandus	90,19	89,99	77,33	75,13	77,00	90,19	89,98	77,32	75,11	76,98
Kutseline kalapüük	87,25	86,92	74,28	72,26	74,13	87,25	86,92	74,28	72,26	74,13
Kalakasvanduse müük*	0,95	1,07	1,05	0,87	0,87	0,94	1,06	1,04	0,85	0,85
Harrastuspüük**	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Import	50,60	67,32	76,45	74,09	72,24	66,62	85,09	93,77	89,02	87,81
Eksport	111,48	118,56	102,99	101,58	98,10	126,21	135,63	118,69	115,18	111,99
Mittetoiduline tarbimine	9,00	18,51	28,45	28,94	30,0	9,00	18,51	28,45	28,94	30,00
Võimalikud ressursid toiduks (tuh t)	20,31	20,24	22,34	18,71	21,14	21,60	20,92	23,95	20,01	22,80
Elaniku kohta (kg)	15,36	15,25	16,80	14,06	15,72	16,34	15,76	18,01	15,04	16,96
sh harrastuspüügita	13,85	13,74	15,30	12,56	14,23	14,83	14,25	16,51	13,54	15,47
Elanike arv (mln)	1,322	1,327	1,329	1,331	1,345					

Allikas: algandmed SA, EKI arvutused

* Toorkala kaalus ei võeta eraldi arvesse kalamarja kogust.

** 2018–2022. a võetud pool hinnangulisest harrastuspüügi kogusest (4 tuh tonni).

Tabelis 2 on võimalikud tarbimisressursid esitatud kalagruppide ja toodete kaupa. Grupid koondavad kõiki vastavast kalast tooteid, sisaldades nii värsket, jahutatud, külmutatud, soolatud, suitsutatud, fileeritud kala kui ka kalaliha, konserve ja kulinaariatoteid jm.

Võimaliku tarbimise ressursides on endiselt esikohal lõhelased: kasvanduslõhe ja -forell. Kasvanduslõhe hind Norras tõusis 2022. aasta kevadel pakkumise vähenemise tõttu rekordilisele kõrgusele, langedes jälle sügiskuudel. 2022. aastal lõhede ja forellide võimalikud tarbimiskogused Eestis vaatamata hinnatõusule aga isegi suurenesid (2021. a 5,3 kg elaniku kohta, 2022. a 6,6 kg; tabel 2). Lõhelaste osakaal võimalikus tarbimiskoguses tõusis 2022. aastal 35%-lt 38%-le. Jahutatud lõhefilee import 2022. aastal siiski vähenes 35% 427 tonnile ja oli ligi poole väiksem kui 2020. aastal (911 t).

Veidi suurenesid võimalikud tarbimisressursid ka räime-heeringa-kilu, samuti tuunikalade grupis. Populaarsuse kogumist on vähehaaval jätkanud kuldmerikoger, ehkki tarbimiskogused on väikesed. Pakkumise vähenemist oli märgata turskade, makrellide (skumbria), pangasiuse ja tilapia ning surimitoodete grupis. 2022. aastal suurenes ekspordi-impordi andmetel ka krevettide jt vähiliste, samuti molluskite, sh kalmaaride jt veeselgrootute ning neist valmistatud toodete pakkumine (KN 0306 ja KN 1605 grupid), mis võivad olla osalt imporditud ka kalatööstuse toormena. Ka EKI tarbijaküsitlus näitas, et krevettide tarbimine 2022. aastal veidi suurenes⁷.

⁷ Eesti Konjunktuuriinstituut. Kala ja kalatoodete tarbimine. Tallinn 2022, lk 44, 46.

Tabel 2. Võimalik tarbimine Eestis kalaliikide ja tootegruppide lõikes elaniku kohta keskmiselt aastas (kg)

	Toote kaalus				Eluskala kaalus			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Lõhelased ⁸	4,20	5,86	5,09	6,02	4,03	6,54	5,33	6,59
Heeringas, räim, kilu	1,91	1,48	1,64	2,04	2,81	2,17	2,33	2,79
Tursad ⁹	1,57	1,03	0,52	0,38	1,20	0,00	0,06	0,00
Makrellid, skumbria	0,04	0,35	0,40	0,34	0,24	0,62	0,66	0,43
Pangasius, tilapia	0,43	0,41	0,37	0,00	0,96	0,94	0,86	0,00
Tuunid	0,38	0,43	0,33	0,47	0,80	0,88	0,70	1,02
Kuldmerikoger	0,01	0,02	0,03	0,03	0,01	0,02	0,03	0,04
Muud kalad ja tooted ¹⁰	4,10	3,98	3,20	2,06	1,39	1,16	0,57	0,00
Harrastuspüügi kala	1,51	1,50	1,50	1,49	1,51	1,50	1,50	1,49
Surimitooted	0,74	0,76	0,78	0,70	2,40	2,48	2,56	2,24
Kalamari, kaaviar	0,12	0,17	0,17	0,11	0	0	0	0
Vähilised, krevetid jt (KN 0306) ¹¹	0,13	1,28	-0,12	0,77	-0,26	1,04	-0,40	0,49
Molluskid, kalmaarid (KN 0307-0308)	0,10	0,06	0,09	0,12	0,35	0,23	0,29	0,41
Tooted vähilistest, molluskitest jt (KN1605)	0,10	0,19	0,25	0,81	0,30	0,41	0,55	1,46
Rups (toidukõlbulik)	-0,11	-0,71	-0,19	0,38	0	0	0	0
Elaniku kohta kokku	15,25	16,80	14,06	15,72	15,76	18,01	15,04	16,96
Elanike arv mln	1,327	1,329	1,331	1,345				

Allikas: algandmed SA, EKI arvutused

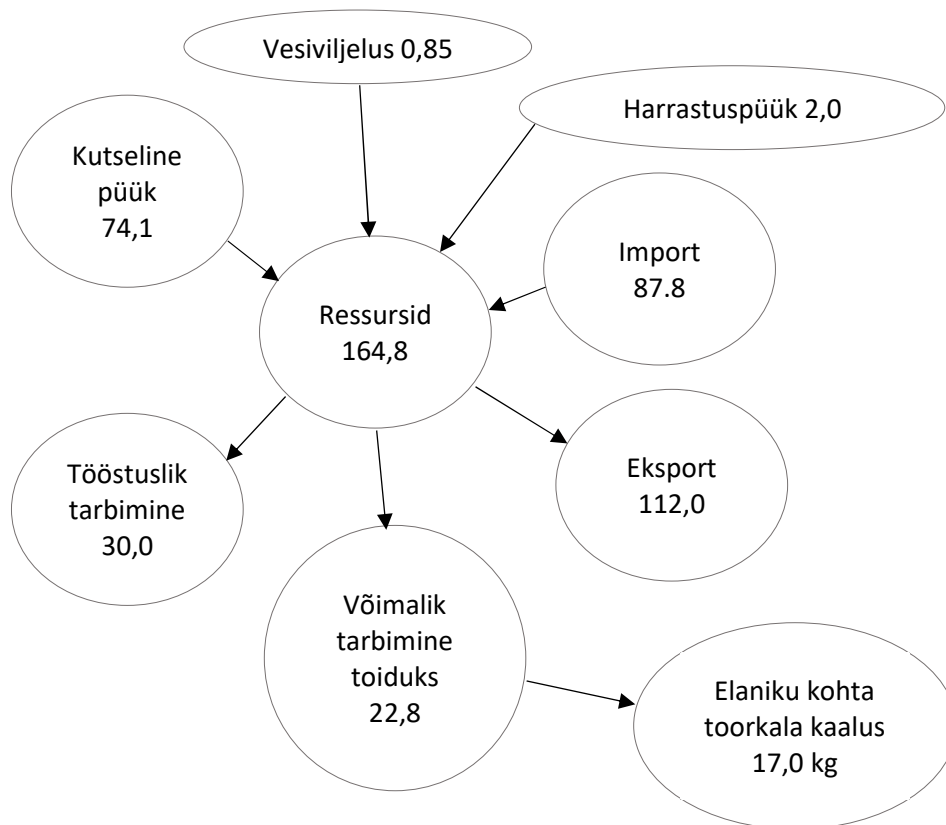
⁸ Lõhed, forellid, nerka jt, siin v.a siiad ja räabised.

⁹ Atlandi ja Vaikse ookeani tursk.

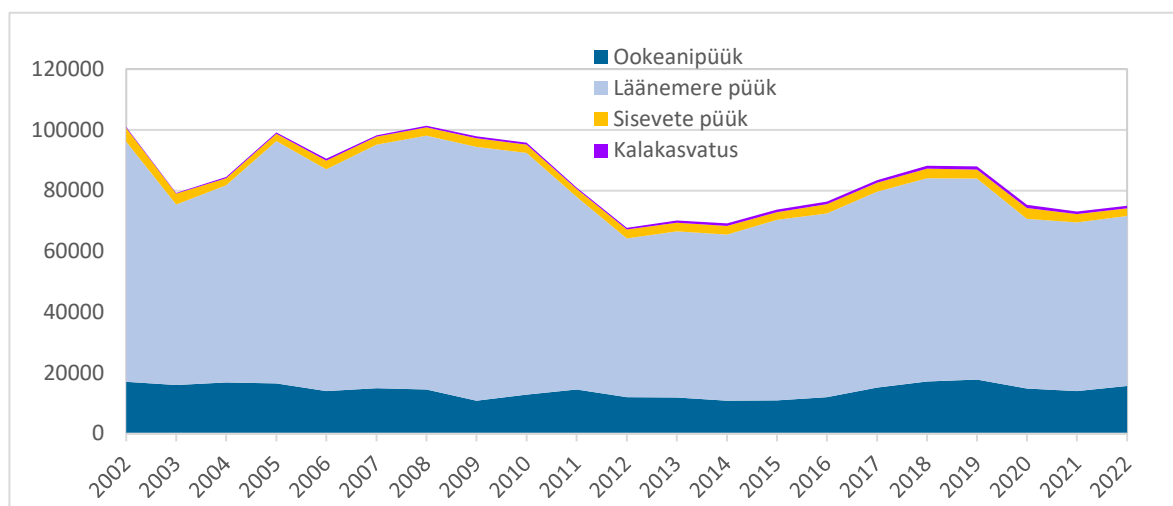
¹⁰ Sh lestalised, merluusid, heigid, mageveekalad, alaska pollak e mintai, jt kalad ning tooted neist.

¹¹ KN (Kombineeritud Nomenklatuur) on väliskaubanduse toodete klassifikaator, mis vastab rahvusvahelisele klassifikaatorile CN (Combined Nomenclature).

Joonis 1. Võimalikud kala tarbimise ressursid Eestis 2022. aastal (toorkala kaalus, tuh tonni)

Joonis 2. Eesti kutselise kalapüügi saagid aastail 2002–2022 (tonni)

Allikas: SA; 2022. a Põllumajandus- ja Toiduamet (PTA)

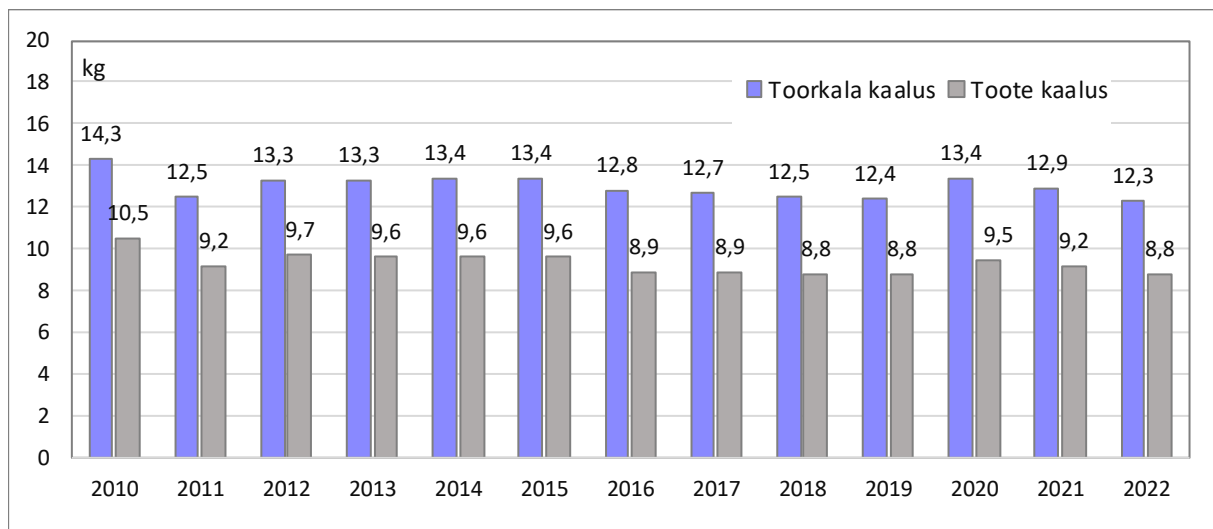
2. Tarbimiskogused ja -kulutused: tarbimine leibkondade poolt

Kui võimalikke tarbimisressursse mõjutavad suuresti impordi- ja ekspordikogused, siis reaalselt tarbimist elanike poolt kujundavad tarbimisharjumused ja -eelistused, rahalised võimalused, toodete kättesaadavus, kvaliteet ja hinnakõikumine. Tegelik tarbimine elanike ostudena kõigub aastate lõikes vähem kui võimalikud tarbimisressursside kogused. Aastail 2020–2021 avaldas Eesti elanike tarbimisvõimalustele olulist mõju Covid-pandeemia, kodus töötamise tõttu osteti rohkem toitu koju ja toitlustusasutustes söömine vähenes. 2022. aastal hakkas pandeemia mõju taanduma ja toidukohad olid jälle avatud laiemale ringile.

Perede kulutusi ja tarbimiskoguseid on uurinud Statistikaamet (SA) leibkondade üle-eestilise tarbimise ja kulutuste uuringuga, millest viimased on aastate 2019 ja 2020 kohta. Aastate 2021–2022 olukorra hindamisel on EKI tuginenud eelmiste aastate andmetele ja võimalikele tarbimisressursside kogustele ning EKI poolt läbiviidud küsitluse tulemustele.

2022. aastal kala ja mereandide ressursside kogus Eesti turul suurenes 17 kg-le elaniku kohta eluskala kaalus ehk 15,7 kg-le toote kaalus. EKI hinnangul võisid seejuures leibkondade poolt ostetud kogused jääda alla 9 kg toote kaalus leibkonnaliikme kohta (12 kg eluskala kaalus; joonis 3), sest vaatamata mitmekesisele pakkumisele piiras ostuvõimalusi hinnatõus ja üldine kiirenenud inflatsioon. EKI elanike küsitlus näitas, et 2022. aastal harvenes kalatoitude söömine mõnevõrra.

Joonis 3 Kala ja kalatoodete tarbimine leibkonnaliikme kohta (ostud ja isepüütud kala, kg)

Algandmete allikas: SA; toorkala kaalus ja aastad 2013, 2014, 2017, 2018, 2021, 2022 EKI hinnangud

Omapüütud või kalastajalt tasuta saadud kala on tarbitud SA leibkonnauuringu andmeil 400 grammi ringis pereliikme kohta. Samas satuvad harrastuskalurid leibkonnauuringu valimisse harva ja tõenäoliselt annab harrastuspüük kala tarbimisse Eestis suurema panuse.

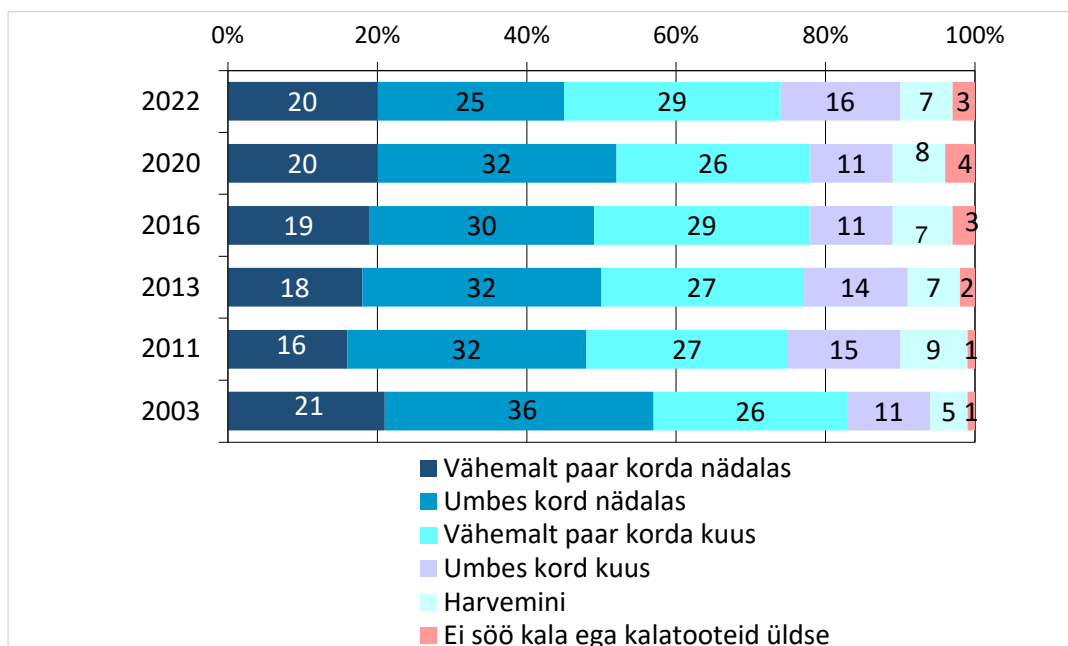
Eeltoodud kogused sisaldavad perede oste ja mittekaubalist tarbimist, kuid mitte einetamist väljaspool kodu (tööl, koolides, lasteaedades, restoranides jm). Pandeemia aastal 2020 vähenes einetamine väljaspool kodu viiendiku võrra (kulutuste põhjal), tavalisest harvem külastati söögikohti ka 2021. aastal, kuid 2022. aastal toitlustusasutuste külastamine jälle sagesnes.

Tarbimise sagedus

EKI küsitlusuuringuandmetel jõudis kala 2022. aastal tarbija toidulauale senisest mõnevõrra harvemini¹². Viimase aasta jooksul tarbis kala ja kalatooteid 97% vastanutest ja üksnes 3% ei söönud üldse kala (joonis 4). Vähemalt kord nädalas tarbis kala ja kalatooteid 45% vastanutest (2020. a 52%), paar korda kuus 29% (2020. a 26%) ja 23% kord kuus või harvemini (2020. a 19%). Seega vähenes 7%-punkti võrra vähemalt kord nädalas kala sööjate hulk, mis tähendab, et kala tarbimine harvenes.

74% vastanutest sõi 2022. aastal kala ja kalatooteid vähemalt paar korda kuus või sagedamini (2020. a 78%). Samas pole muutus üldises tarbimismustris suur ja kala süüakse Eestis tüüpiliselt kas kord nädalas või vähemalt paar korda kuus. Alates 2011. aastast on vähemalt paar korda kuus kala tarbijate arv jäänud vahemikku 74%–78%.

Joonis 4. Kala ja kalatoodete tarbimise sagedus aastatel 2003–2022 (% vastanutest)

Meelsamini tarbiksid elanikud aga kala sagedamini ja enda kalatarbimise sagedusega rahul olevate vastanute osakaal oli 2022. aastal madalaim kui varem (49% oli täiesti või enam-vähem rahul, 2003.–2020. aastal oli rahulolevaid 53%–62%)¹³.

Peamine põhjus, miks enda kalatarbimisega rahul ei olda, on kalatoodete kõrge hind, mida märkis 2022. aastal põhjusena 77% rahulolematutest (2020. a oli neid 55%)¹⁴. Võrreldes 2020. aastaga on hinnataseme piirav mõju oluliselt suurenenud.

Elanike kalatarbimist mõjutavad elukoht, ja sissetulek, samuti vanus. Kala söömine oli 2022. aastal harjumuspärasem Lõuna-Eesti elanike hulgas, kellest iganädalaselt sõi kala 50% ja vanema põlvkonna seas: 50–64-aastastest vastajaist tarbis kala iganädalaselt 56% ja 64–74-aastastest 58%, samas kui noored (18–29-aastased) tegid seda iganädalaselt oluliselt vähem (25%)¹⁵.

¹² Eesti Konjunktuuriinstituut, Kala ja kalatoodete tarbimine, Tallinn 2022, lk 38.

¹³ Ibid, lk 39.

¹⁴ Ibid, lk 40.

¹⁵ Ibid, lk 39.

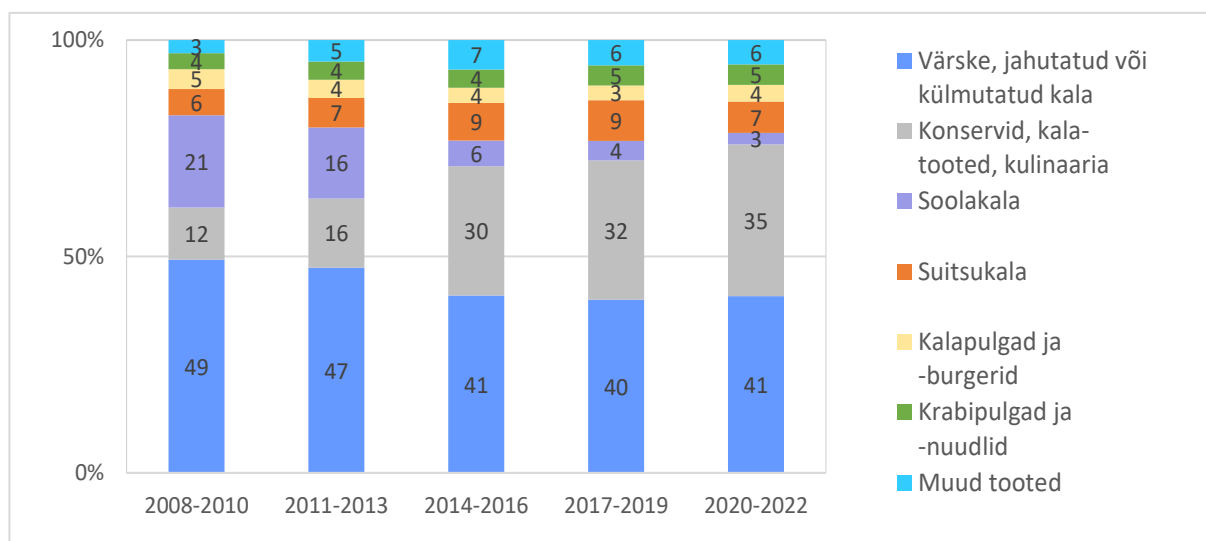
Kalatoodete tarbimise koguseline struktuur olnud aastate lõikes üsna püsiv, suurimaks muutuseks on olnud kalakulinaaria, konserve jms toodete tarbimise kasv, mis on toimunud eelkõige soolakala arvelt (tabel 3, joonis 5). Veidi on suurenenud surimitoodete (krabipulkade ja nuudlite) ning kalamarja tarbimine. 2021. ja 2022. aasta kohta detailsed koguselised andmed esialgu puuduvad.

Tabel 3. Kala ja kalatoodete tarbimine leibkonnaliikme kohta keskmiselt aastas (kg, toote kaalus)

	2011–2013	2014–2016	2017–2019	2020
Kokku	9,52	9,35	8,81	9,46
Värsket kala ja filee	4,16	3,53	3,51	3,64
Külmutatud kala	0,35	0,30	0,22	0,21
Soolakala	1,56	0,55	0,40	0,25
Suitsukala	0,64	0,82	0,83	0,69
Konservid, kulinaariatooted	1,53	2,80	2,84	3,34
Kalapulgad ja -burgerid	0,40	0,33	0,30	0,36
Krabipulgad ja -nuudlid	0,41	0,38	0,41	0,45
Muud tooted kalast	0,20	0,10	0,13	0,19
Kalamari	0,02	0,10	0,09	0,11
Vähilised, krevetid, molluskid jt ¹⁶ , tooted neist	0,17	0,43	0,29	0,23

Allikas: SA leibkonna kulutuste uuringud; EKI arvutused

Joonis 5. Kala ja kalatoodete tarbimise struktuur leibkonnaliikme kohta (protsentides, toote kaalu alusel, koos omapüütud kalaga)

Allikas: SA; EKI arvutused

¹⁶ Vähilised (krevetid, garneelid, krabid jt), limused (austriid, teod, rannakarbid, sinimerekarbid jt), veesegelrootud (kalmaarid, kaheksajalad, seepiad jt).

EKI elanikeküsitlus näitas, et 2022. aastal kala ja mereandide tarbijate arv ja tarbimise sagedus vähenesid enamikes tootegruppides, peamiseks põhjuseks hindade tõus. Muutused ei olnud valdavalt siiski väga suured. Kõige märgatavamalt harvenes värskest kalast valmistatud toitade söömine, järelkult ka värske kala ostud. Vähemalt kord nädalas söi lõhest, forellist vm kallimatest kaladest valmistatud toite 51% vastanutest (2020. a 57% asemel), keskmise hinnatasemega kalast (lest, haug, ahven, karpkala jt) valmistatud toite söi vähemalt kord nädalas 26% vastanutest (2020. a 31% asemel) ja odavamast kalast toite (räim, kilu jt) toite 26% (2020. a 31% asemel)¹⁷.

Kalafilee tarbijate arv langes 2022. aastal kallima kala puhul (lõhe, forell jt) 79%-le vastanutest (84% 2020.a), keskmise hinnaga kala puhul 63%-le (2020.a 67%), vähem tarbiti ka odavamate kalade fileed.

Samas jäi üsna püsivaks keskmise hinnaga suitsukala tarbimine (mida oli 2022. a tarbinud 68% vastanutest), kuid odavama suitsukala tarbijate osakaal langes 62%-lt 54%-le vastanutest ja kallimat suitsukala (suitsulõhe jt) oli tarbinud 64% vastanutest senise 70% asemel.

Enam-vähem samaks jäi nii kalapulkade kui ka surimitoodete (krabipulgad ja -nuudlid) tarbijate arv (vastavalt 69% ja 75% vastanutest 2022. a), ent tarbimise sagedus harvenes. Ainsana oli veidi suurenenud vähiliste (krevetid, krabid jt) ja neist valmistatud toodete ostjaskond (2020. a 56%-lt 58%-le 2022. a), samuti sages pisut vähiliste tarbimine. Molluskite tarbijaid oli 37% vastanuist (2020. a 39%) ja tarbimissagedus langes veidi, sarnaselt kalamarja tarbijatele, keda oli 50% vastanutest.

Ostukulutused kalale ja kalatoodetele suurenesid 2022. aastal, vaatamata ostukoguste vähenemisele, sest hinnatase oli tõusnud. Leibkonnaliikme kohta võisid 2022. aastal rahalised kulutused kalale ja mereandidele esialgsel hinnangul jääda 74–82 euro vahemikku aastas ehk 6–7 euro ringi kuus (tabel 4). Kalatoodete osakaal toidukuludes on püsinud viimasel kümnel aastal 5% lähedal.

Viimase kolme aastaga (2022. a võrreldes 2019. aastaga) võisid leibkondade poolt tehtud rahalised kulutused kalale suurenedes leibkonnaliikme kohta tõenäoliselt ligi kolmandiku võrra, kuigi kogused muutusid vähe.

Elanike rahaliste kulutuste struktuur kalale ja kalatoodetele ei ole aastate lõikes oluliselt muutunud: viimase viie aasta keskmisena (2016–2020) on 35% kulutustest läinud värsele kalale (sh fileele)¹⁸, 33% konservidele ja kalakulinaariale, sh vürtsikilu, pakendis heeringatooted jm (joonis 6). 10% on kulunud suitsukalale, 6% soolakalale, 3% kalapulkadele ja burgeritele, 4% krabipulkadele (surimitoodetele), 3% kalamarjale ja 2% muudele toodetele. Krevettide jt vähiliste ning molluskite, kalmaaride jm veeselgrootute ja neist valmistatud toodete eest anti välja ligikaudu 5% summast, ent selle tootegrupi osakaal on viimastel aastatel tõenäoliselt tõusnud.

¹⁷ Eesti Konjunkturiinstituut, Kala ja kalatoodete tarbimine, Tallinn 2022, lk 42–46.

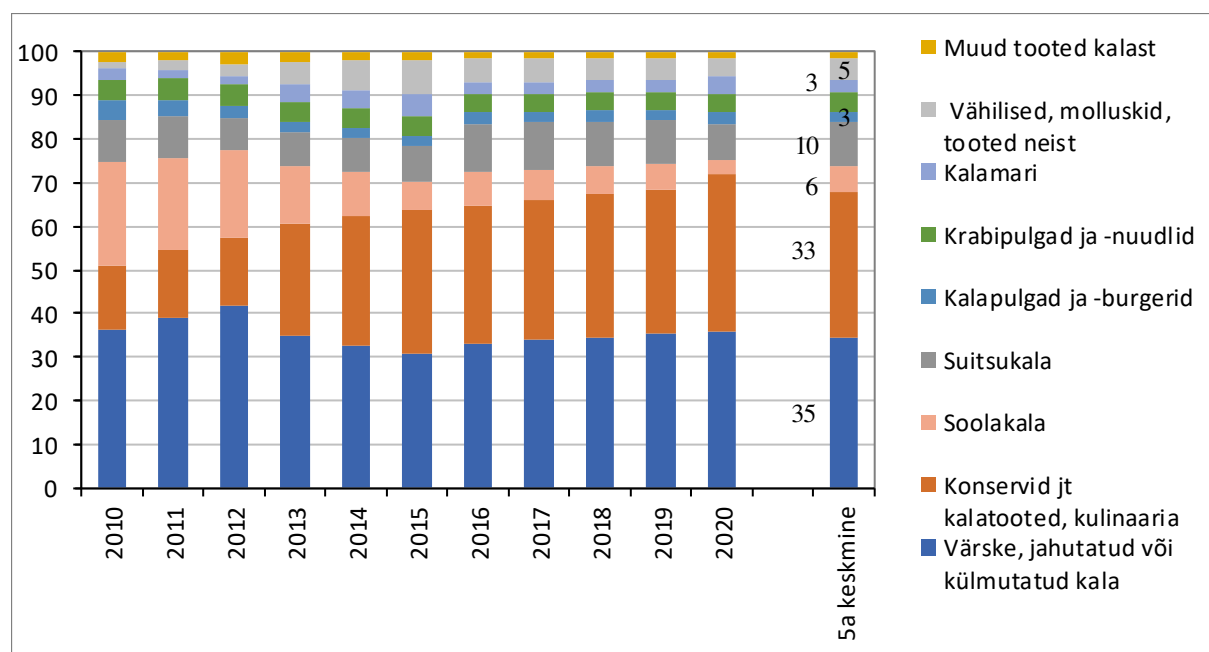
¹⁸ Siia kuulub ka külmutatud kala, moodustades kogusest kuni 10%.

Tabel 4. Leibkondade rahalised kulutused kalale ja mereandidele (eurot leibkonnaliikme kohta)

Aasta	Rahalised kulutused, eurot			Kala ja mereandide osakaal rahalistes toidukuludes, %	Toidu ja alkoholivabade jookide osakaal tarbimiskuludes ^{19%}
	kalale, kalatoodetele, mereandidele		toidule ja alkoholivabade jookidele kokku		
	aastas	kuus	kuus		
2012	40,7	3,4	74	4,6	27,7
2013	48,7	4,1	83	4,9	26,3
2014	51,6	4,3	85	5,0	24,8
2015	54,1	4,5	88	5,1	23,6
2016	53,4	4,5	92	4,9	23,8
2017	55,5	4,6	94	4,9	23,0
2018	57,5	4,8	96	5,0	22,2
2019	59,5	5,0	98	5,0	21,5
2020	65,4	5,4	104	5,3	23,0
2021	64–66	5–6	106–110	5,0	..
2022	74–82	6–7	125–140

Allikas: aastad 2013, 2014, 2017, 2018, 2021, 2022 EKI hinnangud

Joonis 6. Leibkondade rahaliste kulutuste struktuur kalale, mereandidele ja toodetele neist, protsentes

Allikas: SA, 2013–2014 ja 2017–2018 EKI arvutused

¹⁹ Tarbimiskuludesse ei arvestata pangalaene, liisinguid jms.

Kala ja kalatoodete tarbimine võrreldes teiste toiduainetega

2021. ja 2022. aasta kohta detailsed andmed toiduainete tarbimise kohta puuduvad. Veel 2020. aastal kulutasid Eesti elanikud toidule ja alkoholivabadele jookidele SA leibkonnauuringu andmeil rahaliselt keskmiselt 104 eurot kuus leibkonnaliikme kohta. 2021. aastal võis see summa olla, arvestades hinnatõusu, hinnanguliselt vähemalt 106–110 eurot kuus ja 2022. aastal 125–140 eurot kuus. 2022. aastal hakkas osa tarbijaid kiire hinnatõusu tõttu ostetava toidu koguseid piirama, mida näitas toidukaupluste müügi koguseline vähenemine alates 2022. aasta aprillist. Kalatööstuse müügitulu mahuindeks püsivhindades langes 2022. aastal 9,6% (12 kuu keskmine, SA andmed).

Toiduostukulutuste struktuur toiduainegruppide lõikes ei ole aastast aastasse palju muutunud (SA leibkonnauuringu andmeil; tabel 5, joonis 7).

Tabel 5. Toiduostukulutuste struktuur 2010–2020, %

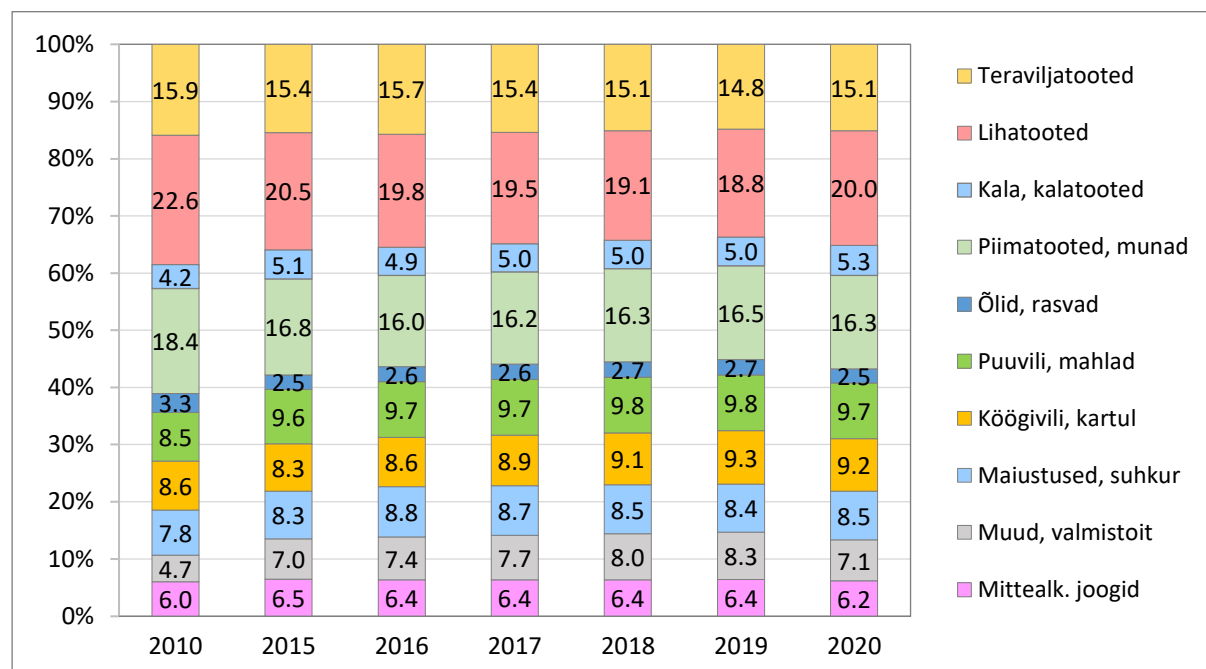
	2010	2015	2019	2020	Eurot pereliikme kohta	
					2019	2020
Teraviljatooted	15,9	15,4	14,8	15,1	175	188
Lihatooted	22,6	20,5	18,8	20,0	222	249
Kala, kalatooted	4,2	5,1	5,0	5,3	60	65
Piimatooted	16,8	15,4	15,0	14,9	177	185
Munad	1,6	1,4	1,4	1,4	17	18
Õlid, rasvad, sh või	3,2	2,5	2,7	2,5	31	32
Puuvili, marjad	8,5	9,6	9,8	9,7	115	121
Köögivilid	6,6	6,6	7,3	7,3	86	90
Kartul, krõpsud	2,0	1,6	2,0	1,9	24	24
Suhkur, mesi	1,7	1,1	0,8	0,8	10	10
Maiustused, jäätis	6,1	7,2	7,6	7,7	89	95
Muud tooted, valmistoit	4,7	7,0	8,3	7,1	97	98
Kohv, tee, kakao	3,6	3,6	3,2	2,9	37	36
Joogid (alkoholivabad)	2,4	2,9	3,3	3,3	39	41
Kokku toit ja jook	100%	100%	100%	100%	1179	1244
Söömine väljaspool kodu					254	196

Allikas: SA; EKI arvutused

Liha ja lihatoodete ostudele kulutati 2020. aastal ligi neli korda suurem summa leibkonnaliikme kohta (ligi 250 eurot) kui kalatoodetele (65 eurot). Liha ja lihatooteid osteti toote kaalus 2020. aastal leibkonnaliikme kohta 5,6 korda rohkem (52,6 kg) kui kala ja kalatooteid (9,5 kg). 2020. aastal osteti koju nii kala- kui lihatooteid mõnevõrra rohkem kui Covid-eelsel 2019. aastal.

Toorainele arvatuna tarbiti 2020. aastal liha koguselt elaniku kohta 4,5 korda rohkem kui kala (eluskaalus; tabel 6). Kala ja liha koguseline suhe tarbimises ei ole kümne aastaga oluliselt muutunud.

Joonis 7. Toiduostukulutuste struktuur 2010–2020, %

Allikas: SA, aastad 2017–2018: EKI arvutused

Tabel 6. Toiduainete tarbimine leibkondade poolt leibkonnaliikme kohta, kg (kokku, sh ostetud, omatoodetud ja tasuta saadud toit)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2020/ 2015 ±%	2020/ 2019 ±%		
Teraviljatooted*			53,5	51,4	49,6	47,8	46,0	48,7	-9	+6
Lihatooted*			62,1	60,3	59,1	58,0	56,8	59,8	-4	+5
Kala, kalatooted*			13,4	12,8	12,7	12,5	12,4	13,4	0	+9
Piimatooted*, sh jäätis, või			312,6	300,1	293,0	285,9	278,8	295,1	-6	+6
Munad, tk			147	149	147	145	142	146	-1	+2
Õlid, rasvad			5,8	5,8	5,4	4,9	4,5	4,8	-17	+5
Puuvili, marjad (sh töödeldud)*			86,4	89,3	88,6	87,8	87,1	85,0	-2	-2
Köögivilj (sh töödeldud)*			56,2	55,8	55,4	54,9	54,5	56,2	0	+3
Kartul, kartulitooted*			35,7	37,0	34,8	32,5	30,3	31,8	-11	+5
Suhkur, mesi			9,8	9,5	9,0	8,4	7,9	8,0	-18	+1
Maiustused			6,2	7,1	7,0	7,0	6,9	7,5	21	+8
Muud toiduained, valmistoidud			16,7	18,1	17,9	17,7	17,5	15,9	-5	-9
Kohv, tee, kakao			4,3	4,0	4,1	4,1	4,2	4,0	-7	-6
Mineraalveed, l			19,4	22,1	22,3	22,5	22,7	22,9	18	+1
Karastusjoogid, l			19,5	20,1	20,3	20,5	20,7	23,4	20	+13

*üumber arvatud toorainele EKI poolt

Algandmete allikas: SA

Võrreldes 2015. aastaga olid leibkondade poolt tarbitud enamike toiduainete kogused 2020. aastaks vähenenud (sh ostud, isekasvatatud ja tasuta saadud toit), mida põhjustas ka aiapidamisest loobumise trend. Samas hakkasid just koroonaaastail paljud pered jälle ise aedvilja kasvatamisega tegelema.

Kala ja kalatoodete tarbimine erinevates sotsiaal-demograafilistes gruppides

Kala tarbimise võimalused sõltuvad sissetulekust, elukohast ja vanusest. Noored ja lastega pered tarbivad kala pereliikme kohta keskmisest vähem.

EKI elanikeküsitluse andmeil oli kala söömine 2022. aastal harjumuspärasem vanema põlvkonna seas: 50–64-aastastest vastajaist tarbis kala iganädalaselt 56% ja 64–74-aastastest 58%, samas kui noored (18–29-aastased) tegid seda iganädalaselt oluliselt vähem (25%)²⁰. Vähenenud on aga kalatooteid üldse mitte söövate noorte hulk (2020. a 11% ja 2022. a 6%) ja suurenenud nende noorte hulk, kes teeb seda kord kuus (26%, 2020. a 22%) või harvemini (11%; 2020. a 7%).

SA leibkonnauuringud on samuti näidanud, et kalakulutuste osakaal toidukuludes kasvab vanusega, 16–24 aastastel on see 3%, 25–39 aastastel 4%, 40–49-aastastel juba 5%, 50-aastastel ja vanematel 6% (2020. aasta SA leibkonnauuringu kohaselt). Lastega peredes kulutatakse kalale 4% toidukuludest, lasteta peredes ja üksikute inimeste poolt 5–6%. Mitte-eestlastel moodustab kala endiselt pisut olulisema osa toidukulutustest (5,5%) kui eestlastel (5,1%).

Erineva tuluga peredes oli kalakulutuste osakaal toidukuludes võrdlemisi sarnane (5–6%), ent kõrgema tulu grupis (V tulukvintiili²¹ peredes) oli väljaminekute summa pereliikme kohta (86 eurot 2020. a) oluliselt suurem kui I tulukvintiili peredes (47 eurot). Kulutused kalale sõltuvad sissetulekust tuntavamalt kui teistes toiduainegruppides, 2020. aastal erinevused veidi vähenesid, kuid 2022. aastal kala kiirenenud hinnatõusu tõttu tõenäoliselt suurenesid.

EKI elanikeküsitlus näitas, et teistest sagedamini sõid kala jõukamad vastajad sissetulekuga leibkonnaliikme kohta 1001–1500 € (50% neist vähemalt iga nädal) ja sissetulekuga 1501–2000 € (54%), samas kui sissetulekuga leibkonnaliikme kohta kuni 500 € ja 501–1000 € kuus oli iganädalasi tarbijaid vähem (vastavalt 27% ja 46%). Iganädalaselt sõid kala naistest rohkem mehed (vastavalt 43% ja 48%)²².

²⁰ Eesti Konjunktuuriinstituut, Kala ja kalatoodete tarbimine, Tallinn 2022, lk 39.

²¹ I–V tulukvintiili eristamiseks reastatakse pered tulu alusel (pereliikme kohta) kõige väiksemast kõige suurema tuluni ja jaotatakse siis viieks arvuliselt võrdseks grupiks. I tulukvintiili kuulub viiendik kõige väiksema tuluga peresid (pereliikme kohta), V tulukvintiili kuulub viiendik kõige suurema tuluga peresid.

²² Eesti Konjunktuuriinstituut, Kala ja kalatoodete tarbimine, Tallinn 2022, lk 39.

3. Kala ja kalatoodete hinnamuutused

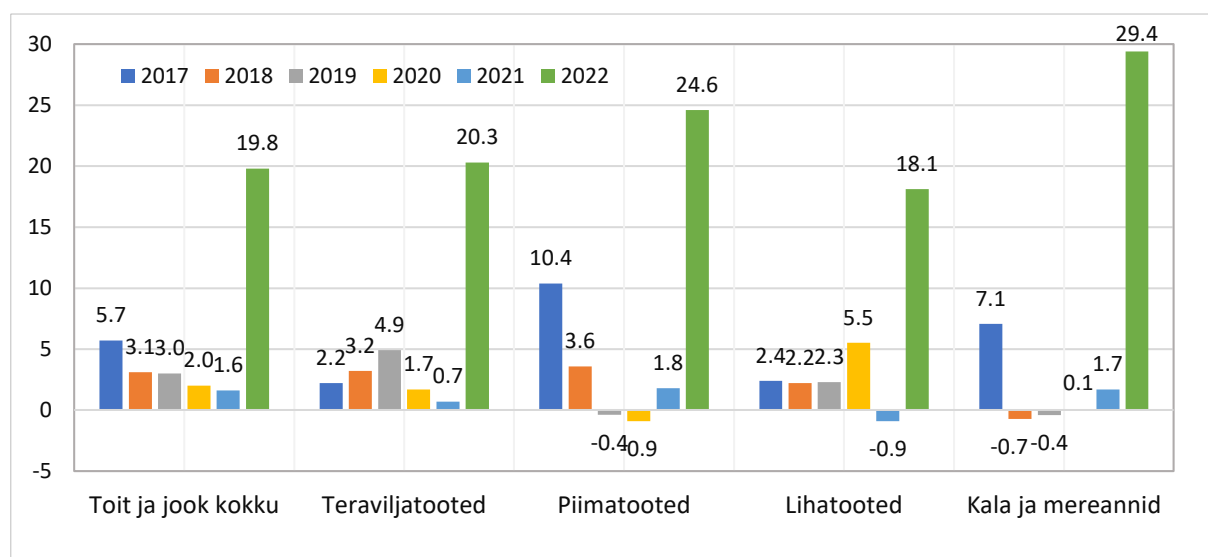
Kala hinnamuutuste analüüs tugineb Eesti Konjunktuuriinstituudi pikemaajalistele jaehinna vaatlustele ja Statistikaameti tarbijahinnaindeksile.

Kala ja kalatoodete hind Eestis ja Euroopa Liidus tarbijahinnaindeksi alusel

Eestis kerkis kala ja kalatoodete hind tarbijahinnaindeksis kuni 2017. aastani toiduainete keskmisest hinnatõusust kiiremini. Maksimumtase tundus olevat saavutatud ja 2018. aastal pöördusid hinnad laugele langusele (kuni 1% aastas), mis jätkus ka 2019. aastal (joonis 8). Samal ajal, 2018.–2019. aastal langesid Eestis veidi ka piimatoodete hinnad. 2020. aastal kala hinnatase peaaegu ei muutunud (+0,1%), I kvartali hinnatõusule järgnes pandeemia puhkemise tõttu lõhe hinna ajutine langus, mis tuli Norra kasvanduslõhe nõudluse ajutisest vähenemisest Euroopas. Veel 2021. aastal tõusis kalatoodete hinnatase Eestis üsna aeglaselt, kuid 2022. aastal osutus kala hinnatõus (29%) jälle kiiremaks teistest toiduainetest – toit tervikuna kallines 20%.

Kala ja kalatoodete hinnaindeksit mõjutab nii Eestis kui ka teistes Euroopa Liidu (EL) riikides Norrast imporditava lõhe hind, sest lõhel on tarbimises oluline osakaal. Euroopa Liidus tervikuna tarbiti lõhelasi keskmiselt 3 kg elaniku kohta aastas. Norrast eksporditava lõhe hinnad on aga olnud võrdlemisi kõikumavad, sõltudes välisturgude nõudlusest ja pakkumisest, aastaajast ja Norra krooni kursist. 2021. aasta algul oli Norrast väljamüüdava lõhe hind tavalisest soodsam, sest Euroopas jäi nõudlus järjekordse koroonalaine tõttu madalseisu, kuna toitlustusasutused olid suletud. Suvel 2021 jõudis lõhe hinnatase jälle tavatasemele ja pöördus sügisel tõusule, sest tootmist oli osalt vähendatud ja liigseid kalakoguseid enam ei olnud. Hinnatõus kiirenes 2022. aasta kevadel, kui maailmaturu nõudlus jõudis suurenda pakkumisest kiiremini. Kodumaise kala jaehinnad on olnud aga võrdlemisi püsivad. Koha- ja ahvenafilee hea nõudlus Euroopa turul aitab hoida ka nende hinda Eestis kõrgel.

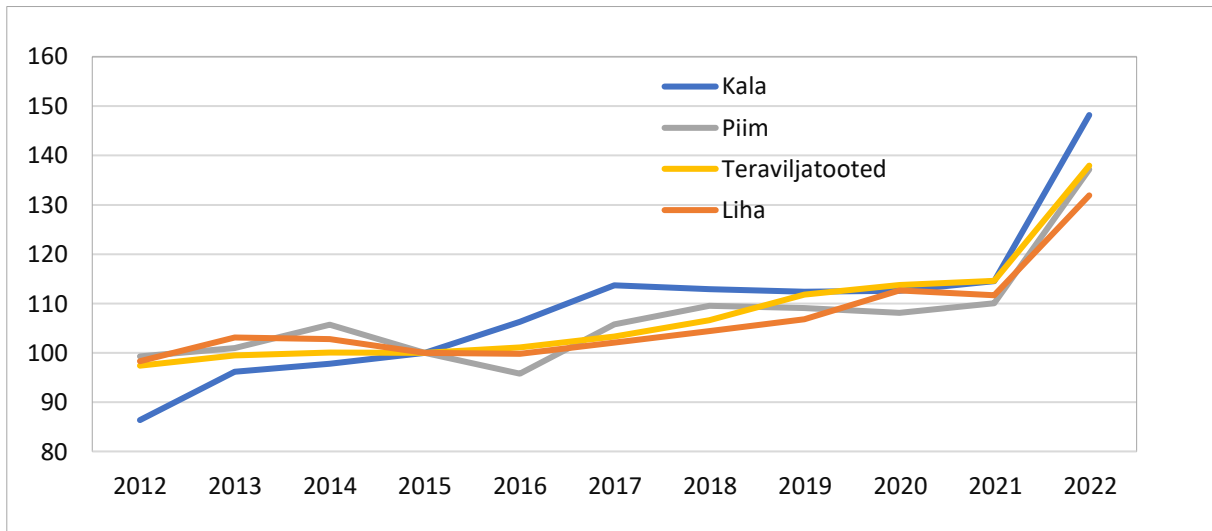
Joonis 8. Kala ja teiste toiduainegruppide hinnamuutused Eestis 2017–2022 (tarbijahinnaindeksi alusel, aastakasvud ±%)

Allikas: Eurostat

Pikema perioodi vaates (2015–2022) kallinesid kala ja kalatooted Eestis tarbijahinnaindeksi järgi kokku ligi 50% (joonis 9). Aastatel 2020–2021 oli hinnatõus peamistes toiduainegruppides aeglane, piimatoodete hinnad suisa langesid 2020. aastal 1% ja lihatoodete hinnad 2021. aastal.

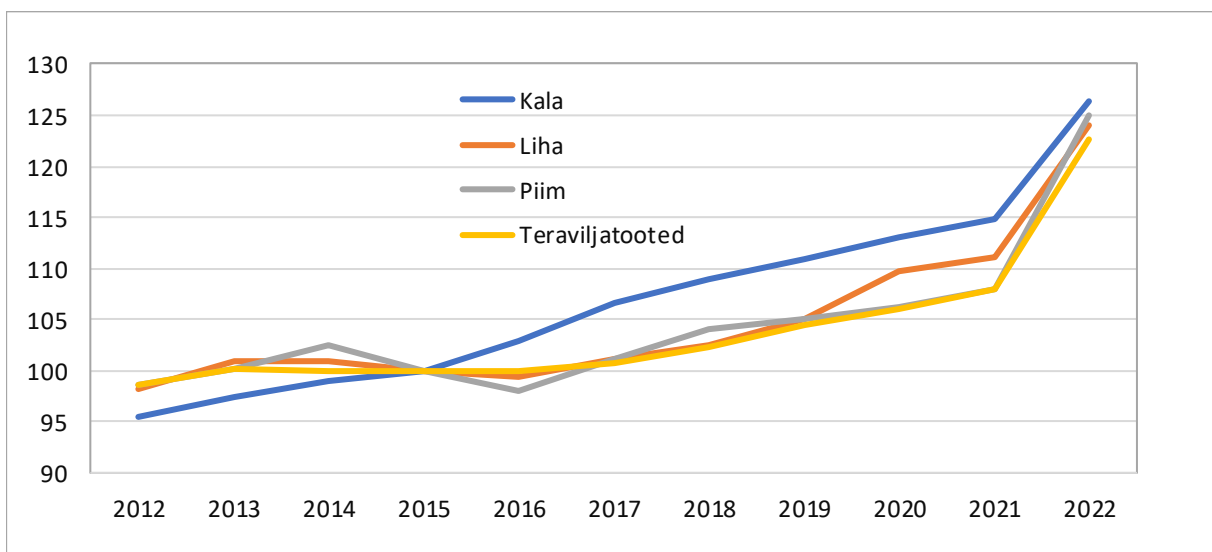
Joonis 9. Erinevate toiduainegruppide hinnamuutus Eestis 2012–2022
(tarbijahinnaindeksi alusel, aasta 2015=100%)

Allikas: Eurostat

Euroopa Liidus tervikuna oli kala, kalatoodete ja mereandide hinnatõus tarbijahinnaindeksi järgi aastatel 2018–2021 võrdlemisi aeglane, keskmiselt 1,9% aastas (tabel 7, joonised 10 ja 11). Toiduainete hinnad pöördusid kiiremale tõusule nii Eestis kui Euroopa Liidus tervikuna alates 2021. aasta novembrist-detsembrist, osalt põhjuseks energia kallinemine. 2022. aasta alguskuudel hinnatõus kiirenes. Aastakeskmisena tõusid kalatoodete hinnad 2022. aastal Eestis 29% ja EL-s tervikuna 10%. Toidukaubad tervikuna kallinesid vähem: Eestis aastavõrdluses 20% ja Euroopa Liidus 12%.

Joonis 10. Erinevate toiduainegruppide hinnamuutus Euroopa Liidus tervikuna 2012–2022
(tarbijahinnaindeksi alusel, aasta 2015=100%)

Allikas: Eurostat

2022. aastal oli Eesti kõige kiirema kalatoodete hinnatõusuga riik Euroopa Liidus, järgnesid Ungari (24%), Soome (21%) ja Läti (20%; lisa 1.2). Võrreldes 2015. aastaga oli hinnatase 2022. aastaks tõusnud Eestis 48%, Ungaris 58%, Poolas 43%, Soomes 39%, Leedus, Lätis ja Rootsis 37%, teistes EL riikides aga vähem (lisa 1.1).

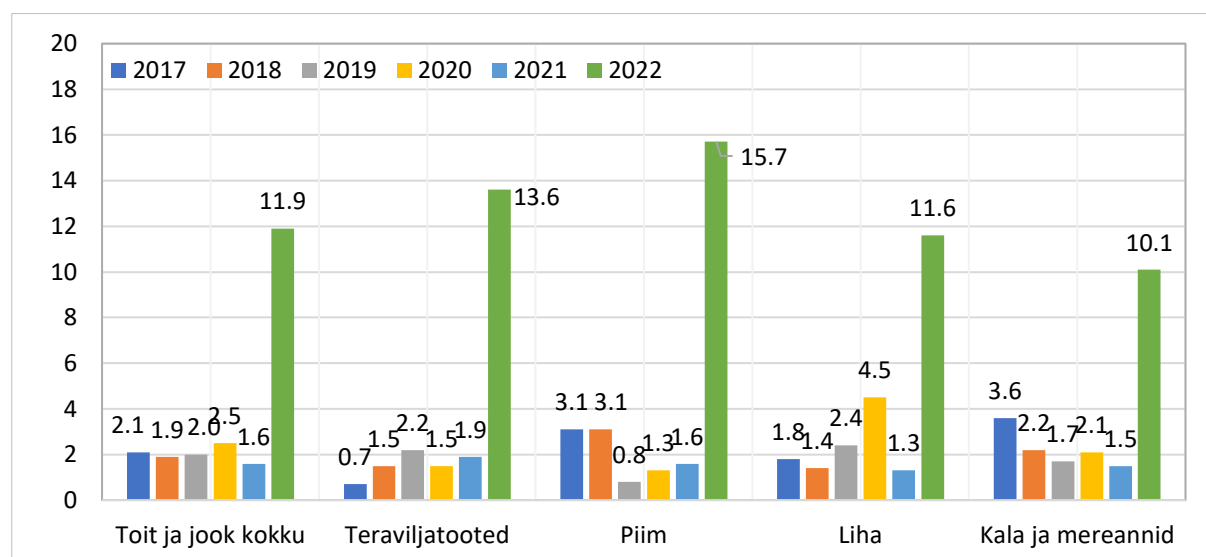
Tabel 7. Kala ja mereandide hinnamuutused tarbijahinnaindeksis, võrreldes eelmise aastaga ± %

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Eestis							
Toit ja alkoholivabad joogid kokku	0,2	5,6	3,1	3,0	2,0	1,6	19,8
sh kala ja mereannid	6,3	7,0	-0,7	-0,4	0,1	1,7	29,4
Euroopa Liidus tervikuna							
Toit ja mittealkohoolsed joogid kokku	0,2	2,1	1,9	2,0	2,5	1,6	11,9
sh kala ja mereannid	2,9	3,6	2,2	1,7	2,1	1,5	10,1
teraviljatooted	0,1	0,7	1,5	2,2	1,5	1,9	13,6
piimatooted	-2,0	3,1	3,1	0,8	1,3	1,6	15,7
lihatooted	-0,6	1,8	1,4	2,4	4,5	1,3	11,6

Allikas: Eurostat

Kala hinnataset on viimastel aastatel mõjutanud pandeemia, energia hinna tõus, sõja kaudne mõju. Lisaks mõjutab hinda kalavarude arvukuse kõikumine või vähenemine. Tarbijad väärtustavad kogu maailmas üha rohkem säästlike meetoditega püütud kala, eelistatakse osta jätkusuutliku kalanduse tooteid ja orgaanilise (ökoloogilise) vesiviljeluse saadusi.

Joonis 11. Toiduainete hinnamuutused Euroopa Liidus (tarbijahinnaindeksi alusel, ±%)

Allikas: Eurostat

Tarbijahinnaindeks näitab, et 2022. aastal kallinesid Eestis lisaks värsele kalale oluliselt teisedki kalatooted, sh külmutatud kala (19%) ning soola ja suitsukala (27%; tabel 8)

Tabel 8. Kala ja mereandide hinnamuutused tarbijahinnaindeksis, võrreldes eelmise aastaga ± %

	Eestis			Euroopa Liidus kokku		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Kala ja mereannid kokku	0,1	1,7	29,4	2,1	1,5	10,1
sh värse kala	-6.8	3.5	38.0	2.7	1.9	11.4
külmutatud kala	4.9	-1.1	18.8	3.1	1.2	9.8
soola- ja suitsukala	3.4	1.3	27.1	0.8	-0.4	10.6
muud tooted kalast ja mereandidest	2.5	1.0	24.9	1.8	1.0	9.3

Allikas: Eurostat

Värse kala hind Eesti kauplustes ja turgudel EKI hinnavaatluste põhjal

EKI hinnavaatlused hõlmavad värse räime, ahvena, koha, lõhe ja forelli hinda Eesti kauplustes ja turgudel.

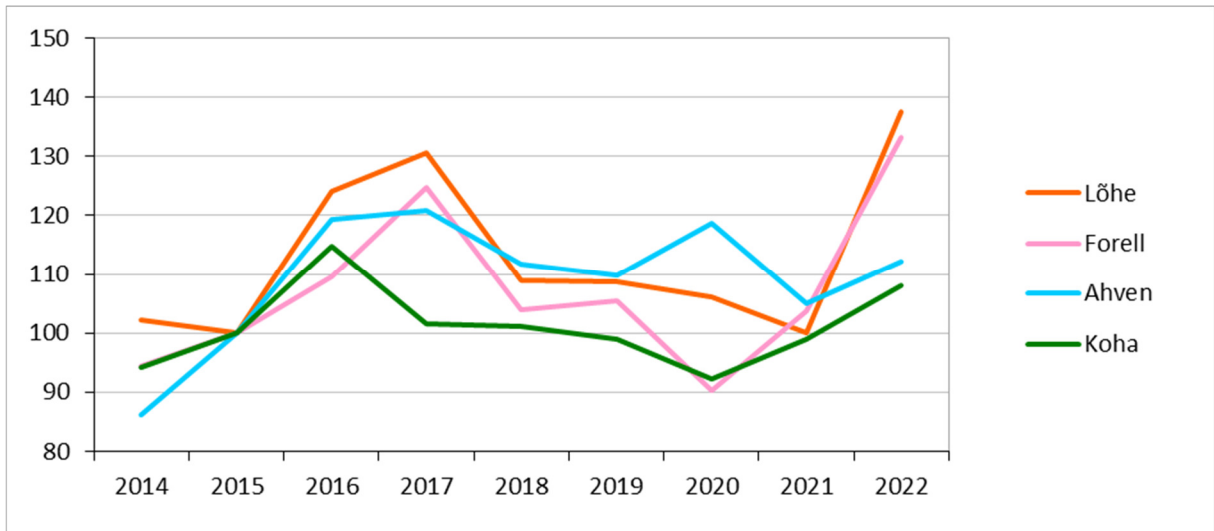
Vaadeldud kalade hinnad olid tõusutrendil kuni 2017. aastani, mil hinnatase saavutas maksimumi (kohal juba 2016. a), seejärel 2018.–2020. aastal aga hinnad pigem langesid ja hinnatase oli ostjaile jälle soodsam. 2021. aastal hakkasid värse, jahutatud kala hinnad taas tõusma, kuid aastakeskmised hinnad jäid kauplustes veel alla 2017. aasta taset, v.a räimel (tabel 9; joonis 12). 2021. aastal oli kalafilee poodides odavam kui 2017. aastal, v.a ahvenafilee. Hinnalangust nii import- kui kohalikule kalale soodustas koroonapandeemia ajal vähenenud nõudlus.

2022. aasta oli koroonakriisist taastumise aasta, mil sai jälle külastada rohkem toidukohti ja toitlustuses nõudlus ka kalale suurenes. Samal ajal kiirenes energia hindade tõusu tõttu üldine inflatsioon, tuues kaasa toiduainete hinnatõusu. 2021. aastal alanud lõhe hinnatõus tuli aga lõhekoguste vähenemisest maailmaturul, sest koroonakriisi ajal nõudluse langedes vähendati Norras kasvatatavaid koguseid ja nõudluse taastumisel jäi pakutavat kala napiks ning hinnatase pöördus piiratud pakkumise tõttu tõusule. Norrast eksporditava lõhe hinnad tõusid aprillis 2022 maksimumtasemele ehk 12,8 eurole/kg, mis oli ligi kaks korda kallim kui aasta varem (6,6 €/kg)²³

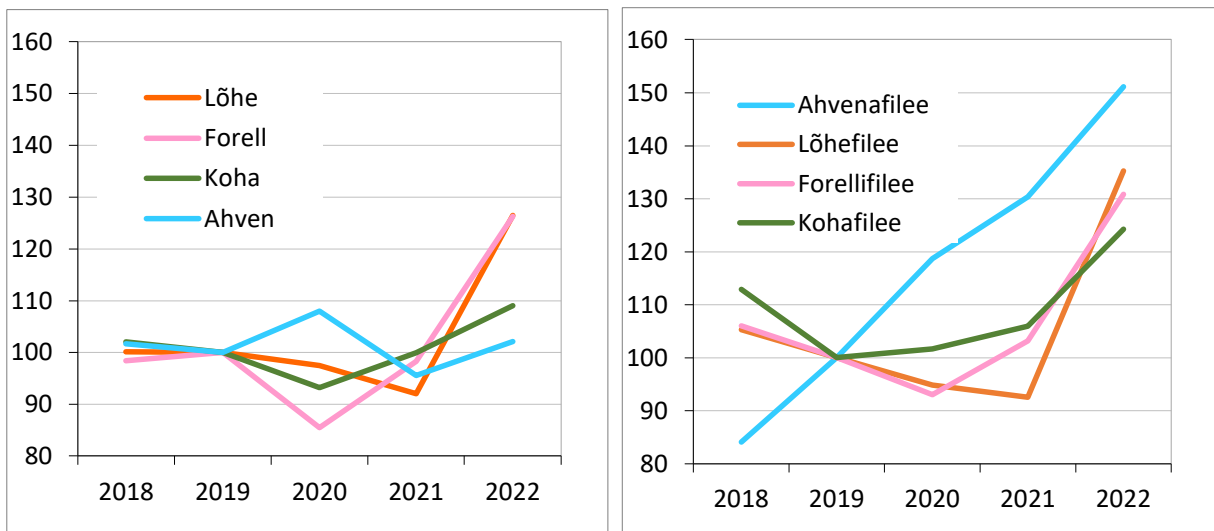
Võrreldes Covidi-eelse 2019. aastaga olid värse kala hinnad **kauplustes** veel 2021. aastal pisut madalamad nii kodumaisel kalal kui ka imporditud punasel kalal, samuti lõhefileel. 2022. aastal pöördus hinnatase tõusule, seejuures kallinesid ahven ja koha kauplustes 7–9%, ahvena- ja kohafilee 16–17%, forell ja forellifilee 27–29% ning lõhe ja lõhefilee 37–46% (joonised 13, 14). Ajaliselt jäi hinnatõusu tipp Eestis maikuusse, seejärel järgnenud langus peatus oktoobris. Jaanuaris 2023 ei olnud hinnatase palju kõrgem aastatagusest.

²³ Norra FishPool hinnaindeksi FPI alusel; <https://fishpool.eu/price-history/>.

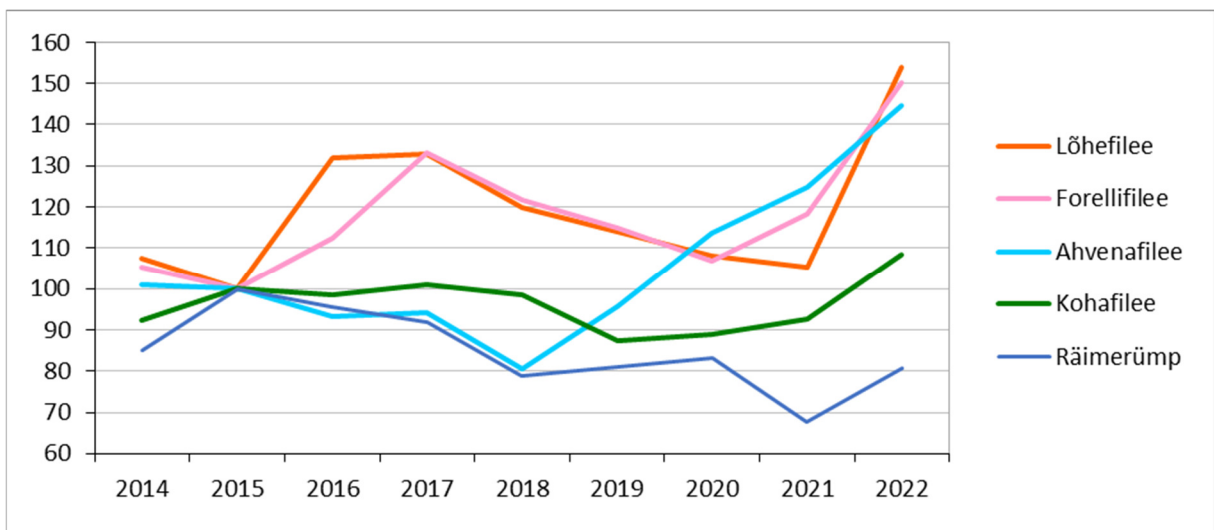
Joonis 12. Värske kala hinna muutumine Eesti kauplustes 2014–2022 (aasta 2015=100%)

Joonis 13. Värske kala hinna muutumine Eesti kauplustes 2018–2022 (aasta 2019=100%)

Joonis 14. Värske kalafilee hinna muutumine Eesti kauplustes 2014–2022 (aasta 2015=100%)

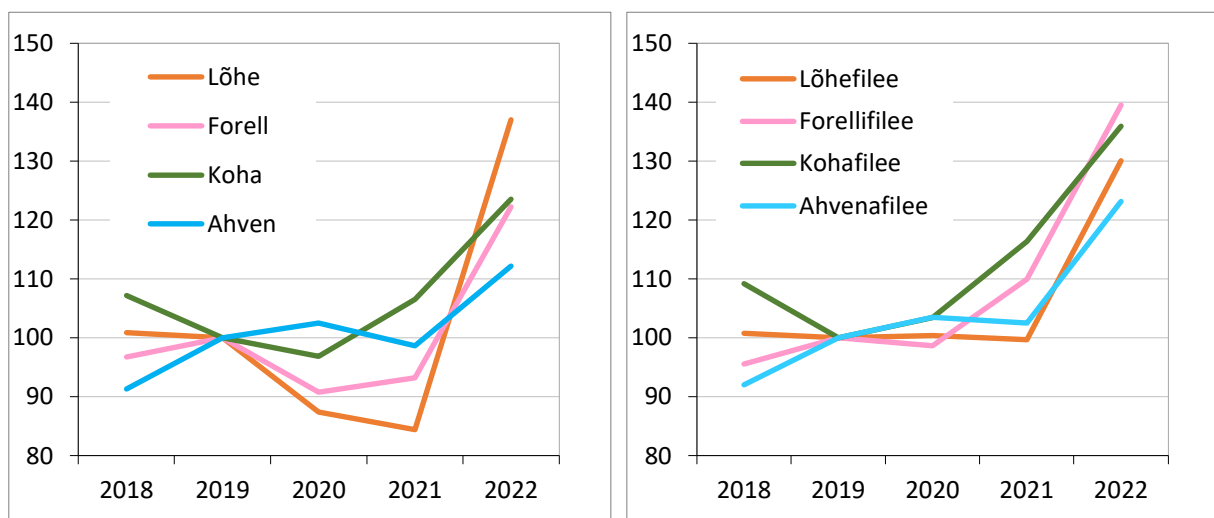

Turgudel kallinesid 2022. aastal kohalikud kalad ahven, koha ja räim aeglasemalt (14–17%) kui ahvena- ja kohafilee (17–20%). Punane kala kallines kiiremini: forell ja forellifilee 27–31% ning lõhe ja lõhefilee 31–60% (12 kuu keskmised; joonised 15, 16). Vaatamata hinnatõusule on kohalikud kalad ja kalafilee turgudel odavamad kui kauplustes, samuti vikerforell. Seevastu lõhe ja lõhefilee, samuti forellifilee keskmine hind on kauplustes jätkuvalt madam kui turgudel.

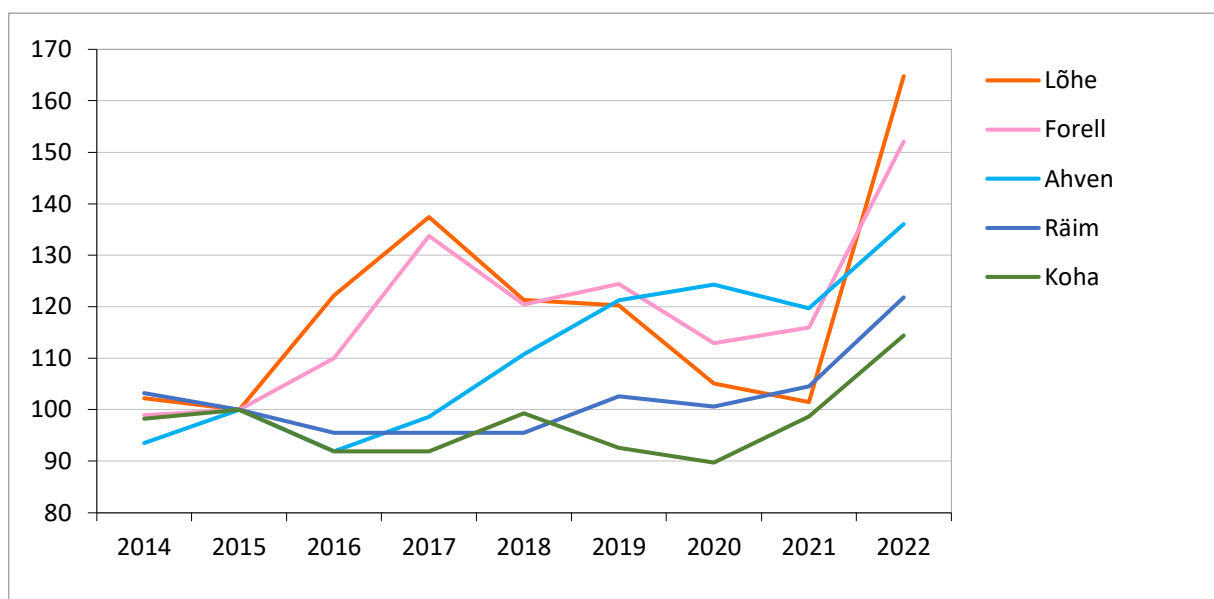
2023. aasta alguseks oli suurem hinnatõus turgudel möödunud ja jaanuaris olid keskmised hinnad jälle ligilähedased aastatagusele või isegi pisut madalamad, näiteks lõhel ja ahvenafileel. Räim oli ligi 20% aastatagusest kallim (1,9 €/kg 1,6 € asemel).

Turgude kalavalik on endiselt laiem kui kauplustes, eriti kohalike kalaliikide poolest, kellest paljud on saadaaval ka fileena (haug, ahven, koha, latikas, lest, kilu jt).

Joonis 15. Värske kala hinna muutumine Eesti turgudel 2018–2022 (aasta 2019=100%)

Joonis 16. Värske kala hinna muutumine Eesti turgudel 2014–2022 (aasta 2015=100%)

Tabel 9. Värske, jahutatud kala aastakeskmised hinnad Eesti kauplustes ja turgudel (€/kg)*

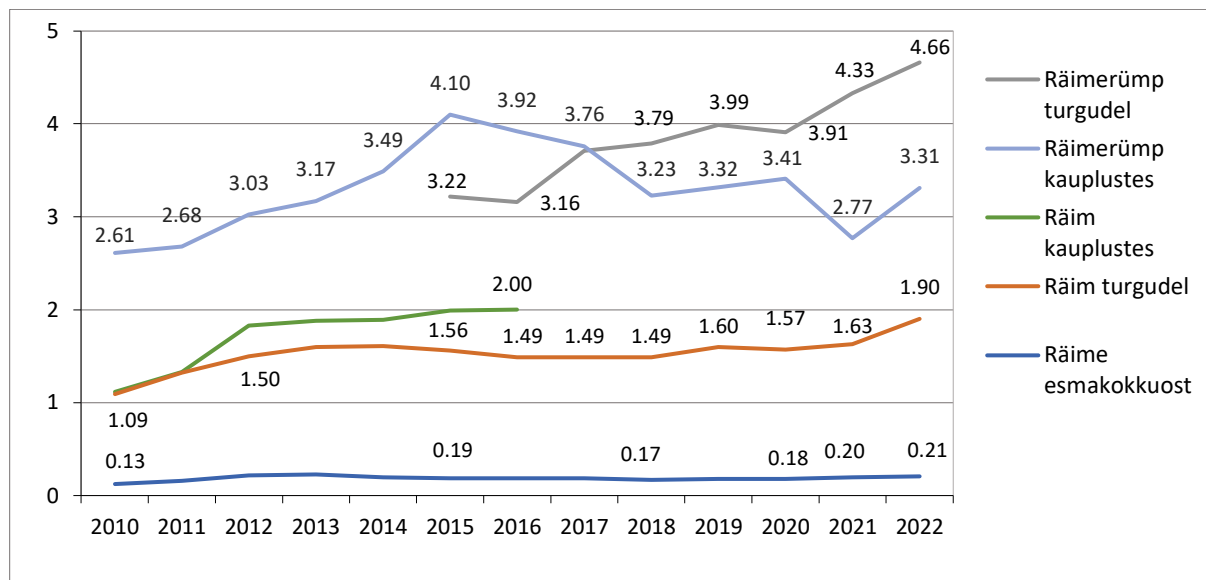
	Aastakeskmised hinnad, €/kg										Aastane hinnamuutus, ±%			2022/2019	2022/2017
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	±%	±%	±%		
Räim															
Räimerümp	3.76	3.23	3.32	3.41	2.77	3.31	2,8	2,7	-18,8	19,5	-0.3	-12.0			
Räim	1.49	1.49	1.60	1.57	1.63	1.90	7,4	-1,9	3,8	16,6	18.8	27.5			
Räimerümp	3.71	3.79	3.99	3.91	4.33	4.66	5,3	-2,0	10,7	7,6	16.8	25.6			
Ahven															
Ahven	8.03	7.35	7.23	7.81	6.91	7.38	-1,6	8,0	-11,5	6,8	2.1	-8.1			
Ahvenafilee	21.39	17.97	21.36	25.36	27.84	32.28	18,9	18,7	9,8	15,9	51.1	50.9			
Ahven	4.87	5.47	5.99	6.14	5.91	6.72	9,5	2,5	-3,7	13,7	12.2	38.0			
Ahvenafilee	17.00	14.39	15.64	16.18	16.03	19.26	8,7	3,5	-0,9	20,1	23.1	13.3			
Koha															
Koha	13.78	13.71	13.44	12.53	13.43	14.65	-2,0	-6,8	7,2	9,1	9.0	6.3			
Kohafilee	24.39	23.85	21.12	21.48	22.38	26.25	-11,5	1,7	4,2	17,3	24.3	7.6			
Koha	8.81	9.52	8.88	8.60	9.46	10.97	-6,7	-3,2	10,0	16,0	23.5	24.5			
Kohafilee	17.54	17.41	15.95	16.50	18.56	21.68	-8,4	3,4	12,5	16,8	35.9	23.6			
Forell															
Forell	10.42	8.68	8.82	7.54	8.67	11.14	1,6	-14,5	15,0	28,5	26.3	6.9			
Forellifilee	16.52	15.11	14.25	13.26	14.70	18.65	-5,7	-6,9	10,9	26,9	30.9	12.9			
Forell	9.63	8.67	8.96	8.13	8.35	10.95	3,3	-9,3	2,7	31,1	22.2	13.7			
Forellifilee	16.72	14.99	15.69	15.48	17.25	21.88	4,7	-1,3	11,4	26,8	39.5	30.9			
Lõhe															
Lõhe	11.01	9.18	9.17	8.94	8.44	11.59	-0,1	-2,5	-5,6	37,3	26.4	5.3			
Lõhefilee	17.00	15.35	14.58	13.83	13.49	19.72	-5,0	-5,1	-2,5	46,2	35.3	16.0			
Lõhe	11.88	10.49	10.40	9.09	8.78	14.25	-0,9	-12,6	-3,4	62,3	37.0	19.9			
Lõhefilee	18.27	17.13	17.00	17.06	16.94	22.10	-0,8	0,4	-0,7	30,5	30.0	21.0			

* Nii roogitud kui rookimata kala, nahaga ja nahata fileed

2022. aasta hinnamuutuste kohta võib EKI hinnavaatluste põhjal kalaliikide lõikes esile tuua järgmist:

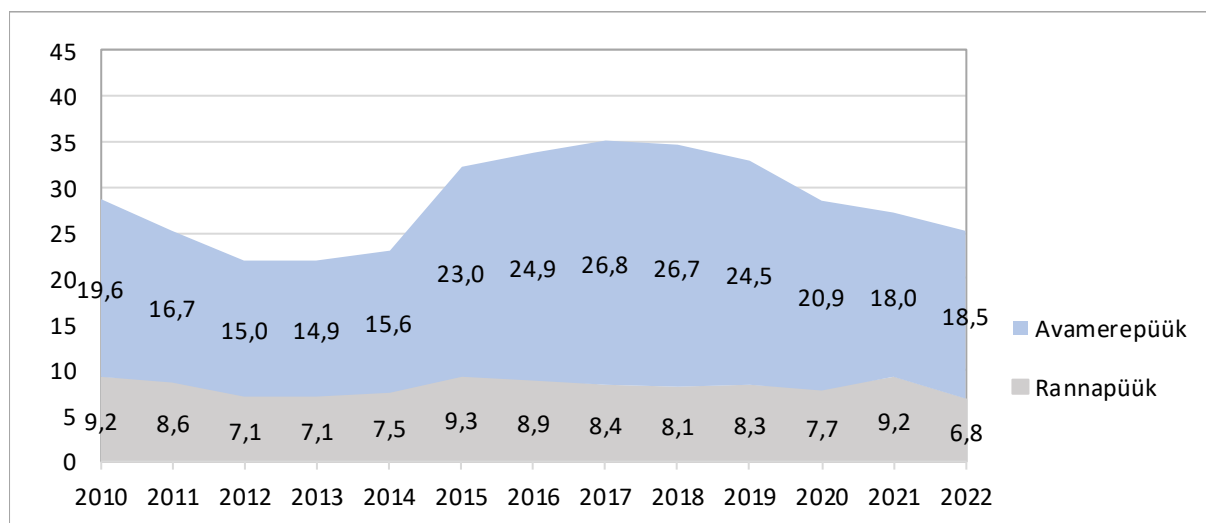
Räime hind turgudel tõusis 1.90 eurole/kg, olles veidi odavam rannalähedastel turgudel (joonis 17). Räimerümba pakkumine kauplustes on harvenenud, keskmine hind (3.31 eurot/kg) peegeldab eelkõige odavama hinnaklassiga kaupluste hinda, kallimates poodides müüdi räimerümba 5–6 eurot/kg. Räime esmakokkuostuhind tõusis 2022. aastal vaid 1 sendi võrra 21 sendile/kg (tabel 10).

Joonis 17. Räime aastakeskmised hinnad turgudel ja räimerümba hinnad kauplustes (€/kg)

Räime püüti 2022. aastal 25,3 tuhat tonni ehk 7% vähem kui möödunud aastal. Traalipüügi kogused küll suurenesid 3%, kuid rannavetest jäi räime saak (6,8 tuh tonni) 17% väiksemaks eelmise kümne aasta keskmisest (8,2 tuh t). Samas tasakaalustas rannapüügi väiksem kogus eelmise aasta suuremat püüki (9,2 tuh t; joonis 18). Kui räimepüük on aegamisi vähenenud pärast 2017. aasta kõrgtaset, siis kilupüük (27,5 tuhat tonni) oli 2022. aastal ligilähedane eelmise kümne aasta keskmisele (27,0 tuh t).

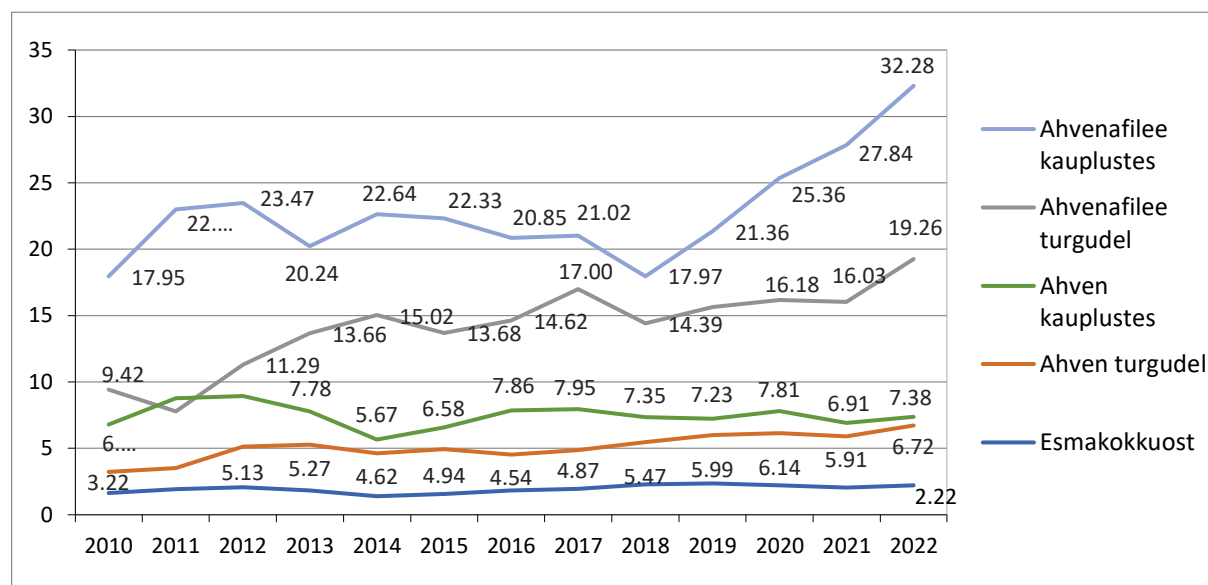
Joonis 18. Räime püük 2010–2022 (tuh tonni)

Allikas: SA, PTA

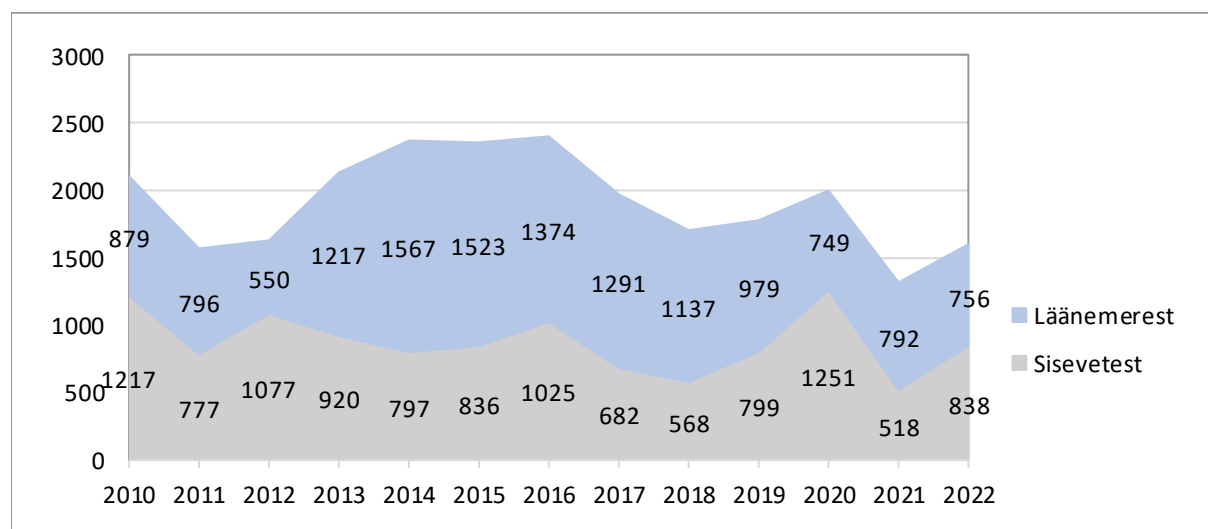
Ahvena hind kauplustes ja turgudel tõusis 2022. aastal aastakeskmisena 7–14%. Ahvenafilee kallines kiiremini: kauplustes 16% ja turgudel 20%. Ahvenafilee saadavus kauplustes on kesisevõitu, keskmine hind (32 €/kg) oli 2022. a 68% kõrgem kui turgudel (19 €/kg; joonis 19). Kui turgudel oli ahvenafilee viie aastaga kallinenud 13%, siis kauplustes 51%. 2022. aasta lõpul müüdi ahvenat turgudel hinnavaheühikus 4–8 €/kg ja kauplustes 5–7 €/kg, ahvenafilee kilohind turgudel jäi 11–25 euro vahemikku ja oli kauplustes kõrgtasemel (33–39 eurot).

Joonis 19. Ahvena ja ahvenafilee aastakeskmised hinnad kauplustes ja turgudel (€/kg)

Ahvenavarude ja püügi vähenemine on mõnevõrra soodustanud ahvena hinna tõusu. 2022. aastal ahvenapüük taastus võrreldes 2021. aastaga, suurenedes 22% 1594 tonnile. Sisevetest, peamiselt Peipsist püüti ahvenat peaaegu samas koguses (838 tonni) kui eelmisel 10 aastal keskmiselt (847 tonni; joonis 20). Peaaegu sama palju (756 tonni) püüti ahvenat ka Läänemerest ja merepüügi kogused muutusid viimastel aastatel vähe. Sisevete kutselisest kalapüügist andis ahven kolmandiku.

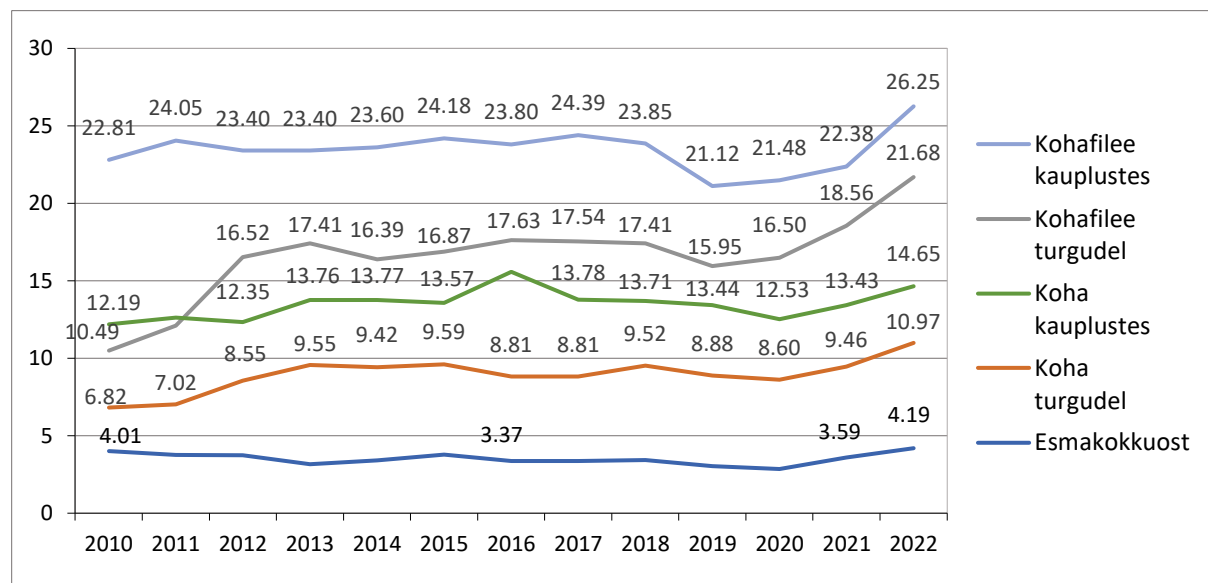
Joonis 20. Ahvena püük 2010–2022 (tonni)

Allikas: SA, PTA

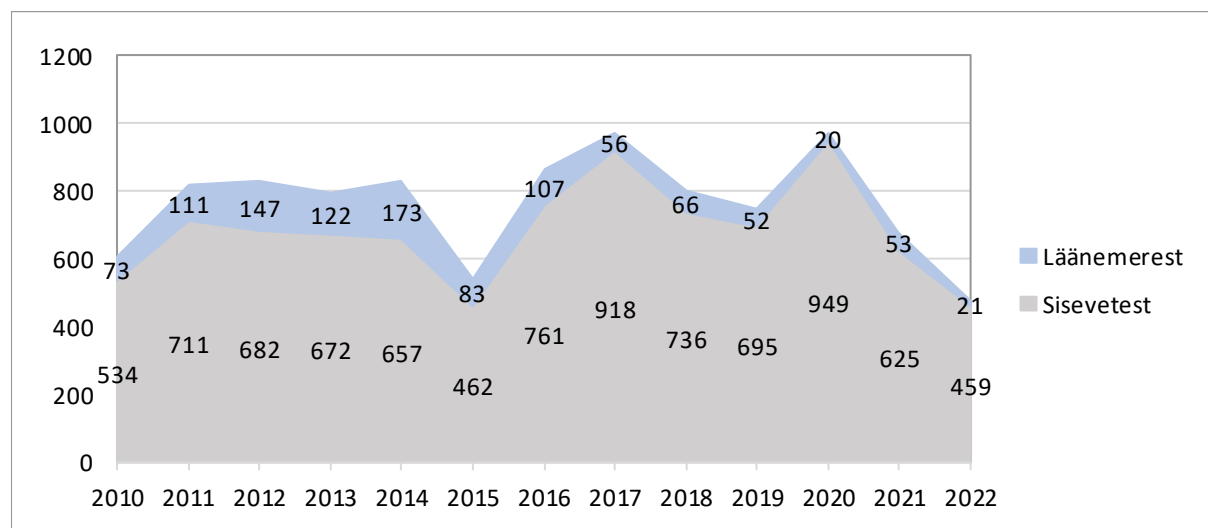
Koha (sh roogitud või rookimata) kallines kauplustes ja turgudel 9–16%, kohafilee hind tõusis 17% (aastakeskmised; joonis 21). Hinnatase on nüüdseks kõrgem kui varasematel aastatel. Võimalik, et hinnatõus on osalt seotud ka varude taastamiseks kohakalale kehtestatud alammõõdu suurenemisega Võrtsjärve kalal 51 cm-le, mujalt, sh Läänemerest püütud kohal 46 cm-le. 2022. aasta lõpul maksis kohafilee kauplustes keskmiselt 32 eurot/kg (vahemikus 26–38 €/kg), turgudel 23 eurot/kg (vahemikus 19–30 €/kg), roogitud või rookimata koha müüdi kauplustes 15–17 eurot/kg, turgudel 9–15 eurot/kg.

Joonis 21. Koha ja kohafilee aastakeskmised hinnad kauplustes ja turgudel (€/kg)

Koha arvukus ei ole heas seisus ja teda püütakse varude säilitamise ja taastamise eesmärgil senisest vähem. Rekordsaak (969 tonni) püüti 2020. aastal, see soodustas ka väikest koha hinna langust 2020. aastal. 2022. aasta püük (480 tonni) jäi ligi 30% alla eelmise aasta kogust ja 40% alla viimase kümne aasta keskmist taset (803 tonni, joonis 22), vähem püüti nii sisevetest kui Läänemerest. Sisevete püügist 84% pärines Peipsist, 16% Võrtsjärvest.

Joonis 22. Koha püük 2010–2022 (tonni)

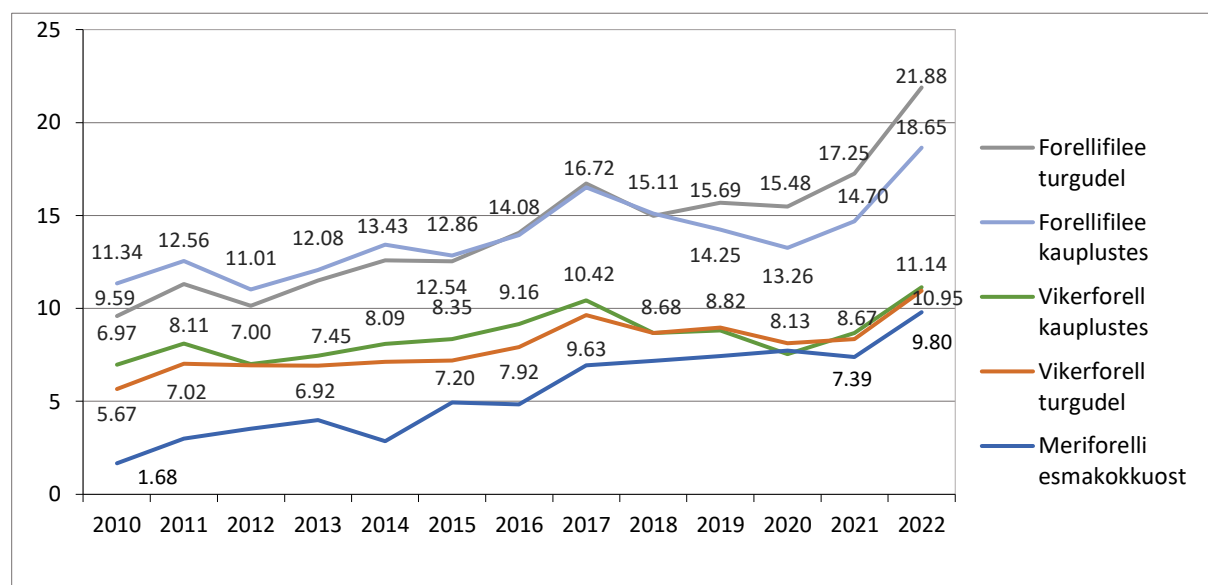

Allikas: SA, PTA

Vikerforelli hinnatõus kiirenes 2022. aastal. Jahutatud forelli aastakeskmine hind tõusis turgudel ja kauplustes 11 eurole/kg ehk 29–31%. Vikerforelli filee kallines nii turgudel kui kauplustes keskmiselt 27%, olles turgudel kallim (keskmiselt 22 €/kg) kui kauplustes (19€/kg; joonis 23).

Kuude lõikes oli hind üsnagi kõikuv. Filee saavutas kauplustes hinnalae mais (keskmiselt 22.61 €/kg), aasta lõpul alanes hind 17 eurole/kg (vahemikus 12–30 €/kg). Turgudel jõudis forellifilee hind kõrgseisu juunis (keskmiselt 25.10 €/kg), alanedes detsembris 23 eurole/kg (vahemikus 17–25 eurot). Fileerimata vikerforelli hind turgudel kõikus vähem, oktoobri maksimumilt (13.27 €/kg) langes see detsembris 12.57 eurole/kg. Kauplustes oli forelli hinnatipp juunis (15.46 €/kg), aasta lõpul oli hind 11.46 €/kg.

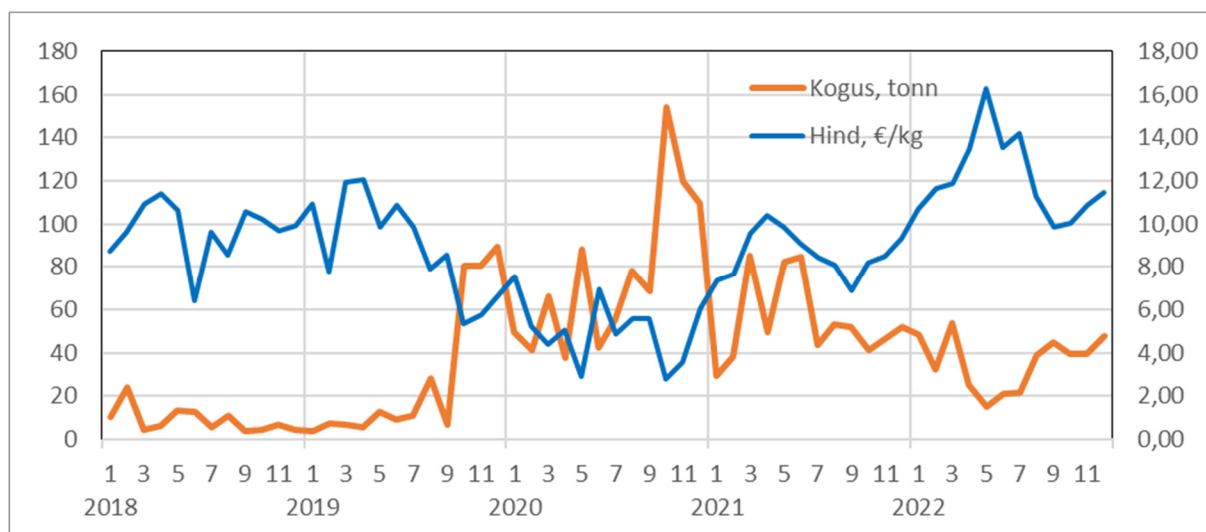
Joonis 23. Forelli ja forellifilee aastakeskmised hinnad kauplustes ja turgudel (€/kg)

Lõhe ja forelli hind sõltub suuresti välisturust, seejuures järgivad forelli hinnatrendid tavaliselt lõhe trende. Hinnalanguse perioodidel imporditakse kala rohkem ja tarbimine suureneb. Nii tõusid jahutatud värskelõhefilee impordikogused oktoobris 2020 154 tonnile, kui impordi hind oli alanenud 2.76 eurole/kg ja langesid 15 tonnile mais 2022, kui impordihinnaks oli 16.30 eurot/kg (joonis 24).

Värskelõhe, jahutatud vikerforelli ja atlandi lõhe import suurenes 2022. aastal vaatamata hinnataseme tõusule välisturul (joonis 24). Jahutatud vikerforelli imporditi 1,3 tuh tonni, 64% sellest oli Norra päritolu, 15% Soomest ja 11% Rootsist. Jahutatud lõhet imporditi 6,5 tuhat tonni, sellest 654 tonni omakorda eksporditi. 93% importlõhest oli Norra kasvanduskala. Lõhe impordis oli madalseisu märgata alates veebruarist, juulis hakkasid kogused taastuma. Nõudlusele mõjus soodsalt nõudluse taastumise trend tootlustuses.

Joonis 24. Jahutatud lõhefilee import Eestisse 2018.–2022. aastal (tonnides) ja keskmine impordi hind (€/kg)*

Allikas: SA

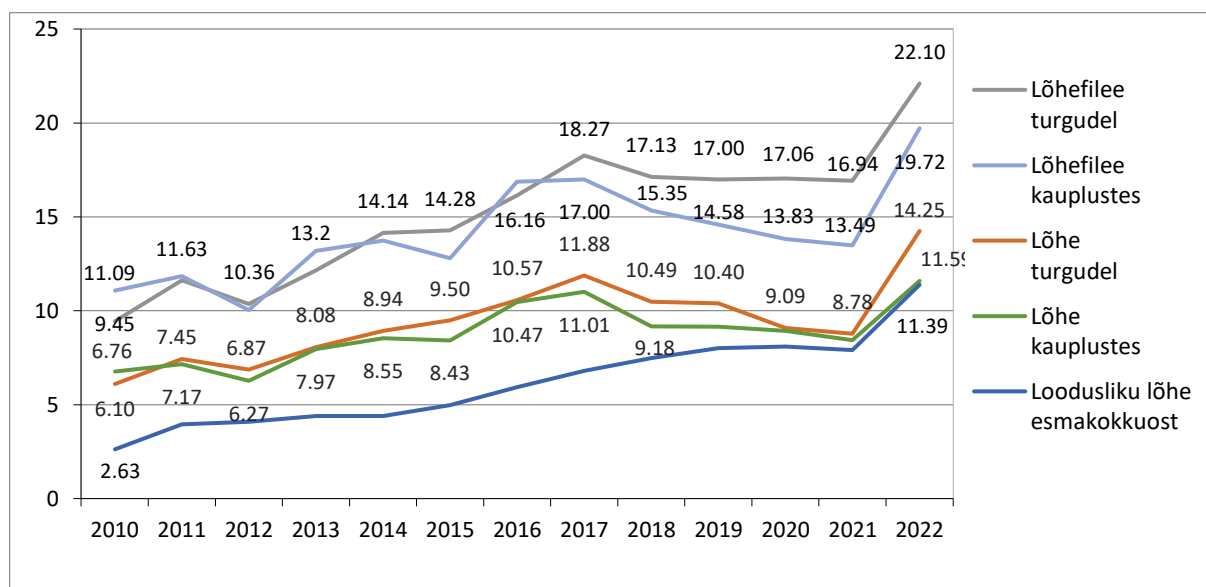
*KN 03044100 Jahutatud idalõhede filee, sh atlandi lõhe, nerka jt

Lõhe hinna tõus oli 2022. aastal kiirem teistest kalaliikidest. Roogitud lõhe aastakeskmine hind tõusis kauplustes aastaga 37% 11.59 eurole/kg. Lõhefilee aastakeskmine hind kerkis kauplustes veelgi kiiremini (46%) 19.72 eurole/kg, turgudel oli hinnatõus mõõdukam (+31%), kuid hinnatase kõrgem (22.10 eurot/kg; joonis 25).

Kauplustes jäi lõhefilee hinnamaksimum maisse (keskmiselt 26.48 €/kg), detsembriks langes see 21.10 €/kg-le. Turgudel oli lõhefilee hind kõrgeim juunis (26.80 €/kg), alanedes detsembriks 20.84 €/kg-le.

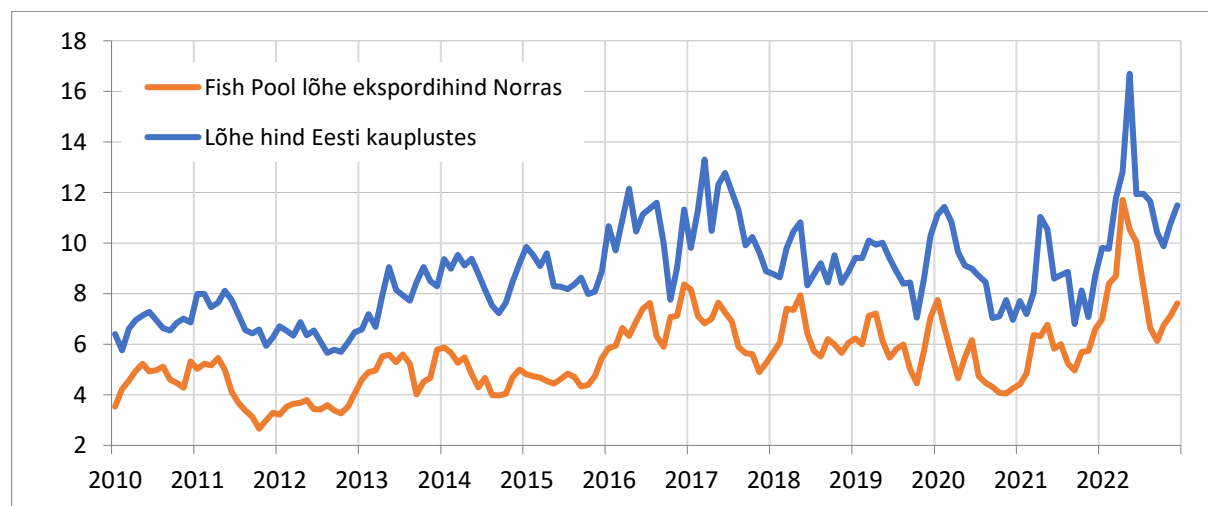
Aasta lõpuks oli roogitud lõhe kilohind langenud turgudel 10–11 euro vahemikku ja kauplustes 8–13 eurole. Lõhefilee maksis samal ajal turgudel 15–28 €/kg, kauplustes 16–35 €/kg.

Joonis 25. Lõhe ja lõhefilee aastakeskmised hinnad kauplustes ja turgudel (€/kg)

Nõudluse kasv maailmaturul soodustab lõhe hinnatõusu. Koroonakriisiga kaasnenud nõudluse vähenemine 2020. aastal tõi kaasa hinnalanguse. 2022. aasta kevadel järgnes uus järsk hinnatõus, sest kasvandused vähendasid langenud nõudluse tõttu vahepeal pakkumist, ent nõudlus oli jälle kasvamas. 2022. aasta aprillis jõudis lõhe hind maksimumtasemele 12.77 eurot/kg Norra Fish Pool hinnaindeksi (FPI) järgi, mis oli aastatagusest ligi kaks korda kõrgem (joon 26).

Joonis 26. Fish Pool lõhe hind Norras (FPI)* ja lõhe keskmine hind Eesti kauplustes (eurot/kg)

* Fish Pool indeks (FPI) peegeldab Norra lõhe ekspordihinna muutusi (roogitud kala kaaluga 3–6 kg, FCA Oslo)
Allikad: Fish Pool (Norra), Eesti hind: EKI

Kala esmakokkuostuhinnad 2022. aastal tõusid, kuid üsna erineval määral (tabel 10). Räime ja ahvena hind kerkis vähe (5–8%), lõhel ja meriforellil aga märgatavalt (33–44%). Kõige tuntavamalt on kallinenud atlandi tursk, kelle hind on varude vähesuse tõttu viiekordne võrreldes kümne aasta tagusega. Räime esmakokkuostuhind 2022. aastal (21 s/kg) oli isegi madalam kui 10 aastat tagasi (22 s/kg).

Tabel 10. Kala esmakokkuostuhinnad 2012–2022 (€/kg)

	2012	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2022/ 2021, ±%	2022/ 2018, ±%
Ahven	2.07	1.95	2.30	2.37	2.22	2.06	2.22	8	-4
Kilu	0.20	0.18	0.17	0.17	0.17	0.19	0.22	16	29
Koha	3.74	3.37	3.42	3.03	2.84	3.59	4.19	17	23
Lest	0.53	0.88	0.98	1.06	1.09	1.02	1.43	40	46
Lõhi	4.09	6.79	7.50	8.03	8.10	7.92	11.39	44	52
Meriforell	3.54	6.94	7.17	7.43	7.72	7.39	9.80	33	37
Räim	0.22	0.19	0.17	0.18	0.18	0.20	0.21	5	24
Atlandi tursk	0.95	1.50	0.95	...	3.44	3.02	4.73	57	398
Vikerforell	-	-	6.88	5.48	4.82	5.00	6.00	20	-13

Allikas: Maaeluministeerium

4. Kala tarbimine teistes Euroopa Liidu riikides

Kala ja mereandide võimalik tarbimine oli Euroopa Liidu riikides Euroopa kalandus- ja vesiviljelustoodete seirekeskuse (EUMOFA) andmeil 2020. aastal keskmiselt 23,3 kg elaniku kohta²⁴. Kõigi EL riikide lõikes sisalduvad andmed EKI 2022. aastal koostatud ülevaates (tabel 1.12), samuti on leitavad EUMOFA aastaraamatust. Võimaliku tarbimisena käsitletakse inimestele tarbimiseks saadaval olevate kalandus- ja vesiviljelustoodete kogust riigis, mis arvutatakse ressursipõhiselt, lähtudes püügist, kasvanduste saagist ja impordi- ning ekspordikogustest.

2022. aastal kalatarbimises aset leidnud muutuste kohta annavad ettekujutuse osades EL riikides igakuuliselt läbiviidava elanike paneeluuringu tulemused. Uuringuga vaadeldakse riigiti kõige ostetavamate kalaliikide ja mereandide ostukoguseid (värskest) ja ostukulutusi. 2022. aastal kõigis vaatlusalustes EL riikides elanike ostetud värske kalakauba kogused vähenesid (tabel 11). Enamikus riikides vähenesid enim just lõhe ostud, kuid harvem osteti muidki kalu, mis olid samuti kallinenud. Lõhe kilohinna aastane tõus jäi sama uuringu järgi eri riikides 9–25% vahemikku. Vaatamata toiduainete hinnatõusu kiirenemisele 2022. aastal EL riikides jäi osa kalade hinnatõus tagasihoidlikuks, näiteks oli skumbria jaehind Taanis tõusnud vaid 2% ja Hispaanias 6%.

Tabel 11. Värske kala tarbimine leibkondades (peamised kaubanduslikud k alaliigid) – tarbitud koguse muutus võrreldes eelmise aastaga, %

	2019	2020	2021	2022	sh lõhe tarbimis- koguse muutus 2022, %	Lõhe hinna muutus 2022, %	Kulutuste muutus 2022, %
Hispaania	-2	9	-9	-18	-29	25	-13
Holland	3	13	1	-14	-11	12	-5
Iirimaa	5	-1	0	-11	-11	9	-5
Itaalia	3	-8	5	-14	-29	24	-8
Poola	-6	1	3	-12	-21	14	-1
Portugal	9	10	-4	-19	-35	28	-11
Prantsusmaa	-2	2	4	-15	-19	14	-9
Rootsi	6	3	-11	-30	-35	17	-21
Saksamaa	14	17	7	-28	-27	17	-20
Taani	6	12	2	-16	-21	12	-10
Ungari	14	4	-5	-27	-12

Allikas: EUMOFA andmebaas, Europanel uuring

Nii nagu ostetud värske kala ja mereandide kogused, vähenesid vaadeldavates riikides 2022. aastal ka sellele kulutatud summad (vahemikus 1–21%). Eestis oli see trend erinev: eeldatavasti suurenesid kulutused kalatoodetele 2022. aastal hinnatõusu oludes, vaatamata sellele, et ostetavaid koguseid vähendati.

Euroopa Liidu riikides läheb kalakaupadele keskmiselt 6% elanike toiduostukuludest (Eestis 5%), samal ajal lihale ja lihatoodetele 22% (2021. a Eurostati andmeil).

²⁴ <https://eumofa.eu/supply-balance>.

Järeldused

- 2022. aastal kala ja mereandide võimalikud tarbimise ressursid Eestis suurenesid 15,0 kg-lt elaniku kohta (eluskaalus) 17,0 kg-le ehk 13%. Ressursipõhine arvestus tugineb kalapüügi, vesiviljeluse, ekspordi ja impordi kogustele. 2022. aastal suurenes veidi kalasaak (2,6%) ja vähenesid import (1%) ning eksport (3%), mille tulemusel jäi tarbimiseks võimalikke ressursse rohkem kui eelmisel aastal.
- Ressursid moodustuvad püügi ja vesiviljeluse saadustest (77 tuh tonni 2022. a) ja imporditud toodetest (88 tuh tonni arvatuna eluskaalule). Ressurssidest (kokku 165 tuh tonni) omakorda 112 tuh tonni kulus ekspordiks. Võimalikuks toiduliseks tarbimiseks jäi 2022. aastal arvestuslikult ressursse 22,8 tuh tonni ehk 17 kg elaniku kohta.
- Ressursipõhine arvutuslik tarbimine hõlmab lisaks elanike ostudele ka tarbimist väljaspool kodu, restoranides ja näiteks koolides, samuti võimalikku tarbimist turistide poolt ning võib sisaldada ka kalatööstuse poolt varuks ostetud tooret.
- Domineerivaks kalagrupiks on endiselt lõhelased, kelle osakaal tarbimise võimalikes kogustes tõusis 35%-lt 39%-le ehk 6,6 kg-le elaniku kohta. Populaarsuselt järgneb lõhelastele räimekilu-heeringa ja neist valmistatud toodete grupp võimaliku tarbimisega 2,8 kg elaniku kohta (16% ressurssidest).
- Vaatamata tarbimiseks võimalike ressursside koguse suurenemisele Eesti turul tegelikult Eesti elanike poolt tarbitud kala ja kalatoodete kogused vähenesid 2022. aastal kiirenenud kala hinnatõusu tõttu.
- Tarbimise vähenemist näitavad EKI poolt 2022. aastal läbi viidud elanike küsitluse tulemused. Vähemalt kord nädalas või sagedamini kala tarbinud vastanute osakaal langes 2020. aasta 52%-lt 45%-le 2022. aastal (Eesti 18–74 aastastest elanikest)²⁵.
- Vähemalt paar korda kuus või sagedamini kala tarbinud vastanute osakaal langes 78%-lt 74%-le. Muutus üldises tarbimismustris ei ole väga suur, sest alates 2011. aastast ongi vähemalt paar korda kuus kala tarbijaid olnud küsitluse andmeil 74%–78% vahemikus Eesti 18–74 aastastest elanikest²⁶.
- Meelsamini tarbinuks Eesti elanikud aga kala sagedamini. Enda kala tarbimise sagedusega rahul olevate vastanute osakaal (49% *täiesti* või *enam-vähem rahul*) on viimase paarikümne aasta lõikes seni madalaim, varem (2003–2020) on see jäänud vahemikku 53%–62%²⁷.
- Peamine põhjus, miks enda kalatarbimisega rahul ei olda, on kalatoodete kõrge hind²⁸. Oma kalatarbimisega rahulolematutest vastanutest märkis 77% põhjusena (*seda kindlasti*), et kala ja kalatooted on liiga kallid (2020. a oli neid 55%). Võrreldes 2020. aastaga on rahulolematust hindadega oluliselt suurenenud, mille taga on elukalliduse kiire tõus.

²⁵ Eesti Konjunktuuriinstituut. Kala ja kalatoodete tarbimine. Tallinn, 2022, lk 38.

²⁶ Ibid, lk 38.

²⁷ Ibid, lk 39.

²⁸ Ibid, lk 40.

- Kala, kalatoodete ja mereandide tarbimiskogused elaniku kohta 2022. aastal vähenesid. Leibkonnaliikme kohta tarbiti kala, mereande ja tooteid neist ligi 9 kg leibkonnaliikme kohta (toote kaalus) ehk 12 kg ringis arvatuna eluskaalule. See kogus sisaldab nii oste kui omapüütud või tasuta saadud kala, kuid mitte einetamist väljaspool kodu.
- Ainsaks kaubagrupiks, mille tarbijate arv ja tarbimise sagedus võisid 2022. aastal pisut suureneada, oli vähiliste, sh krevettide ja neist valmistatud toodete grupp. Et vähiliste tarbimine võis pisut kasvada, näitasid nii elanike küsitluse kui väliskaubanduse andmed.
- Toorainele arvatuna tarbitakse kala elaniku kohta ligikaudu neli korda vähem kui liha.
- Vaatamata ostetud koguste teatavale vähenemisele, suurenesid kulutused kalatoodete ostudele 2022. aastal hinnatõusu tõttu 74–82 eurole leibkonnaliikme kohta, ehk 6–7 eurole kuus.
- EUMOFA ehk Euroopa kalandus- ja vesiviljelustoodete seirekeskuse vaatlus 11 EL riigi tarbimise kohta näitas, et 2022. aastal vähendasid kõigi vaatlusaluste riikide elanikud kala ja kalatoodete ostukoguseid, samal ajal vähendati ka kulutusi kalale.
- Hinnatõusu oluliseks põhjuseks Eestis 2022. aastal oli lisaks energiahindade tõusust tulenenud üldisele inflatsioonile ka Norra kasvanduskala ekspordihindade tõus, mis järgnes vähenenud pakkumisega samaaegsele nõudluse taastumisele Euroopas koroonakriisist. Nõudlus kalale hakkas jälle suurenema ja pakkumist jäi väheks. 2022. aasta aprillis jõudis lõhe hind Norras maksimumtasemele 12.77 eurot/kg Norra Fish Pool hinnaindeksi järgi, olles aastatagusest ligi kaks korda kõrgem.
- EKI hinnavaatluste andmeil jõudis lõhefilee hind Eesti kauplustes maksimumi maikuus (keskmiselt 26.48 €/kg ehk +62% võrreldes maiga 2021), detsembriks langes see 21.10 €/kg-le (+44% võrreldes detsembriga 2021).
- 2022. aastal oli Eesti kõige kiirema kalatoodete hinnatõusuga riik Euroopa Liidus (29% aastakeskmise kalatoodete hinnatõus tarbijahinnaindeksis). EL keskmisena tõusid kalatoodete hinnad 2022. aastal 10% (Eurostati andmed).
- Toiduainete hinnad tõusid Eestis tarbijahinnaindeksi järgi 2022. aastal 20%, seega oli kalatoodete hinnatõus (29%) kiirem kui lihatoodetel (18%), piimatoodetel (24%) ja teraviljatoodetel (20%).
- EKI hinnavaatluste andmeil kallinesid 2022. aastal kauplustes ahven ja koha 7–9%, ahvena- ja kohafilee 16–17%, forell ja forellifilee 27–29% ning lõhe ja lõhefilee 37–46% (12 kuu keskmised hinnad võrreldes 2021. aastaga).
- Turgudel kallinesid 2022. aastal kohalikud kalad ahven, koha ja räim aeglasemalt (14–17%) kui filee (ahvena- ja kohafilee 17–20%). Punane kala kallines kiiremini: forell ja forellifilee 27–31% ning lõhe ja lõhefilee 31–60% (12 kuu keskmised hinnad võrreldes 2021. aastaga).
- Vaatamata hinnatõusule leiab kohalikke kalaliike turgudel soodsama hinnaga kui kauplustes. Seevastu lõhe ja lõhefilee, samuti forellifilee keskmine hind on kauplustes jätkuvalt madam kui turgudel.

Lisa 1. Kala, kalatoodete ja mereandide hinnamuutused EL ja EFTA riikides

Lisa 1.1. Kala, kalatoodete ja mereandide hinnamuutused EL ja EFTA riikides, aasta 2015=100%

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
EL keskmiselt	100,0	102,9	106,6	109,0	110,9	113,1	114,8	126,4
Austria	100,0	103,2	113,5	116,7	123,1	126,7	123,2	135,9
Belgia	100,0	107,7	112,8	116,0	114,2	119,3	119,7	130,8
Bulgaaria	100,0	100,4	100,7	100,4	103,1	105,7	106,9	121,4
Eesti	100,0	106,3	113,7	112,9	112,4	112,6	114,5	148,2
Hispaania	100,0	103,7	107,4	109,9	111,2	113,8	115,7	126,3
Holland	100,0	103,1	112,9	115,6	119,5	120,0	120,6	131,7
Horvaatia	100,0	102,6	102,0	103,4	104,8	104,8	104,5	119,1
Iirimaa	100,0	100,0	95,9	94,0	93,7	94,2	93,9	98,1
Itaalia	100,0	102,7	104,4	107,1	107,7	109,6	111,4	120,1
Kreeka	100,0	100,5	99,9	100,4	100,5	100,3	104,8	108,4
Küpros	100,0	101,5	104,2	101,7	99,9	98,8	98,1	106,4
Leedu	100,0	103,7	107,8	109,2	111,5	114,9	116,7	137,3
Luksemburg	100,0	104,6	108,3	111,6	114,1	116,1	118,3	127,7
Läti	100,0	102,5	108,4	109,4	112,2	114,0	114,6	136,9
Malta	100,0	103,6	105,8	106,4	102,3	103,4	106,9	118,1
Poola	100,0	103,6	107,1	108,6	112,8	117,7	122,7	143,1
Portugal	100,0	100,8	102,9	105,0	104,8	106,6	106,1	117,6
Prantsusmaa	100,0	104,1	108,3	110,6	113,8	117,2	117,7	128,9
Rootsi	100,0	105,0	109,8	113,4	120,5	121,8	121,4	137,4
Rumeenia	100,0	97,0	98,3	101,6	105,1	110,1	115,9	133,9
Saksamaa	100,0	103,4	107,5	109,5	113,3	114,8	116,9	129,9
Slovakkia	100,0	101,9	103,1	104,7	108,5	110,9	114,7	128,7
Sloveenia	100,0	100,4	103,4	108,5	108,8	110,5	110,2	118,3
Soome	100,0	108,0	116,0	116,3	116,2	114,1	115,0	139,3
Taani	100,0	102,0	107,8	108,1	110,1	111,1	111,6	122,6
Tšehhi	100,0	104,4	107,4	106,3	107,5	108,8	110,7	120,2
Ungari	100,0	102,5	108,0	109,0	115,4	121,2	127,2	157,5
Suurbritannia	100,0	97,7	106,3	110,3	112,2	„
EFTA: Island	100,0	101,3	100,4	102,8	105,4	113,3	114,9	127,1
Norra	100,0	107,5	117,4	119,5	121,8	109,6	114,4	138,9
Šveits	100,0	101,0	104,0	103,5	103,4	125,0	125,5	108,5

Allikas: Eurostat

Lisa 1.2 Kala, kalatoodete ja mereandide aastased hinnamuutused EL ja EFTA riikides, ±%

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
EL keskmiselt	1,1	2,9	3,6	2,2	1,7	2,0	1,5	10,1
Austria	0,7	3,2	10,0	2,8	5,5	2,9	-2,7	10,3
Belgia	-1,5	7,7	4,7	2,8	-1,6	4,5	0,4	9,3
Bulgaaria	0,3	0,4	0,3	-0,3	2,7	2,5	1,2	13,5
Eesti	2,2	6,3	7,0	-0,7	-0,4	0,1	1,7	29,4
Hispaania	1,9	3,7	3,6	2,3	1,2	2,3	1,7	9,2
Holland	-0,5	3,1	9,6	2,3	3,4	0,4	0,6	9,2
Horvaatia	0,8	2,6	-0,6	1,3	1,4	0,0	-0,3	13,9
Iirimaa	-1,9	0,0	-4,2	-1,9	-0,3	0,6	-0,4	4,4
Itaalia	1,4	2,7	1,7	2,6	0,6	1,8	1,6	7,8
Kreeka	0,9	0,5	-0,6	0,5	0,1	-0,3	4,5	3,4
Küpros	-1,7	1,5	2,6	-2,3	-1,8	-1,1	-0,6	8,4
Leedu	0,6	3,7	4,0	1,3	2,1	3,1	1,6	17,6
Luksemburg	-0,4	4,6	3,5	3,0	2,3	1,7	1,9	7,9
Läti	0,6	2,5	5,7	0,9	2,6	1,6	0,5	19,5
Malta	8,3	3,6	2,1	0,5	-3,8	1,1	3,4	10,5
Poola	-0,1	3,6	3,4	1,4	3,9	4,3	4,3	16,6
Portugal	4,5	0,8	2,0	2,0	-0,1	1,7	-0,4	10,8
Prantsusmaa	1,0	4,1	4,1	2,2	2,9	2,9	0,5	9,5
Rootsi	4,9	5,0	4,6	3,3	6,2	1,1	-0,3	13,1
Rumeenia	-4,7	-3,0	1,4	3,3	3,5	4,8	5,3	15,5
Saksamaa	2,0	3,4	3,9	1,9	3,5	1,3	1,8	11,1
Slovakkia	2,5	1,9	1,1	1,6	3,6	2,2	3,4	12,2
Sloveenia	1,8	0,4	3,0	5,0	0,3	1,5	-0,3	7,4
Soome	-1,3	8,0	7,3	0,3	-0,1	-1,8	0,8	21,1
Taani	2,5	2,0	5,7	0,3	1,8	0,9	0,5	9,8
Tšehhi	2,3	4,4	2,9	-1,0	1,1	1,3	1,7	8,5
Ungari	2,4	2,5	5,4	0,9	5,9	5,0	4,9	23,8
Suurbritannia	-3,5	-2,3	8,9	3,8	1,7
EFTA: Island	8,8	1,3	-0,9	2,4	2,5	4,0	4,4	8,8
Norra	4,7	7,5	9,2	1,8	1,9	2,7	0,4	8,7
Šveits	-1,3	1,0	3,0	-0,5	0,0	0,9	-1,5	3,5

Allikas: Eurostat

Eesti Konjunkturiinstituut
Estonian Institute of Economic Research

Kala ja kalatoodete tarbimine

III VAHEARUANNE

Tallinn
Märts 2024

Tellija: Regionaal- ja Põllumajandusministeerium

Projektgrupi koosseis: Aet Vanamõlder, Lia Lepane, Ülo Mattheus, Mati Reiman, Bruno Pulver,
Kiira Martens, Albert Hansa, Eva Priedenthal

Väljaande andmete kasutamisel või tsiteerimisel tuleb viidata allikale.

Sisukord

Sisukord	244
Sissejuhatus	245
Metodoloogiline lähenemine	247
1. Kala ja kalatoodete tarbimine	249
1.1. Kala ja kalatoodete tarbimise võimalikud ressursid	249
1.2. Tarbimiskogused ja -kulutused: tarbimine leibkondade poolt	253
1.3. Kala ja kalatoodete hinnamuutused	260
1.4. Kala tarbimine teistes riikides	274
2. Kala ja kalatoodete tarbimisharjumused (elanike küsitluse alusel)	281
2.1. Tarbimise sagedus	281
2.2. Rahulolu tarbimise sagedusega	282
2.3. Erinevate kalade ja kalatoodete tarbimine	289
2.4. Kala ja kalatoodete ostmine	294
2.5. Suuremate sissetulekute mõju kala ostmisele	300
2.6. Tähtsad tegurid kala ostmisel ja eelistatuid ostuviisid	303
2.7. Hinnangud kala ja kalatoodete valikule kauplustes	308
2.8. Elanike ettepanekud kauplustele pakkumise parandamiseks	312
2.9. Lemmikkalad	315
2.10. Halvad kogemused kala ja kalatoodetega	316
3. Eesti elanike hinnangud kalakampaania „Kala kõlab hästi“ mõju kohta	318
Kokkuvõtte ja järeldused	321
Lisa 1. Kulutused kalale, kalatoodetele ja mereandidele ning tarbimiskogused 2020. aastal leibkonnaliikme kohta (Statistikaameti leibkonna kulutuste uuringu alusel)	328
Lisa 2. Kala, kalatoodete ja mereandide hinnamuutused EL ja EFTA riikides	330
Lisa 3. Elanike uuringu küsimustik koos üldjaotustega	332
Lisa 4. Küsitluse vastuste tabeljaotused	339
Lisa 5. Küsitluse vabad vastused originaalkujul	409
Lisa 6. Küsitletud kogumi iseloomustus	413

Sissejuhatus

Eestile kui mereriigi kalandussektor hõlmab nii kalapüügi kui ka vesiviljeluse ning kalatöötlemise ja -toodete valmistamisega tegelevaid ettevõtteid. 2022. aastal oli selles sektoris hõivatud ligikaudu 1800 töötajat, müügitulu kogu sektoris moodustas kokku 294 mln eurot (kasv 21% jooksevhindades), millest 63% saadi ekspordist. Kalatöötlemise ettevõtetele on märkimisväärse osa toiduainetööstuse toodangu müügis (9%) ja ekspordis (14%).

Kui 2022. aastal suurenes kalatöötlemise ettevõtete toodangu müük Statistikaameti (SA) andmeil jooksevhindades 18%, sh mitteresidentidele (ekspordiks) 33%, siis toodangu müük koduturule Eestisse vähenes samal ajal jooksevhindades 4%¹ 67,6 mln eurole. 2023. aasta SA kuulised tööstustoodangu müügiindeksid näitavad, et 2023. aastal suurenes müük kodumaisel turul jooksevhindades 10% aastavõrdluses (12 kuu keskmine) ja mitteresidentidele 20%. Kuna 2023. aastal tõusid Eestis hinnad kalakaupadele 13% (Eurostati andmeil), siis võib järeldada, et kalatööstuse poolt Eesti turul müüdüd toodang 2023. aastal vähenes koguselt 3%.

Kalatööstuse toodangu mahuindeks (püsivhindades) 2023. aasta kohta näitas, et toodang püsivhindades suurenes 4% (12 kuu keskmine)², mil määral seejuures muutus koduturule müüdüd toodangu kogus, ei ole teada.

Elanike toiduvalikut ja tööstuse toorainebaasi rikastavad lisaks Eesti kalurite püütud kalale ka kaugemalt imporditud kalad ja mereannid. Eesti enda kalaressurssidest suurima koguse moodustab Läänemerest püütav räim ja kilu. 2023. aastal püüdsid Eesti kalurid Läänemerest 29,4 tuhat tonni räime ja 25,3 tuhat tonni kilu. Räime- ja kilusaak suuremas osas eksporditakse, samuti kasutatakse tööstuslikult kalaõli valmistamiseks, mis on väärtuslik komponent kalasöötades.

2023. aastal oli Eesti kalurite saak Läänemerest 57,6 tuh tonni, sisevetest 2,5 tuh tonni (Peipsi, Pihkva ja Lämmijärv, Võrtsjärv jm), Atlandi ookeanist 13,9 tuhat tonni, mis moodustas kutselise püügina kokku 73,9 tuhat tonni. Ookeanipüügist suurema osa moodustavad krevetid, krevetisaak lossitakse peamiselt Norra, Hispaania ja Portugali sadamates. Sisevete kalasaagist moodustab suurema osa ahven ja koha. Eesti vesiviljeluse toodangut müüdi 2022. aastal 800 tonni, 2023. kogus ei ole teada, sellest suurem osa on vikerforell.

2023. aasta majandusoludes vähenes Eesti päritolu kala ja kalatoodete eksport rahaliselt 1% 153,8 mln eurolt 153,0 mln eurole, ekspordikogused vähenesid aga 19% 83,9 tuh tonnilt 67,7 tuh tonnile (toote kaalus, SA andmed, v.a kalaõli eksport).

Ressursipõhiste arvutuste kohaselt võimaldasid Eesti kalaressursid (püük, sh harrastuspüük, kala-kasvatus ja import, millest lahutatud eksport) tarbida 2023. aastal kala ja mereande elaniku kohta 17,5 kg (arvestatuna eluskala kaalule). See kogus hõlmab nii elanike oste, mittekaubalist tarbimist kui ka toitlustust (sh restoranid, koolitoit jm). Eesti näitaja on mõnevõrra madalam Euroopa Liidu keskmisest, mis oli 23,7 kg elaniku kohta (2021. a, EUMOFA ehk Euroopa kalandus- ja vesiviljelustoodete seirekeskuse andmed³). Eestis kui mereriigis võiks kala tarbimine olla suurem, tarbimis-

¹ SA andmestik TO0083.

² SA andmestik TO0053.

³ EUMOFA ehk *European Market Observatory for Fisheries and Aquaculture products*.

võimalusi mõjutavad elanike rahalise seisu muutused, kala hinnatõus, tarbimisharjumused, kala kättesaadavus jm.

Turgudel ja suuremates kauplustes on kala valik üsna mitmekesine, ent kala värskus, hinna ja kvaliteedi suhe jm ei vasta alati tarbija ootustele.

Eesti tarbija eelistus kuulub punasele kalale, mis on valdavalt imporditud.

Kala tarbib Eestis endiselt 97% täiskasvanud elanikest, kellest iganädalasi tarbijaid on 44%. Eesti tarbija hindab kala värskust, maitset, kuid vaatab järele, mis liiki kalaga on tegemist, jälgib toote hinda ja eelistab puhast müügikohta. Viimase aasta jooksul on tarbitav kala kogus jäänud enamasti samaks. Iga teine elanik on rahul oma kalatarbimise sagedusega, kuid iga teine elanik mitte ning üldine kalatoodete ja mereandide tarbimise sagedus on nihkunud harvema tarbimise poole, seda ka siis, kui mingis tootegrupis on tarbijate osakaal kasvanud. Tarbija ootab soodsama hinnaga kala ja kalatooteid, kuid suuremate rahaliste võimaluste juures eelistaks osta värsket fileeritud kala, eelistatult punast.

Käesoleva Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi tellimusel läbiviidud uuringu eesmärgiks oli selgitada välja, kuidas on muutunud ja muutumas Eesti elanike kala ja kalatoodete tarbimine ning mida peab tarbija silmas kalatoodete valikul. Andmed on võrreldavad EKI poolt 2023., 2022., 2020., 2016., 2014., 2011. ja 2003. aastal läbiviidud uurimistöödega "Kala ja kalatoodete turg Eestis".

Metodoloogiline lähenemine

Eesmärk

Uuringu eesmärgiks oli selgitada välja elanike kala ja kalatoodete ning mereandide tarbimise muutused 2023. aastal võrreldavalt kala ja kalatoodete tarbimise varasemate uuringutega, mis viidi läbi ka 2016., 2020., 2022. ja 2023. aastal. Lisaks oli eesmärgiks anda ülevaade kala ja kalatoodete hinnamuutustest 2023. aastal.

Metoodika

Eesti Konjunktuuriinstituut (EKI) analüüsis 2023. aasta kala ja kalatoodete tarbimise muutusi kuni 2024. aasta märtsini kättesaadavate statistiliste näitajate ja EKI kalahindade vaatlustulemuste alusel. Elanike küsitlus viidi EKI poolt läbi 2023. aasta IV kvartalis.

Sisulised ülesanded olid:

- kala ja kalatoodete tarbimise struktuuri ja selle muutuste tendentside väljaselgitamine;
- kalale ja kalatoodetele tehtud kulutuste analüüs kuni 2023. aasta kohta;
- kala tarbimiskoguste analüüs, võimalusel võrreldes teiste toiduainete tarbimiskogustega;
- värske kala hinnadünaamika analüüs kalaliikide lõikes;
- kala ja kalatoodete tarbimis- ja hinnamuutused aastatel 2020–2023 Eestis ja teistes riikides.
- kala ja kalatoodete tarbimisharjumuste ja -sageduse analüüs;
- kala ja kalatoodete tarbimise rahulolu analüüs;
- kala ja kalatoodete ostukohtade ja ostueelistuste analüüs
- kalakampaania materjalide märgatavus ja kodulehe külastatavus peale kampaania läbiviimist.

EKI kasutas kala ja kalatoodete tarbimise mahtude analüüsiks 2023. aasta kohta ressursipõhist arvutust Eesti kalurite püügi ja ekspordi-impordi koguste põhjal. 2023. aasta vesiviljeluse toodangu andmed ei olnud aruande koostamise ajal veel kättesaadavad, kasutatud on 2022. aasta tulemusi. Seetõttu võivad arvutatud näitajad edaspidi täpsustuda.

Statistikaameti väliskaubandusstatistika tugineb Euroopa Liidu sisese kaubavahetuse osas INTRASTAT aruannetele, mis tuleb esitada neil ettevõtetel, kel kauba lähetamine või saabumine ületab teatud nn statistilise käibe läve. 2022.–2023. aastal oli kauba Euroopa Liitu lähetamise statistiline lävi 200 tuh eurot aastas (2018.–2021. a 130 tuh eurot). Kauba saabumise lävi oli 2022.–2023. aastal 400 tuh eurot (2018.–2021. a 230 tuh eurot). Kuna statistiline lävi on päris kõrge, siis võivad väiksemad impordi-ekspordikogused olla riiklikust statistikast väljas. Tarbimiseks võimalike kalaressursside koguse arvutamisel on tootegruppide lõikes puudujääkide esinemise korral impordikoguseid lisaks arvestatud, et viia saldo nullseisu.

Lisaks on kasutatud Eesti Statistikaameti leibkondade kulutuste uuringute viimaseid andmeid (2020. aasta kohta), 2021.–2023. aasta kohta seda uuringut ei ole läbi viidud. Seetõttu on tuginetud EKI arvutuslikele hinnangutele 2021.–2023. aasta kohta. Kala ja kalatoodete hinnamuutuste analüüs põhineb EKI hinnavaatlustel ja Eurostati hinnastatistikal. Püügi andmed 2023. aasta kohta on saadud Põllumajandus- ja Toiduametist (PTA). Teiste riikide tarbimise kohta on kasutatud EUMOFA ehk Euroopa kalandus- ja vesiviljelustoodete seirekeskuse (*European Market Observatory for Fisheries and*

Aquaculture Products) ja FAO ehk ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni (*Food and Agriculture Organisation*) andmeid.

Elanike kala ja kalatoodete tarbimise, ostmise, rahulolu, eelistuste ja kalakampaania mõju väljaselgitamiseks viis EKI 2023. aasta septembris-oktoobris läbi elanike veebiküsitluse. Kõiki maakondi hõlmanud veebiküsitlusele vastas 1130 inimest vanuses 18–74 aastat. Kuna mitte kõik ankeedi saanud elanikud küsitlusele ei vastanud (uuringus osalemine oli vabatahtlik), siis tasakaalustatud esindatuse tagamiseks kaaluti andmestik andmetöötuse käigus regiooni, vanuse, soo ja rahvuse lõikes, millega viidi vastanute jaotus vastavusse Eesti 18–74-aastaste elanike mudeliga. Tulemused on tasakaalustatud ja laiendatavad täiskasvanud elanikkonnale vanuses 18–74 aastat. Statistikaameti andmetel elas Eestis 1.01.2023 seisuga 970 218 inimest vanuses 18–74 aastat, mis moodustab kõigist elanikest 71%. Valimi maksimaalne valikuviga on 1000 vastaja korral 95%-tõenäosuse tasemel $\pm 3,2\%$.

Analüüsimaks muutusi elanike kala ja kalatoodete tarbimises ning ostukäitumises, samuti kalatoodete tarbimise kasulikkuse teadvustamises ning meetodika muutuse mõju välistamiseks, korraldati täiendustega 2003., 2011., 2013., 2016., 2020. ja 2022. aastal läbi viidud kalatarbimise uuringutes elanikele esitatud küsimusi. Kalakampaania märgatavuse ja järelmõju osas täiendati 2022. aasta uuringu küsimusi (vt lisa 3, küsitluse ankeet).

Käesoleva uuringu tulemused on aluseks Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile kalatarbimise analüüsimisel ja edaspidiste tegevuste planeerimisel, sh elanikkonna teadlikkuse tõstmisel kalatoodete tarbimise kasulikkusest.

1. Kala ja kalatoodete tarbimine

1.1. Kala ja kalatoodete tarbimise võimalikud ressursid

Eesti kalaressursside aluseks on kalapüük – nii Atlandi ookeanist, Läänemerest kui sisevetest, püügikogused tagavad piisava elanike toiduvajaduse katmise ehk isevarustatuse. Lisaks imporditakse kala ja mereande ning tooteid toidulaua rikastamiseks ja kalatööstuse toormeks.

Võimalikke tarbimisressursse kasutavad ka toitlustusasutused, samuti kalatööstus toodete valmistamisel, sh külmutatult laovarudena. Kalatööstuse toodetest omakorda osa eksporditakse. Osa räime- ja kiluressurssi kulub tööstuslikult kalaõli ja kalajahu valmistamiseks, mida kasutatakse kasvanduskala söötade tootmisel. Toidulauale jõuab ka harrastuskalastajate poolt püütud kala, kuigi eeldatavasti mitte müügi kaudu⁴.

Võttes ressursidena arvesse püügi, kalakasvatuse ja imporditud saadused, oli ressursse 2023. aastal kokku 156,7 tuhat tonni. Ressurssidest 51% oli imporditud, 47% saadud kutselise püügiga, 1% harrastuspüügiga ja 0,5% kohalikest vesiviljelusest⁵ (tabel 1.1, joonised 1.1 ja 1.2). Imporditud ja eksporditud tooted on siin arvatud eluskala kaalule vastavalt rahvusvaheliselt kasutatavatele koefitsientidele⁶. Kalatoodete kaalu ümberarvutamine esialgsele eluskala kaalule võimaldab võrrelda ressurside kasutamist püütud kalakogustega. Näiteks kalafilee valmistamisel võib toorkala kuluda saadavast fileest kuni 3 korda rohkem, olenevalt kalaliigist ja kala suuruselt.

Kogu ressurssidest kulus 60% ekspordiks (93,6 tuhat tonni), sh ka Eesti kalatööstuse toodangu näol. Mittetoiduliseks tarbimiseks läks 25% ressursse, seega võis jääda toiduna tarbimiseks 15% esialgsetest ressurssidest ehk 23,9 tuhat tonni (eluskala kaalus) ehk 17,5 kg elaniku kohta. Ressursside kasv 6% võrreldes 2022. aastaga võis tulla nii nõudluse kasvust osas kaubagruppides, varude suurendamisest tootmise tarbeks või ka ettevõtete ekspordiraskustest. Nõudlust aitas suurendada Covid-i järgne nõudluse elavnemine toitlustusasutustes ja turismi taastumise trend. Eesti elanikke ärgitas kalatoite valmistama kampaania „Kala kõlab hästi“. Samas mõjus tarbimisele piiravalt kiirenenud hinnatõus.

2023. aastal vähenesid nii kala ja mereandide import kui eksport. Imporditud kogused vähenesid 9% (eluskala kaalus) ja eksporditud kogused vähenesid 16,5% (eluskala kaalus). Seega võisid suurenda kohapealsed laovarud, varuks võis jääda nii kalatööstuse tarbeks imporditud toorainet kui ka müügi ootel toodangut, samuti püügikala. Seega vähenes eksport impordist kiiremini juba teist aastat järjest (2022. aastal vähenes import 1%, eksport 3%).

Eluskala kaalus on võimalik kala ja kalatoodete tarbimine Eestis aastatel 2018–2023 olnud iga-aastaselt 15–18 kg ringis elaniku kohta. Toote kaalus mõõdetuna oli tarbimiseks võimalik kala ja mereandide kogus Eestis 2023. aastal 16,1 kg elaniku kohta (tabel 1.1). Keskmisi koguseid mõjutab ka elanike arvu kasv, mis oli nii 2022. kui 2023. aastal 1,3%.

⁴ Harrastuskalastajaid oli Eestis 2022. aastal Kantar Emori uuringu kohaselt 14% elanikest vanuses 15+ ehk ligikaudu 160 tuhat inimest, kellest 81 tuhat kalastas vähemalt 6 päeval aastas. Kalapüügiharrastusega oli aasta jooksul vähemalt korra tegelema 25% meestest ja 5% naistest (Kantar Emor. Eesti harrastuskalapüügi kvantitatiivuuringu 2022. aasta kohta. Tallinn 2023, lk 6).

⁵ 2023. aasta püügikogused tuginevad Põllumajandus- ja Toiduamet (PTA) andmetele 2023. aasta kohta, kalakasvatuse müügikogused on SA andmetel 2022. a kohta.

⁶ Conversion factors by CN-8 code, from 2001 to 2021. Metadata 2, annex 7, EUMOFA.

Tabel 1.1. Võimalikud kala ja mereandide tarbimise ressursid Eestis aastatel 2018–2022 (tuh tonni) ja võimalik tarbimine elaniku kohta keskmiselt aastas (kg)

	Toote kaalus					Eluskala kaalus				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
Püük ja vesiviljelus	89,99	77,33	75,13	76,66	76,71	89,98	77,32	75,11	76,66	76,71
Kutseline kalapüük	86,92	74,28	72,26	73,86	73,91	86,92	74,28	72,26	73,86	73,91
Vesiviljeluse müük*	1,07	1,05	0,87	0,80	0,80	1,06	1,04	0,85	0,80	0,80
Harrastuspüük**	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Import	67,32	76,45	74,09	72,24	64,36	85,09	93,77	89,02	87,81	79,95
Ekspord	118,56	102,99	101,58	98,10	79,86	135,63	118,69	115,18	111,99	93,56
Mittetoiduline tarbimine	18,51	28,45	28,94	30,00	39,19	18,51	28,45	28,94	30,00	39,19
Võimalikud ressursid toiduks (tuh t)	20,24	22,34	18,71	20,80	22,02	20,92	23,95	20,01	22,48	23,91
Elaniku kohta (kg)	15,25	16,80	14,06	15,42	16,12	15,76	18,01	15,04	16,67	17,51
sh harrastuspüügita	13,74	15,30	12,56	13,93	14,65	14,25	16,51	13,54	15,20	16,04
Elanike arv (mln)	1,327	1,329	1,331	1,349	1,366					

Allikas: algandmed SA, EKI arvutused

* Toorkala kaalus ei võeta eraldi arvesse kalamarja kogust.

** 2019–2023. a võetud pool hinnangulisest harrastuspüügi kogusest (4 tuh tonni).

Tabelis 1.2 on võimalikud tarbimisressursid esitatud kalagruppide ja toodete kaupa. Grupid koondavad kõiki vastavast kalast tooteid, sisaldades nii värsket, jahutatud, külmutatud, soolatud, suitsutatud, fileeritud kala kui ka kalaliha, konserve ja kulinaariatoteid jm.

Tarbimiseks võimalike ressursside kogused suurenesid 2023. aastal toote kaalus 4,5% ja eluskaalule arvestatuna 5,0%. Juurdekasv toimus just vähiliste, sh krevettide ning vähilistest ja molluskitest valmistatud toodete gruppides (KN 0306 ja KN 1605 grupid), mille ressurss suurenes kahekordseks võrreldes 2022. aastaga nii toote kaalus kui eluskaalus. Vähiliste (KN 306) impordikogused kasvasid 2023. aastal 92%, püük 13%, ekspord 12% ja Eesti päritolu ekspord 7%. Kaubagrupi KN 1605 – tooted vähilistest, molluskitest ja peajalgsetest – impordikogus suurenes 2023. aastal 37% ja ressursid siseturul suurenesid 73% (toote kaalus). Sealhulgas kasvas oluliselt ka molluskitest (teod, karbid) ja peajalgsetest (kalmaar, kaheksajalad, seepiad) valmistatud toodete pakkumine.

Seevastu ülejäänud tootegruppide ressursid (sh kala ja kalast valmistatud tooted, samuti molluskid jt KN 307 ja KN 308) vähenesid siseturul summaarselt toote kaalus 5% ja eluskala kaalus 12%. Selles grupis tervikuna vähenesid nii import (14% toote kaalus) kui ekspord (23%). 23% vähenes selles grupis nii ekspordikogus tervikuna kui Eesti päritolu ekspord, mis moodustas ekspordikogusest 84%.

Võimaliku tarbimise ressurssides endiselt esikohal olevate lõhelaste kogus vähenes 2023. aastal 17% (eluskaalu arvestuses; tabel 2), kuid jäi ligilähedaseks 2021. aastaga. Samuti oli pakkumisel veidi vähem tuunikalatooteid, kuid skumbria pakkumine suurenes veidi. Populaarsuse kogumist on vähehaaval jätkanud kuldmerikoger, ehkki tarbimiskogused on väikesed.

Tabel 1.2. Võimalik tarbimine Eestis kalaliikide ja tootegruppide lõikes elaniku kohta keskmiselt aastas (kg)

	Toote kaalus				Eluskala kaalus			
	2020	2021	2022*	2023	2020	2021	2022*	2023
Lõhelased ⁷	5,86	5,09	5,94	5,03	6,54	5,33	6,52	5,41
Heeringas, räim, kilu	1,48	1,64	1,92	1,85	2,17	2,33	2,68	2,47
Tursad ⁸	1,03	0,52	0,37	0,51	0,00	0,06	0,00	0,00
Makrellid, skumbria	0,35	0,40	0,34	0,41	0,62	0,66	0,43	0,60
Pangasius, tilapia	0,41	0,37	0,00	0,15	0,94	0,86	0,00	0,31
Tuunid	0,43	0,33	0,46	0,34	0,88	0,70	1,01	0,72
Kuldmerikoger	0,02	0,03	0,03	0,04	0,02	0,03	0,04	0,04
Muud kalad ja tooted ⁹	3,98	3,20	2,04	2,35	1,16	0,57	0,00	0,00
Harrastuspüügi kala	1,50	1,50	1,48	1,46	1,50	1,50	1,48	1,46
Surimitooted	0,76	0,78	0,69	0,80	2,48	2,56	2,20	2,40
Kalamari, kaaviar	0,17	0,17	0,11	0,13	0	0	0	0
Vähilised, krevetid jt (KN 0306) ¹⁰	1,28	-0,12	0,76	1,79	1,04	-0,40	0,48	1,54
Molluskid, kalmaarid (KN 0307-0308)	0,06	0,09	0,12	0,09	0,23	0,29	0,40	0,20
Tooted vähilistest, molluskitest jt (KN1605)	0,19	0,25	0,79	1,39	0,41	0,55	1,43	2,36
Rups (toidukõlbulik)	-0,71	-0,19	0,37	-0,22	0	0	0	0
Elaniku kohta kokku	16,80	14,06	15,42	16,12	18,01	15,04	16,67	17,51
Elanike arv mln	1,329	1,331	1,349	1,366				

Allikas: algandmed SA, PTA, EKI arvutused

*korrigeeritud 2024. a vastavalt püügiandmete ja rahvaarvu täpsustustele SA andmete järgi

Nn muude kalade grupi ja turskade tarbimiskogus eluskaalus on arvestuslikult 0, sest eksporditavad tooted, sh filee on suure toorainekuluga.

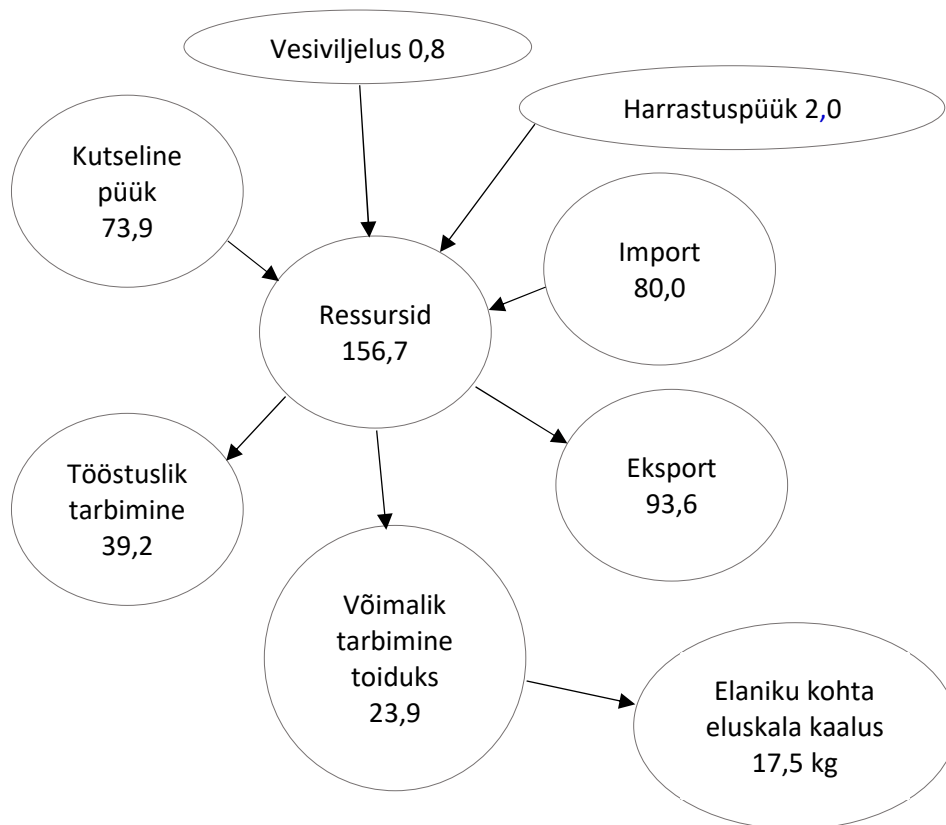
⁷ Lõhed, forellid, nerka jt, siin v.a siiad ja räabised.

⁸ Atlandi ja vaikse ookeani tursk, grööni tursk.

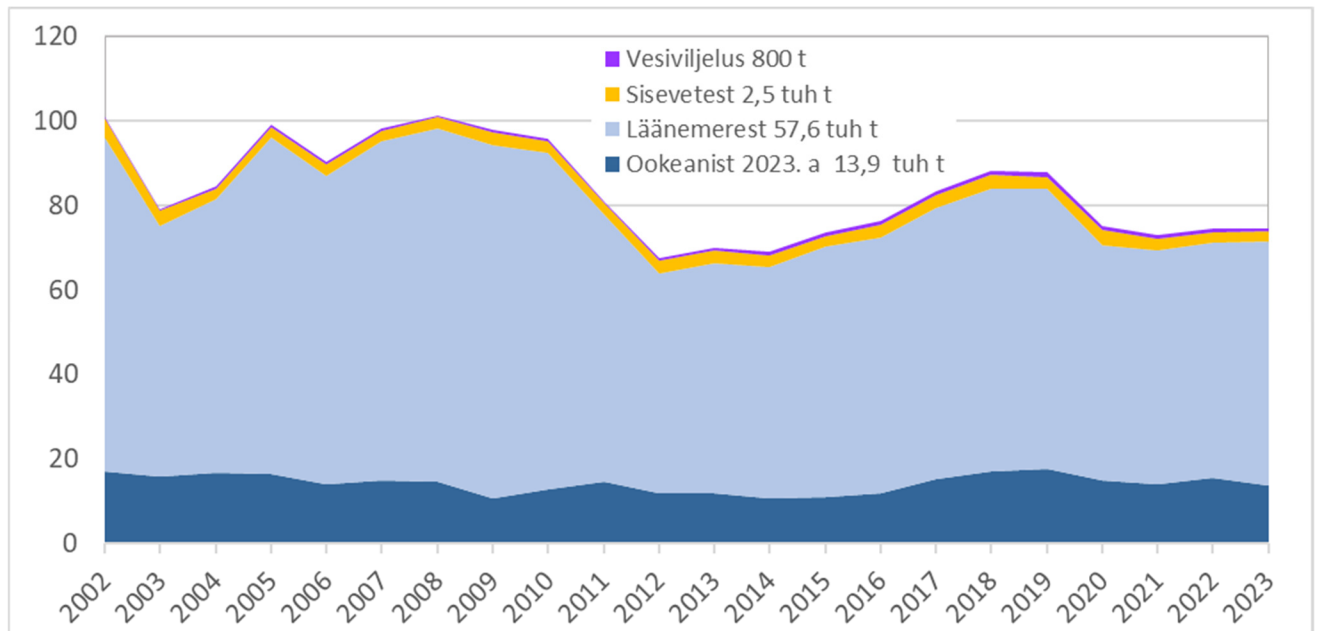
⁹ Sh lestalised, merluusid, heigid, mageveekalad, alaska pollak e mintai, jt kalad ning tooted neist.

¹⁰ KN (Kombineeritud Nomenklatuur) on väliskaubanduse toodete klassifikaator, mis vastab rahvusvahelisele klassifikaatorile CN (Combined Nomenclature).

Joonis 1.1. Võimalikud kala tarbimise ressursid Eestis 2023. aastal (eluskala kaalus, tuh tonni)

Joonis 1.2. Eesti kutselise kalapüügi saagid aastail 2002–2023 (tonni)

Allikad: SA; 2023. a: Põllumajandus- ja Toiduamet (PTA)

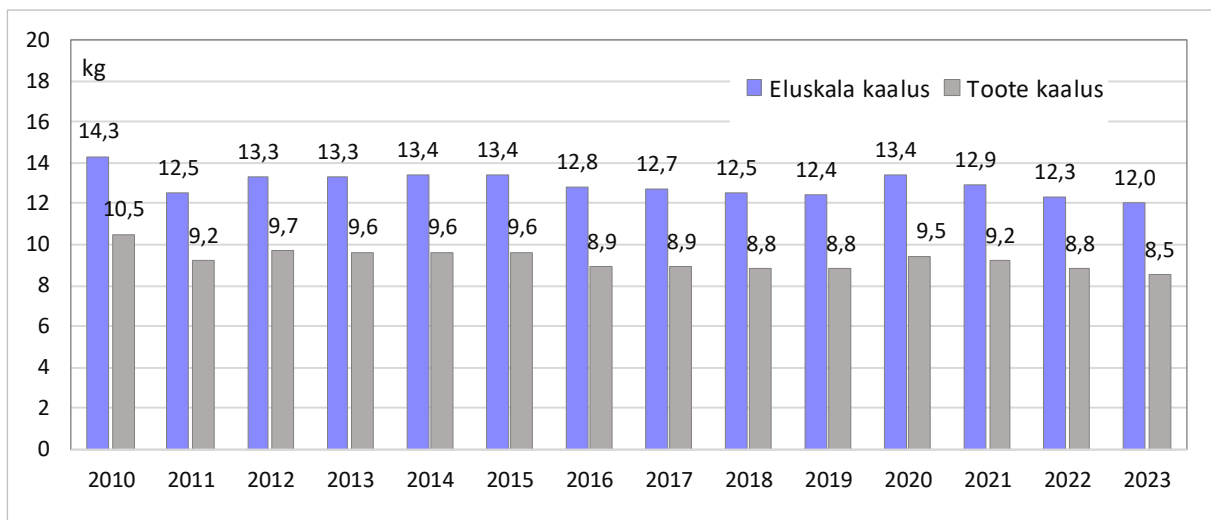
1.2. Tarbimiskogused ja -kulutused: tarbimine leibkondade poolt

Reaalset tarbimist elanike poolt kujundavad tarbimisharjumused ja -elistused, rahalised võimalused, toodete kättesaadavus, kvaliteet ja hinnakõikumine. Tegelik tarbimine elanike ostudena kõigub aastate lõikes vähem kui võimalikud tarbimisressursside kogused. Aastail 2020–2021 avaldas Eesti elanike tarbimisharjumustele olulist mõju Covid-pandeemia, kodus töötamise tõttu osteti rohkem toitu koju ja toitlustusasutustes söömine vähenes. 2022. aastal, kui pandeemia mõju oli taandumas, hakkas tarbimist mõjutama kiirenev hinnatõus, mis jätkus aeglustuvalt ka 2023. aastal.

Perede kulutusi ja tarbimiskoguseid on uurinud ka Statistikaamet (SA) leibkondade üle-eestilise tarbimise ja kulutuste uuringuga, millest viimased on aastate 2019 ja 2020 kohta. Aastate 2021–2023 tarbimiskogused tuginevad EKI hinnangutele.

2023. aastal oli küll kala ja mereandide ressursside kogus Eesti turul 17,5 kg elaniku kohta eluskala kaalus, leibkondade poolt ostetud kogused vähenesid 2023. aastal EKI hinnangul 12 kg-le eluskala kaalus (joonis 1.3), seda kala ja kalatoodete kiire hinnatõusu tõttu, mis oli SA tarbijahinnaindeksi järgi 13% aastas. Kuigi värske kala hinnatõus aeglustus 2023. aastal, jätkus muude kalatoodete hinnatõus võrdlemisi kiirelt (tabel 8). Käesoleva uuringu raames EKI poolt läbi viidud elanike küsitlus näitas, et 2023. aastal oli rohkem neid tarbijaid, kel kalatoitude söömine koguliselt vähenes (kokku 29%), kui neid, kel see suurenes (18%-l, joonis 2.4).

Joonis 1.3. Kala ja kalatoodete tarbimine leibkonnaliikme kohta (ostud ja isepüütud kala, kg)

Algandmete allikas: SA; eluskala kaalus ja aastad 2013–2014, 2017–2018, 2021–2023 EKI hinnangud

Omapüütud või kalastajalt tasuta saadud kala on tarbitud SA leibkonnauuringu andmeil aastast aastasse 400 grammi ringis pereliikme kohta. Harrastuspüük annab kala tarbimisse Eestis suurema panuse, kuid kogused jaotuvad ebaühtlaselt.

Ülaltoodud kogused sisaldavad perede oste ja mittekaubalist tarbimist (enda püütud kala), kuid ei sisalda einetamist väljaspool kodu (tööl, koolis, lasteaias, restoranis jm). 2022.–2023. aastal toidukohtade külastamine peale pandeemiat jälle sages. EKI elanike küsitlus näitas, et 2022.–2023. aastal tarbiti väljaspool kodu ligikaudu veerand kalakogusest (toidukohtades 16%, külas jm 9%). Koos väljaspool kodu söödud kalaga võib tarbitav kala kogus ulatuda 15 kg ringi elaniku kohta (eluskaalus).

Kalatoodete tarbimise koguseline struktuur on olnud aastate lõikes üsna püsiv. Viimase kümne aastaga on vähenenud soolakala osakaal ja suurenenud kalakulinaaria tarbimine (tabel 1.3, joonis 1.4). 2023. aasta kogused on esitatud EKI hinnangul.

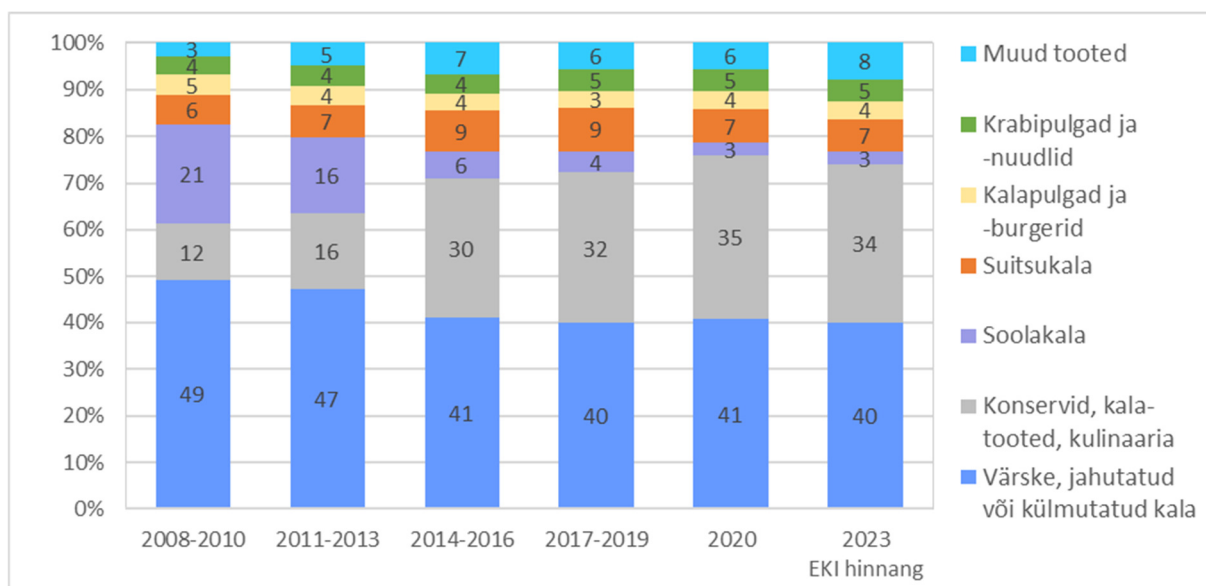
Tabel 1.3. Kala ja kalatoodete tarbimine leibkonnaliikme kohta keskmiselt aastas (kg, toote kaalus)*

	2011–2013	2014–2016	2017–2019	2020	2023
Kokku	9,52	9,35	8,81	9,46	8,50
Värsket kala ja filee	4,16	3,53	3,51	3,64	3,23
Külmutatud kala	0,35	0,30	0,22	0,21	0,20
Soolakala	1,56	0,55	0,40	0,25	0,22
Suitsukala	0,64	0,82	0,83	0,69	0,60
Konservid, kulinaariatooted	1,53	2,80	2,84	3,34	2,90
Kalapulgad ja -burgerid	0,40	0,33	0,30	0,36	0,32
Krabipulgad ja -nuudlid	0,41	0,38	0,41	0,45	0,40
Muud tooted kalast	0,20	0,10	0,13	0,19	0,17
Kalamari	0,02	0,10	0,09	0,11	0,12
Vähilised, krevetid, molluskid jt ¹¹ , tooted neist	0,17	0,43	0,29	0,23	0,34

*ostud, samuti isepüütud ja tasuta saadud kala

Allikas: SA; aastad 2013–2014, 2017–2018, 2021–2023 EKI hinnangud

Joonis 1.4. Kala ja kalatoodete tarbimise struktuur leibkonnaliikme kohta (% koguste alusel)

Allikas: SA; aastad 2013–2014, 2017–2018 ja 2023 EKI hinnangud

¹¹ Vähilised (krevetid, garneelid, krabid jt), limused (austriid, teod, rannakarbid, sinimerekarbid jt), veeselgrootud (kalmaarid, kaheksajalad, seepiad jt).

EKI elanike küsitlus näitas, et 2023. aastal jäi kala ja mereandide tarbijate osakaal rahvastikust suuresti samaks ja mitmete toodete osas isegi suurenes, kuid tarbimise sagedus kaldus veidi vähenema, peamiseks põhjuseks hinnatõus. Seetõttu tarbitud kogused elaniku kohta kokkuvõttes vähenesid. Kala oste vähendati enamasti rahaliste võimaluste surve all (joonis 2.6).

Värske kala osas pöörati varemast rohkem tähelepanu odavamatele kaladele (näiteks räim), mida osteti pisut rohkem nii fileena kui rookimata kujul. Jahutatud punase kala ning keskmise hinnaga grupi kala tarbitud kogused vähenesid harvema tarbimise tõttu, kuigi tarbijate arv ei langenud (tabel 2.1).

Tarbimissageduse vähenemise tõttu vähenes veidi tarbitud suitsukala, soolakala, kalakonservide ja -preserve, samuti kalakulinaaria toodete ja kalapulkade/burgerite kogus. Pigem sagenes aga surimi- toodete (krabipulgad, -nuudlid) ostmine, samuti vähiliste (krevettide) ning molluskite jt mereandide ja kalamarja tarbimine. Molluskeid oli 2023. aastal tarbinud 40% vastanuist (2022. a 37%), krevette jt vähilisi 61% vastanuist (2022. a 58%) ja kalamarja 54% vastanuist (2022. a 50%; tabel 2.1).

Ostukulutused kalale ja kalatoodetele suurenesid nii 2022. kui 2023. aastal, vaatamata ostukoguste teatavale vähenemisele, sest hinnatase tõusis. Leibkonnaliikme kohta võisid 2023. aastal rahalised kulutused kalale ja mereandidele EKI hinnangul jääda 78–90 euro vahemikku aastas ehk 6–8 euro ringi kuus (tabel 1.4). Kalatoodete osakaal toidukuludes püsis 4–5% piires.

Kolme aastaga (2023. a võrreldes 2020. aastaga) suurenesid leibkondade poolt tehtud ostukulutused kalale leibkonnaliikme kohta aastas keskeltläbi ligi 40%, kuigi ostukogused vähenesid 12%.

Tabel 1.4. Leibkondade rahalised kulutused kalale ja mereandidele (eurot leibkonnaliikme kohta)

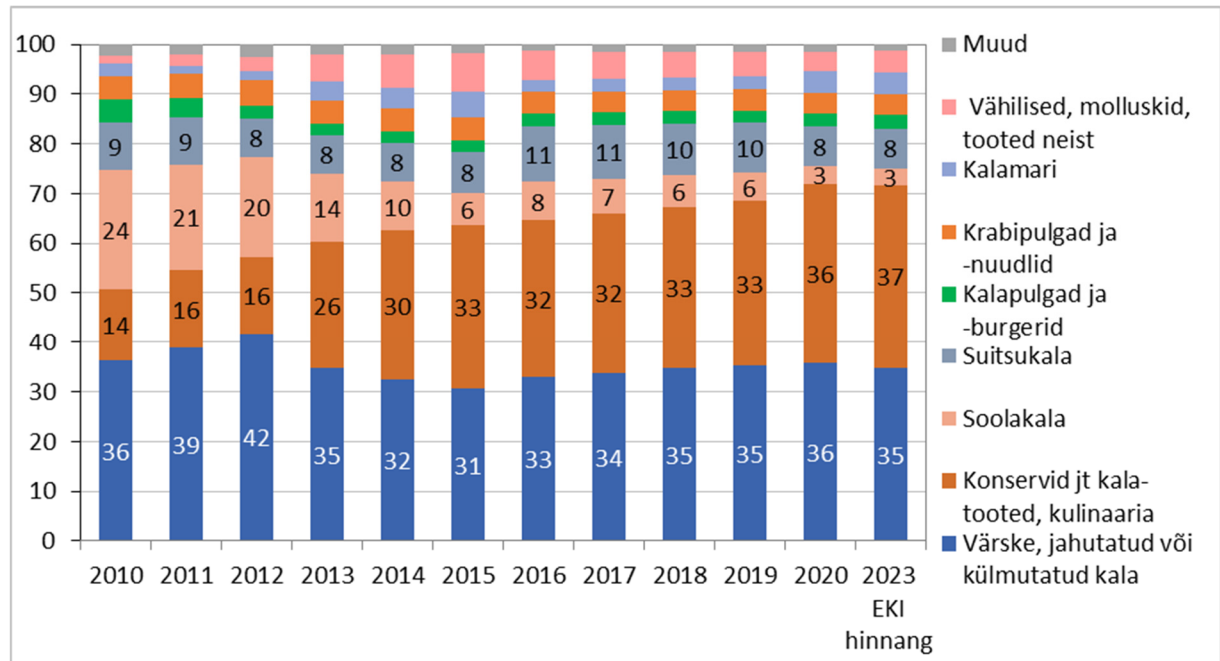
Aasta	Rahalised kulutused, eurot			Kala ja mereandide osakaal rahalistes toidukuludes, %	Toidu ja alkoholi- vabade jookide osakaal tarbimiskuludes ¹² , %
	kalale, kalatoodetele, mereandidele		toidule ja alkoholivabadele jookidele kokku		
	aastas	kuus	kuus		
2013	48,7	4,1	83	4,9	26,3
2014	51,6	4,3	85	5,0	24,8
2015	54,1	4,5	88	5,1	23,6
2016	53,4	4,5	92	4,9	23,8
2017	55,5	4,6	94	4,9	23,0
2018	57,5	4,8	96	5,0	22,2
2019	59,5	5,0	98	5,0	21,5
2020	65,4	5,4	104	5,3	23,0
2021	64–67	5–6	106–110	5,0	..
2022	72–82	6–7	125–140	4–5	..
2023	78– 90	6,5–7,5	135–155	4–5	..

Allikas: SA; aastad 2013–2014, 2017–2018, 2021–2023 EKI hinnangud

¹² Tarbimiskuludesse ei arvestata pangalaene, liisinguid jms.

Elanike rahaliste kulutuste struktuur kalale ja kalatoodetele ei ole viimasel viiel aastal oluliselt muutunud: 35–36% kulutustest läinud värsele kalale (sh fileele)¹³, 33–37% konservidele ja kalakulinaariale, sh vürtsikilu, pakendis heeringatooted jm (joonis 1.5). 8–10% on kulunud suitsukalale, 3–6% soolakalale, 3% kalapulcadele ja burgeritele, 4% krabipulcadele (surimitoodetele), 3–4% kalamarjale ja 2% muudele toodetele. Krevettide jt vähiliste ning molluskitele kulutati kuni 5%.

Joonis 1.5. Leibkondade rahaliste kulutuste struktuur kalale, mereandidele ja toodetele neist, %

Allikas: SA; aastad 2013–2014, 2017–2018 ja 2023 EKI hinnangud

Kala ja kalatoodete tarbimine võrreldes teiste toiduainetega

2021. kuni 2023. aasta kohta detailsed andmed tarbitud toiduainete koguste ja kulutuste kohta elaniku kohta puuduvad. 2020. aastal kulutasid Eesti elanikud toidu ja alkoholivabade jookide ostudele SA leibkonnauuringu andmeil keskmiselt 104 eurot kuus leibkonnaliikme kohta. 2023. aastal võis see summa olla 135–155 euro ringis. 2022. aastal hakkas osa tarbijaid kiire hinnatõusu tõttu ostetava toidu koguseid piirama, mida näitas toidukaupade müügi koguseline vähenemine alates 2022. aasta II kvartalist, mil müügi mahuindeks (püsivhindades) hakkas aastavõrdluses langema. Ostetavate toidukoguste vähenemine jätkus ka 2023. aastal, IV kvartalis langus aeglustus. Kvartalite keskmisena langes toidukaupade müügi koguseid kajastav mahuindeks 2022. aastal 2,2% ja 2023. aastal 2,0%¹⁴.

Toiduostukulutuste struktuur toiduainegruppide lõikes ei muutunud aastatel 2010–2020 kuigi palju, kalatooted moodustasid kulutustest 4–5% (SA leibkonnauuringu andmed; tabel 1.5, joonis 1.6).

¹³ Siia kuulub ka külmutatud kala, moodustades kogusest kuni 10%.

¹⁴ SA andmestik KM0105.

Tabel 1.5. Toiduostukulutuste struktuur 2010–2020, %

	2010	2015	2019	2020	Eurot pereliikme kohta	
					2019	2020
Teraviljatooted	15,9	15,4	14,8	15,1	175	188
Lihatooted	22,6	20,5	18,8	20,0	222	249
Kala, kalatooted	4,2	5,1	5,0	5,3	60	65
Piimatooted	16,8	15,4	15,0	14,9	177	185
Munad	1,6	1,4	1,4	1,4	17	18
Õlid, rasvad, sh või	3,2	2,5	2,7	2,5	31	32
Puuvili, marjad	8,5	9,6	9,8	9,7	115	121
Köögivilid	6,6	6,6	7,3	7,3	86	90
Kartul, krõpsud	2,0	1,6	2,0	1,9	24	24
Suhkur, mesi	1,7	1,1	0,8	0,8	10	10
Maiustused, jäätis	6,1	7,2	7,6	7,7	89	95
Muud tooted, valmistoit	4,7	7,0	8,3	7,1	97	98
Kohv, tee, kakao	3,6	3,6	3,2	2,9	37	36
Joogid (alkoholivabad)	2,4	2,9	3,3	3,3	39	41
Kokku toit ja jook	100%	100%	100%	100%	1179	1244
Söömine väljaspool kodu					254	196

Allikas: SA; EKI arvutused

Veel 2020. aastal kulutati liha ja lihatoodete ostudele ligi neli korda rohkem leibkonnaliikme kohta (ligi 250 eurot) kui kalatoodetele (65 eurot). Liha ja lihatooted osteti leibkonnaliikme kohta 5,6 korda suuremas koguses (52,6 kg) kui kala ja kalatooted (9,5 kg). 2023. a lihatoodete ostukogus ei ole teada.

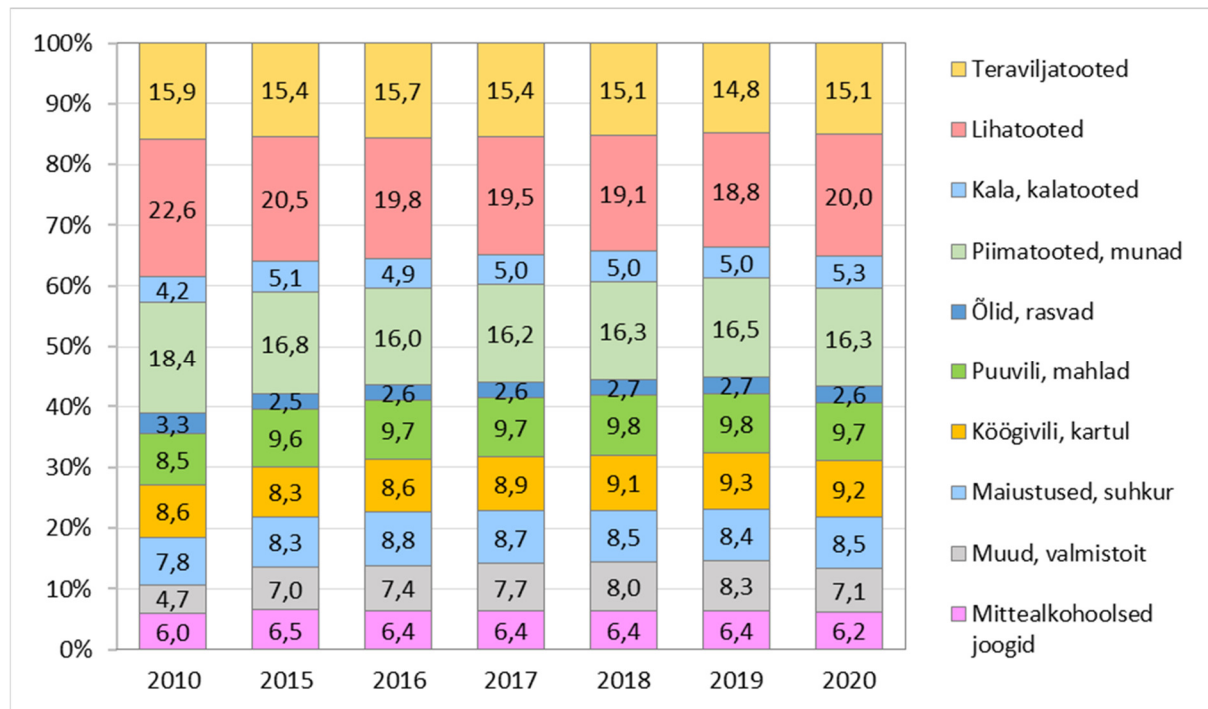
Tabel 1.6. Kala- ja lihatoodete ligikaudne osakaal Eesti elanike kulutustes toidule ja jookidele, %

	2019	2020	2021	2022	2023
Toidukulutuste osakaal tarbimiskulutustes					
Tarbimiskulutused kokku	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
toit ja mittealkohoolsed joogid	19,0	18,8	22,1	20,9	21,3
söömine väljaspool kodu	7,9	8,0	4,4	3,6	5,6
Kala- ja lihatoodete osakaal kulutustes toidule ja jookidele					
Toit ja mittealkohoolsed joogid	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
liha, lihatooted	19,9	19,5	20,0	18,2	18,3
kala, kalatooted	4,7	5,0	4,8	5,0	4,4
<i>Kulutused lihatoodetele võrreldes kulutustega kalatoodetele (kordades)</i>	4,2	3,9	4,2	3,6	4,2

Allikas: Eurostat (andmestik prc_hicp_aind)

Eurostati tarbijahindade statistika võtab arvesse kulutuste suurust erinevatele kaupadele ja teenustele. Neil andmeil kulutavad Eesti elanikud lihale keskmiselt 4 korda suurema summa kui kalale, kuigi aastate lõikes on erinevusi. Järsk kalatoodete hinnatõus muudab seda suhet pigem lihatoodete kasuks, sest kalaoste vähendatakse rohkem ja valikus võidakse eelistada lihatooteid (tabel 1.6).

Joonis 1.6. Toiduostukulutuste struktuur 2010–2020, %

Allikas: SA, aastad 2017–2018: EKI arvutused

Toorainele arvatuna tarbiti 2020. aastal liha koguselt elaniku kohta 4,5 korda rohkem kui kala (eluskaalus; tabel 1.7). Kala ja liha koguseline suhe tarbimises ei ole aastate lõikes kuigipalju muutunud. Aastatel 2022–2023 võis kala kiirem hinnatõus kallutada ostjaid pigem eelistama liha kalale.

Võrreldes 2015. aastaga olid leibkondade poolt tarbitud enamike toiduainete kogused 2020. aastaks vähenenud (sh ostud, isekasvatatud ja tasuta saadud toit), mida põhjustas osalt aiapidamisest loobumise trend.

Kala ja kalatoodete tarbimiskogused ja kulutused sotsiaal-demograafiliste gruppide lõikes

Kala tarbimise võimalused ja harjumused sõltuvad sissetulekust, elukohast ja vanusest. Noored ja lastega pered tarbivad kala keskmisest vähem, vanemad vanusegrupid keskmisest rohkem.

Nagu käesoleva uuringu raames EKI poolt läbiviidud elanike küsitlus näitas, nii on varem ka SA leibkonnauuringud näidanud, et kalakulutuste osakaal toidukuludes kasvab vanusega, 16–24 aastastel oli see 2020. aastal 3%, 25–39 aastastel 4%, 40–49-aastastel 5%, 50-aastastel ja vanematel 6%. SA leibkonnauuringu kohaselt kulus 2020. aastal lastega peredes kalale 4% toidukuludest, lasteta peredes ja üksikutel inimestel 5–6%, mitte-eestlastel pisut enam (5,5%) kui eestlastel (5,1%; vt lisa 2).

Kõrgema tulu grupis (V tulukvintiili¹⁵ peredes) oli kalale kulutatud summa pereliikme kohta (86 eurot 2020. a) peaaegu kaks korda suurem kui I tulukvintiili peredes (47 eurot). Kulutused kalale sõltuvad sissetulekust tuntuvalt kui teistes toiduainegruppides, 2022.-2023. aastal kala kiirenenud hinnatõusuga need tõenäoliselt suurenesid. EKI elanike küsitlus näitas, et 2023. aastal vähendasid kala tarbimist koguliselt kõige enam väiksema sissetulekuga vastajad (lisa 4.3).

Tabel 1.7. Toiduainete tarbimine leibkondade poolt leibkonnaliikme kohta, kg (kokku, sh ostetud, omatoodetud ja tasuta saadud toit)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2020/ 2015 ±%	2020/ 2019 ±%
Teraviljatooted*	53,5	51,4	49,6	47,8	46,0	48,7	-9	+6
Lihatooted*	62,1	60,3	59,1	58,0	56,8	59,8	-4	+5
Kala, kalatooted*	13,4	12,8	12,7	12,5	12,4	13,4	0	+9
Piimatooted*, sh jäätis, või	312,6	300,1	293,0	285,9	278,8	295,1	-6	+6
Munad, tk	147	149	147	145	142	146	-1	+2
Õlid, rasvad	5,8	5,8	5,4	4,9	4,5	4,8	-17	+5
Puuvili, marjad (sh töödeldud)*	86,4	89,3	88,6	87,8	87,1	85,0	-2	-2
Köögiviljad (sh töödeldud)*	56,2	55,8	55,4	54,9	54,5	56,2	0	+3
Kartul, kartulitooted*	35,7	37,0	34,8	32,5	30,3	31,8	-11	+5
Suhkur, mesi	9,8	9,5	9,0	8,4	7,9	8,0	-18	+1
Maiustused	6,2	7,1	7,0	7,0	6,9	7,5	21	+8
Muud toiduained, valmistoidud	16,7	18,1	17,9	17,7	17,5	15,9	-5	-9
Kohv, tee, kakao	4,3	4,0	4,1	4,1	4,2	4,0	-7	-6
Mineraalveed, l	19,4	22,1	22,3	22,5	22,7	22,9	18	+1
Karastusjoogid, l	19,5	20,1	20,3	20,5	20,7	23,4	20	+13

*ümbär arvutatud toorainele EKI poolt
Algandmete allikas: SA; EKI arvutused

¹⁵ I–V tulukvintiili eristamiseks reastatakse pered tulu alusel (pereliikme kohta) kõige väiksemast kõige suurema tuluni ja jaotatakse siis viieks arviliselt võrdseks grupiks. I tulukvintiili kuulub viiendik kõige väiksema tuluga peresid (pereliikme kohta), V tulukvintiili kuulub viiendik kõige suurema tuluga peresid.

1.3. Kala ja kalatoodete hinnamuutused

Kala hinnamuutuste analüüs tugineb Eesti Konjunktuuriinstituudi pikemaajalistele jaehinna vaatlustele ja Statistikaameti ning Eurostati tarbijahinnaindeksile.

Kala ja kalatoodete hind Eestis ja Euroopa Liidus tarbijahinnaindeksi alusel

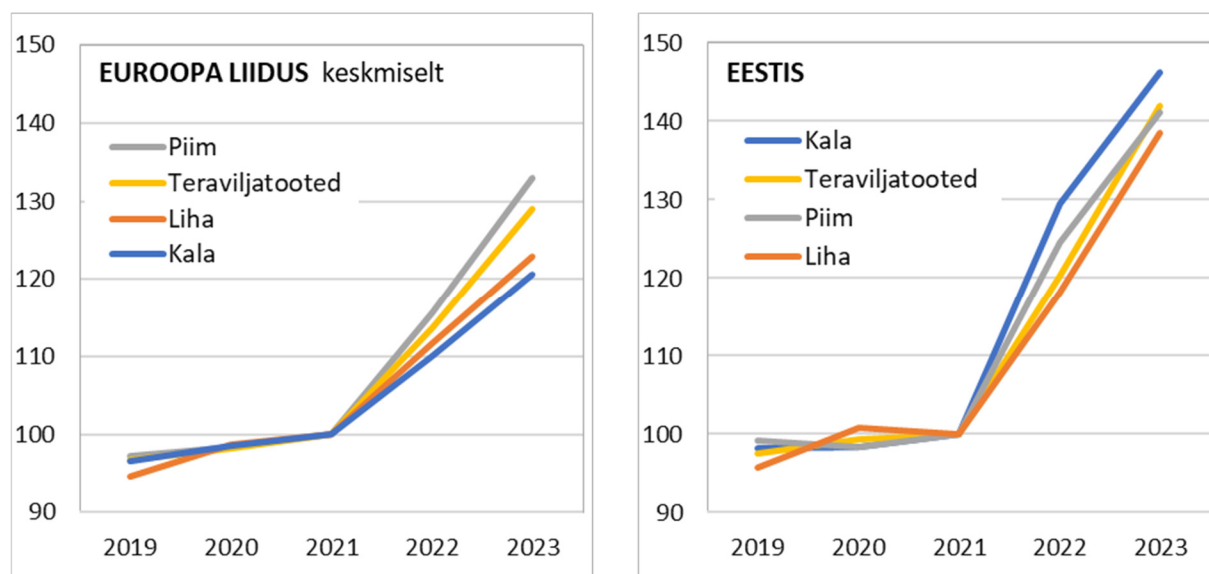
Euroopa Liidus tervikuna oli kala, kalatoodete ja mereandide hinnatõus viimasel viiel aastal (2019–2023) veidi aeglasem kui toiduainete ja mittealkohoolsete jookide hinnatõus tervikuna (tabel 1.8). Tarbijahinnaindeksi järgi kallines kala aastail 2019–2021 keskmiselt 1,8% aastas, toiduained ja joogid kokku samal ajal 2,0% aastas. Aastail 2022–2023 kallines kala juba keskmiselt 9,9% aastas, toit ja jook kokku samal ajal keskmiselt 10,3% aastas (joonis 1.7).

Tabel 1.8. Kala ja mereandide hinnamuutused tarbijahinnaindeksis, võrreldes eelmise aastaga ± %

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Eestis							
Toit ja alkoholivabad joogid kokku	5,6	3,1	3,0	2,0	1,6	19,8	15,6
sh kala ja mereannid	7,0	-0,7	-0,4	0,1	1,7	29,4	13,0
Euroopa Liidus tervikuna							
Toit ja alkoholivabad joogid kokku	2,1	1,9	2,0	2,5	1,6	11,9	12,6
sh kala ja mereannid	3,6	2,2	1,7	2,1	1,5	10,1	9,6
teraviljatooted	0,7	1,5	2,2	1,5	1,9	13,6	13,5
piimatooted	3,1	3,1	0,8	1,3	1,6	15,7	14,9
lihatooted	1,8	1,4	2,4	4,5	1,3	11,6	10,1

Allikas: Eurostat (andmestik prc_hicp_aind)

Joonis 1.7. Erinevate toiduainegruppide hinnamuutus Euroopa Liidus tervikuna ja Eestis 2019–2023 (tarbijahinnaindeksi alusel, aasta 2021=100%)

Allikas: Eurostat

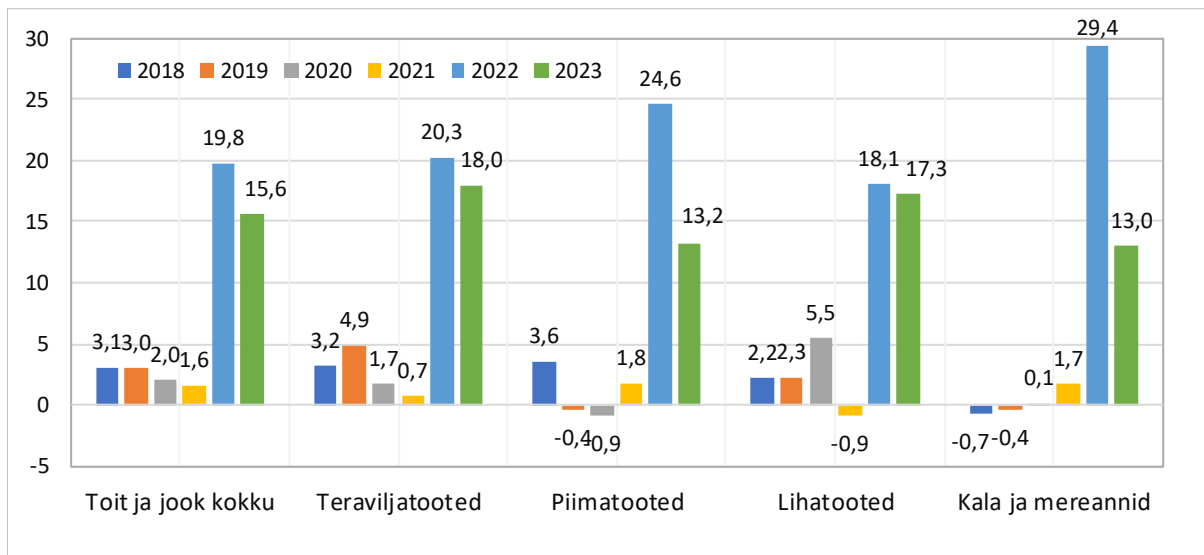
Ka **Eestis** oli kala, kalatoodete ja mereandide hinnatõus aastail 2019–2021 aeglasem (keskmiselt 0,5% aastas) kui toiduainete ja jookide hinnatõusus tervikuna (keskmiselt 2,2% aastas). 2022. aastal kiirenes kalatoodete hinnatõus 29%-le, mis oli veelgi kiirem toidu ja jookide üldisest hinnatõusust (20%). 2023. aastal kallines kala taas veidi aeglasemalt (13,0%) kui toiduained ja joogid tervikuna (15,6%; joonis 1.8). Eurostati andmeil oli 2023. aastal toidukaupade ja mittealkohoolsete jookide hinnatõus Eestis (15,6%) omakorda kiirem Euroopa Liidu riikide keskmisest (12,6%; joonis 1.9).

Kala ja kalatoodete hinnaindeksit mõjutab nii Eestis kui teistes Euroopa Liidu riikides oluliselt imporditava kala hind, sh Norrast imporditav lõhe, kellel on tarbimises oluline osakaal. Euroopa Liidus tervikuna tarbitakse lõhelasi keskmiselt 3 kg elaniku kohta aastas. Norras kasvatatava lõhe nõudlus on maailmaturul kasvamas, sh ka Hiinas ja pakkumine ei jõua nõudlusele piisavalt kiiresti järele, mis soodustab hinnatõusu. Norrast väljamüüdava lõhe hind sõltub ka Norra valuuta (krooni) kursist ja aastaajast, olles sügiskuudel odavam. 2021. aasta algul Norra lõhe hinnad langesid, sest Euroopas nõudlus vähenes koroonalaine ajal kui toitlustusasutused olid suletud. Sel ajal vähendati Norras kasvatatavaid koguseid ja nõudluse taastumisel peale pandeemiat jäi pakutavat kala napiks ning hinnatase pöördus piiratud pakkumise tõttu tõusule. Norra lõhe kallines 2022. aasta kevadel rekordtasemele, kui maailmaturu nõudlus taastus kiiremini kala pakkumisest (joonis 1.25). 2023. aastal muutis aga Norra krooni kursi langus Norra kala importivatele riikidele soodsamaks.

Kodumaise kala jaehinnad on olnud püsivamad. Koha- ja ahvenafilee hea nõudlus Euroopa turul aitab hoida ka nende hinda Eestis kõrgel.

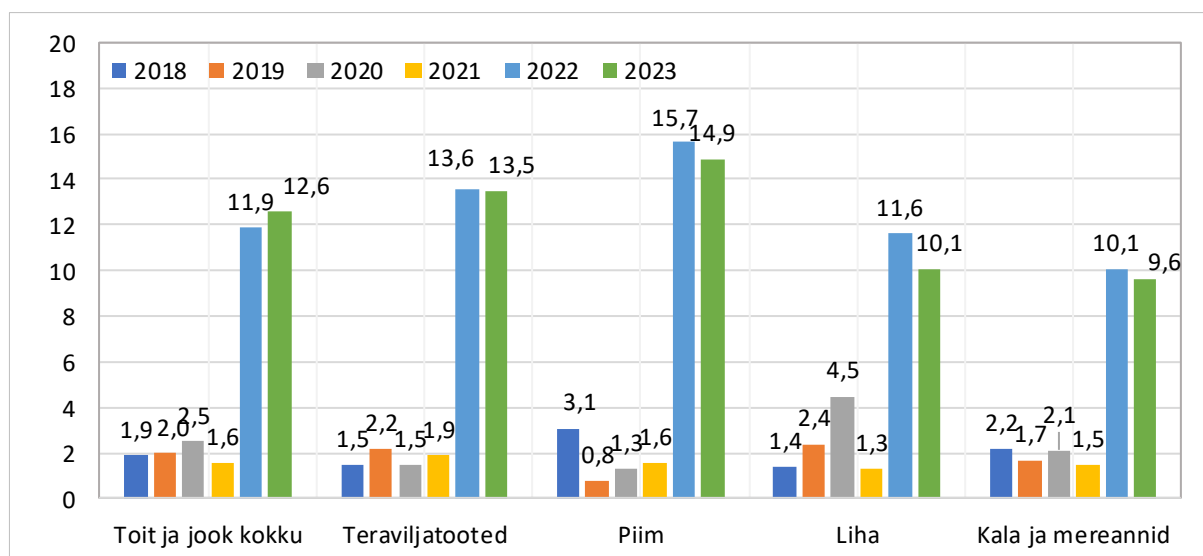
Kala hinnataset on viimastel aastatel mõjutanud energia hinna tõus ja Ukraina sõja kaudne mõju. Lisaks avaldab kala hinnale mõju kalavarude arvukuse kõikumine ja vähenemine.

Joonis 1.8. Kala ja teiste toiduainegruppide hinnamuutused Eestis 2018–2023 (tarbijahinnaindeksi alusel, aastakasvud ±%)

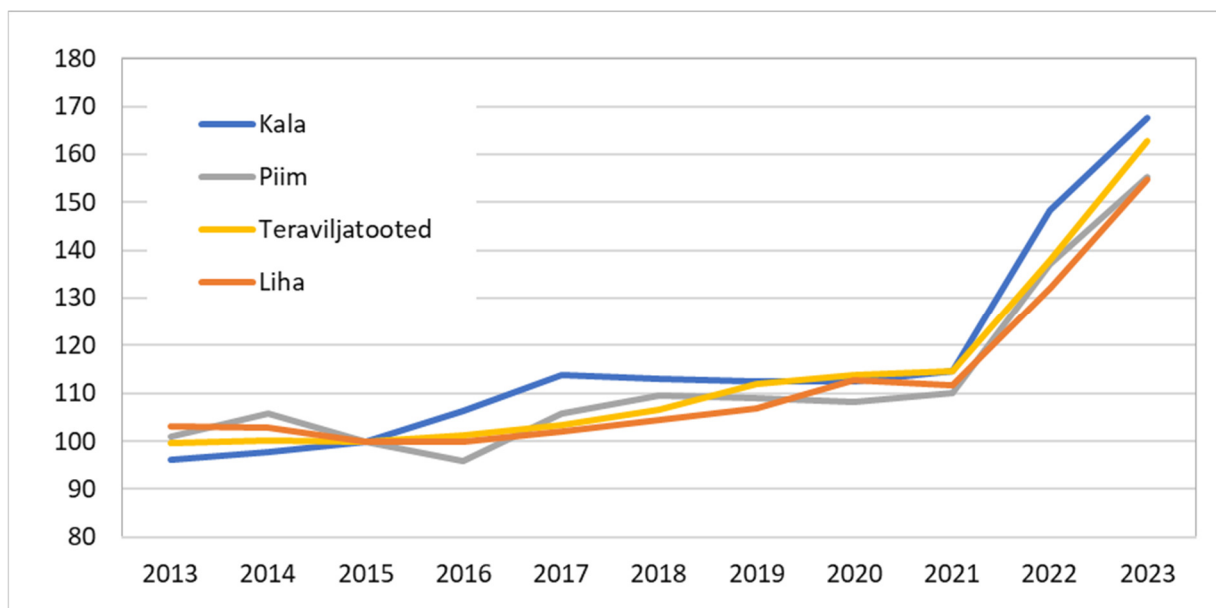
Allikas: Eurostat

Joonis 1.9. Toiduainete hinnamuutused Euroopa Liidus 2018–2023 (tarbijahinnaindeksi alusel, ±%)

Allikas: Eurostat

Joonis 1.10. Erinevate toiduainegruppide hinnamuutus Eestis 2013–2023 (tarbijahinnaindeksi alusel, aasta 2015=100%)

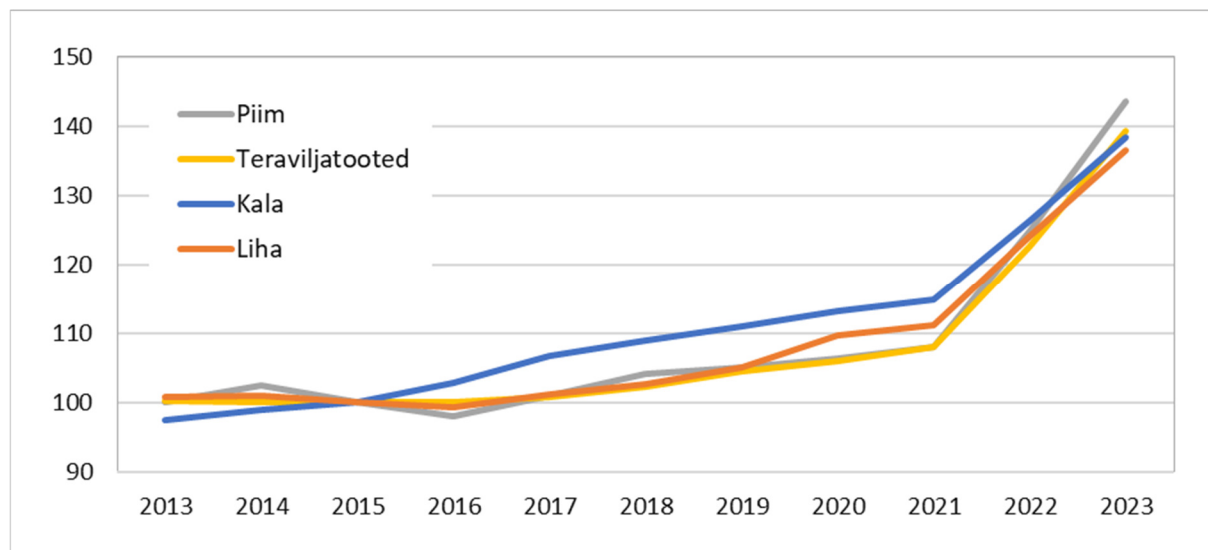

Allikas: Eurostat

Eesti oli kalatoodete hinnatõusu kiiruselt kahel viimasel kiire hinnatõusuga aastal Euroopa Liidus teisel kohal Ungari järel (2023. a võrreldes 2021. a). Kahe aastaga tõusis kala ja kalatoodete hinnatase Ungaris 50%, Eestis 46%, 33%-38% veel Rootsis, Poolas, Rumeenias, Leedus, Lätis ja Soomes, teistes riikides aga vähem. Kõige vähem kerkisid kala hinnad Kreekas, vaid 9% (vt ka lisa 1.2).

Eurostati andmeil kallines 2023. aastal Eestis värske kala vaid 2%, erinevad tooted kalast ja mereandidest 22% (tabel 1.9).

Joonis 1.11. Erinevate toiduainegruppide hinnamuutus Euroopa Liidus tervikuna 2013–2023 (tarbijahinnaindeksi alusel, aasta 2015=100%)

Allikas: Eurostat

Tabel 1.9. Kala ja mereandide hinnamuutused tarbijahinnaindeksis, võrreldes eelmise aastaga ± %

	Eestis			Euroopa Liidus kokku		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Kala ja mereannid kokku	1,7	29,4	13,0	1,5	10,1	9,6
sh värsket kala	3,5	38,0	1,9	1,9	11,4	7,1
külmutatud kala	-1,1	18,8	13,0	1,2	9,8	14,0
soola- ja suitsukala	1,3	27,1	15,6	-0,4	10,6	12,2
muud tooted kalast ja mereandidest	1,0	24,9	21,9	1,0	9,3	12,9

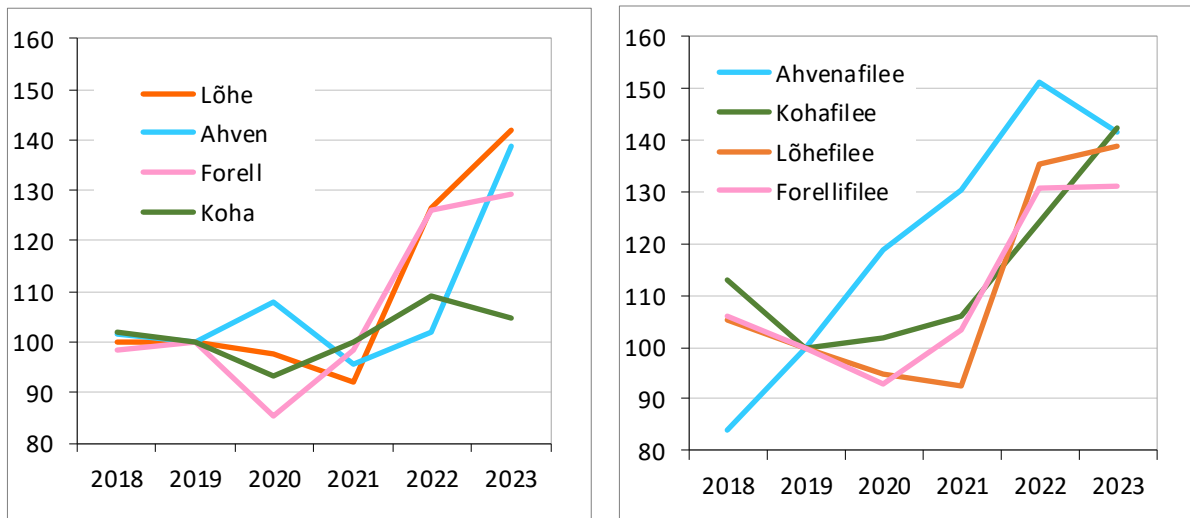
Allikas: Eurostat

Värsket kala hind Eesti kauplustes ja turgudel EKI hinnavaatluste põhjal

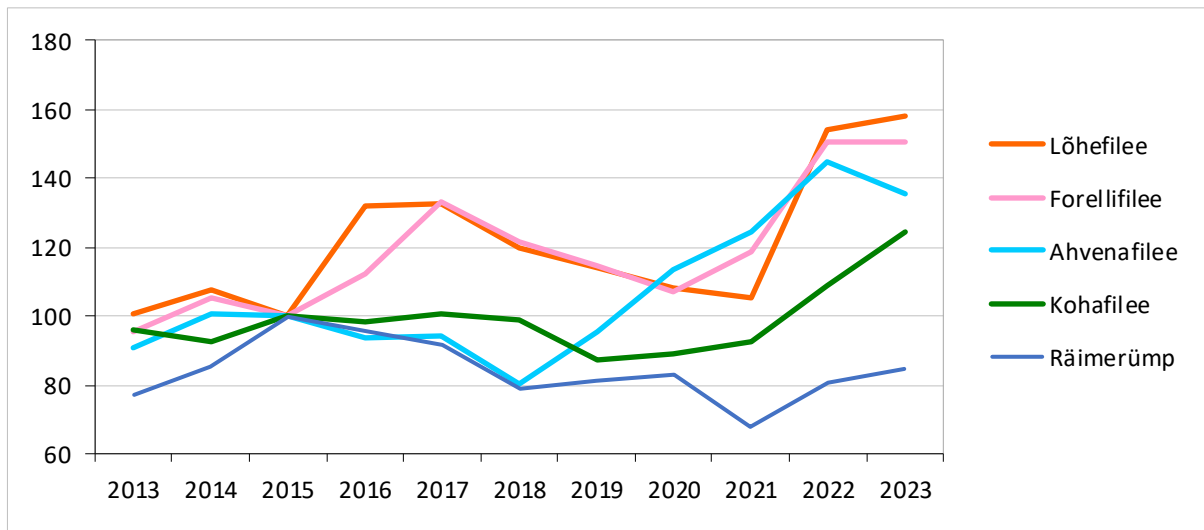
EKI hinnavaatlused hõlmavad värsket räime, ahvena, koha, lõhe ja forelli hinda Eesti kauplustes ja turgudel.

Kui 2022. aastal tõusid värsket kala ja kalafilee hinnad kiiresti koos üldise tarbijahindade tõusuga, mis oli 19,4%, siis 2023. aastal aeglustus üldine tarbijahindade tõus 9,2%-le ning pidurdus ka kala hinnatõus kauplustes ja turgudel. Enamiku EKI poolt vaadeldud kalade hinnatõus aeglustus võrreldes 2022. aasta kiire tõusuga. 12 kuu keskmine hind isegi langes veidi aastavõrdluses jahutatud kohal nii kauplustes kui turgudel (4–7%), lõhel turgudel (6%) ja ahvenafilee kauplustes (6%; tabel 1.11). Hinnad jäid mullusega peaaegu samale tasemele kauplustes forellil, forellifilee ning lõhefileel (tõus alla 3%) ja turgudel ahvenal ning ahvenafilee (tõus alla 2%). Erandina kiirenes ahvena hinnatõus kauplustes (joonised 1.12–1.15).

Joonis 1.12. Värske kala hinna muutumine Eesti kauplustes 2018–2023 (aasta 2019=100%)

Joonis 1.13. Värske kalafilee hinna muutumine Eesti kauplustes 2013–2023 (aasta 2015=100%)

Jahutatud räime hinnatõus turgudel jätkus aastatagusega samas tempos (17% võrra). Räimerümba hinnatõus turgudel kiirenes, kuid kauplustes aeglustus.

Kui punase kala filee hinnad on turgudel kõrgemad kui kauplustes (aastakeskmised forellifileel 30% ja lõhefileel 18% võrra), siis kohalike kalade filee on kallim kauplustes (ahvenafilee 54% ja kohafilee 33% võrra). Ka fileerimata kohalik kala on kauplustes 30–50% kallim kui turgudel.

2023. aastal kallinesid kauplustes forell ja forellifilee kuni 2%, lõhefilee 3% ja lõhe 12%. Turgudel kallinesid forell ja forellifilee 10–11%, lõhe ja lõhefilee 6–8% (12 kuu keskmised).

Punase kala hind oli kõrgem aasta esimesel poolel, lõhefilee hinnatipp kauplustes jäi aprilli, forellil maisse, aasta teisel poolel lõhe ja forelli hinnad aga aastavõrdluses juba langesid, üheks põhjuseks Norra valuuta odavnemine euro suhtes. Lõhe hinna muutused kauplustes järgisid lõhe ekspordihinna muutusi Norras (joonis 1.25).

2023. aastal oli Norra Fish Pooli Indeksi järgi aasta keskmine lõhe hind (8.22 €/kg) vaid pisut ehk 0,4% odavam kui 2022. aastal (8.25 €/kg)¹⁶. Jaanuaris-veebbruaris olid lõhe väljamüügihinnad Norrast aastatagusest isegi kõrgemad, kuid hakkasid märtsis langema ja alles augustis uuesti tõusma. Kala ekspordihindade langusele aitas kaasa Norra krooni (NOK) kursi odavnemine euro suhtes aasta esimesel poolel, mis tuli osalt globaalsest nafta hindade langusest maailmaturul. Norra valuuta ei tugevnenud euro suhtes ka aasta teisel poolel.

Turgude kalavalik on laiem kui kauplustes, eriti kohalike kalaliikide poolest, kellest paljud on saadaval ka fileena (haug, ahven, koha, latikas, lest, kilu jt). Ligilähedane hinnatase Tallinna turgudel 2023. aastal on esitatud tabelis 1.10.

Tabel 1.10. Jahutatud kala ligikaudsed hinnad Tallinna turgudel juunis–detsembris 2023* (€/kg)

	Terve või roogitud kala	Filee**		Terve või roogitud kala	Filee**
Ahven	4.50–7.99	19.90–26.90	Lõhe	9.90–20.90	18.90–35.90
Angerjas	20.9–24.90	..	Meritint	5.90–6.00	..
Angersäga	9.90–10.90	18.50–19.50	Niiluse ahven	–	12.95–13.95
Haug	5.90–8.90	15.00–22.90	Räim	2.00–2.50	5.90–6.90
Huntahven	15.90	..	Rääbis	9.90–14.90	–
Karpkala	6.25 –9.90	..	Siig	11.90–14.90	–41.50
Kiisk	3.50	..	Säinas	3.90	..
Kilu	1.80 –1.90	4.50–6.50	Särg	2.50–3.25	..
Koger	3.00–3.90	..	Tuulehaug	3.90–4.80	..
Koha	7.90–19.90	19.90–26.90	Tuur	15.50–17.50	..
Kuldmerikoger	12.90–15.90	..	Vikerforell	7.90–16.90	14.90–32.90
Latikas	3.80–7..90	10.90–12.90	Vimb	3.00–3.90	10.90–11.90
Lest	4.50–6.90	..	Ümarmudil	2.95–3.00	..
Linask	5.90–6.50	..			

*osa müügil olevast värskest kalast võib olla ka sulatatud

** nii nahaga kui nahata fileed

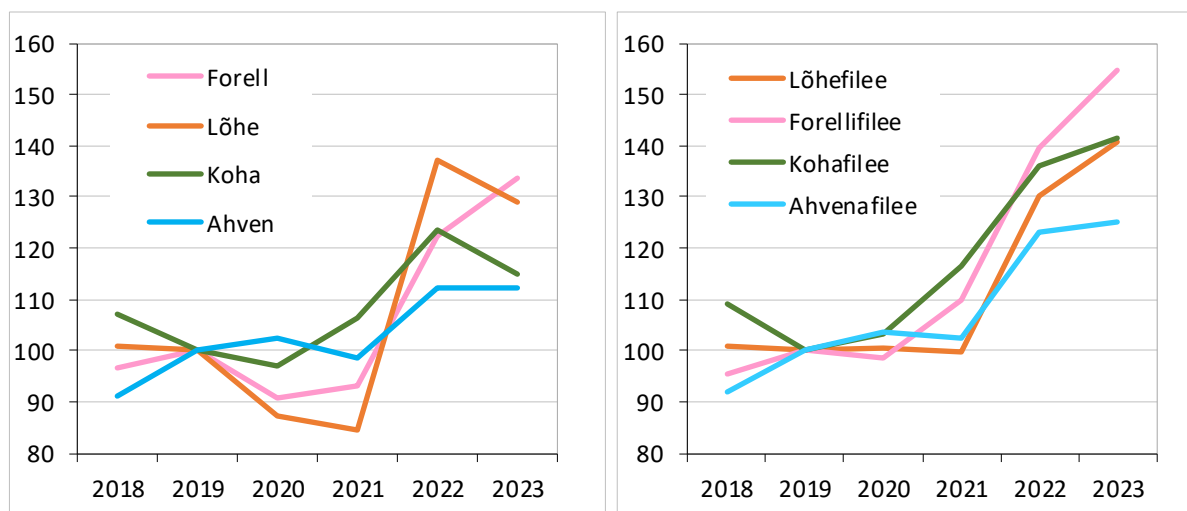
¹⁶ Norra FishPool hinnaindeksi FPI alusel; <https://fishpool.eu/price-history/>.

Tabel 1.11. Värske, jahutatud kala aastakeskmised hinnad Eesti kauplustes ja turgudel (€/kg)*

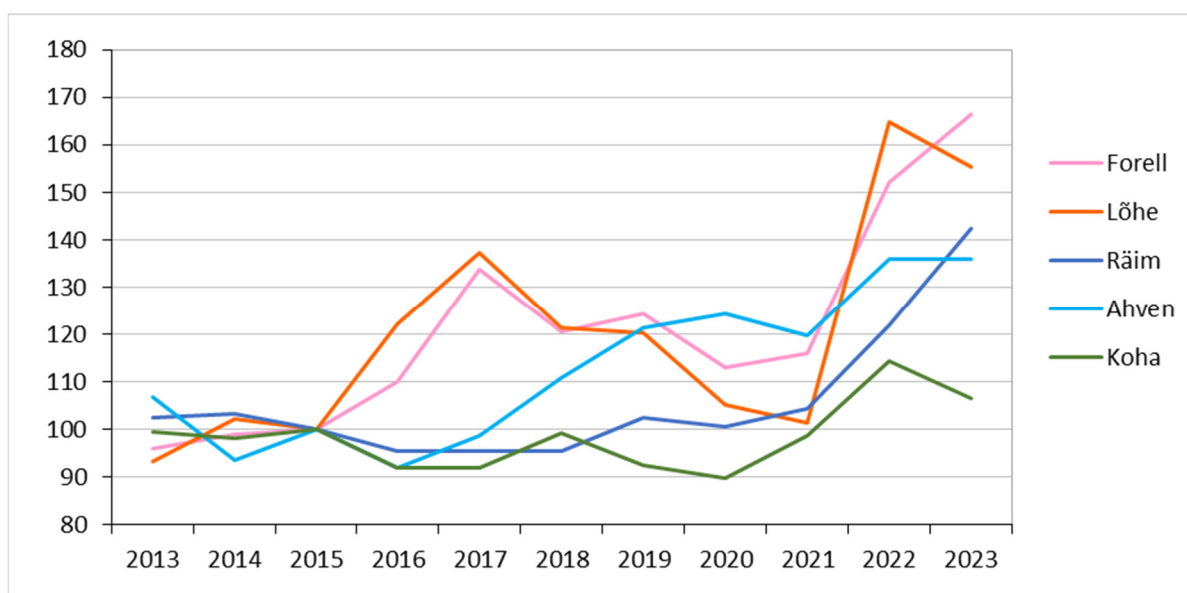
	Aastakeskmised hinnad, €/kg						Aastane hinnamuutus, ±%			2023/2020		2023/2018	
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023	±% 3a	±% 5a	
Räim													
Räimerümp	3.23	3.32	3.41	2.77	3.31	3.48	2,7	-18,8	19,5	5,2	2,1	7,7	
Räim	1.49	1.60	1.57	1.63	1.90	2.22	-1,9	3,8	16,6	16,7	41,4	49,0	
Räimerümp	3.79	3.99	3.91	4.33	4.66	5.75	-2,0	10,7	7,6	23,4	47,1	51,7	
Ahven													
Ahven	7.35	7.23	7.81	6.91	7.38	10.04	8,0	-11,5	6,8	36,0	28,6	36,6	
Ahvenafilee	17.97	21.36	25.36	27.84	32.28	30.02	18,7	9,8	15,9	-6,3	19,1	68,1	
Ahven	5.47	5.99	6.14	5.91	6.72	6.72	2,5	-3,7	13,7	0,0	9,4	22,9	
Ahvenafilee	14.39	15.64	16.18	16.03	19.26	19.59	3,5	-0,9	20,1	1,7	21,1	36,1	
Koha													
Koha	13.71	13.44	12.53	13.43	14.65	14.06	-6,8	7,2	9,1	-4,0	12,2	2,6	
Kohafilee	23.85	21.12	21.48	22.38	26.25	30.08	1,7	4,2	17,3	14,6	40,0	26,1	
Koha	9.52	8.88	8.60	9.46	10.97	10.21	-3,2	10,0	16,0	-6,9	18,7	7,2	
Kohafilee	17.41	15.95	16.50	18.56	21.68	22.54	3,4	12,5	16,8	4,0	36,6	29,5	
Forell													
Forell	8.68	8.82	7.54	8.67	11.14	11.41	-14,5	15,0	28,5	2,4	51,3	31,5	
Forellifilee	15.11	14.25	13.26	14.70	18.65	18.71	-6,9	10,9	26,9	0,3	41,1	23,8	
Forell	8.67	8.96	8.13	8.35	10.95	11.99	-9,3	2,7	31,1	9,5	47,5	38,3	
Forellifilee	14.99	15.69	15.48	17.25	21.88	24.30	-1,3	11,4	26,8	11,0	57,0	62,1	
Lõhe													
Lõhe	9.18	9.17	8.94	8.44	11.59	13.01	-2,5	-5,6	37,3	12,3	45,5	41,7	
Lõhefilee	15.35	14.58	13.83	13.49	19.72	20.26	-5,1	-2,5	46,2	2,7	46,5	32,0	
Lõhe	10.49	10.40	9.09	8.78	14.25	13.43	-12,6	-3,4	62,3	-5,8	47,7	28,0	
Lõhefilee	17.13	17.00	17.06	16.94	22.10	23.94	0,4	-0,7	30,5	8,3	40,3	39,8	

* Nii roogitud kui rookimata kala, nahaga ja nahata fileed

Joonis 1.14. Värske kala hinna muutumine Eesti turgudel 2018–2023 (aasta 2019=100%)

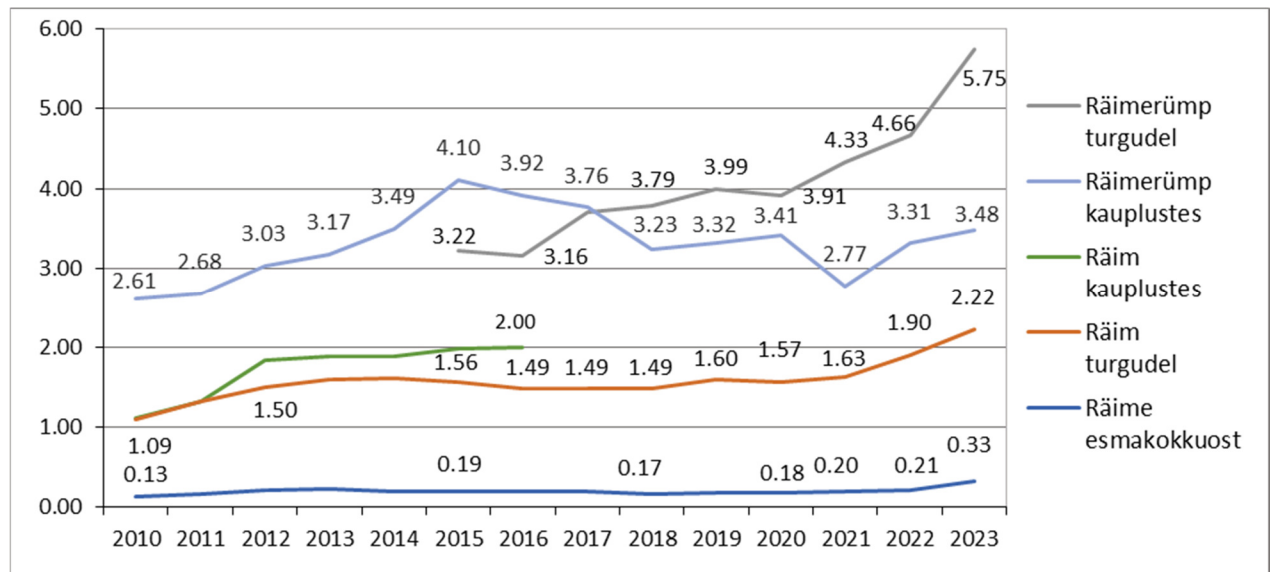
Joonis 1.15. Värske kala hinna muutumine Eesti turgudel 2013–2023 (aasta 2015=100%)

2023. aasta hinnamuutuste kohta võib EKI hinnavaatluste põhjal kalaliikide lõikes esile tuua veel järgmist:

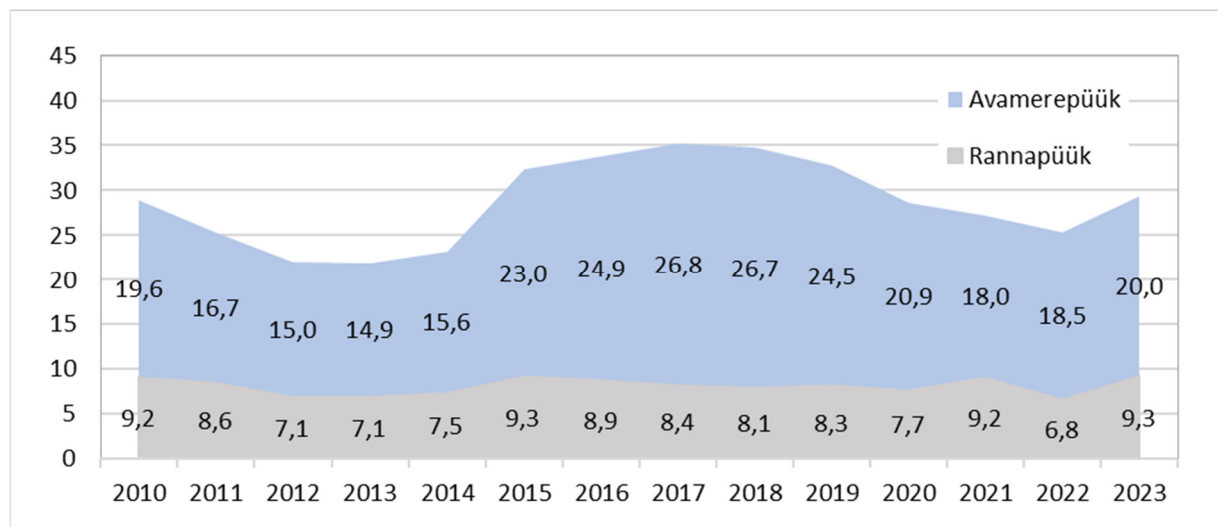
Räime hind turgudel tõusis 2.22 eurole/kg, olles veidi odavam rannalähedastel turgudel (joonis 1.16). Räimerümba hind kõikus vastavalt kaupluste hinnatasemele vahemikus 2.75–6.90 eurot/kg, turgudel vahemikus 3.20–6.50 eurot/kg. Räimefilee hinnatase küündis kallimates kauplustes kuni 7.50 euroni/kg. Räime keskmine esmakokkuostu hind tõusis 2023. aastal enam kui poole võrra 0,21 eurolt 0,33 eurole/kg (tabel 1.12).

Joonis 1.16. Räime aastakeskmised hinnad turgudel ja räimerümba hinnad kauplustes (€/kg)

Räime püüti 2023. aastal 29,4 tuhat tonni ehk 16% rohkem kui möödunud aastal, nii Eesti enda kui naaberriikidelt lisaks ostetud kvootide arvel (joonis 1.17). 2024. aasta räimepüügi kvoodid on kalavarude säilimise huvides vähenemas. Kilu püüti 2023. aastal 25,4 tuhat tonni ehk 8% vähem mullusest (27,6 tuh t). Kilu keskmine esmakokkuostu hind tõusis 2023. aastal 68% 0,37 eurole/kg.

Joonis 1.17. Räime püük 2010–2023 (tuh tonni)

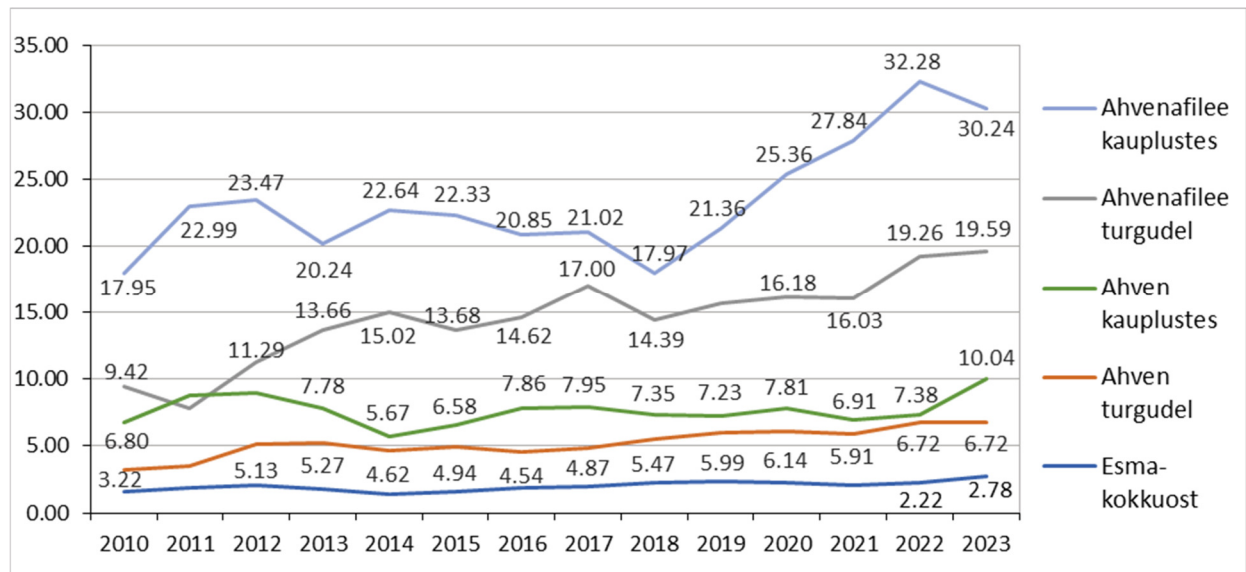

Allikas: SA, PTA

Ahvena hind kauplustes tõusis 2023. aastal tunduvalt ehk aastakeskmisena 36% 10 eurole/kg, kuid jäi turgudel eelmise aasta tasemele (6,7 eurot/kg). Ahvenfilee aastakeskmise hind kauplustes (30,0 eurot/kg) oli isegi 6% odavam mullusest kõrgtasemest. Turgudel kallines ahvenafilee aastakeskmisena vaid 2% 19,6 eurole/kg pärast möödunudaastast 20%-list tõusu. Nii oli ahvenafilee aastakeskmise hind kauplustes (30 €/kg) 53% kõrgem kui turgudel (19,6 €/kg; joonis 1.18).

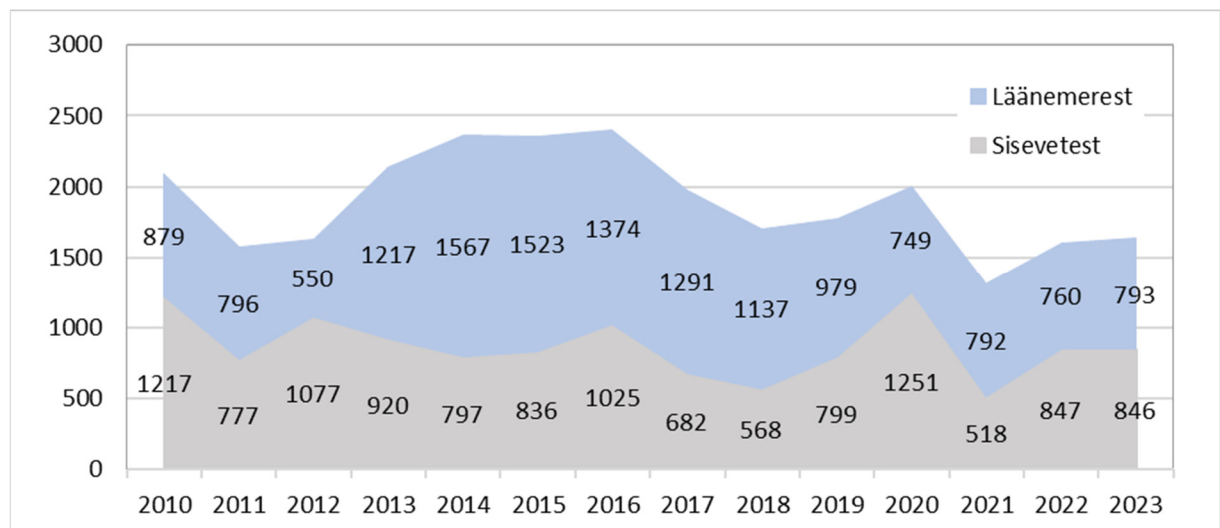
2023. aastal müüdi ahvenat turgudel hinnavaheemikus 4,5–9,9 €/kg ja kauplustes 6,6–12,4 €/kg, ahvenafilee turgudel hinnavaheemikus 11–30 €/kg ja kauplustes 25–33 €/kg.

Joonis 1.18. Ahvena ja ahvenafilee aastakeskmised hinnad kauplustes ja turgudel (€/kg)

2023. aastal püüti ahvenat kutseliste kalurite poolt 1639 tonni ehk pisut rohkem kui aasta varem (+2%) Veidi kasvas just püük Läänemerest (4%), sisevete saak (846 tonni) jäi peaaegu samaks kui eelmisel aastal (847 t; joonis 1.19). Sisevete kutselisest kalapüügist andis ahven 34%.

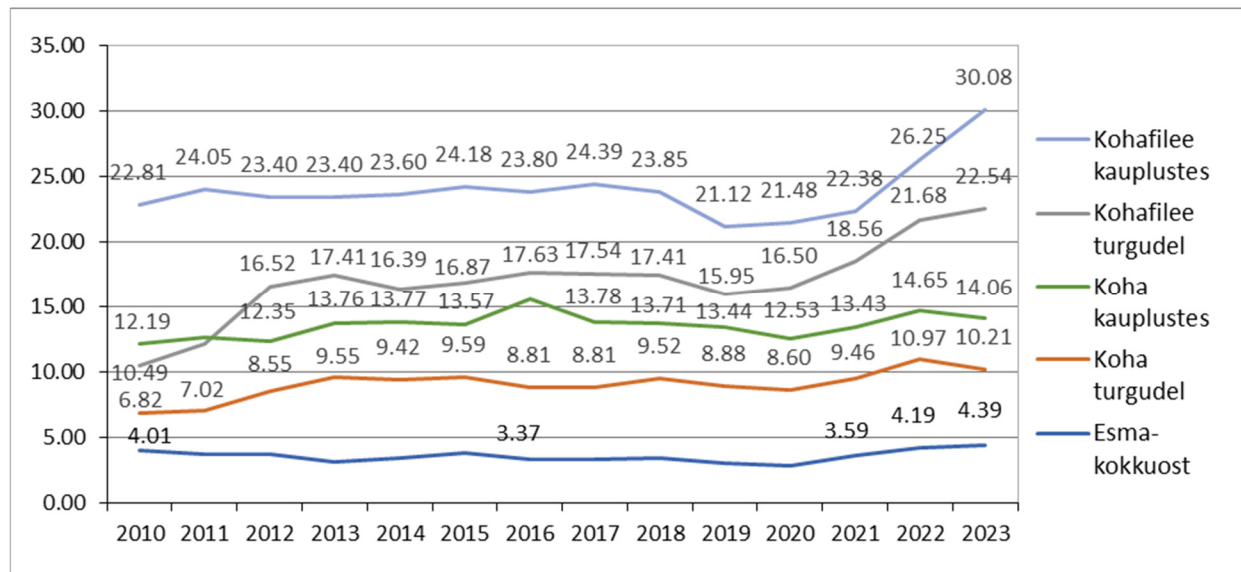
Joonis 1.19. Ahvena püük 2010–2023 (tonni)

Allikas: SA, PTA

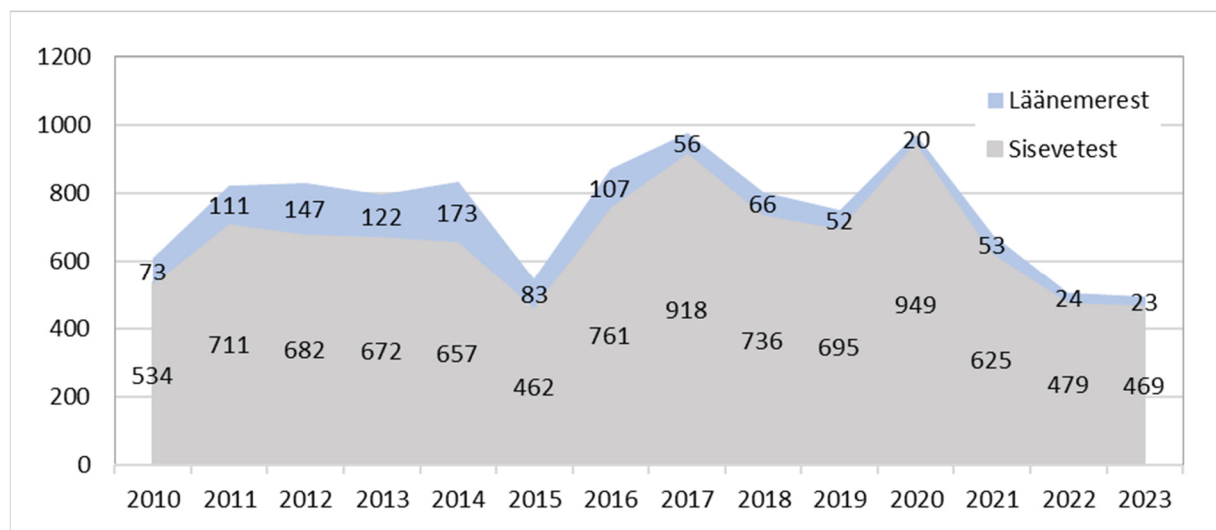
Koha (sh roogitud või rookimata) odavnes 2023. aastal kauplustes 4% ja turgudel 7%, samal ajal kallines kohafilee kauplustes 15% ja turgudel 4% (aastakeskmised hinnad; joonis 1.20). Kohafilee hinnatase on nüüdseks kõrgem kui varasematel aastatel, 2023. aastal müüdi seda kauplustes hinnavaheemikus 21–38 €/kg, turgudel 14–30 €/kg. Roogitud või rookimata kohakala maksis kauplustes 14–15 eurot/kg, turgudel 7–20 eurot/kg.

Joonis 1.20. Koha ja kohafilee aastakeskmised hinnad kauplustes ja turgudel (€/kg)

Koha arvukus ei ole heas seisus ja teda püütakse varude säilitamise ja taastamise eesmärgil senisest vähem 2023. aasta püük (492 tonni) jäi 2% alla eelmise aasta kogust (503 tonni) ehk 36% alla viimase kümne aasta keskmist taset (771 tonni, joonis 1.21). Sisevete püügist 81% pärines Peipsi järvest, 19% Võrtsjärvest.

Joonis 1.21. Koha püük 2010–2023 (tonni)

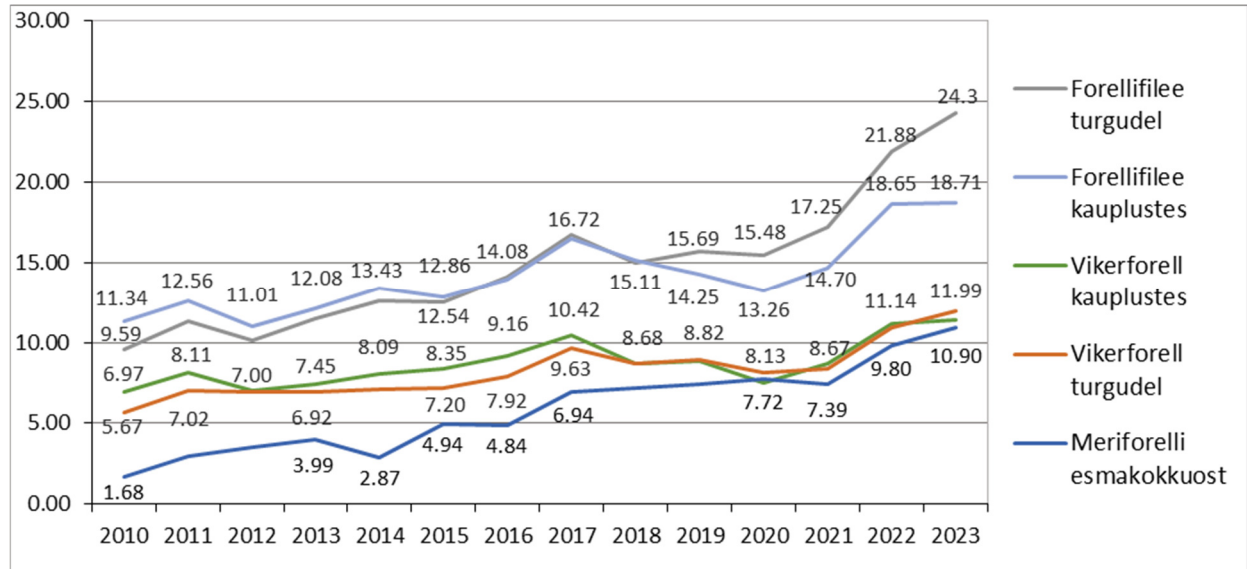
Allikas: SA, PTA

Vikerforelli hinnatõus aeglustus 2023. aastal pärast kiirenemist 2022. aastal. Roogitud värskel forelli aastakeskmise hind jäi 11–12 eurole/kg nii kauplustes kui turgudel, kauplustes kallines forell 2% ja turgudel 10%. Vikerforelli filee aastakeskmise hind kauplustes ei tõusnudki ja turgudel tõusis 11%. Forellifilee on turgudel kallim (keskmiselt 24 €/kg) kui kauplustes (19 €/kg; joonis 1.22).

Kuude lõikes oli hind kõikuv. Filee saavutas kauplustes hinnalae mais (keskmiselt 22,6 €/kg), oktoobris alanes hind 15,2 eurole/kg. Turgudel jõudis forellifilee hind kõrgseisu juunis (keskmiselt 27,0 €/kg), alanedes septembris 21,0 eurole/kg. Roogitud vikerforelli hinnatipp turgudel jäi novembrisse

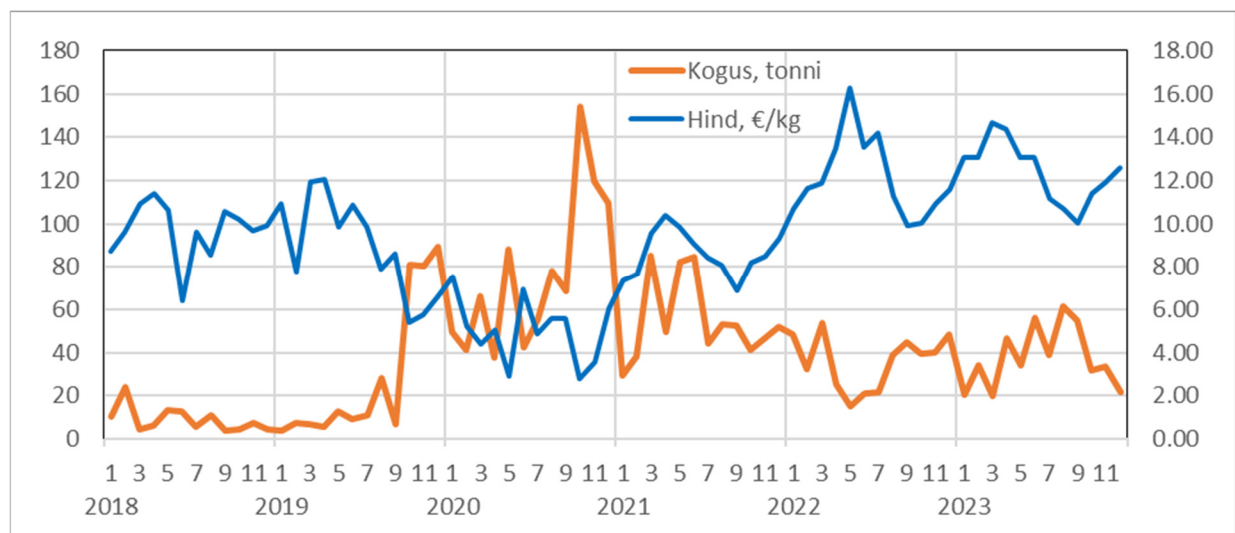
(14,9 €/kg), detsembris langes hind 11,7 eurole/kg. Kauplustes oli roogitud forell kõige kallim juunis (14,0 €/kg), odavam oktoobris (8,9 €/kg). Forellifilee hinnavahe oli 2023. aastal lai: kauplustes 16,0–29,9 €/kg ja turgudel 11,9–32,9 €/kg.

Joonis 1.22. Vikerforelli ja forellifilee aastakeskmised hinnad kauplustes ja turgudel (€/kg)

Lõhe ja forelli hind sõltub suuresti välisturust, seejuures järgivad forelli hinnatrendid tavaliselt lõhe omi. Hinnalanguse perioodidel imporditakse kala tavaliselt rohkem. Nii imporditi jahutatud värsket lõhefileed 2023. aastal kõige rohkem augustis, kui hind oli 10.66 €/kg (joonis 1.23).

Joonis 1.23. Jahutatud lõhefilee import Eestisse 2018.–2023. aastal (tonnides) ja keskmine impordi hind (€/kg)*

Allikas: SA

*KN 03044100 Jahutatud idalõhede filee, sh atlandi lõhe, nerka jt

2023. aasta esimesel neljal kuul oli Eestisse imporditava lõhefilee keskmine hind ehk 13,8 eurot/kg 18% kõrgem kui 2022. aastal samal perioodil ning lõhefileed imporditi 24% vähem kui mullu samal perioodil. Kevadel Norra krooni odavnedes euro suhtes pöördusid Norrast imporditava kala hinnad

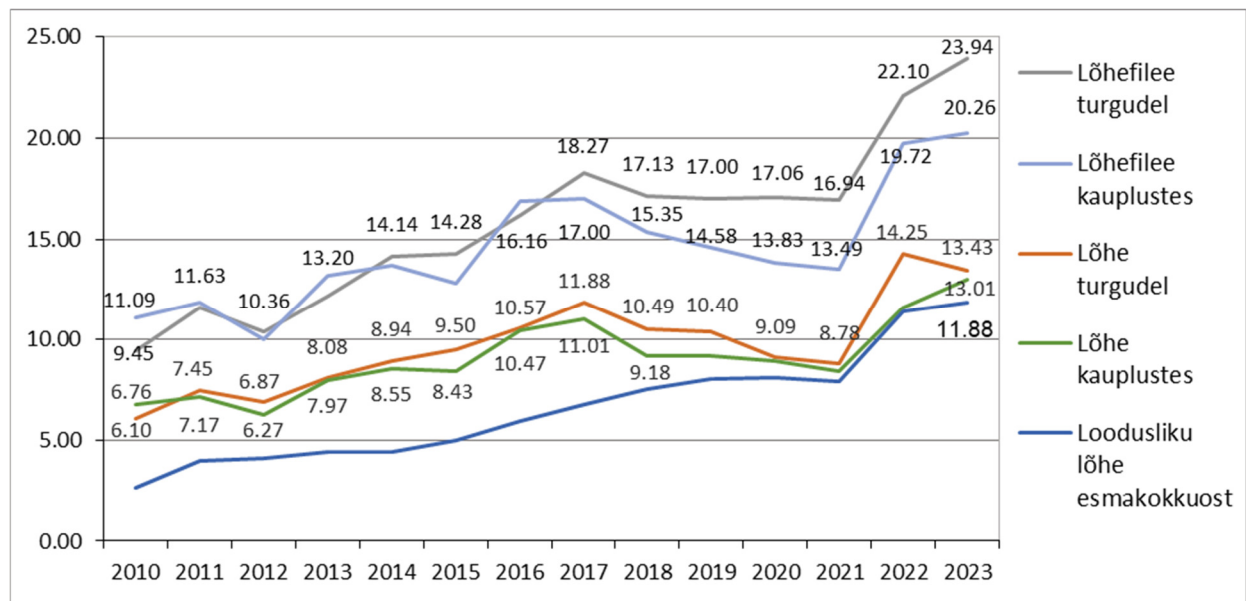
eurodes langusele. Järgmistel neljal kuul (maist augustini) imporditi Eestisse lõhefileed aastatagusest ligi kaks korda suuremas koguses (+98%) ja keskmiselt 10% aastatagusest odavamalt (11,9 eurot/kg). Septembrist detsembrini 2023 imporditud lõhefilee oli jälle aastatagusest 5% kallima kilohinnaga ja kogused vähenesid 18%. 2023. aasta 12 kuu kokkuvõttes imporditi lõhefileed siiski 6% rohkem kui 2022. aastal, ehkki hind oli keskmiselt 5% kallim.

Vastupidiselt fileele vähenes 2023. aastal roogitud atlandi lõhe import 28% 4,7 tuh tonnile, kuid värsked, jahutatud vikerforelli import suurenes 65% 2,2 tuh tonnile. 92% imporditud roogitud lõhest ja 78% forellist oli Norra päritolu.

Lõhe hinna tõus aeglustus 2023. aastal. Roogitud lõhe aastakeskmise hind tõusis kauplustes 12% (13,0 eurole/kg) ja turgudel alanes 6% (13,4 eurole/kg). Lõhefilee aastakeskmise hind kerkis üsna vähe: kauplustes vaid 3% (20,3 eurole/kg), turgudel 8% (23,9 eurole/kg; joonis 1.24).

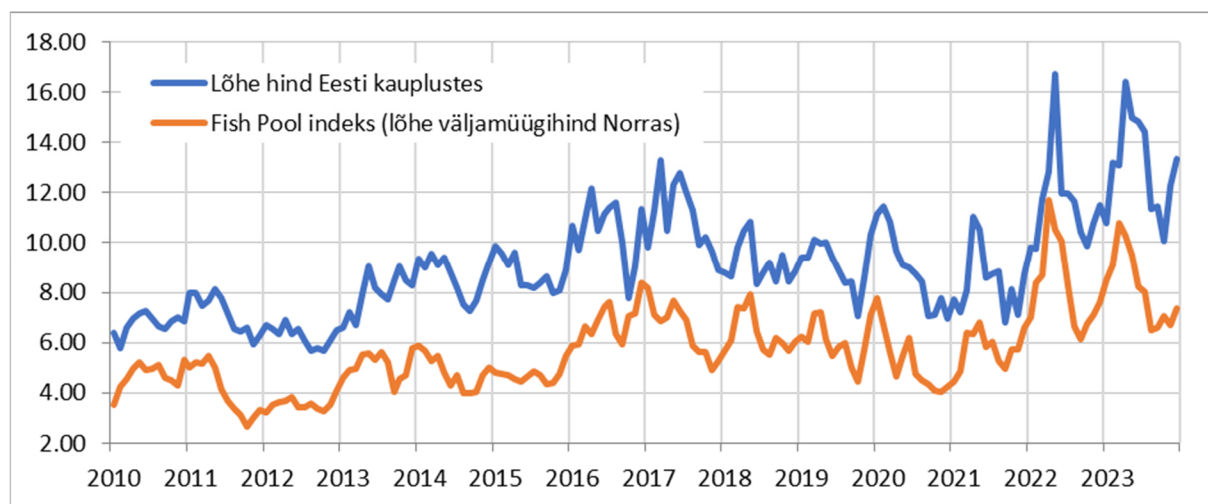
Ajaliselt jäi lõhefilee hinnamaksimum kauplustes maisse (keskmiselt 24,8 €/kg) ja turgudel aprilli (28,4 €/kg), odavam oli lõhefilee kauplustes septembris (16,5 €/kg) ja turgudel jaanuaris (21,1 €/kg). Lõhefilee hinnavahemik turgudel oli 2023. aasta kestel 12–36 €/kg ja kauplustes 14–37 €/kg. Roogitud lõhet müüdi 2023. aastal turgudel hinnavahemikus 9–21 €/kg, kauplustes 11–16 €/kg,

Joonis 1.24. Lõhe ja lõhefilee aastakeskmised hinnad kauplustes ja turgudel (€/kg)

Nõudluse kasv maailmaturul soodustab lõhe hinnatõusu. Koroonakriisiga kaasnenud nõudluse vähenemine tõi 2020. aastal kaasa ajutise hinnalanguse, millele 2022. aasta kevadel järgnes uus hinnatõus, sest nõudlus oli taas kasvamas. 2022. aasta aprillis jõudis lõhe hind maksimumtasemele 12,77 eurot/kg Norra Fish Pool hinnaindeksi (FPI) järgi, mis oli aastavõrdluses ligi kaks korda kõrgem (joon 1.25).

Joonis 1.25. Fish Pool lõhe hind Norras (FPI)* ja lõhe keskmine hind Eesti kauplustes (eurot/kg)

* Fish Pool indeks (FPI) peegeldab Norra lõhe ekspordihinna muutusi (roogitud kala kaaluga 3–6 kg, FCA Oslo)
Allikad: Fish Pool (Norra), Eesti kaupluste hind: EKI

Kala esmakokkuostuhinnad tõusid 2023. aastal liigiti üsna erineval määral (tabel 1.12). Kõige enam tõusis räime ja kilu hind – need kalad kallinesid enam kui poole võrra. Lõhe ja koha hind kerkis vähe (4–5%) pärast möödunud aasta järsumat tõusu, lesta ja atlandi turska müüdi osalt isegi mullusest odavamalt.

Tabel 1.12. Kala keskmised esmakokkuostu hinnad 2013–2023 (€/kg)

	2013	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2023/ 2022, ±%	2023/ 2019, ±%
Ahven	1.82	2.30	2.37	2.22	2.06	2.22	2.78	25	17
Kilu	0.22	0.17	0.17	0.17	0.19	0.22	0.37	68	118
Koha	3.15	3.42	3.03	2.84	3.59	4.19	4.39	5	45
Lest	0.64	0.98	1.06	1.09	1.02	1.43	1.29	-10	22
Lõhi	4.40	7.50	8.03	8.10	7.92	11.39	11.88	4	48
Meriforell	3.99	7.17	7.43	7.72	7.39	9.80	10.90	11	47
Räim	0.23	0.17	0.18	0.18	0.20	0.21	0.33	57	83
Atlandi tursk	1.03	0.95	..	3.44	3.02	4.73	4.25	-10	..
Vikerforell	..	6.88	5.48	4.82	5.00	6.00

Allikas: Põllumajandus- ja Toiduamet

1.4. Kala tarbimine teistes riikides

Kalatarbimise võimalusi erinevates maailma riikides ja regioonides jälgib FAO ehk ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsioon (*Food and Agriculture Organisation*). Euroopa Liidu riikide lõikes teeb sedasama EUMOFA ehk Euroopa kalandus- ja vesiviljelustoodete seirekeskus¹⁷. FAO jälgib globaalselt elanikkonna varustatust toiduainetega üldisemalt, sh ka kala ja mereandide ressursse (püüki ja vesiviljelust), ekspordi, importi ja hinnatrende. EUMOFA on spetsialiseerunud kala ja mereandide turule ja trendidele Euroopa Liidus. Võimaliku tarbimisena käsitletakse inimestele toiduna tarbimiseks saadaval olevat kalandus- ja vesiviljelustoodete kogust riigis, mis arvutatakse ressursipõhiselt eluskaalus, lähtudes püügist, kasvanduste toodangust ja impordi- ning ekspordikogustest.

Kala ja mereandide kogutarbimine maailmas saab suureneeda eelkõige vesiviljeluse kasvu arvel, sest maailmamere püügvete ressursid on piiratud ja ülepüügi tõttu vähenemas. Püügi kogused maailmas on juba alates 1990. aastatest püsinud 90 mln tonni kandis, kõikides veidi aastate lõikes. Seni ajaloo suurim püük 96,5 mln tonni oli 2018. aastal¹⁸. 2021. aastal suurenes püük maailmas FAO andmeil 1% 91,2 mln tonnile¹⁹, kaldudes sealtpeale aastatel 2022–2023 vähenema (tabel 1.13). Põhilise osa kala ja mereandide püügist annab merepüük (79,8 mln t 2021. a, v. a taimed), sisevetest saadi 11,4 mln t. Toiduks tarbitavad kala ja mereandide ressursid jätkasid 2022.-2023. aastal kasvu vesiviljeluse arvel.

Tabel 1.13. Kala, vähiliste ja molluskite ressursid toiduks maailmas (mln tonni eluskaalus)* ja võimalik tarbimine elaniku kohta (kg)

	2018	2019	2020	2021	2022 FAO hinnang	2023 FAO prognoos
Ressursid kokku*	178,9	177,4	177,8	182,1	184,3	185,4
Saadud püügiga	96,5	92,2	90,3	91,2	91,1	89,6
Saadud vesiviljelusest	82,5	85,2	87,5	90,9	93,2	95,8
Ressursside kasutamine	178,9	177,4	177,8	182,1	184,3	185,4
Toiduks	156,8	158,1	157,4	161,1	164,2	166,1
Muuks otstarbeks**	22,1	19,3	20,4	21,0	20,1	19,3
Võimalik tarbimine elaniku kohta (kg)	20,5	20,5	20,2	20,4	20,6	20,6
Saadud püügiga			8,9	9,0	9,0	8,9
Vesiviljelusest			11,3	11,4	11,6	11,8

*v.a veetaimed, vetikad, veeloomad (veeimetajad, krokodillid, kilpkonnad jt)

** sh kalajahu ja kalaõli söötadeks jm tööstuslik tarbimine

Allikas: FAO²⁰

¹⁷ EUMOFA – *European Market Observatory for Fisheries and Aquaculture products*.

¹⁸ FAO, 2022. *The State of World Fisheries and Aquaculture 2022 (SOFIA)*. Rome.

¹⁹ FAO, november 2023. *Fish and fishery products. Market at a glance. Food Outlook*.

²⁰ 2018-2020: FAO aastaraamat 2022; aastad 2021-2023: *Fish and fishery products. Market at a glance. Food Outlook*, nov 2023.

Püütavamad kalaliigid maailmas on endiselt peruu anšoovis (5,9 mln t 2021. a), alaska pollak ehk mintai (3,5 mln t), võõtuun (2,8 mln t), jaapani makrell (1,7 mln t), atlandi heeringas (1,5 mln t), kulduim tuun (1,5 mln t), sardiin (1,3 mln tonni), põhja putassuu (1,2 mln t). 2021. aastal saadi head saagid peruu anšoovist (+20%) ja jaapani makrelli (+25%), suurenes ka atlandi tursa ja atlandi skumbria püük (4–5%), keda kumbagi püüti ligikaudu 1,1 mln tonni, seevastu 8% vähem püüti atlandi heeringat.

Merepüügi mahtudelt on maailmas jätkuvalt esikohal Hiina (11,9 mln t 2021. a), järgnevad Indoneesia (6,7 mln t), Peruu (6,6 mln t), Venemaa (4,9 mln t) ja USA (4,3 mln t). Merepüügist 83% moodustas kala, koorikloomi (krevetid, krabid) oli 7%, molluskeid jm oli 8%, ülejäänud 2% olid veetaimed ja väiksemad veeloomad, näiteks merisiilikud.

FAO andmeil oli juba 2020. aastaks ülepüügi all kannatavate looduslike kalavarude osakaal tõusnud 35%-le, bioloogiliselt jätkusuutlike varude osakaal aga langenud 65%-le koguvaredest²¹.

Vesiviljelussaaduste toodang on maailmas endistviisi kasvamas (aastail 2018–2021 keskmiselt 3% aastas). FAO hinnangul oli kogu maailma vesiviljelustoodang 2021. aastal 126,0 mln tonni koos taimede ja vetikatega, mida oli 35,2 mln tonni. Vesiviljelussaadustest 89,7 mln t olid kala, krevetid ja molluskid, lisaks 1,1 mln t mereloomad (selgrootud, vesikilpkonnad, konnad jt). Vesiviljelusest saadi toiduks 59,4 mln t kala, 18,4 mln t molluskeid (austrid, karbid), 11,9 mln t vähilisi (krevetid, krabid); enamik saadustest ehk 62% kasvatati magevees, 38% merevees. Magevees kasvatatakse peamiste liikidena erinevaid karpkalalisi (31 mln t, sh harilikku karpkala e sasaani 4,2 mln t), tilaapiaid (6,3 mln t) jt. Merekasvandustes kasvatatakse enim atlandi lõhet (2,9 mln t 2021. a, 2,7 mln t 2020. a.), rohkesti ka vikerforelli (1,0 mln t).

Ligi 90% maailma vesiviljelustoodangust saadakse Aasiast, kus suurimaks kasvatajaks on Hiina (51,2 mln t 2021, v.a veetaimed ja vetikad), kus vesiviljelus annabki valdava osa ressursidest. Toodangu mahult järgnevad India (9,4 mln t), Indoneesia (5,5 mln t), Vietnam (4,7 mln t), Bangladesh (2,6 mln t), Norra (1,7 mln t), Egiptus (1,6 mln t), Tšiili (1,4 mln t) ja Euroopa Liit tervikuna (1,15 mln t 2021. a).

Ka veetaimede, sh vetikate kasvatamine toiduks on maailmas aegamisi suurenes, 2021. aasta toodangust (35,2 mln t) kasvasid peamise osa Hiina (21,6 mln t), Indoneesia (9,4 mln t), Korea Vabariik (1,8 mln t) ja Filipiinid (1,3 mln t).

Seega saadi 2021. aastal võimalike tarbimisressurssidena kala ning mereande kokku 182,1 mln tonni²², sellest 91,2 mln tonni püügiga ja 90,9 mln tonni vesiviljelusest. Ressurssidest 161,1 mln tonni läks toiduks (tabel 12), mis võimaldas 2021. aastal maailmas elaniku kohta tarbida keskmiselt 20,4 kg kala, molluskeid, vähilisi jm mereande (eluskaalus, tabel 1.13). Kala tarbimine toiduks on FAO hinnangul kasvanud maailmas perioodil 1961–2020 kiiremini ehk keskmiselt 3,0% aastas kui rahvastiku juurdekasv (1,6%).

2023. aastal vähenes FAO hinnangul püügikalade pakkumine maailmaturul kvootide kahanemise tõttu mitmel olulisel kalaliigil, sh tursal²³. Varude vähenemise tõttu on kahanemas heeringa ja makrelli püük. El Ninost kui kliimanähtusest põhjustatud ekstreemse ilmastiku tõttu vähenes järsult peruu anšoovise

²¹ FAO, 2022, lk 19, 46.

²² ei sisalda veetaimi, vetikaid ega veeloomadest imetajaid, roomajaid (alligaatorid, kaimanid) - kokku 36 mln tonni, koos millega oli ressursse 218 mln tonni.

²³ FAO Globefish highlights. International markets for fisheries and aquaculture products. 4th Issue 2023, Rome. lk 1.

saak, seda kala aga kasutatakse vesiviljeluse söötade valmistamisel, mistõttu kalatoidu kättesaadavus on halvenemas ja hind tõusmas. Kalajahu ja kalaõli eksport Peruust vähenes aastail 2022–2023 järsult.

FAO andmeil vähenes kala ja mereandide eksport maailmas tervikuna 2023. aastal koguselt 4% ja suuresti just Hiina ekspordi vähenemise tõttu, sest alaska pollaki saigid jäid väiksemaks.²⁴

Euroopa Liidus oli kala ja mereandide võimalik tarbimine elaniku kohta EUMOFA andmeil 2021. aastal 23,7 kg²⁵ (eluskaalus; tabel 1.14 ja 1.15). EL riikidest on võimalik kala ja mereande tarbimine elaniku kohta kõige suurem Portugalis (57 kg) ja Hispaania (43 kg).

Euroopa Liidu võimalikest kalatarbimise ressursidest toiduks on suur osa imporditud (2021. aastal 69% ressursidest ehk 8,9 mln tonni). Euroopa Liidus püüti ja kasvatati ise 2021. aastal EUMOFA andmetel kokku 4,7 mln t kala ja vesiviljelustooteid, püügist 0,7 mln tonni kulus muuks kui toiduks (kalajahu, kalaõli jm). Toiduks mõeldud ressursidest (4,05 mln t) saadi vesiviljelusest 1,13 mln t (28%). Kala püüti toiduks 2021. aastal 2,9 mln tonni ehk pisut vähem kui aasta varem (3,0 mln t). Vähenes ka muuks kui toiduks, sh näiteks kalajahuks tarvitav püügikogus (0,9 mln tonnilt 0,7 mln tonnile). EL vesiviljelussaaduste toodang aga suurenes 2021. aastal 4% 1,13 mln tonnile.

Vesiviljelusest pärineb suurem osa tarbitavatest lõhelastest (95% 2021. a), mageveekaladest (66%) ja molluskitest (72%), vähilistest aga 49%. Seevastu püügiga saadakse pelaagiline kala (heeringas, skumbria, sardiin jt), põhjakalad (alaska pollak, tursk, heik jt), lestad ja tuunid, samuti peajalgised (kalmaarid, seepiad).

Suurimad püügikogused Euroopa Liidus on Hispaanial (751 tuh t 2021. a), Prantsusmaal (485 tuh t) Taanil (467 tuh t) ja Hollandil (295 tuh t). Vesiviljelussaadusi toodetakse EL-s kõige enam Hispaanias (277 tuh tonni 2021. a), Prantsusmaal (193 tuh t), Itaalias (146 tuh t) ja Kreekas (144 tuh t). Eesti vesiviljelustoodang (849 tonni 2021. a) jääb alla lähinaabritele Lätile (982 tonni), Leedule (4815 tonni) ja Soomele (14 400 t).

Paljudel EL riikides laialt tarbitavatel liikidel on isevarustus üsna madal: lõhel 1%, tuunil 31%, tursal 5%, krevettidel 10%²⁶. EL isevarustus on aga kõrgem skumbrial (96%), forellil (88%), sardiinil (74%), heeringal (72%) ja rannakarpidel (80%). Suurimaks importööriks on Norra, kust tuli 2022. aastal 26% kogu väljastpoolt EL tulevast kalaimpordist, järgnevad Hiina (6%) ja Island (6%). Norra on Euroopa suurim vesiviljelussaaduste tootja (1,66 mln tonni 2021. a, 1,49 mln t 2020. a), lisaks püütakse kala (2,55 mln t 2021. a), Norra kalaekspordist üle poole suundub Euroopa Liitu.

Vähehaaval suureneb Euroopas nende tarbijate arv, kes eelistavad säästlike meetoditega püütud kala ja jätkusuutliku kalanduse tooteid ning orgaanilise (ökoloogilise) vesiviljeluse saadusi. Maheviljeluses kasvatatud toodangu osakaal on Euroopa tarbimises alles võrdlemisi väike: ligi 3% Suurbritannias, Prantsusmaal ja Saksamaal tarbitavast värskest kalast on mahetoodang, Itaalias ja Hispaanias alla 1%²⁷. EL riikide vesiviljelustoodangust oli 2022. aastal kokku 9% mahe (Eurostati andmed), suurimad mahetootjad olid Iirimaa (lõhe ja rannakarbid), Itaalia ja Holland (peamiselt rannakarbid).

²⁴ FAO Globefish. Global fishery trade declined in 2023. (<https://www.fao.org/in-action/globefish/news-events/trade-and-market-news/en/>).

²⁵ EUMOFA, 2023. The EU Fish Market. 2023 Edition. Luxembourg, lk 31.

²⁶ sealsamas, lk 33.

²⁷ sealsamas, lk 59.

Tabel 1.14. Kala ja mereandide võimalik tarbimine (kg elaniku kohta aastas, eluskaalus)

	2001– 2010	2011	2017*	2019*	2020*	2021*	Kala osakaal toidu- kuludes 2023. a, %
Austria	12,8	13,3	13,2	13,1	13,0	12,7	3,3
Belgia	24,2	25,1	23,8	23,3	23,0	21,8	5,4
Bulgaaria	4,9	6,6	7,3	7,5	7,4	7,2	2,1
Eesti	15,2	14,7	16,3	16,0	16,2	15,0	4,4
Hispaania	42,7	42,4	45,6	46,0	44,2	43,0	11,0
Holland	21,2	23,6	21,1	20,6	20,7	21,1	3,5
Horvaatia	16,1	19,7	18,7	20,8	21,9	22,1	3,8
Iirimaa	22,1	22,3	23,0	25,5	21,2	14,6	3,5
Itaalia	24,9	25,4	30,9	31,2	30,0	30,2	7,2
Kreeka	21,1	19,6	18,2	20,4	19,6	19,6	4,4
Küpros	20,1	23,3	23,9	24,3	22,8	27,9	5,8
Leedu	41,4	43,4	15,6	19,8	18,0	31,4	5,6
Luksemburg	26,8	29,1	33,7	32,8	32,1	31,4	6,9
Läti	16,9	27,5	24,9	24,9	22,9	24,5	3,6
Malta	30,4	30,5	37,0	35,0	5,3
Poola	10,3	12,0	15,0	13,1	13,3	14,3	2,7
Portugal	55,8	56,8	56,8	59,9	57,7	56,5	14,5
Prantsusmaa	34,1	34,6	33,7	33,3	32,6	32,2	5,3
Rootsi	31,5	31,0	26,6	25,2	24,0	22,7	4,9
Rumeenia	4,9	6,1	7,9	8,1	8,1	8,1	3,7
Saksamaa	14,5	14,2	13,4	13,1	12,8	12,5	3,5
Sloveenia	9,4	11,2	11,7	12,2	12,0	11,7	1,8
Slovakkia	7,6	8,1	9,0	9,7	10,1	10,3	2,7
Soome	33,6	35,6	23,1	23,8	21,8	20,6	4,6
Taani	22,6	23,0	27,0	42,6	35,2	..	3,9
Tšehhi	9,8	9,5	8,2	6,0	5,7	10,0	2,2
Ungari	4,9	5,3	5,6	6,3	6,5	6,6	0,9
Euroopa Liit	22,4	22,9	24,4	24,0	23,3	23,7	5,2
Suurbritannia	20,4	19,0	22,9	20,1			
Island	90,5	90,1	92,5	..			
Norra	51,6	53,4	54,4	54,6			
Ukraina	15,3	13,3	12,1	..			
Venemaa	19,4	22,3	20,5	..			
Euroopa	20,9	21,8	21,6	21,1			
Aasia	18,9	21,2	24,1	24,6			
Hiina	27,7	32,8	39,1	40,1			
Jaapan	60,1	53,7	48,9	46,7			
Põhja-Ameerika	22,9	21,7	22,4	22,7			
Lõuna-Ameerika	8,7	10,1	10,5	9,9			
Aafrika	9,3	10,8	9,9	10,0			
Okeaania	26,0	26,5	24,2	23,2			
Maailm kokku	17,3	18,9	20,3	20,5	20,2	20,4	

* alates 2017. aastast pärinevad EL riikide andmed FAO asemel EUMOFA-st

Allikad: FAO, EUMOFA, Eurostat

Tabel 1.15. Kala ja mereandide võimalik tarbimine Euroopa Liidus enamtarbitavate liikide lõikes (kg/elaniku kohta aastas, eluskala kaalus, bilansi meetodil arvatud)

	2011	2016	2018	2019	2020	2021	<i>Muutus 2021/2020 ±%</i>
Põhjakalad	5,75	6,33	6,20	5,96	5,37	5,60	4,3
tursk	1,97	2,10	2,14	2,11	1,72	1,75	1,7
alaska pollak (mintai)	1,64	1,59	1,68	1,67	1,72	1,68	-2,3
heik	0,95	0,99	1,00	1,02	1,03	1,02	-1,0
Pelaagilised kalad	4,01	3,32	3,19	2,86	2,86	2,58	-9,8
heeringas (ja räim)	1,47	1,26	1,18	0,98	1,10	1,00	-9,1
makrell e skumbria	0,80	0,53	0,60	0,53	0,70	0,58	-17,1
sardiin	0,72	0,69	0,57	0,58	0,56	0,54	-3,6
kilu	0,23	0,35	0,40	0,39	0,28	0,23	-17,9
Tuunid	2,68	2,88	3,11	3,11	3,16	2,95	-6,6
Lõhelased	2,20	2,72	2,68	2,80	2,97	3,13	5,4
altandi lõhe	1,72	2,25	2,24	2,36	2,44	2,45	0,4
forell	0,41	0,44	0,42	0,41	0,49	0,48	-2,0
 Mageveekalad	1,54	1,21	1,02	1,10	1,03	0,93	-9,7
pangasius	0,85	0,50	0,34	0,32	0,29	0,24	-17,2
Lestad	0,44	0,63	0,49	0,48	0,46	0,45	-2,2
Muud merekalad	2,21	1,72	1,66	1,69	1,61	1,69	5,0
Vähilised	2,07	1,89	1,84	1,74	1,70	1,92	12,9
krevetid	1,61	1,52	1,57	1,47	1,46	1,62	11,0
Molluskid	2,92	2,48	2,11	1,92	2,05	2,17	5,9
rannakarbid	1,37	1,29	1,31	1,05	1,01	1,25	23,8
Peajalgseid	1,26	1,19	1,43	1,35	1,37	1,52	10,9
kalmaar	0,71	0,72	0,66	0,62	0,62	0,72	16,1
Muud saadused	0,69	0,69	0,63	0,70	0,71	0,77	8,5
surimi ²⁸	0,62	0,58	0,59	0,59	0,64	0,62	-3,1
Kokku	25,8	25,1	24,4	23,8	23,3	23,7	1,7
<i>Vesiviljelussaaduste osakaal, %</i>	25,5	25,9	25,7	23,3	27,8	28,7	

Allikad: EUMOFA andmebaas²⁹ (8. jaanuar 2024. a seisuga) ja The EU Fish Market 2023 Edition

²⁸ Surimi valmistatakse loodusest püütud liikidest (peamiselt Alaska pollak, putassuu, merluus). Surimi kohta puudub statistika, mis viitaks konkreetselt tootmiseks kasutatud liikide osakaalule.

²⁹ <https://eumofa.eu/supply-balance>

EUMOFA andmetel on Euroopa Liidus kõige enam tarbitava liigina esikohal atlandi lõhe (2,45 kg elaniku kohta 2021. a), olulisel kohal on tuunikalad (2,95 kg), tursk (1,75 kg) ja alaska pollak e mintai (1,7 kg elaniku kohta). Pelaagiliste kalade (heeringas, räim, skumbria, sardiin, kilu) tarbimine oli vähenenud 2,6 kg-le elaniku kohta. Eelloetletud kalakogused on arvestatud EUMOFA poolt eluskaalus; tabel 1.15).

2021. aastal suurenes Euroopa Liidus veidi lõhe, tursa, vähiliste, rannakarpide ja kalmaari tarbimine, (tabel 1.15), vähenes skumbria, heeringa, sardiini, pangasiuse jt mageveekalade tarbimine. 2021–2022 piiras tarbimist veel pandeemia ja restoranid olid osalt suletud.

2022.-2023. aasta kohta ei ole võimalikke tarbimiskoguseid EL riikides elaniku kohta veel avaldatud. 2022. aastal hakkas tarbimist mõjutama üldine hinnatõusu kiirenemine, mis tõstis ka kalakauba hindu. Osade püügikalade kallinemist põhjustas nende väiksem pakkumine kalavarude kehva seisuga tõttu ja püügikvootide vähenemine (näiteks atlandi tursal). Lõhe hinda aitas tõsta suurenev nõudlus maailmaturul, sh Hiinas. Kallinesid Euroopasse imporditavad kalad, sh tuunid, alaska pollak, pangasius, samuti troopilised krevetid jt³⁰. 2023. aasta lõpupoole oli märgata hinnatõusu hoo raugemist, mitmetel kaladel hinnakasv aeglustus, hinnatase stabiliseerus või isegi langes mõnevõrra.

Importkala kallinemist soodustas euro kursi nõrgenemine dollari suhtes 2022. aastal. 2023. aastal muutis aga euro tugevnemine Norra krooni ja Islandi krooni suhtes impordi neist riikidest soodsamaks. Hinda mõjutab ka laevakütuse hinnatase, 2022. aastal see kallines, seejärel 2023. aastal jälle odavnes.

2022.-2023 aastal kalatarbimises aset leidnud muutuste kohta annavad ettekujutuse osades EL riikides igakuuliselt läbiviidava elanike Europanel uuringu tulemused. Uuringuga vaadeldakse kuuliselt 11 EL riigis püsivasse valikusse kuuluvate leibkondade poolt ostetavaid kala ja mereandide koguseid ja ostukulutusi.

EUMOFA hinnangul suurenesid Euroopa Liidus 2022. aastal kulutused kala ja mereandide ostudele keskmiselt 140 eurole pereliikme kohta (võrreldava ostujõu alusel)³¹ ehk 11%. Kulutuste kasv tuli kiirenenud hinnatõusust. Samas 2022. aastal enamikus EL riikides elanike poolt ostetud värske kala kogused kiire hinnatõusu oludes vähenesid, vaatlusaluses 11 riigis kokku 17%³² (Europanel uuringu andmeil), kuid samal ajal kala tarbimine väljaspool kodu kasvas pandeemiajärgselt³³.

2023. aastal kõigis vaatlusalustes EL riikides elanike poolt ostetud värske kalakauba kogused vähenesid teist aastat järjest, kuid erineval määral, alates 1%-st lirimaal kuni 19%-ni Ungaris (kaalutud keskmisena 5%; tabel 1.16)³⁴. Seejuures osteti möödunud aastast pisut rohkem neid kalu ja saadusi, mille hind 2023. aastal ei tõusnud (tursk ja tuunikala) või tõusis vähe (mageveekalad, sh pangasius, karpkala). Krevettide hind ja ostukogused jäid peaaegu samaks. Samaks olid jäänud ka atlandi lõhe ostukogused, vaatamata hinnatõusule, kuid forelli ostud vähenesid, sest hinnatõus oli tuntavam (15%). Makrelli ja kuldmerikogre ostud vähenesid vaid pisut (2–3%), ka hind oli tõusnud vähe (1–4%). Heigi ostukogused vähenesid veidi rohkem (5%) ja hind oli tõusnud 6%. Tuntavamalt vähenesid pelaagiliste kalade (sh heeringa), lestade ning molluskite ja peajalgsete ostukogused (7–13%), kuigi hinnatõus polnud väga kiire ja jäi 5–7% piiresse.

Europanel uuring võimaldab järeldada, et vaatlusaluste riikide tarbijad hoidsid ostukulutusi kalakaupadele kontrolli all, vähendades koguseid. Kulutused kokku suurenesid vaid 0,1%, kogused aga vähenesid 5% (riikide kaalutud keskmised). Seejuures ei ole arvesse võetud väljaspool kodu tarbitavat kala ja tõenäoliselt restoranides võis kalarooegade söömine sageneda.

³⁰ FAO. European Price Report. Februar 2024.

³¹ EUMOFA, The EU Fish Market. 2023 Edition, lk 43-45.

³² sealsamas, lk 49-50.

³³ sealsamas, lk 58-59.

³⁴ <https://eumofa.eu/household-consumption-of-fresh-products>

Tabel 1.16. Värske kala ja mereandide* ostukoguste ja kulutuste muutused EL riikide leibkondades Europanel uuringu järgi, võrreldes eelmise aastaga, %

	Koguste muutus, %					Kulutuste muutus, %	
	2019	2020	2021	2022	2023	2022	2023
Hispaania	-2	9	-9	-18	-1,9	-13	4,3
Holland	3	13	1	-13	-7,4	-5	0,2
Iirimaa	5	-1	0	-11	-1,4	-5	6,7
Itaalia	3	-8	5	-14	-12,3	-8	7,9
Poola	-6	1	3	-12	-2,5	-1	18,7
Portugal	9	10	-4	-16	-4,6	-11	-2,2
Prantsusmaa	-2	2	4	-15	-4,4	-9	-0,5
Rootsi	6	3	-11	-30	-3,5	-21	1,4
Saksamaa	14	17	7	-28	-5,5	-20	0,8
Taani	6	12	2	-15	-4,9	-10	4,3
Ungari	14	4	-5	-27	-19,4	-12	-2,9

* peamised kaubandusliigid, riigiti erinevad

Allikas: EUMOFA andmebaas, Europanel uuring

Soome Loodusvarakeskuse seiretulemused näitavad, et kodumaist kala tarbiti 2022. aastal elaniku kohta 4,4 kg filee kaalus ehk samas koguses kui 2020. aastal ja 0,2 kg mullusest rohkem. Suurenes veidi nii kodu- kui välismaise vikerforelli tarbimine, kuid lõhe tarbimine langes teist aastat järjest, nüüd 2,9 kg-le elaniku kohta (tabel 1.17). Soome tarbijad eelistavad kodumaist vikerforelli imporditudle. Teiste kodumaiste kalade tarbimine jäi samaks, elaniku kohta tarbiti 2022. aastal ahvenat 0,6 kg, haugi 0,6 kg, räabist 0,3 kg, räime 0,2 kg, koha 0,4 kg ja siiga 0,3 kg (filee kaalus). Loodusvarakeskuse andmeil oli 2022. aastal tarbitud 4,4 kg-st koduvete kalast 2,1 kg ehk 47% püütud harrastuskalastajate poolt, 1,6 kg (37%) tuli kasvandustest (vikerforell) ja 0,7 kg (16%) kutselisest kalandusest. Soomes on kalapüügi harrastajaid rohkem kui Eestis (2020. a oli kalastanud 37% meestest ja 18% naistest).

Tabel 1.17. Kala ja kalatoodete tarbimine toiduks Soomes (kg elaniku kohta)*

	2012	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kodumaine kala (filee kaalus)	3,8	4,1	3,8	3,9	4,4	4,2	4,4
Vikerforell kasvandustest	1,0	1,2	1,2	1,3	1,5	1,4	1,6
Teised kalad	2,8	2,9	2,6	2,5	2,9	2,8	2,8
Importkala	10,9	9,8	9,3	9,6	9,3	8,3	8,5
Vikerforell (filee kaalus)	1,1	0,8	0,8	0,6	0,3	0,2	0,5
Lõhe (filee kaalus)	4,2	4,0	3,5	3,5	3,9	3,4	2,9
Tuunikala (toote kaalus)	1,6	1,5	1,3	1,7	1,6	1,4	1,6
Muud kalad ja tooted (toote kaalus)*	4,0	3,5	3,7	3,8	3,5	3,3	3,5
Kokku	14,7	13,9	13,1	13,4	13,7	12,5	12,9

* Soome kodumaise kala kogus on esitatud fileekaalus. Importkala kogus on esitatud toote kaalus sellisena nagu see on imporditud. Tervena imporditud kala on arvestatud fileekaalule.

Allikas: Luonnonvarakeskus (Soome); www.luke.fi

2. Kala ja kalatoodete tarbimisharjumused (elanike küsitluse alusel)

Eesti Konjunktuuriinstituut viis 2023. aasta septembris-oktoobris läbi veebiküsitluse elanikkonna kala ja kalatoodete tarbimisharjumuste, tarbimisega rahulolu, ostueelistuste ja ostukohtade analüüsimiseks. Küsitlus puudutab ka kalakampaania „Kala kõlab hästi“ järelmõju elanikkonnale peale kampaania läbisaamist.

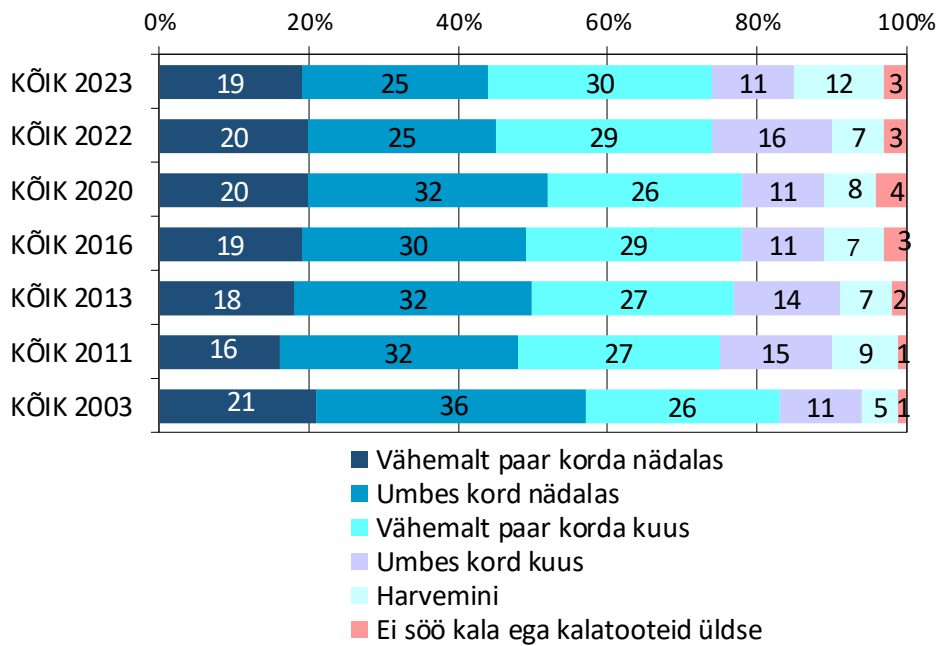
Kuna uuringu eesmärk oli välja selgitada võimalikud muutused kala ja kalatoodete tarbimises, siis lähtuti andmete võrreldavuse tagamiseks aastatel 2003–2021 väljatöötatud ankeetidest, mida ajakohastati koostöös Eesti Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumiga (vt lisa, küsimustik). Kõiki Eesti maakondi hõlmanud veebiküsitlusele vastas 2023. aastal 1130 elanikku vanuses 18–74 aastat. Vastajad hindasid kala ja kalatoodete osas oma tarbimiskäitumist viimase aasta jooksul, millest lähtuvalt kajastavad käesoleva uuringu tulemusel perioodi 2022. aasta septembrist kuni 2023. aasta oktoobri keskpaigani. 2022. aastal läbiviidud elanike küsitlusuuringule vastas 1175 inimest, 2020. aastal 1925, 2016. aastal 1019, 2013. aastal 1112, 2011. aastal 1127 ja 2003. aastal 793 inimest. Aruande joonistel ja tabelites on võrreldavate andmete puhul välja toodud küsitluste läbiviimise aastad.

2.1. Tarbimise sagedus

2023. aasta küsitlusuuringu andmetel tarbis viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid 97% vastanutest ja 3% ei söönud kala üldse (joonis 2.1). 74% vastanutest (sama ka 2022. a) söi kala ja kalatooteid vähemalt paar korda kuus või sagedamini. Vähemalt kord nädalas tarbis kala ja kalatooteid 44% vastanutest (2022. a 45%), 30% tegi seda paar korda kuus (2022. a 29%) ja 23% kord kuus või harvemini (sama ka 2022. a). Võrreldes 2022. aastaga on 5%-punkti võrra vähenenud nende elanike osakaal, kes söövad kala kord kuus ja samavõrra (5%-punkti) suurenenud nende elanike osakaal, kes söövad kala harvemini kui kord kuus, mis osutab, et harvad kalasööjad teevad seda veelgi harvemini. Üldisest tarbimismustrist tuleb varasemate aastatega võrreldes esile, et vähenenud on nende vastajate osakaal, kes söövad kala vähemalt kord nädalas (2003. a oli neid 36%, 2020. a 32% ning 2022. ja 2023. aastal 25%) ja kasvanud on nende osakaal, kes söövad kala vähemasti paar kord kuus (2003. a 26% ja 2023. a 30%), mis samuti viitab kalatarbimise vähenemisele (kord nädalas asemel paar korda kuus).

Elanike kalatarbimises torkavad silma põlvkondlikud erisused: kala eelistavad rohkem vanemad põlvkonnad ja seda tarbivad vähem noored. Kui 65+ vastanuist tarbib kala iganädalaselt 70% ja 50–64-aastastest vastanuist 58%, siis 18–29-aastastest noortest sööb kala iganädalaselt vaid 5% (igapäevaselt 0% ja umbes kord nädalas 5%). Noortest 45% sööb kala vähemalt paar korda kuus, 33% harvemini kui kord kuus ja 11% ei söö kala üldse (lisa 4.1).

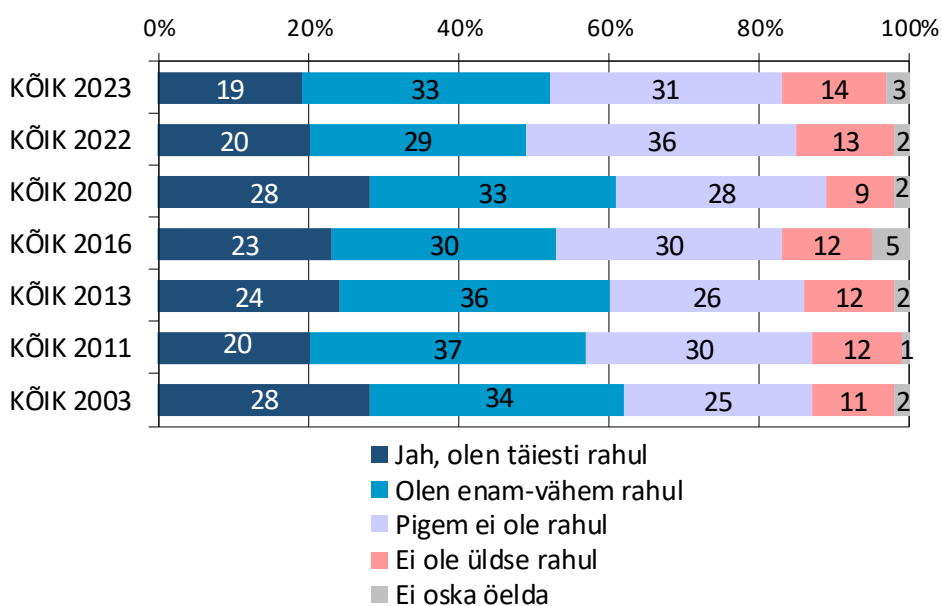
Joonis 2.1. Kala ja kalatoodete tarbimise sagedus aastatel 2003–2023 (% vastanutest)

2.2. Rahulolu tarbimise sagedusega

Hinnanguliselt on üle poole vastanuist oma kala ja kalatoodete söömise sagedusega rahul. Sellega oli 2023. aastal täiesti või enam-vähem rahul 52% vastanuist (2022. a 49%); sellega ei olnud kas pigem või üldse rahul 45% vastanuist (2022. a 49%) ja 3% vastanutest ei osanud hinnangut anda. Rahulolevate vastanute osakaal (*täiesti* või *enam-vähem rahul*) on viimase paarikümne aasta lõikes olnud kõige kõrgem 2003., 2013. ja 2020. aastal, kui see jäi vahemikku 60%–62%. Muudel aastatel on rahulolijaid olnud mõnevõrra vähem (49–57%) (joonis 2.2).

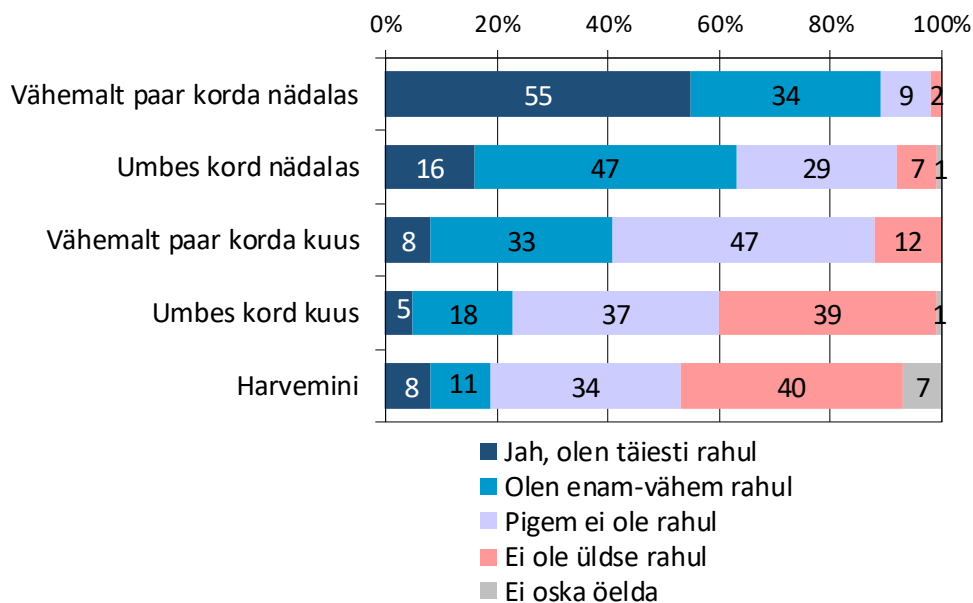
Joonis 2.2. Rahulolu kala ja kalatoodete söömise sagedusega aastatel 2003–2023 (% vastanutest)

Vaadeldud vanusegruppidest torkab silma, et noortest, kes tarbivad kala vähem, on oma tarbimise sagedusega rahul vaid 4% ja enam-vähem rahul 25%, samas kui 60% ei ole sellega kas pigem või üldse rahul (vastavalt 37% ja 23%), mis näib kõnelevat sellest, et noorte enda hinnangul võiksid nad kala ka sagedamini tarbida. Sama tendents torkab silma ka vanemate põlvkondade puhul, kes küll tarbivad kala teistest rohkem, kuid kellest paljud ei ole ikkagi oma kala tarbimise sagedusega rahul. Sellega ei ole rahul 34% 65+ vastanuist (pigem ei ole rahul 25% ja üldse ei ole rahul 9%) ning 42% 50–64-aastastest vastanuist (pigem, ei ole rahul 28% ja üldse ei ole rahul 13%). Nagu alljärgnevast nähtub (vt joonis 2.6), võib takistavaks teguriks olla kalatoodete kõrge hind, vastaja piiratud sissetulekud, värske kala halb kättesaadavus jm põhjused, miks kala ei tarbita vastavalt oma tegelikele soovidele.

Küsitlused osutavad, et mida tihemini vastajad kala söid, seda enam olid nad oma kala söömise sagedusega ka rahul (joonis 2.3). Vähemalt paar korda nädalas kala söövatest vastanutest jäi oma kala tarbimise sagedusega suuremal või vähemal määral rahule 89%, kord nädalas kala tarbinuist 63%, vähemalt paar korda kuus kala tarbinuist 41%, umbes kord kuus 23% ja harvemini kui kord kuus kala tarbinuist 19%.

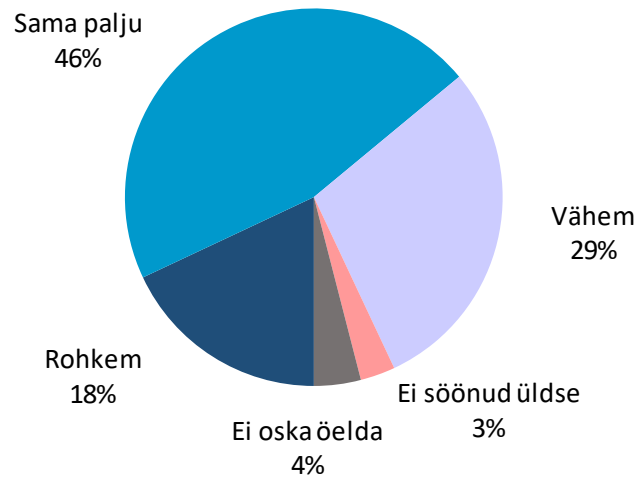
Joonis 2.3. Rahulolu seos kala ja kalatoodete söömise sagedusega 2023 (% vastajarühmast)

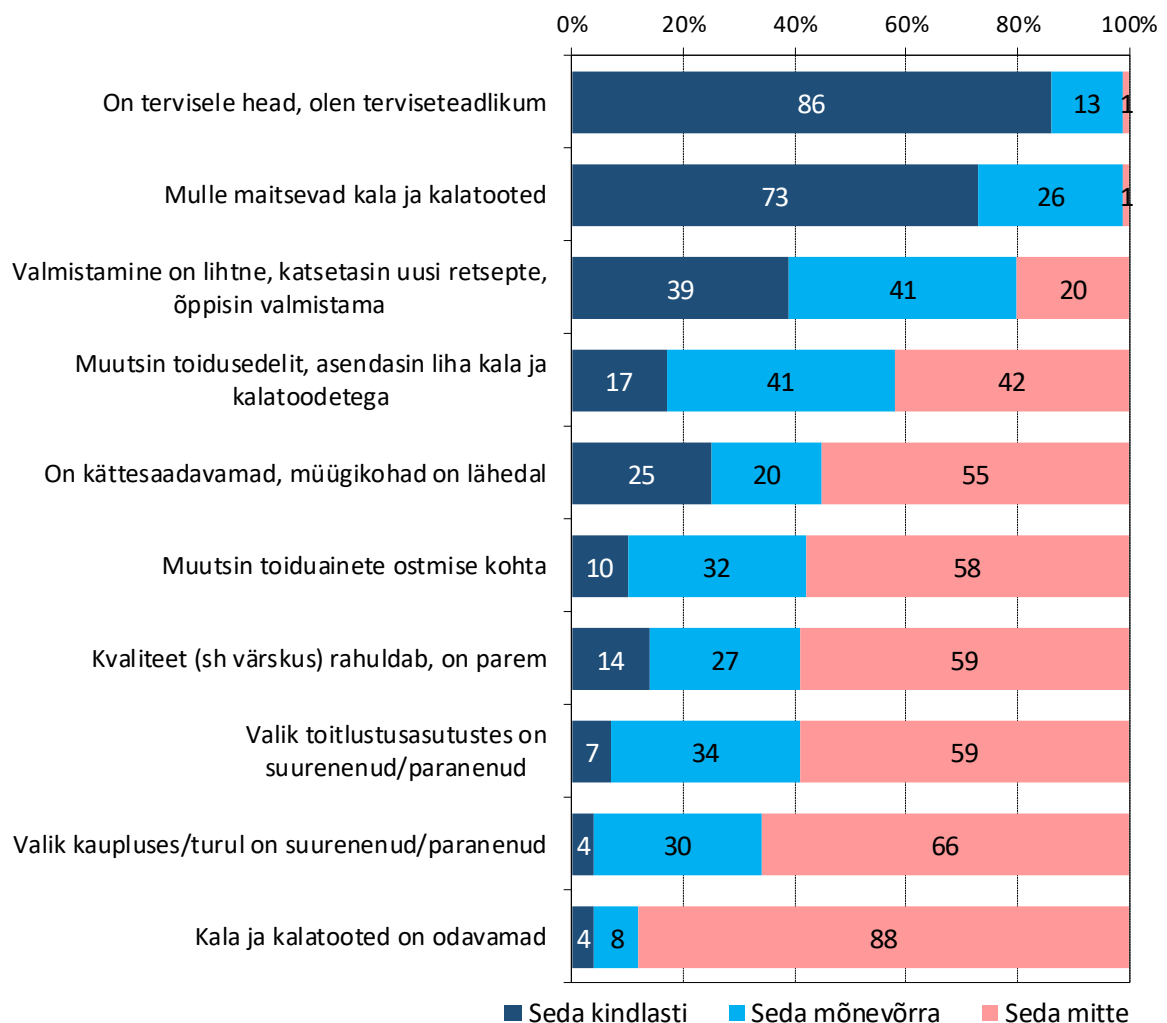
Uuringus küsiti vastanuilt võrreldes eelnevate uuringutega esmakordselt ka seda, kui palju nad viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid võrreldes eelneva aastaga koguseliselt tarbisid – kas rohkem, sama palju, vähem või ei söönud üldse. Vastused osutavad, et ligi kaks kolmandikku vastanuist (64%) sõi kala kas sama palju või rohkem (vastavalt 46% ja 18%) ja 29% oli oma tarbimist vähendanud (joonis 2.4).

Need vastanud, kes söid eelneva aastaga võrreldes kala rohkem, tegid seda ennekõike sellepärast, et seda peeti tervislikuks (*seda kindlasti* 86% ja *seda mõnevõrra* 13% kala ja kalatooteid rohkem tarbinud vastanuist) ning et kala ja kalatooted maitsevad neile (*seda kindlasti* 73% ja *seda mõnevõrra* 26% kala ja kalatooteid rohkem tarbinud vastanuist) (joonis 2.5). Kalatoitude suurema eelistamise põhjusena nõustuti ka sellega, et kalatoitude valmistamine on lihtne ja võimaldab proovida uusi retsepte (*seda kindlasti* 39% ja *seda mõnevõrra* 41%) ja et selle taga olid muutused toidusedelis (*seda kindlasti* 17% ja *seda mõnevõrra* 41%).

Joonis 2.4. Hinnang kala ja kalatoodete söömise kogusele võrreldes aastaga tagasi (% vastanutest)

Joonis 2.5. Kala ja kalatoodete enama tarbimise põhjused (% vastanutest, kes sõid kala või kalatooteid viimase aasta jooksul koguseliselt rohkem, n=207)

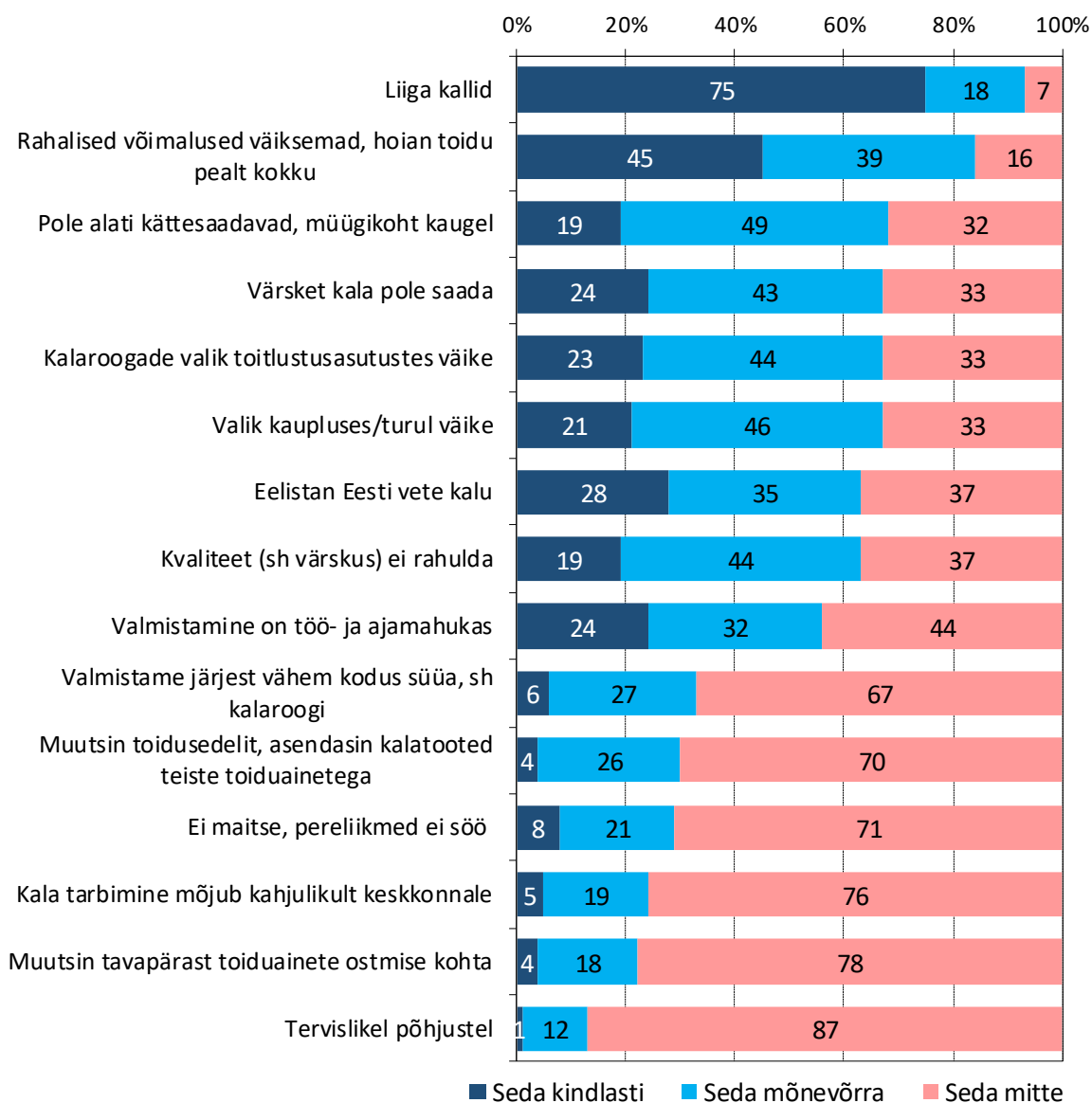

Vähemal määral oldi nõus, et kala ja kalatoodete tarbimise kasvu soodustas see, et need on kättesaadavamad (*seda kindlasti* 25% ja *seda mõnevõrra* 20%); et see tulenes ostukoha muutmisest (*seda kindlasti* 10% ja *seda mõnevõrra* 32%); et kala ja kalatoodete värskus rahuldab, kvaliteet on parem (*seda kindlasti* 14% ja *seda mõnevõrra* 27%); valik toitlustusasutustes on suurenenud (*seda kindlasti* 7% ja *seda mõnevõrra* 34%); valik kauplustes ja turul on suurenenud või paranenud (*seda kindlasti* 4% ja *seda mõnevõrra* 30%) ning et kala ja kalatooted on odavamad (*seda kindlasti* 4% ja *seda mõnevõrra* 8%). Valikvastustena toodi kalatarbimise suurenemise põhjusena peamiselt välja seda, et kala püütakse kas ise või oli käepärast kohalik kalamees. Ka soodustasid kalatarbimise kasvu uued kalatooted, kalapoe lähedus, sissetulekute suurenemine, soov toidusedelit mitmekesistada jm põhjused (lisa 5).

Neilt, kes ei olnud rahul oma kala ja kalatoodete söömise sagedusega (ei söö praegu kala üldse, sööb liiga vähe või senisest vähem) küsiti, mis põhjusel see nii on. Valdav enamik vastanuist tõi põhilise põhjusena välja, et kalatooted on liiga kallid ja rahalised võimalused sunnivad neid kala ja kalatoodete arvelt kokku hoidma (joonis 2.6).

Neist vastanutest, kes ei olnud oma kala või kalatoodete söömise sagedusega rahul, hindas neid tooteid liiga kalliks 75% ja mõnevõrra kalliks 18% ning vaid 7% ei näinud hinnas probleemi. Et rahalised võimalused sunnivad toidu pealt kokku hoidma, sellega oli kindlasti nõus 45% ja mõnevõrra nõus 39% oma kala tarbimise sagedusega mitte rahul olnuist. Mõnevõrra vähem olulisena toodi välja, et kala pole alati kättesaadav või müügikoht on kaugel (*seda kindlasti* 19%, *seda mõnevõrra* 49%), värsket kala pole saada (*seda kindlasti* 24%, *seda mõnevõrra* 43%), kalaroogade valik toitlustusasutustes on väike (*seda kindlasti* 23%, *seda mõnevõrra* 44%), valik kauplustes ja turul on väike (*seda kindlasti* 21%, *seda mõnevõrra* 46%), eelistatakse Eesti vete kalu (*seda kindlasti* 28%, *seda mõnevõrra* 35%), kala kvaliteet või värskus ei rahulda (*seda kindlasti* 19%, *seda mõnevõrra* 44%), kala valmistamine on töö- ja ajamahukas (*seda kindlasti* 24%, *seda mõnevõrra* 32%), süüa valmistatakse kodus järjest vähem (sh kalaroogi) (*seda kindlasti* 6%, *seda mõnevõrra* 27%), muudeti toidusedelit ja asendati kalaroad teiste toitudega (*seda kindlasti* 4%, *seda mõnevõrra* 26%), kala ei maitse, pereliikmed ei söö seda (*seda kindlasti* 8%, *seda mõnevõrra* 21%), kala tarbimine mõjub kahjulikult keskkonnale (*seda kindlasti* 5%, *seda mõnevõrra* 19%), muutus tavapärase toiduainete ostmise koht (*seda kindlasti* 4%, *seda mõnevõrra* 18%) ning kala söömist takistavad tervislikud põhjused (*seda kindlasti* 1%, *seda mõnevõrra* 12%).

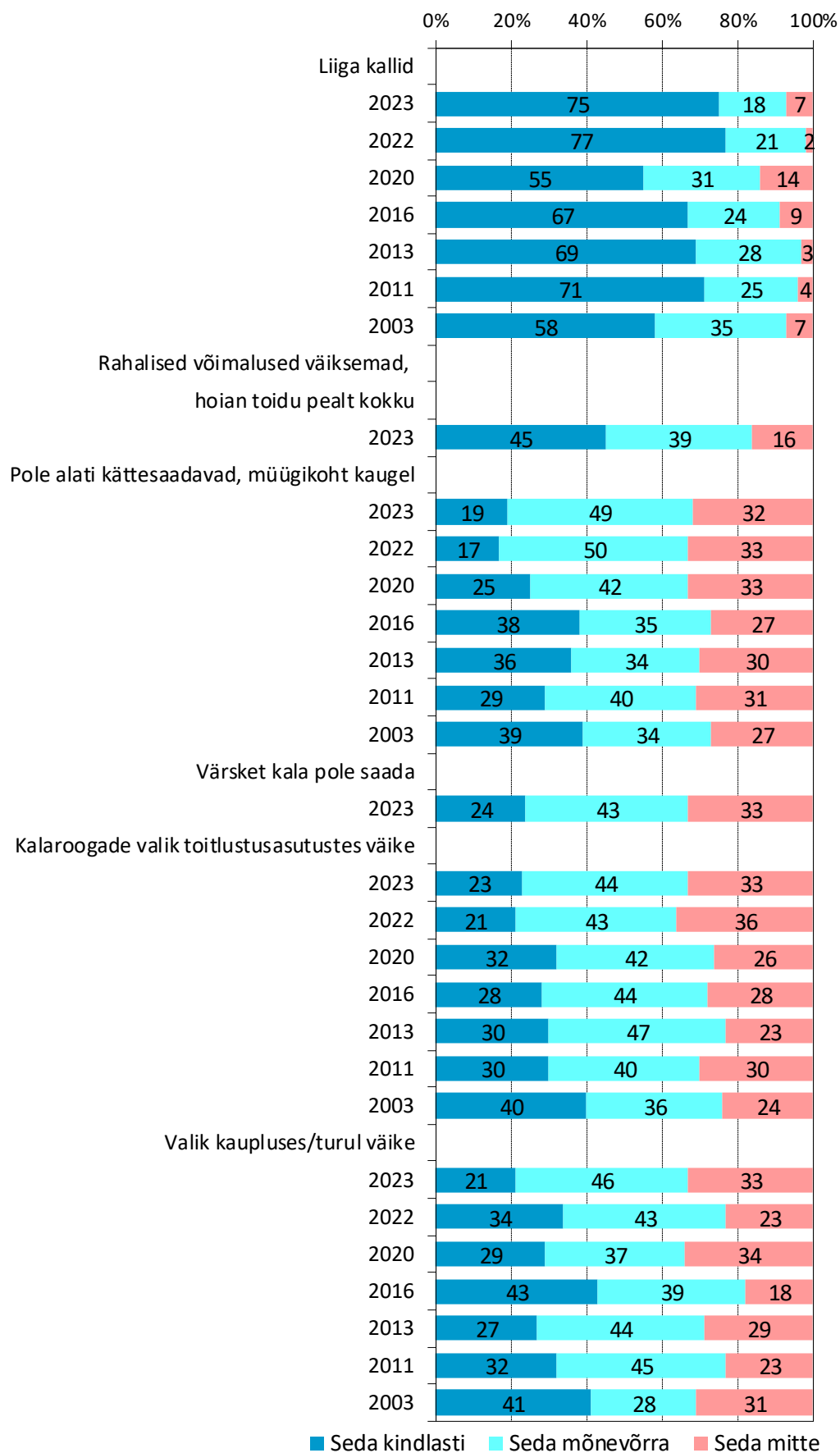
Joonis 2.6. Kala ja kalatoodete tarbimisega rahulolematuse põhjused 2023 (% vastanutest, kes ei olnud rahul oma kala või kalatoodete söömise sagedusega, n=507)

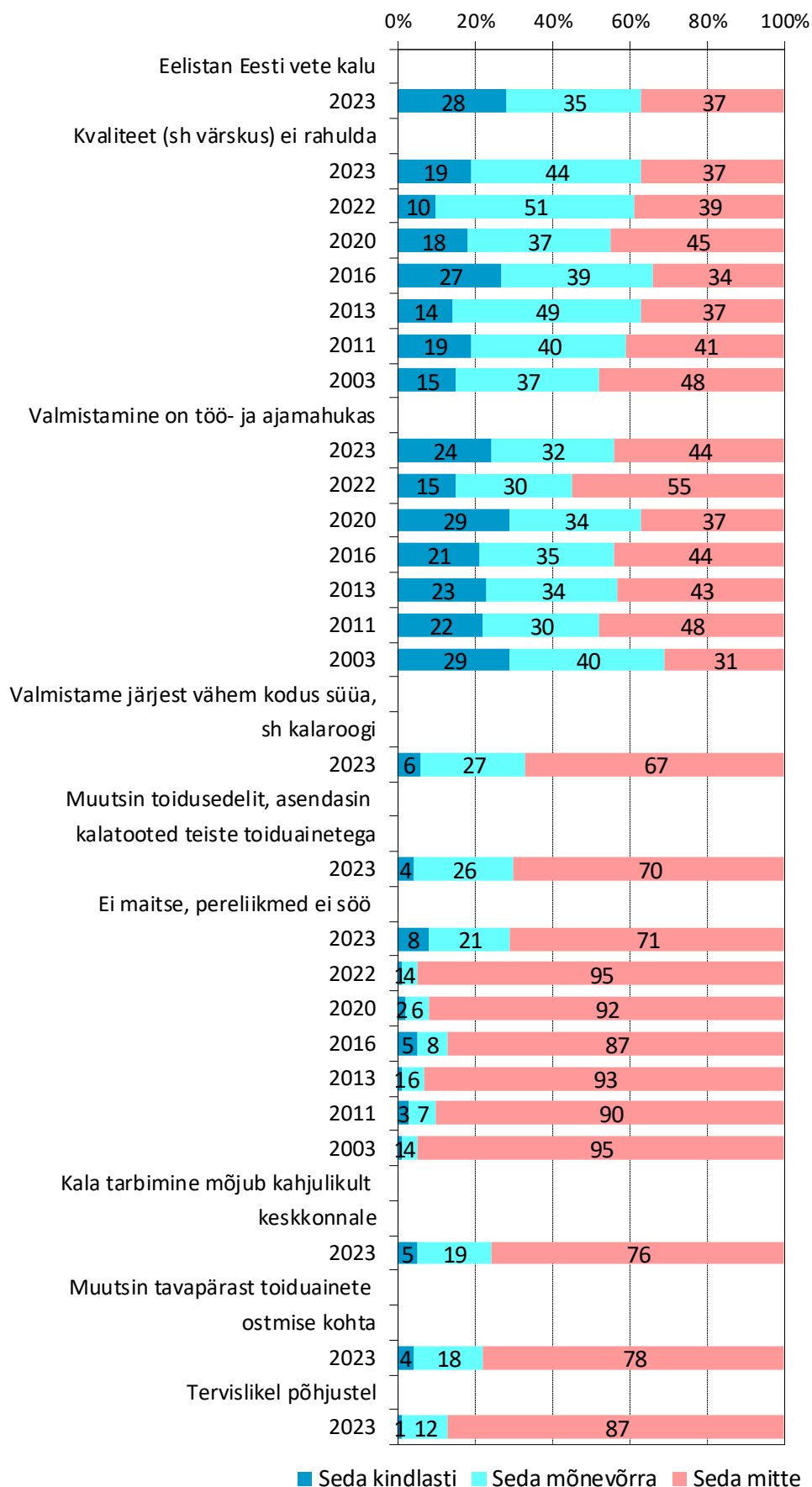
Toodete kallidus elanike jaoks on olnud peamine rahulolematuse põhjus ka kõikides eelnevates kalatarbimise uuringutes (joonis 2.7). Kui 2020. aastal oli rahulolematuse põhjuseks kala ja kalatoodete hinnaga mõnevõrra madalam (*seda kindlasti* 55%), siis järgnevatel aastal kasvas hinnateguri mõju hüppeliselt (*seda kindlasti* 2023. aastal 75% ja 2022. aastal 77%), mille taga võib näha toiduainete hinna ja elukalliduse kiiret tõusu.

Mitme muu negatiivse teguri osas võib teiselt poolt täheldada positiivset nihet selles suunas, et vähenenud on nende hulk, kes nõustuvad vastusevariandiga *seda kindlasti* ja kasvanud on nende arv, kes eelistavad vastusevarianti *seda mõnevõrra* või pole antud väitega nõus, mis tähendab, et vastajad hindavad olukorda antud küsimuses vähem kriitiliselt.

Joonis 2.7. Kala ja kalatoodete tarbimisega rahulolematuse põhjused aastatel 2003–2023 (% vastanutest, kes ei olnud rahul oma kala või kalatoodete söömise sagedusega)

Joonis 2.7. Kala ja kalatoodete tarbimisega rahulolematuse põhjused aastatel 2003–2023 järg (% vastanutest, kes ei olnud rahul oma kala või kalatoodete söömise sagedusega)

Kui näiteks 2016. aastal nõustus sellega, et kala pole alati kättesaadav või müügikoht on kaugel *kindlasti* 38% ja *mõnevõrra* 35% antud küsimusele vastanuist, siis 2023. aastal vastavalt 19% ja 49%, kusjuures 5%-punkti võrra suurenes ka nende osakaal, kes antud väitega üldse ei nõustunud, mis kokkuvõttes osutab olukorra paranemisele. Sama nihe on toimunud ka hinnangutes kala valiku osas kauplustes ja turul: et see on väike, sellega nõustus 2016. aastal *kindlasti* 43% ja *mõnevõrra* 39% ning ei nõustunud 18% ning 2023. aastal vastavalt 21%, 46% ja 33% antud küsimusele vastanuist, mis kõneleb omakorda kala ja kalatoodete valikuvõimaluste suurenemisest kauplustes ja turul.

Ka on paranenud hinnang kala ja kalatoodete kvaliteedile. Kui 2016. aastal nõustus sellega, et kala kvaliteet ja värskus pole rahuldav *kindlasti* 27% ja *mõnevõrra* 39% antud küsimusele vastanuist ning 34% polnud selle väitega nõus, siis 2023. aastal oli jaotus vastavalt 19%, 44% ja 37%, millega hinnang olukorrale paranes.

Muude tegurite osas pole muutused nii silmatorkavad. Uute mõjuritena kala ja kalatoodete tarbimises tõi 2023. aasta uuring välja, et kala tarbimist panevad piirama ka tarbijate rahalised võimalused ja pealesunnitud kokkuvõttes; värske kala mittesaadavus; eelistus tarbida Eesti vete kalu; kodus söögi valmistamisest loobumine; muude toiduainete eelistamine; keskkonnaga seotud või tervislikud põhjused ning muutus tavapärasest toiduainete ostmise kohas (vt protsentjaotusi eelnevas lõigus).

Kõrget hinda kala tarbimist piirava olulise tegurina (vastusevariant *seda kindlasti*) töid kõige enam välja kuni 500€ suuruse leibkonna netosissetulekuga vastajad (95%), Kirde- ja Lõuna-Eesti elanikud (vastavalt 88 ja 86%), rohkem muu rahvuse esindajad kui eestlased (vastavalt 84 ja 71%). Oodatult pidi 91% kuni 500 € suuruse leibkonna netosissetulekuga vastanuist (vastusevariant *seda kindlasti*) kala arvelt kokku hoidma ka oma piiratud rahaliste võimaluste tõttu; teistes gruppides jaotusid vastusevariandid *seda kindlasti* ja *seda mõnevõrra* proportsionaalsemalt (keskmine vastavalt 45% ja 39%).

Vaba vastuse vormis märgitud põhjustena, miks vastaja ei söö üldse kala või sööb liiga vähe, toodi kõrge hinna, rahaliste võimaluste puudumise ja muude eelpool ära toodud põhjuste kõrval välja, et kala võib sisaldada saaste- ja säilitusaineid, tekitab allergiat, puudub oskus kalatoite valmistada, ei leia otsitud toodet, elekter on liiga kallis, on tekkinud takistused ise kala püüda, taimetoitlus, eetilise piirang (ka kala tahab elada), poodides puudub kala kalapuhastamise teenus jm.

2.3. Erinevate kalade ja kalatoodete tarbimine

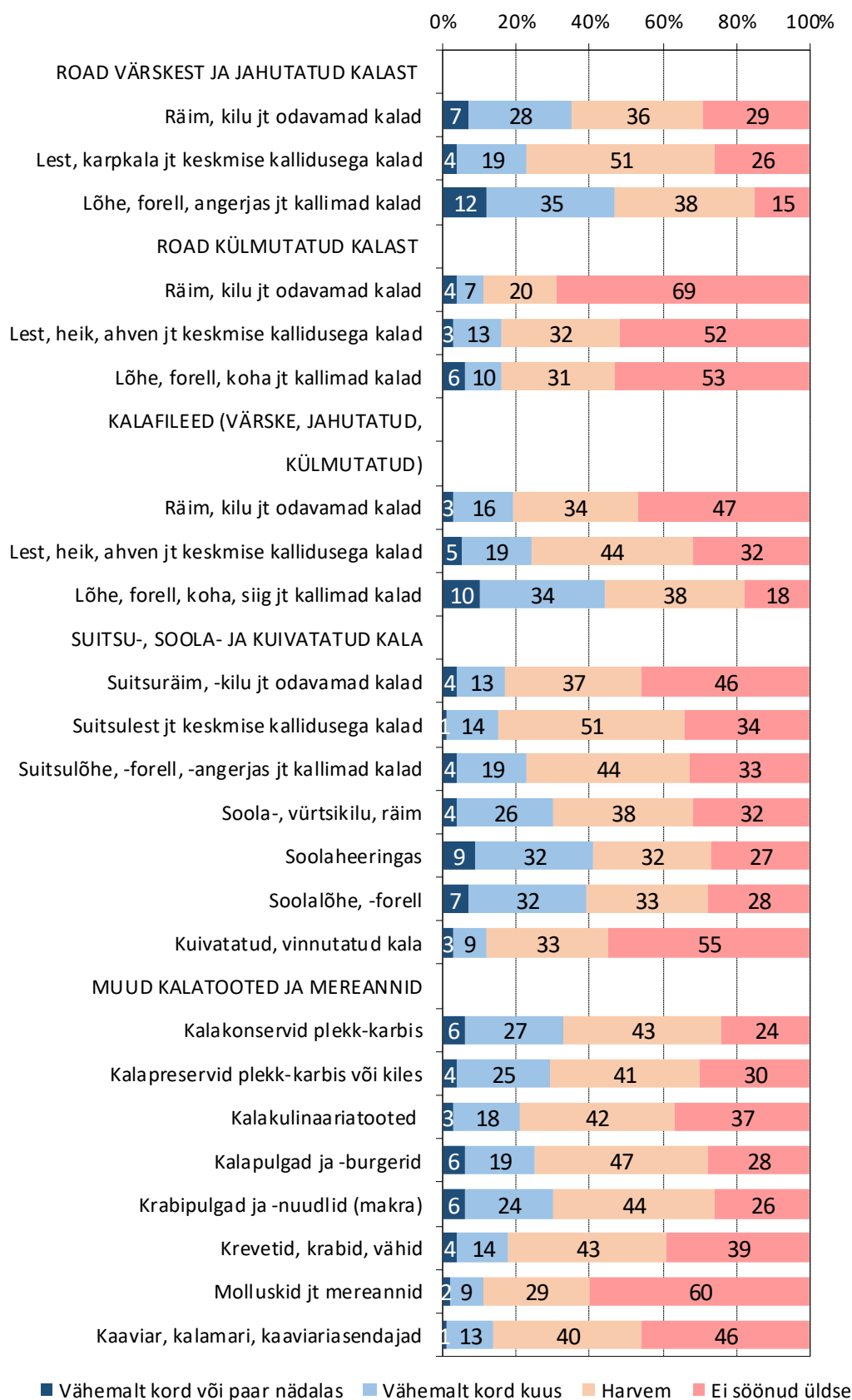
Elanike hinnangute põhjal on võrreldavatel aastatel (2023/2022) püsinud kalatarbimine samades piirides nii liigiti kui ka tarbimise sageduselt ja kõikumised pole olnud väga suured. Kala tarbijad eelistavad toidulauale endiselt värsket ja jahutatud kalast valmistatud kalarooži, eelkõige lõhest ja forellist tehtud toite, soola- ja vürtsikala ning värsket räimest ja kilust valmistatud kalarooži (tabel 2.1, joonis 2.8, lisa 4.1).

Värsket kalast eelistasid vastanud enim **lõhet**, **forelli** jt selle grupi kalu, mida tarbis 2023. aastal 85% vastanutest (2022. a 87%), neist 47% vähemalt korra kuus või sagedamini (2022. a 51%). Võrreldes 2022. aastaga on 4%-punkti võrra vähem neid, kes söövad neid kalu vähemalt korra kuus, mis viitab

Tabel 2.1. Erinevate kala ja kalatoodete söömise sagedus 2022. ja 2023. aastal (% vastanutest)

	Vähemalt kord või paar nädalas		Vähemalt korra kuus		Harvem		Ei söönud üldse	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Road värskest ja jahutatud kalast (v.a kalafileed)								
Räim, kilu jt odavamad kalad	5	7	25	28	40	36	30	29
Lest, karpkala, ahven jt keskmise kallidusega kalad	6	4	20	19	48	51	26	26
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad	11	12	40	35	36	38	13	15
Road külmutatud kalast (v.a kalafileed)								
Räim, kilu jt odavamad kalad	2	4	8	7	20	20	70	69
Lest, heik, ahven jt keskmise kallidusega kalad	4	3	15	13	33	32	48	52
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad	3	6	13	10	27	31	57	53
Kalafileed (värsked, jahutatud, külmutatud)								
Räim, kilu jt odavamad kalad	2	3	14	16	33	34	51	47
Lest, heik, ahven jt keskmise kallidusega kalad	5	5	19	19	39	44	37	32
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad	9	10	37	34	33	38	21	18
Road värskest ja külmutatud kalast (kokku keskmiselt)								
<i>Räim, kilu jt odavamad kalad (kokku keskmiselt)</i>	3	5	16	17	31	30	50	48
<i>Lest, karpkala, ahven jt keskmise kallidusega kalad (kokku keskmiselt)</i>	5	4	18	17	40	42	37	37
<i>Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad (kokku keskmiselt)</i>	8	9	30	26	32	36	30	29
Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala								
Suitsuräim, suitsukilu, suitsuheeringas jt odavamad kalad	4	4	14	13	36	37	46	46
Suitsulest, suitsukarpkala jt keskmise kallidusega kalad	5	1	15	14	48	51	32	34
Suitsulõhe, suitsuforell jt kallimad kalad	4	4	18	19	44	44	34	33
Soola-, vürtsikilu, räim	7	4	22	26	39	38	32	32
Soolaheeringas	11	9	31	32	29	32	29	27
Soolalõhe, -forell	9	7	26	32	36	33	29	28
<i>Soolakala, vürtsikala (kokku keskmiselt)</i>	9	9	26	26	35	35	30	30
Kuivatatud, vinnutatud kala	4	3	11	9	32	33	53	55
Muud kalatooted ja mereannid								
Kalakonservid plekk-karbis (heeringas, räim, sprotid, sardiinid, anšoovis õlis, tomatikastmes jms)	5	6	28	27	41	43	26	24
Kalapreservid plekk-karbis või kiles (Tallinna kilud, Balti vürtsikilud, soolaheeringas jt)	5	4	26	25	41	41	28	30
Kalakulinaartooted lahtiselt, klaas- või plastpakendis (räimed marinaadis, silgusült, heeringa erinevates kastmetes, kala tarrendis jt)	3	3	21	18	38	42	38	37
Kalapulgad ja kalaburgerid (külmutatud, paneeritud)	3	6	27	19	39	47	31	28
Krabipulgad ja -nuudlid (makra)	4	6	24	24	47	44	25	26
Krevetid, krabid, vähid	1	4	18	14	39	43	42	39
Molluskid jt mereannid (kalmaarid, rannakarbid jt)	2	2	6	9	29	29	63	60
<i>Mereannid (kokku keskmiselt)</i>	2	3	12	12	34	36	52	49
Kaaviar (tuuraliste mari), kalamari (lõhe, forelli, siia jm mari), kaaviariasendajad (toodetud kalast), v.a valgumari	1	1	8	13	41	40	50	46

Joonis 2.8. Kala ja kalatoodete tarbimise sagedus 2023. aastal (% vastanutest)

sellele, et kallima hinnaklassi värsked kala on toidulaual harvemini. Noorte kalatarbimine on tagasihoidlikum, 39% 18–29-aastastest noortest ei söö neid kalaliike üldse ja 48% sööb harvemini kui korra kuus. Harvemini kui korra kuus sai neid kalaliike endale lubada ka 53% kuni 500 € suuruse leibkonna kuu netosissetulekuga vastajaist; 22% selle grupi vastanuist ei tarbi neid kalaliike üldse.

Värsket **lesta**, **karpkalu**, **ahvenaid**, **skumbriat**, **turska** jt selle grupi kalu tarbis 2023. aastal 74% vastanuist (sama ka 2022. aastal). Vähemalt korra või paar nädalas tegi seda 4%, vähemalt korra kuus 19% ja harvem 51% vastanuist. Selles kalaliikide grupis on kahanenud nende tarbijate osakaal, kes söövad neid kalu vähemalt iganädalaselt või korra kuus (–3%-punkti). Samas on lisandunud neid, kes söövad neid kalu harva (+3%-punkti). Neid kalaliike eelistasid erinevad vastajagrupid süüa valdavalt harvem.

Räime ja kilu (v.a fileed) tarbis 2023. aastal 71% vastanutest (2022. a 70%). Selle grupi kalu süüakse veidi tihemini kui eelneval aastal. Nii on 5%-punkti võrra kasvanud nende vastanute osakaal, kes söövad neid kalu vähemalt kord kuus või sagedamini, samas kui 4%-punkti võrra on vähenenud nende kalaliikide harva sööjate arv (harvemini kui kord kuus). Kõige ebapopulaarsem (nagu ka eelneval aastal) oli see sortiment 18–29-aastaste noorte seas: iganädalaselt ei tarbinud neid kalaliike üksi vastanud noor, vähemalt korra kuus tegi seda 17%, väga harva 22% ja üldse ei söönud sedasorti kala 61% noortest.

Kalafileede (värsked, jahutatud, külmutatud) tarbimises võib täheldada väikeseid nihkeid suurema tarbimise suunas. **Räime, kilu** jt selle grupi kalade fileed tarbis 2023. a 53% ja 2022. a 49% vastanuist. **Lesta, heigi, ahvena** jt fileede tarbimine suurenes vastavalt 63%-lt 68%-ni vastanuist, kusjuures juurdekasvu 5%-punkti andis harvade kalasööjate osakaalu kasv. **Lõhe, forelli, koha** jt fileede tarbimine suurenes 79%-lt 82%-ni vastanuist ja ka siin toimus suurim nihe (+5%-punkti) harvade kalasööjate osakaalus, samas kui 3%-punkti võrra vähenes neid vastajaid, kes sõid kala kord kuus. Siit järeldub, et kuigi selle tooteliigi tarbijate hulk koguarvult suurenes, vähenes teiselt poolt selle tarbimise sagedus. Lõhe, forelli koha jt fileed tarbisid kõige tihemini suurema sissetulekuga vastajad (leibkonna netosissetulek alates 1001 €-st), kellest tarbis seda toodet vähemalt korra kuus või sagedamini 48–55% vastanuist. See toode oli populaarsem ka 65+ ja 50–64-aastaste vastanute hulgas, kellest tarbis neid tooted vähemalt korra kuus või sagedamini vastavalt 54% ja 52%.

Külmutatud kala sõi vähem kui pool vastanuist (erinevate liikide lõikes 31–48%, 2022. a 30–52%) ja kui sõi, siis pigem harvem, mis ei ole võrreldes eelneva uuringuga oluliselt muutunud. Külmutatud kaladest eelistati **lesta, heiki, ahvenat** jt selle grupi kalu, mida tarbis 2023. aastal 48% vastanuist (2022. a 52%), neist vähemalt kord kuus valmistas neist toitu 16% (2022. a 19%) ja harva 32% vastanuist (2022. a 33%). Eelnevast veidi vähem söödi külmutatud **lõhe, forelli, koha** jt kalu (47%, 2022. a 43%) ning oluliselt vähem külmutatud **räime, kilu** jt kalu (31%, 2022. a 30%). Külmutatud kala oli ühtlaselt ebapopulaarne kõigis vastajarühmades ja ka väiksema leibkonna sissetulekuga vastajad eelistasid tarbida neid tooteid pigem harva või üldse mitte.

Olulisi muutusi ei ole võrreldes eelneva aastaga toimunud ka **suitsu-, soola- ja kuivatatud kalade** söömisel. Kõikumised nende kalaliikide tarbimise sageduses (lähtudes vastajate osakaalust) on jäänud vaid mõne protsendipunkti piiridesse. Neist tooteliikidest eelistatuim on jätkuvalt soolaheeringas ning soolalõhe ja soolaforell, mida sõi vähemalt korra kuus või sagedamini vastavalt 41% ja 39% vastanuist (2022. a 43% ja 35%). Suhteliselt populaarseks jäid ka soola- ja värtsikilu ning -räim, mida tarbis korra kuus või sagedamini 30% vastanuist (2022. a 29%). Nii nagu ka eelneval aastal, tarbiti sellest

tootegrupist kõige vähem kuivatatud ja vinnutatud kala (ei söönud üldse 55%) ning suitsuräime, suitsukilu ja suitsuheeringat (ei söönud üldse 46%). Suurimat tõrksust nende tootegruppide suhtes ilmutasid 18–29-aastased noored, kellest ei tarbinud suitsuräime,-kilu ja -heeringat üldse 67%; soola- ja võrtsikilu ning -räime 59%; kuivatatud ja vinnutatud kala 59%; soolaheeringat 55% ning soolalõhe ja forelli 45%.

Kalakonservide ja -preservide tarbijaskond on püsinud suurtes piirides stabiilne ja siingi pole aasta jooksul suuri muutusi toimunud. Konservide tarbijaid oli vaid veidi rohkem (2%-punkti) ja preservide tarbijaid veidi vähem (-2%-punkti). Neid tooteid tarbib suurem osa vastajaid pigem harvemini (vastavalt 43% ja 41% vastanuist), kuid neljandiku lauale jõuavad need tooted ka vähemalt korra kuus (vastavalt 27% ja 25% vastanuist). Neid tooteid vältisid teistest rohkem taas 18–29-aastased noored, kellest ei tarbinud konserve 34% ja preserve 55%.

Kalakulinaartoodete tarbijaskonna suurus ei ole aastaga oluliselt muutunud, kuid tarbimissagedus on vähenenud. Neid tooteid tarbis 2023. aastal 63% vastanutest (2022. a 62%), kellest kord kuus või sagedamini tegi seda 21% (2022. a 24%) ja harvem 42% (2022. a 38%) vastanuist.

Kalapulkade ja kalaburgerite tarbijaskond on suurenenud 3%-punkti võrra: 2023. a oli nende toodete tarbijaid 72% ja 2022. a 69%. Vastanuist 47% sööb neid tooteid harva (2022. a 39%) ja 25% vähemalt korra kuus või sagedamini (2022. a 30%), mis osutab, et vähenenud on nende toodete tarbimissagedus.

Krabipulkade ja -nuudlite tarbijaskond on jäänud suuresti muutumatuks: 2023. aastal tarbis neid tooteid 74% ja 2022. aastal 75% vastanuist. Suurem osa vastanuist sõi neid harva (44%, 2022. a 47%); vähemasti korra kuus või sagedamini tarbis neid 30% vastanuist (2022. a 28%).

Krevettide, krabide ja vähkide tarbijaskond kasvas eelneva aastaga võrreldes 3%-punkti. Neid tooteid tarbis 2023. a 61% vastanuist (2022. a 58%), neist sagedasi tarbijaid oli 18% ja harvu 43% (2022. a vastavalt 19% ja 39%). Siin eristuvad teistest selgemini üle 2000€ leibkonna netosissetulekuga vastajad, kellest vähemasti korra kuus tarbis neid tooted 46% ja harvem 32%. Neid tooteid tarbisid võrreldes eestlastega rohkem ka muu rahvuse esindajaid, vastavalt 53% ja 79% vastanuist.

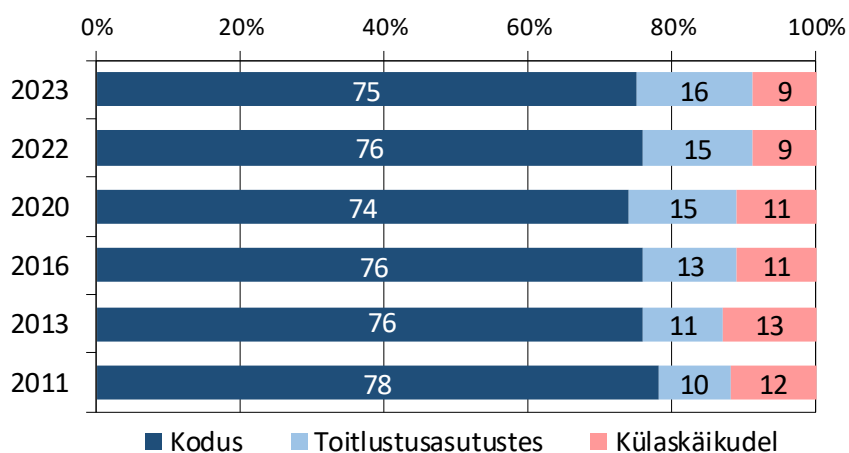
Molluskite ja muude mereandide tarbijaskond on kasvanud 3%-punkti võrra: 2023. aastal tarbis neid 40% ja 2022. aastal 37% vastanuist. Sagedasti (vähemalt kord kuus või rohkem) tegi seda 11% (2022. a 8%) ja harvemini (29%, sama ka 2022. a). Neid tooteid eelistasid üle 2000€ suuruse leibkonna netosissetulekuga vastajad, kellest vähemasti korra kuus tarbis neid tooted 41% ja harvemini 29%.

Kaaviari ja kalamarja (v.a valgumari) tarbijaskond suurenes 4%-punkti võrra. 2023. aastal tarbis neid tooteid 54% vastanuist (2022. a 50%), neist 14% vähemalt korra kuus või rohkem (2022. a 9%) ja 40% harva (2022. a 41%). Neid tooteid tarbisid võrreldes eestlastega rohkem muu rahvuse esindajaid, (vastavalt 42% ja 78% vastanuist) ning üle 2000€ suuruse leibkonna netosissetulekuga vastanud (78%), kellest 41% tarbis neid tooteid vähemalt korra kuus ja 37% harvemini.

Kokkuvõtvalt on kala ja mereandide tarbijate arv ja tarbimissagedus püsinud samas suurusjärgus ning muutused protsentides on olnud napid ja jäänud enamasti statistilise vea (+/-3% protsendipunkti) piiridesse. Samas võib täheldada tendentsi, et üldine kalatoodete ja mereandide tarbimise sagedus on nihkunud harvema tarbimise poole, seda ka siis, kui mingis tootegrupis on tarbijate osakaal kasvanud. See viitab sellele, et kala hinnad on kasvanud kiiremini, kui elanike ostujõud ja kui kala tarbitakse, siis senisest harvemini.

Valdava osa oma söögikordadest tarbib inimene kodus ja kala ei ole selles mõttes erand. Vastanute hinnangul söödi kodus 75% viimase aasta jooksul tarbitud kalast ja kalaroogetest (2022. a 76%), toitlustusasutustes 16% (2022. a 15%) ja külas viibides 9% (sama ka 2022. a) (joonis 2.9). Kuni 500€ suuruse netosissetulekuga vastajad sõid kalatoite keskmisest enam kodudes (86% viimase aasta jooksul tarbitud kalast ja kalaroogetest), 18–29-aastased noored aga eelistavad kodu kõrval kalatoite süüa toitlustusasutustes (26% viimase aasta jooksul tarbitud kalast ja kalaroogetest).

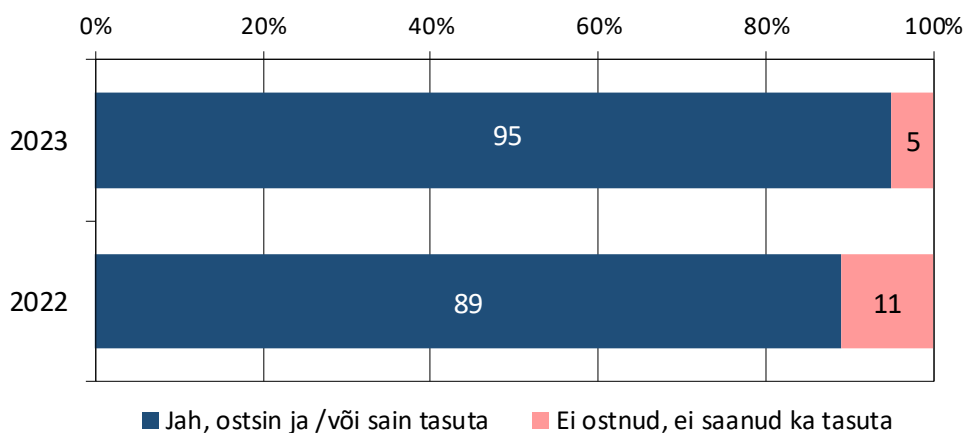
Joonis 2.9. Tarbitud kala ja kalatoodete osakaal tarbimiskohtade lõikes aastatel 2011–2023 %

2.4. Kala ja kalatoodete ostmine

Kui enamiku toiduaineid ostab tarbija tänapäeval poest, enamasti suurtest kaubanduskeskustest, harvemini ka turult, siis kala erisuseks on see, et mingi osa inimesi püüab kala ja ka töötleb seda ise (suitsutab, soolab, kuivatab, konserveerib) ning võib neid tooteid ka teistele anda. 95% küsitlusele vastanuist (2022. a 89%) on kalatooteid kas ostnud või saanud neid tasuta ja vaid 5% (2022. a 11%) kinnitab, et pole kala hankinud ega ka tasuta saanud (joonis 2.10).

Joonis 2.10. Kala ja kalatoodete ostmine viimase aasta jooksul 2022–2023 (% vastanutest)

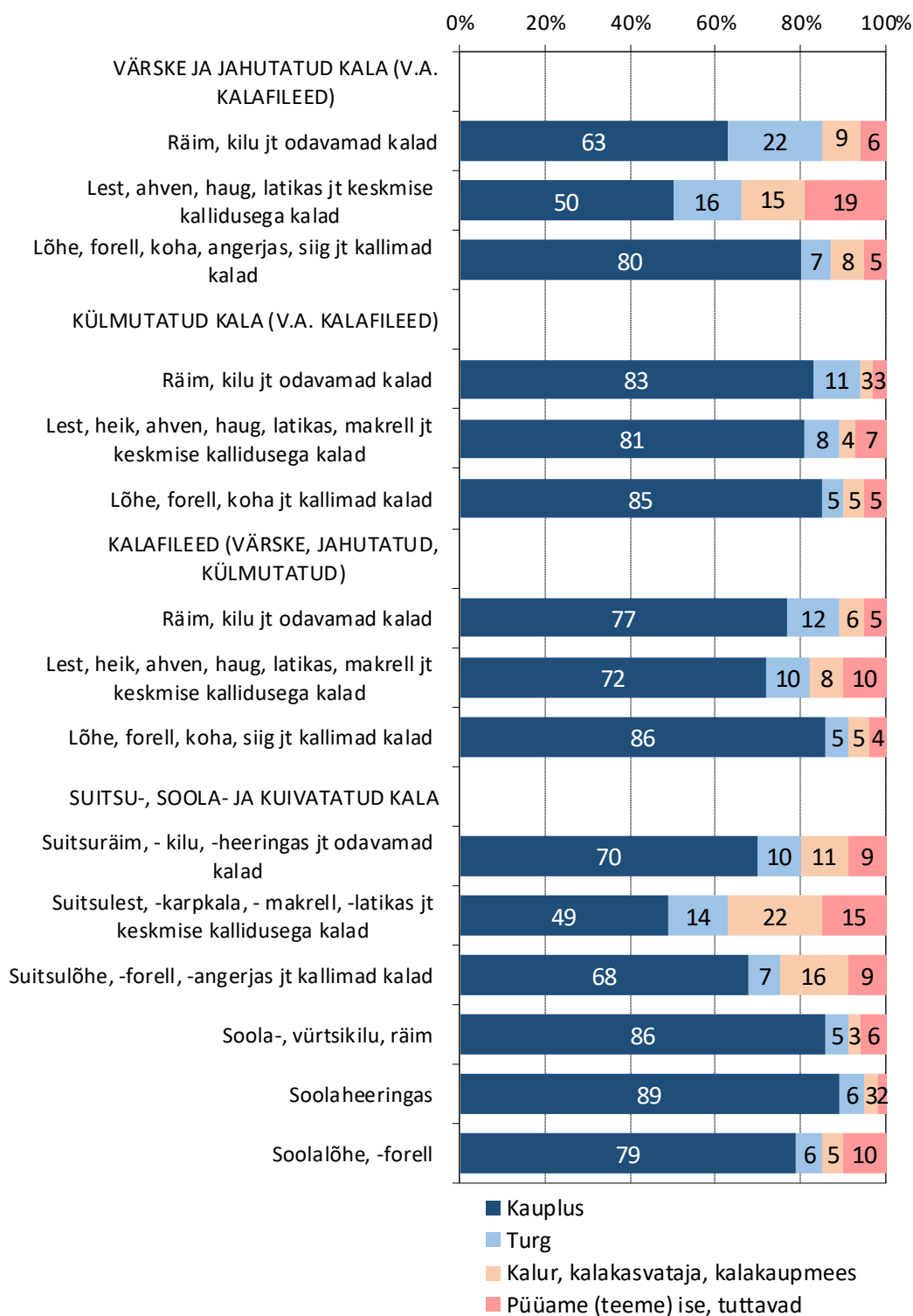

Peamisteks kala ostukohtadeks on kauplused, kust 2023. aastal osteti 49–89% kalast või kalatoodetest (joonis 2.11, tabel 2.2). Kui pikemas perspektiivis on olnud kalamüügikohtadena olulisel kohal ka turud, küündides mõne kalaliigi lõikes kuni kolmandikuni tarbija poolt ostetud kalast, siis nüüdseks on nende osakaal oluliselt vähenenud ja stabiliseerunud teatud piiridesse, kus muutused erinevate kalaliikide lõikes jäävad mõne protsendipunkti vahemikku.

Valdavalt vaid poest osteti soolaheeringat (89%); soolakilu ja vürtsikilu, -räime (86%); fileeritud lõhe, forelli, koha jt (86%) ning külmutatud lõhe, forelli, koha jt (85%) ja külmutatud räime, kilu jt (83%). Kõige väiksem oli poest ostetu osakaal suitsulesta, suitsukarpkala, suitsumakrelli jt selle grupi kalade (49%) ning värskel lesta, karpkala, ahvena jt kalade osas (50%), mida soetati sageli ka mujalt või püüti ise. Turult soetati keskmiselt 14% ülalnimetatud suitsukala kogusest; kalurilt, kalakasvatajalt või kalakaupmehelt 22% ja ise püütu või tuttavalt saadu osakaal oli 15%; värskel lesta, karpkala jt selle grupi kalade kogusest soetati turult 16%; kalurilt, kalakasvatajalt või kalakaupmehelt 15% ja ise püütu või tuttavalt saadud kala osakaal oli 19%. Turult osteti sageli ka värsket räime, kilu jt selle grupi kalu (keskmiselt 22% kogusest). Muudes kalagruppides jäi turult ostetud kala osakaal 5–12% piiridesse.

Turgete kasutasid räime, kilu jt selle grupi kalade ostukohana sagedamini Lääne-, Lõuna- ja Kesk-Eesti elanikud (keskmiselt vastavalt 35%, 25% ja 25% kala kogusest), kuid seda kala eelistasid turult osta ka 50–64-aastased (28% kogusest) ja 65+ vanuses vastanud (32% kogusest). Lesta, karpkala jt selle grupi kalu eelistati Lääne-Eestis püüda sageli kas ise või hankida tuttavalt (33% kogusest) (lisa 4.1).

Joonis 2.11. Kala ja kalatoodete ostukohtade struktuur 2023, %

Tabel 2.2. Kala ja kalatoodete ostukohtade struktuur 2011–2023 (% kala kogustest)

	Kauplu- sest	Turul	Kalurilt, kalakasva- tajalt, kalakaup- mehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt	KOKKU	Vasta- mata	
Värske ja jahutatud kala (v.a kalafileed)							
Räim, kilu jt odavamad kalad	2011	50	33	11	6	100%	14
	2013	54	28	13	5	100%	15
	2016	53	29	13	5	100%	27
	2020	59	25	11	5	100%	23
	2022	60	24	11	5	100%	39
	2023	63	22	9	6	100%	40
Lest jt keskmise kallidusega kalad	2011	52	21	13	14	100%	24
	2013	50	19	17	14	100%	22
	2016	55	19	12	14	100%	39
	2020	51	17	14	18	100%	26
	2022	48	17	16	19	100%	40
	2023	50	16	15	19	100%	45
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad	2011	77	10	8	5	100%	18
	2013	74	11	10	5	100%	19
	2016	82	9	6	3	100%	23
	2020	80	8	6	6	100%	14
	2022	83	6	6	5	100%	28
	2023	80	7	8	5	100%	32
Külmutatud kala (v.a kalafileed)							
Räim, kilu jt odavamad kalad	2011	76	18	3	3	100%	42
	2013	78	16	4	2	100%	43
	2016	81	11	2	6	100%	60
	2020	86	9	3	2	100%	48
	2022	91	5	2	2	100%	60
	2023	83	11	3	3	100%	64
Lest jt keskmise kallidusega kalad	2011	81	13	3	3	100%	30
	2013	76	14	5	5	100%	33
	2016	83	8	3	6	100%	51
	2020	82	10	3	5	100%	39
	2022	80	8	4	8	100%	51
	2023	81	8	4	7	100%	56
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad	2011	83	9	4	4	100%	39
	2013	80	9	6	5	100%	41
	2016	88	4	4	4	100%	56
	2020	87	6	4	3	100%	43
	2022	89	4	2	5	100%	53
	2023	85	5	5	5	100%	56

	Kauplu- sest	Turul t	Kalurilt, kalakasva- tajalt, kalakaup- mehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt	KOKKU	Vasta- mata
Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud)						
Räim, kilu jt odavamad kalad 2011	73	20	3	4	100%	35
2013	75	16	6	3	100%	34
2016	78	15	2	5	100%	52
2020	80	13	4	3	100%	42
2022	79	14	3	4	100%	53
2023	77	12	6	5	100%	57
Lest jt keskmise kallidusega kalad 2011	78	12	4	6	100%	28
2013	74	13	6	7	100%	31
2016	80	11	4	5	100%	46
2020	76	12	6	6	100%	36
2022	71	14	6	9	100%	48
2023	72	10	8	10	100%	52
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad 2011	82	9	5	4	100%	27
2013	80	9	6	5	100%	29
2016	88	6	4	2	100%	35
2020	84	7	5	4	100%	21
2022	87	6	3	4	100%	34
2023	86	5	5	4	100%	35
Värske ja külmutatud kala (kokku keskmiselt)						
Räim, kilu jt odavamad kalad 2003	31	48	17	4	100%	-
(kokku keskmiselt) 2011	66	24	6	4	100%	30
(kokku keskmiselt) 2013	69	20	8	3	100%	31
(kokku keskmiselt) 2016	71	18	6	5	100%	44
(kokku keskmiselt) 2020	75	16	6	3	100%	38
(kokku keskmiselt) 2022	77	14	5	4	100%	51
(kokku keskmiselt) 2023	74	15	6	5	100%	54
Lest jt keskmise kallidusega kalad 2003	36	36	16	12	100%	-
(kokku keskmiselt) 2011	70	15	7	8	100%	27
(kokku keskmiselt) 2013	67	15	9	9	100%	29
(kokku keskmiselt) 2016	73	13	6	8	100%	45
(kokku keskmiselt) 2020	69	13	8	10	100%	34
(kokku keskmiselt) 2022	66	13	9	12	100%	46
(kokku keskmiselt) 2023	68	11	9	12	100%	51
Lõhe, forell jt kallimad kalad 2003	55	22	14	9	100%	-
(kokku keskmiselt) 2011	81	9	6	4	100%	28
(kokku keskmiselt) 2013	78	10	7	5	100%	30

	Kauplu- sest	Turul t	Kalurilt, kalakasva- tajalt, kalakaup- mehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt	KOKKU	Vasta- mata
<i>(kokku keskmiselt) 2016</i>	86	6	5	3	100%	38
<i>(kokku keskmiselt) 2020</i>	84	7	5	4	100%	26
<i>(kokku keskmiselt) 2022</i>	86	5	4	5	100%	38
<i>(kokku keskmiselt) 2023</i>	84	6	6	4	100%	41
Suitsu-, soola ja vürtsikala						
Suitsuräim, -kilo, jt odavamad kalad 2003	52	32	6	10	100%	-
2011	70	18	5	7	100%	27
2013	71	15	6	8	100%	27
2016	73	11	8	8	100%	43
2020	69	12	9	10	100%	32
2022	66	13	13	8	100%	48
2023	70	10	11	9	100%	54
Suitsulest jt keskmise kallidusega kalad 2003	51	29	7	13	100%	-
2011	65	13	10	12	100%	31
2013	64	13	9	14	100%	30
2016	65	11	12	12	100%	46
2020	58	14	14	14	100%	31
2022	54	13	20	13	100%	46
2023	49	14	22	15	100%	46
Suitsulõhe, suitsuforell jt kallimad kalad 2003	67	18	6	9	100%	-
2011	79	9	6	6	100%	37
2013	76	10	6	8	100%	38
2016	80	7	6	7	100%	47
2020	72	10	10	8	100%	32
2022	70	12	11	7	100%	44
2023	68	7	16	9	100%	45
Soola-, vürtsikilo, räim 2011	84	8	2	6	100%	23
2013	84	8	2	6	100%	21
2016	88	5	2	5	100%	37
2020	87	5	3	5	100%	28
2022	86	6	4	4	100%	42
2023	86	5	3	6	100%	48
Soolaheeringas 2011	86	11	2	1	100%	14
2013	87	10	2	1	100%	17
2016	87	9	2	2	100%	29
2020	90	7	2	1	100%	22
2022	93	4	3	0	100%	37

	Kauplu- sest	Turul t	Kalurilt, kalakasva- tajalt, kalakaup- mehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt	KOKKU	Vasta- mata
2023	89	6	3	2	100%	41
Soolalõhe, -forell						
2011	81	6	2	11	100%	33
2013	79	6	3	12	100%	35
2016	81	6	2	11	100%	40
2020	78	6	4	12	100%	28
2022	83	7	3	7	100%	39
2023	79	6	5	10	100%	42
<i>Soola- ja vürtsikala (kokku keskmiselt)</i>						
Soolakala, vürtsikala 2003	63	23	4	10	100%	-
(kokku keskmiselt) 2011	84	8	2	6	100%	23
(kokku keskmiselt) 2013	83	8	2	7	100%	24
(kokku keskmiselt) 2016	85	7	2	6	100%	35
(kokku keskmiselt) 2020	85	6	3	6	100%	26
(kokku keskmiselt) 2022	87	6	3	4	100%	39
(kokku keskmiselt) 2023	85	6	3	6	100%	44

2.5. Suuremate sissetulekute mõju kala ostmisele

Statistikaameti andmetel oli keskmine brutokuupalk 2022. aastal 1685 € ja 2023. aasta III kvartali seisuga 1812 €. Keskmine brutopalk kasvas sellel ajavahemikul 7,5% ja tarbijahinnaindeks 2022 ja 2023. aasta võrdluses keskmiselt 9,2%. Samas toidu ja mitteamkohoolsete jookide tarbijahinnaindeks kerkis aastases võrdluses 15,8%, söömine väljaspool kodu ja majutus kallines 10% ning majapidamisega seotud kulud 10,6%.³⁵ Lisaks tuleb arvestada, et 2023. aastasse kandus ka 2022. aasta eriti järsk hinnatõus, kui tarbijahinnaindeks kerkis 19,4%, sealjuures toiduainete ja mitteamkohoolsete jookide osas 19,9%.³⁶

Elukalliduse järsk tõus määrab paratamatult ka tarbija valikuid. Kuna vältimatult tuleb tasuda eluaseme ja majapidamisega seotud kulud, on tarbija sunnitud kokku hoidma muude kuludelt, sh toiduainetelt, eelistades odavamaid, allahinnatud või soodushinnaga tooteid. See vastavalt mõjutab ka kala tarbimist, mille hind on tarbija hinnangul liiga kõrge ja on sundinud kala tarbimist vähendama (vt pt 2.2, joonis 2.6).

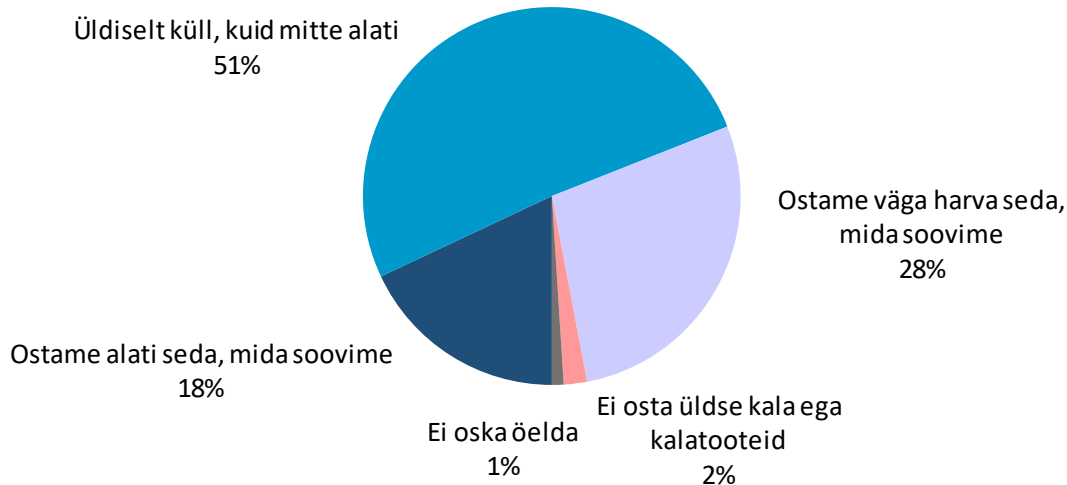
Vastates küsimusele, mil määral võimaldab vastaja pere rahaline olukord osta soovitud kala ja kalatooteid, märkis 51% vastanutest, et see on üldiselt võimalik, kuid mitte alati. Vastanuist 18%

³⁵ Vt <https://www.stat.ee/et/uudised/tarbijahinnaindeks-tousis-2023-aastal-92>

³⁶ Vt <https://www.stat.ee/et/uudised/tarbijahinnaindeks-tousis-2022-aastal-194>

kinnitas, et ostab alati seda, mida soovib ja 28%, et ostab seda, mida soovib väga harva. 2% vastanuist kinnitas, et ei osta kala ega kalatooteid ja 1% ei osanud sellele küsimusele vastata (joonis 2.12).

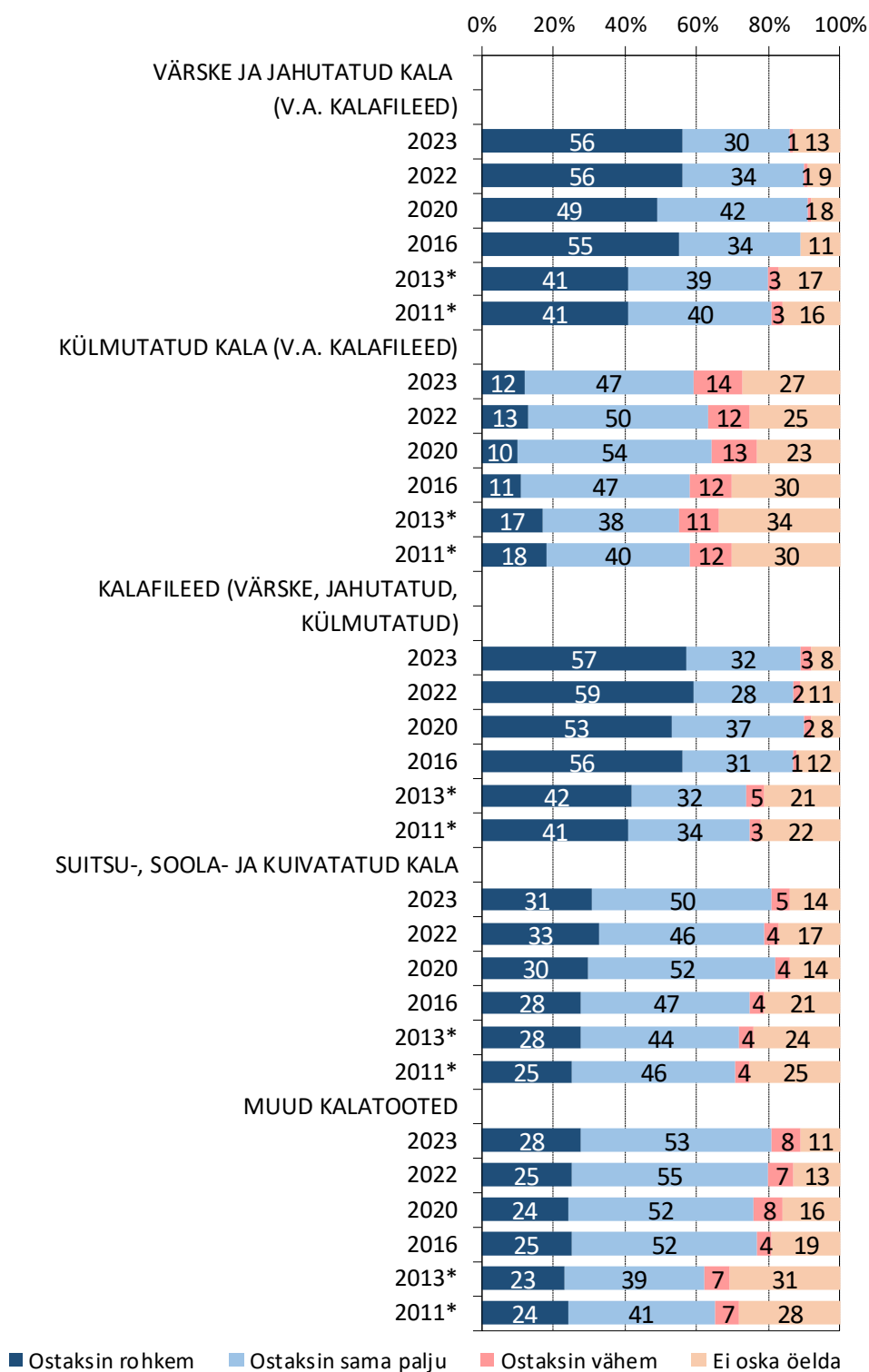
Joonis 2.12. Pere rahalise olukorra mõju soovitud kala ja kalatoodete ostmisele 2023 (% vastanutest)

Tarbijailt küsiti samuti, kas nad suuremate sissetulekute korral ostaksid või tarbiksid kala rohkem. Küsitluse tulemused näitavad, et sissetuleku kasvades ostaks üle poole ehk 56% vastanuist (sama 2022. a) rohkem värsket ja jahutatud kala ning 57% (2022. a 59%) rohkem kalafileeid (joonis 2.13). Suutsutatud, soolatud ja kuivatatud kala ostaks senisest enam 31% (2022. a 33%), külmutatud kala 12% (2022. a 13%) ja muid kalatooteid 28% vastanuist (2022. a 25%). Teisalt, kuna sissetulekute kasv muudab ka tarbija eelistusi, oleks 14% vastanuist (2022. a 12%) valmis vähendama külmutatud kala tarbimist, arvestades, et see tooteliik on küll odavam, kuid ei ole kvaliteedilt võrreldav värsket kala või muude kvaliteetsemate toiduainetega.

Sarnaselt varasematele tarbijauuringutele mõjutaks sissetulekute suurenemine kalatarbimist kõikides elanike gruppides ning värsket ja jahutatud kala ostaks rohkem 47–65% vastanuist, erandiks vaid üle 2000 € suuruse kuu netosissetulekuga vastajad, kellest ostaks neid tooteid rohkem vaid 27%, samas kui 61% ostaks neid jätkuvalt sama palju. Teistes tarbijagruppides jääb nende osakaal, kes oma ostueelistusi ei muudaks 17–35% piiridesse. Sama palju ostaks 2000 € suuruse kuu netosissetulekuga vastajaist 68% ka suitsu-, soolatud ja kuivatatud kala ning 56% kalafileeid. Nende toodete ostu oleks sellest tarbijagrupist valmis suurendama vastavalt 15% ja 32% vastanuist. Kõige ükskõiksemad ollakse külmutatud kala vastu ja selle tarbimisest on 9–22% vastanuist valmis suuremate sissetulekute korral ka loobuma. Teistest rohkem avaldas valmidust osta palga suurenemise korral külmutatud kala rohkem kuni 500 € teeniv vastaja (20% vastajarühmast).

Joonis 2.13. Sissetulekute suurenemise mõju kala ja kalatoodete ostmisele 2011–2023
(% vastanutest; *keskmiselt)

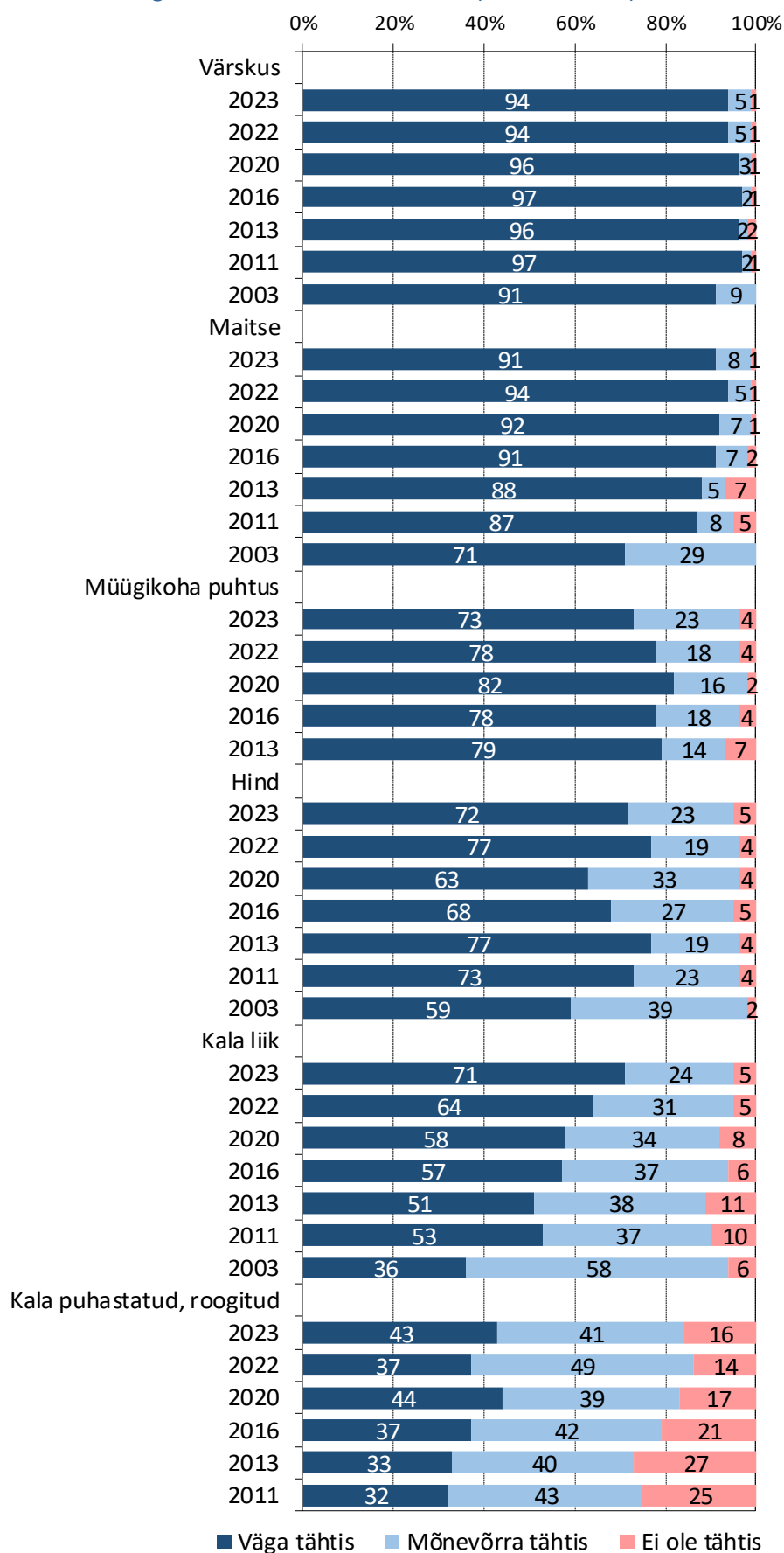
2.6. Tähtsad tegurid kala ostmisel ja eelistatuid ostuviisiid

Kala ostmisel hindasid vastajad kõige tähtsamaks kala värskust, maitset, müügikoha puhtust, hinda ja kala liiki. Need tegurid on püsinud esireas kõikides Eesti Konjunktuuriinstituudi vastavasisulistest küsitlustes ka varasemalt. 2023. aastal pidas kala ostmisel värskust väga tähtsaks 94% vastanutest (sama ka 2022. a), maitset 91% (2023. a 94%), müügikoha puhtust 73% (2022. a 78%), hinda 72% (2022. a 77%) ja kala liiki 71% vastanuist (2022. a 64%) (joonis 2.14). Mõistetavalt on tarbija jaoks kõige olulisemad just kala värskus ja maitse, samas kui ka parimat kala ei osteta kohtadest, kus puudub hügieen või kui soovitud toote (kalaliigi) hind on liiga kõrge. Kõige suuremad muutused vaadeldud nelikus on läbinud just kala hind ja kala liik. Võrreldes 2003. aastaga peab kala hinda 2023. aastal väga tähtsaks 13%-punkti võrra rohkem ja kala liiki 35%-punkti võrra rohkem vastajaid. Kui esimene muutus on seotud pideva hinnatõusuga, siis teine kõneleb pigem elukvaliteedi tõusust, kus tarbija on oma valikutes kindlam ega lähtu ostuotsuse tegemisel ainult odavamast hinnast, vaid omaenda eelistustest seda nii kala liigi kui ka maitse osas.

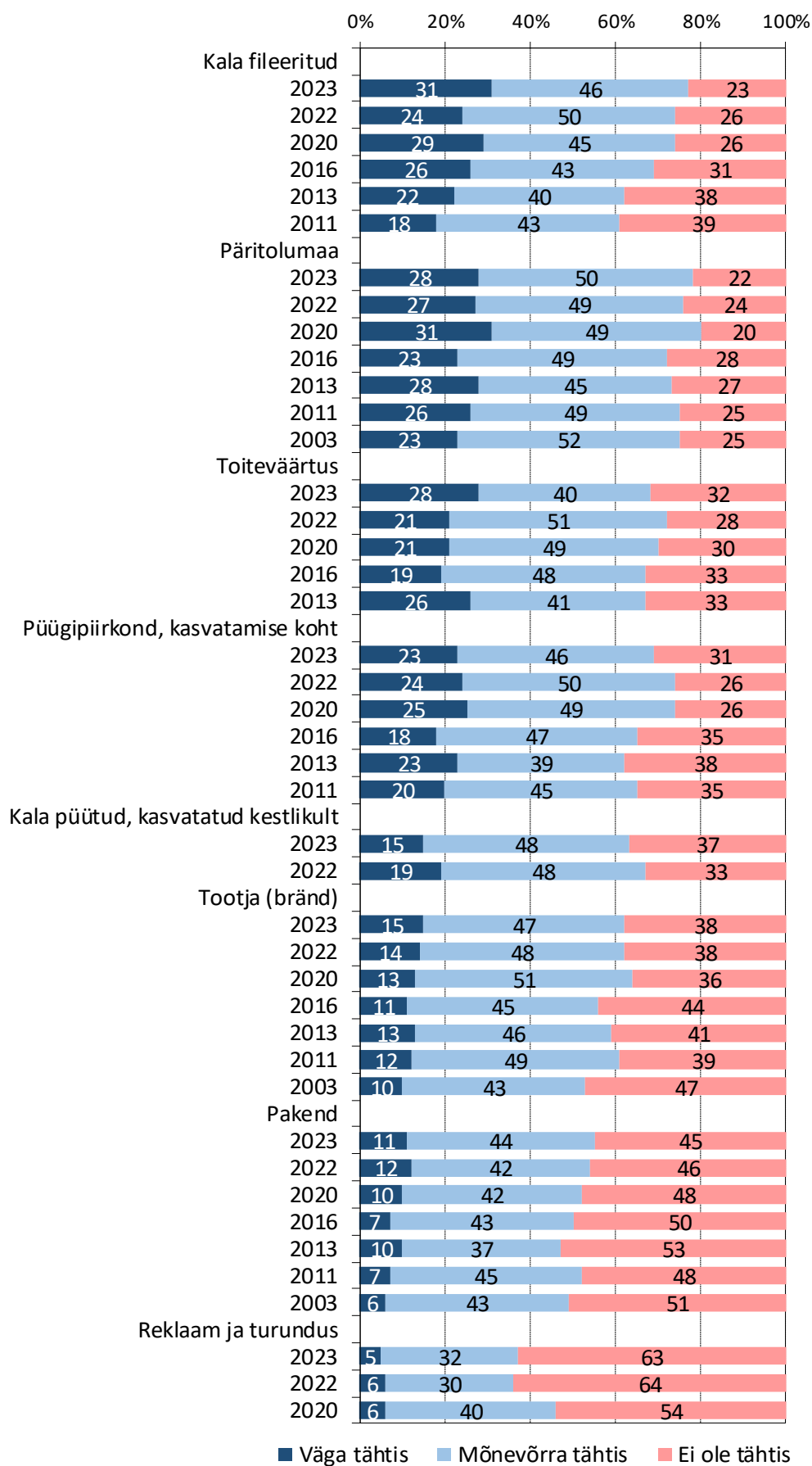
Oma maitse-eelistuste, kuid ka mugavuse prioritseerimisest kalaostude tegemisel kõneleb ka see, et aina rohkem eelistab tarbija osta kala puhastatud või roogitud kujul või fileerituna. Võrreldes 2011. aastaga peab 2023. aastal kala roogitust või puhastatust väga tähtsaks 11%-punkti võrra rohkem ja selle fileerimist 13%-punkti võrra rohkem vastajaid. Mõnevõrra olulisemaks on muutunud ka pakend, mida pidas 2023. aastal väga tähtsaks 11% vastanuist (2011. a 7%). 2023. aastal on võrreldes 2022. aastaga rohkem rõhku pandud samuti kala ja kalatoodete toiteväärtusele, kus seda on tähtsaks pidanud 28% vastanuist (2022. a 21%). Teiselt poolt on langenud tarbija huvi selle vastu, kas kala on püütud või kasvatatud kestlikult, mida pidas 2023. aastal oluliseks 15% ja 2022. aastal 19% vastanuist. Tarbija huvi püügipiirkonna, kala kasvatamise koha vastu mõjutab samuti kala ostuvalikuid, seda pidas 2023. aastal väga tähtsaks 23% vastanuist ja 2022. aastal 24%. Tootja või tootja brändi pidas väga tähtsaks 15% vastanutest (2022. a 14%) ning reklaami ja turundust 5% (2022. a 6%). Need muutused on statistilise vea piirides ega ole olulised.

Sotsiaaldemograafiliste gruppide lõikes pidasid kala värskust, maitset, müügikoha puhtust, kala liiki ja hinda ühtviisi oluliseks kõik elanike rühmad. Tegurite hindamisel oli gruppide lõikes ka üksikuid erisusi, mis kaldusid keskmisest kõrvale. Näiteks kui kala maitset pidas väga tähtsaks keskmiselt 91% ja mõnevõrra tähtsaks 8% vastanuist, siis 18–29-aastastest noortest märkis selle väga tähtsaks oluliselt vähem, vaid 71% ja mõnevõrra tähtsaks 25% vastanuist, mis teisalt vastab noorte keskmiselt väiksemale huvile kalatoodete vastu. Noored tähtsustasid märkimisväärselt keskmisest vähem ka kala toiteväärtust, mis polnud üldse tähtis 53%-le 18–29-aastastest noortest (keskmine 32%). Väga tähtsaks pidas seda tegurit ostuotsuse tegemisel 26% (keskmine 28%) ja mõnevõrra tähtsaks 21% noortest (keskmine 40%). Hinnategurit pidasid keskmisest märkimisväärselt olulisemaks kuni 500 € suuruse leibkonnlükme netosissetulekuga vastajad (väga tähtis 93%, keskmiselt 72%). Sama grupp erines teistest ka sellega, et pidas kala ostmisel keskmisest rohkem tähtsaks, et see oleks püütud ja kasvatatud kestlikult (väga tähtis 23%, keskmine 15%), mis tundub hästi kokku kõlavat selle grupi säästva eluviisiga.

Joonis 2.14. Elanikele olulised tegurid kala ostmisel 2003–2023 (% vastanutest)

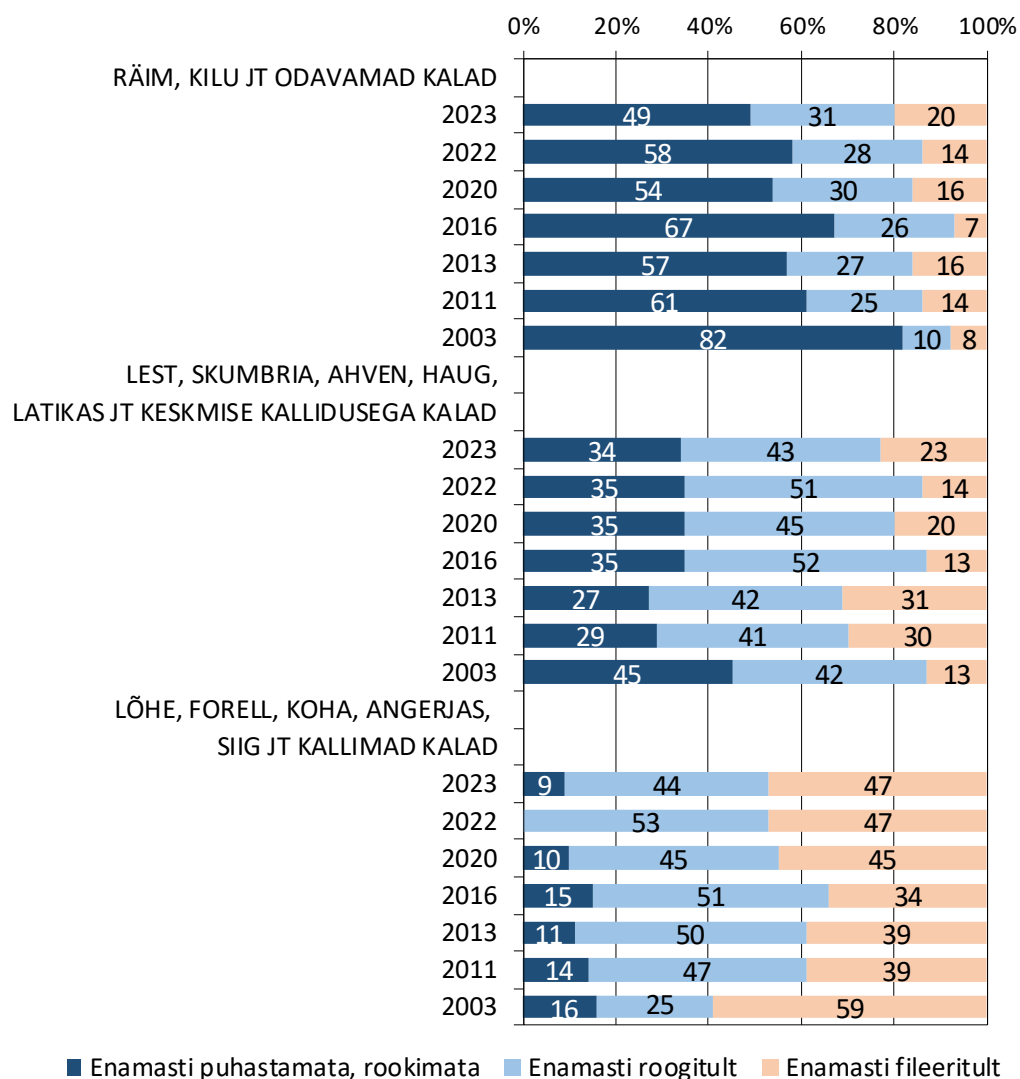

Joonis 2.14. Elanikele olulised tegurid kala ostmisel 2003–2023 (% vastanutest; järg)

Järgnev osa puudutab värsket ja külmutatud kala ostmise eelistusi, lähtuvalt sellest, kas seda soovitakse osta naturaalselt rookimata, roogitud või fileeritud kujul. Joonisel 2.15 on ära toodud **värsket kala ostjate** eelistused erineva hinnatasemega kalade lõikes, joonisel 2.16 aga **kõikide vastanute** värsket ja külmutatud kalade ostmise eelistused.

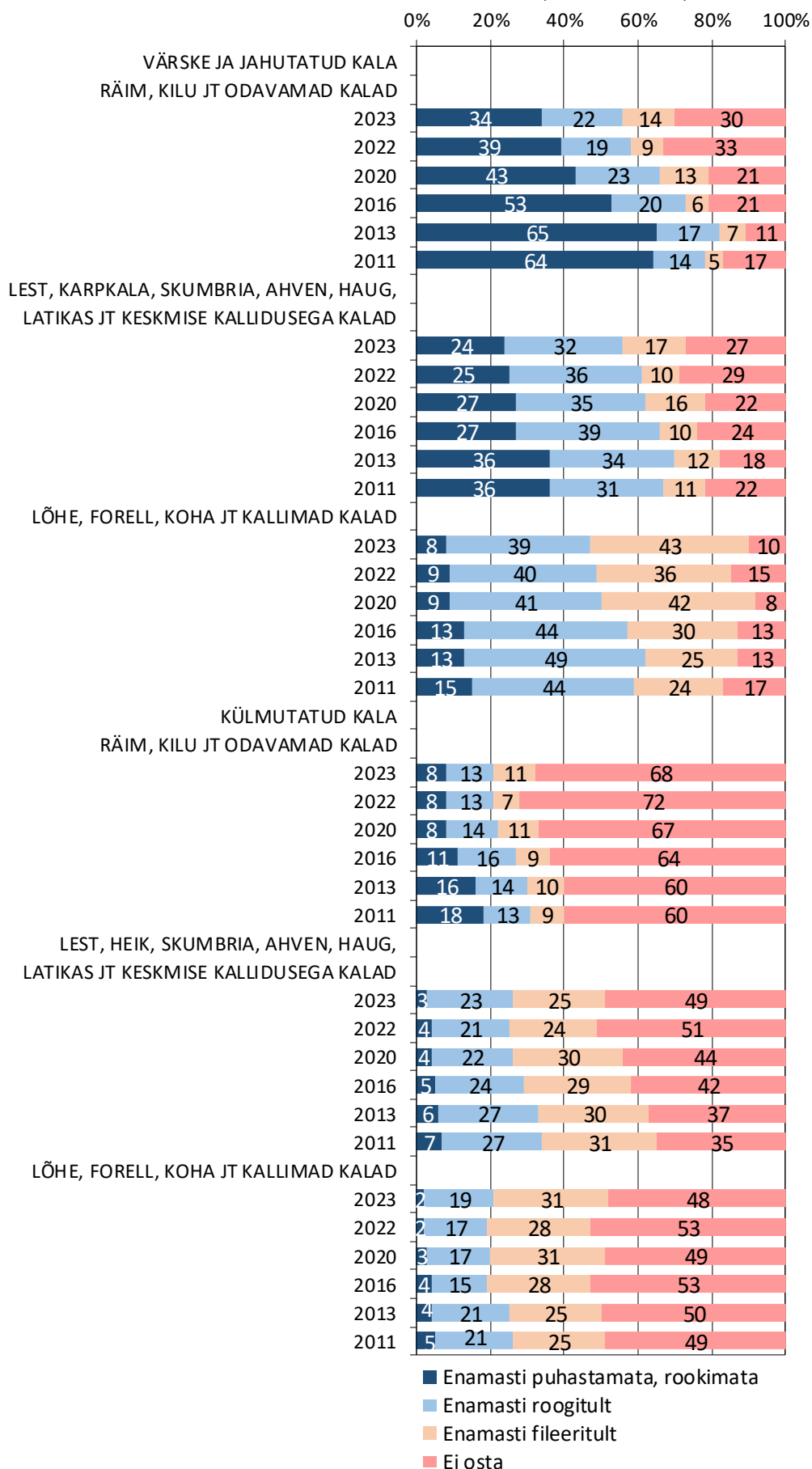
Joonis 2.15. Värsket kala ostjate eelistatuimad kala ostuviisid aastatel 2003–2023 (% vastanutest)

Rookimata kujul eelistab ligi pool värsket kala tarbijaskonnast (49%, 2022. a 58%) osta ennekõike värsket kilu, räime jt selle kategooria kalu. Kuid aastate jooksul on see tendents siiski muutunud ja aina enam vastanuist eelistab neid kalu kas roogitud või fileeritud (2023. a vastavalt 31% ja 20%). Võrdluseks: 2003. aastal ostis seda kala rookimata kujul 82%, roogitud ja fileeritud kokku 18% vastanuist (joonis 2.15). Siit võib järeldada, et tarbija on muutunud nõudlikumaks ja on valmis meelepäraste toote ja mugavuse eest maksma ka kõrgemat hinda.

Lesta, skumbria, ahvena ja teiste selle grupi kalade osas võib kala töötlusviiside osas näha väljakujunenud hoiakuid. Nii on rookimata kujul seda liiki kala alates 2016. aastast eelistanud stabiilselt 34–35% ja roogitud või fileeritud kujul 65–66% värsket kala tarbijaist.

Joonis 2.16. Elanike eelistatuimad kala ostuviisid aastatel 2011–2023 (% vastanutest)

Lõhet, forelli, koha jt selle kategooria kalasid ostetakse valdavalt kas roogitult või fileeritult. 2023. aastal ostis selle grupi kalu roogitult 44%, fileeritult 47% ja rookimata kujul vaid 9% värskete kalade tarbijaist.

Kui värsket kala on kuni kolmandik vastajaid valmis ostma ka puhastamata kujul, siis külmutatud kala soovitakse valdavalt kas roogitult või fileeritult (joonis 2.16). Külmutatud räime, kilu jt selle kategooria kalu eelistab rookimata kujul 8% ja roogitud või fileeritult kujul 24% vastanuist (2022. a vastavalt 8% ja 20%). Võrreldes 2011. aastaga, kui odavamaid külmutatud rookimata kalu eelistas 18% vastanuist, on rookimata kala osakaal vähenenud 10%-punkti võrra ja samas kasvanud 8%-punkti võrra nende osakaal, kes seda liiki külmutatud kala üldse ei tarbi.

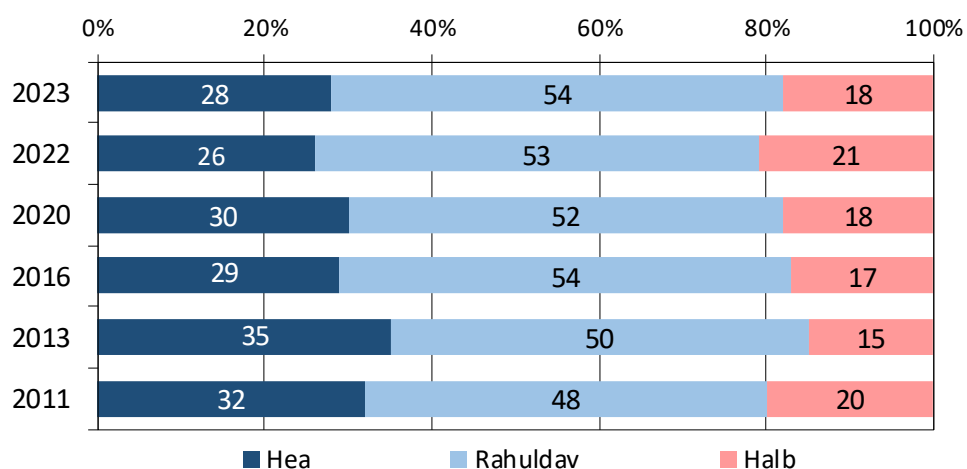
Lesta, heiki, skumbriat jt selle grupi külmutatud kalu eelistab rookimata kujul vaid 3% ja roogitult või fileeritult 48% (2022. a vastavalt 4% ja 45%). Selle grupi külmutatud kala tarbijate hulk on võrreldes 2011. aastaga, kui selle grupi tooteid tarbis 65% vastanuid, vähenenud 14%-punkti võrra, kusjuures see on 4–6%-punkti kahanenud kõikides töödelduse astmetes.

Lõhe, forelli, koha jt selle grupi külmutatud kalu eelistab rookimata kujul 2% ning roogitult ja fileeritult 50% (2022. a vastavalt 2% ja 45%). Selle tooteliigi osas on tarbija eelistused püsivad suhteliselt muutumatuna.

2.7. Hinnangud kala ja kalatoodete valikule kauplustes

Kuna peamiselt ostetakse toitu kauplustest ning valdav osa kala ja -toodetest ostetakse samuti kauplustest, paluti vastajatel hinnata toodete valikut 24-s rühmas just kaupluste põhjal. Hinnanguid anti kolmesel skaalal: *hea*, *rahuldav* või *halb*. 2023. aastal pidas üle poole elanikest kaupluste kalavalikut üldiselt rahuldavaks ja see trend on püsivad läbi aastate samades piirides (joonis 2.17). Üldhinnang näitab 24 tooterühma hinnangute keskmist. 2023. aastal pidas kala ja kalatoodete valikut kauplustes rahuldavaks 54%, heaks 28% ja halvaks 18 (2022. a vastavalt 53%, 26% ja 21%).

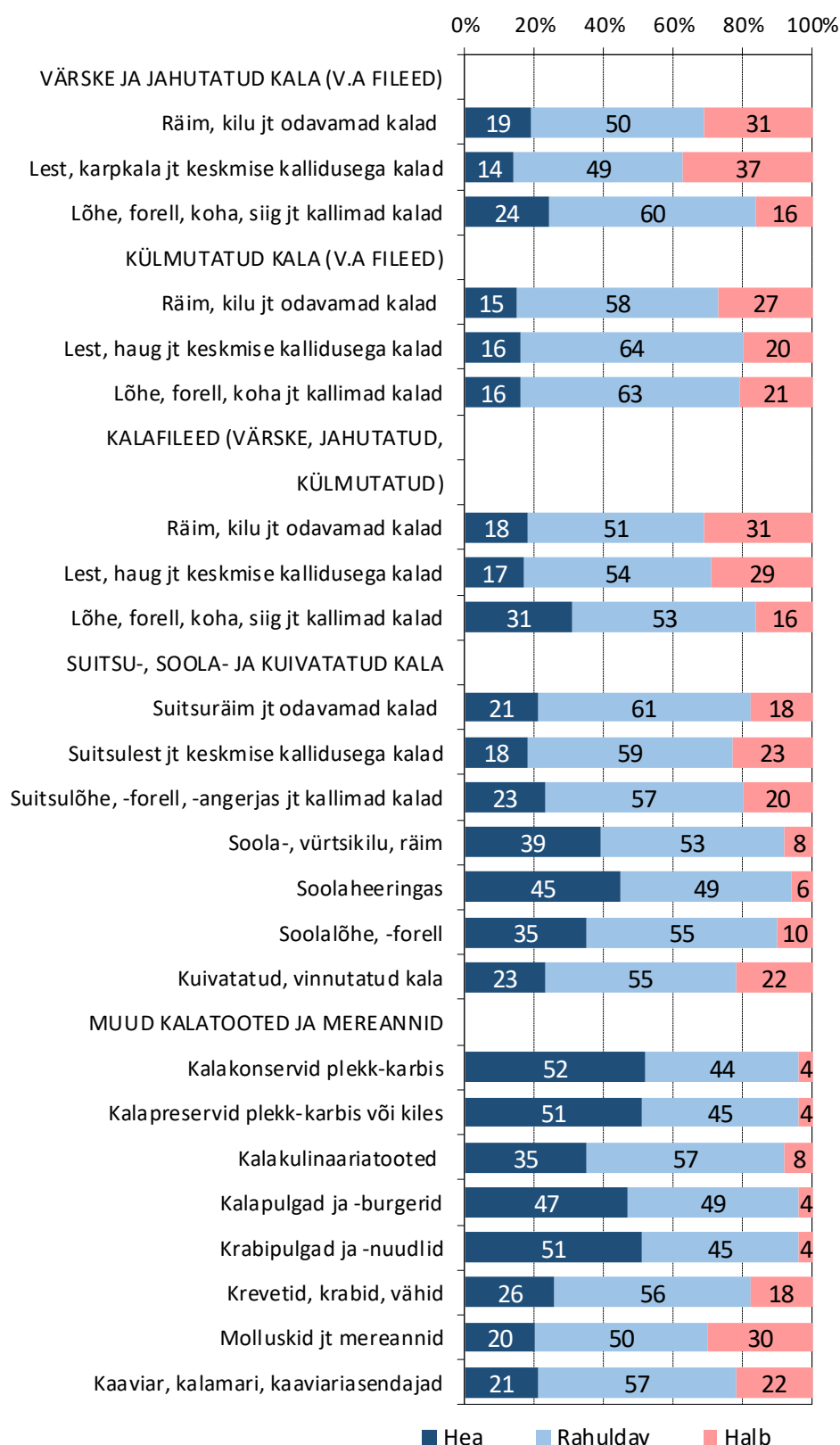
Joonis 2.17. Hinnangud kala ja kalatoodete valikule kauplustes 2011–2023 (keskmiselt) (% vastanutest)

Kõige paremaks hinnati kaupluste valikut (hinne *hea*) kalakonservide (52%, 2022. a 49%), krabipulkade ja -nuudlite (51%, 2022. a 46%), preservide (51%, 2022. a 44%), kalapulkade ja -burgerite (47%, sama ka 2022. a) ning soolaheeringa (45%, 2022. a 44%) osas. Võrreldes 2022. aastaga on hinde *hea* osakaal suurenenud 17-s tootegrupis 3–7%-punkti võrra, halvenenud 4-s tootegrupis 1–3%-punkti võrra ja jäänud samaks 3-s tootegrupis (joonis 2.18, tabel 2.3). Neist kalapreservide osas paranes hinde *hea* osakaal poodide pakkumisele 7%-punkti, lõhe ja forelli pakkumisele ning kuivatatud, vinnutatud kala pakkumisele 6%-punkti ning krabipulkade- ja -nuudlite pakkumisele 5%-punkti võrra. Teiselt poolt kahanes hinde *halb* andnute osakaal 14 tootegrupis 1–9%-punkti võrra, suurenes 6 tootegrupis 1–3%-punkti võrra ja jäi samaks 4 tootegrupis. Seega võib kokkuvõttes tõdeda, et tarbija hinnang kaupluste tootevalikule pigem paranes.

Halvaks hinnati enim värske lesta, karpkala, ahvena, makrelli jt selle grupi kalade pakkumist (hinne *halb* 37%); mõnevõrra vähem anti hinnet *halb* nii värske kui ka külmutatud räime, kilu jt selle grupi kalade pakkumisele (hinne *halb* mõlemas grupis 31%) ning molluskite pakkumisele (hinne *halb* 30%). Kuna hinde *halb* osakaal on mitmetes tootegruppides ikka veel suur, osutab see, et kuigi tootevalik on kauplustes paremaks muutunud, on selles veel küllaga ka kasvuruumi.

Joonis 2.18. Hinnangud kala ja kalatoodete valikule kauplustes 2023 (% vastanutest)

Tabel 2.3. Hinnangud kala ja kalatoodete valikule kauplustes aastatel 2022–2023 (% vastanutest)

	Hea		Rahuldav		Halb	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Värsked ja jahutatud kala (v.a kalafileed)						
Räim, kilu jt odavamad kalad	16	19	55	50	28	31
Lest, karpkala, ahven, makrell jt keskmise kallidusega kalad	13	14	46	49	35	37
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad	24	24	55	60	13	16
Külmutatud kala (v.a kalafileed)						
Räim, kilu jt odavamad kalad	15	15	60	58	25	27
Lest, heik, ahven, makrell jt keskmise kallidusega kalad	17	16	58	64	19	20
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad	17	16	60	63	21	21
Kalafileed (värsked, jahutatud, külmutatud)						
Räim, kilu jt odavamad kalad	15	18	53	51	32	31
Lest, heik, ahven, makrell jt keskmise kallidusega kalad	15	17	52	54	33	29
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad	25	31	60	53	15	16
Värsked ja külmutatud kala (kokku keskmiselt)						
<i>Räim, kilu jt odavamad kalad (kokku keskmiselt)</i>	15	17	56	53	29	30
<i>Lest, karpkala jt keskmise kallidusega kalad (kokku keskmiselt)</i>	15	16	52	55	33	29
<i>Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad (kokku keskmiselt)</i>	22	24	58	58	20	18
Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala						
Suitsuräim, suitsukilu, suitsuheeringas jt odavamad kalad	19	21	57	61	24	18
Suitsulest, suitsukarpkala jt keskmise kallidusega kalad	15	18	53	59	32	23
Suitsulõhe, suitsuforell jt kallimad kalad	22	23	57	57	21	20
Soola-, vürtsikilu, räim	41	39	48	53	11	8
Soolaheeringas	44	45	46	49	10	6
Soolalõhe, -forell	33	35	52	55	15	10
<i>Soolakala, vürtsikala (kokku keskmiselt)</i>	43	40	47	52	10	8
Kuivatatud, vinnutatud kala	17	23	56	55	27	22
Muud kalatooted ja mereannid						
Kalakonservid plekk-karbis (räim, sprotid, sardiinid jms)	49	52	47	44	4	4
Kalapreservid plekk-karbis või kiles (Tallinna kilud, Balti vürtsikilud, soolaheeringas jt)	44	51	52	45	4	4
Kalakulinaartooted lahtiselt, klaas- või plastpakendis	36	35	54	57	10	8
Kalapulgad ja kalaburgerid (külmutatud, paneeritud)	47	47	49	49	4	4
Krabipulgad ja -nuudlid (makra)	46	51	48	45	6	4
Krevetid, krabid, vähid	23	26	52	56	25	18
Molluskid jt mereannid (kalmaarid, rannakarbid jt)	17	20	48	50	35	30
<i>Mereannid (kokku keskmiselt)</i>	20	23	50	53	30	24
Kaaviar (tuuraliste mari), kalamari (lõhe, forelli, siia jm mari), kaaviariasendajad (toodetud kalast), v.a valgumari	19	21	54	57	27	22

2.8. Elanike ettepanekud kauplustele pakkumise parandamiseks

Nii nagu ka varasemates uuringutes, leidis enamik vastanuist (91–94%), et on kas väga oluline või mõnevõrra oluline, et kauplused oma kalatoodete pakkumist parandaksid. Et seda pole vaja teha, leidis olulistest valdkondades (soodsam hind, sooduspakkumised, kala värskus ja värske kala laiem valik) vaid 6–9% vastanuist. Teistes valdkondades nagu müügipiirkond, päritolumaa jm oli nõudlikkus mõnevõrra väiksem ja neid näitajaid pidas oluliseks 69–84% ning ebaoluliseks vastavalt 16–31% vastanuist (joonis 2.19).

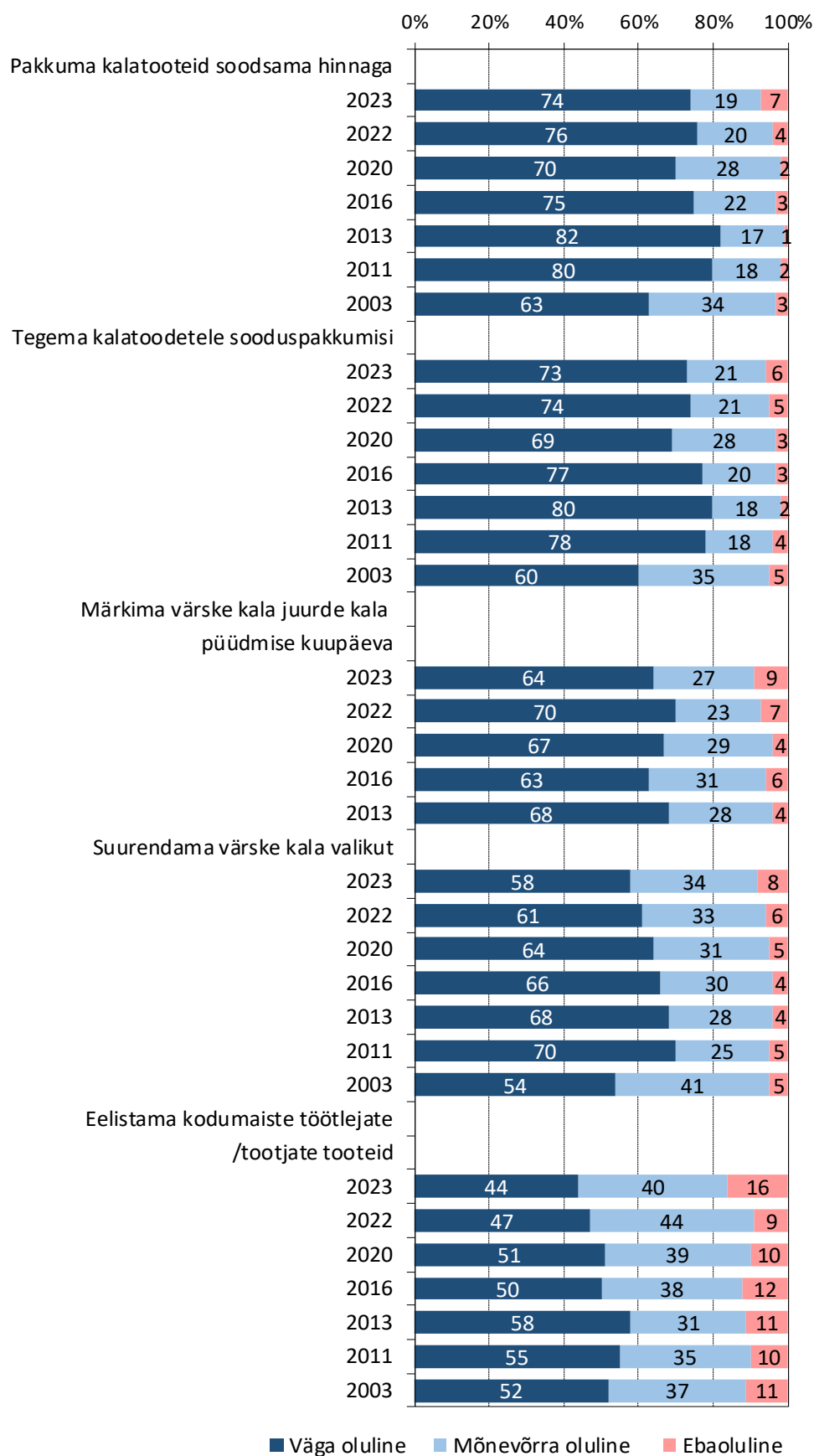
Ennekõike sooviksid tarbijad kala müügil näha soodsamaid hindu ja sooduspakkumisi. Kui värske kala ostmisel on esmasteks tingimusteks, et kala oleks värske ja maitsev, siis müügitegevuse edendamisel on tähtsaks peetud just hinnategurit. Väga oluliseks, et kalatooteid müüdaks soodsama hinnaga pidas 74% ja mõnevõrra oluliseks 19% vastanuist (2022. a vastavalt 76% ja 20%) ning et tehtaks sooduspakkumisi vastavalt 73% ja 21% (2022. a 74% ja 21%).

64% vastanuist pidas väga oluliseks ja 27% mõnevõrra oluliseks, et värske kala juures oleks märgitud kala püüdmise kuupäev (2022. a 70% ja 23%) ja 58% arvates oleks väga oluline ja 34% mõnevõrra oluline värske kala suurem valik (2022. a 61% ja 33%). Mõnevõrra vähem vastanuist (44%) pidas väga oluliseks ja 40% mõnevõrra oluliseks ka kodumaiste toodete eelistamist (2022. a 47% ja 44%).

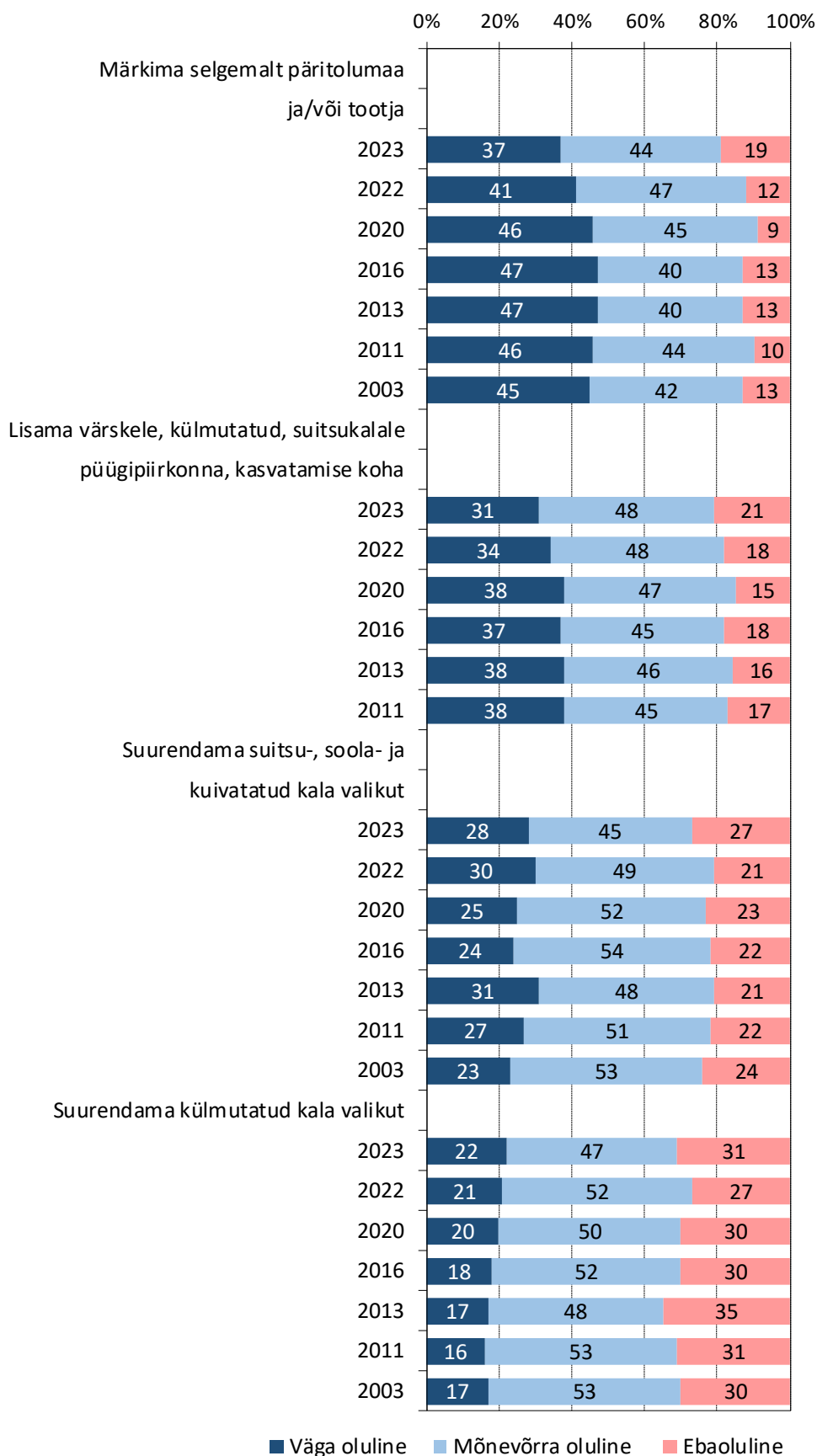
Kõiki neid näitajaid iseloomustab samas väike nihe leebema suhtumise poole ja vastavalt on 2–6-punkti võrra vähenenud nende vastajate osakaal, kes peavad neid tingimusi väga oluliseks ning 1–4-punkti võrra suurenenud vastajate osakaal, kes peavad neid mõnevõrra oluliseks ja 2–3-punkti võrra nende arv, kelle arvates on need näitajad ebaolulised.

Muude parandamist vajavate tingimustena, mida sai vabalt juurde lisada, tõid vastajad samuti esile kala hinna, sooduspakkumised (mitte ainult lõhele ja forellile), kala värskuse, ebapiisava tootevaliku, kalaleti puuduliku kujunduse, kilepakendi hermeetilisuse, rookimise teenuse puudumise ja kalalettide puudumise väiksemates poodides. Kui varasemalt on palju tähelepanu pööratud kalamüügi halbadele tingimustele just väikepoodides, siis sedakorda see probleem vabades vastustes väga esile ei kerkinud. See on teema, mis vajab ilmselt eraldi uurimist, kui paljud väikepoodidest on värske kala müümisest loobunud või missugustel tingimustel see siiani toimub; kui palju väikepoodid on suletud ja mil määral on ostjaskond ümber orienteerunud suurtele poekettidele, kus kala müügitingimused on paremad. Viimasest tulenevad ka leebunud hinnangud värske kala müügitingimustele.

Joonis 2.19. Elanike ettepanekud kauplustele kala ja kalatoodete pakkumise parandamiseks 2003–2023 (% vastanutest)

Joonis 2.19. Elanike ettepanekud kauplustele kala ja kalatoodete pakkumise parandamiseks 2003–2023 (% vastanutest; järg)

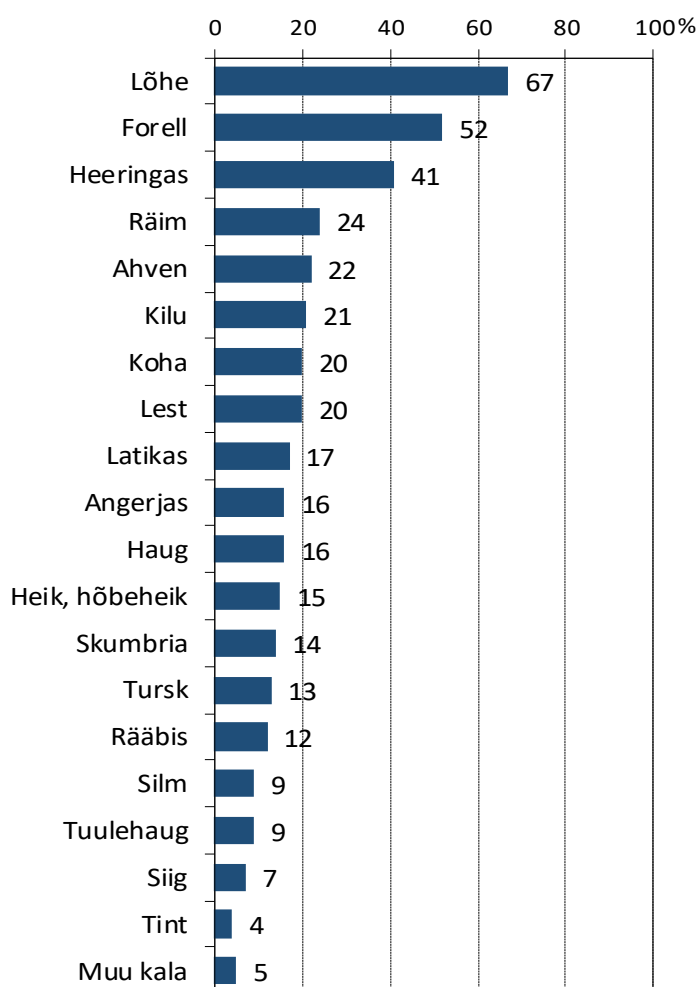

2.9. Lemmikkalad

Etteantud loetelu kasutades paluti vastajail kirja panna kuni kolm lemmikkala, mida neile meeldib süüa ja vajadusel loetelu täiendada puuduolevate kaladega.

Elanike kalaeelistused ei ole võrreldes varasemate uuringutega muutunud. Enim armastavad elanikud süüa punase lihaga kalu – lõhet ja forelli, kuid ka heeringat. Lõhet nimetas lemmikuna 67% kõigist uuringus osalenutest (2022. a 64%), forelli 52% (2022. a 46%) ja heeringat 41% (2022. a 40%). Vähem nimetati eelistatud kalana räime (24%, 2022. a 22%), ahvenat (22%, 2022. a 21%), kilu (21%, sama 2022. a), koha (20% 2022. a 25%) ja lesta (20%, 2022. a 23%) (joonis 2.20).

Joonis 2.20. Elanike lemmikkalad 2023 (% vastanutest)

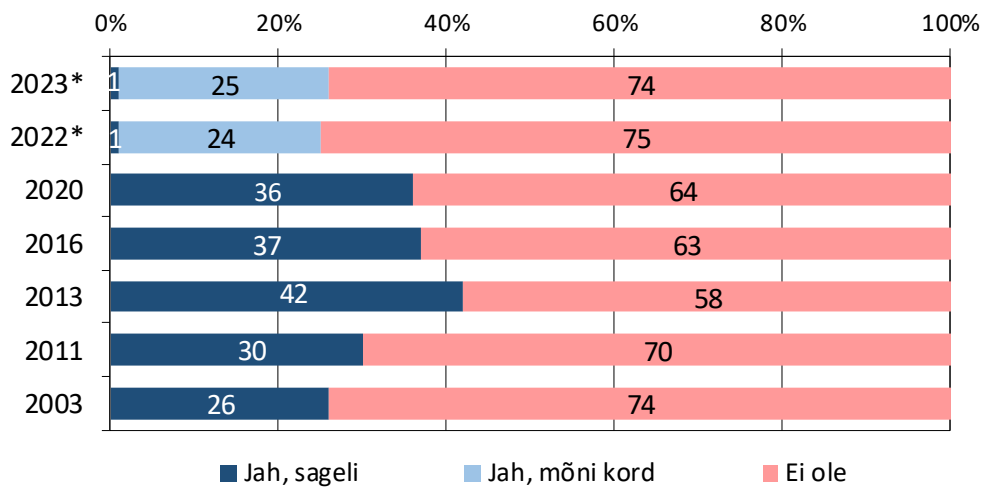
Lõhe ja vähemal määral forell ning heeringas olid lemmikuks kõikides vastanute rühmades vaatamata vanusele, soole, sissetuleku suurusele ja elukohale (lisa 4.1). Lõhet märkisid lemmikalana kõige sagedamini 18–29-aastased noored (77%), Kirde- ja Põhja-Eesti elanikud (vastavalt 75% ja 74%), muu rahvuse esindajad võrreldes eestlastega (vastavalt 75% ja 63%) ning üle 2000 € suuruse leibkonnaliikme netosissetulekuga vastajad (74%). Forelli eelistasid teistest enam 18–29-aastased noored (73%), heeringat Kirde-Eesti elanikud (59%), 50–64-aastased vastanud (54%) ja muu rahvus esindajad võrreldes eestlastega (vastavalt 52% ja 35%).

Vabades vastustes (kokku 43) märgiti muude eelistatud kaladena ära angersäga ja säga, karpkala, kiltsursk, linask, mereahven, dorada, merikurat, tuur, harilik tuun, meritint, merluus, mintai, mudil, paalia, paltus, pangassius ja vobla.

2.10. Halvad kogemused kala ja kalatoodetega

Ligi kolmveerand ehk 74% vastanuist ei olnud viimase aasta jooksul kala või kalatoodete ostmisel halbu kogemusi saanud, kuid 25% möönis, et neid on esinenud mõnikord ja 1%, et seda on juhtunud sageli (2022. a vastavalt 75%, 24% ja 1%) (joonis 2.21).

Joonis 2.21. Halbade tarbimiskogemuste osakaal kala ja kalatoodetega 2003–2023 (% vastanustest)

* 2003–2020 olid vastusvariantideks *jah* ja *ei ole*, alates 2022. aastast *jah, sageli*; *jah, mõni kord* ja *ei ole*

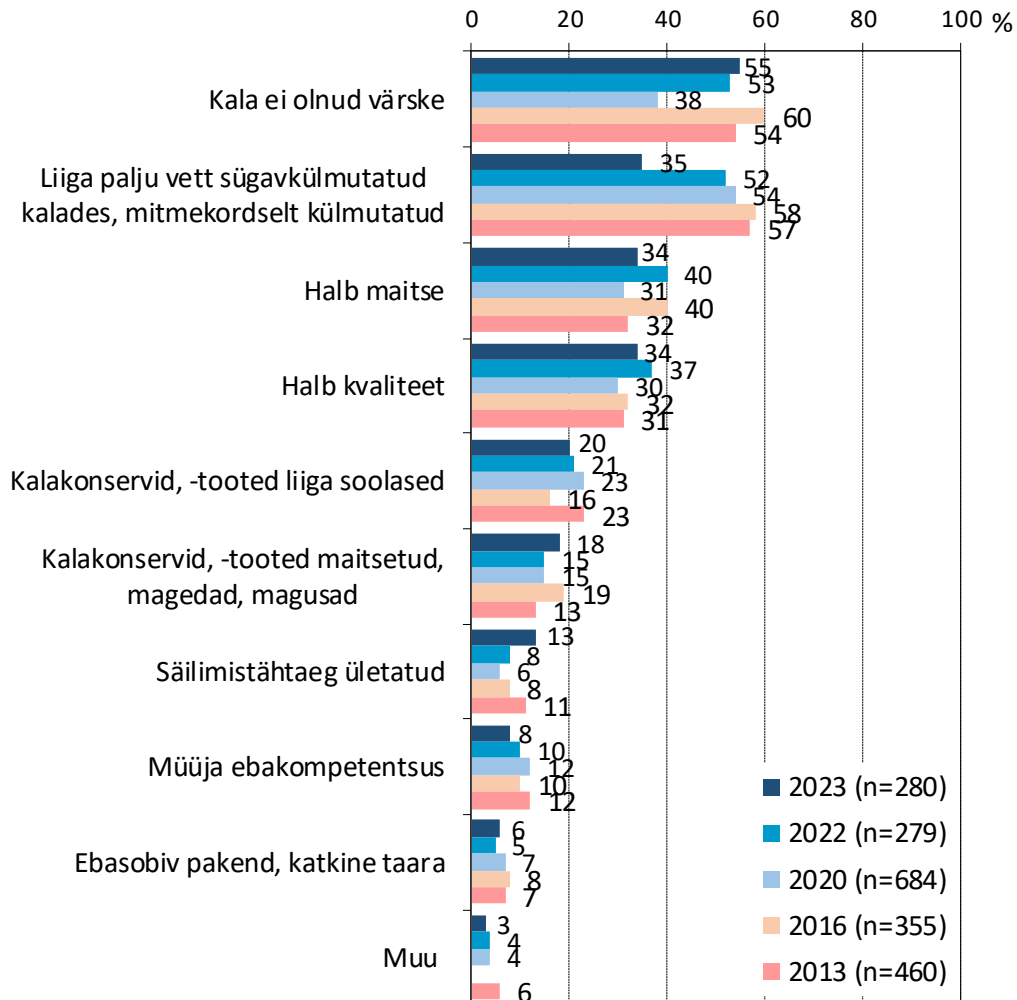
Mis valdkonnast need halvad kogemused olid, selgitati etteantud vastusvariantide abil, mis sisaldasid erinevaid kvaliteedinäitajaid. Valikvastustele võis oma sõnadega lisada ka muu kogemuse. Küsimusele vastasid ainult viimase aasta jooksul ebameeldiva kogemuse osaliseks saanud vastajad (26% kõigist) ja vastuste osakaalud on arvatud negatiivse kogemuse saanute, mitte kõigist küsitlusele vastanute.

Kõikides viimaste aastate uuringutes on negatiivseid kogemusi saanud vastajad esile toonud kahte peamist negatiivset kogemust – kala kas ei olnud värskes või oli sügavkülmutatud kalades liiga palju vett. 2023. aastal nägi kala värskuses probleemi 55% negatiivse kogemuse saanud vastajaist (2022. a 53%) ja liigset vee rohkust külmutatud kalas tõi esile 35% (2022. a 55%). Samas on külmutatud kala osas negatiivse kogemuse saanute arv märkimisväärselt vähenenud (joonis 2.22).

Teistest negatiivsetest kogemustest on esile kerkinud kalatoodete halb maitse (34%, 2022. a 40%) ja nende halb kvaliteet (34%, 2022. a 37%). Vastanuist 20% leidis samuti, et kalakonservid või muud kalatooted olid liiga soolased ja 18%, et need olid liiga magedad või magusad. Vastanuist 13% väitel olid nende ostetud tooted säilivustähtaja ületanud. Valikvastustes tõi üks vastaja esile, et vaakumpakendisse pakendatud ja ka külmutatud kala oli liiga pehme, oma välimuse kaotanud ega võimaldanud töötlemist.

Positiivse asjaoluna võib esile tuua, et suhteliselt vähe heideti ette müüjate ebakompetentsust (8%) ja pakendi ebasobivust või katkisust (6%), mis kõneleb kalatoodete müügi professionaalsusest ning üldiselt heast pakendamisest.

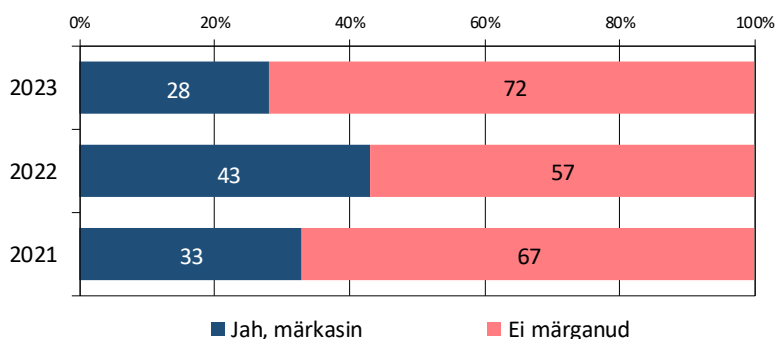
Joonis 2.22. Halvad kogemused kala ja kalatoodete ostmisel või söömisel 2013–2023
(% halva kogemuse saanutest)

3. Eesti elanike hinnangud kalakampaania „Kala kõlab hästi“ mõju kohta

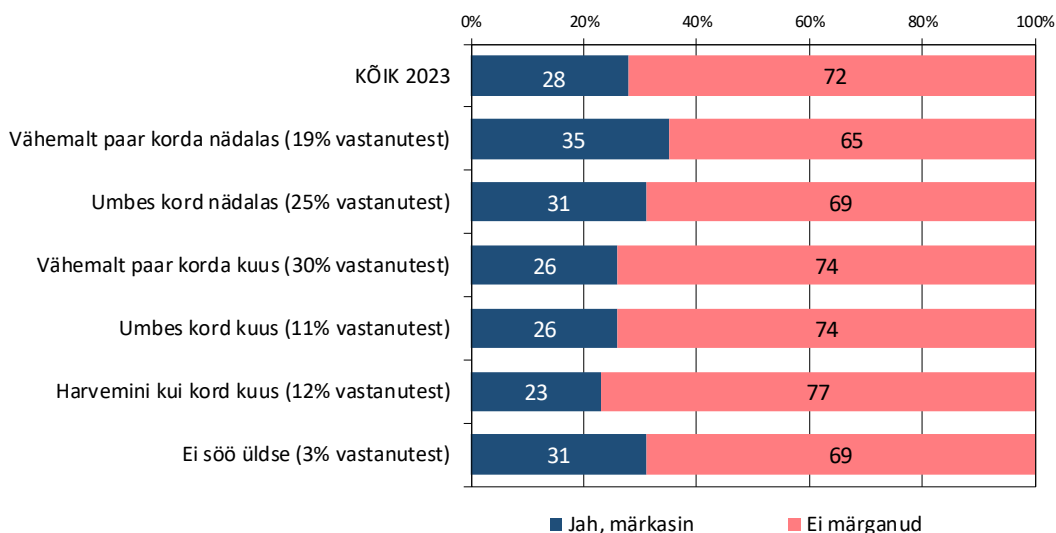
Regionaal- ja Põllumajandusministeerium (endine Maaeluministeerium) viis koos partneritega 2021. aasta oktoobrist kuni 2023. aasta märtsini läbi kalakampaania „Kala kõlab hästi“, mille eesmärgiks oli elanikele meelde tuletada kalatoitude kasulikkust, tervislikkust, valmistamise lihtsust ja traditsioone meie tootumiskultuuris. Küsitluse läbiviimise ajaks (2023. a september-oktoober) oli kampaania lõpust möödunud pool aastat. 2023. aasta uuringu andmetel tõdes 28% vastanutest, et nad märkasid kampaania materjale või pani neid meediakanalites tähele, 2022. aastal 43% ja 2021. a 33% (joonis 2.23). Siit nähtub, et kampaania märgatavuse kõrgeaeg jäi 2022. aastasse.

Joonis 2.23. Kampaania „Kala kõlab hästi“ reklaamide ja infomaterjalide märkamine 2021–2023 (% vastanutest; 2021 n=1048, 2022 n=1175, 2023 n=1130)

Kala tarbijatest märkas kampaaniat (vastavalt kala tarbimise sagedusele) 26–35% igast vastanute grupist (keskmiselt 28%). Kõige enam oli kampaaniat märganud vähemalt paar korda nädalas (35%) ja umbes kord nädalas kala tarbijad ning kala mittesööjad (mõlemad 31% vastanuist). Veidi vähem märkasid seda vähemalt paar korda kuus ja umbes korra kuus kala tarbijad (mõlemad 26% vastanuist) ning kõige vähem harvemini kui kord kuus kala tarbijad (23%) (joonis 2.24).

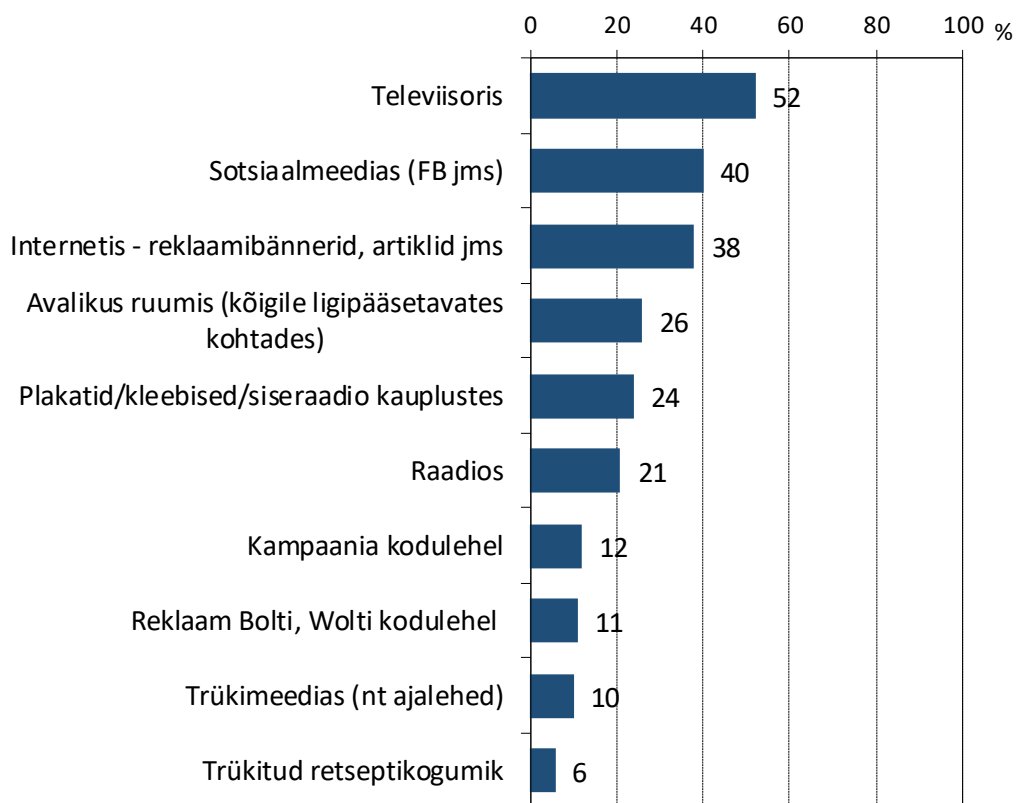
Joonis 2.24. Kampaania „Kala kõlab hästi“ reklaamide ja infomaterjalide märkamine sõltuvalt kalatarbimise sagedusest 2023 (% vastanutest ja % vastajarühmast)

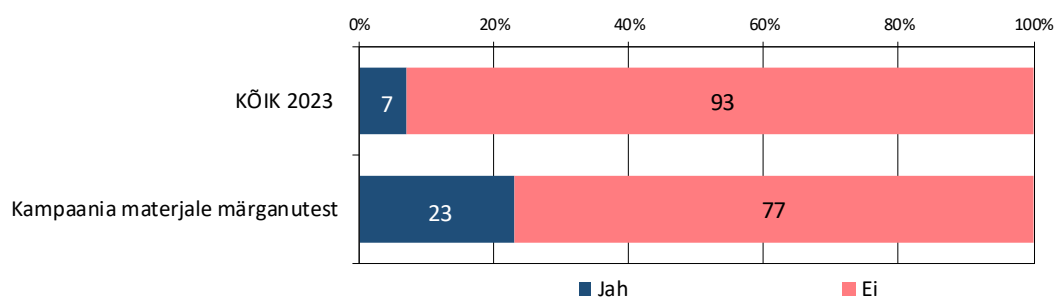
Elanike tausttunnuste rühmades mäletati kampaaniat paremini Kesk- ja Lõuna-Eestis, kus seda märkas vastavalt 46% ja 34% vastanuist. Poole aasta möödudes kampaania lõpust mäletasid seda suhteliselt rohkem 18–29-aastased noored (35%), 501–1000 € suuruse leibkonna sissetulekuga vastajad (36%) (lisa 4.1).

Kõige märgatavam oli kampaania televiisoris, sotsiaalmeedias ja internetis, kus seda pani tähele vastavalt 52%, 40% ja 38% kampaaniat märganud vastajaist (joonis 2.25). Avalikus ruumis märkas kampaaniat 26%, plakatite, kleebiste ja kaupluste siseraadio kaudu 24% ja raadios 21% kampaaniat märganuist. Kampaania kodulehe küllastamist märkis 12% kampaaniat märganuist. Reklaami Bolti ja Wolti kodulehel täheldas 11% ja trükimeedia kaudu 10%.

Joonis 2.25. Kalakampaania märkamine erinevates meediakanalites 2023 (% kampaaniat märganud vastanutest)

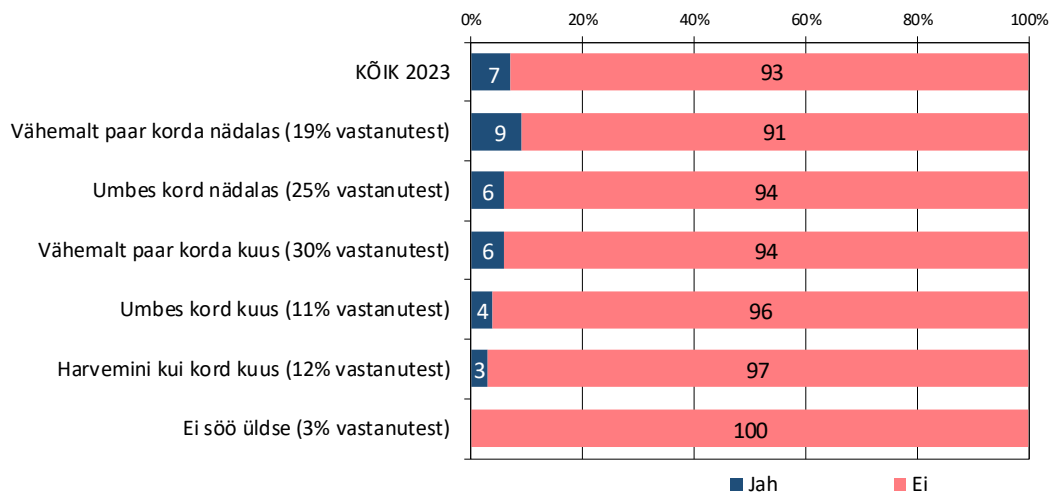

Joonis 2.26. Kalakampaania kodulehe küllastamine peale kampaania läbisaamist 2023 (% vastanutest ja kampaania materjale märganutest, n=1130 ja n=313)

Kampaania interneti kodulehte (kalatoidud.ee) külastas peale kampaania läbisaamist 7% kõigist vastanuist ja 23% kampaaniat märganuist (joonis 2.26). Kõige sagedamini külastasid kampaania kodulehte need vastanud, kes sõid kala vähemalt paar korda nädalas (9%), teistes gruppides vähem (3–6%). Need, kes viimase aasta jooksul kala üldse ei söönud, ei külastanud peale kampaania läbisaamist ka kalatoidud.ee kodulehte.

Joonis 2.27. Kalakampaania kodulehe külastamine peale kampaania läbisaamist sõltuvalt kalatarbimise sagedusest 2023 (% vastanutest ja vastajarühmast)

Kokkuvõte ja järeldused

KALA JA KALATOODETE TARBIMINE

- 2023. aastal kala ja mereandide võimalikud tarbimise ressursid Eestis suurenesid 16,7 kg-lt elaniku kohta (eluskaalus) 17,5 kg-le ehk 5%. Ressursipõhine arvestus tugineb kalapüügi, vesiviljeluse, ekspordi ja impordi kogustele, mis on arvestatud kala eluskaalule. 2023. aastal vähenesid nii import (9%) kui eksport (17%). Suurenes veidi kutseline püük (0,1%).
- Ressursid moodustuvad püügi ja vesiviljeluse saadustest (76,7 tuh tonni 2023. a) ja imporditud toodetest (80,0 tuh tonni arvatuna eluskaalule). Ressurssidest (kokku 156,7 tuh tonni) omakorda 93,6 tuh tonni kulus ekspordiks. Võimalikuks toiduliseks tarbimiseks jäi 2023. aastal arvestuslikult ressursse 23,9 tuh tonni ehk 17,5 kg elaniku kohta.
- Ressursipõhine arvutuslik tarbimine hõlmab lisaks elanike ostudele ka tarbimist väljaspool kodu, restoranides ja näiteks koolides, samuti võimalikku tarbimist turistide poolt ning võib sisaldada ka kalatööstuse poolt varuks ostetud tooret.
- Domineerivaks kalagrupiks on endiselt lõhelased, kelle osakaal võimalikus tarbimises oli 31% ehk 5,4 kg elaniku kohta. Populaarsuselt järgneb lõhelastele räime-kilu-heeringa ja neist valmistatud toodete grupp võimaliku tarbimisega 2,5 kg elaniku kohta (14% ressurssidest).
- Tarbimiseks võimalike ressursside kogus Eesti turul veidi suurenes, kuid Eesti elanike poolt tegelikult tarbitud keskmised kala ja kalatoodete kogused vähenesid 2023. aastal kiirenenud kala hinnatõusu tõttu, nagu teisteski Euroopa Liidu riikides. Tarbimise vähenemist näitavad EKI poolt 2023. aastal läbi viidud elanike küsitluse tulemused. Rohkem oli neid tarbijaid, kel tarbitud kalakogus aasta jooksul vähenes (29%), kui neid, kel see suurenes (18%).
- EKI hinnangul kala, kalatoodete ja mereandide tarbimiskogused elaniku kohta 2023. aastal vähenesid. Leibkonnaliikme kohta tarbiti kala, mereande ja tooteid neist tõenäoliselt 8,5 kg ringis leibkonnaliikme kohta (toote kaalus) ehk 12 kg arvatuna eluskaalule. See kogus sisaldab nii oste kui omapüütud või tasuta saadud kala, kuid mitte einetamist väljaspool kodu. Nagu näitas EKI küsitlus, tarbitakse väljaspool kodu ligikaudu veerand kalast. Seega võib tarbitav kogus ulatuda ligikaudu 15 kg ringi elaniku kohta (arvestatuna eluskaalus).
- Toorainele arvatuna tarbitakse kala elaniku kohta ligikaudu neli korda vähem kui liha (viimased täpsemad andmed 2020. aastast).
- Vaatamata ostetud koguste teatavale vähenemisele, võisid kulutused kalatoodete ostudele suureneda 2023. aastal hinnatõusu tõttu 78–90 eurole leibkonnaliikme kohta, mis on 6–8 euro ringis kuus.
- Toiduainete hinnad tõusid Eestis SA tarbijahinnaindeksi järgi 2023. aastal 16%, seejuures kallinesid kalatooted ja piimatooted aeglasemalt (13%) kui lihatooted (17%) ja teraviljatooted (18%).
- Seejuures kallines Eestis 2023. aastal värske, jahutatud kala märksa vähem (kokku 2%) kui külmutatud kala (13%), soola- ja suitsukala (16%) ning mitmesugused töödeldud kalatooted (22%; Eurostati andmed).

- Kala ja kalatoodete hinnatõus aeglustus SA tarbijahinnaindeksi järgi Eestis 2022. aasta 29%-lt 13%-le 2023. aastal. Euroopa Liidus keskmisena kallinesid kalakauba hinnad Eurostati andmeil nii 2022. kui 2023. aastal 10%. Seega oli kala hinnatõus Eestis kiirem EL keskmisest.
- Kahe viimase aastaga 2022–2023 oli Eesti Euroopa Liidus kalatoodete hinnatõusu kiiruselt teisel kohal. Eestis tõusid kala hinnad kahe aastaga 46%, Ungaris 50%, Euroopa Liidus keskmiselt 21% (Eurostati andmed).
- Enamiku EKI poolt igakuuliselt vaadeldud kalade hinnatõus aeglustus 2023. aastal võrreldes 2022. aasta kiire tõusuga. 12 kuu keskmine hind isegi langes jahutatud kohal nii kauplustes kui turgudel (4–7%), lõhel turgudel (6%) ja ahvenafilee kauplustes (6%). Hinnad jäid mullusega peaaegu samale tasemele kauplustes forellil, forellifilee ning lõhefileel (tõus alla 3%) ning turgudel ahvenal ja ahvenafilee (tõus alla 2%). Erandina kiirenes ahvena hinnatõus kauplustes.
- Ahvena keskmine hind kauplustes tõusis üle kolmandiku, 10 eurole/kg. Turgudel jäi hind samaks (6,7 €/kg). Poodides on müügil valdavalt roogitud ahven.
- Koha hind langes nii kauplustes kui turgudel veidi (4–7%), kohafilee aga kallines turgudel veidi (4%) ja kauplustes mõnevõrra rohkem (15%).
- Lõhe hind oli kuude lõikes üsnagi kõikuv. EKI hinnavaatluste andmeil jõudis lõhefilee hind Eesti kauplustes maksimumi maikuus (keskmiselt 24,8 €/kg ehk 6% vähem võrreldes maiga 2022), septembriks langes hind 16,5 €/kg-le.
- Vikerforelli ja -filee hind jäi kauplustes aastavõrdluses peaaegu samaks, turgudel tõusis 10–11%.
- Räime keskmine hind turgudel tõusis teist aastat järjest 17%. Räime esmakokkuostuhind on kerkinud viimase aastaga isegi poole võrra – 21 sendilt 33 sendini kilogrammi eest.
- Turgudel on kohalike kalaliikide hinnad soodsamad ja valik suurem kui kauplustes. Punast kala võib see-eest kaupluste soodumüükidelt leida soodsama hinnaga. Kodumaiste kalade kõrval on samu liike müügil ka välismaist päritolu (näiteks ahven ja angerjas Hollandist).
- EUMOFA hinnangul suurenesid Euroopa Liidus 2022. aastal kulutused kala ja mereandide ostudele keskmiselt 140 eurole pereliikme kohta ehk 11%. Kulutuste kasv tuli kiirenenud hinnatõusust. Samal ajal 2022. aastal enamikus EL riikides elanike poolt ostetud värske kala kogused kiire hinnatõusu oludes vähenesid, Europanel uuringus osalevas 11 riigis kokku 17% Samal ajal kala tarbimine väljaspool kodu kasvas neis riikides pandeemiajärgselt.
- Eelmainitud Europanel uuringu kohaselt vähenesid 2023. aastal vaatlusaluses 11 EL riigis elanike poolt ostetud peamiste kaubanduslike liikide ostukogused 5% (kaalutud keskmine), ostukulutused kalale riikide grupis tervikuna ei muutunud, kuid riigiti oli erinevusi: kulutused tõusid enim Poolas (18%), kuid vähenesid Portugalis 2%, Ungaris 3% ja Iirimaa 1%.
- Europanel uuring võimaldab järeldada, et vaatlusaluste riikide tarbijad hoidsid ostukulutusi kalakaupadele kontrolli all, vähendades koguseid. Seejuures ei ole arvesse võetud väljaspool kodu tarbitavat kala ja restoranides võis kalaroogade söömine sagedana.
- Seejuures osteti Europanel uuringu andmeil möödunud aastast pisut rohkem neid kalu ja saadusi, mille hind 2023. aastal ei tõusnud (tursk ja tuunikala) või tõusis vähe (mageveekalad, sh pangasius, karpkala). Krevettide hind ja ostukogused jäid peaaegu samaks. Samaks olid

jäänud ka atlandi lõhe ostukogused, vaatamata hinnatõusule 9%, kuid forelli ostud vähenesid. Tuntavamalt, ehk 7–13% vähenesid pelaagiliste kalade (sh heeringa), lestade, samuti molluskite ja peajalgsete ostukogused, ehkki hinnatõus jäi 5–7% piiresse.

- Soome Loodusvarakeskuse andmeil oli 2022. aastal märgata lõhe tarbimise vähenemist, aga nii kodumaise kui importforelli tarbimise kasvu. Soomes moodustab kodumaine kala üle kolmandiku elanike poolt tarbitavast kalast (filee kaalus) ja sellest omakorda ligi pool saadakse harrastuskalapüügiga.

ELANIKE HINNANGUD OMA KALATARBIMISELE

- Kalatarbijate osakaal elanikkonnast püsib stabiilne. 2023. aasta küsitlusuuringu andmetel tarbis viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid 97% vastanutest ja 3% ei söönud kala üldse (sama ka 2022. a). 74% vastanutest (sama ka 2022. a) söi kala ja kalatooteid vähemalt paar korda kuus või sagedamini. Vähemalt kord nädalas tarbis kala ja kalatooteid 44% vastanutest (2022. a 45%), 30% tegi seda paar korda kuus (2022. a 29%) ja 23% korra kuus või harvemini (sama ka 2022. a).
- Kalatarbimise sagedus elanike hinnangute põhjal väheneb, kuna nii igapäevased kui harvad kalatarbijad söövad kala harvemini. Võrreldes 2022. aastaga on vähenenud 5%-punkti võrra nende vastanute osakaal, kes söövad kala kord kuus ja samavõrra (5%-punkti) suurenenud nende hulk, kes sööb kala harvemini kui kord kuus, mis osutab, et harvad kalasööjad teevad seda veelgi harvemini. Samuti on vähenenud nende vastajate osakaal, kes söövad kala vähemalt kord nädalas (2003. a oli neid 36%, 2020. a 32% ning 2022. ja 2023. aastal 25%) ja kasvanud on nende osakaal, kes söövad kala vähemasti paar kord kuus (2003. a 26% ja 2023. a 30%), mis samuti viitab kalatarbimise vähenemisele (kord nädalas asemel paar korda kuus).
- Üle poole vastanuist jäi 2023. aastal rahule oma kala ja kalatoodete söömise sagedusega. Täiesti või enam-vähem rahul oli kalatarbimise sagedusega 52% vastanuist (2022. a 49%); sellega ei olnud kas pigem või üldse rahul 45% vastanuist (2022. a 49%) ja 3% vastanutest ei osanud hinnangut anda. Rahulolematuse peamisteks põhjusteks olid kalatoodete kõrge hind, vastaja piiratud sissetulekud ja värsket kala halb kättesaadavus.
- 46% vastanuist polnud oma kala tarbimise koguseid viimase aasta jooksul muutnud ja söid kala sama palju, vähem söi kala 29% vastanutest, rohkem 18%, 3% ei söönud üldse kala ja 4% ei osanud hinnangut anda. Rohkem kala söödi eelneva aastaga võrreldes ennekõike sellepärast, et seda peeti tervislikuks ning et kala ja kalatooted maitsevad neile.
- Kala ostmisel hindasid vastajad kõige tähtsamaks kala värskust, maitset, müügikoha puhtust, hinda ja kala liiki. 2023. aastal pidas kala ostmisel värskust väga tähtsaks 94% vastanutest, maitset 91%, müügikoha puhtust 73%, hinda 72% ja kala liiki 71% vastanuist.
- Kala tarbijad eelistavad oma toidulaua endiselt värsket ja jahutatud kalast valmistatud kalarooži, eelkõige lõhest ja forellist tehtud toite, kuid ka värsket räimest ja kilust ning lestast, karpkalast jt selle grupi kaladest valmistatud kalarooži.
- Elanike hinnangute põhjal võib kalafileede (värsket, jahutatud, külmutatud) tarbimises täheldada väikseid nihkeid suurema tarbimise suunas. Räime, kilu jt selle grupi kalade fileed

tarbis 2023. a 53% (2022. a 49%). Lesta, heigi, ahvena jt fileede tarbimine suurenes vastavalt 63%-lt 68%-ni vastanuist ning lõhe, forelli, koha jt fileede tarbimine 79%-lt 82%-ni vastanuist.

- Külmutatud kala sõi vähem kui pool vastanuist (erinevate liikide lõikes 31–48%, 2022. a 30–52%) ja kui sõi, siis pigem harvem. Külmutatud kaladest eelistati lesta, heiki, ahvenat jt selle grupi kalu, mida tarbis 2023. aastal 48% vastanuist (2022. a 52%). Eelnevast veidi vähem söödi külmutatud lõhe, forelli, koha jt kalu (47%, 2022. a 43%) ning oluliselt vähem külmutatud räime, kilu jt kalu (31%, 2022. a 30%).
- Suitsu-, soola- ja kuivatatud kalade söömisel suuri muutusi ei toimunud. Neist tooteliikidest eelistatuim on jätkuvalt soolaheeringas ning soolalõhe ja soolaforell, mida sõi vähemalt korra kuus või sagedamini 80% vastanuist (2022. a 78%). Suhteliselt populaarseks jäid ka soola- ja võrtsikilu ning -räim, mida tarbis korra kuus või sagedamini 30% vastanuist (2022. a 29%).
- Kalakonservide ja -preservide tarbijaskond on püsinud suurtes piirides stabiilne ja siingi pole aasta jooksul suuri muutusi toimunud. Konservide osas on tarbijate hulk 2%-punkti võrra kerkinud ja preservide osas 2%-punkti võrra langenud. Neid tooteid tarbib suurem osa vastajaid pigem harvemini (vastavalt 43% ja 41% vastanuist), kuid neljandiku lauale jõuavad need tooted ka vähemalt korra kuus (vastavalt 27% ja 25% vastanuist).
- Kalakulinaartoodete tarbijaskond oluliselt ei muutunud, kuid tarbitakse veidi harvemini. Neid tooteid tarbis 2023. aastal 63% vastanutest (2022. a 62%), kellest kord kuus või sagedamini tegi seda 21% (2022. a 24%) ja harvem 42% (2022. a 38%) vastanuist.
- Kalapulkade ja kalaburgerite tarbijaskond pisut suurenes (3%-punkti), kuid toodete tarbimissagedus on vähenenud. 2023. a tarbis neid tooteid 72% (2022. a 69%), kusjuures 47% sõi neid tooteid harva (2022. a 39%) ja 25% vähemalt kord kuus või sagedamini (2022. a 30%).
- Krabipulkade ja -nuudlite tarbijaskond pole oluliselt muutunud. 2023. aastal tarbis neid tooteid 74% (2022. a 75%). Suurem osa vastanuist sõi neid harva (44%, 2022. a 47%); vähemasti korra kuus või sagedamini tarbis neid 30% vastanuist (2022. a 28%).
- Krevettide, krabide ja vähkide tarbijaskond kasvas eelneva aastaga võrreldes 3%-punkti. Neid tooteid tarbis 2023. a 61% vastanuist (2022. a 58%), neist sageli 18% ja harva 43% (2022. a vastavalt 19% ja 39%).
- Molluskite ja muude mereandide tarbijaskond kasvas samuti 3%-punkti võrra. 2023. aastal tarbis neid tooteid 40% vastanuist (2022. a 37%). Sagedasti (vähemalt kord kuus või rohkem) sõi molluskeid 11% (2022. a 8%) ja harvemini (29%, sama ka 2022. a).
- Kaaviari ja kalamarja (v.a valgumari) tarbijaskond suurenes 4%-punkti võrra. 2023. aastal tarbis neid tooteid 54% vastanuist (2022. a 50%), neist 14% vähemalt korra kuus või rohkem (2022. a 9%) ja 40% harva (2022. a 41%).
- Valdava osa oma söögikordadest tarbib inimene kodus. Vastanute hinnangul söödi kodus 75% viimase aasta jooksul tarbitud kalast ja kalarooogadest (2022. a 76%), toitlustusasutustes 16% (2022. a 15%) ja külas viibides 9% (sama ka 2022. a).
- Peamisteks kala ostukohtadeks on kauplused, kust 2023. aastal osteti 49–89% kalast või kalatoodetest. Kui pikemas perspektiivis on olnud kalamüügikohtadena olulisel kohal ka turud, küündides mõne kalaliigi lõikes kuni kolmandikuni tarbija poolt ostetud kalast, siis nüüdseks on nende osakaal oluliselt vähenenud.

- Valdavalt vaid poest osteti külmutatud räime, kilu jt (93%), soolaheeringat (89%), soolakilu, vürtsikilu ja -räime (86%), fileeritud lõhe, forelli, koha jt (86%) ning külmutatud lõhe, forelli, koha jt (85%). Kõige väiksem oli poest ostetu osakaal suitsulesta, suitsukarpkala, suitsumakrelli jt selle grupi kalade (49%) ning värsket lesta, karpkala, ahvena jt kalade osas (50%), mida soetati sageli ka mujalt või püüti ise.
- Turult soetas suitsukala 14%, kalurilt, kalakasvatajalt või kalakaupmehelt 22% ja ise püüdis või sai tuttavalt 15% vastanuist; värsket lesta, karpkala jt selle grupi kalu soetas turult 16%, kalurilt, kalakasvatajalt või kalakaupmehelt ostis 15% ja ise püüdis või sai tuttavalt 19%. Turult osteti sageli ka värsket räime, kilu jt selle grupi kalu (22% vastanuist). Muude gruppide lõikes jäi turult ostjate osakaal 5–12% piiridesse.
- Vastanute perede rahaline olukord võimaldab üldiselt osta soovitud kala ja kalatooteid, kuid mitte alati, seda märkis 51% vastanutest. Vastanuist 28% kinnitas, et ostab soovitud väga harva, 18% ostab alati seda, mida soovib, kuid üldse ei saa osta kala ja kalatooteid 2% vastanutest ning 1% ei osanud hinnangut anda.
- Sissetuleku kasvades ostaks 56% vastanuist (sama 2022. a) rohkem värsket ja jahutatud kala ning 57% (2022. a 59%) rohkem kalafileed. Suitsutatud, soolatud ja kuivatatud kala ostaks senisest enam 31% (2022. a 33%), külmutatud kala 12% (2022. a 13%) ja muid kalatooteid 28% vastanuist (2022. a 25%). Teisalt, kuna sissetulekute kasv muudab ka tarbija eelistusi, oleks 14% vastanuist (2022. a 12%) valmis vähendama külmutatud kala tarbimist.
- Kala ostmisel hindasid vastajad kõige tähtsamaks kala värskust, maitset, müügikoha puhtust, hinda ja kala liiki. 2023. aastal pidas kala ostmisel värskust väga tähtsaks 94% vastanutest (sama ka 2022. a), maitset 91% (2023. a 94%), müügikoha puhtust 73% (2022. a 78%), hinda 72% (2022. a 77%) ja kala liiki 71% vastanuist (2022. a 64%).
- Aina rohkem eelistab tarbija osta kala puhastatud või roogitud kujul või fileerituna. Võrreldes 2011. aastaga peab 2023. aastal kala roogitust või puhastatust väga tähtsaks 11%-punkti võrra rohkem ja selle fileerimist 13%-punkti võrra rohkem vastajaid. Mõnevõrra olulisemaks on muutunud ka pakend, mida pidas 2023. aastal väga tähtsaks 11% vastanuist (2011. a 7%).
- 2023. aastal on võrreldes 2022. aastaga rohkem rõhku pandud samuti kala ja kalatoodete toiteväärtusele, kus seda on tähtsaks pidanud 28% vastanuist (2022. a 21%). Teiselt poolt on langenud tarbija huvi selle vastu, kas kala on püütud või kasvatatud kestlikult, mida pidas 2023. aastal oluliseks 15% ja 2022. aastal 19% vastanuist. Tarbija huvi kala püügipiirkonna vastu ei ole muutunud, seda pidas 2023. aastal väga tähtsaks 23% vastanuist (2022. a 24%). Samuti ei ole muutunud ka vastanute huvi tootja või tootja brändi suhtes (*väga tähtis* 2023. a 15%, 2022. a 14%) ning reklaami ja turunduse suhtes (*väga tähtis* 2023. a 5%, 2022. a 6%).
- 2023. aastal pidas kala ja kalatoodete valikut kauplustes rahuldavaks 54%, heaks 28% ja halvaks 18% (2022. a vastavalt 53%, 26% ja 21%). Kõige parem leiti kaupluste valik (hinne *hea*) olevat kalakonservide (52%, 2022. a 49%), krabipulkade ja -nuudlite (51%, 2022. a 46%), preserve (51%, 2022. a 44%), kalapulkade ja -burgerite (47%, sama ka 2022. a) ning soolaheeringa (45%, 2022. a 44%) osas.
- Võrreldes 2022. aastaga on hinde hea osakaal kaupluste kalavalikule suurenenud 17-s tootegrupis 3–7%-punkti võrra, halvenenud 4-s tootegrupis 1–3%-punkti võrra ja jäänud samaks 3-s tootegrupis. Teiselt poolt kahanes hinde halb andnute osakaal 14 tootegrupis

1–9%-punkti võrra, suurenes 6 tootegrupis 1–3%-punkti võrra ja jäi samaks 4 tootegrupis. Seega võib kokkuvõttes tõdeda, et tarbija hinnang kaupluste tootevalikule pigem paranes.

- Halvaks hinnati kõige tihemini värske lesta, karpkala, ahvena, makrelli jt selle grupi kalade pakkumist (hinne *halb* 37%); mõnevõrra vähem anti hinnet *halb* nii värske kui ka külmutatud räime, kilu jt selle grupi kalade pakkumisele (hinne *halb* mõlemas grupis 31%) ning molluskite pakkumisele (hinne *halb* 30%).
- Enamik vastanuist (91–94%) leidis, et on kas *väga oluline* või *mõnevõrra oluline*, et kauplused oma kalatoodete pakkumist parandaksid. Ennekõike sooviksid tarbijad kala müügil näha soodsamaid hindu ja sooduspakkumisi. Väga oluliseks, et kalatooteid müüduks soodsama hinnaga pidas 74% ja mõnevõrra oluliseks 19% vastanuist (2022. a vastavalt 76% ja 20%) ning et tehtaks sooduspakkumisi vastavalt 73% ja 21% (2022. a 74% ja 21%).
- 64% vastanuist pidas väga oluliseks ja 27% mõnevõrra oluliseks, et värske kala juures oleks märgitud kala püüdmise kuupäev (2022. a 70% ja 23%) ja 58% arvates oleks väga oluline ja 34% mõnevõrra oluline värske kala suurem valik (2022. a 61% ja 33%). Mõnevõrra vähem vastanuist (44%) pidas väga oluliseks ja 40% mõnevõrra oluliseks ka kodumaiste toodete eelistamist (2022. a 47% ja 44%).
- Viimase aasta jooksul pole kolmveerand ehk 74% vastanuist kala või kalatoodete ostmisel halbu kogemusi saanud, kuid 25% möönis, et neid on esinenud mõnikord ja 1%, et seda on juhtunud sageli (2022. a vastavalt 75%, 24% ja 1%). Kõikides viimaste aastate uuringutes on negatiivseid kogemusi saanud vastajad esile toonud kahte peamist negatiivset kogemust – kala kas ei olnud värske või oli sügavkülmutatud kalades liiga palju vett. 2023. aastal nägi kala värskuses probleemi 55% negatiivse kogemuse saanud vastajaist (2022. a 53%) ja liigset vee rohkust külmutatud kalas tõi esile 35% (2022. a 55%). Samas on külmutatud kala osas negatiivse kogemuse saanute arv märkimisväärselt vähenenud.
- Teistest negatiivsetest kogemustest kerkis esile kalatoodete halb maitse (34%, 2022. a 40%) ja nende halb kvaliteet (34%, 2022. a 37%). Vastanuist 20% leidis samuti, et kalakonservid või muud kalatooted olid liiga soolased ja 18%, et need olid liiga magedad või magusad. Vastanuist 13% väitel olid nende ostetud tooted säilivustähtaja ületanud.
- Positiivse asjaoluna võib esile tuua, et suhteliselt vähe heideti ette müüjate ebakompetentsust (8%) ja pakendi ebasobivust või katkisust (6%), mis kõneleb kalatoodete müügi professionaalsusest ning üldiselt heast pakendamisest.
- Elanike kalaeelistused ei ole võrreldes varasemate uuringutega muutunud. Enim armastavad elanikud süüa punase lihaga kalu – lõhet ja forelli, kuid ka heeringat. Lõhet nimetas lemmikuna 67% kõigist uuringus osalenutest (2022. a 64%), forelli 52% (2022. a 46%) ja heeringat 41% (2022. a 40%). Vähem nimetati eelistatud kalana räime (24%, 2022. a 22%), ahvenat (22%, 2022. a 21%), kilu (21%, sama 2022. a), koha (20% 2022. a 25%) ja lesta (20%, 2022. a 23%). Lõhe ja vähemal määral forell ning heeringas olid lemmikuks kõikides vastanute rühmades vaatamata vanusele, soole, sissetuleku suurusele ja elukohale.

ELANIKE HINNANGUD KALAKAMPAANIA MÕJULE

- Kalakampaania „Kala kõlab hästi“ (2021. a oktoober–2023. a märts), mille eesmärgiks oli elanikele meelde tuletada kalatoitude kasulikkust, tervislikkust, valmistamise lihtsust ja traditsioone meie tootumiskultuuris, reklaamide ja materjalide märkamist tõdes pool aastat peale kampaania lõppu 28% vastanuist (2022. a 43% ja 2021. a 33%). Kampaania kõrgaeg jäi seega 2022. aastasse. Enim märkasid kampaaniat need vastanud, kes ise vähemalt paar korda nädalas kala tarbisid (35%).
- Peale kampaania lõppu antud hinnangute põhjal olid kampaania materjalid enim märgatavad televiisoris, sotsiaalmeedias ja internetis, kus seda pani tähele vastavalt 52%, 40% ja 38% kampaaniat märganud vastajaist. Avalikus ruumis märkas kampaaniat 26%, plakatite, kleebiste ja kaupluste siseraadio kaudu 24% ja raadios 21% kampaaniat märganuist. Kampaania kodulehe külastamist märkis 12% kampaaniat märganuist, reklaami Bolti ja Wolti kodulehel täheldas 11% ja trükimeedias 10%.
- Kampaania interneti kodulehte (kalatoidud.ee) külastas peale kampaania läbisaamist viimase kuue kuu jooksul 7% kõigist vastanuist ja 23% kampaaniat märganuist. Kõige rohkem oli kampaania kodulehe külastajaid nende tarbijate hulgas, kes sõid kala vähemalt paar korda nädalas (9%), teistes gruppides oli külastatavus tagasihoidlikum (3–6%).

Lisa 1. Kulutused kalale, kalatoodetele ja mereandidele ning tarbimiskogused 2020. aastal leibkonnaliikme kohta³⁷ (Statistikaameti leibkonna kulutuste uuringu alusel)

Kulutused kalale ja kalatoodetele linnas ja maal

	Kokku	Linnas	Maal
Kulutused kalale, eurot	67,9	69,9	63,6
Osakaal kulutustes toidule ³⁸ %	5,2	5,4	4,9
Kulutused toidule kokku, eurot	1300,4	1297,6	1306,3
Kulutused söömisele väljaspool kodu	196,2	209,4	169,0

Kulutused kalale ja kalatoodetele maakonniti

	Kulutused, eurot	Osakaal toidukuludes, %
Harjumaa	71.5	5.5
.. Tallinn	75.3	5.6
.. muu Harjumaa	61.5	5.2
Hiiumaa	110.5	7.1
Ida-Virumaa	65.1	5.2
Jõgevamaa	57.5	4.3
Järvamaa	66.6	4.8
Läänemaa	70.0	4.7
Lääne-Virumaa	64.7	5.1
Põlvamaa	69.1	5.3
Pärnumaa	68.2	5.1
Raplamaa	82.7	5.8
Saaremaa	84.3	6.2
Tartumaa	52.3	4.2
Valgamaa	51.1	4.3
Viljandimaa	67.4	4.9
Võrumaa	67,5	5.3

Kulutused kalale ja kalatoodetele leibkonnapea rahvuse järgi

	Kokku	Eestlased	Mitte-eestlased
Kulutused, eurot	67,9	68,1	67,5
Osakaal kulutustes toidule, %	5,2	5,1	5,5

³⁷ Hõlmab nii ostetud kala kui mereande ja neist valmistatud tooteid, samuti tasuta saadud kala, mis on SA poolt tarbimisse arvestatud keskmiste hindade järgi.

³⁸ Hõlmab kõigis tabelites toitu ja mittealkohoolseid jooke.

Kulutused kalale ja kalatoodetele erinevates perekonnatüüpides

	Kokku	Lasteta pered (sh üksikud)	Lastega pered
Kulutused, eurot	67,9	84,3	42,6
Osakaal kulutustes toidule, %	5,2	5,5	4,2
Kulutused toidule kokku, eurot	1300	1539	1010

Kulutused kalale ja kalatoodetele leibkonnapea vanuse järgi

	Kokku	16–24	25–39	40–49	50–59	60 ja enam
Kulutused, eurot	67,9	46,7	51,4	54,9	72,5	97,2
Osakaal toidukuludes, %	5,2	3,4	4,3	4,8	5,5	6,4
Kulutused toidule kokku, eurot	1300	1391	1204	1151	1325	1519

Kulutused kalale ja kalatoodetele erinevates tulukvintiiides

	Kokku	I kvintii	II kvintii	III kvintii	IV kvintii	V kvintii
Kulutused, eurot	67,9	47,4	73,9	66,1	76,0	86,3
Osakaal toidukuludes %	5,2	4,9	5,7	5,4	5,4	4,8
Kulutused toidule kokku, eurot	1300	960	1303	1232	1411	1800
Söömine väljaspool kodu, eurot	196	88	124	141	225	487

Kala ja kalatoodete ostukogused leibkonnaliikme kohta erinevates tulukvintiiides, kg

	Kokku	I kvintii	II kvintii	III kvintii	IV kvintii	V kvintii
Värske, jahutatud või külmutatud kala, kg	3,6	2,5	4,3	3,6	4,2	3,9
Kuivatatud, soolatud või suitsutatud kala ja mereannid, kg	0,9	0,7	1,0	1,0	0,7	1,1
Muu konserveeritud või töödeldud kala ja mereannid, kg	4,5	3,4	5,2	4,6	4,7	5,6

Kala ja kalatoodete ostukogused leibkonnaliikme kohta erinevates peretüüpides, kg

	Kokku	Lasteta leibkonnad	Lastega leibkonnad
Värske, jahutatud või külmutatud kala, kg	3,6	4,9	2,0
Kuivatatud, soolatud või suitsutatud kala ja mereannid, kg	0,9	1,2	0,5
Muu konserveeritud või töödeldud kala ja mereannid, kg	4,5	5,9	3,0

Lisa 2. Kala, kalatoodete ja mereandide hinnamuutused EL ja EFTA riikides

Lisa 2.1. Kala, kalatoodete ja mereandide hinnamuutused EL ja EFTA riikides, aasta 2015=100%

	2015	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
EL keskmiselt	100,0	106,6	109,0	110,9	113,1	114,8	126,4	138,5
Austria	100,0	113,5	116,7	123,1	126,7	123,2	135,9	155,2
Belgia	100,0	112,8	116,0	114,2	119,3	119,7	130,8	144,4
Bulgaaria	100,0	100,7	100,4	103,1	105,7	106,9	121,4	133,3
Eesti	100,0	113,7	112,9	112,4	112,6	114,5	148,2	167,5
Hispaania	100,0	107,4	109,9	111,2	113,8	115,7	126,3	135,8
Holland	100,0	112,9	115,6	119,5	120,0	120,6	131,7	149,1
Horvaatia	100,0	102,0	103,4	104,8	104,8	104,5	119,1	131,8
Iirimaa	100,0	95,9	94,0	93,7	94,2	93,9	98,1	105,2
Itaalia	100,0	104,4	107,1	107,7	109,6	111,4	120,1	127,7
Kreeka	100,0	99,9	100,4	100,5	100,3	104,8	108,4	114,7
Küpros	100,0	104,2	101,7	99,9	98,8	98,1	106,4	112,7
Leedu	100,0	107,8	109,2	111,5	114,9	116,7	137,3	156,3
Luksemburg	100,0	108,3	111,6	114,1	116,1	118,3	127,7	137,2
Läti	100,0	108,4	109,4	112,2	114,0	114,6	136,9	153,3
Malta	100,0	105,8	106,4	102,3	103,4	106,9	118,1	123,6
Poola	100,0	107,1	108,6	112,8	117,7	122,7	143,1	165,1
Portugal	100,0	102,9	105,0	104,8	106,6	106,1	117,6	122,6
Prantsusmaa	100,0	108,3	110,6	113,8	117,2	117,7	128,9	140,6
Rootsi	100,0	109,8	113,4	120,5	121,8	121,4	137,4	159,5
Rumeenia	100,0	98,3	101,6	105,1	110,1	115,9	133,9	165,3
Saksamaa	100,0	107,5	109,5	113,3	114,8	116,9	129,9	148,5
Slovakkia	100,0	103,1	104,7	108,5	110,9	114,7	128,7	148,9
Sloveenia	100,0	103,4	108,5	108,8	110,5	110,2	118,3	130,0
Soome	100,0	116,0	116,3	116,2	114,1	115,0	139,3	152,8
Taani	100,0	107,8	108,1	110,1	111,1	111,6	122,6	131,6
Tšehhi	100,0	107,4	106,3	107,5	108,8	110,7	120,2	131,8
Ungari	100,0	108,0	109,0	115,4	121,2	127,2	157,5	190,3
Suurbritannia	100,0	106,3	110,3	112,2
EFTA: Island	100,0	100,4	102,8	105,4	113,3	114,9	127,1	136,9
Norra	100,0	117,4	119,5	121,8	109,6	114,4	138,9	151,3
Šveits	100,0	104,0	103,5	103,4	125,0	125,5	108,5	111,0

Allikas: Eurostat

Lisa 2.2. Kala, kalatoodete ja mereandide aastased hinnamuutused EL ja EFTA riikides, ±%

	2015	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
EL keskmiselt	1,1	3,6	2,2	1,7	2,0	1,5	10,1	9,6
Austria	0,7	10,0	2,8	5,5	2,9	-2,7	10,3	14,2
Belgia	-1,5	4,7	2,8	-1,6	4,5	0,4	9,3	10,4
Bulgaaria	0,3	0,3	-0,3	2,7	2,5	1,2	13,5	9,8
Eesti	2,2	7,0	-0,7	-0,4	0,1	1,7	29,4	13,0
Hispaania	1,9	3,6	2,3	1,2	2,3	1,7	9,2	7,5
Holland	-0,5	9,6	2,3	3,4	0,4	0,6	9,2	13,2
Horvaatia	0,8	-0,6	1,3	1,4	0,0	-0,3	13,9	10,7
Iirimaa	-1,9	-4,2	-1,9	-0,3	0,6	-0,4	4,4	7,3
Itaalia	1,4	1,7	2,6	0,6	1,8	1,6	7,8	6,4
Kreeka	0,9	-0,6	0,5	0,1	-0,3	4,5	3,4	5,8
Küpros	-1,7	2,6	-2,3	-1,8	-1,1	-0,6	8,4	5,9
Leedu	0,6	4,0	1,3	2,1	3,1	1,6	17,6	13,9
Luksemburg	-0,4	3,5	3,0	2,3	1,7	1,9	7,9	7,5
Läti	0,6	5,7	0,9	2,6	1,6	0,5	19,5	11,9
Malta	8,3	2,1	0,5	-3,8	1,1	3,4	10,5	4,6
Poola	-0,1	3,4	1,4	3,9	4,3	4,3	16,6	15,4
Portugal	4,5	2,0	2,0	-0,1	1,7	-0,4	10,8	4,2
Prantsusmaa	1,0	4,1	2,2	2,9	2,9	0,5	9,5	9,1
Rootsi	4,9	4,6	3,3	6,2	1,1	-0,3	13,1	20,3
Rumeenia	-4,7	1,4	3,3	3,5	4,8	5,3	15,5	19,1
Saksamaa	2,0	3,9	1,9	3,5	1,3	1,8	11,1	14,3
Slovakkia	2,5	1,1	1,6	3,6	2,2	3,4	12,2	15,8
Sloveenia	1,8	3,0	5,0	0,3	1,5	-0,3	7,4	9,9
Soome	-1,3	7,3	0,3	-0,1	-1,8	0,8	21,1	9,7
Taani	2,5	5,7	0,3	1,8	0,9	0,5	9,8	7,4
Tšehhi	2,3	2,9	-1,0	1,1	1,3	1,7	8,5	9,7
Ungari	2,4	5,4	0,9	5,9	5,0	4,9	23,8	20,9
Suurbritannia	-3,5	8,9	3,8	1,7
EFTA: Island	8,8	-0,9	2,4	2,5	4,0	4,4	8,8	10,0
Norra	4,7	9,2	1,8	1,9	2,7	0,4	8,7	11,0
Šveits	-1,3	3,0	-0,5	0,0	0,9	-1,5	3,5	4,3

Allikas: Eurostat

Lisa 3. Elanike uuringu küsimustik koos üldjaotustega

KALA JA KALATOODETE (SH MEREANNID) TARBIMINE

1. KUI SAGELI OLETE VIIMASE AASTA JOOKSUL SÖÖNUD KALA JA KALATOOTEID?

Vähemalt paar korda nädalas	19
Umbes kord nädalas	25
Vähemalt paar korda kuus	30
Umbes kord kuus	11
Harvemini	12
Ei söö kala ega kalatooteid üldse	3

2. KAS OLETE RAHUL OMA KALA JA KALATOODETE SÖÖMISE SAGEDUSEGA?

Jah, olen täiesti rahul	19
Olen enam-vähem rahul	33
Pigem ei ole rahul	31
Ei ole üldse rahul	14
Ei oska öelda	3

3. KUI PALJU TE SÖITE VIIMASE AASTA JOOKSUL **KALA JA KALATOOTEID** KOGUSELISELT (võrreldes aastaga tagasi)?

Rohkem	18
Sama palju	46
Vähem	29
Ei söönud üldse	3
Ei oska öelda	4

3A. KUI TE **SÖITE VIIMASE AASTA JOOKSUL KALA VÕI KALATOOTEID ROHKEM**, SIIS MIS PÕHJUSEL? (% vastanutest, kes sõid kala ja kalatooteid koguselisealt rohkem, n=207)

	Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Kala ja kalatooted on odavamad	4	8	88
Kala ja kalatoodete valik kaupluses/turul on suurenenud/paranenud	4	30	66
Kalaroogade valik toitlustusasutustes on suurenenud/paranenud	7	34	59
Muutsin toiduainete ostmise kohta	10	32	58
Kala ja kalatooted on kättesaadavamad, müügikohad on lähedal	25	20	55
Kala ja kalatoodete kvaliteet (sh värskus) rahuldab, on parem	14	27	59
Kalaroogade valmistamine on kiire ja lihtne, katsetasin uusi retsepte, õppisin valmistama	39	41	20
Mulle maitsevad kala ja kalatooted	73	26	1
Kala ja kalatooted on tervisele head, olen terviseteadlikum	86	13	1
Muutsin toidusedelit, asendasin liha kala ja kalatoodetega	17	41	42

Muu põhjus n=36

3B. KUI TE PRAEGU EI SÖÖ ÜLDSE KALA EGA KALATOOTEID, SÖÖTE LIIGA VÄHE VÕI VÄHEM, SIIS MIS PÕHJUSEL? % vastanutest, kes ei olnud rahul oma kala ja kalatoodete söömise sagedusega, n=507)

	Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Kala ja kalatooted on liiga kallid	75	18	7
Rahalised võimalused on väiksemad, hoian toidu (sh kala) pealt kokku	45	39	16
Kala ja kalatoodete valik kaupluses/turul on väike	21	46	33
Värsket kala pole saada	24	43	33
Eelistan Eesti vete kalu	28	35	37
Kala ja kalatooted ei ole alati kättesaadavad, müügikohad on kaugel	19	49	32
Muutsin tavapärasest toiduainete ostmise kohta	4	18	78
Kalaroogade valik toitlustusasutustes on väike	23	44	33
Kala ja kalatoodete kvaliteet (sh värskus) ei rahulda	19	44	37
Kalaroogade valmistamine on töö- ja ajamahukas (keeruline valmistada, puhastada, süüa – luud jm)	24	32	44
Mulle ei maitse kala ja kalatooted, pereliikmed ei söö kala	8	21	71
Valmistame järjest vähem kodus süüa, sh kalaroogi	6	27	67
Muutsin toidusedelit, asendasin kalatooted teiste toiduainetega	4	26	70
Tervislikel põhjustel (allergia, kalade võimalik saastatus – toksiinid, plast jm)	1	12	87
Kala tarbimine mõjub kahjulikult keskkonnale (ülepüük, kalavarud, jäägid jm)	5	19	76
Muu põhjus n=37			

4. PALUN HINNAKE, KAS JA KUI SAGELI TE SÖITE VIIMASE AASTA JOOKSUL ERINEVAID KALATOOTEID?

	Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Road värskest ja jahutatud kalast (v.a kalafileed)				
Räim, kilu jt odavamad kalad	7	28	36	29
Lest, karpkala, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria jt keskmise kallidusega kalad	4	19	51	26
Lõhe, forell, koha, angerjas, siig jt kallimad kalad	12	35	38	15
Road külmutatud kalast (v.a kalafileed)				
Räim, kilu jt odavamad kalad	4	7	20	69
Lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, mintai, pangasius, tilapia, saida jt keskmise kallidusega kalad	3	13	32	52
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad	6	10	31	53
Kalafileed (värsked, jahutatud, külmutatud)				
Räim, kilu jt odavamad kalad	3	16	34	47
Lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, mintai, pangasius, tilapia, saida jt keskmise kallidusega kalad	5	19	44	32
Lõhe, forell, koha, siig jt kallimad kalad	10	34	38	18
Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala				
Suitsuräim, suitsukilu, suitsuheeringas jt odavamad kalad	4	13	37	46
Suitsulest, suitsukarpkala, suitsumakrell/-skumbria, suitsulatikas jt keskmise kallidusega kalad	1	14	51	34
Suitsulõhe, suitsuforell, suitsuangerjas jt kallimad kalad	4	19	44	33

	Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Soola-, vürtsikilu, -räim	4	26	38	32
Soolaheeringas	9	32	32	27
Soolalõhe, -forell	7	32	33	28
Kuivatatud, vinnutatud kala	3	9	33	55
Muud kalatooted ja mereannid				
Kalakonservid plekk-karbis (räim, sprotid, sardiinid, anšoovis õlis, tomatikastmes jms)	6	27	43	24
Kalapreservid* plekk-karbis või kiles (Tallinna kilud, Balti vürtsikilud, soolaheeringas, tuunikala, soolalõhe õlis jt)	4	25	41	30
Kalakulinaartooted lahtiselt, klaas- või plastpakendis (räimed marinaadis, silgusült, heeringa fileetükid erinevates kastmetes, koha marinaadis, angerjas marinaadis/tarrendis jm kala tarrendis)	3	18	42	37
Kalapulgad ja kalaburgerid (külmutatud, paneeritud)	6	19	47	28
Krabipulgad ja –nuudlid (makra)	6	24	44	26
Krevetid, krabid, vähid	4	14	43	39
Molluskid jt mereannid (kalmaarid, rannakarbid jt)	2	9	29	60
Kaaviar (tuuraliste mari), kalamari (lõhe, forelli, siia jm mari), kaaviariasendajad (toodetud kalast), v.a valgumari**	1	13	40	46

* kalapreserv – kuumtöötlemata kalatoode (kalakonserv on kuumtöödeldud)

** valgumari – toodetud piima-, muna vms valkudest

5. PALUN HINNAKE LIGIKAUDU, KUI SUURE OSA VIIMASE AASTA JOOKSUL TEIE POOLT SÖÖDUD KALAST SÕITE TE KODUS, KUI SUURE OSA TOITLUSTUSASUTUSTES JA KÜLAS VIIBIDES?

Kodus	75%
Toitlustusasutustes	16%
<u>Külaskäikudel</u>	9%
Kokku	100%

6. MILLIST KALA TEILE MEELDIB SÜÜA? Märkige kuni 3 lemmikut!

Ahven	22	Lõhe	67
Angerjas	16	Räim	24
Forell	52	Rääbis	12
Haug	16	Siig	7
Heeringas	41	Silm	9
Heik, hõbeheik	15	Skumbria	14
Kilu	21	Tint	4
Koha	20	Tursk	13
Latikas	17	Tuulehaug	9
Lest	20	Muud kala märkis 44 vastajat	

KALA JA KALATOODETE (SH MEREANNID) OSTMINE

7. KAS TE OSTSITE VIIMASE AASTA JOOKSUL KALA VÕI KALATOOTEID (SH TEIE, TEIE PERELIIKMED, SAITE TASUTA)?

Jah, ostsin ja/või sain tasuta	95
Ei ostnud, ei saanud ka tasuta	5

8. KALA JA KALATOODETE OSTUVÕIMALUSED ON ERI PIIRKONDADES ERINEVAD. OSA INIMESI PÜÜAB ISE KALA VÕI SAAB SEDA TUTTAVATELT. KUST OSTSITE VÕI SAITE VIIMASE AASTA JOOKSUL KALA JA KALATOOTEID TEIE (TEIE PERE)? Märkige ligikaudsed protsendid Teie (Teie pere) poolt ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest nii, et rida annaks kokku 100%.

	Kaup- lusest	Turult	Kalurilt, kalakasva- tajalt, kala- kaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavateelt	KOKKU
<u>Värske ja jahutatud kala (v.a kalafileed)</u>					
Räim, kilu jt odavamad kalad	63%	22%	9%	6%	100%
Lest, karpkala, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria jt keskmise kallidusega kalad	50%	16%	15%	19%	100%
Lõhe, forell, koha, angerjas, siig jt kallimad kalad	80%	7%	8%	5%	100%
<u>Külmutatud kala (v.a kalafileed)</u>					
Räim, kilu jt odavamad kalad	83%	11%	3%	3%	100%
Lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, mintai, pangasius, tilaapia jt keskmise kallidusega kalad	81%	8%	4%	7%	100%
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad	85%	5%	5%	5%	100%
<u>Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud)</u>					
Räim, kilu jt odavamad kalad	77%	12%	6%	5%	100%
Lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, mintai, saida, pangasius, tilaapia jt keskmise kallidusega kalad	72%	10%	8%	10%	100%
Lõhe, forell, koha, siig jt kallimad kalad	86%	5%	5%	4%	100%
<u>Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala</u>					
Suitsuräim, suitsukilu, suitsuheeringas jt odavamad kalad	70%	10%	11%	9%	100%
Suitsulest, suitsukarpkala, suitsumakrell/-skumbria, suitsulatikas jt keskmise kallidusega kalad	49%	14%	22%	15%	100%
Suitsulõhe, suitsuforell, suitsuangerjas jt kallimad kalad	68%	7%	16%	9%	100%
Soola-, vürtsikilu, räim	86%	5%	3%	6%	100%
Soolaheeringas	89%	6%	3%	2%	100%
Soolalõhe, -forell	79%	6%	5%	10%	100%

9. MÕELDES PERE EELARVELE JA TOIDUOSTUDELE, SIIS KUIVÕRD VÕIMALDAB TEIE PERE RAHALINE OLUKORD PRAEGU OSTA SOOVITUD KALA JA KALATOOTEID?

Ostame alati seda, mida soovime	18
Üldiselt küll, kuid mitte alati	51
Ostame väga harva seda, mida soovime	28
Ei osta üldse kala ega kalatooteid	2
Ei oska öelda	1

10. KUI TEIE (PERE) SISSETULEKUD OLEKSID SUUREMAD, SIIS KUIDAS SEE MÕJUTAKS TEIE **KALA JA KALATOODETE** OSTMIST (tarbimist)?

	Ostaksin rohkem	Ostaksin sama palju	Ostaksin vähem	Ei oska öelda
Värske ja jahutatud kala (v.a kalafileed)	56	30	1	13
Külmutatud kala (v.a kalafileed)	12	47	14	27
Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud)	57	32	3	8
Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala	31	50	5	14
Muud kalatooted (kalakonservid, -preservid, kulinaaria-tooted, kala-, krabipulgad, krevetid, kaaviar jm mereannid)	28	53	8	11

11. MIS ON TEIE JAOKS KALA **OSTMISEL** TÄHTIS?

	Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Värskus	94	5	1
Maitse	91	8	1
Kala liik	71	24	5
Toiteväärtus (valgud, rasvad, mineraalid, kalorsus)	28	40	32
Pakend	11	44	45
Hind	72	23	5
Tootja (bränd)	15	47	38
Päritolumaa	28	50	22
Kala püügipiirkond, kasvatamise koht	23	46	31
Et kala oleks puhastatud, roogitud	43	41	16
Et kala oleks fileeritud	31	46	23
Et kala oleks püütud, kasvatatud kestlikult	15	48	37
Müügikoha puhtus (ei haise jms)	73	23	4
Reklaam ja turundus (sh sotsiaalmeedia)	5	32	63
Muu vastus n=8			

12. KUI OSTATE VÄRSKET VÕI KÜLMUTATUD KALA, SIIS MILLISEL KUJUL?

	Enamasti puhastamata, rookimata	Enamasti roogitud	Enamasti fileeritud	Ei osta
<u>Värske ja jahutatud kala</u>				
Räim, kilu jt odavamad kalad	34	22	14	30
Lest, karpkala, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria jt keskmise kallidusega kalad	24	32	17	27
Lõhe, forell, koha, angerjas, siig jt kallimad kalad	8	39	43	10
<u>Külmutatud kala</u>				
Räim, kilu jt odavamad kalad	8	13	11	68
Lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, mintai, pangasius, tilaapia, saida jt keskmise kallidusega kalad	3	23	25	49
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad	2	19	31	48

13. PALUN HINNAKE KALA JA KALATOODETE VALIKUT KAUPLUSES, KUST TE TAVALISELT TOIDUKAUPU OSTATE?

	Hea	Rahuldav	Halb
Värske ja jahutatud kala (v.a kalafileed)			
Räim, kilu jt odavamad kalad	19	50	31
Lest, karpkala, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria jt keskmise kallidusega kalad	14	49	37
Lõhe, forell, koha, angerjas, siig jt kallimad kalad	24	60	16
Külmutatud kala (v.a kalafileed)			
Räim, kilu jt odavamad kalad	15	58	27
Lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, mintai, pangasius, tilapia, saida jt keskmise kallidusega kalad	16	64	20
Lõhe, forell, koha jt kallimad kalad	16	63	21
Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud)			
Räim, kilu jt odavamad kalad	18	51	31
Lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, mintai, pangasius, tilapia, saida jt keskmise kallidusega kalad	17	54	29
Lõhe, forell, koha, siig jt kallimad kalad	31	53	16
Suitsu-, soola ja kuivatatud kala			
Suitsuräim, suitsukilu, suitsuheeringas jt odavamad kalad	21	61	18
Suitsulest, -karpkala, -makrell/-skumbria, suitsulatikas jt keskmise kallidusega kalad	18	59	23
Suitsulõhe, suitsuforell, suitsuangerjas jt kallimad kalad	23	57	20
Soola-, vürtsikilu, räim	39	53	8
Soolaheeringas	45	49	6
Soolalõhe, -forell	35	55	10
Kuivatatud, vinnutatud kala	23	55	22
Muud kalatooted ja mereannid			
Kalakonservid plekk-karbis (räim, sprotid, sardiinid, anšoovis õlis, tomatikastmes jms)	52	44	4
Kalapreservid plekk-karbis või kiles (Tallinna kilud, Balti vürtsikilud, soolaheeringas, tuunikala, soolalõhe õlis jt)	51	45	4
Kalakulinaartooted lahtiselt, klaas- või plastpakendis (räimed marinaadis, heeringa fileetükid erinevates kastmetes, koha marinaadis, angerjas marinaadis/tarrendis jm kala tarrendis)	35	57	8
Kalapulgad ja kalaburgerid (külmutatud, paneeritud)	47	49	4
Krabipulgad ja –nuudlid (makra)	51	45	4
Krevetid, krabid, vähid	26	56	18
Molluskid jt mereannid (kalmaarid, rannakarbid jt)	20	50	30
Kaaviar (tuuraliste mari), kalamari (lõhe, forelli, siia jm mari), kaaviariasendajad (toodetud kalast), v.a valgumari	21	57	22

14. MIDA PEAKSID TEIE ARVATES TEGEMA KAUPLUSED, ET PARANDADA KALA JA KALATOODETE PAKKUMIST (müümist)?

	Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ebaoluline
Suurendama värske kala valikut	58	34	8
Suurendama külmutatud kala valikut	22	47	31
Suurendama suitsu-, soola- ja kuivatatud kala valikut	28	45	27
Eelistama kodumaiste töötlejate/tootjate tooteid	44	40	16
Tegema kalatoodetele sooduspakkumisi	73	21	6
Pakkuma kalatooteid soodsama hinnaga	74	19	7

	Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ebaoluline
Märkima (hinnasiltidel, etiketidel) selgemalt päritoluma ja/või tootja	37	44	19
Lisama värsket, jahutatud, külmutatud, suitsutatud kala juurde teabe kala püügipiirkonna, kasvatamise koha kohta	31	48	21
Märkima värsket kala juurde kala püüdmise kuupäeva	64	27	9
Muu vastus n=16			

15. KAS TEIL ON VIIMASE AASTA JOOKSUL OLNUD HALBU KOGEMUSI KALA JA KALATOODETE OSTMISEL VÕI SÖÖMISEL?

Jah, sageli	1
Jah, mõni kord	25
Ei ole	74

15A. KUI TEIL OLI HALBU KOGEMUSI, SIIS MILLISED NEED OLID? n=280

Halb kvaliteet (purustatud kalad, kala puhastamata, vähe kala, fileed luude ja soomustega jm)	34
Kala ei olnud värsket (vana, riknenud, roiskunud, pehme, lagunenu jm)	55
Halb maitse (konservid, värsket või suitsutatud või ülesulatatud kala jm)	34
Kalakonservid, -tooted olid liiga soolased	20
Kalakonservid, -tooted olid maitsetud, magedad, magusad	18
Säilimistähtaeg oli ületatud	13
Liiga palju vett sügavkülmutatud kalades, mitmekordselt külmutatud	35
Ebasobiv pakend, katkine taara	6
Müüja ebakompetentsus	8
Muu kogemus n=10	

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium (endine Maaeluministeerium) koos partneritega viis 2021. aasta oktoobrist kuni 2023. a märtsini läbi kalakampaaniat „Kala kõlab hästi“, mille eesmärgiks oli elanikele meelde tuletada kalatoitude kasulikkust, tervislikkust, valmistamise lihtsust ja traditsioone meie toitumiskultuuris.

16. KAS TE MÄRKASITE 2021. AASTA OKTOOBRI KUNI 2023. A MÄRTSINI TOIMUNUD KALAKAMPAANIA „KALA KÕLAB HÄSTI“ REKLAAME JA INFOMATERJALE?

Jah, märkasin	28
Ei märganud	72

16A. KUI TE MÄRKASITE, SIIS MILLISEID?

Televiisoris	52
Raadios	21
Sotsiaalmeedias (FB jms)	40
Internetis – reklaamibännerid, artiklid jms	38
Kampaania koduleheküljel – https://kalatoidud.ee	12
Plakatid/kleebised/siseraadio kauplustes	24
Trükitud retseptikogumik	6
Trükimeedias (nt ajalehed)	10
Reklaam Bolti, Wolti kodulehel	11
Avalikus ruumis (kõigile ligipääsetavates kohtades)	26
Muud vastust märkis 5 vastajat	

17. KAS TE OLETE PEALE KAMPAANIA LÄBISAAMIST EHK VIIMASE KUUE KUU JOOKSUL KÜLASTANUD KALAKAMPAANIA KODULEHEKÜLGE <https://kalatoidud.ee>?

Jah	7
Ei	93

18. MITU INIMEST TEIE PERES (leibkonnas) SÖÖVAD KALA?

keskmiselt 2,47 inimest ehk keskmiselt 90% kõigist pereliikmetest

Lisa 4. Küsitluse vastuste tabeljaotused

Lisa 4.1

Kui sageli olete viimase aasta jooksul söönud kala ja kalatooteid? (% vastanutest)

		Vähemalt paar korda nädalas	Umbes kord nädalas	Vähemalt paar korda kuus	Umbes kord kuus	Harvemini	Ei söö kala ega -tooteid
Keskmiselt		19	25	30	11	12	3
Regioon	Põhja-Eesti	18	24	36	8	12	2
	Kesk-Eesti	25	27	18	10	7	13
	Kirde-Eesti	17	25	35	19	4	0
	Lääne-Eesti	32	23	21	17	5	2
	Lõuna-Eesti	14	26	25	11	20	4
Elamu tüüp	suur kortermaja	18	18	36	10	16	2
	väike kortermaja	15	40	19	12	8	6
	rida- ja individuaalelamu	21	29	26	13	7	4
Rahvus	eestlane	18	26	26	12	14	4
	muu rahvus	20	21	37	11	8	3
Vanus	18–29 aastat	0	5	45	6	33	11
	30–49 aastat	15	25	33	15	9	3
	50–64 aastat	26	32	23	11	7	1
	65+ aastat	38	32	16	7	5	2
Sugu	naine	16	26	28	12	14	4
	mees	22	23	32	11	9	3
Haridus	I ja II taseme haridus	16	22	35	10	9	8
	III taseme haridus	21	26	27	12	13	1
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	14	24	24	10	26	2
	501–1000 €	18	26	31	11	11	3
	1001–1500 €	17	24	38	13	5	3
	1501–2000 €	26	22	17	8	23	4
	üle 2000 €	18	29	31	13	3	6

Lisa 4.2

Kas olete rahul oma kala ja kalatoodete söömise sagedusega? (% vastanutest)

		Jah, olen täiesti rahul	Olen enam-vähem rahul	Pigem ei ole rahul	Ei ole üldse rahul	Ei oska öelda
Keskmiselt		19	33	31	14	3
Regioon	Põhja-Eesti	16	38	32	14	0
	Kesk-Eesti	22	29	25	10	14
	Kirde-Eesti	20	34	30	14	2
	Lääne-Eesti	27	32	21	17	3
	Lõuna-Eesti	20	25	35	15	5
Elamu tüüp	suur kortermaja	16	32	37	13	2
	väike kortermaja	18	33	25	21	3
	rida- ja individuaalelamu	22	36	23	15	4
Rahvus	eestlane	20	29	32	15	4
	muu rahvus	17	41	28	13	1
Vanus	18–29 aastat	4	25	37	23	11
	30–49 aastat	19	35	31	14	1
	50–64 aastat	23	35	28	13	1
	65+ aastat	28	35	25	9	3
Sugu	naine	15	31	31	18	5
	mees	22	35	30	11	2
Haridus	I ja II taseme haridus	21	32	29	11	7
	III taseme haridus	18	34	31	16	1
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	22	16	26	24	12
	501–1000 €	17	34	34	11	4
	1001–1500 €	17	41	22	19	1
	1501–2000 €	20	29	34	15	2
	üle 2000 €	25	28	38	9	0

Kui palju Te sõite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid koguliselt (võrreldes aastaga tagasi)? (% vastanutest)

		Rohkem	Sama palju	Vähem	Ei söönud üldse	Ei oska öelda
Keskmiselt		18	46	29	3	4
Regioon	Põhja-Eesti	22	43	29	2	4
	Kesk-Eesti	8	54	23	13	2
	Kirde-Eesti	19	34	42	0	5
	Lääne-Eesti	16	47	33	2	2
	Lõuna-Eesti	16	51	25	4	4
Elamu tüüp	suur kortermaja	22	45	27	2	4
	väike kortermaja	10	41	40	6	3
	rida- ja individuaalelamu	16	49	29	4	2
Rahvus	eestlane	16	47	30	4	3
	muu rahvus	23	42	27	3	5
Vanus	18–29 aastat	37	28	24	11	0
	30–49 aastat	15	46	32	3	4
	50–64 aastat	15	51	28	1	5
	65+ aastat	14	53	27	2	4
Sugu	naine	19	37	37	4	3
	mees	17	55	21	3	4
Haridus	I ja II taseme haridus	12	47	28	8	5
	III taseme haridus	21	45	30	1	3
Leibkonnaliikme netosissetulek koos	kuni 500 €	7	34	53	1	5
	501–1000 €	11	53	29	4	3
	1001–1500 €	23	39	32	3	3
	1501–2000 €	25	47	20	4	4
	üle 2000 €	36	37	13	6	8

Kui Te sõite viimase aasta jooksul kala või kalatooteid rohkem, siis mis põhjusel?
Kala ja kalatooted on odavamad

(% vastanutest, kes sõid viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid koguliselt rohkem, n=207)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		4	8	88
Regioon	Põhja-Eesti	6	6	88
	Kesk-Eesti	0	13	87
	Kirde-Eesti	0	13	87
	Lääne-Eesti	5	10	85
	Lõuna-Eesti	2	8	90
Elamu tüüp	suur kortermaja	3	7	90
	väike kortermaja	15	4	81
	rida- ja individuaalelamu	4	10	86
Rahvus	eestlane	4	9	87
	muu rahvus	4	6	90
Vanus	18–29 aastat	0	0	100
	30–49 aastat	3	9	88
	50–64 aastat	7	18	75
	65+ aastat	14	11	75
Sugu	naine	5	8	87
	mees	4	7	89
Haridus	I ja II taseme haridus	5	11	84
	III taseme haridus	4	7	89
Leibkonnaliikme netosissetulek koos	kuni 500 €	0	0	100
	501–1000 €	12	18	70
	1001–1500 €	3	6	91
	1501–2000 €	1	6	93
	üle 2000 €	2	0	98

Kui Te sõite viimase aasta jooksul kala või kalatooteid rohkem, siis mis põhjusel?

Kala ja kalatoodete valik kaupluses/turul on suurenenud/paranenud

(% vastanutest, kes sõid viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid koguseliselt rohkem, n=207)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		4	30	66
Regioon	Põhja-Eesti	4	19	77
	Kesk-Eesti	0	60	40
	Kirde-Eesti	0	41	59
	Lääne-Eesti	8	48	44
	Lõuna-Eesti	8	38	54
Elamu tüüp	suur kortermaja	2	28	70
	väike kortermaja	5	7	88
	rida- ja individuaalelamu	9	36	55
Rahvus	eestlane	7	31	62
	muu rahvus	0	28	72
Vanus	18–29 aastat	0	0	100
	30–49 aastat	6	35	59
	50–64 aastat	9	60	31
	65+ aastat	6	56	38
Sugu	naine	5	24	71
	mees	4	36	60
Haridus	I ja II taseme haridus	7	33	60
	III taseme haridus	4	29	67
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	11	59	30
	501–1000 €	7	46	47
	1001–1500 €	2	19	79
	1501–2000 €	6	33	61
	üle 2000 €	2	18	80

Kui Te sõite viimase aasta jooksul kala või kalatooteid rohkem, siis mis põhjusel?

Kalaroogade valik toitlustusasutustes on suurenenud/paranenud

(% vastanutest, kes sõid viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid koguseliselt rohkem, n=207)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		7	34	59
Regioon	Põhja-Eesti	7	25	68
	Kesk-Eesti	6	37	57
	Kirde-Eesti	1	84	15
	Lääne-Eesti	17	38	45
	Lõuna-Eesti	6	27	67
Elamu tüüp	suur kortermaja	6	41	53
	väike kortermaja	4	0	96
	rida- ja individuaalelamu	8	28	64
Rahvus	eestlane	7	32	61
	muu rahvus	6	36	58
Vanus	18–29 aastat	0	12	88
	30–49 aastat	12	42	46
	50–64 aastat	13	58	29
	65+ aastat	3	38	59
Sugu	naine	4	44	52
	mees	10	23	67
Haridus	I ja II taseme haridus	6	53	41
	III taseme haridus	7	27	66
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	11	59	30
	501–1000 €	3	45	52
	1001–1500 €	4	29	67
	1501–2000 €	18	34	48
	üle 2000 €	2	18	80

Kui Te sõite viimase aasta jooksul kala või kalatooteid rohkem, siis mis põhjusel?

Muutsin toiduainete ostmise kohta

(% vastanutest, kes sõid viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid koguliselt rohkem, n=207)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		10	32	58
Regioon	Põhja-Eesti	8	32	60
	Kesk-Eesti	34	24	42
	Kirde-Eesti	13	6	81
	Lääne-Eesti	5	32	63
	Lõuna-Eesti	9	48	43
Elamu tüüp	suur kortermaja	9	29	62
	väike kortermaja	13	11	76
	rida- ja individuaalelamu	10	42	48
Rahvus	eestlane	12	41	47
	muu rahvus	7	19	74
Vanus	18–29 aastat	0	44	56
	30–49 aastat	22	25	53
	50–64 aastat	13	23	64
	65+ aastat	2	31	67
Sugu	naine	12	12	76
	mees	8	55	37
Haridus	I ja II taseme haridus	3	25	72
	III taseme haridus	12	35	53
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	58	11	31
	501–1000 €	14	29	57
	1001–1500 €	4	15	81
	1501–2000 €	8	49	43
	üle 2000 €	6	56	38

Kui Te sõite viimase aasta jooksul kala või kalatooteid rohkem, siis mis põhjusel?

Kala ja kalatooted on kättesaadavamad, müügikohad on lähedal

(% vastanutest, kes sõid viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid koguliselt rohkem, n=207)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		25	20	55
Regioon	Põhja-Eesti	29	19	52
	Kesk-Eesti	7	30	63
	Kirde-Eesti	35	10	55
	Lääne-Eesti	34	26	40
	Lõuna-Eesti	6	25	69
Elamu tüüp	suur kortermaja	32	16	52
	väike kortermaja	32	20	48
	rida- ja individuaalelamu	11	29	60
Rahvus	eestlane	33	24	43
	muu rahvus	14	15	71
Vanus	18–29 aastat	35	0	65
	30–49 aastat	15	27	58
	50–64 aastat	27	34	39
	65+ aastat	17	42	41
Sugu	naine	23	16	61
	mees	27	25	48
Haridus	I ja II taseme haridus	32	26	42
	III taseme haridus	23	20	57
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	56	44	0
	501–1000 €	5	30	65
	1001–1500 €	21	9	70
	1501–2000 €	28	30	42
	üle 2000 €	52	13	35

Kui Te sõite viimase aasta jooksul kala või kalatooteid rohkem, siis mis põhjusel?

Kala ja kalatoodete kvaliteet (värskus) rahuldab, on parem

(% vastanutest, kes sõid viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid koguseliselt rohkem, n=207)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		14	27	59
Regioon	Põhja-Eesti	8	26	66
	Kesk-Eesti	20	57	23
	Kirde-Eesti	24	18	58
	Lääne-Eesti	43	23	34
	Lõuna-Eesti	14	28	58
Elamu tüüp	suur kortermaja	12	20	68
	väike kortermaja	11	57	32
	rida- ja individuaalelamu	19	33	48
Rahvus	eestlane	17	27	56
	muu rahvus	10	27	63
Vanus	18–29 aastat	0	0	100
	30–49 aastat	17	36	47
	50–64 aastat	24	50	26
	65+ aastat	34	42	24
Sugu	naine	13	28	59
	mees	16	25	59
Haridus	I ja II taseme haridus	23	26	51
	III taseme haridus	12	28	60
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	50	50	0
	501–1000 €	21	32	47
	1001–1500 €	14	21	65
	1501–2000 €	10	29	61
	üle 2000 €	6	20	74

Kui Te sõite viimase aasta jooksul kala või kalatooteid rohkem, siis mis põhjusel?

Kalaroogade valmistamine on kiire ja lihtne, katsetasin uusi retsepte, õppisin valmistama

(% vastanutest, kes sõid viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid koguseliselt rohkem, n=207)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		39	41	20
Regioon	Põhja-Eesti	45	44	11
	Kesk-Eesti	46	43	11
	Kirde-Eesti	41	53	6
	Lääne-Eesti	33	53	14
	Lõuna-Eesti	22	24	54
Elamu tüüp	suur kortermaja	44	48	8
	väike kortermaja	24	64	12
	rida- ja individuaalelamu	33	26	41
Rahvus	eestlane	26	45	29
	muu rahvus	58	36	6
Vanus	18–29 aastat	44	35	21
	30–49 aastat	42	38	20
	50–64 aastat	40	44	16
	65+ aastat	14	64	22
Sugu	naine	55	35	10
	mees	21	48	31
Haridus	I ja II taseme haridus	35	57	8
	III taseme haridus	41	35	24
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	70	9	21
	501–1000 €	28	57	15
	1001–1500 €	67	24	9
	1501–2000 €	26	37	37
	üle 2000 €	6	70	24

Kui Te sõite viimase aasta jooksul kala või kalatooteid rohkem, siis mis põhjusel?

Mulle maitsevad kala ja kalatooted

(% vastanutest, kes sõid viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid koguseliselt rohkem, n=207)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		73	26	1
Regioon	Põhja-Eesti	77	23	0
	Kesk-Eesti	66	20	14
	Kirde-Eesti	85	15	0
	Lääne-Eesti	98	2	0
	Lõuna-Eesti	46	52	2
Elamu tüüp	suur kortermaja	74	25	1
	väike kortermaja	79	21	0
	rida- ja individuaalelamu	69	29	2
Rahvus	eestlane	65	33	2
	muu rahvus	84	16	0
Vanus	18–29 aastat	56	44	0
	30–49 aastat	79	18	3
	50–64 aastat	81	18	1
	65+ aastat	91	9	0
Sugu	naine	85	13	2
	mees	59	41	0
Haridus	I ja II taseme haridus	81	18	1
	III taseme haridus	72	27	1
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	100	0	0
	501–1000 €	61	35	4
	1001–1500 €	96	4	0
	1501–2000 €	65	35	0
	üle 2000 €	47	53	0

Kui Te sõite viimase aasta jooksul kala või kalatooteid rohkem, siis mis põhjusel?

Kala ja kalatooted on tervisele head, olen terviseteadlikum

(% vastanutest, kes sõid viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid koguseliselt rohkem, n=207)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		86	13	1
Regioon	Põhja-Eesti	88	11	1
	Kesk-Eesti	63	23	14
	Kirde-Eesti	85	15	0
	Lääne-Eesti	89	11	0
	Lõuna-Eesti	83	15	2
Elamu tüüp	suur kortermaja	86	14	0
	väike kortermaja	94	6	0
	rida- ja individuaalelamu	84	12	4
Rahvus	eestlane	85	13	2
	muu rahvus	87	13	0
Vanus	18–29 aastat	100	0	0
	30–49 aastat	75	22	3
	50–64 aastat	75	23	2
	65+ aastat	90	10	0
Sugu	naine	83	15	2
	mees	88	11	1
Haridus	I ja II taseme haridus	80	20	0
	III taseme haridus	89	9	2
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	79	21	0
	501–1000 €	62	36	2
	1001–1500 €	91	9	0
	1501–2000 €	97	2	1
	üle 2000 €	93	3	4

Kui Te sõite viimase aasta jooksul kala või kalatooteid rohkem, siis mis põhjusel?

Muutsin toidusedelit, asendasin liha kala ja kalatoodetega

(% vastanutest, kes sõid viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid koguselisel rohkem, n=207)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		17	41	42
Regioon	Põhja-Eesti	11	46	43
	Kesk-Eesti	29	29	42
	Kirde-Eesti	39	40	21
	Lääne-Eesti	33	55	12
	Lõuna-Eesti	10	25	65
Elamu tüüp	suur kortermaja	15	47	38
	väike kortermaja	11	55	34
	rida- ja individuaalelamu	21	27	52
Rahvus	eestlane	13	26	61
	muu rahvus	21	62	17
Vanus	18–29 aastat	0	44	56
	30–49 aastat	31	35	34
	50–64 aastat	25	36	39
	65+ aastat	12	59	29
Sugu	naine	20	54	26
	mees	12	26	62
Haridus	I ja II taseme haridus	23	36	41
	III taseme haridus	15	43	42
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	59	32	9
	501–1000 €	14	46	40
	1001–1500 €	14	69	17
	1501–2000 €	14	19	67
	üle 2000 €	15	10	75

Lisa 4.5

Kui Te praegu ei söö üldse kala ega kalatooteid, sõöte liiga vähe või vähem, siis mis põhjusel?

Kala ja kalatooted on liiga kallid

(% vastanutest, kes ei ole kala ja kalatoodete söömissagedusega üldse rahul või pigem ei ole rahul, n=507)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		75	18	7
Regioon	Põhja-Eesti	68	25	7
	Kesk-Eesti	68	23	9
	Kirde-Eesti	88	8	4
	Lääne-Eesti	73	20	7
	Lõuna-Eesti	86	7	7
Elamu tüüp	suur kortermaja	70	20	10
	väike kortermaja	87	13	0
	rida- ja individuaalelamu	77	17	6
Rahvus	eestlane	71	21	8
	muu rahvus	84	11	5
Vanus	18–29 aastat	61	29	10
	30–49 aastat	77	16	7
	50–64 aastat	83	12	5
	65+ aastat	76	21	3
Sugu	naine	74	17	9
	mees	77	19	4
Haridus	I ja II taseme haridus	74	12	14
	III taseme haridus	75	21	4
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	95	2	3
	501–1000 €	76	16	8
	1001–1500 €	84	12	4
	1501–2000 €	65	20	15
	üle 2000 €	41	56	3

Kui Te praegu ei söö üldse kala ega kalatooteid, sööte liiga vähe või vähem, siis mis põhjusel?

Rahalised võimalused on väiksemad, hoian toidu (sh kala) pealt kokku

(% vastanutest, kes ei ole kala ja kalatoodete söömissagedusega üldse rahul või pigem ei ole rahul, n=507)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		45	39	16
Regioon	Põhja-Eesti	38	42	20
	Kesk-Eesti	51	30	19
	Kirde-Eesti	58	36	6
	Lääne-Eesti	24	64	12
	Lõuna-Eesti	61	28	11
Elamu tüüp	suur kortermaja	40	40	20
	väike kortermaja	44	45	11
	rida- ja individuaalelamu	53	35	12
Rahvus	eestlane	40	42	18
	muu rahvus	60	31	9
Vanus	18–29 aastat	27	53	20
	30–49 aastat	53	32	15
	50–64 aastat	49	39	12
	65+ aastat	48	36	16
Sugu	naine	43	39	18
	mees	49	39	12
Haridus	I ja II taseme haridus	51	24	25
	III taseme haridus	44	45	11
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	91	6	3
	501–1000 €	46	43	11
	1001–1500 €	33	50	17
	1501–2000 €	50	18	32
	üle 2000 €	15	74	11

Kui Te praegu ei söö üldse kala ega kalatooteid, sööte liiga vähe või vähem, siis mis põhjusel?

Kala ja kalatoodete valik kaupluses/turul on väike

(% vastanutest, kes ei ole kala ja kalatoodete söömissagedusega üldse rahul või pigem ei ole rahul, n=507)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		21	46	33
Regioon	Põhja-Eesti	20	56	24
	Kesk-Eesti	28	37	35
	Kirde-Eesti	31	27	42
	Lääne-Eesti	3	42	55
	Lõuna-Eesti	21	43	36
Elamu tüüp	suur kortermaja	22	46	32
	väike kortermaja	14	61	25
	rida- ja individuaalelamu	19	43	38
Rahvus	eestlane	13	52	35
	muu rahvus	44	30	26
Vanus	18–29 aastat	0	76	24
	30–49 aastat	18	39	43
	50–64 aastat	34	34	32
	65+ aastat	45	38	17
Sugu	naine	17	44	39
	mees	27	50	23
Haridus	I ja II taseme haridus	12	49	39
	III taseme haridus	25	46	29
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	19	34	47
	501–1000 €	28	40	32
	1001–1500 €	22	40	38
	1501–2000 €	15	62	23
	üle 2000 €	8	75	17

Kui Te praegu ei söö üldse kala ega kalatooteid, sööte liiga vähe või vähem, siis mis põhjusel?

Värsket kala pole saada

(% vastanutest, kes ei ole kala ja kalatoodete söömissagedusega üldse rahul või pigem ei ole rahul, n=507)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		24	43	33
Regioon	Põhja-Eesti	26	45	29
	Kesk-Eesti	31	35	34
	Kirde-Eesti	30	41	29
	Lääne-Eesti	9	24	67
	Lõuna-Eesti	21	52	27
Elamu tüüp	suur kortermaja	24	48	28
	väike kortermaja	35	36	29
	rida- ja individuaalelamu	22	38	40
Rahvus	eestlane	19	44	37
	muu rahvus	39	40	21
Vanus	18–29 aastat	10	56	34
	30–49 aastat	24	42	34
	50–64 aastat	29	36	35
	65+ aastat	43	35	22
Sugu	naine	26	36	38
	mees	22	53	25
Haridus	I ja II taseme haridus	26	28	46
	III taseme haridus	23	49	28
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	46	24	30
	501–1000 €	19	46	35
	1001–1500 €	32	39	29
	1501–2000 €	12	44	44
	üle 2000 €	13	65	22

Kui Te praegu ei söö üldse kala ega kalatooteid, sööte liiga vähe või vähem, siis mis põhjusel?

Eelistan Eesti vete kalu

(% vastanutest, kes ei ole kala ja kalatoodete söömissagedusega üldse rahul või pigem ei ole rahul, n=507)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		28	35	37
Regioon	Põhja-Eesti	32	35	33
	Kesk-Eesti	43	39	18
	Kirde-Eesti	24	37	39
	Lääne-Eesti	21	32	47
	Lõuna-Eesti	21	32	47
Elamu tüüp	suur kortermaja	28	42	30
	väike kortermaja	26	25	49
	rida- ja individuaalelamu	27	26	47
Rahvus	eestlane	27	33	40
	muu rahvus	32	39	29
Vanus	18–29 aastat	20	29	51
	30–49 aastat	25	36	39
	50–64 aastat	30	40	30
	65+ aastat	53	30	17
Sugu	naine	31	32	37
	mees	24	38	38
Haridus	I ja II taseme haridus	36	23	41
	III taseme haridus	25	39	36
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	31	33	36
	501–1000 €	27	41	32
	1001–1500 €	26	30	44
	1501–2000 €	40	13	47
	üle 2000 €	7	71	22

Kui Te praegu ei söö üldse kala ega kalatooteid, sööte liiga vähe või vähem, siis mis põhjusel?

Kala ja kalatooted ei ole alati kättesaadavad, müügikohad on kaugel

(% vastanutest, kes ei ole kala ja kalatoodete söömissagedusega üldse rahul või pigem ei ole rahul, n=507)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		19	49	32
Regioon	Põhja-Eesti	14	57	29
	Kesk-Eesti	31	33	36
	Kirde-Eesti	29	37	34
	Lääne-Eesti	13	35	52
	Lõuna-Eesti	24	49	27
Elamu tüüp	suur kortermaja	18	54	28
	väike kortermaja	14	38	48
	rida- ja individuaalelamu	21	46	33
Rahvus	eestlane	14	53	33
	muu rahvus	34	37	29
Vanus	18–29 aastat	0	76	24
	30–49 aastat	25	38	37
	50–64 aastat	22	48	30
	65+ aastat	37	30	33
Sugu	naine	20	42	38
	mees	18	58	24
Haridus	I ja II taseme haridus	24	44	32
	III taseme haridus	18	50	32
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	23	43	34
	501–1000 €	22	41	37
	1001–1500 €	24	32	44
	1501–2000 €	15	71	14
	üle 2000 €	6	81	13

Kui Te praegu ei söö üldse kala ega kalatooteid, sööte liiga vähe või vähem, siis mis põhjusel?

Muutsin tavapärasest toiduainete ostmise kohta

(% vastanutest, kes ei ole kala ja kalatoodete söömissagedusega üldse rahul või pigem ei ole rahul, n=507)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		4	18	78
Regioon	Põhja-Eesti	4	17	79
	Kesk-Eesti	6	16	78
	Kirde-Eesti	4	23	73
	Lääne-Eesti	2	14	84
	Lõuna-Eesti	4	19	77
Elamu tüüp	suur kortermaja	5	22	73
	väike kortermaja	0	21	79
	rida- ja individuaalelamu	4	11	85
Rahvus	eestlane	3	17	80
	muu rahvus	8	20	72
Vanus	18–29 aastat	0	19	81
	30–49 aastat	4	20	76
	50–64 aastat	6	16	78
	65+ aastat	7	11	82
Sugu	naine	5	13	82
	mees	2	25	73
Haridus	I ja II taseme haridus	3	13	84
	III taseme haridus	5	20	75
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	3	12	85
	501–1000 €	9	18	73
	1001–1500 €	1	12	87
	1501–2000 €	3	5	92
	üle 2000 €	0	68	32

Kui Te praegu ei söö üldse kala ega kalatooteid, sööte liiga vähe või vähem, siis mis põhjusel?

Kalaroogade valik toitlustusasutustes on väike

(% vastanutest, kes ei ole kala ja kalatoodete söömissagedusega üldse rahul või pigem ei ole rahul, n=507)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		23	44	33
Regioon	Põhja-Eesti	28	42	30
	Kesk-Eesti	17	49	34
	Kirde-Eesti	22	41	37
	Lääne-Eesti	15	29	56
	Lõuna-Eesti	18	54	28
Elamu tüüp	suur kortermaja	26	39	35
	väike kortermaja	36	37	27
	rida- ja individuaalelamu	13	52	35
Rahvus	eestlane	22	47	31
	muu rahvus	26	35	39
Vanus	18–29 aastat	30	46	24
	30–49 aastat	19	43	38
	50–64 aastat	21	45	34
	65+ aastat	26	42	32
Sugu	naine	28	34	38
	mees	17	57	26
Haridus	I ja II taseme haridus	23	38	39
	III taseme haridus	24	46	30
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	18	24	58
	501–1000 €	22	47	31
	1001–1500 €	26	31	43
	1501–2000 €	27	57	16
	üle 2000 €	14	73	13

Kui Te praegu ei söö üldse kala ega kalatooteid, sööte liiga vähe või vähem, siis mis põhjusel?

Kala ja kalatoodete kvaliteet (sh värskus) ei rahulda

(% vastanutest, kes ei ole kala ja kalatoodete söömissagedusega üldse rahul või pigem ei ole rahul, n=507)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		19	44	37
Regioon	Põhja-Eesti	21	54	25
	Kesk-Eesti	9	50	41
	Kirde-Eesti	38	27	35
	Lääne-Eesti	9	31	60
	Lõuna-Eesti	13	33	54
Elamu tüüp	suur kortermaja	17	54	29
	väike kortermaja	36	32	32
	rida- ja individuaalelamu	18	33	49
Rahvus	eestlane	12	46	42
	muu rahvus	40	37	23
Vanus	18–29 aastat	10	49	41
	30–49 aastat	21	44	35
	50–64 aastat	19	42	39
	65+ aastat	34	36	30
Sugu	naine	19	47	34
	mees	19	40	41
Haridus	I ja II taseme haridus	24	34	42
	III taseme haridus	17	48	35
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	18	45	37
	501–1000 €	14	49	37
	1001–1500 €	36	26	38
	1501–2000 €	7	44	49
	üle 2000 €	13	75	12

Kui Te praegu ei söö üldse kala ega kalatooteid, sööte liiga vähe või vähem, siis mis põhjusel?

Kalaroogade valmistamine on töö- ja ajamahukas (keeruline valmistada, puhastada, süüa – luud jm)

(% vastanutest, kes ei ole kala ja kalatoodete söömissagedusega üldse rahul või pigem ei ole rahul, n=507)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		24	32	44
Regioon	Põhja-Eesti	38	30	32
	Kesk-Eesti	7	40	53
	Kirde-Eesti	9	22	69
	Lääne-Eesti	8	62	30
	Lõuna-Eesti	13	24	63
Elamu tüüp	suur kortermaja	35	27	38
	väike kortermaja	26	30	44
	rida- ja individuaalelamu	8	37	55
Rahvus	eestlane	29	32	39
	muu rahvus	10	31	59
Vanus	18–29 aastat	59	24	17
	30–49 aastat	11	37	52
	50–64 aastat	13	29	58
	65+ aastat	16	36	48
Sugu	naine	27	34	39
	mees	20	28	52
Haridus	I ja II taseme haridus	29	18	53
	III taseme haridus	22	38	40
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	15	10	75
	501–1000 €	11	39	50
	1001–1500 €	15	45	40
	1501–2000 €	47	19	34
	üle 2000 €	64	18	18

Kui Te praegu ei söö üldse kala ega kalatooteid, sööte liiga vähe või vähem, siis mis põhjusel?

Mulle ei maitse kala ja kalatooted, pereliikmed ei söö kala

(% vastanutest, kes ei ole kala ja kalatoodete söömissagedusega üldse rahul või pigem ei ole rahul, n=507)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		8	21	71
Regioon	Põhja-Eesti	6	20	74
	Kesk-Eesti	2	23	75
	Kirde-Eesti	0	41	59
	Lääne-Eesti	43	15	42
	Lõuna-Eesti	3	14	83
Elamu tüüp	suur kortermaja	6	25	69
	väike kortermaja	1	23	76
	rida- ja individuaalelamu	13	14	73
Rahvus	eestlane	10	18	72
	muu rahvus	0	29	71
Vanus	18–29 aastat	24	19	57
	30–49 aastat	2	30	68
	50–64 aastat	4	12	84
	65+ aastat	2	11	87
Sugu	naine	12	10	78
	mees	2	37	61
Haridus	I ja II taseme haridus	10	21	69
	III taseme haridus	7	21	72
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	2	20	78
	501–1000 €	3	16	81
	1001–1500 €	14	23	63
	1501–2000 €	16	7	77
	üle 2000 €	0	61	39

Kui Te praegu ei söö üldse kala ega kalatooteid, sööte liiga vähe või vähem, siis mis põhjusel?

Valmistame järjest vähem kodus süüa, sh kalarooigi

(% vastanutest, kes ei ole kala ja kalatoodete söömissagedusega üldse rahul või pigem ei ole rahul, n=507)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		6	27	67
Regioon	Põhja-Eesti	3	33	64
	Kesk-Eesti	6	22	72
	Kirde-Eesti	14	34	52
	Lääne-Eesti	7	7	86
	Lõuna-Eesti	10	21	69
Elamu tüüp	suur kortermaja	5	37	58
	väike kortermaja	0	21	79
	rida- ja individuaalelamu	10	12	78
Rahvus	eestlane	3	30	67
	muu rahvus	15	20	65
Vanus	18–29 aastat	0	39	61
	30–49 aastat	7	22	71
	50–64 aastat	10	25	65
	65+ aastat	11	23	66
Sugu	naine	4	24	72
	mees	9	32	59
Haridus	I ja II taseme haridus	10	21	69
	III taseme haridus	5	29	66
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	10	8	82
	501–1000 €	9	24	67
	1001–1500 €	7	19	74
	1501–2000 €	0	40	60
	üle 2000 €	3	63	34

Kui Te praegu ei söö üldse kala ega kalatooteid, sööte liiga vähe või vähem, siis mis põhjusel?

Muutsin toidusedelit, asendasin kalatooted teiste toiduainetega

(% vastanutest, kes ei ole kala ja kalatoodete söömissagedusega üldse rahul või pigem ei ole rahul, n=507)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		4	26	70
Regioon	Põhja-Eesti	3	27	70
	Kesk-Eesti	6	36	58
	Kirde-Eesti	0	48	52
	Lääne-Eesti	4	16	80
	Lõuna-Eesti	8	15	77
Elamu tüüp	suur kortermaja	5	27	68
	väike kortermaja	3	32	65
	rida- ja individuaalelamu	3	21	76
Rahvus	eestlane	3	22	75
	muu rahvus	6	39	55
Vanus	18–29 aastat	0	19	81
	30–49 aastat	5	26	69
	50–64 aastat	7	34	59
	65+ aastat	6	26	68
Sugu	naine	4	16	80
	mees	4	42	54
Haridus	I ja II taseme haridus	9	19	72
	III taseme haridus	2	30	68
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	3	15	82
	501–1000 €	8	27	65
	1001–1500 €	4	28	68
	1501–2000 €	0	13	87
	üle 2000 €	0	63	37

Kui Te praegu ei söö üldse kala ega kalatooteid, sööte liiga vähe või vähem, siis mis põhjusel?

Tervislikel põhjustel (allergia, kalade võimalik saastatus – toksiinid, plast jm)

(% vastanutest, kes ei ole kala ja kalatoodete söömissagedusega üldse rahul või pigem ei ole rahul, n=507)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		1	12	87
Regioon	Põhja-Eesti	0	18	82
	Kesk-Eesti	0	21	79
	Kirde-Eesti	0	5	95
	Lääne-Eesti	4	7	89
	Lõuna-Eesti	4	3	93
Elamu tüüp	suur kortermaja	1	15	84
	väike kortermaja	1	6	93
	rida- ja individuaalelamu	2	9	89
Rahvus	eestlane	1	13	86
	muu rahvus	2	10	88
Vanus	18–29 aastat	0	19	81
	30–49 aastat	1	11	88
	50–64 aastat	5	6	89
	65+ aastat	0	11	89
Sugu	naine	1	7	92
	mees	2	19	79
Haridus	I ja II taseme haridus	3	12	85
	III taseme haridus	1	12	87
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	2	22	76
	501–1000 €	3	8	89
	1001–1500 €	0	6	94
	1501–2000 €	1	2	97
	üle 2000 €	0	56	44

Kui Te praegu ei söö üldse kala ega kalatooteid, sööte liiga vähe või vähem, siis mis põhjusel?

Kala tarbimine mõjub kahjulikult keskkonnale (ülepüük, kalavarud, jäägid jm)

(% vastanutest, kes ei ole kala ja kalatoodete söömissagedusega üldse rahul või pigem ei ole rahul, n=507)

		Seda kindlasti	Seda mõnevõrra	Seda mitte
Keskmiselt		5	19	76
Regioon	Põhja-Eesti	6	26	68
	Kesk-Eesti	0	22	78
	Kirde-Eesti	0	8	92
	Lääne-Eesti	7	15	78
	Lõuna-Eesti	6	14	80
Elamu tüüp	suur kortermaja	6	25	69
	väike kortermaja	8	16	76
	rida- ja individuaalelamu	2	13	85
Rahvus	eestlane	6	21	73
	muu rahvus	2	15	83
Vanus	18–29 aastat	10	29	61
	30–49 aastat	2	15	83
	50–64 aastat	5	17	78
	65+ aastat	2	21	77
Sugu	naine	6	19	75
	mees	4	20	76
Haridus	I ja II taseme haridus	14	14	72
	III taseme haridus	1	22	77
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	5	7	88
	501–1000 €	4	25	71
	1001–1500 €	0	14	86
	1501–2000 €	15	5	80
	üle 2000 €	0	61	39

Kas ja kui sageli Te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Road värsket ja jahutatud kalast (v.a kalafileeid): räim, kilu jt odavamad kalad (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		7	28	36	29
Regioon	Põhja-Eesti	6	24	37	33
	Kesk-Eesti	8	34	33	25
	Kirde-Eesti	10	23	39	28
	Lääne-Eesti	15	40	31	14
	Lõuna-Eesti	5	30	36	29
Elamu tüüp	suur kortermaja	7	20	37	36
	väike kortermaja	6	26	35	33
	rida- ja individuaalelamu	9	39	35	17
Rahvus	eestlane	7	32	36	25
	muu rahvus	8	19	36	37
Vanus	18–29 aastat	0	17	22	61
	30–49 aastat	6	26	41	27
	50–64 aastat	10	31	39	20
	65+ aastat	16	38	34	12
Sugu	naine	6	23	34	37
	mees	9	33	37	21
Haridus	I ja II taseme haridus	7	29	33	31
	III taseme haridus	8	27	37	28
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	7	19	43	31
	501–1000 €	6	31	38	25
	1001–1500 €	4	27	32	37
	1501–2000 €	15	28	27	30
	üle 2000 €	10	24	48	18

Kas ja kui sageli Te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Road värsket ja jahutatud kalast (v.a kalafileeid): lest, karpkala, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria jt keskmise kallidusega kalad (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		4	19	51	26
Regioon	Põhja-Eesti	3	16	55	26
	Kesk-Eesti	2	19	48	31
	Kirde-Eesti	6	19	48	27
	Lääne-Eesti	10	32	37	21
	Lõuna-Eesti	4	17	53	26
Elamu tüüp	suur kortermaja	4	14	51	31
	väike kortermaja	5	21	52	22
	rida- ja individuaalelamu	5	23	53	19
Rahvus	eestlane	4	19	53	24
	muu rahvus	5	16	48	31
Vanus	18–29 aastat	0	0	50	50
	30–49 aastat	4	18	57	21
	50–64 aastat	6	28	47	19
	65+ aastat	8	24	44	24
Sugu	naine	5	16	48	31
	mees	4	22	54	20
Haridus	I ja II taseme haridus	4	16	52	28
	III taseme haridus	5	19	51	25
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	5	14	50	31
	501–1000 €	4	19	52	25
	1001–1500 €	4	16	48	32
	1501–2000 €	6	20	52	22
	üle 2000 €	4	18	62	16

Kas ja kui sageli Te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Road värsket ja jahutatud kalast (v.a kalafileed): lõhe, forell, koha, angerjas, siig jt kallimad kalad (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		12	35	38	15
Regioon	Põhja-Eesti	13	31	41	15
	Kesk-Eesti	15	34	28	23
	Kirde-Eesti	10	42	36	12
	Lääne-Eesti	14	43	37	6
	Lõuna-Eesti	9	35	37	19
Elamu tüüp	suur kortermaja	11	25	45	19
	väike kortermaja	9	47	29	15
	rida- ja individuaalelamu	14	46	32	8
Rahvus	eestlane	11	36	40	13
	muu rahvus	15	32	34	19
Vanus	18–29 aastat	0	13	48	39
	30–49 aastat	12	34	42	12
	50–64 aastat	17	45	30	8
	65+ aastat	19	42	30	9
Sugu	naine	9	35	38	18
	mees	15	34	39	12
Haridus	I ja II taseme haridus	9	36	33	22
	III taseme haridus	14	34	40	12
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	7	18	53	22
	501–1000 €	8	35	44	13
	1001–1500 €	11	44	24	21
	1501–2000 €	18	31	42	9
	üle 2000 €	30	26	32	12

Kas ja kui sageli Te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Road külmutatud kalast (v.a kalafileed): räim, kilu jt odavamad kalad (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		4	7	20	69
Regioon	Põhja-Eesti	6	5	24	65
	Kesk-Eesti	2	12	14	72
	Kirde-Eesti	5	7	14	74
	Lääne-Eesti	2	9	16	73
	Lõuna-Eesti	2	7	21	70
Elamu tüüp	suur kortermaja	4	5	24	67
	väike kortermaja	1	9	22	68
	rida- ja individuaalelamu	6	9	16	69
Rahvus	eestlane	4	9	21	66
	muu rahvus	5	3	18	74
Vanus	18–29 aastat	9	0	25	66
	30–49 aastat	3	7	15	75
	50–64 aastat	1	10	23	66
	65+ aastat	5	9	25	61
Sugu	naine	2	5	18	75
	mees	6	8	24	62
Haridus	I ja II taseme haridus	6	7	18	69
	III taseme haridus	3	7	21	69
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	1	10	17	72
	501–1000 €	7	7	26	60
	1001–1500 €	2	4	13	81
	1501–2000 €	4	7	17	72
	üle 2000 €	0	11	30	59

Kas ja kui sageli Te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Road külmutatud kalast (v.a kalafileed): lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, mintai, pangasius, tilapia, saida jt keskmise kallidusega kalad (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		3	13	32	52
Regioon	Põhja-Eesti	2	15	35	48
	Kesk-Eesti	1	13	31	55
	Kirde-Eesti	10	15	32	43
	Lääne-Eesti	0	17	21	62
	Lõuna-Eesti	2	8	32	58
Elamu tüüp	suur kortermaja	4	11	32	53
	väike kortermaja	2	12	43	43
	rida- ja individuaalelamu	0	18	29	53
Rahvus	eestlane	1	14	31	54
	muu rahvus	7	12	34	47
Vanus	18–29 aastat	0	9	25	66
	30–49 aastat	5	13	30	52
	50–64 aastat	2	18	38	42
	65+ aastat	1	14	34	51
Sugu	naine	2	11	31	56
	mees	3	16	33	48
Haridus	I ja II taseme haridus	1	17	31	51
	III taseme haridus	3	12	33	52
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	4	10	39	47
	501–1000 €	3	18	33	46
	1001–1500 €	1	11	27	61
	1501–2000 €	5	8	34	53
	üle 2000 €	0	12	37	51

Kas ja kui sageli Te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Road külmutatud kalast (v.a kalafileed): lõhe, forell, koha jt kallimad kalad (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		6	10	31	53
Regioon	Põhja-Eesti	7	9	34	50
	Kesk-Eesti	3	10	29	58
	Kirde-Eesti	11	15	31	43
	Lääne-Eesti	5	16	19	60
	Lõuna-Eesti	1	8	32	59
Elamu tüüp	suur kortermaja	4	8	37	51
	väike kortermaja	4	14	19	63
	rida- ja individuaalelamu	7	13	26	54
Rahvus	eestlane	5	10	29	56
	muu rahvus	7	11	35	47
Vanus	18–29 aastat	9	0	29	62
	30–49 aastat	5	9	33	53
	50–64 aastat	5	16	30	49
	65+ aastat	4	16	29	51
Sugu	naine	4	10	27	59
	mees	8	10	35	47
Haridus	I ja II taseme haridus	8	10	27	55
	III taseme haridus	4	11	32	53
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	8	6	39	47
	501–1000 €	8	11	34	47
	1001–1500 €	2	12	23	63
	1501–2000 €	6	8	28	58
	üle 2000 €	4	9	43	44

Kas ja kui sageli Te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud): räim, kilu jt odavamad kalad (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		3	16	34	47
Regioon	Põhja-Eesti	3	17	34	46
	Kesk-Eesti	4	21	27	48
	Kirde-Eesti	3	7	28	62
	Lääne-Eesti	7	21	38	34
	Lõuna-Eesti	2	16	36	46
Elamu tüüp	suur kortermaja	4	10	34	52
	väike kortermaja	2	16	35	47
	rida- ja individuaalelamu	3	25	34	38
Rahvus	eestlane	3	20	37	40
	muu rahvus	5	9	25	61
Vanus	18–29 aastat	0	9	31	60
	30–49 aastat	4	15	37	44
	50–64 aastat	4	19	33	44
	65+ aastat	6	25	29	40
Sugu	naine	3	12	32	53
	mees	4	21	35	40
Haridus	I ja II taseme haridus	2	19	27	52
	III taseme haridus	5	15	37	43
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	3	10	34	53
	501–1000 €	2	20	32	46
	1001–1500 €	4	14	31	51
	1501–2000 €	8	14	32	46
	üle 2000 €	2	17	52	29

Kas ja kui sageli Te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud): lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, mintai, pangasius, tilapia, saida jt keskmise kallidusega kalad (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		5	19	44	32
Regioon	Põhja-Eesti	8	16	45	31
	Kesk-Eesti	0	18	39	43
	Kirde-Eesti	5	19	35	41
	Lääne-Eesti	5	25	43	27
	Lõuna-Eesti	3	22	47	28
Elamu tüüp	suur kortermaja	4	17	46	33
	väike kortermaja	3	25	41	31
	rida- ja individuaalelamu	8	21	41	30
Rahvus	eestlane	5	20	44	31
	muu rahvus	6	17	43	34
Vanus	18–29 aastat	9	12	39	40
	30–49 aastat	4	21	45	30
	50–64 aastat	4	22	45	29
	65+ aastat	7	17	42	34
Sugu	naine	3	18	39	40
	mees	8	20	48	24
Haridus	I ja II taseme haridus	7	16	44	33
	III taseme haridus	4	20	44	32
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	3	9	53	35
	501–1000 €	7	20	45	28
	1001–1500 €	4	18	39	39
	1501–2000 €	7	24	41	28
	üle 2000 €	2	20	43	35

Kas ja kui sageli Te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud): lõhe, forell, koha, siig jt kallimad kalad (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		10	34	38	18
Regioon	Põhja-Eesti	11	40	41	8
	Kesk-Eesti	12	31	29	28
	Kirde-Eesti	10	28	39	23
	Lääne-Eesti	10	38	34	18
	Lõuna-Eesti	8	26	36	30
Elamu tüüp	suur kortermaja	10	28	45	17
	väike kortermaja	11	37	35	17
	rida- ja individuaalelamu	10	42	30	18
Rahvus	eestlane	9	33	38	20
	muu rahvus	12	38	37	13
Vanus	18–29 aastat	0	29	41	30
	30–49 aastat	9	34	44	13
	50–64 aastat	15	37	31	17
	65+ aastat	18	36	28	18
Sugu	naine	9	37	37	17
	mees	11	31	39	19
Haridus	I ja II taseme haridus	8	31	33	28
	III taseme haridus	11	36	40	13
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	5	22	40	33
	501–1000 €	7	30	43	20
	1001–1500 €	11	44	31	14
	1501–2000 €	16	32	34	18
	üle 2000 €	15	37	37	11

Kas ja kui sageli Te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: suitsuräim, suitsukilu, suitsuheeringas jt odavamad kalad (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		4	13	37	46
Regioon	Põhja-Eesti	5	10	36	49
	Kesk-Eesti	1	23	39	37
	Kirde-Eesti	6	6	32	56
	Lääne-Eesti	3	21	36	40
	Lõuna-Eesti	2	12	42	44
Elamu tüüp	suur kortermaja	2	10	38	50
	väike kortermaja	1	20	35	44
	rida- ja individuaalelamu	6	15	38	41
Rahvus	eestlane	4	15	39	42
	muu rahvus	3	7	35	55
Vanus	18–29 aastat	8	0	25	67
	30–49 aastat	2	12	39	47
	50–64 aastat	3	18	43	36
	65+ aastat	4	22	41	33
Sugu	naine	3	9	34	54
	mees	5	16	41	38
Haridus	I ja II taseme haridus	7	13	35	45
	III taseme haridus	2	13	38	47
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	1	9	44	46
	501–1000 €	8	12	40	40
	1001–1500 €	1	12	32	55
	1501–2000 €	2	16	30	52
	üle 2000 €	0	14	48	38

Kas ja kui sageli Te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: suitsulest, suitsukarpkala, suitsumakrell/-skumbria, suitsulatikas jt keskmise kallidusega kalad (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		1	14	51	34
Regioon	Põhja-Eesti	1	11	51	37
	Kesk-Eesti	0	15	43	42
	Kirde-Eesti	0	19	40	41
	Lääne-Eesti	4	20	57	19
	Lõuna-Eesti	2	14	57	27
Elamu tüüp	suur kortermaja	1	11	50	38
	väike kortermaja	2	20	53	25
	rida- ja individuaalelamu	2	17	54	27
Rahvus	eestlane	2	14	56	28
	muu rahvus	0	13	41	46
Vanus	18–29 aastat	0	0	60	40
	30–49 aastat	1	15	51	33
	50–64 aastat	1	21	51	27
	65+ aastat	4	15	40	41
Sugu	naine	1	11	46	42
	mees	2	17	56	25
Haridus	I ja II taseme haridus	2	15	54	29
	III taseme haridus	1	13	50	36
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	2	12	35	51
	501–1000 €	1	13	59	27
	1001–1500 €	2	15	42	41
	1501–2000 €	0	16	53	31
	üle 2000 €	1	12	55	32

Kas ja kui sageli Te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: suitsulõhe, -forell, suitsuangerjas jt kallimad kalad (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		4	19	44	33
Regioon	Põhja-Eesti	5	22	43	30
	Kesk-Eesti	4	17	46	33
	Kirde-Eesti	3	10	35	52
	Lääne-Eesti	4	22	47	27
	Lõuna-Eesti	2	16	50	32
Elamu tüüp	suur kortermaja	2	19	47	32
	väike kortermaja	3	23	35	39
	rida- ja individuaalelamu	8	18	43	31
Rahvus	eestlane	5	17	46	32
	muu rahvus	1	23	41	35
Vanus	18–29 aastat	9	16	39	36
	30–49 aastat	3	16	50	31
	50–64 aastat	3	25	44	28
	65+ aastat	3	20	38	39
Sugu	naine	1	19	43	37
	mees	7	19	46	28
Haridus	I ja II taseme haridus	8	13	42	37
	III taseme haridus	2	22	45	31
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	4	13	29	54
	501–1000 €	5	16	50	29
	1001–1500 €	4	24	37	35
	1501–2000 €	3	17	47	33
	üle 2000 €	4	22	47	27

Kas ja kui sageli Te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: soola-, vürtsikilu, räim (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		4	26	38	32
Regioon	Põhja-Eesti	3	26	37	34
	Kesk-Eesti	4	27	41	28
	Kirde-Eesti	3	24	37	36
	Lääne-Eesti	7	35	30	28
	Lõuna-Eesti	4	22	42	32
Elamu tüüp	suur kortermaja	3	23	40	34
	väike kortermaja	6	25	38	31
	rida- ja individuaalelamu	5	31	35	29
Rahvus	eestlane	4	27	40	29
	muu rahvus	3	25	31	41
Vanus	18–29 aastat	0	8	33	59
	30–49 aastat	2	25	40	33
	50–64 aastat	5	34	39	22
	65+ aastat	11	37	36	16
Sugu	naine	4	24	33	39
	mees	4	28	42	26
Haridus	I ja II taseme haridus	3	26	37	34
	III taseme haridus	4	26	38	32
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	0	20	38	42
	501–1000 €	5	31	39	25
	1001–1500 €	4	23	35	38
	1501–2000 €	3	24	34	39
	üle 2000 €	2	20	49	29

Kas ja kui sageli Te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: soolaheeringas (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		9	32	32	27
Regioon	Põhja-Eesti	6	32	36	26
	Kesk-Eesti	22	30	23	25
	Kirde-Eesti	9	34	39	18
	Lääne-Eesti	13	38	19	30
	Lõuna-Eesti	7	29	30	34
Elamu tüüp	suur kortermaja	8	27	37	28
	väike kortermaja	7	37	28	28
	rida- ja individuaalelamu	9	38	27	26
Rahvus	eestlane	10	31	28	31
	muu rahvus	7	34	40	19
Vanus	18–29 aastat	0	8	37	55
	30–49 aastat	5	32	35	28
	50–64 aastat	13	43	28	16
	65+ aastat	23	42	22	13
Sugu	naine	9	27	35	29
	mees	8	37	29	26
Haridus	I ja II taseme haridus	7	33	22	38
	III taseme haridus	9	32	37	22
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	4	20	36	40
	501–1000 €	12	36	29	23
	1001–1500 €	7	32	35	26
	1501–2000 €	7	30	22	41
	üle 2000 €	5	26	51	18

Kas ja kui sageli Te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: soolalõhe, -forell (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		7	32	33	28
Regioon	Põhja-Eesti	9	37	32	22
	Kesk-Eesti	6	32	26	36
	Kirde-Eesti	9	34	32	25
	Lääne-Eesti	7	34	28	31
	Lõuna-Eesti	5	21	39	35
Elamu tüüp	suur kortermaja	8	31	35	26
	väike kortermaja	12	27	28	33
	rida- ja individuaalelamu	6	35	31	28
Rahvus	eestlane	6	28	35	31
	muu rahvus	10	41	28	21
Vanus	18–29 aastat	0	26	29	45
	30–49 aastat	6	31	36	27
	50–64 aastat	12	36	31	21
	65+ aastat	13	36	29	22
Sugu	naine	8	32	28	32
	mees	7	32	37	24
Haridus	I ja II taseme haridus	7	30	31	32
	III taseme haridus	8	33	33	26
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	4	17	31	48
	501–1000 €	7	28	41	24
	1001–1500 €	6	41	27	26
	1501–2000 €	8	33	19	40
	üle 2000 €	16	31	39	14

Kas ja kui sageli Te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: kuivatatud, vinnutatud kala (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		3	9	33	55
Regioon	Põhja-Eesti	5	8	38	49
	Kesk-Eesti	2	1	29	68
	Kirde-Eesti	5	15	25	55
	Lääne-Eesti	0	10	29	61
	Lõuna-Eesti	0	9	33	58
Elamu tüüp	suur kortermaja	2	11	37	50
	väike kortermaja	1	9	27	63
	rida- ja individuaalelamu	6	5	31	58
Rahvus	eestlane	4	7	32	57
	muu rahvus	1	12	37	50
Vanus	18–29 aastat	9	5	27	59
	30–49 aastat	3	10	39	48
	50–64 aastat	1	10	34	55
	65+ aastat	0	6	23	71
Sugu	naine	1	8	28	63
	mees	5	9	40	46
Haridus	I ja II taseme haridus	6	10	31	53
	III taseme haridus	1	8	35	56
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	5	16	30	49
	501–1000 €	5	9	39	47
	1001–1500 €	2	5	24	69
	1501–2000 €	0	11	33	56
	üle 2000 €	0	5	48	47

Kas ja kui sageli Te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Muud kalatooted ja mereannid: kalakonservid plekk-karbis (räim, sprotid, sardiinid, anšoovis õlis, tomatikastmes jms) (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		6	27	43	24
Regioon	Põhja-Eesti	9	24	47	20
	Kesk-Eesti	5	27	33	35
	Kirde-Eesti	5	25	45	25
	Lääne-Eesti	4	26	41	29
	Lõuna-Eesti	5	34	37	24
Elamu tüüp	suur kortermaja	8	21	49	22
	väike kortermaja	5	28	38	29
	rida- ja individuaalelamu	5	35	36	24
Rahvus	eestlane	6	30	39	25
	muu rahvus	7	19	52	22
Vanus	18–29 aastat	9	20	37	34
	30–49 aastat	6	26	42	26
	50–64 aastat	6	27	52	15
	65+ aastat	7	38	35	20
Sugu	naine	5	21	44	30
	mees	9	33	41	17
Haridus	I ja II taseme haridus	4	29	35	32
	III taseme haridus	8	26	46	20
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	3	43	30	24
	501–1000 €	5	29	40	26
	1001–1500 €	4	18	52	26
	1501–2000 €	7	31	45	17
	üle 2000 €	29	22	32	17

Kas ja kui sageli Te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Muud kalatooted ja mereannid: kalapreservid plekk-karbis või kiles (Tallinna kilud, Balti vürtsikilud, soolaheeringas, tuunikala, soolalõhe õlis jt) (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		4	25	41	30
Regioon	Põhja-Eesti	5	25	41	29
	Kesk-Eesti	4	23	36	37
	Kirde-Eesti	7	21	41	31
	Lääne-Eesti	4	29	44	23
	Lõuna-Eesti	2	24	41	33
Elamu tüüp	suur kortermaja	4	21	43	32
	väike kortermaja	3	30	42	25
	rida- ja individuaalelamu	5	29	38	28
Rahvus	eestlane	3	27	41	29
	muu rahvus	7	19	41	33
Vanus	18–29 aastat	0	13	32	55
	30–49 aastat	5	23	44	28
	50–64 aastat	5	29	46	20
	65+ aastat	10	35	35	20
Sugu	naine	3	24	38	35
	mees	6	25	44	25
Haridus	I ja II taseme haridus	4	26	32	38
	III taseme haridus	5	23	45	27
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	3	21	40	36
	501–1000 €	4	28	40	28
	1001–1500 €	3	21	43	33
	1501–2000 €	7	25	34	34
	üle 2000 €	8	23	54	15

Kas ja kui sageli Te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Muud kalatooted ja mereannid: kalakulinaariatooted lahtiselt, klaas- või plastpakendis (räimed marinaadis, silgusült, heeringa fileetükid erinevates kastmetes, koha marinaadis, angerjas marinaadis/tarrendis jm kala tarrendis) (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		3	18	42	37
Regioon	Põhja-Eesti	3	17	40	40
	Kesk-Eesti	5	23	35	37
	Kirde-Eesti	6	15	49	30
	Lääne-Eesti	5	16	51	28
	Lõuna-Eesti	2	18	44	36
Elamu tüüp	suur kortermaja	3	15	41	41
	väike kortermaja	3	24	41	32
	rida- ja individuaalelamu	4	20	45	31
Rahvus	eestlane	3	19	44	34
	muu rahvus	5	14	39	42
Vanus	18–29 aastat	0	0	33	67
	30–49 aastat	4	17	46	33
	50–64 aastat	3	25	47	25
	65+ aastat	5	28	38	29
Sugu	naine	3	15	37	45
	mees	4	20	48	28
Haridus	I ja II taseme haridus	4	15	32	49
	III taseme haridus	3	19	47	31
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	1	14	35	50
	501–1000 €	4	17	47	32
	1001–1500 €	2	19	41	38
	1501–2000 €	1	22	28	49
	üle 2000 €	9	17	53	21

Kas ja kui sageli Te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Muud kalatooted ja mereannid: kalapulgad ja kalaburgerid (külmutatud, paneeritud) (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		6	19	47	28
Regioon	Põhja-Eesti	7	19	49	25
	Kesk-Eesti	2	18	37	43
	Kirde-Eesti	7	16	45	32
	Lääne-Eesti	7	15	46	32
	Lõuna-Eesti	3	22	51	24
Elamu tüüp	suur kortermaja	5	18	53	24
	väike kortermaja	2	29	36	33
	rida- ja individuaalelamu	8	18	43	31
Rahvus	eestlane	6	19	47	28
	muu rahvus	6	18	48	28
Vanus	18–29 aastat	9	9	67	15
	30–49 aastat	6	23	45	26
	50–64 aastat	4	19	43	34
	65+ aastat	3	21	36	40
Sugu	naine	5	18	46	31
	mees	6	20	49	25
Haridus	I ja II taseme haridus	7	21	37	35
	III taseme haridus	5	18	53	24
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	7	31	40	22
	501–1000 €	11	20	43	26
	1001–1500 €	1	18	52	29
	1501–2000 €	2	13	55	30
	üle 2000 €	0	16	49	35

Kas ja kui sageli Te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Muud kalatooted ja mereannid: krabipulgad ja -nuudlid (makra) (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		6	24	44	26
Regioon	Põhja-Eesti	8	29	42	21
	Kesk-Eesti	3	26	30	41
	Kirde-Eesti	6	23	43	28
	Lääne-Eesti	3	15	50	32
	Lõuna-Eesti	3	19	49	29
Elamu tüüp	suur kortermaja	4	25	50	21
	väike kortermaja	7	28	32	33
	rida- ja individuaalelamu	8	22	40	30
Rahvus	eestlane	6	23	44	27
	muu rahvus	5	27	43	25
Vanus	18–29 aastat	9	13	59	19
	30–49 aastat	6	28	43	23
	50–64 aastat	5	26	41	28
	65+ aastat	2	25	31	42
Sugu	naine	5	27	44	24
	mees	6	21	44	29
Haridus	I ja II taseme haridus	8	28	36	28
	III taseme haridus	4	22	48	26
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	2	25	46	27
	501–1000 €	10	23	42	25
	1001–1500 €	3	23	52	22
	1501–2000 €	3	32	28	37
	üle 2000 €	3	19	49	29

Kas ja kui sageli Te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Muud kalatooted ja mereannid: krevetid, krabid, vähid (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		4	14	43	39
Regioon	Põhja-Eesti	6	18	49	27
	Kesk-Eesti	2	11	34	53
	Kirde-Eesti	5	11	44	40
	Lääne-Eesti	4	15	29	52
	Lõuna-Eesti	1	9	42	48
Elamu tüüp	suur kortermaja	2	16	49	33
	väike kortermaja	6	10	37	47
	rida- ja individuaalelamu	6	13	38	43
Rahvus	eestlane	4	14	35	47
	muu rahvus	3	14	62	21
Vanus	18–29 aastat	9	13	32	46
	30–49 aastat	3	18	48	31
	50–64 aastat	3	13	47	37
	65+ aastat	3	9	34	54
Sugu	naine	3	14	43	40
	mees	5	14	43	38
Haridus	I ja II taseme haridus	7	13	33	47
	III taseme haridus	2	15	48	35
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	1	13	38	48
	501–1000 €	7	10	46	37
	1001–1500 €	3	10	49	38
	1501–2000 €	1	18	32	49
	üle 2000 €	0	46	32	22

Kas ja kui sageli Te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Muud kalatooted ja mereannid: molluskid jt mereannid (kalmaarid, rannakarbid jt) (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		2	9	29	60
Regioon	Põhja-Eesti	5	12	32	51
	Kesk-Eesti	0	3	23	74
	Kirde-Eesti	1	6	39	54
	Lääne-Eesti	1	10	14	75
	Lõuna-Eesti	0	4	29	67
Elamu tüüp	suur kortermaja	1	11	34	54
	väike kortermaja	3	8	23	66
	rida- ja individuaalelamu	5	6	23	66
Rahvus	eestlane	3	7	24	66
	muu rahvus	1	12	39	48
Vanus	18–29 aastat	8	9	16	67
	30–49 aastat	1	10	37	52
	50–64 aastat	1	8	34	57
	65+ aastat	0	7	15	78
Sugu	naine	1	5	27	67
	mees	4	12	31	53
Haridus	I ja II taseme haridus	5	5	27	63
	III taseme haridus	1	10	30	59
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	0	2	40	58
	501–1000 €	5	7	28	60
	1001–1500 €	1	4	28	67
	1501–2000 €	2	8	26	64
	üle 2000 €	0	41	29	30

Kas ja kui sageli Te sõite viimase aasta jooksul erinevaid kalatoite?

Muud kalatooted ja mereannid: kaaviar (tuuraliste mari), kalamari (lõhe, forelli, siia jms mari), kaaviariasendajad (toodetud kalast), v.a valgumari (% vastanutest)

		Vähemalt kord või paar nädalas	Vähemalt korra kuus	Harvem	Ei söönud üldse
Keskmiselt		1	13	40	46
Regioon	Põhja-Eesti	0	21	48	31
	Kesk-Eesti	0	6	28	66
	Kirde-Eesti	1	13	47	39
	Lääne-Eesti	1	8	29	62
	Lõuna-Eesti	1	5	30	64
Elamu tüüp	suur kortermaja	1	14	47	38
	väike kortermaja	3	9	31	57
	rida- ja individuaalelamu	0	14	32	54
Rahvus	eestlane	1	11	30	58
	muu rahvus	0	18	60	22
Vanus	18–29 aastat	0	17	28	55
	30–49 aastat	1	11	42	46
	50–64 aastat	1	14	46	39
	65+ aastat	1	12	36	51
Sugu	naine	1	7	40	52
	mees	1	20	38	41
Haridus	I ja II taseme haridus	0	13	32	55
	III taseme haridus	1	14	43	42
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	0	5	27	68
	501–1000 €	1	13	38	48
	1001–1500 €	1	8	46	45
	1501–2000 €	0	12	41	47
	üle 2000 €	0	41	37	22

Hinnake ligikaudu, kui suure osa viimase aasta jooksul Teie poolt söödud kalast sõite Te kodus, kui suure osa toitlustusasutustes ja külas viibides? (keskmine %)

		Kodus	Toitlustusasutustes	Külas viibides
Keskmiselt		75	16	9
Regioon	Põhja-Eesti	74	18	8
	Kesk-Eesti	77	15	8
	Kirde-Eesti	78	13	9
	Lääne-Eesti	77	9	14
	Lõuna-Eesti	73	19	8
Elamu tüüp	suur kortermaja	75	17	8
	väike kortermaja	73	18	9
	rida- ja individuaalelamu	75	14	11
Rahvus	eestlane	73	17	10
	muu rahvus	78	15	7
Vanus	18–29 aastat	63	26	11
	30–49 aastat	73	17	10
	50–64 aastat	78	14	8
	65+ aastat	85	9	6
Sugu	naine	75	16	9
	mees	74	17	9
Haridus	I ja II taseme haridus	77	14	9
	III taseme haridus	74	17	9
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	86	7	7
	501–1000 €	75	17	8
	1001–1500 €	74	15	11
	1501–2000 €	69	23	8
	üle 2000 €	74	16	10

Millist kala Teie meeldib süüa? (% vastanutest)

		Ahven	Angerjas	Forell	Haug	Heeringas	Heik, hõbeheik	Kilu
Keskmiselt		22	16	52	16	41	15	21
Regioon	Põhja-Eesti	20	11	60	12	41	16	19
	Kesk-Eesti	20	20	38	9	41	10	24
	Kirde-Eesti	21	9	56	19	59	34	31
	Lääne-Eesti	27	19	37	14	36	5	27
	Lõuna-Eesti	26	25	46	25	33	13	18
Elamu tüüp	suur kortermaja	22	12	56	17	40	17	20
	väike kortermaja	26	12	33	25	49	15	14
	rida- ja individuaalelamu	21	23	51	11	40	11	25
Rahvus	eestlane	23	20	48	16	35	9	21
	muu rahvus	20	8	59	14	52	26	21
Vanus	18–29 aastat	17	8	73	16	16	0	0
	30–49 aastat	24	19	53	16	43	21	25
	50–64 aastat	26	17	45	15	44	17	23
	65+ aastat	18	14	34	15	54	12	28
Sugu	naine	19	10	53	16	42	18	21
	mees	26	22	50	15	39	12	21
Haridus	I ja II taseme haridus	26	19	41	16	34	17	22
	III taseme haridus	20	14	56	15	44	14	20
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	19	14	46	19	38	18	19
	501–1000 €	25	18	47	19	43	15	22
	1001–1500 €	21	14	51	13	46	14	22
	1501–2000 €	24	15	64	13	29	14	18
	üle 2000 €	12	14	62	8	37	12	16

Millist kala Teile meeldib süüa? (% vastanutest)

		Koha	Latikas	Lest	Löhe	Räim	Rääbis	Siig
Keskmiselt		20	17	20	67	24	12	7
Regioon	Põhja-Eesti	14	8	22	74	15	10	5
	Kesk-Eesti	17	12	14	44	35	15	9
	Kirde-Eesti	30	22	6	75	22	16	7
	Lääne-Eesti	25	7	45	58	32	6	14
	Lõuna-Eesti	28	39	11	63	33	16	7
Elamu tüüp	suur kortermaja	18	16	17	71	17	11	4
	väike kortermaja	21	16	19	66	33	13	6
	rida- ja individuaalelamu	24	20	22	64	31	13	11
Rahvus	eestlane	19	20	24	63	28	11	8
	muu rahvus	23	10	10	75	14	14	4
Vanus	18–29 aastat	0	20	19	77	12	0	0
	30–49 aastat	20	18	21	65	24	12	6
	50–64 aastat	32	15	18	68	25	17	9
	65+ aastat	22	14	21	60	33	16	12
Sugu	naine	21	14	18	71	25	11	6
	mees	20	20	21	64	22	13	8
Haridus	I ja II taseme haridus	16	17	23	59	26	10	5
	III taseme haridus	22	17	18	71	22	13	8
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	17	17	23	60	32	11	5
	501–1000 €	22	21	17	64	24	14	5
	1001–1500 €	17	10	19	70	25	9	9
	1501–2000 €	21	21	19	71	22	12	7
	üle 2000 €	22	12	29	74	14	14	13

Millist kala Teile meeldib süüa? järg (% vastanutest)

		Silm	Skumbria	Tint	Tursk	Tuulehaug	Muu kala
Keskmiselt		9	14	4	13	9	5
Regioon	Põhja-Eesti	6	14	3	14	11	6
	Kesk-Eesti	5	6	3	6	4	4
	Kirde-Eesti	36	30	11	25	8	5
	Lääne-Eesti	5	10	6	5	13	2
	Lõuna-Eesti	5	12	3	14	6	3
Elamu tüüp	suur kortermaja	10	15	4	17	7	7
	väike kortermaja	5	15	4	12	8	4
	rida- ja individuaalelamu	9	11	5	10	11	2
Rahvus	eestlane	6	7	3	10	12	3
	muu rahvus	15	28	7	20	4	8
Vanus	18–29 aastat	0	0	0	8	18	4
	30–49 aastat	9	18	3	16	10	4
	50–64 aastat	14	19	8	14	6	5
	65+ aastat	10	10	6	12	4	5
Sugu	naine	8	15	4	13	9	5
	mees	10	13	5	14	9	4
Haridus	I ja II taseme haridus	8	16	3	10	13	7
	III taseme haridus	9	12	5	14	7	4
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	16	11	5	7	7	11
	501–1000 €	7	16	5	16	9	3
	1001–1500 €	8	13	4	13	6	3
	1501–2000 €	8	16	5	11	20	9
	üle 2000 €	15	7	1	9	6	2

Kas Te ostsite viimase aasta jooksul kala või kalatooteid (sh Teie, Teie pereliikmed, saite tasuta)? (% vastanutest)

		Jah, ostsin ja/või sain tasuta	Ei ostnud, ei saanud ka tasuta
Keskmiselt		95	5
Regioon	Põhja-Eesti	95	5
	Kesk-Eesti	97	3
	Kirde-Eesti	95	5
	Lääne-Eesti	97	3
	Lõuna-Eesti	94	6
Elamu tüüp	suur kortermaja	94	6
	väike kortermaja	93	7
	rida- ja individuaalelamu	97	3
Rahvus	eestlane	95	5
	muu rahvus	95	5
Vanus	18–29 aastat	96	4
	30–49 aastat	95	5
	50–64 aastat	95	5
	65+ aastat	94	6
Sugu	naine	95	5
	mees	94	6
Haridus	I ja II taseme haridus	94	6
	III taseme haridus	95	5
Leibkonnaliikme netosissetulek koos	kuni 500 €	97	3
	501–1000 €	96	4
	1001–1500 €	94	6
	1501–2000 €	92	8
	üle 2000 €	93	7

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid Teie (Teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Värske ja jahutatud kala (v.a kalafileed): rääim, kilu jt odavamad kalad

		Kauplustest	Turult	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		63	22	9	6
Regioon	Põhja-Eesti	66	19	8	7
	Kesk-Eesti	56	25	15	4
	Kirde-Eesti	81	8	4	7
	Lääne-Eesti	32	35	19	14
	Lõuna-Eesti	69	25	5	1
Elamu tüüp	suur kortermaja	70	18	5	7
	väike kortermaja	71	18	5	6
	rida- ja individuaalelamu	52	28	14	6
Rahvus	eestlane	60	23	11	6
	muu rahvus	68	21	4	7
Vanus	18–29 aastat	65	27	4	4
	30–49 aastat	69	14	7	10
	50–64 aastat	58	28	10	4
	65+ aastat	52	32	14	2
Sugu	naine	56	27	10	7
	mees	69	17	8	6
Haridus	I ja II taseme haridus	57	22	12	9
	III taseme haridus	65	23	7	5
Leibkonnaliikme netosissetulek koos	kuni 500 €	63	14	11	12
	501–1000 €	61	26	7	6
	1001–1500 €	57	25	11	7
	1501–2000 €	68	20	10	2
	üle 2000 €	81	8	7	4

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid Teie (Teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Värske ja jahutatud kala (v.a kalafileed): lest, karpkala, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria jt keskmise kallidusega kalad

		Kauplustest	Turul	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		50	16	15	19
Regioon	Põhja-Eesti	54	18	10	18
	Kesk-Eesti	50	13	22	15
	Kirde-Eesti	63	5	13	19
	Lääne-Eesti	22	17	28	33
	Lõuna-Eesti	50	16	17	17
Elamu tüüp	suur kortermaja	56	16	8	20
	väike kortermaja	55	14	12	19
	rida- ja individuaalelamu	41	15	25	19
Rahvus	eestlane	44	15	19	22
	muu rahvus	64	17	6	13
Vanus	18–29 aastat	59	8	7	26
	30–49 aastat	50	12	13	25
	50–64 aastat	47	19	20	14
	65+ aastat	46	24	18	12
Sugu	naine	48	15	17	20
	mees	52	16	13	19
Haridus	I ja II taseme haridus	38	18	18	26
	III taseme haridus	55	14	14	17
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	50	9	17	24
	501–1000 €	54	15	13	18
	1001–1500 €	45	18	17	20
	1501–2000 €	37	20	18	25
	üle 2000 €	68	8	14	10

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid Teie (Teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Värske ja jahutatud kala (v.a kalafileed): lõhe, forell, koha, angerjas, siig jt kallimad kalad

		Kauplustest	Turul	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		80	7	8	5
Regioon	Põhja-Eesti	80	9	7	4
	Kesk-Eesti	85	5	8	2
	Kirde-Eesti	88	3	4	5
	Lääne-Eesti	74	6	10	10
	Lõuna-Eesti	81	7	9	3
Elamu tüüp	suur kortermaja	82	7	7	4
	väike kortermaja	85	9	2	4
	rida- ja individuaalelamu	77	7	10	6
Rahvus	eestlane	78	7	9	6
	muu rahvus	86	8	4	2
Vanus	18–29 aastat	76	6	15	3
	30–49 aastat	84	3	6	7
	50–64 aastat	79	11	7	3
	65+ aastat	78	10	10	2
Sugu	naine	82	8	7	3
	mees	79	7	8	6
Haridus	I ja II taseme haridus	74	9	9	8
	III taseme haridus	83	7	7	3
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	81	2	6	11
	501–1000 €	79	8	9	4
	1001–1500 €	81	7	6	6
	1501–2000 €	82	9	7	2
	üle 2000 €	85	5	8	2

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid Teie (Teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Külmutatud kala (v.a kalafileed): räim, kilu jt odavamad kalad

		Kauplustest	Turul	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		83	11	3	3
Regioon	Põhja-Eesti	80	13	3	4
	Kesk-Eesti	71	14	9	6
	Kirde-Eesti	97	3	0	0
	Lääne-Eesti	76	10	10	4
	Lõuna-Eesti	90	9	0	1
Elamu tüüp	suur kortermaja	87	10	1	2
	väike kortermaja	87	6	2	5
	rida- ja individuaalelamu	77	12	7	4
Rahvus	eestlane	83	9	4	4
	muu rahvus	84	15	1	0
Vanus	18–29 aastat	83	9	4	4
	30–49 aastat	88	6	2	4
	50–64 aastat	79	14	5	2
	65+ aastat	72	22	5	1
Sugu	naine	80	13	4	3
	mees	86	8	3	3
Haridus	I ja II taseme haridus	79	12	3	6
	III taseme haridus	85	10	3	2
Leibkonnaliikme netosissetulek koos	kuni 500 €	83	9	6	2
	501–1000 €	78	16	2	4
	1001–1500 €	90	4	3	3
	1501–2000 €	79	11	7	3
	üle 2000 €	97	1	1	1

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid Teie (Teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Külmutatud kala (v.a kalafileed): lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, mintai, pangasius jt keskmise kallidusega kalad

		Kauplustest	Turul	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		81	8	4	7
Regioon	Põhja-Eesti	77	10	6	7
	Kesk-Eesti	74	10	6	10
	Kirde-Eesti	90	4	1	5
	Lääne-Eesti	85	7	4	4
	Lõuna-Eesti	86	6	2	6
Elamu tüüp	suur kortermaja	85	7	2	6
	väike kortermaja	85	6	3	6
	rida- ja individuaalelamu	75	9	8	8
Rahvus	eestlane	81	6	5	8
	muu rahvus	82	11	4	3
Vanus	18–29 aastat	83	5	8	4
	30–49 aastat	84	4	3	9
	50–64 aastat	80	11	4	5
	65+ aastat	68	19	8	5
Sugu	naine	83	7	4	6
	mees	79	9	5	7
Haridus	I ja II taseme haridus	79	10	4	7
	III taseme haridus	82	7	5	6
Leibkonnaliikme netosissetulek koos	kuni 500 €	77	10	5	8
	501–1000 €	78	11	5	6
	1001–1500 €	88	3	2	7
	1501–2000 €	76	11	6	7
	üle 2000 €	91	3	1	5

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid Teie (Teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Külmutatud kala (v.a kalafileed): lõhe, forell, koha jt kallimad kalad

		Kauplustest	Turult	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		85	5	5	5
Regioon	Põhja-Eesti	81	5	8	6
	Kesk-Eesti	83	7	4	6
	Kirde-Eesti	93	3	1	3
	Lääne-Eesti	82	6	5	7
	Lõuna-Eesti	94	2	2	2
Elamu tüüp	suur kortermaja	86	3	6	5
	väike kortermaja	92	3	2	3
	rida- ja individuaalelamu	82	7	4	7
Rahvus	eestlane	85	3	6	6
	muu rahvus	85	7	4	4
Vanus	18–29 aastat	75	3	15	7
	30–49 aastat	89	2	3	6
	50–64 aastat	84	8	3	5
	65+ aastat	86	9	4	1
Sugu	naine	86	4	6	4
	mees	85	5	4	6
Haridus	I ja II taseme haridus	83	5	4	8
	III taseme haridus	86	4	6	4
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	75	1	8	16
	501–1000 €	82	5	7	6
	1001–1500 €	90	3	3	4
	1501–2000 €	85	8	4	3
	üle 2000 €	98	1	1	0

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid Teie (Teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud): räim, kilu jt odavamad kalad

		Kauplustest	Turult	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		77	12	6	5
Regioon	Põhja-Eesti	75	11	8	6
	Kesk-Eesti	80	3	11	6
	Kirde-Eesti	92	4	2	2
	Lääne-Eesti	60	14	11	15
	Lõuna-Eesti	78	19	2	1
Elamu tüüp	suur kortermaja	82	10	4	4
	väike kortermaja	80	11	1	8
	rida- ja individuaalelamu	69	14	10	7
Rahvus	eestlane	75	12	6	7
	muu rahvus	80	11	7	2
Vanus	18–29 aastat	83	4	9	4
	30–49 aastat	77	8	6	9
	50–64 aastat	74	16	8	2
	65+ aastat	74	21	4	1
Sugu	naine	73	16	6	5
	mees	80	8	6	6
Haridus	I ja II taseme haridus	71	10	10	9
	III taseme haridus	79	13	4	4
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	75	8	11	6
	501–1000 €	72	14	7	7
	1001–1500 €	76	11	6	7
	1501–2000 €	81	13	5	1
	üle 2000 €	91	4	1	4

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid Teie (Teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud): lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, mintai, saida jt keskmise kallidusega kalad

		Kauplustest	Turult	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		72	10	8	10
Regioon	Põhja-Eesti	73	10	8	9
	Kesk-Eesti	74	3	19	4
	Kirde-Eesti	90	1	2	7
	Lääne-Eesti	51	17	10	22
	Lõuna-Eesti	71	13	5	11
Elamu tüüp	suur kortermaja	80	8	6	6
	väike kortermaja	74	8	5	13
	rida- ja individuaalelamu	62	12	11	15
Rahvus	eestlane	68	10	9	13
	muu rahvus	80	9	6	5
Vanus	18–29 aastat	82	8	4	6
	30–49 aastat	72	6	9	13
	50–64 aastat	69	16	8	7
	65+ aastat	71	16	6	7
Sugu	naine	71	11	8	10
	mees	74	9	7	10
Haridus	I ja II taseme haridus	66	12	10	12
	III taseme haridus	76	9	7	8
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	71	2	12	15
	501–1000 €	74	10	8	8
	1001–1500 €	70	11	6	13
	1501–2000 €	68	14	8	10
	üle 2000 €	79	7	8	6

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid Teie (Teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud): lõhe, forell, koha, siig jt kallimad kalad

		Kauplustest	Turult	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		86	5	5	4
Regioon	Põhja-Eesti	85	7	4	4
	Kesk-Eesti	85	0	10	5
	Kirde-Eesti	91	1	4	4
	Lääne-Eesti	82	7	5	6
	Lõuna-Eesti	88	5	5	2
Elamu tüüp	suur kortermaja	89	4	4	3
	väike kortermaja	88	6	3	3
	rida- ja individuaalelamu	81	7	7	5
Rahvus	eestlane	85	5	5	5
	muu rahvus	88	5	5	2
Vanus	18–29 aastat	91	5	2	2
	30–49 aastat	85	3	6	6
	50–64 aastat	85	7	4	4
	65+ aastat	86	7	6	1
Sugu	naine	88	5	4	3
	mees	83	5	6	6
Haridus	I ja II taseme haridus	80	7	7	6
	III taseme haridus	88	4	5	3
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	77	2	8	13
	501–1000 €	84	6	6	4
	1001–1500 €	89	4	3	4
	1501–2000 €	87	6	5	2
	üle 2000 €	91	6	2	1

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid Teie (Teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: suitsuräim, suitsukilu, suitsuheeringas jt odavamad kalad

		Kauplustest	Turult	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		70	10	11	9
Regioon	Põhja-Eesti	69	11	13	7
	Kesk-Eesti	72	7	9	12
	Kirde-Eesti	82	6	8	4
	Lääne-Eesti	52	8	9	31
	Lõuna-Eesti	74	13	9	4
Elamu tüüp	suur kortermaja	76	8	10	6
	väike kortermaja	73	9	7	11
	rida- ja individuaalelamu	61	12	13	14
Rahvus	eestlane	67	10	10	13
	muu rahvus	76	10	13	1
Vanus	18–29 aastat	64	12	12	12
	30–49 aastat	70	6	12	12
	50–64 aastat	69	14	10	7
	65+ aastat	76	14	7	3
Sugu	naine	71	9	12	8
	mees	69	11	10	10
Haridus	I ja II taseme haridus	63	9	13	15
	III taseme haridus	72	11	10	7
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	75	7	11	7
	501–1000 €	70	11	13	6
	1001–1500 €	72	7	6	15
	1501–2000 €	60	18	11	11
	üle 2000 €	75	5	12	8

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid Teie (Teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: suitsulest, suitsukarpkala, suitsumakrell/-skumbria, suitsulatikas jt keskmise kallidusega kalad

		Kauplustest	Turult	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		49	14	22	15
Regioon	Põhja-Eesti	48	12	28	12
	Kesk-Eesti	50	13	18	19
	Kirde-Eesti	80	3	14	3
	Lääne-Eesti	33	12	13	42
	Lõuna-Eesti	48	22	19	11
Elamu tüüp	suur kortermaja	57	11	25	7
	väike kortermaja	54	8	11	27
	rida- ja individuaalelamu	39	17	21	23
Rahvus	eestlane	45	14	21	20
	muu rahvus	62	13	23	2
Vanus	18–29 aastat	26	20	31	23
	30–49 aastat	52	10	21	17
	50–64 aastat	54	15	19	12
	65+ aastat	59	18	16	7
Sugu	naine	56	7	20	17
	mees	44	19	23	14
Haridus	I ja II taseme haridus	46	11	23	20
	III taseme haridus	51	14	21	14
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	61	9	20	10
	501–1000 €	57	12	19	12
	1001–1500 €	44	9	20	27
	1501–2000 €	43	29	20	8
	üle 2000 €	32	9	47	12

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid Teie (Teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: suitsulõhe, suitsuforell, suitsuangerjas jt kallimad kalad

		Kauplustest	Turult	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		68	7	16	9
Regioon	Põhja-Eesti	67	8	17	8
	Kesk-Eesti	70	8	9	13
	Kirde-Eesti	85	1	13	1
	Lääne-Eesti	60	7	14	19
	Lõuna-Eesti	64	8	21	7
Elamu tüüp	suur kortermaja	73	4	17	6
	väike kortermaja	75	6	10	9
	rida- ja individuaalelamu	58	12	17	13
Rahvus	eestlane	63	8	19	10
	muu rahvus	79	6	10	5
Vanus	18–29 aastat	57	6	35	2
	30–49 aastat	70	5	12	13
	50–64 aastat	70	10	13	7
	65+ aastat	74	10	12	4
Sugu	naine	74	6	15	5
	mees	62	9	18	11
Haridus	I ja II taseme haridus	63	9	17	11
	III taseme haridus	70	6	16	8
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	61	8	18	13
	501–1000 €	70	8	14	8
	1001–1500 €	77	6	8	9
	1501–2000 €	63	8	21	8
	üle 2000 €	48	3	41	8

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid Teie (Teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: soola-, värtsikilu, räim

		Kauplustest	Turult	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		86	5	3	6
Regioon	Põhja-Eesti	86	5	3	6
	Kesk-Eesti	97	1	2	0
	Kirde-Eesti	90	7	1	2
	Lääne-Eesti	66	5	10	19
	Lõuna-Eesti	93	4	1	2
Elamu tüüp	suur kortermaja	91	5	1	3
	väike kortermaja	87	4	3	6
	rida- ja individuaalelamu	80	5	6	9
Rahvus	eestlane	86	4	4	6
	muu rahvus	87	6	3	4
Vanus	18–29 aastat	83	4	9	4
	30–49 aastat	84	4	4	8
	50–64 aastat	90	6	1	3
	65+ aastat	88	6	4	2
Sugu	naine	86	4	4	6
	mees	87	5	3	5
Haridus	I ja II taseme haridus	81	4	7	8
	III taseme haridus	89	5	2	4
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	77	8	10	5
	501–1000 €	87	5	4	4
	1001–1500 €	83	3	3	11
	1501–2000 €	91	5	2	2
	üle 2000 €	96	1	0	3

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid Teie (Teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: soolaheeringas

		Kauplustest	Turult	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		89	6	3	2
Regioon	Põhja-Eesti	87	7	3	3
	Kesk-Eesti	95	1	4	0
	Kirde-Eesti	91	9	0	0
	Lääne-Eesti	85	7	4	4
	Lõuna-Eesti	94	5	1	0
Elamu tüüp	suur kortermaja	92	6	1	1
	väike kortermaja	89	6	2	3
	rida- ja individuaalelamu	86	7	5	2
Rahvus	eestlane	91	5	2	2
	muu rahvus	87	8	3	2
Vanus	18–29 aastat	84	7	6	3
	30–49 aastat	89	5	3	3
	50–64 aastat	92	6	1	1
	65+ aastat	91	7	1	1
Sugu	naine	92	4	2	2
	mees	87	8	3	2
Haridus	I ja II taseme haridus	82	9	5	4
	III taseme haridus	93	5	1	1
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	85	9	6	0
	501–1000 €	88	7	3	2
	1001–1500 €	90	5	2	3
	1501–2000 €	90	8	1	1
	üle 2000 €	98	2	0	0

Kust ostsite või saite viimase aasta jooksul kala ja kalatooteid Teie (Teie pere)?
(ostukohtade osakaalud ostetud või tasuta saadud kala ja kalatoodete kogustest, keskmised %-des)

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala: soolalõhe, -forell

		Kauplustest	Turult	Kalurilt, kalakasvatajalt, kalakaupmehelt	Püüame (teeme) ise, saame tuttavatelt
Keskmiselt		79	6	5	10
Regioon	Põhja-Eesti	77	8	7	8
	Kesk-Eesti	86	2	2	10
	Kirde-Eesti	85	4	1	10
	Lääne-Eesti	72	5	3	20
	Lõuna-Eesti	83	4	4	9
Elamu tüüp	suur kortermaja	83	7	5	5
	väike kortermaja	80	5	2	13
	rida- ja individuaalelamu	75	5	5	15
Rahvus	eestlane	77	7	5	11
	muu rahvus	83	6	4	7
Vanus	18–29 aastat	75	13	10	2
	30–49 aastat	82	3	5	10
	50–64 aastat	77	8	2	13
	65+ aastat	81	5	4	10
Sugu	naine	78	7	6	9
	mees	80	5	4	11
Haridus	I taseme haridus	74	8	5	13
	III taseme haridus	81	6	5	8
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	76	1	8	15
	501–1000 €	79	6	8	7
	1001–1500 €	84	3	1	12
	1501–2000 €	72	16	3	9
	üle 2000 €	86	5	2	7

Mõeldes pere eelarvele ja toiduostudele, siis kuivõrd võimaldab Teie pere rahaline olukord praegu osta soovitud kala ja kalatooteid?

(% vastanutest)

		Ostame alati seda, mida soovime	Üldiselt küll, kuid mitte alati	Ostame väga harva seda, mida soovime	Ei osta üldse kala ega kalatooteid	Ei oska öelda
Keskmiselt		18	51	28	2	1
Regioon	Põhja-Eesti	24	45	29	2	0
	Kesk-Eesti	11	61	26	1	1
	Kirde-Eesti	17	42	40	0	1
	Lääne-Eesti	15	52	29	1	3
	Lõuna-Eesti	10	62	23	4	1
Elamu tüüp	suur kortermaja	16	51	30	2	1
	väike kortermaja	19	41	34	6	0
	rida- ja individuaalelamu	20	54	25	0	1
Rahvus	eestlane	15	56	26	2	1
	muu rahvus	23	41	33	2	1
Vanus	18–29 aastat	29	36	31	4	0
	30–49 aastat	16	51	30	2	1
	50–64 aastat	12	59	26	1	2
	65+ aastat	20	53	25	1	1
Sugu	naine	17	46	34	2	1
	mees	19	56	22	2	1
Haridus	I ja II taseme haridus	15	43	36	4	2
	III taseme haridus	19	55	24	1	1
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	2	33	63	1	1
	501–1000 €	12	53	32	1	2
	1001–1500 €	25	43	28	3	1
	1501–2000 €	23	63	12	1	1
	üle 2000 €	28	57	9	6	0

Kui Te (pere) sissetulekud oleksid suuremad, siis kuidas see mõjutaks teie kala ja kalatoodete ostmist (tarbimist)?

Värske ja jahutatud kala (v.a kalafileed) (% vastanutest)

		Ostaksin rohkem	Ostaksin sama palju	Ostaksin vähem	Ei oska öelda
Keskmiselt		56	30	1	13
Regioon	Põhja-Eesti	54	29	2	15
	Kesk-Eesti	52	28	0	20
	Kirde-Eesti	58	31	0	11
	Lääne-Eesti	53	38	1	8
	Lõuna-Eesti	63	26	1	10
Elamu tüüp	suur kortermaja	54	29	1	16
	väike kortermaja	57	29	6	8
	rida- ja individuaalelamu	59	30	1	10
Rahvus	eestlane	55	32	1	12
	muu rahvus	60	23	2	15
Vanus	18–29 aastat	47	17	0	36
	30–49 aastat	62	30	2	6
	50–64 aastat	54	36	1	9
	65+ aastat	57	31	0	12
Sugu	naine	57	25	1	17
	mees	55	34	2	9
Haridus	I ja II taseme haridus	57	30	2	11
	III taseme haridus	56	29	1	14
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	62	17	2	19
	501–1000 €	65	21	1	13
	1001–1500 €	49	35	0	16
	1501–2000 €	56	32	2	10
	üle 2000 €	27	61	7	5

Kui Te (pere) sissetulekud oleksid suuremad, siis kuidas see mõjutaks teie kala ja kalatoodete ostmist?

Külmutatud kala (v.a kalafileed) (% vastanutest)

		Ostaksin rohkem	Ostaksin sama palju	Ostaksin vähem	Ei oska öelda
Keskmiselt		12	47	14	27
Regioon	Põhja-Eesti	16	46	13	25
	Kesk-Eesti	6	42	12	40
	Kirde-Eesti	12	53	13	22
	Lääne-Eesti	17	41	16	26
	Lõuna-Eesti	7	48	16	29
Elamu tüüp	suur kortermaja	13	45	13	29
	väike kortermaja	17	43	20	20
	rida- ja individuaalelamu	11	50	13	26
Rahvus	eestlane	11	48	13	28
	muu rahvus	15	43	17	25
Vanus	18–29 aastat	15	41	0	44
	30–49 aastat	14	51	15	20
	50–64 aastat	11	47	17	25
	65+ aastat	8	39	22	31
Sugu	naine	17	35	14	34
	mees	8	58	14	20
Haridus	I ja II taseme haridus	13	45	13	29
	III taseme haridus	12	47	14	27
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	20	33	9	38
	501–1000 €	11	45	15	29
	1001–1500 €	13	47	12	28
	1501–2000 €	16	47	18	19
	üle 2000 €	0	69	15	16

Kui Te (pere) sissetulekud oleksid suuremad, siis kuidas see mõjutaks teie kala ja kalatoodete ostmist?

Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud) (% vastanutest)

		Ostaksin rohkem	Ostaksin sama palju	Ostaksin vähem	Ei oska öelda
Keskmiselt		57	32	3	8
Regioon	Põhja-Eesti	61	32	3	4
	Kesk-Eesti	44	33	3	20
	Kirde-Eesti	52	36	5	7
	Lääne-Eesti	59	29	1	11
	Lõuna-Eesti	58	31	2	9
Elamu tüüp	suur kortermaja	65	27	2	6
	väike kortermaja	55	27	9	9
	rida- ja individuaalelamu	47	40	2	11
Rahvus	eestlane	53	35	2	10
	muu rahvus	67	25	4	4
Vanus	18–29 aastat	56	33	0	11
	30–49 aastat	60	32	3	5
	50–64 aastat	61	30	2	7
	65+ aastat	47	32	8	13
Sugu	naine	67	22	2	9
	mees	48	42	3	7
Haridus	I ja II taseme haridus	50	34	5	11
	III taseme haridus	61	31	2	6
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	64	14	3	19
	501–1000 €	63	25	2	10
	1001–1500 €	58	35	2	5
	1501–2000 €	51	41	4	4
	üle 2000 €	32	56	7	5

Kui Te (pere) sissetulekud oleksid suuremad, siis kuidas see mõjutaks teie kala ja kalatoodete ostmist?

Suitsu-, soola- ja kuivatatud kala (% vastanutest)

		Ostaksin rohkem	Ostaksin sama palju	Ostaksin vähem	Ei oska öelda
Keskmiselt		31	50	5	14
Regioon	Põhja-Eesti	32	52	5	11
	Kesk-Eesti	25	45	2	28
	Kirde-Eesti	27	41	14	18
	Lääne-Eesti	29	52	2	17
	Lõuna-Eesti	35	49	4	12
Elamu tüüp	suur kortermaja	31	51	5	13
	väike kortermaja	24	48	13	15
	rida- ja individuaalelamu	34	48	3	15
Rahvus	eestlane	33	48	3	16
	muu rahvus	28	52	10	10
Vanus	18–29 aastat	39	45	0	16
	30–49 aastat	32	50	6	12
	50–64 aastat	28	52	7	13
	65+ aastat	26	46	7	21
Sugu	naine	31	47	5	17
	mees	32	52	6	10
Haridus	I ja II taseme haridus	37	39	6	18
	III taseme haridus	29	54	5	12
Leibkonnaliikme netosissetulek koos	kuni 500 €	43	26	11	20
	501–1000 €	39	42	4	15
	1001–1500 €	21	60	7	12
	1501–2000 €	32	52	2	14
	üle 2000 €	15	68	8	9

Kui Te (pere) sissetulekud oleksid suuremad, siis kuidas see mõjutaks teie kala ja kalatoodete ostmist?

Muud kalatooted (kalakonservid, -preservid, kulinaariatooted, kala-, krabipulgad, krevetid, kaaviar jm mereannid) (% vastanutest)

		Ostaksin rohkem	Ostaksin sama palju	Ostaksin vähem	Ei oska öelda
Keskmiselt		28	53	8	11
Regioon	Põhja-Eesti	36	50	8	6
	Kesk-Eesti	15	48	5	32
	Kirde-Eesti	28	43	20	9
	Lääne-Eesti	22	60	6	12
	Lõuna-Eesti	21	60	5	14
Elamu tüüp	suur kortermaja	32	51	8	9
	väike kortermaja	25	52	13	10
	rida- ja individuaalelamu	23	55	6	16
Rahvus	eestlane	25	55	6	14
	muu rahvus	36	47	12	5
Vanus	18–29 aastat	38	47	4	11
	30–49 aastat	26	57	8	9
	50–64 aastat	29	51	8	12
	65+ aastat	19	50	11	20
Sugu	naine	31	48	8	13
	mees	25	57	8	10
Haridus	I ja II taseme haridus	27	48	10	15
	III taseme haridus	28	55	7	10
Leibkonnaliikme netosissetulek koos	kuni 500 €	42	28	11	19
	501–1000 €	32	50	6	12
	1001–1500 €	23	58	8	11
	1501–2000 €	17	66	10	7
	üle 2000 €	34	50	9	7

Mis on Teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Värskus (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		94	5	1
Regioon	Põhja-Eesti	93	7	0
	Kesk-Eesti	97	3	0
	Kirde-Eesti	97	3	0
	Lääne-Eesti	89	11	0
	Lõuna-Eesti	94	2	4
Elamu tüüp	suur kortermaja	95	3	2
	väike kortermaja	96	4	0
	rida- ja individuaalelamu	90	10	0
Rahvus	eestlane	92	7	1
	muu rahvus	97	3	0
Vanus	18–29 aastat	81	15	4
	30–49 aastat	98	2	0
	50–64 aastat	97	3	0
	65+ aastat	92	7	1
Sugu	naine	95	3	2
	mees	92	8	0
Haridus	I ja II taseme haridus	90	7	3
	III taseme haridus	95	5	0
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	98	1	1
	501–1000 €	93	7	0
	1001–1500 €	90	7	3
	1501–2000 €	96	3	1
	üle 2000 €	97	3	0

Mis on Teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Maitse (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		91	8	1
Regioon	Põhja-Eesti	85	15	0
	Kesk-Eesti	96	4	0
	Kirde-Eesti	96	4	0
	Lääne-Eesti	99	1	0
	Lõuna-Eesti	93	3	4
Elamu tüüp	suur kortermaja	89	9	2
	väike kortermaja	97	3	0
	rida- ja individuaalelamu	91	9	0
Rahvus	eestlane	92	6	2
	muu rahvus	87	13	0
Vanus	18–29 aastat	71	25	4
	30–49 aastat	96	3	1
	50–64 aastat	95	4	1
	65+ aastat	90	9	1
Sugu	naine	90	8	2
	mees	91	8	1
Haridus	I ja II taseme haridus	90	7	3
	III taseme haridus	91	9	0
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	97	2	1
	501–1000 €	91	9	0
	1001–1500 €	83	14	3
	1501–2000 €	96	2	2
	üle 2000 €	98	2	0

Mis on Teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Kala liik (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		71	24	5
Regioon	Põhja-Eesti	73	22	5
	Kesk-Eesti	69	30	1
	Kirde-Eesti	79	15	6
	Lääne-Eesti	60	36	4
	Lõuna-Eesti	69	24	7
Elamu tüüp	suur kortermaja	77	16	7
	väike kortermaja	64	29	7
	rida- ja individuaalelamu	64	33	3
Rahvus	eestlane	66	28	6
	muu rahvus	80	16	4
Vanus	18–29 aastat	85	6	9
	30–49 aastat	70	24	6
	50–64 aastat	65	32	3
	65+ aastat	66	31	3
Sugu	naine	74	20	6
	mees	67	29	4
Haridus	I ja II taseme haridus	67	22	11
	III taseme haridus	73	25	2
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	69	22	9
	501–1000 €	71	25	4
	1001–1500 €	71	24	5
	1501–2000 €	71	21	8
	üle 2000 €	71	27	2

Mis on Teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Toiteväärtus (valgud, rasvad, mineraalid, kalorsus) (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		28	40	32
Regioon	Põhja-Eesti	35	39	26
	Kesk-Eesti	15	43	42
	Kirde-Eesti	45	37	18
	Lääne-Eesti	17	43	40
	Lõuna-Eesti	17	42	41
Elamu tüüp	suur kortermaja	32	36	32
	väike kortermaja	27	47	26
	rida- ja individuaalelamu	23	44	33
Rahvus	eestlane	22	43	35
	muu rahvus	41	35	24
Vanus	18–29 aastat	26	21	53
	30–49 aastat	31	38	31
	50–64 aastat	27	52	21
	65+ aastat	24	49	27
Sugu	naine	30	41	29
	mees	25	40	35
Haridus	I ja II taseme haridus	30	34	36
	III taseme haridus	27	43	30
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	42	30	28
	501–1000 €	29	39	32
	1001–1500 €	21	37	42
	1501–2000 €	25	55	20
	üle 2000 €	38	41	21

Mis on Teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Pakend (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		11	44	45
Regioon	Põhja-Eesti	12	50	38
	Kesk-Eesti	7	40	53
	Kirde-Eesti	30	45	25
	Lääne-Eesti	4	39	57
	Lõuna-Eesti	6	36	58
Elamu tüüp	suur kortermaja	12	43	45
	väike kortermaja	6	51	43
	rida- ja individuaalelamu	11	42	47
Rahvus	eestlane	6	45	49
	muu rahvus	22	41	37
Vanus	18–29 aastat	0	43	57
	30–49 aastat	17	41	42
	50–64 aastat	13	48	39
	65+ aastat	6	45	49
Sugu	naine	14	42	44
	mees	8	46	46
Haridus	I ja II taseme haridus	13	36	51
	III taseme haridus	10	48	42
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	23	36	41
	501–1000 €	9	42	49
	1001–1500 €	10	38	52
	1501–2000 €	10	58	32
	üle 2000 €	11	57	32

Mis on Teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Hind (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		72	23	5
Regioon	Põhja-Eesti	71	22	7
	Kesk-Eesti	64	35	1
	Kirde-Eesti	82	17	1
	Lääne-Eesti	69	25	6
	Lõuna-Eesti	72	23	5
Elamu tüüp	suur kortermaja	73	19	8
	väike kortermaja	73	23	4
	rida- ja individuaalelamu	68	30	2
Rahvus	eestlane	70	27	3
	muu rahvus	76	14	10
Vanus	18–29 aastat	61	19	20
	30–49 aastat	77	21	2
	50–64 aastat	71	28	1
	65+ aastat	72	25	3
Sugu	naine	74	18	8
	mees	69	29	2
Haridus	I ja II taseme haridus	72	24	4
	III taseme haridus	71	23	6
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	93	5	2
	501–1000 €	76	23	1
	1001–1500 €	62	23	15
	1501–2000 €	68	30	2
	üle 2000 €	62	35	3

Mis on Teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Tootja (bränd) (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		15	47	38
Regioon	Põhja-Eesti	14	45	41
	Kesk-Eesti	16	41	43
	Kirde-Eesti	26	43	31
	Lääne-Eesti	14	45	41
	Lõuna-Eesti	13	54	33
Elamu tüüp	suur kortermaja	15	44	41
	väike kortermaja	17	46	37
	rida- ja individuaalelamu	15	50	35
Rahvus	eestlane	13	48	39
	muu rahvus	20	44	36
Vanus	18–29 aastat	0	37	63
	30–49 aastat	16	48	36
	50–64 aastat	20	51	29
	65+ aastat	21	49	30
Sugu	naine	18	42	40
	mees	11	52	37
Haridus	I ja II taseme haridus	16	44	40
	III taseme haridus	14	49	37
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	24	49	27
	501–1000 €	14	51	35
	1001–1500 €	13	39	48
	1501–2000 €	13	56	31
	üle 2000 €	17	35	48

Mis on Teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Päritolumaa (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		28	50	22
Regioon	Põhja-Eesti	24	55	21
	Kesk-Eesti	25	41	34
	Kirde-Eesti	27	53	20
	Lääne-Eesti	31	48	21
	Lõuna-Eesti	34	44	22
Elamu tüüp	suur kortermaja	26	52	22
	väike kortermaja	31	47	22
	rida- ja individuaalelamu	29	48	23
Rahvus	eestlane	28	50	22
	muu rahvus	25	52	23
Vanus	18–29 aastat	12	59	29
	30–49 aastat	32	46	22
	50–64 aastat	28	52	20
	65+ aastat	36	46	18
Sugu	naine	32	47	21
	mees	23	53	24
Haridus	I ja II taseme haridus	27	41	32
	III taseme haridus	28	54	18
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	35	44	21
	501–1000 €	30	44	26
	1001–1500 €	23	54	23
	1501–2000 €	24	62	14
	üle 2000 €	28	56	16

Mis on Teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Kala püügipiirkond, kasvatamise koht (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		23	46	31
Regioon	Põhja-Eesti	20	47	33
	Kesk-Eesti	17	56	27
	Kirde-Eesti	37	35	28
	Lääne-Eesti	25	47	28
	Lõuna-Eesti	23	46	31
Elamu tüüp	suur kortermaja	23	45	32
	väike kortermaja	30	44	26
	rida- ja individuaalelamu	20	49	31
Rahvus	eestlane	21	49	30
	muu rahvus	27	40	33
Vanus	18–29 aastat	12	41	47
	30–49 aastat	25	45	30
	50–64 aastat	25	51	24
	65+ aastat	26	48	26
Sugu	naine	25	48	27
	mees	20	45	35
Haridus	I ja II taseme haridus	20	45	35
	III taseme haridus	24	47	29
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	29	52	19
	501–1000 €	24	44	32
	1001–1500 €	16	41	43
	1501–2000 €	24	52	24
	üle 2000 €	25	63	12

Mis on Teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Et kala oleks puhastatud, roogitud (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		43	41	16
Regioon	Põhja-Eesti	52	34	14
	Kesk-Eesti	22	60	18
	Kirde-Eesti	47	45	8
	Lääne-Eesti	24	56	20
	Lõuna-Eesti	40	38	22
Elamu tüüp	suur kortermaja	52	36	12
	väike kortermaja	38	43	19
	rida- ja individuaalelamu	31	47	22
Rahvus	eestlane	37	43	20
	muu rahvus	55	37	8
Vanus	18–29 aastat	58	22	20
	30–49 aastat	41	43	16
	50–64 aastat	38	49	13
	65+ aastat	37	47	16
Sugu	naine	48	39	13
	mees	38	43	19
Haridus	I ja II taseme haridus	36	45	19
	III taseme haridus	46	40	14
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	46	41	13
	501–1000 €	34	45	21
	1001–1500 €	44	43	13
	1501–2000 €	52	35	13
	üle 2000 €	67	24	9

Mis on Teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Et kala oleks fileeritud (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		31	46	23
Regioon	Põhja-Eesti	42	41	17
	Kesk-Eesti	20	52	28
	Kirde-Eesti	17	60	23
	Lääne-Eesti	20	51	29
	Lõuna-Eesti	26	44	30
Elamu tüüp	suur kortermaja	38	41	21
	väike kortermaja	34	38	28
	rida- ja individuaalelamu	22	53	25
Rahvus	eestlane	29	46	25
	muu rahvus	36	45	19
Vanus	18–29 aastat	50	38	12
	30–49 aastat	27	44	29
	50–64 aastat	26	52	22
	65+ aastat	27	49	24
Sugu	naine	36	42	22
	mees	26	50	24
Haridus	I ja II taseme haridus	26	46	28
	III taseme haridus	34	45	21
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	34	38	28
	501–1000 €	22	51	27
	1001–1500 €	32	44	24
	1501–2000 €	45	41	14
	üle 2000 €	48	41	11

Mis on Teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Et kala oleks püütud, kasvatatud kestlikult (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		15	48	37
Regioon	Põhja-Eesti	13	45	42
	Kesk-Eesti	9	57	34
	Kirde-Eesti	17	44	39
	Lääne-Eesti	20	45	35
	Lõuna-Eesti	16	53	31
Elamu tüüp	suur kortermaja	15	44	41
	väike kortermaja	17	45	38
	rida- ja individuaalelamu	15	52	33
Rahvus	eestlane	17	50	33
	muu rahvus	10	42	48
Vanus	18–29 aastat	9	44	47
	30–49 aastat	15	46	39
	50–64 aastat	17	53	30
	65+ aastat	18	46	36
Sugu	naine	20	46	34
	mees	9	50	41
Haridus	I ja II taseme haridus	16	48	36
	III taseme haridus	14	47	39
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	23	41	36
	501–1000 €	14	53	33
	1001–1500 €	10	42	48
	1501–2000 €	20	56	24
	üle 2000 €	13	36	51

Mis on Teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Müügikoha puhtus (ei haise jms) (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		73	23	4
Regioon	Põhja-Eesti	71	27	2
	Kesk-Eesti	63	29	8
	Kirde-Eesti	85	13	2
	Lääne-Eesti	69	24	7
	Lõuna-Eesti	78	16	6
Elamu tüüp	suur kortermaja	71	25	4
	väike kortermaja	80	18	2
	rida- ja individuaalelamu	74	22	4
Rahvus	eestlane	76	20	4
	muu rahvus	67	30	3
Vanus	18–29 aastat	54	42	4
	30–49 aastat	78	17	5
	50–64 aastat	77	20	3
	65+ aastat	76	20	4
Sugu	naine	73	23	4
	mees	74	23	3
Haridus	I ja II taseme haridus	68	25	7
	III taseme haridus	75	22	3
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	69	23	8
	501–1000 €	74	24	2
	1001–1500 €	65	29	6
	1501–2000 €	84	13	3
	üle 2000 €	81	16	3

Mis on Teie jaoks kala ostmisel tähtis?

Reklaam ja turundus (sh sotsiaalmeedia) (% vastanutest)

		Väga tähtis	Mõnevõrra tähtis	Ei ole tähtis
Keskmiselt		5	32	63
Regioon	Põhja-Eesti	5	33	62
	Kesk-Eesti	6	41	53
	Kirde-Eesti	13	40	47
	Lääne-Eesti	5	33	62
	Lõuna-Eesti	3	24	73
Elamu tüüp	suur kortermaja	6	30	64
	väike kortermaja	4	29	67
	rida- ja individuaalelamu	5	36	59
Rahvus	eestlane	4	32	64
	muu rahvus	8	34	58
Vanus	18–29 aastat	0	28	72
	30–49 aastat	6	30	64
	50–64 aastat	7	36	57
	65+ aastat	7	36	57
Sugu	naine	6	31	63
	mees	5	33	62
Haridus	I ja II taseme haridus	7	32	61
	III taseme haridus	5	32	63
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	11	21	68
	501–1000 €	6	39	55
	1001–1500 €	4	24	72
	1501–2000 €	3	27	70
	üle 2000 €	3	46	51

Kui ostate värsket või külmutatud kala, siis millisel kujul?

Värsked ja jahutatud kala: räim, kilu jt odavamad kalad (% vastanutest)

		Enamasti puhastamata, rookimata	Enamasti roogitult	Enamasti fileeritult	Ei osta
Keskmiselt		34	22	14	30
Regioon	Põhja-Eesti	27	19	16	38
	Kesk-Eesti	48	17	6	29
	Kirde-Eesti	24	21	14	41
	Lääne-Eesti	63	20	8	9
	Lõuna-Eesti	31	28	17	24
Elamu tüüp	suur kortermaja	29	17	15	39
	väike kortermaja	33	23	18	26
	rida- ja individuaalelamu	41	27	11	21
Rahvus	eestlane	35	24	16	25
	muu rahvus	32	16	9	43
Vanus	18–29 aastat	0	23	22	55
	30–49 aastat	34	18	16	32
	50–64 aastat	43	28	9	20
	65+ aastat	60	18	8	14
Sugu	naine	35	19	10	36
	mees	33	24	18	25
Haridus	I ja II taseme haridus	35	19	16	30
	III taseme haridus	34	23	12	31
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	49	14	4	33
	501–1000 €	36	27	12	25
	1001–1500 €	35	16	13	36
	1501–2000 €	31	17	14	38
	üle 2000 €	15	30	33	22

Kui ostate värsket või külmutatud kala, siis millisel kujul?

Värsked ja jahutatud kala: lest, karpkala, ahven, haug, latikas, makrell/ skumbria jt keskmise kallidusega kalad (% vastanutest)

		Enamasti puhastamata, rookimata	Enamasti roogitult	Enamasti fileeritult	Ei osta
Keskmiselt		24	32	17	27
Regioon	Põhja-Eesti	21	26	22	31
	Kesk-Eesti	28	39	4	29
	Kirde-Eesti	23	40	21	16
	Lääne-Eesti	51	22	1	26
	Lõuna-Eesti	18	41	17	24
Elamu tüüp	suur kortermaja	17	32	21	30
	väike kortermaja	15	36	29	20
	rida- ja individuaalelamu	37	30	8	25
Rahvus	eestlane	26	31	18	25
	muu rahvus	21	34	15	30
Vanus	18–29 aastat	9	8	31	52
	30–49 aastat	27	31	16	26
	50–64 aastat	27	45	13	15
	65+ aastat	31	40	9	20
Sugu	naine	22	30	17	31
	mees	28	33	17	22
Haridus	I ja II taseme haridus	31	27	19	23
	III taseme haridus	21	34	16	29
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	28	24	19	29
	501–1000 €	25	38	18	19
	1001–1500 €	26	29	13	32
	1501–2000 €	21	26	12	41
	üle 2000 €	18	23	32	27

Kui ostate värsket või külmutatud kala, siis millisel kujul?

Värsked ja jahutatud kala: lõhe, forell, koha, angerjas, siig jt kallimad kalad (% vastanutest)

		Enamasti puhastamata, rookimata	Enamasti roogitult	Enamasti fileeritult	Ei osta
Keskmiselt		8	39	43	10
Regioon	Põhja-Eesti	7	33	52	8
	Kesk-Eesti	9	47	38	6
	Kirde-Eesti	11	40	35	14
	Lääne-Eesti	13	51	29	7
	Lõuna-Eesti	6	44	36	14
Elamu tüüp	suur kortermaja	8	31	51	10
	väike kortermaja	3	37	51	9
	rida- ja individuaalelamu	9	51	31	9
Rahvus	eestlane	7	42	41	10
	muu rahvus	11	33	47	9
Vanus	18–29 aastat	0	31	57	12
	30–49 aastat	10	40	40	10
	50–64 aastat	10	43	40	7
	65+ aastat	9	43	38	10
Sugu	naine	8	36	50	6
	mees	9	43	35	13
Haridus	I ja II taseme haridus	7	42	38	13
	III taseme haridus	8	38	46	8
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	11	41	23	25
	501–1000 €	8	49	38	5
	1001–1500 €	6	37	48	9
	1501–2000 €	9	31	45	15
	üle 2000 €	14	16	65	5

Kui ostate värsket või külmutatud kala, siis millisel kujul?

Külmutatud kala: räim, kilu jt odavamad kalad (% vastanutest)

		Enamasti puhastamata, rookimata	Enamasti roogitult	Enamasti fileeritult	Ei osta
Keskmiselt		8	13	11	68
Regioon	Põhja-Eesti	9	10	16	65
	Kesk-Eesti	5	17	8	70
	Kirde-Eesti	9	15	3	73
	Lääne-Eesti	10	9	6	75
	Lõuna-Eesti	5	19	9	67
Elamu tüüp	suur kortermaja	7	13	12	68
	väike kortermaja	6	16	11	67
	rida- ja individuaalelamu	9	14	9	68
Rahvus	eestlane	8	13	13	66
	muu rahvus	7	13	8	72
Vanus	18–29 aastat	9	8	14	69
	30–49 aastat	6	13	11	70
	50–64 aastat	8	16	11	65
	65+ aastat	11	15	9	65
Sugu	naine	6	12	9	73
	mees	9	15	14	62
Haridus	I ja II taseme haridus	10	13	9	68
	III taseme haridus	7	13	12	68
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	10	15	7	68
	501–1000 €	11	18	9	62
	1001–1500 €	5	7	8	80
	1501–2000 €	4	12	16	68
	üle 2000 €	5	13	31	51

Kui ostate värsket või külmutatud kala, siis millisel kujul?

Külmutatud kala: lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/ skumbria, mintai, pangasius, tilapia jt keskmise kallidusega kalad (% vastanutest)

		Enamasti puhastamata, rookimata	Enamasti roogitult	Enamasti fileeritult	Ei osta
Keskmiselt		3	23	25	49
Regioon	Põhja-Eesti	3	21	29	47
	Kesk-Eesti	0	27	24	49
	Kirde-Eesti	5	36	18	41
	Lääne-Eesti	5	15	20	60
	Lõuna-Eesti	3	22	21	54
Elamu tüüp	suur kortermaja	4	24	24	48
	väike kortermaja	0	22	37	41
	rida- ja individuaalelamu	2	22	22	54
Rahvus	eestlane	2	19	26	53
	muu rahvus	5	32	21	42
Vanus	18–29 aastat	0	17	14	69
	30–49 aastat	5	21	27	47
	50–64 aastat	3	29	31	37
	65+ aastat	2	26	19	53
Sugu	naine	4	18	27	51
	mees	3	28	22	47
Haridus	I ja II taseme haridus	4	20	24	52
	III taseme haridus	3	24	25	48
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	13	21	23	43
	501–1000 €	2	27	26	45
	1001–1500 €	3	15	25	57
	1501–2000 €	1	21	24	54
	üle 2000 €	5	35	20	40

Kui ostate värsket või külmutatud kala, siis millisel kujul?

Külmutatud kala: lõhe, forell, koha jt kallimad kalad (% vastanutest)

		Enamasti puhastamata, rookimata	Enamasti roogitult	Enamasti fileeritult	Ei osta
Keskmiselt		2	19	31	48
Regioon	Põhja-Eesti	3	16	39	42
	Kesk-Eesti	0	17	24	59
	Kirde-Eesti	2	31	25	42
	Lääne-Eesti	3	14	19	64
	Lõuna-Eesti	1	20	26	53
Elamu tüüp	suur kortermaja	3	17	37	43
	väike kortermaja	1	14	31	54
	rida- ja individuaalelamu	1	23	22	54
Rahvus	eestlane	2	18	27	53
	muu rahvus	4	19	39	38
Vanus	18–29 aastat	0	22	38	40
	30–49 aastat	4	16	30	50
	50–64 aastat	2	19	30	49
	65+ aastat	0	20	28	52
Sugu	naine	2	15	31	52
	mees	2	22	31	45
Haridus	I ja II taseme haridus	4	19	27	50
	III taseme haridus	1	18	33	48
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	7	12	22	59
	501–1000 €	3	26	28	43
	1001–1500 €	2	14	33	51
	1501–2000 €	1	10	33	56
	üle 2000 €	0	17	45	38

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust Te tavaliselt toidukaupu ostate?

Värske ja jahutatud kala (v.a kalafileed): räim, kilu jt odavamad kalad (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		19	50	31
Regioon	Põhja-Eesti	15	57	28
	Kesk-Eesti	17	35	48
	Kirde-Eesti	17	60	23
	Lääne-Eesti	15	54	31
	Lõuna-Eesti	29	36	35
Elamu tüüp	suur kortermaja	19	51	30
	väike kortermaja	15	60	25
	rida- ja individuaalelamu	20	46	34
Rahvus	eestlane	20	46	34
	muu rahvus	17	58	25
Vanus	18–29 aastat	10	49	41
	30–49 aastat	25	49	26
	50–64 aastat	16	53	31
	65+ aastat	16	47	37
Sugu	naine	17	50	33
	mees	21	50	29
Haridus	I ja II taseme haridus	16	50	34
	III taseme haridus	21	49	30
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	19	58	23
	501–1000 €	22	44	34
	1001–1500 €	20	54	26
	1501–2000 €	14	47	39
	üle 2000 €	7	67	26

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust Te tavaliselt toidukaupu ostate?

Värske ja jahutatud kala (v.a kalafileed): lest, karpkala, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria jt keskmise kallidusega kalad (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		14	49	37
Regioon	Põhja-Eesti	17	50	33
	Kesk-Eesti	7	35	58
	Kirde-Eesti	15	61	24
	Lääne-Eesti	7	56	37
	Lõuna-Eesti	15	43	42
Elamu tüüp	suur kortermaja	13	55	32
	väike kortermaja	10	47	43
	rida- ja individuaalelamu	17	41	42
Rahvus	eestlane	15	44	41
	muu rahvus	12	60	28
Vanus	18–29 aastat	17	36	47
	30–49 aastat	17	52	31
	50–64 aastat	11	51	38
	65+ aastat	11	47	42
Sugu	naine	12	49	39
	mees	16	48	36
Haridus	I ja II taseme haridus	18	40	42
	III taseme haridus	12	54	34
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	17	57	26
	501–1000 €	15	46	39
	1001–1500 €	14	54	32
	1501–2000 €	15	38	47
	üle 2000 €	7	60	33

hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust Te tavaliselt toidukaupu ostate?

Värske ja jahutatud kala (v.a kalafileed): lõhe, forell, koha, angerjas, siig jt kallimad kalad (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		24	60	16
Regioon	Põhja-Eesti	22	65	13
	Kesk-Eesti	25	57	18
	Kirde-Eesti	24	56	20
	Lääne-Eesti	25	64	11
	Lõuna-Eesti	27	52	21
Elamu tüüp	suur kortermaja	23	60	17
	väike kortermaja	20	73	7
	rida- ja individuaalelamu	27	57	16
Rahvus	eestlane	26	58	16
	muu rahvus	20	64	16
Vanus	18–29 aastat	12	67	21
	30–49 aastat	28	56	16
	50–64 aastat	24	62	14
	65+ aastat	26	61	13
Sugu	naine	25	60	15
	mees	22	61	17
Haridus	I ja II taseme haridus	22	61	17
	III taseme haridus	25	59	16
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	24	55	21
	501–1000 €	18	65	17
	1001–1500 €	29	62	9
	1501–2000 €	31	47	22
	üle 2000 €	21	61	18

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust Te tavaliselt toidukaupu ostate?

Külmutatud kala (v.a kalafileed): räim, kilu jt odavamad kalad (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		15	58	27
Regioon	Põhja-Eesti	12	66	22
	Kesk-Eesti	12	48	40
	Kirde-Eesti	11	71	18
	Lääne-Eesti	14	49	37
	Lõuna-Eesti	21	47	32
Elamu tüüp	suur kortermaja	13	63	24
	väike kortermaja	14	70	16
	rida- ja individuaalelamu	17	49	34
Rahvus	eestlane	15	55	30
	muu rahvus	12	65	23
Vanus	18–29 aastat	0	56	44
	30–49 aastat	23	54	23
	50–64 aastat	11	64	25
	65+ aastat	13	61	26
Sugu	naine	14	57	29
	mees	15	60	25
Haridus	I ja II taseme haridus	14	56	30
	III taseme haridus	15	59	26
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	17	55	28
	501–1000 €	15	55	30
	1001–1500 €	18	59	23
	1501–2000 €	11	59	30
	üle 2000 €	8	72	20

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust Te tavaliselt toidukaupu ostate?

Külmutatud kala (v.a kalafileed): lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, mintai jt keskmise kallidusega kalad (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		16	64	20
Regioon	Põhja-Eesti	15	68	17
	Kesk-Eesti	11	71	18
	Kirde-Eesti	17	69	14
	Lääne-Eesti	21	56	23
	Lõuna-Eesti	18	54	28
Elamu tüüp	suur kortermaja	15	64	21
	väike kortermaja	12	71	17
	rida- ja individuaalelamu	19	61	20
Rahvus	eestlane	15	63	22
	muu rahvus	19	65	16
Vanus	18–29 aastat	8	66	26
	30–49 aastat	24	60	16
	50–64 aastat	12	66	22
	65+ aastat	10	68	22
Sugu	naine	18	63	19
	mees	14	64	22
Haridus	I ja II taseme haridus	15	66	19
	III taseme haridus	17	63	20
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	18	67	15
	501–1000 €	16	61	23
	1001–1500 €	21	66	13
	1501–2000 €	10	63	27
	üle 2000 €	10	70	20

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust Te tavaliselt toidukaupu ostate?

Külmutatud kala (v.a kalafileed): lõhe, forell, koha jt kallimad kalad (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		16	63	21
Regioon	Põhja-Eesti	15	67	18
	Kesk-Eesti	12	61	27
	Kirde-Eesti	15	56	29
	Lääne-Eesti	12	64	24
	Lõuna-Eesti	19	59	22
Elamu tüüp	suur kortermaja	12	69	19
	väike kortermaja	11	62	27
	rida- ja individuaalelamu	21	55	24
Rahvus	eestlane	17	60	23
	muu rahvus	12	69	19
Vanus	18–29 aastat	9	73	18
	30–49 aastat	20	57	23
	50–64 aastat	14	64	22
	65+ aastat	15	66	19
Sugu	naine	13	63	24
	mees	18	64	18
Haridus	I ja II taseme haridus	18	59	23
	III taseme haridus	14	65	21
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	15	56	29
	501–1000 €	18	63	19
	1001–1500 €	14	64	22
	1501–2000 €	13	61	26
	üle 2000 €	11	71	18

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust Te tavaliselt toidukaupu ostate?

Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud): räim, kilu jt odavamad kalad (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		18	51	31
Regioon	Põhja-Eesti	14	61	25
	Kesk-Eesti	12	47	41
	Kirde-Eesti	17	52	31
	Lääne-Eesti	13	47	40
	Lõuna-Eesti	28	37	35
Elamu tüüp	suur kortermaja	19	54	27
	väike kortermaja	12	51	37
	rida- ja individuaalelamu	16	48	36
Rahvus	eestlane	18	49	33
	muu rahvus	16	57	27
Vanus	18–29 aastat	10	46	44
	30–49 aastat	26	47	27
	50–64 aastat	11	56	33
	65+ aastat	13	60	27
Sugu	naine	13	53	34
	mees	21	50	29
Haridus	I ja II taseme haridus	16	48	36
	III taseme haridus	19	52	29
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	16	50	34
	501–1000 €	21	48	31
	1001–1500 €	17	50	33
	1501–2000 €	11	57	32
	üle 2000 €	12	61	27

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust Te tavaliselt toidukaupu ostate?

Kalafileed (värske, jahutatud, külmutatud): lest, heik, ahven, haug, latikas, makrell/skumbria, mintai, pangasius, tilapia, saida jt keskmise kallidusega kalad (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		17	54	29
Regioon	Põhja-Eesti	18	58	24
	Kesk-Eesti	8	61	31
	Kirde-Eesti	18	51	31
	Lääne-Eesti	8	63	29
	Lõuna-Eesti	21	41	38
Elamu tüüp	suur kortermaja	16	53	31
	väike kortermaja	10	65	25
	rida- ja individuaalelamu	19	53	28
Rahvus	eestlane	17	54	29
	muu rahvus	17	54	29
Vanus	18–29 aastat	11	59	30
	30–49 aastat	24	50	26
	50–64 aastat	12	55	33
	65+ aastat	11	60	29
Sugu	naine	13	61	26
	mees	21	47	32
Haridus	I ja II taseme haridus	19	52	29
	III taseme haridus	16	55	29
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	18	56	26
	501–1000 €	20	47	33
	1001–1500 €	16	62	22
	1501–2000 €	12	57	31
	üle 2000 €	9	64	27

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust Te tavaliselt toidukaupu ostate?

Kalafileed (värsked, jahutatud, külmutatud): lõhe, forell, koha, siig jt kallimad kalad (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		31	53	16
Regioon	Põhja-Eesti	35	54	11
	Kesk-Eesti	24	60	16
	Kirde-Eesti	27	56	17
	Lääne-Eesti	31	56	13
	Lõuna-Eesti	29	43	28
Elamu tüüp	suur kortermaja	31	53	16
	väike kortermaja	24	59	17
	rida- ja individuaalelamu	33	51	16
Rahvus	eestlane	30	51	19
	muu rahvus	33	56	11
Vanus	18–29 aastat	39	31	30
	30–49 aastat	33	54	13
	50–64 aastat	26	59	15
	65+ aastat	26	62	12
Sugu	naine	33	52	15
	mees	29	53	18
Haridus	I ja II taseme haridus	29	53	18
	III taseme haridus	33	52	15
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	29	49	22
	501–1000 €	24	58	18
	1001–1500 €	42	47	11
	1501–2000 €	37	41	22
	üle 2000 €	22	67	11

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust Te tavaliselt toidukaupu ostate?

Suitsu-, soola ja kuivatatud kala: suitsuräim, suitsukilu, suitsuheeringas jt odavamad kalad (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		21	61	18
Regioon	Põhja-Eesti	14	69	17
	Kesk-Eesti	14	62	24
	Kirde-Eesti	31	48	21
	Lääne-Eesti	29	53	18
	Lõuna-Eesti	29	55	16
Elamu tüüp	suur kortermaja	21	62	17
	väike kortermaja	19	61	20
	rida- ja individuaalelamu	22	59	19
Rahvus	eestlane	22	61	17
	muu rahvus	20	61	19
Vanus	18–29 aastat	18	82	0
	30–49 aastat	25	56	19
	50–64 aastat	20	59	21
	65+ aastat	16	57	27
Sugu	naine	23	60	17
	mees	20	61	19
Haridus	I ja II taseme haridus	17	71	12
	III taseme haridus	23	56	21
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	21	60	19
	501–1000 €	23	59	18
	1001–1500 €	26	60	14
	1501–2000 €	13	65	22
	üle 2000 €	9	67	24

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust Te tavaliselt toidukaupu ostate?

Suitsu-, soola ja kuivatatud kala: suitsulest, suitsukarpkala, suitsumakrell/-skumbria, suitsulatikas jt keskmise kallidusega kalad (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		18	59	23
Regioon	Põhja-Eesti	12	68	20
	Kesk-Eesti	10	55	35
	Kirde-Eesti	24	56	20
	Lääne-Eesti	23	52	25
	Lõuna-Eesti	25	50	25
Elamu tüüp	suur kortermaja	17	62	21
	väike kortermaja	18	56	26
	rida- ja individuaalelamu	19	56	25
Rahvus	eestlane	18	58	24
	muu rahvus	16	62	22
Vanus	18–29 aastat	18	82	0
	30–49 aastat	20	55	25
	50–64 aastat	17	53	30
	65+ aastat	11	57	32
Sugu	naine	19	59	22
	mees	16	59	25
Haridus	I ja II taseme haridus	13	69	18
	III taseme haridus	20	54	26
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	17	60	23
	501–1000 €	19	58	23
	1001–1500 €	21	58	21
	1501–2000 €	11	63	26
	üle 2000 €	9	58	33

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust Te tavaliselt toidukaupu ostate?

Suitsu-, soola ja kuivatatud kala: suitsulõhe, suitsuforell, suitsuangerjas jt kallimad kalad (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		23	57	20
Regioon	Põhja-Eesti	24	57	19
	Kesk-Eesti	9	62	29
	Kirde-Eesti	30	37	33
	Lääne-Eesti	18	67	15
	Lõuna-Eesti	27	57	16
Elamu tüüp	suur kortermaja	26	57	17
	väike kortermaja	18	66	16
	rida- ja individuaalelamu	20	54	26
Rahvus	eestlane	20	60	20
	muu rahvus	29	50	21
Vanus	18–29 aastat	26	65	9
	30–49 aastat	25	53	22
	50–64 aastat	21	55	24
	65+ aastat	16	60	24
Sugu	naine	27	56	17
	mees	19	57	24
Haridus	I ja II taseme haridus	17	61	22
	III taseme haridus	26	54	20
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	25	56	19
	501–1000 €	22	57	21
	1001–1500 €	30	52	18
	1501–2000 €	19	61	20
	üle 2000 €	14	59	27

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust Te tavaliselt toidukaupu ostate?

Suitsu-, soola ja kuivatatud kala: soola-, vürtsikilu, räim (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		39	53	8
Regioon	Põhja-Eesti	32	60	8
	Kesk-Eesti	40	50	10
	Kirde-Eesti	46	43	11
	Lääne-Eesti	51	40	9
	Lõuna-Eesti	43	50	7
Elamu tüüp	suur kortermaja	36	55	9
	väike kortermaja	43	49	8
	rida- ja individuaalelamu	42	50	8
Rahvus	eestlane	39	54	7
	muu rahvus	41	49	10
Vanus	18–29 aastat	24	76	0
	30–49 aastat	45	44	11
	50–64 aastat	40	51	9
	65+ aastat	39	54	7
Sugu	naine	46	47	7
	mees	32	59	9
Haridus	I ja II taseme haridus	37	58	5
	III taseme haridus	40	50	10
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	38	53	9
	501–1000 €	41	52	7
	1001–1500 €	48	44	8
	1501–2000 €	28	63	9
	üle 2000 €	20	65	15

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust Te tavaliselt toidukaupu ostate?

Suitsu-, soola ja kuivatatud kala: soolaheeringas (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		45	49	6
Regioon	Põhja-Eesti	43	50	7
	Kesk-Eesti	48	48	4
	Kirde-Eesti	40	49	11
	Lääne-Eesti	44	50	6
	Lõuna-Eesti	49	47	4
Elamu tüüp	suur kortermaja	42	52	6
	väike kortermaja	43	47	10
	rida- ja individuaalelamu	49	45	6
Rahvus	eestlane	44	50	6
	muu rahvus	46	47	7
Vanus	18–29 aastat	40	60	0
	30–49 aastat	46	44	10
	50–64 aastat	47	46	7
	65+ aastat	44	52	4
Sugu	naine	50	45	5
	mees	39	53	8
Haridus	I ja II taseme haridus	43	52	5
	III taseme haridus	45	48	7
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	43	51	6
	501–1000 €	47	48	5
	1001–1500 €	53	42	5
	1501–2000 €	33	57	10
	üle 2000 €	24	62	14

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust Te tavaliselt toidukaupu ostate?

Suitsu-, soola ja kuivatatud kala: soolalõhe, -forell (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		35	55	10
Regioon	Põhja-Eesti	32	60	8
	Kesk-Eesti	31	58	11
	Kirde-Eesti	35	48	17
	Lääne-Eesti	35	55	10
	Lõuna-Eesti	41	50	9
Elamu tüüp	suur kortermaja	33	57	10
	väike kortermaja	43	45	12
	rida- ja individuaalelamu	35	56	9
Rahvus	eestlane	34	57	9
	muu rahvus	36	52	12
Vanus	18–29 aastat	31	69	0
	30–49 aastat	37	50	13
	50–64 aastat	36	54	10
	65+ aastat	31	56	13
Sugu	naine	41	52	7
	mees	28	60	12
Haridus	I ja II taseme haridus	29	60	11
	III taseme haridus	37	54	9
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	37	54	9
	501–1000 €	34	59	7
	1001–1500 €	42	48	10
	1501–2000 €	28	59	13
	üle 2000 €	25	57	18

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust Te tavaliselt toidukaupu ostate?

Suitsu-, soola ja kuivatatud kala: kuivatatud, vinnutatud kala (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		23	55	25
Regioon	Põhja-Eesti	20	61	19
	Kesk-Eesti	20	52	28
	Kirde-Eesti	26	48	26
	Lääne-Eesti	19	59	22
	Lõuna-Eesti	27	48	25
Elamu tüüp	suur kortermaja	23	53	24
	väike kortermaja	33	47	20
	rida- ja individuaalelamu	20	59	21
Rahvus	eestlane	23	55	22
	muu rahvus	22	55	23
Vanus	18–29 aastat	22	68	10
	30–49 aastat	29	50	21
	50–64 aastat	19	57	24
	65+ aastat	12	52	36
Sugu	naine	25	56	19
	mees	20	54	26
Haridus	I ja II taseme haridus	23	58	19
	III taseme haridus	23	53	24
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	28	54	18
	501–1000 €	23	53	24
	1001–1500 €	27	54	19
	1501–2000 €	17	61	22
	üle 2000 €	8	62	30

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses kust Te tavaliselt toidukaupu ostate?

Muud kalatooted ja mereannid: kalakonservid plekk-karbis (räim, sprotid, sardiinid, anšoovis õlis, tomatikastmes jms) (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		52	44	4
Regioon	Põhja-Eesti	42	54	4
	Kesk-Eesti	57	36	7
	Kirde-Eesti	51	40	9
	Lääne-Eesti	55	40	5
	Lõuna-Eesti	69	30	1
Elamu tüüp	suur kortermaja	50	45	5
	väike kortermaja	46	53	1
	rida- ja individuaalelamu	55	41	4
Rahvus	eestlane	54	43	3
	muu rahvus	47	46	7
Vanus	18–29 aastat	67	33	0
	30–49 aastat	52	42	6
	50–64 aastat	47	48	5
	65+ aastat	41	54	5
Sugu	naine	59	38	3
	mees	43	51	6
Haridus	I ja II taseme haridus	49	49	2
	III taseme haridus	53	42	5
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	49	45	6
	501–1000 €	52	43	5
	1001–1500 €	56	42	2
	1501–2000 €	53	42	5
	üle 2000 €	30	62	8

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust Te tavaliselt toidukaupu ostate?

Muud kalatooted ja mereannid: kalapreservid plekk-karbis või kiles (Tallinna kilud, Balti võrtsikilud, soolaheeringas, tuunikala, soolalõhe õlis jt) (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		51	45	4
Regioon	Põhja-Eesti	38	59	3
	Kesk-Eesti	59	33	8
	Kirde-Eesti	46	45	9
	Lääne-Eesti	58	37	5
	Lõuna-Eesti	70	27	3
Elamu tüüp	suur kortermaja	48	48	4
	väike kortermaja	40	56	4
	rida- ja individuaalelamu	58	38	4
Rahvus	eestlane	54	43	3
	muu rahvus	43	51	6
Vanus	18–29 aastat	54	46	0
	30–49 aastat	55	40	5
	50–64 aastat	48	49	3
	65+ aastat	42	50	8
Sugu	naine	56	41	3
	mees	46	49	5
Haridus	I ja II taseme haridus	50	47	3
	III taseme haridus	51	44	5
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	46	49	5
	501–1000 €	53	44	3
	1001–1500 €	55	42	3
	1501–2000 €	51	43	6
	üle 2000 €	30	62	8

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust Te tavaliselt toidukaupu ostate?

Muud kalatooted ja mereannid: kalakulinaartooted lahtiselt, klaas- või plastpakendis (räimed marinaadis, heeringa fileetükid erinevates kastmetes, koha marinaadis, angerjas marinaadis/tarrendis jm kala tarrendis jt) (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		35	57	8
Regioon	Põhja-Eesti	33	60	7
	Kesk-Eesti	27	61	12
	Kirde-Eesti	33	51	16
	Lääne-Eesti	42	49	9
	Lõuna-Eesti	39	56	5
Elamu tüüp	suur kortermaja	30	63	7
	väike kortermaja	30	63	7
	rida- ja individuaalelamu	42	48	10
Rahvus	eestlane	37	56	7
	muu rahvus	31	58	11
Vanus	18–29 aastat	26	74	0
	30–49 aastat	38	50	12
	50–64 aastat	39	54	7
	65+ aastat	27	62	11
Sugu	naine	39	53	8
	mees	30	61	9
Haridus	I ja II taseme haridus	35	58	7
	III taseme haridus	35	56	9
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	34	59	7
	501–1000 €	35	57	8
	1001–1500 €	41	50	9
	1501–2000 €	30	62	8
	üle 2000 €	23	64	13

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust Te tavaliselt toidukaupu ostate?

Muud kalatooted ja mereannid: kalapulgad ja kalaburgerid (külmutatud, paneeritud) (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		47	49	4
Regioon	Põhja-Eesti	37	59	4
	Kesk-Eesti	61	33	6
	Kirde-Eesti	38	52	10
	Lääne-Eesti	55	43	2
	Lõuna-Eesti	62	36	2
Elamu tüüp	suur kortermaja	38	57	5
	väike kortermaja	39	57	4
	rida- ja individuaalelamu	63	34	3
Rahvus	eestlane	54	43	3
	muu rahvus	34	59	7
Vanus	18–29 aastat	45	55	0
	30–49 aastat	52	42	6
	50–64 aastat	47	49	4
	65+ aastat	34	62	4
Sugu	naine	50	48	2
	mees	44	50	6
Haridus	I ja II taseme haridus	51	47	2
	III taseme haridus	45	50	5
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	52	44	4
	501–1000 €	52	44	4
	1001–1500 €	43	54	3
	1501–2000 €	46	50	4
	üle 2000 €	29	63	8

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust Te tavaliselt toidukaupu ostate?

Muud kalatooted ja mereannid: krabipulgad ja –nuudlid (makra) (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		51	45	4
Regioon	Põhja-Eesti	43	53	4
	Kesk-Eesti	62	33	5
	Kirde-Eesti	47	43	10
	Lääne-Eesti	58	40	2
	Lõuna-Eesti	62	36	2
Elamu tüüp	suur kortermaja	41	54	5
	väike kortermaja	58	40	2
	rida- ja individuaalelamu	63	33	4
Rahvus	eestlane	58	39	3
	muu rahvus	37	56	7
Vanus	18–29 aastat	55	45	0
	30–49 aastat	56	38	6
	50–64 aastat	49	47	4
	65+ aastat	34	60	6
Sugu	naine	56	41	3
	mees	46	48	6
Haridus	I ja II taseme haridus	60	37	3
	III taseme haridus	46	49	5
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	49	45	6
	501–1000 €	54	42	4
	1001–1500 €	51	46	3
	1501–2000 €	55	42	3
	üle 2000 €	28	63	9

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust Te tavaliselt toidukaupu ostate?

Muud kalatooted ja mereannid: krevetid, krabid, vähid (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		26	56	18
Regioon	Põhja-Eesti	22	65	13
	Kesk-Eesti	22	57	21
	Kirde-Eesti	24	56	20
	Lääne-Eesti	33	40	27
	Lõuna-Eesti	31	46	23
Elamu tüüp	suur kortermaja	21	60	19
	väike kortermaja	33	48	19
	rida- ja individuaalelamu	29	54	17
Rahvus	eestlane	28	54	18
	muu rahvus	21	60	19
Vanus	18–29 aastat	20	72	8
	30–49 aastat	32	47	21
	50–64 aastat	24	55	21
	65+ aastat	15	64	21
Sugu	naine	26	57	17
	mees	25	55	20
Haridus	I ja II taseme haridus	29	53	18
	III taseme haridus	23	58	19
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	22	56	22
	501–1000 €	26	54	20
	1001–1500 €	30	51	19
	1501–2000 €	20	69	11
	üle 2000 €	19	57	24

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust Te tavaliselt toidukaupu ostate?

Muud kalatooted ja mereannid: molluskid jt mereannid (kalmaarid, rannakarbid jt) (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		20	50	30
Regioon	Põhja-Eesti	21	54	25
	Kesk-Eesti	13	42	45
	Kirde-Eesti	16	57	27
	Lääne-Eesti	25	40	35
	Lõuna-Eesti	20	45	35
Elamu tüüp	suur kortermaja	16	54	30
	väike kortermaja	12	55	33
	rida- ja individuaalelamu	27	42	31
Rahvus	eestlane	22	49	29
	muu rahvus	16	51	33
Vanus	18–29 aastat	21	37	42
	30–49 aastat	22	50	28
	50–64 aastat	19	54	27
	65+ aastat	12	58	30
Sugu	naine	20	46	34
	mees	19	54	27
Haridus	I ja II taseme haridus	20	53	27
	III taseme haridus	20	48	32
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	19	54	27
	501–1000 €	22	49	29
	1001–1500 €	20	45	35
	1501–2000 €	18	51	31
	üle 2000 €	11	63	26

Palun hinnake kala ja kalatoodete valikut kaupluses, kust Te tavaliselt toidukaupu ostate?

Muud kalatooted ja mereannid: kaaviar (tuuraliste mari), kalamari (löhe, forelli, siia jm mari), kaaviariasendajad (toodetud kalast), v.a valgumari (% vastanutest)

		Hea	Rahuldav	Halb
Keskmiselt		21	57	22
Regioon	Põhja-Eesti	20	62	18
	Kesk-Eesti	19	62	19
	Kirde-Eesti	26	52	22
	Lääne-Eesti	27	47	26
	Lõuna-Eesti	20	50	30
Elamu tüüp	suur kortermaja	17	61	22
	väike kortermaja	26	56	18
	rida- ja individuaalelamu	26	51	23
Rahvus	eestlane	22	56	22
	muu rahvus	19	59	22
Vanus	18–29 aastat	17	66	17
	30–49 aastat	23	52	25
	50–64 aastat	23	58	19
	65+ aastat	19	57	24
Sugu	naine	24	57	19
	mees	18	57	25
Haridus	I ja II taseme haridus	20	58	22
	III taseme haridus	22	56	22
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	18	59	23
	501–1000 €	20	58	22
	1001–1500 €	26	57	17
	1501–2000 €	21	49	30
	üle 2000 €	17	63	20

Mida peaksid Teie arvates tegema kauplused, et parandada kala ja kalatoodete pakkumist (müümist)?

Suurendama värsket kala valikut (% vastanutest)

		Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ebaoluline
Keskmiselt		58	34	8
Regioon	Põhja-Eesti	59	30	11
	Kesk-Eesti	49	45	6
	Kirde-Eesti	68	28	4
	Lääne-Eesti	61	38	1
	Lõuna-Eesti	53	39	8
Elamu tüüp	suur kortermaja	60	32	8
	väike kortermaja	57	31	12
	rida- ja individuaalelamu	56	38	6
Rahvus	eestlane	55	39	6
	muu rahvus	64	24	12
Vanus	18–29 aastat	42	42	16
	30–49 aastat	62	30	8
	50–64 aastat	63	34	3
	65+ aastat	60	34	6
Sugu	naine	58	33	9
	mees	58	35	7
Haridus	I ja II taseme haridus	62	33	5
	III taseme haridus	56	35	9
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	56	36	8
	501–1000 €	59	37	4
	1001–1500 €	55	30	15
	1501–2000 €	58	38	4
	üle 2000 €	65	23	12

Mida peaksid Teie arvates tegema kauplused, et parandada kala ja kalatoodete pakkumist (müümist)?

Suurendama külmutatud kala valikut (% vastanutest)

		Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ebaoluline
Keskmiselt		22	47	31
Regioon	Põhja-Eesti	25	43	32
	Kesk-Eesti	7	53	40
	Kirde-Eesti	35	53	12
	Lääne-Eesti	13	49	38
	Lõuna-Eesti	20	48	32
Elamu tüüp	suur kortermaja	29	44	27
	väike kortermaja	20	39	41
	rida- ja individuaalelamu	12	52	36
Rahvus	eestlane	17	47	36
	muu rahvus	31	46	23
Vanus	18–29 aastat	33	42	25
	30–49 aastat	22	46	32
	50–64 aastat	18	51	31
	65+ aastat	14	46	40
Sugu	naine	20	48	32
	mees	23	46	31
Haridus	I ja II taseme haridus	22	49	29
	III taseme haridus	21	46	33
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	19	52	29
	501–1000 €	26	51	23
	1001–1500 €	18	43	39
	1501–2000 €	11	50	39
	üle 2000 €	37	25	38

Mida peaksid Teie arvates tegema kauplused, et parandada kala ja kalatoodete pakkumist (müümist)?

Suurendama suitsu-, soola- ja kuivatatud kala valikut (% vastanutest)

		Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ebaoluline
Keskmiselt		28	45	27
Regioon	Põhja-Eesti	28	42	30
	Kesk-Eesti	33	46	21
	Kirde-Eesti	28	49	23
	Lääne-Eesti	23	58	19
	Lõuna-Eesti	29	43	28
Elamu tüüp	suur kortermaja	29	41	30
	väike kortermaja	15	45	40
	rida- ja individuaalelamu	30	50	20
Rahvus	eestlane	29	46	25
	muu rahvus	25	43	32
Vanus	18–29 aastat	44	23	33
	30–49 aastat	29	44	27
	50–64 aastat	20	53	27
	65+ aastat	19	62	19
Sugu	naine	25	44	31
	mees	31	47	22
Haridus	I ja II taseme haridus	38	44	18
	III taseme haridus	23	45	32
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	33	42	25
	501–1000 €	34	44	22
	1001–1500 €	21	42	37
	1501–2000 €	15	63	22
	üle 2000 €	43	32	25

Mida peaksid Teie arvates tegema kauplused, et parandada kala ja kalatoodete pakkumist (müümist)?

Eelistama kodumaiste töötajate/tootjate tooteid (% vastanutest)

		Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ebaoluline
Keskmiselt		44	40	16
Regioon	Põhja-Eesti	39	41	20
	Kesk-Eesti	32	55	13
	Kirde-Eesti	52	40	8
	Lääne-Eesti	52	28	20
	Lõuna-Eesti	49	39	12
Elamu tüüp	suur kortermaja	42	42	16
	väike kortermaja	46	34	20
	rida- ja individuaalelamu	45	39	16
Rahvus	eestlane	45	43	12
	muu rahvus	40	34	26
Vanus	18–29 aastat	33	44	23
	30–49 aastat	49	37	14
	50–64 aastat	42	44	14
	65+ aastat	45	38	17
Sugu	naine	49	35	16
	mees	38	46	16
Haridus	I ja II taseme haridus	54	36	10
	III taseme haridus	39	42	19
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	50	37	13
	501–1000 €	44	43	13
	1001–1500 €	44	30	26
	1501–2000 €	44	47	9
	üle 2000 €	35	47	18

Mida peaksid Teie arvates tegema kauplused, et parandada kala ja kalatoodete pakkumist (müümist)?

Tegema kalatoodetele sooduspakkumisi (% vastanutest)

		Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ebaoluline
Keskmiselt		73	21	6
Regioon	Põhja-Eesti	65	25	10
	Kesk-Eesti	86	12	2
	Kirde-Eesti	85	11	4
	Lääne-Eesti	74	23	3
	Lõuna-Eesti	76	20	4
Elamu tüüp	suur kortermaja	75	18	7
	väike kortermaja	72	19	9
	rida- ja individuaalelamu	70	26	4
Rahvus	eestlane	73	24	3
	muu rahvus	72	14	14
Vanus	18–29 aastat	55	29	16
	30–49 aastat	78	17	5
	50–64 aastat	78	20	2
	65+ aastat	71	23	6
Sugu	naine	75	18	7
	mees	71	24	5
Haridus	I ja II taseme haridus	72	24	4
	III taseme haridus	73	19	8
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	87	6	7
	501–1000 €	75	23	2
	1001–1500 €	68	18	14
	1501–2000 €	70	27	3
	üle 2000 €	72	20	8

Mida peaksid Teie arvates tegema kauplused, et parandada kala ja kalatoodete pakkumist (müümist)?

Pakkuma kalatooteid soodsama hinnaga (% vastanutest)

		Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ebaoluline
Keskmiselt		74	19	7
Regioon	Põhja-Eesti	72	17	11
	Kesk-Eesti	71	29	0
	Kirde-Eesti	81	13	6
	Lääne-Eesti	79	19	2
	Lõuna-Eesti	74	19	7
Elamu tüüp	suur kortermaja	75	14	11
	väike kortermaja	78	14	8
	rida- ja individuaalelamu	72	25	3
Rahvus	eestlane	74	21	5
	muu rahvus	75	13	12
Vanus	18–29 aastat	57	18	25
	30–49 aastat	78	17	5
	50–64 aastat	80	18	2
	65+ aastat	76	21	3
Sugu	naine	75	15	10
	mees	74	22	4
Haridus	I ja II taseme haridus	72	19	9
	III taseme haridus	75	19	6
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	78	15	7
	501–1000 €	80	19	1
	1001–1500 €	69	16	15
	1501–2000 €	70	22	8
	üle 2000 €	69	21	10

Mida peaksid Teie arvates tegema kauplused, et parandada kala ja kalatoodete pakkumist (müümist)?

Märkima (hinnasiltidel, etikettidel) selgemalt päritolumaad ja/või tootja (% vastanutest)

		Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ebaoluline
Keskmiselt		37	44	19
Regioon	Põhja-Eesti	36	44	20
	Kesk-Eesti	27	43	30
	Kirde-Eesti	49	36	15
	Lääne-Eesti	33	42	25
	Lõuna-Eesti	40	50	10
Elamu tüüp	suur kortermaja	43	39	18
	väike kortermaja	33	52	15
	rida- ja individuaalelamu	30	50	20
Rahvus	eestlane	34	51	15
	muu rahvus	45	29	26
Vanus	18–29 aastat	16	55	29
	30–49 aastat	42	41	17
	50–64 aastat	41	43	16
	65+ aastat	44	43	13
Sugu	naine	36	45	19
	mees	38	44	18
Haridus	I ja II taseme haridus	39	41	20
	III taseme haridus	37	45	18
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	38	40	22
	501–1000 €	39	46	15
	1001–1500 €	37	34	29
	1501–2000 €	35	55	10
	üle 2000 €	28	57	15

Mida peaksid Teie arvates tegema kauplused, et parandada kala ja kalatoodete pakkumist (müümist)?

Lisama värsket, jahutatud, külmutatud, suitsutatud kala juurde teabe kala püügipiirkonna, kasvatamise kohta (% vastanutest)

		Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ebaoluline
Keskmiselt		31	48	21
Regioon	Põhja-Eesti	30	49	21
	Kesk-Eesti	21	46	33
	Kirde-Eesti	46	35	19
	Lääne-Eesti	28	46	26
	Lõuna-Eesti	31	51	18
Elamu tüüp	suur kortermaja	36	43	21
	väike kortermaja	27	53	20
	rida- ja individuaalelamu	24	52	24
Rahvus	eestlane	27	54	19
	muu rahvus	40	33	27
Vanus	18–29 aastat	16	55	29
	30–49 aastat	34	45	21
	50–64 aastat	35	46	19
	65+ aastat	32	50	18
Sugu	naine	31	46	23
	mees	31	49	20
Haridus	I ja II taseme haridus	32	47	21
	III taseme haridus	31	48	21
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	28	45	27
	501–1000 €	32	49	19
	1001–1500 €	31	39	30
	1501–2000 €	29	55	16
	üle 2000 €	29	57	14

Mida peaksid Teie arvates tegema kauplused, et parandada kala ja kalatoodete pakkumist (müümist)?

Märkima värsket kala juurde kala püüdmise kuupäeva (% vastanutest)

		Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ebaoluline
Keskmiselt		64	27	9
Regioon	Põhja-Eesti	64	26	10
	Kesk-Eesti	49	47	4
	Kirde-Eesti	78	18	4
	Lääne-Eesti	62	25	13
	Lõuna-Eesti	64	29	7
Elamu tüüp	suur kortermaja	68	23	9
	väike kortermaja	62	31	7
	rida- ja individuaalelamu	59	33	8
Rahvus	eestlane	61	32	7
	muu rahvus	70	18	12
Vanus	18–29 aastat	45	32	23
	30–49 aastat	71	22	7
	50–64 aastat	67	31	2
	65+ aastat	63	30	7
Sugu	naine	60	29	11
	mees	68	26	6
Haridus	I ja II taseme haridus	62	32	6
	III taseme haridus	65	25	10
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	60	33	7
	501–1000 €	69	27	4
	1001–1500 €	59	23	18
	1501–2000 €	60	36	4
	üle 2000 €	66	26	8

Lisa 4.17

Kas Teil on viimase aasta jooksul olnud halbu kogemusi kala ja kalatoodete ostmisel või söömisel? (% vastanutest)

		Jah, sageli	Jah, mõni kord	Ei ole
Keskmiselt		1	25	74
Regioon	Põhja-Eesti	1	24	75
	Kesk-Eesti	0	20	80
	Kirde-Eesti	1	34	65
	Lääne-Eesti	0	24	76
	Lõuna-Eesti	0	25	75
Elamu tüüp	suur kortermaja	1	23	76
	väike kortermaja	1	36	63
	rida- ja individuaalelamu	0	25	75
Rahvus	eestlane	0	24	76
	muu rahvus	1	28	71
Vanus	18–29 aastat	0	25	75
	30–49 aastat	0	24	76
	50–64 aastat	1	28	71
	65+ aastat	2	24	74
Sugu	naine	0	24	76
	mees	0	27	73
Haridus	I ja II taseme haridus	0	34	66
	III taseme haridus	1	21	78
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	1	37	62
	501–1000 €	1	27	72
	1001–1500 €	1	24	75
	1501–2000 €	0	19	81
	üle 2000 €	0	18	82

Kui Teil oli halbu kogemusi, siis millised need olid?

(% vastanutest, kellel oli halbu kogemusi, n=280)

		Halb kvaliteet	Kala ei olnud värske	Halb maitse	Kalakonservid, -tooted olid liiga soolased	Kalakonservid, -tooted olid maitsetud, magedad, magusad
Keskmiselt		34	55	34	20	18
Regioon	Põhja-Eesti	39	43	38	30	30
	Kesk-Eesti	13	65	36	15	28
	Kirde-Eesti	54	52	39	10	6
	Lääne-Eesti	34	61	48	17	12
	Lõuna-Eesti	20	72	18	9	2
Elamu tüüp	suur kortermaja	31	63	34	22	11
	väike kortermaja	57	51	60	36	37
	rida- ja individuaalelamu	31	44	25	11	21
Rahvus	eestlane	28	57	32	17	22
	muu rahvus	45	51	37	25	11
Vanus	18–29 aastat	18	47	18	18	53
	30–49 aastat	47	60	42	20	10
	50–64 aastat	30	54	36	26	10
	65+ aastat	30	53	29	8	15
Sugu	naine	37	55	35	26	17
	mees	31	55	33	14	19
Haridus	I ja II taseme haridus	34	46	35	16	29
	III taseme haridus	35	62	33	23	9
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	39	59	28	0	19
	501–1000 €	27	49	33	24	19
	1001–1500 €	46	53	43	21	24
	1501–2000 €	30	70	23	25	8
	üle 2000 €	36	64	28	10	0

Kui Teil oli halbu kogemusi, siis millised need olid?

(% vastanutest, kellel oli halbu kogemusi, n=280)

tabeli järg

		Säilimistähtaeg oli ületatud	Liga palju vett sügavkülmutatud kalades, mitmekordselt külmutatud	Ebasobiv pakend, katkine taara	Müüja ebakompetentsus
Keskmiselt		13	35	6	8
Regioon	Põhja-Eesti	10	42	3	7
	Kesk-Eesti	10	34	13	0
	Kirde-Eesti	3	44	21	10
	Lääne-Eesti	10	22	6	21
	Lõuna-Eesti	25	22	1	5
Elamu tüüp	suur kortermaja	19	41	7	4
	väike kortermaja	10	24	4	19
	rida- ja individuaalelamu	5	30	5	10
Rahvus	eestlane	14	26	6	8
	muu rahvus	10	50	5	7
Vanus	18–29 aastat	31	0	0	0
	30–49 aastat	7	40	11	14
	50–64 aastat	11	47	3	5
	65+ aastat	9	36	6	8
Sugu	naine	8	37	3	7
	mees	18	33	9	9
Haridus	I ja II taseme haridus	17	19	3	5
	III taseme haridus	9	48	8	10
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	0	37	5	5
	501–1000 €	21	35	6	7
	1001–1500 €	8	31	8	9
	1501–2000 €	8	41	2	10
	üle 2000 €	10	27	5	14

Kas Te märkasite 2021. aasta oktoobrist kuni 2023. aasta märtsini toimunud kalakampaania „Kala kõlab hästi“ reklaame ja infomaterjale? (% kõigist vastanutest)

		Jah, märkasin	Ei märganud
Keskmiselt		28	72
Regioon	Põhja-Eesti	26	74
	Kesk-Eesti	46	54
	Kirde-Eesti	17	83
	Lääne-Eesti	23	77
	Lõuna-Eesti	34	66
Elamu tüüp	suur kortermaja	27	73
	väike kortermaja	19	81
	rida- ja individuaalelamu	33	67
Rahvus	eestlane	35	65
	muu rahvus	16	84
Vanus	18–29 aastat	35	65
	30–49 aastat	30	70
	50–64 aastat	27	73
	65+ aastat	21	79
Sugu	naine	26	74
	mees	31	69
Haridus	I ja II taseme haridus	34	66
	III taseme haridus	26	74
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	16	84
	501–1000 €	36	64
	1001–1500 €	21	79
	1501–2000 €	28	72
	üle 2000 €	27	73

Kui Te märkasite, siis milliseid?
(% vastanutest, kes märkasid kalakampaania reklaame ja infomaterjale, n=313)

		Televiisoris	Raadios	Sotsiaal-meedias	Internetis	Kampaania koduleheküljel
Keskmiselt		52	21	40	38	12
Regioon	Põhja-Eesti	35	14	41	28	13
	Kesk-Eesti	78	16	21	25	13
	Kirde-Eesti	30	6	42	29	23
	Lääne-Eesti	74	32	34	36	9
	Lõuna-Eesti	61	33	51	60	8
Elamu tüüp	suur kortermaja	39	25	47	48	14
	väike kortermaja	52	19	29	43	14
	rida- ja individuaalelamu	65	16	34	25	9
Rahvus	eestlane	57	26	42	42	12
	muu rahvus	26	0	30	18	11
Vanus	18–29 aastat	41	34	80	56	0
	30–49 aastat	47	20	33	36	14
	50–64 aastat	57	14	28	31	14
	65+ aastat	74	15	17	21	20
Sugu	naine	55	18	38	37	16
	mees	49	23	42	38	8
Haridus	I ja II taseme haridus	51	17	53	36	10
	III taseme haridus	52	24	32	39	13
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	66	15	5	21	27
	501–1000 €	50	20	47	34	9
	1001–1500 €	54	19	20	25	10
	1501–2000 €	51	41	50	65	14
	üle 2000 €	47	0	44	45	16

Kui Te märkasite, siis milliseid?
 (% vastanutest, kes märkasid kalakampaania reklaame ja infomaterjale, n=313)

		Plakatid, kleebised, siseraadio kauplustes	Trükitud retsepti- kogumik	Trükimeedias	Reklaam Bolti, Wolti kodulehel	Avalikus ruumis
Keskmiselt		24	6	10	11	26
Regioon	Põhja-Eesti	33	6	9	3	31
	Kesk-Eesti	17	6	1	0	39
	Kirde-Eesti	26	15	21	0	2
	Lääne-Eesti	24	3	21	0	7
	Lõuna-Eesti	13	4	10	33	24
Elamu tüüp	suur kortermaja	32	5	9	22	31
	väike kortermaja	26	19	17	0	30
	rida- ja individuaalelamu	14	4	11	0	20
Rahvus	eestlane	22	6	9	12	27
	muu rahvus	34	2	14	5	22
Vanus	18–29 aastat	13	0	0	44	54
	30–49 aastat	31	7	13	3	24
	50–64 aastat	22	8	13	0	12
	65+ aastat	23	6	10	1	13
Sugu	naine	27	7	13	2	28
	mees	21	4	7	19	25
Haridus	I ja II taseme haridus	22	3	6	12	35
	III taseme haridus	25	7	13	10	20
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	14	3	0	0	15
	501–1000 €	22	4	7	18	23
	1001–1500 €	23	8	19	0	28
	1501–2000 €	37	3	11	1	32
	üle 2000 €	19	11	9	16	33

Kas Te olete peale kampaania läbisaamist ehk viimase kuu jooksul külastanud kalakampaania kodulehekülge <https://kalatoidud.ee> ?
(% kõigist vastanutest)

		Jah	Ei
Keskmiselt		7	93
Regioon	Põhja-Eesti	8	92
	Kesk-Eesti	4	96
	Kirde-Eesti	2	98
	Lääne-Eesti	5	95
	Lõuna-Eesti	11	89
Elamu tüüp	suur kortermaja	7	93
	väike kortermaja	3	97
	rida- ja individuaalelamu	9	91
Rahvus	eestlane	10	90
	muu rahvus	3	97
Vanus	18–29 aastat	16	84
	30–49 aastat	6	94
	50–64 aastat	4	96
	65+ aastat	7	93
Sugu	naine	4	96
	mees	11	89
Haridus	I ja II taseme haridus	9	91
	III taseme haridus	6	94
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	0	100
	501–1000 €	14	86
	1001–1500 €	3	97
	1501–2000 €	4	96
	üle 2000 €	4	96

Kas Te olete peale kampaania läbisaamist ehk viimase kuu jooksul külastanud kalakampaania kodulehekülge <https://kalatoidud.ee> ?
(% kampaaniat märganutest, n=313)

		Jah	Ei
Keskmiselt		23	77
Regioon	Põhja-Eesti	28	72
	Kesk-Eesti	10	90
	Kirde-Eesti	12	88
	Lääne-Eesti	18	82
	Lõuna-Eesti	27	73
Elamu tüüp	suur kortermaja	24	76
	väike kortermaja	13	87
	rida- ja individuaalelamu	24	76
Rahvus	eestlane	25	75
	muu rahvus	13	87
Vanus	18–29 aastat	46	54
	30–49 aastat	17	83
	50–64 aastat	12	88
	65+ aastat	28	72
Sugu	naine	16	84
	mees	30	70
Haridus	I ja II taseme haridus	26	74
	III taseme haridus	22	78
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus	kuni 500 €	2	98
	501–1000 €	34	66
	1001–1500 €	12	88
	1501–2000 €	10	90
	üle 2000 €	15	85

Lisa 5. Küsitluse vabad vastused originaalkujul

3A. Kui Te sõite viimase aasta jooksul kala või kalatooteid rohkem, siis mis põhjusel? Muu vastus (n=36)

- Avastasin enda jaoks uue kalatoote
- Ei söö vähem. Pigem ikka rohkem. Kala sisaldab joodi, mis on tervisele hädavajalik.
- Et kehas ei koguneks vesi, asendasin kana kalaga
- Kala on kallim kui liha
- Kala on kallis, muidu sööks palju rohkem
- Kalapood on lähedal
- Kodus on kalamees
- Käime ise kalal ja värsked oma käest
- Käin tihedamalt kalal
- Käisime ise kalal, seega kala rohkem ja soodsamalt käes
- Liiga vähe aega, ma ei teinud kalaretsepti
- Meeldib kala
- Mees hakkas kalal käima seoses järve äärde kolimisega
- Mees käib kalal
- Minu elukaaslane püüab ise kala
- Mul on raha rohkem
- Odava elektri korral sain kala küpsetada
- On olemas kohalik kalamees, kellelt otse värsket ostan
- Ostan kala siis kui tuleb isu
- Peres elanud vahetusõpilane armastas kala
- Püüan ise kala
- Püüdsin ise kala
- Seedib paremini
- Sõltub kohalikest kaluritest
- Söön ainult kala ja kana
- Söön hea meelega kala ja kalatooteid
- Toidu mitmekesisus oluline
- Vend on kalamees ja tõi mulle rohkem kala
- Денег на хорошее мясо в семье не хватает катастрофически!
- Доступность покупки.
- Ел рыбу за границей, более доступна по цене и качеству
- Если бы на районах появились рыбные рынки где продавали только что пойманную рыбу
- Полезно беременным
- Появились новые места продажи
- Ребенок, который не ест рыбу. Живет отдельно
- Стараюсь покупать рыбу только на рынке

3B. Kui Te praegu ei söö üldse kala ega kalatooteid, sõöte liiga vähe või vähem, siis mis põhjusel? Muu vastus (n=37)

- Ei jõudnud pool aastat merele
- Ei jätku enam raha
- Ei leia enam puhastatud ja külmutatud heetingafileed, poe heeringas on tihti e621ga
- Ei suuda süüa ilma oksendamata
- Ei söö kala

- Ei söö üldse kala ega kalatooteid
- Ei söönud rohkem, sest kala kallim
- Elan üksiku vanamehena ja ei oska kalatoitusid valmistada.
- Elekter on liiga kallis
- Elukaaslane ei söö kala ja ainult iseendale valmistada ei viitsi
- Harrastuspüügi võimalus kodu lähedal (forellijõgi) on 100% piirangu all. Kasvandustest pärit lõhelisi ei söö.
- Kala on elusolend ja kala tahab elada!
- Kala on vähem, hind kallis
- Kalakonservid on kahjulikud ja muuks ei jätku raha
- Kalatooted on palju kallinenud
- Kuna kala (lõhe) on kallis, ostan seda ainult erilistel puhkudel, näiteks sünnipäeval
- Lapsed ei söö kala ja sellest ka ise tarbin kala ja kalatooteid vähem
- Lihtsalt KALLIS
- Lihtsalt pole tundnud vajadust kala järgi
- Meil võiks olla samuti nagu Hispaanias poes kalapuhastamise teenus, mis kuulub kilo hinna sisse, söön välismaal rohkem kala kuna kaupluses on kalapuhastamise teenus
- Meri on saastatum ja must, aga eelistan ikka kala
- Minu perele ei meeldi kalatoidud
- Olen taimetoitlane
- Olin sageli laupäeval-kalaturu päeval tööl
- Palk on liiga madal, ei saa kallid kalad, kui sõidukulu on tähtis
- Peab sõitma selleks linna
- Pereliikmeid ei armasta väga kalatooteid
- Püüan ise kala
- Söin vähem, kuna hinnad on oluliselt kõrgemad
- Söön meelsasti, aga kättesaadavus on kehv ja hind kõrge
- Väga kallis
- Värske valge kala valik on tavapoekettides olematu (tursk, heik)
- Värsked räimed ei ole saadaval
- Аллергия на рыбу
- Дороговизна. Пользуюсь любой возможностью скидок
- Рыба стала очень дорогая
- Рыбные изделия очень дорогие.

6. Millist kala teile meeldib süüa? Muu vastus (n=44)

- Angersäga
- Angersäga
- Angersäga
- Karpkala
- Karpkala
- Kilttursk
- Linask
- Linask
- Linask,
- Luts
- Meeldib valge kala.
- Meeldiks väga ka heik ja tursk, kui poleks saadaval ainult külmutatuna
- Mereahven
- Meriahven

- Meriahven, dorada, merikurat, tuur, harilik tuun
- Meritint
- Merluus, mintai
- Mintai
- Mudil
- Ostaks ka teisi sorte kuid kõik on kallid
- Paalia
- Paltus
- Paltus
- Paltus
- Pangassius
- Säga
- Säga
- Säga, aga teda on keeruline leida
- Särg
- Tuunikala
- Tuunikala
- Tuunikala
- Tuunikala
- Tuunikala
- Tuunikala
- Vimb
- Вобла
- Дорада
- Дорада
- Карп
- Карп
- Тунец
- Тунец
- Тунец

11. Mis on teie jaoks kala ostmisel tähtis? Muu vastus (n=8)

- Isuäratav
- Kvaliteet ja puhtus
- Oleks koht, kust osta
- Oluline on, et pärast listeeiaga probleeme ei oleks - oluline on kvaliteet!
- Ostmise kaugus
- Püüan ise kala
- Наличие достаточного количества денег важно! И не огромные цены, к которым иногда страшно в магазине подойти
- Стараюсь покупать рыбные изделия и рыбу эстонского производства

14. Mida peaksid teie arvates tegema kauplused, et parandada kala ja kalatoodete pakkumist (müümist)? Muud vastused (n=16)

- Kala ja kalatooted peavad olema värsked, kõikide toodete puhul.
- Kalaleti kujundus peab olema eriti ilus, puhas!
- Kilepakend peaks täiesti kindel olema
- Kui inimesed osta ei jaks, siis pole ju mõtet valikut suurendada

- Kuna elan lähedal, siis ostan põhiliselt kalatooteid Balti jaama turult, seal on hea kalapaviljon, poest pigem juhuslikult
- Ma arvan, et kaupluste tegevus ei muuda oluliselt inimeste toidusedelit
- Meil ei anna võrrelda mereandide valikuga näiteks Itaaliaga. Seal on turgudel väga suur valik erinevat värsket kala. Põhiprobleem ongi kalade ja valmis kalatoodete valikus. Samuti on sageli väga lihtne ja maitselt mittemidagiütlev toode väga kallis!
- Midagi ei peaks tegema
- Müüma vähem kala.
- Olen rahul.
- Põhirõhk oleks ikka turundusel. Rohkem esile tuua. Eripakkumised. Ja mitte eelistama ainult lõhe ja forelli, kui on sooduspakkumised.
- Väiksemates poodides muretsema kalaletid
- Värske kala müügil kaupluses kala rookimise teenus
- Värske kala on ebamõistlikult kallis, mistõttu poes viskavad ära ca 50% värsket kala. Eesmärk oleks see äravisatav kala ära müüa, st soodsamalt müües teeniks sama tulu, kuna läbimüük suurem
- Соблюдать все требования и нормы продажи продуктов питания из рыбы
- Цены! Цены не поднимайте! А то не то рыбу, вообще скоро есть ничего не будем!

15A. Kui Teil oli halbu kogemusi, siis millised need olid? Muu kogemus (n=10)

- Ei osta kahtlaseid kalatooteid
- Kalapalad olid väga halva kvaliteediga nagu purustatud kalast
- Kallis
- Lõhefilee koos luudega, soomustega
- Mitte ebakompetentsus, aga müüja keeldus kalatükki väiksemaks lõikamast. Mul ei ole mõtet osta 3 kg tükki; seda on liiga palju.
- Pitsa peal on suitsukala, millel on kibe mekk
- Värske räübise ebamõistlik hind
- Värskest püütud kala riknes väga kiiresti, ilmselt ilma tõttu
- Иногда рыбные изделия в вакуумной !!! упаковке или в заморозке мягкая и разваливается. Тяжело потрошить и рыба теряет презентабельный вид. Килька в упаковке, замороженный хег. Гостям уже не предложить:)
- Продают просрок в MAXIMA под видом скидок

16A. Kui Te märkasite, siis milliseid? Mujal (n=5)

- Ei mäleta, kus reklaami nägin
- Kauplustes endas
- Kuskil, ei mäleta
- Poes
- Tippkokad käisid koolis/tööl

Lisa 6. Küsitletud kogumi iseloomustus

Üle-eestiline küsitlus, vastanuid kokku 1130 vanuses 18–74 aastat.

Regiooni järgi³⁹:

Põhja-Eesti	46%
Kesk-Eesti	9%
Kirde-Eesti	10%
Lääne-Eesti	11%
Lõuna-Eesti	24%

Elamu tüübi järgi:

suur kortermaja (enam kui 12 korterit)	52%
väike kortermaja (kuni 12 korterit)	10%
rida- ja individuaalelamu	38%

Rahvuse järgi:

eestlased	67%
mitte-eestlased	33%

Vanuse järgi:

alla 30-aastased	17%
30–49-aastased	40%
50–64-aastased	27%
üle 64-aastased	16%

Soo järgi:

naised	51%
mehed	49%

Netosissetulek leibkonnaliikme kohta kuus:

kuni 500 €	8%
501–1000 €	41%
1001–1500 €	27%
1501–2000 €	16%
üle 2000 €	8%

³⁹ Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 2001. aasta määrusega nr 126 kinnitatud Eesti piirkondlike üksuste statistilise klassifikaatori 3. tasemel esitatud maakondade grupid:

Põhja-Eesti: Harju maakond (sh Tallinn)

Kesk-Eesti: Järva, Lääne-Viru ja Rapla maakond

Kirde-Eesti: Ida-Viru maakond

Lääne-Eesti: Hiiu, Lääne, Pärnu ja Saare maakond

Lõuna-Eesti: Jõgeva, Põlva, Tartu, Valga, Viljandi ja Võru maakond.